MECMÛA-İ GAZELİYAT
(MİLLİ KÜTÜPHANE 06 HK 319/1)
METİN-İNCELEME

Duygu KARAGÖZ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Eylül, 2013
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MECMÛA-İ GAZELİYAT
(MİLLİ KÜTÜPHANE 06 HK 319/1)
METİN-İNCELEME

Hazırlayan
Duygu KARAGÖZ

Danışman
Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

AFYONKARAHİSAR 2013

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Mecmûa-i Gazeliyat (Milli Kütüphane 06 Hk 319/1) Metin-İnceleme" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça'da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

10/9/2013

Duygu KARAGÖZ

TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI

JÜRİ ÜYELERİ		İMZA
Tez Danışmanı:	Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY	
Jüri Üyeleri	: Yrd. Doç. Dr. Bayram ÇETİNKAYA	
	: Yrd. Doç. Dr. H. Feridun GÜVEN	

Türk Dili ve Edebiyatı anabilim dalı yüksek lisans öğrencisi Duygu KARAGÖZ'ün "Mecmûa-i Gazeliyat (Milli Kütüphane 06 Hk 319/1) Metin-İnceleme" başlıklı tezi 10/09/2013 tarihinde, saat 14:00'da Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY
MÜDÜR

ÖZET

MECMÛA-İ GAZELİYAT (MİLLİ KÜTÜPHANE 06 HK 319/1) METİN-İNCELEME

Duygu KARAGÖZ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

EYLÜL 2013

Danışman: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Şiir mecmuaları edebiyat tarihimizde, yazıldıkları dönemin edebi zevkini yansıtması, kayıp olan eserleri gün yüzüne çıkarması, şairlerin herhangi bir sebeple divanlarına almadıkları şiir veya yazıları ihtiva etmesi ve divanı olmayan şairlerin şiirlerine yer vermesi açısından oldukça önemli eserlerdir. Mecmûa-i eş'ar ve Mecmûa-i devavin ismiyle derlenen mecmualar genellikle bir tür el kitabı mahiyetinde olduğu için fazla rağbet görmüş ve Osmanlı dünyasında oldukça yaygınlaşmış bir türdür.

Çalışmamızın konusu olan, 06 Hk 319/1 numaralı "Mecmûa-i Gazeliyat" isimli eser de XVI. yüzyılda yazıldığı tahmin edilen ve müellifi bilinmeyen bir şiir mecmuasıdır. İki bölümden oluşan mecmûanın ilk bölümünde kaside, murabba', rubâ'i, muhammes, müseddes, müsebba', müsemmen, terkib-i bend ve terci'-i bend nazım şekilleri yer alırken; ikinci bölüm "Mecmûa-i Gazeliyat" başlığı ile pek çok şairin gazelini ihtiva eder.

Çalışmamızda söz konusu eserin transkripsiyonlu metnini hazırlayarak, şiirlerin vezinlerini bulduk ve ulaşabildiğimiz kadarıyla divanları yayınlanmış olan şairlerin divanlarında yer alan şiirleriyle mukayese ettik. Ayrıca mecmûada yer alan şiirleri nazım şekilleri açısından tasnif ettik ve şiirlerine yer verilen şairler hakkında da kısaca bilgi verdik.

Anahtar Kelimeler: Mecmûa, Mecmûa-i Gazeliyat, divan, nazım şekilleri

ABSTRACT

MECMÛA-İ GAZELİYAT (NATIONAL LIBRARY 06 HK 319/1) TEXT-ANALYSIS

Duygu KARAGÖZ

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT of TURKISH LANGUAGE AND LITERATURE

SEPTEMBER 2013

Advisor: Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY

Mecmua of poems are quite important works in terms of reflecting the literary taste of time it was written, unearthing the lost works, involving the poems or writings which the poets didn't take to their Divans with any reason, including the poems of Divan poets, in our literature history. Compiled with the name of Mecmua-i eş 'ar and Mecmua-i Devavin and it was like a kind of handbook so that it found favour and was quite common type in the world of Ottoman.

Mecmua-i Gazeliyat, the subject of our work, numbered 06 Hk 319/1 is a poem anthology that predicted to written in XVI. Century and author is unknown. The work is composed of two sections. The first part consists of types of verse "kaside, murabba', ruba'i, muhammes, müseddes, müsebba', müsemmen, terkib-i bend and terci'-i bend ". The second part includes lots of poet's gazel with the topic of "Mecmua-i Gazeliyat"

In this work we prepared the transcription of the work -talked about- , we found the rhytmes of poems and compared with the poems that was published divans poets as far as we could reach. In addition to this we classified the poems according to types of verse and gave a short information about the lifes of poets taht icluded their poems.

Keywords: Mecmua, Mecmua-i Gazeliyat, divan, types of verse

ÖNSÖZ

Eski Türk Edebiyatında divanlar, mesneviler, tarih kitapları ve tezkireler kadar şiir mecmuaları da önemli kaynaklardandır. Osmanlı döneminde oldukça rağbet gören bir tür olması hasebiyle çokça örneği olan şiir mecmuaları, dönemlerinin edebî zevklerini yansıtır ve kaybolmaya yüz tutmuş pek çok şiiri gün yüzüne çıkarırlar.

Çalışmamız, Divan Edebiyatında önemli bir değere sahip şiir mecmualarından biri olan "Mecmûa-i Gazeliyat" isimli eserin çeviri yazılı metnini, içerisinde yer alan şiirlerin nazım şekilleri açısından tasnifini ve şiirlerine yer verilen şairler hakkında kısa bilgileri içermektedir.

Çalışmamızda, giriş bölümünün haricinde üç bölüm yer almaktadır. Giriş bölümünde, genel olarak mecmuaların Divan Edebiyatındaki yeri ve öneminden bahsettikten sonra, birinci bölümde çalışmamızın konusu olan "Mecmûa-i Gazeliyat" adlı eserin tanıtımını yaptık. Bu bölümde, eserin dış özellikleri, varak sayısı, derleyicisi, yazıldığı dönemin belirlenmesi, imla tertibi ve hatalarına yer verdik. Metni oluştururken kullandığımız metotları bu bölümde gösterdik. Ayrıca, mecmuada yer alan şiirleri nazım şekli, aruz kalıpları ve şairleri açısından bir tablo halinde tasnif ettik.

İkinci bölümde mecmuada şiirlerine yer verilen şairlerin kim olduklarına dair kısa bilgiler verdik. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise "Mecmûa-i Gazeliyat"ın transkripsiyonlu metnini verdikten sonra buradaki şiirleri basılmış divanlar, yayımlanmamış tezler ve diğer eserlerdeki şekilleriyle mukayese ederek farklılıkları dipnotlarla belirttik.

Tez içerisinde yer alan kısaltmaları çalışmanın başında alfabetik olarak belirttik. Tezi hazırlarken istifade ettiğimiz kaynakları ise "Kaynakça" başlığı altında verdik.

Çalışmam esnasında ilgi ve destekleriyle her zaman yanımda olan başta annem ve babam olmak üzere tüm aile fertlerime, bilgi ve birikimini benden esirgemeyen ve her an bana yeni şeyler öğreten danışman hocam Prof. Dr. Ali İrfan AYPAY' a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

MECMÛA-İ GAZELİYAT'IN ÖZELLİKLERİ

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KISALTMALAR DİZİNİ

Age: *XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili; Âgehî Kasidesi ve Tahmisleri* (Andreas Tietze, İstanbul, 1951)

Agş: *Âgehî' nin Şütür Kasidesi* (Mehmet Pektaş, Mehmet Ünal, Ankara, 2013)

Ahm: *Ahmedî Divanı*(Yaşar Akdoğan, KTB, E-Kitap)

Ahp: *Ahmet Paşa Divanı* (Ali Nihad Tarlan, Ankara, 1992)

AşD: *Aşkî ve Divanından Örnekler* (İskender Pala, Ankara, 1988)

Aşk: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ubeydî-Aşkî-Şem'î-İşretî* (Ali Nihad Tarlan, İstanbul, 1948) [Aşkî Bölümü]

Avn: *Fatih Divanı ve Şerhi* (M. Nur Doğan, İstanbul, 2011)

Bak: *Bâkî Divanı* (Sabahattin Küçük, Ankara, 1994)

Bas: Basımevi

Cin: *Cinânî Divanı* (Cihan Okuyucu, Ankara, 1994)

Fev: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Rahmî ve Fevrî* (Ali Nihad Tarlan, İstanbul, 1948) [Fevrî Bölümü]

Fig: *Figânî ve Divançesi* (Abdulkadir Karahan, İstanbul, 1966)

FzD: *Fuzûlî Divanı* (Kenan Akyüz, Süheyl Beken, Sedit Yüksel, Müjgan Cunbur, Ankara, 2000)

FzŞ: *Fuzûlî Divanı Şerhi* (Ali Nihad Tarlan, Ankara, 2009)

Hay: *Hayretî, Divan, Tenkidli Basım* (Mehmed Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri, İstanbul, 1981)

HyD: *Hayâlî Divanı* (Ali Nihat Tarlan, Ankara, 1992)

İsh: *İshak Çelebi (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Edisyon Kritiği)* (Ali Yıldırım, Elazığ, 1991)

Kab: Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin- Dizin) (Mustafa Erdoğan, Ankara, 2008)

Kat: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ulvî-Me'âlî-Nihânî-Feyzî-Kâtibî* (Ali Nihad Tarlan, İstanbul, 1948) [Kâtibî Bölümü]

Lam: *Bursalı Lami'î Çelebi Divanı'ndan Seçmeler*(H. Bilen Burmaoğlu, Ankara, 1989)

M.: Mecmua Metni

Man: *Mânî Divanı* (Şener Demirel, KTB, E-Kitap, 2011)

Meş: *On Altıncı Yüzyılda Konyalı Bir Şair: Meşâmî* (Emine Yeniterzi, Ankara, 2001)

Muh: *Muhibbî Divanı* (Coşkun Ak, Ankara, 1987)

N.: Nüsha kaydı vardır

Nal: *Nâlî Divanı* (Süleyman Çaldak, İstanbul, 2010)

Nat: *Natıkî Divanı, Karşılaştırmalı Metin-İnceleme* (Sait Özer, Sivas, 2006)

Nec: *Necatî Beg Divanı* (Ali Nihad Tarlan, Ankara, 1992)

Nes: *Nesîmî Divanı* (Hüseyin Ayan, Ankara, 1990)

Nev: *Nev'î Divanı* (Mertol Tulum ve M. Ali Tanyeri, İstanbul, 1977)

Rah: *Bursalı Rahmî Çelebi ve Divânı* (Fatih Tığlı, İstanbul, 2006)

Rev: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri:Revânî-Hayretî-Haverî-Ahî-Peyamî-Sani* (Ali Nihad Tarlan, İstanbul, 1949)[Revânî Bölümü]

Sür: Sürûrî Divanı (Halil İbrahim Okatan, Ankara, 2010)

TTK: Türk Tarih Kurumu

Ube: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ubeydî-Aşkî-Şem'î-İşretî* (Ali Nihad Tarlan, İstanbul, 1948) [Ubeydî Bölümü]

Ulv: *Şiir Mecmualarında XVI. ve XVII. Asır Divan Şiiri: Ulvî-Me'âlî-Nihânî-Feyzî-Kâtibî* (Ali Nihad Tarlan, İstanbul, 1948) [Ulvî Bölümü]

Usl: *Usûlî Divanı* (Mustafa İsen, Ankara, 1990)

Vah: *Vahdetî Divanı* (Yılmaz Öztürk, İstanbul, 2006)

Yah: *Yahya Bey ve Divanından Örnekler* (Mehmed Çavuşoğlu, Ankara, 1983)

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	A, a, E, e	ض	Ḍ, ḍ, Ż, ż
آ	Ā, ā	ط	Ṭ, ṭ
ب	B, b	ظ	Ẓ, ẓ
پ	P, p	ع	ʿ
ت	T, t	غ	Ġ, ġ
ث	S̱, s̱	ف	F, f
ج	C, c	ق	Ḳ, ḳ
چ	Ç, ç	ك	Ñ, ñ, G, g, K, k
ح	Ḥ, ḥ	ژ	J, j
خ	Ḫ, ḫ	ل	L, l
د	D, d	م	M, m
ذ	Ẕ, ẕ	ن	N, n
ر	R, r	و	V, v, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü
ز	Z, z	ه	H, h, A, a, E, e
س	S, s	ى	İ, i, I, ı, Y, y
ش	Ş, ş	ء	ʾ
ص	Ṣ, ṣ	خوا	Ḫᵛā, ḫᵛā

GİRİŞ

ESKİ TÜRK EDEBİYATINDA MECMUALAR

Arapça "*cem*" kökünden gelen "*mecmua*" kelimesi, "*toplanmış, bir araya getirilmiş şey*" anlamına gelir (Devellioğlu,2006). Edebiyat terimi olarak tanımlayacak olursak mecmualar, "Genelde bir veya daha fazla yazar yahut şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki dinî, din dışı nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplardır"(Uzun, 2003:265).

Mecmua başlangıçta, birçok bakımdan benzediği cönk gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilaç tariflerinin ve faydalı bilgilerin(fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların(tevârih) derlendiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla gelişip düzenli bir tertip ve şekle kavuşarak türlerine göre bazı farklılıklar gösteren bir kitap veya telif çeşidi özelliği kazanmıştır. Bir telif türü olarak gelişimini tamamladıktan sonra genellikle kitap hüviyetindeki teliflerden farklı bir tarafı kalmamıştır (Uzun, 2003:265). Günümüzde ise antoloji olarak isimlendirdiğimiz eserlerle benzer hususiyetlere sahiptir.

Mecmua türü edebiyat tarihimiz açısından oldukça önemlidir. Zira; bugün için kayıp olan bir eser bu mecmuaların birinde ortaya çıkabilir, zamanında şairin herhangi bir sebeple divanına koymadığı veya daha sonra yazdığı şiir veya yazılar kulaktan kulağa veya elden ele geçerek bu mecmualarda yer alabilir, divanı olmayan bir şairin şiirleri dağınık veya toplu şekilde bu mecmualarda bulunabilir (Kut, 1986:170).

Mecmualar bazen edebiyat tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olur, bazen yegane kaynak olarak işlev üstlenir. İçinde barındırdığı şiir ve şairle dönemin okuyucu zevkini ve şairin okunurluğunu, popüleritesini verir. Edebiyat tarihinin birinci dereceden kaynakları olan tezkirelere yansımamış birçok şair, şiir, tür ve belgede de mecmualar edebiyat tarihinin vazgeçilmez kaynakları durumundadır. Ayrıca bir şairin edebî kişiliğinin tespitine katkıda bulunmasının yanı sıra metin tamiri ve tenkitli metin neşrinde de mecmuaların rolü oldukça fazladır (Aydemir, 2007:123).

Mecmualar da pek çok tür gibi tasnif edilebilir. Levend(1973:166-167), mecmuaları şu şekilde tasnif eder:

a) Nazîreler mecmuaları,

b) Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,

c) Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,

d) Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,

e) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar.

Bizim çalışmamızın konusu olan mecmua, ikinci gruba dahil olan seçme şiir mecmualarındandır. Bu mecmualarda genel olarak gazel, kaside, mesnevi, musammatlar, tarihler, lugazlar ile manzum ve mensur mektuplar yer almaktadır.

Sonuç olarak, edebiyat araştırmalarına tuttuğu ışıkla daha pek çok eser mecmualar sayesinde gün yüzüne çıkacaktır. Bu sebeple mecmualar, Klasik Türk Edebiyatı için göz ardı edilmemesi gereken başlıca kaynaklardandır.

BİRİNCİ BÖLÜM
MECMÛA-İ GAZELİYAT'IN ÖZELLİKLERİ

1. MECMÛA-İ GAZELİYAT'IN DIŞ ÖZELLİKLERİ

Çalışmamızın konusu olan 06 Hk 319/1 numaralı şiir mecmuası, "Mecmûa-i Gazeliyat" ismiyle Milli Kütüphane Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu'nda kayıtlıdır.

Ebatları: 215x110-272x170 mm

Varak Sayısı:150

Yazı Türü: Nesih

Satır Sayısı: 21

Cilt ve Kağıt Özellikleri: Eserin cildi soğuk baskı zencirekli sarı renkte sade meşindir. Kağıt türü cedid suyolu filigranlıdır. Varaklar kırmızı cetvellerle çerçevelenmiştir. Bu cetveller ince ve çift şeritlidir. Beyitler iki sütun halinde yazılmış ve bu sütunlar da yine kırmızı fakat tek şeritlidir. Şairlerin mahlasları, musammatların son mısraları ve gazellerin son beyitleri ayrıca çerçeve içine alınmıştır. Metin siyah mürekkeple yazılırken, başlıklar ve cetvel içine alınan son mısralar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Mürettip: Mecmuanın derleyeni belli değildir. Ancak 1a'da yazılı olan "*Ḫūrşid Aġa-zāde Ḥāfıẓ ʿOs̱mān Ṣıddıḳī Efendinüñ kitābıdur. 5 Ḥaziran 1307 yevm-i Cumʿa alınmışdur*" ibaresinden hareketle ne zaman kim tarafından alındığını öğreniyoruz.

Te'lif Tarihi: Mecmuanın te'lif tarihi ise katalog kaydında 1268(1850) olarak verilmiştir. Ancak mecmuanın derleyicisi, ekseriyetle XVI. yüzyıl şairlerine yer vermekle birlikte XVII. yüzyılın başlarında yaşamış olan birkaç şairi de eserine dâhil etmiştir. Bu sebeple, biz eserin bu dönemlerde tertip edildiği kanaatini taşımaktayız.

Zahriyye Bilgileri: Mecmuanın zahriyye kısmında "Esāmī-i Şuʿarā-yı Sālife" başlığı altında mecmuada yer alan şairlerin mahlasları yer alır. Bunlar; "Nesīmī, Ḥayretī, Vuṣlatī, Sırrī, ʿUlvī, Fużūlī, Ḫalīlī, Günāhī, Dervīş Günāhī Mevlevī , Ānī, Tercīʿ-i Bend-i Aḥmed Beg, Tercīʿ-i Bend-i ʿĀlī, Mānī, Yaḥyā, Faḫrī, Resmī, ʿAṭā, Ġubārī, Ẓaʿīfī, ʿAzmī, Żaʿfī, ʿĀdil, Hātifī, Fevrī, Ḥāletī, ʿUlvī, Raḥmī, Raḥīmī, ʿAşḳī, Āgehī, Muḥibbī, Ġamī, Laṭifī, Siyāhī, Riyāżī, Fażlī, ʿUbeydī, ʿİnāyetī, Rāhī, Uṣūlī, Cenānī, Necātī, Ḳabūlī, Ḫayālī, ʿĀrifī, İsḥaḳ Çelebi, Penāhī, Muʿīdī, Tīġī, Kātibī, Ḥużūrī, Vaḥdetī, Muḳīmī, Bāḳī, Nālī, Meşāmmī-i Ḳonevī, Nāṭıḳī, Şerīfī" dir.

Fakat bu başlık altında ismi geçmeyip şiirlerine yer verilen şairler de mevcuttur. Bu şairler ise; Revānī, Nihānī, Muṭiʿī, Nevʿī, Emrī, Naẓmī, Remzī, Ḫudāyī, Lāmiʿī, Fehmī, Āzerī, Ümīdī, Sinānī, Fiġānī, Nihālī, Miṡālī, Ḫātemī, Sürūrī, Selīmī, Ẕihnī, ʿAvnī, Ṣādıḳ, Ḥāfıẓ, Çeşmī, Cāmiʿī, Nişānī, Ḳāsım, Zātī, Rıżāyī, Maḳālī, Ḥasan, Aḥmedī, Kemāl Paşazāde, Kāşif, Gıyāsī, Gazālī, Beliğī, Muhyī, Nizāmī, Naʿīmī, Sāʿī, Şāhī ve ʿĀcizī'dir. Bu durumda adı geçen 58 ve adı geçmeyen 43 şairle birlikte toplamda 101 şairin şiirlerine yer verildiği görülür. Mecmuada ismi geçen fakat şiiri yer almayan şairler de vardır. Bunlar ise; ʿİnāyetī, ve Zaʿīfī'dir.

2. MECMÛA-İ GAZELİYAT'IN MUHTEVASI

Eser iki bölümden oluşur. İlk bölümde "Dîvân-ı Gazeliyât" başlığı altında kaside ve çeşitli musammatlardan oluşan 142 şiir bulunmaktadır. Ayrıca mecmuanın 37b-38a sayfa aralığında Farsça bir metin yer almaktadır. Bu metinde, Lokman Hekim'in oğluna ettiği vasiyetten söz edilmektedir. İkinci bölümde ise "Gazeliyyât-ı Şu'arâ Rahimehullâhu Te'alâ" başlığı altında 357 gazel yer almaktadır. Her iki bölümde de mecmuadaki şiirlerin sıralanışında redif, kafiye, vezin gibi kriterler yoktur. Yalnızca aynı şaire ait şiirler bir aradaysa bunların sıralanışında alfabetik düzen söz konusudur.

Mecmuada yer alan şiirler, ele aldıkları konular bakımından incelendiğinde çoğunlukla tasavvufi şiirlerin ağırlıkta olduğu görülür. Bunun yanısıra hikemi üslubun hakim olduğu şiirler de oldukça fazladır. Şiirlerde çoğunlukla Allah aşkı,

dünyevi istek ve arzulardan vazgeçme, kadere boyun eğme, felekten şikayetler ve sevgilinin vefasızlığı temi işlenmiştir.

Mecmuanın bazı sayfalarında derkenarlar yer almaktadır. Bu derkenarlardan bazıları şiir ise de bazıları sonradan eklendiği tahmin edilen ve ekseriyetle ilaç tarifi veren yazılardır. Derkenarlarda yer alan şiirleri "[Derkenar]" başlığı altında ve numaralandırmaksızın metine dahil ettik. Ancak bu tarifleri metne dahil etmedik. Mecmua nüshasının ciltlenmesi esnasında kesilerek yarım kalan derkenarları(113a) ise metne almadık.

3. MECMÛA-İ GAZELİYAT METNİNİN TEŞKİLİ VE KULLANILAN METOTLAR

Mecmuada yer alan şiirleri yayımlanmış divanlar, yayımlanmamış yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler ve çeşitli bilimsel çalışmalarla mukayese ederek metni oluşturduk. İşbu metni oluştururken şu hususiyetleri göz önünde bulundurduk:

Metin teşkilinde vezin ve anlam yönünden doğru olan kelimeyi esas aldık. Eğer anlam ve vezin yönüyle her ikisi de doğru ise mecmuayı esas aldık.

Latifî'nin muhammesinde geçen "**devrān**" kelimesine nüsha kaydı konularak üstüne "**cellād**" yazılmıştır. Her iki kelime de "çarh" kelimesiyle tamlama oluşturduğunda vezin yönünden bir sıkıntı olmamasına karşın, anlam olarak daha uygun olması sebebiyle "cellād" kelimesini yazmayı uygun gördük.

Cellād-ı çarḫ kimse[ye] virmez çü mühleti
Devr-i zamānenüñ katıdur seyr ü sürʿati
Vaḳt-i ḥayātı ḫoş gör fevt itme fırṣatı

Saʿy eyle cān gözüni uyar ḳo bu ġafleti
Sen göz yumub açınca bu devrān gelür geçer
(Latifī, 6:II)*

Mecmua metnini oluştururken, anlam veya vezin yönünden divandaki şekli daha uygunsa onu tercih ettik. Farklılığı ise mecmuadaki şeklinin nasıl olduğunu belirtmek için dipnotta "M." ile gösterdik.

Mecmuada Hayretī'nin gazelinde geçen "**yaraşuġ**" kelimesini, anlamca karşılığı bulunamadığı için ve divandaki şekli daha anlamlı olduğu için "**yaraşur**" şeklinde yazmayı uygun gördük.

Raḳībüñ gibi urġān **yaraşur**
Hele ben görmedüm üstād-ı cānbāz
(Hayretī, 171:6a)

Yine Hayretī'ye ait olan aşağıdaki beyitte de "**hıkd u azdan**" şeklinde yazılan kelime grubu mecmuada "**hakdur u azdan**" şeklinde yazılmıştı. Fakat biz anlam ve vezin yönünden divandaki şeklini daha uygun bularak onu yazmayı tercih ettik. Bu durumu da dipnotta belirttik.

Nefsüñi ḳurtarmaz iseñ nār-ı **ḥıḳd u āzdan**
Bilmiş ol olmazsın ey ṣūfī cehennemden ḫalāṣ
(Hayretī, 183:2a)

Bākī'ye ait olan aşağıdaki beyitte de yine benzer durum söz konusudur. İkinci mısrada yer alan "**nesine**" kelimesi mecmuada "**kesine**" şeklinde yazılmıştır. Vezin olarak bir sıkıntı olmamasına rağmen anlam olarak divandaki şekli daha uygun olduğu için onu yazmayı uygun gördük.

Künc-i ġamda ḳo aġlasun Bāḳī
Ḫūb sevmek anuñ **nesine** gerek
(Bākī, 289:7b)

Dipnotlarda farkları belirtirken önce şiir numarası, daha sonra beyit ve mısra numarasını verdik. Şiir ve beyit numaralarını Latin rakamlarıyla, bent numarasını da

* Parantez içinde verilmiş olan şiir ve bent numarası mecmuaya aittir.

Romen rakamlarıyla gösterdik. Bentlerden oluşan şiirlerde mısra numarasını Latin rakamlarıyla belirttik. Beyitlerden oluşan şiirlerde ise ilk mısrayı "a" ikinci mısrayı "b" harfiyle gösterdik. Mukayese yaparken doğru kabul ettiğimiz ibareyi önce, yanlış ya da farklı olan ibareyi ise sonra yazdık ve aralarına ":" işareti koyduk. Farklılıklar aynı mısra içinde yer alıyorsa arasına "/" işaretini koyduk.

Mecmuada yer alan şiirleri mukayese ettiğimiz bilimsel çalışmalara şairlerin isimlerinin ilk üç harfinden müteşekkil olan kısaltmalar tayin ettik ve dipnotlarda bunları kullandık. Ancak isimlerinin ilk üç harfi aynı olan şairlere ve aynı şairi ele alan farklı çalışmalara ayırt edici başka kısaltmalar tayin ettik.

Divanlarda bulunmayan beyit ya da mısraları divanın kısaltmasının başına "-" işareti koyarak gösterdik. Mecmuada olmayıp divanda yer alan beyitleri ise "-M." şeklinde gösterdik. Mecmuaya yazılmayan bazı kelime, bağlaç veya ekler, gerek divandan gerek anlamdan yola çıkılarak tamamlanmış ise bunu da "[...]" şeklinde gösterdik.

Metinde yer alan ayetleri Latin harfleriyle ve italik olarak yazdık. Sure ve ayet numaraları ile mealini dipnotta belirttik.

Mecmuada geçen bazı Arapça söz ve beyitleri de aslına uygun bir şekilde Arap harfleriyle yazdık.

Metni hazırlarken şairlerin yaşadıkları dönemin ses özelliklerini göz önünde bulundurduk. Şairi belli olmayan şiirleri diğer şiirler gibi Eski Anadolu Türkçesi dil özellikleriyle okumaya çalıştık.

Mecmuada yer alıp yayımlanmış divanlarda bulamadığımız şiirleri de dipnotlarda gösterdik.

Bazı ikili okunuşları olan kelimelerde "nice" yerine "niçe"yi, "gonçe" yerine "gonce" yi, "aşk" yerine "ışk"ı ve "ʿıyd" yerine "īd"i yazmayı uygun gördük.

4. MECMUANIN İMLA ÖZELLİKLERİ

Mecmuada yer alan Türkçe fiillerin yazımında ortak bir imla kullanılmamıştır. Nitekim "et-" fiili kimi zaman ى harfi kullanılarak "it-" şeklinde

yazılmış kimi zaman ise bu harf hiç yazılmamıştır. Örneğin; "*Böyle fermān* ***etmiş*** *ol derdi ile dermān iden*" (25, III:4) mısrasındaki "etmiş" kelimesinde ى harfi yazılmamıştır. Fakat aynı şiirin sekizinci bendinde yer alan "*Her birisi bir ṭarīḳi iḫtiyār* ***itmiş*** *gider*" (25, VIII:2) mısrasındaki "itmiş" kelimesi ى harfi ile yazılmıştır. Benzer farklılıklar mecmuada yer alan başka şiirlerde de mevcuttur. Metni hazırlarken böyle kelimelerin mecmuadaki şekillerini yazmayı tercih ettik.

Metinde dikkatimizi çeken bir başka husus ise izafet kesrelerinin kalıp gereği uzun okunacağı durumlarda ى harfi ile gösterilmeleridir. Aşağıdaki beyitte "kāmet-**i** yārı" kelimesindeki izafet kesresi "feʿilātün" tef'ilesinde "lā" hecesine karşılık gelir ve vezin gereği uzun okunması gerekir. Müellif bunu sağlamak için ى harfini kullanmayı tercih ediyor.

Kāmet-i yārı ṣanup serv-i çemen
Düşüb ayaġın öper berg-i semen
(Vuslatī,235:1)

Aşağıdaki bendde yer alan "*Gedā-yı şāh-ı ʿālemdür*" tamlamasında da benzer durum söz konusudur.

Beḳā yoḳ Raḥmiyā fānī taṣavvūr eyle devrānı
Gedā-yı şāh-ı ʿālemdür anuñ kem ola ʿirfānı
Ne söyler gūş u hūş eylegil ü dehrüñ süḫandānı
Ḫayālī faḳr şalına çekenler cism-i ʿüryānı
Anuñla faḫr iderler aṭlas u dībāyı bilmezler
(Rahmī, 14:V)

Metinde yer alan imla hususiyetlerinden bir diğeri de bazı kelimelerde belirtme hal ekinin hemze (´) ile gösteriliyor olmasıdır. "*Götür irġalyayı olma paçariz ey aġyār*" (28, XVI:4) mısrasındaki "**ırgalyayı**" kelimesinde belirtme hal eki hemze(´) ile gösterilmiştir. Hayretī'ye ait olan "*Ḥayretī-i bī-çāreyi aġlatma gel şām u seher*" (77, VII:3) mısrasında da "**bī-çāreyi**" kelimesinin belirtme hal eki yine hemze ile gösterilmiştir.

5. MECMUADA YER ALAN İMLA HATALARI

Mecmuada bazı imla hataları tespit ettik. Örneğin; bazı kelimelerde "پ ,ب ", "ش,س" , "غ,ع" ve "چ,ج" harfleri birbirlerinin yerine kullanılabiliyor. "*Dürdāne gibi lücce-i ʿummāna* **düşersem**" (64, III:2) mısrasındaki "ş" harfi "s" şeklinde yazılmıştı. "*Ġıdā kim muḳteżā-yı çeşm-i cāndur*" (121,1:3a) mısrasındaki "**çeşm-i cāndur**" kelime grubu ise mecmuada "**çesm-i çāndur**" şeklinde yazılmıştı. "*Gözlerüm yummuş idüm ʿābir-i ʿibretden*" (124, I:2a) mısrasındaki "**ʿābir-i ibretden**" kelime grubu "**ʿāpir-i ipretden**" şeklinde yazılmıştı. "*Eyle ġarḳ olmış idüm ḳamerümi ġafletle*" (124, I:4a) mısrasındaki "**ġafletle**" kelimesi de "**ʿafletle**" şeklinde yazılmıştı. Ancak biz bunları ve buna benzer diğer kelimeleri aslına uygun olacak şekilde düzelttik.

Mecmuada ت ve ط harflerinin de yanlış kullanıldıkları oluyor. "*Bir ḳatāredür bu ʿālem ḫalḳ ḳoyūn olmuş durur*" (132, III:5a) mısrasındaki "**ḳatāre**" kelimesi "ت" harfiyle yazılmıştır. Ancak bu kelimenin "ط" harfi ile yazılması gerekirdi. Bu durumda "birbiri ardınca sıralanmış hayvan sürüsü, dizisi" anlamına gelen kelime, beyit içerisinde daha anlamlı olurdu.

Başka bir yazım hatası ise "*Eṭıbbā el urub nabẓuma didi*" (213, 2a) mısrasındaki "**nabẓ**" kelimesinde yapılmıştır. Kelimenin ظ ile değil ض harfi ile yazılması gerekirdi.

Mecmuada yer alan nazım şekillerinden bazılarının isimlendirilmesinde de yanlışlıklar yapıldığı olmuştur. Örneğin, 60 numaralı şiir muhammes olması gerekirken murabba olarak isimlendirilmiş. 70, 71, 75, 76, 77, 78, 79 ve 80 numaralı şiirler murabba olması gerekirken rubai başlığı altında verilmiş. Muhammes olan 73 ve 76 numaralı şiirlere rubai ve 47. şiire de murabba denilmiştir. Rahmi'ye ait olan 98 numaralı şiir ise mecmuada terci'-i bend, divanda müseddes olarak belirtilmiştir. İsimlendirme yanlışlığı yapılan bu manzumelerin nazım şekilleri dipnotta belirtilmiştir.

Mecmuada yer alan şairlerden Usūlī'nin "*peydā*" redifli gazeli iki farklı şair tarafından tahmis edilmiştir. Fakat tahmisi yapan şairler belirtilmemiştir.

Mecmuada yer alan şiirlerin basılmış divanlar, yayımlanmamış tezler ve diğer eserlerdeki şekilleriyle mukayese ettiğimizi belirtmiştik. Fakat bazı şairlerin divanlarına ulaşamadık. Bunlar; Gamī, Huzūrī, Hātıfī, Āzerī, Rahīmī, Rızāyī, Fazlī, Ācizī, Cāmiʿi, Halilī, ʿİnāyetī, Ānī, Atā, Ādil, Nihālī, Zihnī, Kemal Paşazāde, Hudāyī, Rāhī, Penāhī, Hatemī, Remzī, Fehmī, ʿĀrifī, Mukimī, Sırrı, Hasan, Kāsım, Makālī, Vuslatī, Nişānī, Hāfız, Sinānī, Fahrī Çelebi, Resmī, Siyahī, Latifī ve Gubārī'dir.

Mecmuada yer alan şairler ve bu şairlere ait şiirler nazım şekilleriyle birlikte aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Şair Adı	**Şiir Adedi ve Nazım Şekli**
ʿĀcizī	1 gazel
ʿĀdil	1 terciʿ-i bend
Āgehī	2 kaside
Ahmed Beg	2 terciʿ-i bend
Ahmedī	1 gazel
ʿĀlī (Çeşmī)	1 terciʿ-i bend, 1 gazel
Ānī	1 terciʿ-i bend
Ārifī	1 tahmis
ʿAşkī	1 muhammes, 1 tesdis, 1 terciʿ-i bend
ʿAtā	1 terciʿ-i bend
ʿAvnī	1 gazel
Āzerī	1 gazel
ʿAzmī	2 müseddes, 1 terciʿ-i bend
Bākī	1 tahmis, 43 gazel
Beliğī	1 muhammes
Cāmiʿī	1 gazel
Cenānī	1 müseddes, 1 tahmis, 1 gazel
Emrī	2 gazel
Fahrī	1 terciʿ-i bend
Fazlī	2 muhammes, 1 müstezad
Fehmī	3 gazel
Fevrī	3 müsemmen, 1 müsebba, 1 gazel

Figānī	1 gazel
Fuzūlī	4 gazel, 1 terkīb-i bend
Gamī	1 terciʿ-i bend
Gazālī	1 terciʿ-i bend
Gıyāsī	1 muhammes
Gubārī	2 terciʿ-i bend
Günāhī	1 tahmis, 1 terciʿ-i bend, 1 kaside
Hāfız	1 gazel
Hāletī	1 murabba, 4 terciʿ-i bend, 1 müseddes, 1 muaşşer, 48 gazel
Halilī	2 gazel
Hasan	1 gazel
Hātemī	1 gazel
Hātifī	2 terciʿ-i bend
Hayālī Beg	17 gazel, 3 tahmis, 1 murabba, 1 terciʿ-i bend
Hayretī	2 tahmis, 57 gazel, 2 müstezad, 9 murabba, 2 muhammes, 7 kaside, 1 müsebbaʿ, 1 müseddes, 1 terkīb-i bend
Hudāyī	1 gazel
Huzūrī	1 müseddes
ʿIzārī	2 gazel
ʿİnāyetī	-
İshak Çelebi	1 gazel(Tahmis edilmiş)
Kabūlī	1 tahmis, 3 gazel
Kāsım	1 gazel
Kāşif	1 muhammes
Kātibī	1 muhammes
Kemal Paşazade	1 gazel
Lāmiʿī	2 gazel
Latifī	3 muhammes, 1 gazel(Tahmis edilmiş)
Makālī	2 gazel
Mānī	1 terkīb-i bend
Meşammī-i Konevī	1 tahmis
Misālī	1 gazel
Muhibbī	8 gazel, 1 muhammes, 1 müseddes
Muhyī	1 tahmis
Muʿidī	1 gazel(Tesdis edilmiş)
Mukīmī	1 tahmis
Mutiʿī	1 tahmis

Naᶜīmī	1 muhammes
Nālī	1 muhammes
Nātıkī	1 muhammes
Nazmī	2 gazel
Necātī	10 gazel
Nesīmī	3 gazel(Tahmis edilmiş)
Nevᶜī	2 gazel
Nihālī	1 gazel
Nihānī	1 gazel
Nişānī	1 gazel
Nizāmī	1 gazel(Tahmis edilmiş)
Penāhī	1 tesdis
Rāhī	1 tahmis
Rahīmī	1 müseddes, 1 terciᶜ-i bend
Rahmī	1 muhammes, 1 tahmis, 2 terciᶜ-i bend, 1 gazel
Remzī	1 gazel
Resmī	1 terciᶜ-i bend
Revānī	1 gazel
Rızāyī	1 tahmis, 1 gazel
Riyāzī	1 müstezad
Sāᶜī	1 müseddes
Sādık	2 gazel
Selīmī	2 gazel
Sırrī	2 gazel
Sinānī	1 gazel
Siyāhī	1 tahmis
Sürūrī	3 gazel
Şāhī	1 gazel
Şerīfī	1 tahmis
Tīğī	1 müseddes
ᶜUbeydī	2 tahmis, 1 şarkı
ᶜUlvī	1 terciᶜ-i bend, 6 gazel
Usūlī	2 tahmis, 1 muhammes
Ümīdī	1 gazel
Vahdetī	3 tahmis, 2 müsebbaᶜ, 1 gazel
Vuslatī	1 terciᶜ-i bend, 57 gazel
Yahyā	2 gazel, 1 müseddes, 4 terkīb-i bend
Zaᶜfī	2 terciᶜ-i bend, 1 muhammes, 1 tahmis
Zaᶜīfī	-

Zātī	3 gazel
Zihnī	1 gazel

Tablodan da anlaşıldığı üzere mecmuada şiirine en fazla yer verilen şair 82 şiirle Hayretī'dir. Hāletī 55 şiirle onu takip eder. Üçüncü sırada ise 44 şiirle Bākī yer alır.

Mecmuada bulunan nazım şekillerine baktığımızda en fazla yer verilen nazım şeklinin gazel olduğunu görüyoruz. Sonrasında terciʿ-i bend ile tahmis onu takip ediyor. Mecmuada kullanılan nazım şekilleri ve adetlerini aşağıdaki tabloda gösterdik.

NAZIM ŞEKLİ	ADEDİ
Terkīb-i Bend	7
Terciʿ-i Bend	29
Gazel	308
Kaside	10
Murabba	11
Muhammes	19
Tahmis	26
Müseddes	10
Tesdis	3
Müsebba	4
Müsemmen	3
Muaşşer	1
Müstezad	3
Şarkı	1

Mecmuada yer alan aruz kalıpları ve sayıları da aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Kullanılan Vezin	**Adedi**
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün	57
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün	176
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün	55
Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün	32
Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün	56
Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün	8
Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün	4
Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün	35
Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün	4
Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün	27
Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün	2
Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün	20
Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün Müstefʿilün	1

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER

1. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLERİN BİYOGRAFİLERİ

ÂCİZÎ: Aslen İşkodra'lı olan ʿAcizī, İstanbul'da Ulūm-ı Resmiye'yi bitirdikten sonra tasavvufa yönelerek Prizren'de ikamet etti. 1737 yılında vefat etmiştir. Büyük çoğunluğu Türkçe olmakla birlikte Arapça ve Farsça şiirler de içeren basılmamış divanı ile birlikte ahlak ve tasavvuftan bahseden manzum bir eseri vardır (Tahir, 2000:124).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

ÂDİL: Fatih'le II. Bayezid devirlerinde Karaman'da Mevlevī şeyhi idi. Onun şeyhliği sırasında Karaman Osmanlı ülkesine katıldı. Konya'da öldü (İpekten vd., 1988:10).
Çalışmamızda şaire ait 1 terciʿ-i bend bulunmaktadır.

ÂGEHÎ: Vardar Yenicesi'nde doğdu. Asıl adı Mansur'dur. Hoca kaynı Mehmed Efendi'den mülazım oldu. Müderrislik ve kadılık yapmıştır. Gemicilikle ilgili yazdığı kasidesi ile pek çok şairin dikkatini çekmiştir. Şiirlerinde lirik ve rindane bir söylem vardır. 1577'de vefat etmiştir (İpekten vd., 1988:13).
Çalışmamızda şaire ait, biri tahmis edilmiş 2 kaside yer almaktadır.

AHMED BEG: Dukakin oğullarına mensup olan Ahmed Beg bu dönem şairlerindendir. Kanuni döneminin büyük zeamet sahibi beylerinden biriydi. Ancak dünyanın fani ve boş olduğunu anlayıp halkla sohbetten uzak durdu. Beylere hizmet etmekten ar edip yalnızlığı seçerek inzivaya çekildi. Makam, mevki, ulufe ve tımardan vazgeçerek tevekkülü seçti. Fakirlik ve dünyanın geçiciliğini konu alan şiirleri vardır (İsen, 1999:95).
Çalışmamızda şaire ait 3 terciʿ-i bend yer almaktadır.

AHMEDÎ: Asıl adı Tāceddin İbrahim b. Hızır olan Ahmedī, Latīfī'ye göre Sivaslı, Taşköprülüzāde'ye göre ise Germiyanlıdır. Mīr Süleyman Şāh'ın emrinde yer alan şairlerden olup döneminin bilgili kişilerindendi. Nizāmī'nin *Penc-Genc*'inden *İskender-nāme* adlı kitabı Sultan Mir Süleyman adına Türkçeye çevirmiştir. Bu kitapta, bātıni ilimlerden āfāki ve enfüsī teşbih ve temsiller ile geometri, astronomi, yıldızlar ilmi ve hikmetten çok mana ve marifeti bir araya getirip kullanmıştır. Latīfī'ye göre, Ahmedī'nin şiirinde pek fazla zerafet, söz ve ifadelerinde ise neredeyse hiç güzellik yoktur (İsen, 1999:101). Daha çok mesnevileriyle tanınan Ahmedī'nin üslūbu, yakın arkadaşı olan ve dönemin bir başka önemli şairi olan Şeyhī'nin üslubūna yakındır. *İskender-nāme*'nin haricinde "*Cemşīd*

ü Hurşīd", "*Tervihü'l-ervāh*" ve "*Divan*"ı ile "*Kanun*" tercemesi ve "*Şifā*" tercemesi vardır (İpekten vd., 1988:21).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

ÂLÎ: Gelibolu'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. Doğum yeri ve mahlasıyla birlikte anılarak Gelibolulu Mustafa ʿĀlī adıyla tanındı. Çeşmī mahlasını da kullanmış olup mecmuamızda her iki mahlasla da şiirleri bulunmaktadır. Öğrenimini tamamladıktan sonra Kütahya ve Şam'da divan katipliği yaptı. Ve daha bir çok görev ve şehirde bulundu. 1600 yılında Cidde'de vefat etti. "*Mihr ü Māh*", "*Tuhfetü'l-Uşşāk*", "*Mihr ü Vefā*", "*Ravzatu'l-Letayif*", "*Türkçe Divan*", "*Farsça Divan*", "*Zübdetü't-Tevarih*", "*Nadirü'l-Muharib*", "*Enisü'l-Kulūb*", "*Sad Kıssa*", "*Sad Hisse*", "*Hümayun-nāme*", "*Rāhatü'n-nüfūs*", "*Heft-Meclis*", "*Tuhfetü's-Suleha*" ve "*Künhü'l-Ahbar*" başlıca eserlerindendir (İsen, 1994:7-18).
Çalışmamızda şaire ait 1 terciʿ-i bend ve 1 gazel yer almaktadır.

ÂNÎ: Bursalı olan Ānī'nin asıl adı Mehmed'dir. Zeyrek-zāde Rukneddin Efendi'nin yeğenidir. Kadılık ve valilik görevinde bulundu. Lirik ve güzel şiirleri vardır. 1569'da vefat etmiştir (İpekten vd., 1988:33).
Çalışmamızda şaire ait 1 terciʿ-i bend yer almaktadır.

ÂRİFÎ: İstanbullu olan Ārifī'nin asıl adı Hüseyin Çelebi'dir. Önceleri Divan-ı Hümayun katibi ise de sonradan bu görevini bırakıp tasavvufa yönelmiş ve Mısır'da İbrahim Gülşeni dergahına bağlanmıştır. Tasavvufa dair yazdığı terci-i bentleri ve tarihleriyle tanındı. 1552'de vefat etmiştir (İpekten vd., 1988:41).
Çalışmamızda şairin Ahmed Paşa'nın gazeline yazdığı 1 tahmis yer almaktadır.

AŞKÎ: İstanbul Yenihisar'dandır. Asıl adı İlyas'tır. Yeniçeri iken Alman seferinde öldü diye dirliği kesildi. Bunun üzerine Müeyyed-zade Şeyh Hacı Çelebi'ye intisap ederek Bayramiyye tarikatına girdi. Defterdar Ebulfazl Çelebi sayesinde katip oldu. Emekli olup Üskadar'a yerleşti. 1576 yılında Yenihisar'da öldü (İpekten vd., 1988:48).
Çalışmamızda şaire ait 1 muhammes, Fevrī'nin gazeline yazılan 1 müseddes ve 1 terciʿ-i bend yer almaktadır.

ATÂ: Üsküp'te doğmuştur. Ahmed Yesevi neslindendir ve ataları İran'dan gelmişlerdir. Öğrenimini yarıda bırakarak Nakşibendi tarikatına girdi ve inzivaya çekildi. Üsküp'te vefat etti. Katibi'ye ait olan *Tecnisāt-ı Kātibī*'ye benzer bir *Tecnisat*'ı ve *Tuhfetü'l-Uşşāk* adlı bir eseri vardır (İpekten vd., 1988:50).
Çalışmamızda şaire ait 1 terciʿ-i bend yer almaktadır.

AVNÎ: Fatih Sultan Mehmed'in mahlasıdır. 1451 yılında tahta geçti. İlim ehline hiçbir padişahın etmediği kadar iltifat etmişti. Latifī'ye göre; dönemi, bilgin

ve fakihler devri, hünerliler ve fasihler çağı olarak anlatılır. Şairlere çok önem verdiği için ülkesine Arap ve Acem'den bir çok şair ve bilgin gelmiştir. Şiirlerinde atasözü ve deyimleri sıkça kullanmıştır. 1481 yılında dar-ı bekaya irtihal etmiştir (İpekten vd., 1988:54).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

ÂZERÎ: Asıl adı İbrahim'dir. Bursalıdır. Öğrenimini yarıda bırakarak derviş oldu. Diyar diyar gezmeye başladı. Konya'da iken elinden tutup bu yaşayıştan vazgeçirdiler. Öğrenimini tamamlayıp kadı oldu. "*Nakş-ı Hayalî*" isminde bir kitabı vardır. 1585'te vefat etmiştir (İpekten vd., 1988:58).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

AZMÎ: Asıl adı Pir Mehmed'dir. İstanbul'da doğdu. Defterdar namıyla tanındı. Kınalızāde Ali Efendi'den mülazım oldu. Semaniye ve Süleymaniye'de müderrislik yaptı. Eğri fatihi Sultan Mehmed'e şehzadeliği sırasında hoca tayin edildi. Üç dilde de nazım ve nesir yazabiliyordu. Hüseyin Vaiz'den ahlakla ilgili bir kitap çevirdi. 1582 yılında vefat etti (İpekten vd., 1988:61).
Çalışmamızda şaire ait 2 müseddes ve 1 terciʿ-i bend bulunmaktadır.

BÂKÎ: İstanbul doğumlu olan şairin asıl adı Mahmut Abdülbaki'dir. Silivri, Murat Paşa ve Sultan Selim medreselerinde müderrislik ve Mekke'de kadılık yaptı. Anadolu ve Rumeli kazaskeri oldu. Özellikle Kanuni'den çok yardım gördü. Döneminde Sultanü'ş-şuara unvanını aldı. Türk edebiyatının en büyük ve en önemli divan şairleri arasında yer alır. Şiirleri çok güzeldir. Divanı vardır. 1600 yılında vefat etmiştir (İpekten vd., 1988:66).
Çalışmamızda şaire ait 1 tahmis ve 43 gazel yer almaktadır.

BELİĞÎ: İstanbul'da doğdu. Kuloğullarındandır. Yeniçeri oldu. Sarhoş Bali Efendi'ye bağlanıp tasavvufa yöneldi. Güzel şiirleri vardır. Kahve hakkında yazdığı gazelle yazıldı (İpekten vd., 1988:74).
Çalışmamızda şaire ait 1 muhammes bulunmaktadır.

CÂMİ'Î: Manisalı olan Cāmiʿī Kanuni dönemi şairlerindendir. Hat sanatı ve resim konusunda oldukça yetenekliydi. Lirik gazelleri ve "Vāmık u Azrā" adında bir mesnevisi vardır (İpekten vd., 1988:83).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

CENÂNÎ: Bursa doğumlu olan şairin asıl adı Mustafa'dır. Mehmed Efendi'nin oğludur. Daha öğrenciliği sırasında şiirleri ve sohbetinin güzelliği ile dikkati çekti. Muallim-zāde'den mülazım oldu. Çeşitli vazifelerde bulundu. Son görevi olan İvaz Paşa medresesinin müderrisliğini ifa ederken 1596 yılında vefat etti. Hoş sohbetli olduğu söylenen şair, üç dilde eser verebilecek kadar da marifetliydi.

Şairin başlıca eserleri, "*Divan*", "*Riyāzü'l-Cinān*", "*Cilā'ul-kulūb*" ve "*Bedāyiü'l-Āsār*" dır (İpekten vd., 1988:88).
Çalışmamızda şaire ait 1 müseddes, 1 tahmis ve 1 gazel bulunmaktadır.

ÇEŞMÎ: (Bkz. ʿĀlī)

EMRÎ: Edirnelidir. Asıl adı Emrullah'tır. Muhasebe, katiplik ve tevliyet hizmetlerinde çalıştı. Muamma ve tarih düşürme alanının gerçek ustalarından birisidir. Tezkireler şiirlerini aşıkane olmaktan uzak muhayyel olarak tanımlarlar.Ölüm tarihi kesin olmamakla birlikte kaynaklarda 1574-76 yılları arasında zikredilmektedir (İpekten vd., 1988:113).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel yer almaktadır.

FAHRÎ: Trabzon'da doğan Fahrī Bursa kadısı Ece-zade Mehmet Çelebi'nin oğludur. Döneminin tanınmış şairlerinden olmakla birlikte "çok kabiliyetli, marifet ehli, faziletli, tabiatının neticeleri latif, zihninin varidatı yüksek, her bakımdan örnek gösterilen, konuşması güzel, fazilet sahipleri arasında mümtaz" bir şahsiyetti (İsen, 1998:104). 1538 yılında Sahn müderrisi iken vefat etti.
Çalışmamızda şaire ait 1 terciʿ-i bend bulunmaktadır.

FAZLÎ: Asıl adı Ebulfazl Çelebi'dir. "*Tevārih-i Āl-i Osman*" kitabının yazarı Şeyh İdris'in oğludur. Yavuz Sultan Selim'in defterdarlığını yapmıştır. Üç dilde de şiirleri bulunan Fazli, inşada da oldukça başarılıdır. 1574-75 yılında Hacca giderken vefat etti (İpekten vd., 1988:131).
Çalışmamızda şaire ait 2 muhammes ve 1 müstezat bulunmaktadır.

FEHMÎ: Kınalı-zāde'nin büyük oğlu olup, asıl adı Mehmet'tir. Babasının Şam kadılığı sırasında bu şehirde doğdu. İyi bir öğrenim gördü. Çivi-zāde'den mülazım olduktan sonra müderris oldu. İstanbul'da 1596 yılında öldü.
Kaynaklar kendisini döneminin tanınmış bilginlerinden birisi olarak tanımlarlar. Şiiri ve muammasıyla dikkat çekti (İpekten vd., 1988:135).
Çalışmamızda şaire ait 3 gazel yer almaktadır.

FEVRÎ: Asıl adı Ahmed olan Fevri Hırvat asıllı bir Hristiyan iken "*çocukluğunda Şeyhi Ekber Muhiddini Arabi'nin manevi işareti ile Müslüman olmuştur.*"(Tarlan, 1948:55) Nakkaş Ali Bey'in köleliğini yaptı. Sonra azat edilerek efendisinin de teşvikiyle ilim tahsiline başladı. Rumeli kazaskeri Bostan Efendi'den mülazım olduktan sonra müderrislik, müftülük ve kadılık görevlerinde bulundu. Fevri'nin yakın arkadaşı olan Aşık Çelebi, "*onun kolay ve sür'atle şiir söyleyebildiğini ve kabiliyetinin mahlasına uygun olduğunu*" söyler (Tarlan, 1948:57). Kaynaklar Fevri'yi döneminin önde gelen şairlerinden biri olarak

zikrederler. Kaside ve mesel söylemesiyle dikkati çekmiştir. Özellikle tahmis ve tesdisin ilk ciddi temsilcisi olarak anılır (İpekten vd., 1988:143).
Çalışmamızda şaire ait 3 müsemmen, 1 müsebba ve biri tahmis edilmiş 2 gazel yer almaktadır.

FİGÂNÎ: Karaman'lıdır. Sultan Bayezid'in şehzadelerinden Sultan Abdullah'a divan katibi oldu. Latifi asılarak öldürüldüğünü söyler. "Divan" ı ve "İskender-name" adlı eserş vardır (İpekten vd., 1988:150).
Çalışmamızda 1 gazeli yer almaktadır.

FUZÛLÎ: Bağdat'ta doğan Fuzūlī, şairlerin üstadıdır. Nevaī tarzında bediī bir üslubu vardır. Tarzında tektir. Şiirleri sağlam, nazik ve renklidir. Türk diliyle yazılmış hamsesi vardır. Özellikle "*Leylā vü Mecnūn*" adlı mesnevisi çok tanınmıştır. Başlıca eserleri "*Hadikatü's-Sueda*", "*Rind ü Zahid*", "*Beng ü Bade*", "*Sıhhat u Maraz*" ile Türkçe, Arapça ve Farsça divanlardır. 1556 yılında vefat etmiştir (İpekten vd., 1988:153).
Çalışmamızda şairin biri tahmis edilmiş 5 gazeli ile terkīb-i bend nazım şekliyle yazılmış bir mersiyesi yer almaktadır.

GAMMÎ: Muhyī Fenārī'nin kardeşi Mehmet Şah Çelebi'nin mahlasıdır. Öğrenimini tamamladıktan sonra bir süre Buhara ve Semerkant'ta kaldı. Sultan Bayezid döneminde geri gelerek müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulundu. Bilginliği yanında şairliği ile de tanındı (İpekten vd., 1988:156). Ölüm tarihi kaynaklarda 1523 olarak geçer.
Çalışmamızda şaire ait 1 terciʿ-i bend bulunmaktadır.

GAZÂLÎ: Bursa'da doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. Delibirader sanıyla tanındı. Öğrenim gördükren sonra Manisa'da Sultan Korkud'un hizmetinde bulundu. Birlikte Mısır'a gitti. Yavuz Sultan Selim, Şehzade Korkut'u öldürtünce Gazalī, Bursa'da Geyikli Baba tekkesine yerleşti. Burada şeyhlik yaptı. Müderrislik görevinde bulundu. Mekke'ye gitti ve 1535 yılında burada öldü. Gazelleri, hicivleri, kıt'aları ve tarihleri ünlüdür. (İpekten vd., 1988:159-160)
Çalışmamızda şaire ait 1 terci-i bend yer almaktadır.

GIYÂSÎ: İstanbul'da doğdu. Öğrenimini tamamladıktan sonra İran ve Çağatay şairlerini inceledi. Geçimini sahaflıkla kazandı. Gazelleri, atasözü ve deyimlerle örülü, aynı zamanda muhayyeldi (İpekten vd., 1988:161-162).
Çalışmamızda şaire ait 1 muhammes yer almaktadır.

GUBÂRÎ: Asıl adı Abdurrahman'dır. Doğum yeri kesin olmamakla birlikte kaynaklarda Akşehir, Larende ve Hamid olarak geçer. Kınalı-zadelere bağlanarak Ali Çelebi'den mülazım oldu. Müderrislik yaptı. Mekke'ye gidip orada bir süre mücavir olara kaldıktan sonra Şehzade Bayezid'in oğlu Orhan'a hoca oldu. Şehzadeler

olayından sonra hapsedildi. Bağışlanarak kadı tayin edildi. Ölüm tarihi Aşık Çelebi'de 1566-67, Riyāzī ve Faizī'de 1574-75 olarak geçer (İpekten vd., 1988:162). Çalışmamızda şaire ait 2 terciᶜ-i bend yer almaktadır.

GÜNÂHÎ: Asıl adı Seyyit Abdurrahman'dır. Mevlevi dergahında Kudüm-zen başı oldu. Musikide döneminin büyük üstadı olup Nāyī Osman Dede'nin Hicaz ayin-i şerifi yerine aynı güzellikte bir başka bestesi vardır. (İpekten vd., 1988:165). Çalışmamızda şaire ait 1 tahmis, 1 terciᶜ-i bend ve 1 kaside bulunmaktadır.

HÂFIZ: Serez doğumludur. İlimle uğraşır. Zahir ilimlerle çalışırken vazgeçip şiire heves etti. Hoş tabiatlı, şiirleri aşıkane, matlaᶜları mestane kimsedir (İsen, 1998:104).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

HÂLETÎ: Asıl adı Abdullah'tır. Kādırī Efendi'den mülazım olduktan sonra kadılık mesleğine girdi. Şiirlerinin az ama öz olduğu söylenir. Sanatlı sözleri ve muhayyel beyitleri vardır (İsen, 1999:202). Hāyālī: "Eğer şiirle biraz uğraşsa, benim gibi nice şairi mat ederdi." demiştir (İpekten vd., 1988:173). Ölüm tarihi 1566'dır.
Çalışmamızda şaire ait 1 murabba, 4 terciᶜ-i bend, 1 müseddes, 1 muaşşer ve 48 gazel yer almaktadır.

HALİLÎ: Diyarbakır doğumludur. İznik'te yaşamıştır. Kendisi Fatih Sultan Mehmed döneminde yaşamıştır. Bir güzele aşık olduktan sonra "*sevdaya düşüp şaşkına ve çılgına dönerek halini ve içindeki derdi bir destan haline getirdi*" ve Firak-nāme isimli eserini yazdı (İsen, 1999:203).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel bulunmaaktadır.

HASAN: Karaferye'de doğdu. Derviş meşrep biri olduğundan öğrenimini yarıda bırakıp tasavvufa yöneldi. II. Bayezid devri ortalarında bilinmeyen bir kişi tarafından öldürüldü. Latifī, şiir tarzının güzel olduğunu söyler (İpekten vd., 1988:185).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

HÂTEMÎ: Amasya'da doğdu. Asıl adı Abdurrahman'dır. Müeyyet-zāde sanıyla tanındı. Sultan Bayezid Amasya'da şehzade iken meclislerine girmiş ve musahibi olmuştur. Şiraz'da Molla Celal'e hizmet etti. Öğrenimini tamamlayıp Sultan Bayezid'in saltanatında İstanbul'a döndü. Müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinde bulundu. Necāti divanını ona ithaf etmiştir. Üç dilde güzel şiirleri vardır. Türkçe şiirleri diğerlerine göre daha fazla olup güzel kıta ve gazelleri vardır (İpekten vd., 1988:193).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

HÂTİFÎ: Ankara'da doğdu. Asıl adı Abdurrahman'dır. Öğrenimini tamamladıktan sonra kadı oldu. Üç dilde şiiri ve musiki ilminde mahareti vardır (İpekten vd., 1988:194).
Çalışmamızda şaire ait 2 terciʿ-i bend bulunmaktadır.

HAYÂLÎ BEY: Asıl adı Mahmud olan Hayali Bey, Bekar Memi diye anılmıştır. Vardar Yenicesi'nde doğmuştur. Bir ara buraya gelen Baba Ali Mest adlı bir kalenderī dedesiyle dervişlerine katılarak, İstanbul'a gelmiştir. İstanbul kadısı Sarı Gürz'ün korumasında öğrenim gören Hayali, defterdar İskender Çelebi, sadrazam İbrahim Paşa ve Kanuni'nin himayesini kazandı. Devlet büyüklerinin takdir, yardım ve ihsanlarıyla meslek ve edebi hayatında hızla ilerledi. Bağdat seferi dönüşü İbrahim Paşa ve Rüstem Paşa'nın öldürülmesiyle talihi birden bire ters dönen şair zamanla Kanuni'nin ilgi ve yardımlarını da kaybetmeye başladı. Çabuk ilerleyişinin, şiirdeki ününü çekemeyen düşmanlarının da tesiriyle rahatı kaçan Hayali Bey, Rumeli'de bir sancak beyi isteyerek İstanbul'dan ayrılmış ve ömrünün son yirmi yılını saraydan uzakta geçirmiştir. 1556 yılında Edirne'de vefat etti. Şiirlerinde parlak, ince hayaller, yeni buluşlar, renkli tasvirler, akıcı bir söyleyiş vardır. En büyük özelliği de rind edası ve dünyaya kalenderce bakışıdır (İpekten vd., 1986:378).
Çalışmamızda şairin ikisi tahmis edilen 19 gazeli, 3 tahmisi, 1 murabbaʿı ve 1 terciʿ-i bendi yer almaktadır.

HAYRETÎ: Vardar Yenicesi'nde doğdu. Tanınmış Mevlevi Şeyhi Yusuf-ı Sīne-çāk'ın kardeşidir. Kasideleri ile vezir İbrahim Paşa'nın dikkatini çekti ve Paşa ona ihsanda bulunmak istedi. Ancak hemşehrisi Hayālī tarafından tokgözlü ve kimseye baş eğmeyen birisi olarak tanımlanınca kendisine küçük bir tımar verdi. Bunun üzerine Hayretī "Dil-i bīmār bu denli merhemle tīmār olmaz" diyerek İstanbul'dan ayrıldı. Ömrünün sonunda kör oldu. Vardar'da öldü. Açık, sade ve lirik şiirleriyle divan edebiyatının önde gelen isimlerindendir (İpekten vd., 1988:200).
Çalışmamızda şairin 2 tahmisi, biri tahmis edilen 58 gazeli, 2 müstezatı, 9 murabbaʿı, 2 muhammesi, 7 kasidesi, 1 müsebbaʿı, 1 müseddesi ve terkib-i bend nazım şekliyle yazılmış 1 mersiyesi yer almaktadır. Mecmuada en çok Hayretī'nin şiirlerine yer verilmiştir.

HUDÂYÎ: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Riyāzī'ye göre Mustafa, Aşık Çelebi'ye göre Mehmet olup, Okçu-zade diye tanındı. Yayabaşı, Budin'e Yeniçeri katibi oldu. Daha sonra zeamet verildi. Gazel, mesnevi, muamma ve lügaz söylemede mahir, özgün şiire yeteneği olan biriydi (İpekten vd., 1988:213).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

HUZÛRÎ: Gelibolu'da doğdu. Yavuz Sultan Selim dönemi şairlerindendir. Tasavvufa yönelip uzlete çekilmiş birisidir. Şiirleri mutasavvıfanedir (İpekten vd., 1988:218).
Çalışmamızda şairin 1 müseddesi bulunmaktadır.

IZÂRÎ: Edirne'de doğdu. Asıl adı Pir Mehmet'tir. Bir süre Mekke kadısı Abdulbaki Efendi'nin yanında öğrenim gördükten sonra Anadolu Kazaskeri Hasan Efendi'den mülazım oldu. Müderrislik yaptı. Hoş-sohbet birisi olduğundan devrin ileri gelenlerinin dostuydu. Muhazarat ve tarih düşürmede mahir biriydi. 1588 yılında öldü (İpekten vd., 1988:223).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel yer almaktadır.

İNÂYETÎ: Asıl adı İnayetullah olup, İsparta-zade Kādirī Çelebi'nin oğludur. Kaynaklarda mahlası ᶜİnāyet olarak geçmektedir. Öğrenimini tamamladıktan sonra kadı oldu. Cezayir'de kadılık yaptı. Bir ara düşman eline esir düştüyse de kurtulup kadılığa devam etti ve burada öldü. Ölüm tarihi 1564'tür. Farsça ve Türkçe şiirleri vardır (İpekten vd., 1988:229).
Çalışmamızda şairin adı verilmiş ancak kendisine ait herhangi bir şiir yazılmamıştır.

İSHAK ÇELEBİ: Üsküplüdür. Öğrenimini tamamlayıp Kara Balī'den mülazım, müderris ve kadı oldu. Bir ara Yavuz Sultan Selim'in musahibi olduysa da yolda öldü. Ölümü Riyāzī ve Fāᶜizī'de 944(1537) Hasan Çelebi'de 948/1541-42 olarak verilir. Devrinin büyük bilginlerinden ve dikkate değer gazel şairlerindendir. "*Divan*"ı ve "*Selim-nāme*"si vardır (İpekten vd., 1988:230).
Çalışmamızda şaire ait, tahmis edilmiş 1 gazeli bulunmaktadır.

KABÛLÎ: Kütahya Gediz'de doğdu. Asıl adı İbrahim'dir. Bazı kaynaklarda Ahmet olarak da geçer. Öğrenim görüp Nāzır-zāde Efendi'den mülazım ve kadı oldu. Mısır'dan gelirken boğularak öldü. Şiir ve inşasıyla tanındı.1591 yılında vefat etti. Divanı vardır (İpekten vd., 1988:237).
Çalışmamızda şaire ait 1 tahmis, 3 de gazel bulunmaktadır.

KÂSIM: Konya'da doğdu. Mevlevi olup Çelebi Arif-i Sānī tarafından yetiştirildi. Mesnevihan oldu. 1640-41 yılında vefat etti.
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

KÂŞİF: Üsküdar'da doğdu. Asıl adı Ali'dir. Kasım İsmail Efendi'den mülazım ve kadı oldu (İpekten vd., 1988:245).
Çalışmamızda şaire ait 1 muhammes bulunmaktadır.

KÂTİBÎ: Galatalıdır. Burada uzun süre azaplar katipliği yaptığı için Kātibī mahlasını kullandı. Seydi Ali Çelebi sanıyla tanındı (İsen, 1999:259). Diyarbakır'da

Timar defterdarı, İstanbul'da reis oldu. Piri Reis'in yerine Hind denizine kaptan tayin edildi. Çok değişik yerler gezip gördü ve başından geçenleri yazıp Kanuni'ye sundu. Bunun üzerine emekli edildi, çok geçmeden de 1563 yılında öldü. "*Mir'at-i Memālik*" adlı eseri vardır (İpekten vd., 1988:246).
Çalışmamızda şaire ait 1 muhammes bulunmaktadır.

KEMAL PAŞAZÂDE: Edirne'de doğdu. Bazı kaynaklar doğum yerini Tokat veya Manisa olarak da gösterir. Asıl adı Ahmed Şemseddin'dir. Dedesi Kemal Paşa'dan dolayı Kemal Paşazāde veya İbn Kemal ünvanıyla tanınır. İlk olarak babasının gözetiminde iyi bir öğrenim gördü. Buna rağmen aile geleneğine uyarak askeri sınıfa girdi. Daha sonra, ilim adamlarının, askerlerden itibarlı olduğunu görünce, askerlikten ayrılıp ilmiyye sınıfına geçti. Devrin tanınmış bilginlerinden icazet alarak tahsilini bitirdi. Çeşitli medreselerde müderrislik yaptı. Ardından kadılık, kazaskerlik ve şeyhülislamlık görevlerinde bulundu. Seçkin bir ilim ve devlet adamıdır. Fıkıh, tefsir, hadis gibi şer'i ilimlerden başka tarih, edebiyat ve dil ile de uğraşmıştır. Şer'i meseleleri çözmekte gösterdiği maharetinden dolayı "Müfti-s-Sakaleyn" (İnsan ve Cin'in müftüsü) diye de anılır. 1534'te İstanbul'da öldü. Başlıca eserleri şunlardır: "*Hakayıku'l-Lugat*", "*Dakaayıku'l-Hakayık*", "*Galatātü'l-Avām*", "*Nigāristān*", "*Divan*", "*Yūsuf u Züleyhā*", "*Tevārih-i Āl-i Osmān*" (İpekten vd., 1986:264).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

LÂMİ'Î: Bursa doğumlu şairin adıl adı Mahmud'dur. Molla Cāmi'nin eserlerini Türkçe'ye çevirdiği için Cāmi-i Rūm sanıyla tanındı. Nakşibend tarikatına mensuptu. Ahaveyn ve Fenarī-zāde'den ders, Emir Buharī Efendi'den el aldı. Bursa'da şeyh oldu ve burada 1532 yılında vefat etti.
Sultan Süleyman'ın emriyle Unsurī'nin "*Vamık u Azra*"sını çevirdi ve "*Gül*" redifli kaside ile birlikte sundu. Daha sonra yine padişahın isteğiyle Fahr-ı Cürcanī'nin "*Veyse ve Rāmin*" adlı eserini de çevirdi. Az sayıda gazeli ve kasidesi vardır. Gazelde ustadır. Başlıca eserleri şunlardır: "*Şerefü'l-İnsan*", "*Guy ve Çevgan*", "*Absal ve Salaman*", "*Hüsn ü Dil*", "*İbret-nüma*", "*Ferhad-name*", "*Lugat-ı Farisiyye*", "*Heft-peyker*", "*Menkabet-i Üveysü'l-Karani*", "*Tercüme-i Nagamat*", "*Tercüme-i Şevahidü'n-nübüvve*", "*Şerh-i Dibace-i Gülistan*", "*Şerh-i Muamma-i Esma-i Hüsna*", "*Bahar ve Hazan*", "*Münşeat*", "*Mecma'ül-Letāif*", "*Şem ü Pervane*", "*Cabirname*", "*Şehrengiz-i Bursa*", "*Maktel-i Hüseyin*", "*Münazara-i Nefs ü Ruh*", "*Yusuf u Züleyha*", "*Nefahatü'l-üns*" ve "*Divan*" (İpekten vd., 1988:260).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel bulunmaktadır.

LATİFÎ: Kastamonu'da doğdu. Asıl adı Abdüllatif'dir. Öğrenim gördükten sonra katip ve mahasip oldu. Bazı imaretlerde görev yaptı. III. Murat devri başlarında Mısır'da öldü. Anadolu sahasının ikinci örneği olan şairler tezkiresini yazdı. Bu eser aynı zamanda türünün en başarılı örneklerinden biridir. Ayrıca "*Enisü'l-Füseha*",

"*Fusulü'l-Erbaa*", "*Risale-i Evsaf-ı İstanbul*" adlı eserleriyle "*Divan*" ı vardır (İpekten vd., 1988:261).
Çalışmamızda şaire ait 3 muhammes ve 1 tahmis edilmiş gazel yer almaktadır.

MAKÂLÎ: Asıl adı Mehmet Çelebi'dir. Hamamcı-zade sanıyla tanındı. Öğrenim görüp Arap-zāde'den mülazım oldu. Kadılık yaptı. Kanuni ve III. Selim dönemi şairlerindendi. Üsküdar'da 1584 yılında öldü. Renkli latifeleri vardır. Şiirleri muhayyel ve atasözü karakteri taşır (İpekten vd., 1988:274).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel bulunmaktadır.

MÂNÎ: Asıl adı Mehmet'tir. Babası Çalık ali sanıyla tanındı. Malūl-zāde'den mülazım ve müderris oldu. 1599 yılında öldü. Güzel şiirleri vardır (İpekten vd., 1988:276).
Çalışmamızda şaire ait 1 tane terkib-i bend nazım şekli ile yazılmış mersiye bulunmaktadır.

MEŞAMMÎ-İ KONEVÎ: Konyalı olan şair Rüstem Paşa'nın kethüdası Mustafa Çelebi'nin oğludur. II. Selim'in musahibi Durak Çelebi'ye bağlanıp bu yolla zeamet aldı. Genç yaştayken 1585 yılında öldü. Tasavvufa meyilliydi. Az ve öz şiir söylerdi (İpekten vd., 1988:286).
Çalışmamızda şaire ait Hayalī'nin gazeline yaptığı 1 tahmis ile tahmis edilen 1 gazeli bulunmaktadır.

MİSÂLÎ: Edirne'de doğdu. Adıl adı Hasan Çelebi'dir. Geçimini esnaflıkla sağladı. Bu arada devrindeki bilginlerle düşüp kalktı. 1607 yılında İstanbul'da öldü. Şiirleri döneminde oldukça tanınmıştır. Muammaları da güzeldir (İpekten vd., 1988:293).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel bulunmaktadır.

MUHİBBÎ: Kanuni Sultan Süleyman'ın şiirlerinde kullandığı mahlasıdır. I. Selim'in oğludur. 1518 yılında tahta çıkarak 10. Osmanlı padişahı oldu. 48 yıl padişahlık yaptı. 1566 yılında 74 yaşında öldü. Döneminde şairlere çok rağbet etti. Her şaire mertebesine göre görev verirdi. En tanınmış Osmanlı padişahıdır. Türkçe ve Farsça şiirler söyledi. Türkçe Divanı vardır (İpekten vd., 1988:295).
Çalışmamızda şaire ait ikisi tahmis edilen 10 gazel, 1 muhammes ve 1 müseddes yer almaktadır.

MUHYÎ: Rumeli'de doğdu. Molla Fenari'nin ailesindendir. Şah Çelebi'nin küçük kardeşi, Ali Çelebi'nin oğludur. Öğrenim gördükten sonra müderrislik ve Kanuni döneminde kazaskerlik yaptı. Şeyhülislam oldu. Şiir inşa ve muammada ustaydı. Cami ve Selman'a nazireler dedi. Mürettep ve mükemmel bir divanı vardır (İpekten vd., 1988:299).
Çalışmamızda şairin 1 tahmisi bulunmaktadır.

MU'İDÎ: Rumeli'nde Üsküp'te doğdu. Öğrenim gördü. Kazasker Mirim Çelebi'den mülazım oldu. Mısır'a beytülmal katibi oldu ve orada öldü. Latifi'ye göre Müftü ali Çelebi'nin muidi olduğu için, Aşık Çelebi'ye göre ise babası muid olduğu için bu mahlası almıştır. Hasan Çelebi ise babasının Muid-zade diye tanındığını belirtir. Kendisinin Sultan Bayezid döneminde yaşamış müderrislerden biri olduğunu nakleder.
Türkçe hamsesi olduğu söylenmektedir. "*Vamık u Azra*", "*Şem ü Pervane*", "*Cevab-ı penç-genç*", "*Gül ü Nevruz*", "*Yedi Destan*" ve "*Divan*" ı vardır. Şiirleri genellikle sade ve aşıkanedir. Çok eser veren şairlerden biridir (İpekten vd., 1988:300).
Çalışmamızda şaire ait kendisine tesdis yazılan 1 gazel yer almaktadır.

MUKÎMÎ: Herat'da doğdu. Türkçe şiirler söyledi (İpekten vd., 1988:302). Çalışmamızda şaire ait 1 tahmis yer almaktadır.

MUTİ'Î: Konya'da doğdu. Hafız-ı Konevi'nin kardeşidir. Danişmentlik yaptı. Kanuni devri şairlerindendi. Arapça ve Farsça şiirleri vardır (İpekten vd., 1988:305).
Çalışmamızda şaire ait 1 tahmis bulunmaktadır.

NÂLÎ: Konya'da doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. İstanbul'a gelerek öğrenim gördü. Müderris ve kadı oldu. Selanik kadısıyken öldü. "*Divan*"ı, "*Tuhfetü'l-Emsal*"ı, "*Miftah-ı Heft-gan*" ve "*Menāsık-ı Hacc*" adlı eserleri vardır (İpekten vd., 1988:317).
Çalışmamızda şaire ait 1 muhammes yer almaktadır.

NA'ÎMÎ: İstanbul'da doğdu. Kanuni'ye vezir olan Ali Paşa'ya vezirliği sırasında reisülküttap oldu. Devrin olaylarını kaleme aldı. Bu görevde iken öldü (İpekten vd., 1988:316).
Çalışmamızda şairin 1 muhammesi bulunmaktadır.

NÂTIKÎ: Nātıkī'nin hayatı hakkında herhangi bir bilgi bulunamadı. Ancak yapılan çalışmalar, şiirlerinden hareketle onun 1595-96 yıllarında hayatta olduğunu göstermiştir. Nitekim Osmanlı padişahlarından Sultan III. Mehmed'in tahta çıkışı ile ilgili bir tarih yazmıştır. Dolayısıyla XVI. yüzyıl şairlerindendir (Özer, 2006).
Çalışmamızda Nātıkī'nin 1 muhammesi yer almaktadır.

NAZMÎ: Edirne'de doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. Kanuni'nin bendezadelerindendi. Ahkam katipliğinden sonra sipahi oldu. 1523-24 yılına kadar yazılan nazireleri "Mecmaü'n-nezāir" adıyla topladı. Kendi nazirelerini de ekleyip Kanuni'ye sundu. Vahid-i Tebrizi'nin "Risale-i aruz" undaki vezinlerden her biri için

elif kafiyesinde birer gazel yazdı. Bahirler icat etti. Divanı vardır (İpekten vd., 1988:327).
Çalışmamızda şairin 2 gazeli yer almaktadır.

NECÂTÎ: Edirne'de doğdu. Adı kaynaklarda İsa, Beyani'de ise Nuh olarak geçer. Sailî adlı bir sairin kuludur. Āşık Çelebi, ihtiyar bir kadının oğlu olduğunu söyler. Öğrenim gördükten sonra katiplik yaptı.
Döneminin büyük şairlerindendir. Şiirinde deyimler ve atasözleri görülür.
"*Münazara-i Gül ü Husrev*", "*Gül ü Saba*", "*Mihr ü Mah*" ve *Divanı* vardır. İmam Gazali'nin "*Kimya-yı Saadet*" ve "*Camiü'l-Hikayat*" adlı eserlerini çevirdi (İpekten vd., 1988:329).
Çalışmamızda kendisine ait biri tahmis edilmiş 11 gazel yer almaktadır.

NESÎMÎ: Bağdat yakınındaki Nesim kasabasında doğdu. Asıl adı İmamüddin'dir. Peygamber soyundan geldiği için Seyyid Nesimi sanıyla tanındı. Fazlullah Hurufi'den el aldı. Sultan Murat zamanında Anadolu'ya geldi. Şiirleri şeriata uygun olmadığından Halep'te öldürüldü. Arapça, Türkçe ve Farsça divanı vardır (İpekten vd., 1988:335).
Çalışmamızda şaire ait tahmis edilmiş 3 gazeli yer almaktadır.

NEV'Î: Malkara'da doğdu. Asıl adı Yahya'dır. İyi bir öğrenim gördü. Sarhoş Bali ve Kurt Efendi'lerden ders aldı. Ahī-zade Mehmet Çelebi'den mülazım oldu. Müderrislik ve kadılık yaptı. Sonra III. Murad'ın şehzadelerine hoca oldu. 1598 yılında İstanbul'da öldü.
Kaside, gazel ve mesnevide ustadır. Şiirleri, temiz, lirik ve aşıkanedir. "*Tuti vü Zag*", "*Hasb-ı hal*" adlı mesnevileri, nazım-nesir karışık "*Netayicü'l-Fünun*" adlı eseri, "*Füsūsu'l-Hikem*" şerhi, "*Ulūm-ı isnā aşer*" adlı bir kitabı ve divanı vardır (İpekten vd., 1988:337).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel yer almaktadır.

NİHÂLÎ: Bursa'da doğdu. Asıl adı Cafer Çelebi'dir. Müeyyet-zāde'den mülazım oldu. Müderrislik ve kadılık yaptı. Galata kadılığından ayrılıp uzlete çekildi. avuz Sultan Selim ve Kanuni'ye nedim olduysa da beğenilmedi. Dönemindeki ileri gelenleri hicvettiği için sevilmezdi. Bu yüzden sık sık azledilmiştir. Pek çok hiciv ve hezeliyatı vardır. Şiirleri hiciv niteliğindedir (İpekten vd., 1988:340).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

NİHÂNÎ: Edirnelidir. Asıl adı Durak Çelebi'dir. Acem-zādedir. Kardeşi Kaya ve kendisi Dukakin-zade'nin gılmanlarındandı. İkisi de saz çalardı. Durak Çelebi kemençe çalar ve kardeşiyle Paşa'nın meclisinden ayrılmazdı. Hatta bir ara Durak Çelebi nişancısı ve Kaya Çelebi mühürdarı oldular. Dukakin-zāde Kahire'de

beylerbeyi iken, Manisa'da bulunan II. Selim'e Nihani ile hediyeler gönderdi. Şehzade kendisini alıkoyarak defterdar olarak atadı. Şehzade Bayezid Azerbaycan ve Horasan'a kaçtığında Acem Şahı onu tutuklamıştı. II. Selim de Bayezid'i öldürmesi için Durak Çelebi'yi 1559 tarihinde elçi gönderdi. Daha sonra düşmanları türlü iftira ile Durak Çelebi'yi Sultan Süleyman'a öldürttüler (İpekten vd., 1988:341).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

NİŞÂNÎ: Tosyalıdır. Asıl adı Mustafa'dır. Koca Nişancı sanıyla anılır. Sahn-ı semanda iken Sultan Selim devrinde Pirī Paşa'ya tezkireci ve Sultan Süleyman'a 1544-45'te Bağdat seferinde nişancı oldu. 1556-57'de nişancılıktan istifa etti. Eyüp'te bağ, bahçe, cami ve hamam yaptırıp ömrünü burada geçirdi.
İnşada çok ünlüdür. Farsça'dan "*Mearicü'n-Nübüvve*" adlı eseri çevirdi. "*Tabakatü'l-Mesalik fi derecati'l-memalik*", "*Mevahibü'l-Hallak fi meratibi'l-ahlak*" adlı eserleri vardır (İpekten vd., 1988:345).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

NİZÂMÎ: Konya'da doğdu. Veliyüddin adında bir vaizin oğludur. Fatih devri şairlerindendi. Karamanlı Nizami sanıyla tanındı. Devrinin en ünlü gazel şairlerinden biridir. Çok genç yaşta İstanbul'a gelirken yolda öldü. Divanı vardır (İpekten vd., 1988:349).
Çalışmamızda şairin tahmis edilmiş 1 gazeli yer almaktadır.

PENÂHÎ: Konya'da doğdu. Asıl adı Mustafa Çelebi'dir. Mevlevi olup şeyhlik ve mesnevihanlık yaptı. İstanbul'a gelip Şehzade Camiinde hafız-ı kütüplük görevinde bulundu. İstanbul'da öldü (İpekten vd., 1988:356).
Çalışmamızda şaire ait Mu'idī'nin gazeline yazdığı 1 tesdis yer almaktadır.

RÂHÎ: Edirne'de doğdu. Kebeci-zāde sanıyla tanındı. Vecdī'nin kardeşidir. Mısır kadısı Mehmet Bey'e Üçşerefelide danişment oldu. Hocası ile hacca giderken düşmana esir düştüler. Uzun süre sonra kurtulduysa da fazla yaşamadı. (İpekten vd., 1988:361)
Çalışmamızda şaire ait 1 tahmis yer almaktadır.

RAHÎMÎ: Kütahya'da doğdu. Bey şairlerdendir. II. Selim'in iltifatını kazanıp alay beyi oldu. Şehzadenin meclislerine katıldı. Şiirlerinde atasözlerine yer verir (İpekten vd., 1988:362).
Çalışmamızda şaire ait 1 müseddes ve 1 terci'-i bend yer almaktadır.

RAHMÎ: Bursa'da doğdu. Asıl adı Pir Mehmet olup Nakkaş Bali'nin oğludur. Şair olarak çok genç yaşta üne kavuştu. Sadrazam İbrahim Paşa'nın ve Şehzade Mustafa'nın himayelerini kazandı. Onların öldürülmesi üzerine elinden tutan olmadı. Öğrenimine devam edip Celaleddin Salih Çelebi'den mülazım ve Yenişehir'de müderris oldu. 1568'de Yenişehir'de öldü.

Kaynaklar Rahmi'yi değeri bilinmeyen şairlerden sayarlar. "*Şah u Geda*" adlı bir mesnevisi vardır (İpekten vd., 1988:362).
Çalışmamızda şaire ait 1 muhammes, 1 tahmis, 2 terci'-i bend ve 1 gazel yer almaktadır.

REMZÎ: Bursa'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. Zengin bir tüccarın oğludur. Öğrenimini tamamlayıp Seyyid Ali-zāde'den mülazım, müderris ve kadı oldu. Mardin adısı iken öldü. Hasan Çelebi ile Aşık Çelebi, ölüm yerini Sivas olarak gösterirler. Ölüm tarihi, Beyani'de 1546-47; Hasan Çelebi, Aşık Çelebi ve Güldeste'de 1547-48, Riyazī ve Faizī'de 1549 olarak geçer.
Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri vardır. Özellikle Arapça tanınmış kasidelere yazdığı nazireler ve aşıkane gazelleriyle dikkat çekti (İpekten vd., 1988:378).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

RESMÎ: Bursa'da doğdu. Geçimini bezzaz olarak sağladı. Ahmet Paşa'nın çağdaşı ve musahibi idi. Bu yüzden onun gazellerini çokça tahmis etti. Divanı vardır (İpekten vd., 1988:380).
Çalışmamızda şaire ait 1 terci'-i bend yer almaktadır.

REVÂNÎ: Edirne'de doğdu. Asıl adı Hasan Çelebi'de Şüca; Aşık Çelebi, Riyazī ve Enis'te İlyas'tır. Evi Tunca kenarında olduğu için akan suya telmihen bu mahlası kullandı. Yavuz Sultan Selim'in yanına Trabzon'a gitti. Bir ara gözden düştüyse de tekrar itibarı arttı. Matbah emini oldu. Ayasofya ve Kaplıca tevliyetleri kendisine verildi. İçki düşkünlüğünü ömrünün sonunda bıraktı. 1524 yılında öldü.
Şiiri genelde içkiye dairdir. Divanı "*İşret-nāme*" mesnevisi ve Sehī'ye göre "*Hamse*"si vardır (İpekten vd., 1988:384).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

RIZÂYÎ: Filibe'de doğdu. Asıl adı Mahmud Çelebi'dir. Halk arasında Baba Çelebi olarak tanınırdı. Yeşil-zāde adlı bir kadının oğludur. Nakşi tarikatına girdi ve şeyh oldu. Rüstem Paşa kendisine hoca tayin etti ve uzun yıllar onun himayesinde kaldı.
Çok sayıda risalesi vardır. Şiir ve inşası güzeldi. Ölüm tarihi Faizī'de 1579, Hasan Çelebi ve Riyazī'de 1580'dir (İpekten vd., 1988:388).
Çalışmamızda şaire ait 1 tahmis ve 1 gazel yer almaktadır.

RİYÂZÎ: Üsküp'te doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. İyi Farsça bilmekle tanındı. Öğrenim görüp Celal-zāde'den mülazım oldu ve bir görev alamadan genç yaşta 1546 yılında öldü. Şiirlerinde iham ve cinas sanatıyla, atasözü ve deyimleri çok kullandı (İpekten vd., 1988:390).
Çalışmamızda şaire ait 1 müstezad bulunmaktadır.

SÂ’Î: Asıl adı Abdulkerim olup, Galata emini Ali Çelebi’nin oğlu, şair Merdümi’nin kardeşidir. Emin-zade adıyla tanındı. Öğrenimini tamamlayıp Ebussuud Efendi’den mülazım oldu. Müderrislik ve kadılık yaptı. Talik ve nesih yazıda ustaydı. Şiirleriyle de dikkati çekti (İpekten vd., 1988:414).
Çalışmamızda şairin 1 müseddesi yer almaktadır.

SÂDIK: Belgrat’ta doğdu. Azmi Efendi’den mülazım olduktan sonra uzlete çekildi. İstanbul’da 1595 yılında öldü. Muhayyel şiirleri vardır (İpekten vd., 1988:402).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel yer almaktadır.

SELÎMÎ: Yavuz Sultan Selim’in mahlasıdır. II. Bayezid’in oğludur. 1512 yılında tahta çıktı. Saltanatı sekiz yıldır. 1520 yılında 55 yaşında öldü.
Üç dilden, özellikle Farsça güzel şiirleri vardır. Bu tür şiirleri Şahī’nin şiirlerine denktir. Farsça divanı vardır (İpekten vd., 1988:434).
Çalışmamızda şaire ait 2 gazel yer almaktadır.

SIRRÎ: Trabzon’da doğdu. Asıl adı Mehmet’tir. Muzaffer Sırrı’sı olarak tanındı. Divan-ı Sultani katiplerindendir. Şehzade Sultan Selim’in bendelerinden Celal Bey’in ve III. Murat şehzade iken hizmetinde bulundu. Padişah olunca da divan katibi oldu.
Şiirleri güzeldir. Nestalik hattı eşsiz; aruz, kafiye ve muammada ustadır (İpekten vd., 1988:445).
Çalışmamızda şairin 2 gazeli yer almaktadır.

SİNÂNÎ: Hızır Bey Çelebi’nin oğludur. Eskiden Bursa müftüsü olan Ahmet Paşa’nın kardeşidir. Fatih Sultan Mehmet’e hoca olduğundan Hoca Paşa diye tanındı. Çağında bilginlerin en ileri geleni olarak bilinir. Fatih’in veziri iken Şeyh Vefa’dan el alarak inzivaya çekildi.
Mahlas kullanmadı. Gazel ve kasideleri, ayrıca “*Tazarrunāme*” ve “*Tezkiretü’l-Evliya*” adlı eserleri vardır (İpekten vd., 1988:449).
Çalışmamızda şairin 1 gazeli bulunmaktadır.

SİYÂHÎ: Tire’de doğdu. Kanuni dönemi şairlerindendir. Derviş yaratılışlı bir kimsedir. Eski şairlerin şiirleri incelemiştir (İpekten vd., 1988:451).
Çalışmamızda şairin 1 tahmisi yer almaktadır.

SÜRÛRÎ: Gelibolu’da doğdu. Zengin bir tüccarın oğludur. Muhyiddin Çelebi’den mülazım oldu. Kasımpaşa medresesinde müderrislik yaptı. Abdüllatif Efendi’nin mürididir. Şehzade Mustafa’nın hocası oldu. Daha sonra nakşibendi şeyhi Mahmut Efendi’den el aldı. Kanunī dönemi bilginlerindendir. 1562 yılında öldü.

“Gülistan”, “Bostan”, “Hafız Divanı”, “Mesnevi”, Camī ve Hüseyin Vaiz’in muamma risalelerine şerh yazdı. Ayrıca üç divanı, “*Kitab-ı Nücum*” ve “*Bahrü’l-Maarif*” adlı eserleri vardır (İpekten vd., 1988:460).
Çalışmamızda şairin 3 gazeli bulunmaktadır.

ŞÂHÎ: Şehzade Sultan Bayezid’in mahlasıdır. Kanunī’nin oğlu olup, II. Selim’in küçük kardeşidir. Saltanat davasına kalktı. Sultan Selim ile mücadele etti. Öldürüldü. Ölüm tarihi 1562’dir. Mezarı Sivas’tadır (İpekten vd., 1988:462).
Çalışmamızda şairin biri tahmis edilen 2 gazeli bulunmaktadır.

ŞERÎFÎ: Eğridir’de doğdu. Seyyittir. Zeyniye tarikatından Burhan Efendi’nin oğlu olup, Rumeli’de bazı kasabalarda kadılık ve hakimlik yaptı (İpekten vd., 1988:479).
Çalışmamızda şairin 1 tahmisi yer almaktadır.

TÎĞÎ: Riyazī’ye göre Üsküp’te, diğer kaynaklara göre Edirne’de doğdu. Asıl adı Mehmet’tir. Sarayda yetişmiş ve buradan sipahi olarak çıkmıştır. Daha sonra müteferrika oldu. Edirne’de muhtesib ağalığı yaptı. Enis’e göre 1608-09; Rıza’ya göre 1611, Faizī’ye göre ise 1618 yılında öldü. “Divan” ve “Nigaristan” çevirisi vardır (İpekten vd., 1988:506).
Çalışmamızda şairin 1 müseddesi yer almaktadır.

UBEYDÎ: Edirne’de doğdu. Asıl adı Abdurrahim olup Nebi Dede adında bir şeyhin oğludur. Gençliğinde musiki öğrenimi gördü. Şeyhülislam Kadı-zāde’den mülazım oldu. Kadılık yaptı. Danişmendi iken bir gazelini Kanuni’ye ithaf edip ihsan almış, kendisine ulufe bağlanmıştı. Zağra’da kadı iken Kabe’ye gitti ve orada öldü. Ölüm tarihini Hasan Çelebi ve Āli 1572; Riyazī, Faizī ve Hibrī 1573 olarak gösterir. Muamma ve tarih söylemede ustaydı (İpekten vd., 1988:508).
Çalışmamızda şairin 2 tahmis ve 1 şarkısı bulunmaktadır.

ULVÎ: İstanbul’da doğdu. Asıl adı Mehmet olup Derzi-zāde sanıyla tanındı. Şair Rāyī’nin kardeşidir. Muallimzāde’ye Manisa müftülüğü sırasında danişment oldu. Bu yolla Celal Bey ve Turak Çelebi ile tanışarak Şehzade II. Selim’in maiyetine katıldı. Onun padişahlığı sırasında emirle Molla Çelebi’den mülazım oldu. 1575 yılında öldü. Divanı vardır (İpekten vd., 1988:509).
Çalışmamızda şairin 1 terci’-i bendi ve 6 gazeli yer almaktadır.

USÛLÎ: Vardar Yenicesi'nde doğdu. Öğrenim gördükten sonra tasavvufa yöneldi. Mısır'a gidip İbrahim Gülşenī'ye bağlandı. Şeyh'in ölümü üzerine geri döndü ve bazen Yenice'de bazen de Evrenos oğlu Abdi Bey'in yanında ömrünü geçirdi ve onun yanında öldü. Ölüm tarihi 1538'dir. Şiirleri tasavvufidir. Divanı vardır (İpekten vd., 1988:510).
Çalışmamızda şaire ait 2 tahmis ve 1 muhammes yer almaktadır.

ÜMÎDÎ: İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ahmet'tir. Öğrenime Bostan Efendi'nin yanında başladıysa da Kadızāde'den mülazım oldu. 1571'de öldü. İlk mahlası Sıdkī'dir.
Şiirde Baki'yi izledi. Tevriye ve iham sanatına şiirlerinde çok yer vermiştir (İpekten vd., 1988:511).
Çalışmamızda şaire ait 1 gazel yer almaktadır.

VAHDETÎ: Doğum yeri ve tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmayan şairin 16. asırda Bosna'da yaşamış, meşhur ve muktedir Hurufi şairlerinden olduğu bilinmektedir. Şiirlerinden hareketle, Arapça ve Farsça'ya vakıf olduğu söylenebilir. 1598'de Ereğli'de vefat etmiştir (Öztürk, 2006:XIV)
Çalışmamızda şaire ait 3 tahmis, 2 müsebbaᶜ ve 1 gazel bulunmaktadır.

VUSLATÎ: Sofya'da doğdu. Öğrenim gördükten sonra Nakip Yahya Efendi'den mülazım oldu. Kanuni döneminde yaşadı. 1588-89 yılında öldü. Yetenekli şairlerdendir (İpekten vd., 1988:531).
Çalışmamızda şaire ait 1 terciᶜ-i bend ve 57 gazel bulunmaktadır.

YAHYÂ: Arnavut asıllı olup Taşlıcalıdır. Acemi oğlanı, yeniçeri ve yayabaşı oldu. Askerlikten çok ilmi çalışmalara eğildi. Bolayır ve Eyüp vakfına, ardından da Bayezid Camiine mütevelli oldu. Şehzade Mustafa için yazdığı cüretkâr mersiyesi üzerine Rüstem Pasa tarafından tevliyetten azledildi. Zeametle İzvornik'e sürüldü. Orada öldü. Ölüm yılı 1582'dir. Yahya'nın çağdaşı Halil Bey'le çekişmeleri meşhurdur.
Mesnevi ve gazelleriyle tanındı. Hamse sahibi sairlerden biridir. "*Gencine-i Râz*", "*Şāh u Gedā*", "*Gülsen-i Envār*", "*Yusuf ü Züleyhā*", "*Nāz u Niyāz*", "*Usulnāme*" ve "*Divan*"ı vardır (İpekten vd., 1988:533).
Çalışmamızda şaire ait biri tahmis edilen 3 gazel, 1 müseddes ve 4 terkib-i bend yer almaktadır.

ZA'FÎ: Asıl adı Ali olup İbrahim Gülşenī'nin halifesidir. 1566-70 yılları arasında vefat ettiği tahmin edilmektedir. Yavuz Sultan Selim dönemi şairlerinden olması kuvvetle muhtemeldir. Mutasavvıftır. Zaᶜīfī mahlaslı şairle çok karıştırılır (Adak, 2006:16).
Çalışmamızda şairin 1 terciᶜ-i bendi ve tahmis edilen bir gazeli yer almaktadır.

ZA'ÎFÎ: Kastamonu'da doğdu. Asıl adı Mehmet Çelebi olup, Hoca-zāde sanıyla tanındı. Alim şairlerden biri olup, daha danişmentken parmak ile gösterildi. İlmi çalışmalardan ayrılıp nakşibendi tarikatına girdi. Uzlete çekilmiş biriydi. Latifī tezkiresinin yazılışında büyük teşvik ve yardımları olmuştur (İpekten vd., 1988:541). Çalışmamızda şairin adı verilmiş ancak herhangi bir şiirine yer verilmemiştir. Onun mahlasıyla yazılmış şiirler de Za'fī'ye aittir. Bunlardan biri terci^c-i bend, biri muhammes ve diğeri de tahmistir.

ZÂTÎ: Balıkesir'de doğdu. Asıl adı İvaz'dır. Bir söylentiye göre ise Satılmış adıyla tanındı. Satılmış daha sonra Satı olmuş, mahlası Zatī kelimesi de Satı'dan gelmiştir. İlk zamanlar çizmecilik yapmış daha sonra İstanbul'a gelip Bayezit Camii avlusunda bir remilci dükkanı açmıştır. Bu dükkan, dönemin ileri gelenlerinin toplandığı bir kültür yeri olmuştu. Sultan Bayezid ve Sultan Selim'e kasideler sunarak hediye aldı. Kanuni Sultan Süleyman zamanında pek iltifat görmedi.
Necati'den sonra gelen Osmanlı şairlerinin üstadı, önderi ve hocasıdır. Özellikle Bākī'nin yetişmesinde ve tanınmasında önemli rol oynamıştır. 1700 gazeli ve 400'den fazla kasidesi vardır. Döneminin çok tanınmış şairlerinden biridir.
"*Şem ü Pervāne*", "*Ahmet ü Mahmut*", "*Ferahname*", "*Mecmau'l-Letaif*", "*Siyer-i Nebi*", "*Şehrengiz-i Edirne*", "*Mevlit*" ve "*Divan*" ı vardır. Ölüm tarihi 1546'dır (İpekten vd., 1988:546).
Çalışmamızda şairin 3 gazeli yer almaktadır.

ZİHNÎ: Bursa'da doğdu. Mumcu-zāde Bali Çelebi sanıyla tanındı.
Danişmentliği sırasında akli dengesi bozuldu. Seyahate çıktı. Dönüşte Emir Hüseyin Efendi'den mülazım ve kadı oldu. Belgrat, Üsküdar ve Galata'da kadılık yaptı. Ölüm tarihi 1574'tür (İpekten vd., 1988:551).
Çalışmamızda şairin 1 gazeli yer almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MECMÛA-İ GAZELİYÂT'IN TRANSKRİPSİYONU

Esāmi-i Şu'arā-yı Sālife

Nesīmī, Ḥayretī, Vuṣlatī, Sırrī, ʿUlvī, Fużūlī, Ḫalīlī, Günāhī, Dervīş Günāhī Mevlevī, Ānī, Tercīʿ-i Bend-i Aḥmed Beg, Tercīʿ-i Bend-i ʿĀlī, Mānī, Yaḥyā, Faḫrī, Resmī, ʿAṭā, Ġubārī, Żaʿīfī, ʿAzmī, Żaʿfī, ʿĀdil, Hātifī, Fevrī, Ḥāletī, ʿUlvī, Raḥmī, Raḥīmī, ʿAşḳī, Āgehī, Muḥibbī, Ġamī, Laṭifī, Siyāhī, Riyāżī, Fażlī, ʿUbeydī, ʿİnāyetī, Rāhī, Uṣūlī, Cenānī, Necātī, Ḳabūlī, Ḫayālī, ʿĀrifī, İsḥaḳ Çelebi, Penāhī, Muʿīdī, Tīġī, Kātibī, Ḥużūrī, Vaḥdetī, Muḳīmī, Bāḳī, Nālī, Meşāmmī-i Ḳonevī, Nāṭıḳī, Şerīfī

Dīvān-ı Ġazeliyāt

1

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Hevā yolunda dilā naḳd-i ʿömrümi itme tebāh
Ṭarīḳ-i şerʿi ḳoyub olma ġūlveş güm-rāh
Teġāfül eyleme eyle cenāb-ı ḥaḳḳı penāh
Ḥużūr-ı ḥaḳda şeḥādet ide saña her gāh
Güvāh-ı eşḥedü en lā ilāhe illallāh

II

Añılsa ḫışm-ı Ḫudā kūzeveş gözüñ ṭolsun
Niḥāl-i naḫl-i beden nār-ı ḫavf ile ṣolsun
Hevā giyāhını dest-i mücāhede yolsun
Bürehne başıña maḥşer gününde tāc olsun
Külāh-ı eşḥedü en lā ilāhe illallāh

III

Dilerseñ uġramaya ḳalbe leşker-i şeyṭān
Elin uzatmaya naḳd-i yaḳīnuña bir ān
İdin bu ḥırz-ı şerīfi hemīşe vird-i zebān
Diyār-ı şekkī derūnuñda eylesün vīrān
Sipāh-ı eşḥedü en lā ilāhe illallāh

IV

Olub ṣadāḳat ile sālik-i ṭarīḳ-i yaḳīn
Şehādetüñde ṣaḳın şübhe eyleme miskīn
Buyurdı ümmetine Ḥażret-i Resūl-ı emīn

1:1b

Hücūm-ı vesveseden ehl-i haḳḳa ḥısn-ı ḥasīn
Penāh-ı eşḥedü en lā ilāhe illallāh
V
Ṣafā-yı ḳalb ile zikr idelim ilāhumuzı
Erişdirüp siper-i çarḫa tīr-i āhumuzı
Sirişk-i dīde yuyub çehre-i siyāhumuzı
Bağışlaya umaruz ʿİşretī günāhumuzı
İlāhī eşḥedü en lā ilāhe illallāh

2

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
I
Yā ilāhī vādī-i ʿişyānda kaldum bī-meded
ʿAbd-i ʿāṣīyem ṣuçum bī-ḥad ü cürmüm bī-ʿaded
Şimdi şeyen liʿllāh geldüm ḳılma biz dervīşi red
Fażluña bel bağladum yā vāhid [u] ferd-i eḥad
Cümlenüñ maʿbūdı sensen dāimā ḥayyüʿl-ebed
II
Ḥamdülillāh buldı nām-ı aʿẓamı ḳalb-i selīm
Sālik-i rāha ʿayān oldı ṣırāṭ-ı müstaḳīm
Baʿde-zīn kār idemez vesvās-i şeyṭān-ı racīm
Oḳurum ismüñde çün bismillāhirrahmānirrahīm
Ey ṣıfātuñdur ṣıfātuñ *Ḳul hüvallāhu eḥad*[1]
III
Çār ismüñde bu şeş ḳubbeñe bulmazsa s̱übūt
Pāydār olmaz bināsı hemçü beytüʿl-ʿankebūt
Feyż-i cūduñdan irişür cisme ḳuvvet cāna ḳūt
Evvel u āḫir huveʿl-ḥayyullezīsin lāyemūt
Ẓāhir ü bāṭın huve'l-bāḳīsin *Allāhuʿṣ-ṣamed*[2]
IV
Ey ḥarīm-i dergehüñ ḫā´if göñüller me´meni
Kibriyāñ öñünde kimdür kim ḳıla mā´ ü meni
Vaṣf-ı zātuñdur münezzeh zāt-ı pāküñdür ġanī

2:2a
I-2 cürmüm: cürmün Usl
3 şeyen liʿllāh: şey'ullāha Usl/ biz: ben Usl
3 biz: ben Usl
II-4 çün: - Usl (Mısranın hece sayısı fazladır.)
[1] "De ki: O Allah, Bir'dir." İhlas (112/1)
III-1 isminde: isminden Usl/ ḳubbeñe: sū kubbe Usl
[2] " Allah Samed'dir" İhlas (112/2)

Lem yelid[3] sen sen oḳurlar ey *Ve lem yūled*[4] seni
Lem yekün leh[5] ẕāt-ı ṣıfātuñdur senüñ *küfüven ehad*[6]

V

ʿĀlem-i vaḥdetde keẟret daḫī dutmuşdı maḳarr
Birbirinde münderic ṣan kim nevā içre şecer
Ẓāhir olmamış idi ḫulḳ-ı melek hüsn-i beşer
Ol zamān kim luṭf ile bir gevhere ḳılduñ naẓar
Ẓāhir ol gevherden oldı cümle eşyā lā-yuʿadd

VI

Nükte-i sırr-i nefaḫtüden çün urduñ bir demi
Noḳṭa-i vaḥdetde derc etdüñ sevād-ı ʿazamı
Yaʿni ḳılduñ nefḫa-i kübrā vücūd-ı ādemi
Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ ʿālemi
Ḳudretüñle erbaʿīn günde tamām oldı cesed

VII

Ey Uṣūlī zāt-ı dāyim Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Dillere zikr-i mülāyim Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Ẓāhir ü bāṭında ḳāīm Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Seyyidin göñlünde dāyim Ḥaḳdan özge nesne yoḳ
Hem dilinde bu faḳīrüñ her dem eydür yā Eḥad

3
Muḥammes min kelāmi Uṣūlī ġazel-i Nesīmī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Gir göñül mülkünü seyr eyle ulu dergāhı gör
Şeş cihāta pertevin ṣalmış durur ol māhı gör
Ẕerre-i nāçīzden ḫurşīde varan rāhı gör
Her neye kim baḳduñ ise anda sen Allāh'ı gör
Ḳancaru kim ʿazm ḳılsañ Ẕemme vechullāhı[7] *gör*

---

[3] "O doğurmadı" İhlas (112/3)
[4] "Ve doğurulmadı." İhlas (112/3)
[5] "Hiçbir şey O'na benzer ve denk değildir." İhlas (112/4)
[6] Bkz. İhlas(112/4)
V-1 dutmuşdı: tutmuştur Usl
V-4 ḳılduñ: ḳıldım Usl
5 lā-yuʿadd: lā aded Usl
VI-2 vaḥdetde: vāhidde Usl
3 nefḫa: nüsha Usl
3:2b
I-1 mülkünü: mülküne Usl
3 rāhı: āhı Usl

II

Naḳş-ı tendür cān cemālinüñ niḳābın ref' ḳıl
Mihr-i ʿālem-tāb-ı vechinden seḥābı ref' ḳıl
Çeşm-i dilden ġafleti terk eyle ḫ˘ābı ref' ḳıl
Bu ikilik perdesinden geç ḥicābı ref' ḳıl
Gel bu birlik revzeninden baḳ bu sırrullāhı gör

III

Ṣūret-i Ḥaḳḳı ṭavāf itmek dilerseñ rū-be-rū
Ṣūrete baḳub girü ḳalma ḳadem baṣ ilerü
Żāhiri ḳo ʿālem-i maʿnīye gel gir içerü
Ḥacc-ı ekber ḳılmaḳ isterseñ gel ey zāhid berü
Mü´minüñ ḳalbi içinde sen bu sırrullāhı gör

IV

Ġam degül eṭvār sīneñden özüñ dīvāne ḳıl
Şemʿ-i vaḥdet üzre cān at kendözin pervāne ḳıl
ʿIşḳ cāmından dili lā yaʿḳul u mestāne ḳıl
Geç enāniyyet sözinden gönlüñi vīrāne ḳıl
Nice şey tīzcek bulursuñ küntü kenzullāhı gör

V

Vācib-i bizzāt ṭolmuş mimkünātuñ ʿaynına
Bu meẓāhirden ẓuhūr eden ṣıfātuñ ʿaynına
Bir naẓar ḳıl evvelā vaṣfında zātuñ ʿaynına
Cān gözüyle baḳduñ ise kāinātuñ ʿaynına
Andan özge nesne var mı ḥasbeten liʿllāhı gör

VI

Ehl-i taḥḳīḳe iriş Ḥaḳḳı muḥaḳḳaḳ görmegi
Ḫilʿat-ı Manṣūra baḳ rāz-ı ene'l-Ḥaḳ görmegi
Ṣayḳal et mir´āt-ı cānı sırr-ı muġlāḳ görmegi
Münkir-i rü´yet degülseñ ṣūret-i Ḥaḳ görmegi
Baḳduġınca her naẓarda ʿayn-ı zātullāhı gör

---

[7] "Hangi tarafa yönelirseniz Allah'ın yüzü oradadır." Bakara (2/115)
II-1 niḳābın: nikābı Usl
III-5 sırrullāhı: beytullāhı Usl
IV-1 eṭvār sīneñden: etfāl senginden Usl/ özüñ: deli Usl
2 şemʿ-i vaḥdet üzre: vahdetin şemʿine Usl / kendözin: kendini Usl
VI-1,2,3,4 görmegi: görmeye Usl
2 ḫilʿat: hālet Usl
3 cān: kalb Usl
VII-1 ẕikr-i Allāh: zikr-i illallāh Usl
2 naḳş: nefsUD/ bulduñsa: gördünse Usl
VIII-4 öldürürseñ: öldürürse Usl / dola: dolar Usl

VII

Ẕikr-i Allāh ile virdüñ ise cāna revnaḳı
Naḳş-ı zulmātın ḳoyub bulduñsa nūr-ı muṭlāḳı
Seyr idüb miʿrāc-ı rūḥanīde bulduñsa Ḥaḳḳı
Levḥ-i iḫlāṣ eyledüñse göñlünü ey muttaḳī
Kürsī-i Raḥmāna aġduñ anda ʿarşullāhı gör

VIII

Rāżı ol nahnı ḳasemnāda yazılan ḳısmuña
Yoḳluk erḳāmını çek ʿālemde ism ü resmüñe
Tā tecellī eyleye sırr-ı müsemmā ismüñe
Ölmedin nefs öldürürseñ nice dola cismüñe
Nefḫa-i ruhu'l-ḳudüsden maḥż-ı rūhullāhı gör

IX

Ey Uṣūlī remz-i *mā evhā*yi bilmez her le´īm
Kim kelāmullāh sırrın añlamaz dīv-i racīm
Ḫoş buyurmuşdur sipeh-sālār rāh-ı müstaḳīm
ʿİlm-i ḥikmetden bilirseñ gel berü gel ey ḥakīm
Sen Nesīmī manṭıḳından diñle Fażlullāhı gör

4
Muḫammes min kelāmi [Kāşif]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

İden naḳḳāş-ı ḳudretdür ḳamu şeyde ṣuver peydā
Muḥaḳḳaḳ nūr-ı ḥaḳdur eyleyen gözde naẓar peydā
Ki her söz nuṭḳ-ı ḥaḳdur ḥaḳdan oldı bu ḫaber peydā
Vücūd-ı muṭlaḳuñ baḥri ne mevci kim ider peydā
Ene'l-ḥaḳ sırrını söyler eger maḫfī eger peydā

II

Cihān bāġını zeyn ü naḳş iden ademle mānī bir
Niçe nevʿ itdi ḥayvān cismini illā ki cānı bir
Ṣūretler dürlü dürlü ise zātında maʿāni bir
Bu bāġın ger ḥaḳīḳatde ṣuyı bir bāġbānı bir
Velī olmuş ḥaḳāyıḳda niçe yüz biñ şecer peydā

IX-1 le´īm: laʿīm Usl
4:3a
II-5 ḥaḳāyıḳda: hakāyıkdan Usl

III

Nebīdür kimisi ḫalḳuñ velī kimisi gerçek er
Kimi gebr ü kimi müʿmin kimi mevlā kimi çāker
Kimisi ḫayr ile ʿāmil kiminüñ cümle fiʿli şer
Naẓar ḳıl nevʿ-i insāna kimi zehr ü kimi sükker
ʿAcep ḥikmet bir aġacdan olur dürlü s̱emer peydā

IV

Kimi zühd ü ʿibadetde ki geçmiş seyyiātından
Kimi deccāle uymuş biner inmez nefs atından
Budur ḥāli bu ḫalḳuñ bellüdür ḥāli ṣıfātından
Meʿādindur ḳamu eşyā ider öz kendü ẕātından
Kimisi sīm ü zer ẓāhir kimi seng ü meder peydā

V

Niçeler uşbu dünyāya gelüben yine gitmişler
Fenā-dārın ḫarāb idüb beḳāsını pür itmişler
Kimi yıḳar kimi yapar nedendür bunca bu işler
Düzilür niçe biñ işler bozılur bunca cünbişler
Ne kār-ı büʿl-ʿacebdür bu kim olmaz kārlar peydā

VI

Cihān sulṭānları baḳmazlar idi ḥār u ḫaşāke
Esīr olmuşlar idi tāc u taḫt u māl u emlāke
Felek içün gelüñ denmez bu ḳande secde ol ḫāke
Şu serverler ki ṭāġlar gibi baş egmezdi eflāke
Yaturlar şimdi ḫāk içre ne tāc u ne kemer peydā

VII

Diyār-ı firḳat içre dil iñen çoḳ şehr ü il geçdi
İrişmez menzil-i vaṣla ne çāre cān u dil geçdi
Meded vā ḥasretā ḥayfā ʿömür cānānsız geçdi
Niçe gündüz gice oldı niçe biñ ay u yıl geçdi
Ḳaçan olur ʿaceb bilsem şeb-i hecre seḥer peydā

VIII

ʿAdem mülkine ʿazm idüb naẓar itdüm ben ol yaña
Yitirdüm ʿaḳl u idrāki ne dirsin bilmezem baña
Yolumuz bir beyābāna irişdi nāgehān geh aña
Giden gelmez virān ḳalur ʿaceb sır bu didim saña
Girür biñ kārbān olmaz birinden bir eser peydā

V-4 bunca: nice Usl
5 kārlar: kārger Usl
VI-5 şimdi ḫāk içre ne tāc: yerde pest olmuş ne tīğ Usl
VII-5 ḳaçan olur ʿaceb bilsem şeb-i hecre: dirīğā olmadı kaldı şeb-i kadre Usl
VIII-3 geh: -D. (Mısranın hece sayısı fazladır.)

IX
Ki bu saḥrā-yı ḥayretde niçe yıl yeldi ḳārıḥlar
Birisi irmedi menzīle ḳaldı cümle āmihler
Niçe ḥāl ehli bu yolda olup ḥayrān yaşlular
Niçe şūrīde ʿāşıḳlar gezerler cümle ḥayrānlar
Bu tīh-i bī-niḥāyetde ne reh ne rāhber peydā

X
Ḥaḳīḳat sırrınuñ keşfin dilerseñ ceḥd it ey Kāşif
Ledünī ʿilmi fetḥ ola bu sırra olasın vāḳıf
Belā çek maʿrifet yolında ʿömri ṣarf it ey ṣārif
Niçe zaḥmet çeker kesb-i kemāl idince bir ʿārif
Belī çoḳ ḳan yudar kān eyleyince bir güher peydā

5
Muḫammes min kelāmi Fażlī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I
Añlayan sırrın bu kevnüñ dār-ı dünyādan geçer
Dār-ı dünyādan degül gül-zār-ı ʿukbādan geçer
Fikr-i nā hem-vārı ḳor bāṭıl temennādan geçer
Ḫoş görüb merd-i ġanī imrūz u ferdādan geçer
Kendüyi teslīm iden ḥaḳḳa men ü mādan geçer

II
Cām-ı tevḥīd ile cānın mest ü medḫūş eyleyen
Ḳayd-ı ʿālemden geçüp kendin ferāmūş eyleyen
Ṣāf-dil olup ḫam-ı ṣahbā gibi cūş eyleyen
Cām-ı ʿışḳuñ ṣūfiyā bir cürʿasın nūş eyleyen
Gülşen-i cennetdeki ḫamr-ı muṣaffādan geçer

III
Refʿ idüb aġyārı vaḥdetde o yāre yār olan
ʿAyn-ı ẓulmetden çıkup müstaġraḳ-ı envār olan
Keşfedüp ʿaynüʿl-yaḳīni kāşif-i esrār olan
Bunda her yüzden be ṣūfī nāẓır-ı dīdār olan
Ḳayd-ı dūzaḫdan çıkar firdevs-i aʿlādan geçer

IV
Cān ile ey dil ḳabūl idüb Ḫudā'nuñ kısmetin
Ekl idüb dāim żiyāfetgāh-ı dehrüñ niʿmetin
Rızḳ içün çekmez cihānda her denīnüñ minnetin

IX-3: Mısranın hece sayısı vezne göre eksiktir
5:3b

Nūş idüb her dem ṣafā ile ḳanāʿat şerbetin
Zahmet-i dūdını çekmez zevḳ-i helvādan geçer

V

ʿIşḳ ateşdür düşerse her ne ḫırmenden yaña
Küllī eczāsın yaḳub eyler ḳamu vārın hebā
Cān u tenden bilmez görünmez çeşmine arż u semā
Dem uran āhum gibi ʿışḳ ateşinden Fażliya
Yıldırım gibi ṭoḳuz ḳat çarḫ-ı mīnādan geçer

6
Muḫammes min kelāmi Laṭīfī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

Ṣanma baḥār u faṣl-ı zemistān gelür geçer
ʿÖmrüñ zamān u sāʿati her ān gelür geçer
Ten ḥücresine cān gibi miḥmān gelür geçer
Ġam günlerine olma perīşān gelür geçer
Sen göz yumub açınca bu devrān gelür geçer

II

Cellād-ı çarḫ kimse[ye] virmez çü mühleti
Devr-i zamānenüñ katıdur seyr ü sürʿati
Vaḳt-i ḥayātı ḫoş gör fevt itme fırṣatı
Saʿy eyle cān gözüni uyar ḳo bu ġafleti
Sen göz yumub açınca bu devrān gelür geçer

III

Kibr ü ġurūr ile ḳo bu nāz u tereffuʿı
Meclisde germ olup yā bu lāf u taṣallufu
Nerm eyle ṭabʿuñı ḳoma elden telāṭṭufu
Eyyāmı gör ki gecmededür yoḳ tevaḳḳufı
Sen göz yumub açınca bu devrān gelür geçer

IV

Ardıñcadur şu sāye gibi dāimā ecel
Gerçi öñüñce varmadadur dünyevī emel
Devrān Laṭīfī ʿömre henüz virmeden ḫalel
Terk itmeden cihān seni terk it sen añı gel
Sen göz yumub açınca bu devrān gelür geçer

6:4a
II-1 cellād: devrān N.

7
Müsebbaʿ min kelāmi *

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Tāc-dār-ı ʿışḳ olan kes tāc-ı dārādan geçer
Faḳr ile faḫr eyleyen zer-beft ü dībādan geçer
Zīver [ü] zīnet ḳabūl itmez o sevdādan geçer
Dūr olup ḫayl u ḥaşemdan cümle ġavġadan geçer
Fāriġ [u] āzād olur bu ḳayd-ı dünyādan geçer
Māsivādan el çeküp başdan ser ü pādan geçer
Kime cānānı gerekse baş ile cāndan geçer

II

ʿIşḳ ile yektā olan ḫavf u recādan el çeker
Bī-vücūd olur vücūdundan anuñ ḳalmaz es̱er
Cān göziyle göricek dīdār-ı yārı bir naẓar
Ḳurtulur zindān-ı tenden kūyına eyler güzer
Mest ü ḥayrān dünye vü ʿuḳbādan olur bī-ḫaber
Benligin terk eyleyen ʿāşıḳ yimez pervā-yı ser
Çāh-ı dūzaḫdan çıḳar firdevs-i aʿlādan geçer

III

Māyil olmaz ārzū terkin uran dil şeḥvete
Yeltenüb itmez heves ʿālemde ʿayş u ʿişrete
Nitekim eṭfāl-ı cān virmez ḫalīlüm lezzete
Ḫūn-ı dil nūş eyleyen teşne degüldür şerbete
Eyle müstaġnī durur bezm-i ġam ile niʿmete
Gürleyüp zāhid gibi düşmez naʿīm-i cennete
Ġuṣṣanuñ dādın bilen selvā vü ḥelvādan geçer

IV

Künc-i ʿuzletde duyan ḳūt-ı ḳanāʿat lezzetin
Dār-ı dehrüñ iḫtiyār itmez belā vü miḥnetin
Terk ider iki cihānuñ ʿizzeti vü niʿmetin
Olsa çekmez baş egüp gerdūn-ı dūnuñ minnetin
Hiçe ṣaymaz ʿālemüñ zevḳ u ṣafā vü ʿişretin
Zevḳ iden keyfiyyet-i ʿışḳuñ ol añlar ḥāletin
Āb-ı kevs̱erden yur el cām-ı muṣaffādan geçer

7:4b
* Şair belirtilmemiştir.

8

Muḫammes min kelāmi Fażlī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Mülk-i istiġnāya şāhuz bīş ü kemden fāriġuz
Kevkebe lāzım degül ḫayl u ḥaşemden fāriġuz
Ḳaṣr-ı cismānīdeki nāz u niʿamdan fāriġuz
Cürʿa-nūş-ı bezm-i ʿışḳuz cām-ı cemden fāriġuz
Mest ü bī-ḫūş olmuşuz şādī vü ġamdan fāriġuz

II

Ehl-i dünyāyı fenā yolında hem-rāh itmezüz
Sırrımuzdan degme bir nādānı āgāh itmezüz
İḫtiyār etdüñ gedālik ḫiẕmet-i şāh itmezüz
Devlet-i dünyā içün sīne dögüp āh itmezüz
Şāh-ı mülk-i ʿuzletüz tabl u ʿalemden fāriġuz

III

Biz fenā bulduḳ bu ʿālem olımaz mesken bize
İmtizāc itmezsin itme iḫtilāṭ aṣlā bize
Ger maḥabbet ḳıl gerek buġż eyle ṣūfī sen bize
Birlige yetdik bir oldı dost [u] düşmen çün bize
Nefʿ ü żarrinden berīyüz medḥ ü zemmden fāriġuz

IV

Ṣanma ḫavf-ı nārdan zāhid bizi zār olmışuz
Yā hevā-yı bāġ-ı firdevse hevādār olmışuz
Ḳurtulub ḫavf u recādan yār ile yār olmışuz
Ser-be-ser müstaġraḳ-ı envār-ı dīdār olmışuz
Ḳahrdan ġam çekmezüz luṭf u keremden fāriġuz

V

Kūşe-i faḳr u fenāyı eyledik biz iḫtiyār
Terk ü tecrīdüz bize lāzım degül dār u diyār
Benligi terk eyledik tutduḳ ikilikden kenār
Refʿ idüp varlıḳ ḥicābın olmuşuz yoḳluḳda vār
Maḥv-ı küllīyüz vücūd ile ʿademden fāriġuz

VI

Sākī şemʿ ṣadāsın cān ile gūş eyledük
Ol ṣafādan bu dil-i āgāh-ı bī-hūş eyledük
Meclis-i ʿuşşāḳa geldük mey gibi cūş eyledük

8:5a

VI-1: Mısra hece sayısı bakımından eksiktir.

Cām-ı mevtādan *temūtū* cürʿasın nūş eyledük
Āb-ı ḥayvān içmezüz tiryāk ü semmden fāriġuz

VII

Sūziş-i ʿışḳ ile nār-ı āhumuz berḳ eyledük
Cümleten ten mülkini ol bezm ile ḥarḳ eyledük
Ḳaʿr-ı deryā-yı fenāda kendümüz ġarḳ eyledük
Terk idüp ey Fażlī tāc u ḫırḳayı ḥarḳ eyledük
Faḫr idüp faḳr ile dinār u diremden fāriġuz

9

Muḫammes min kelāmi Ḥayretī ġazel-i merḥum Ahmed Paşa

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

I

Yāruñ ruḫ u zülfinde [gör] küfr ile īmānı
Vechine naẓar ḳıl baḳ gör āyet-i Ḳurʿānı
Dil ḫānesini pāk it gör anda o sulṭānı
Ey ṭālib olan ʿāşıḳ seyr itmege cānānı
Diḳḳatle temāşā ḳıl her gördügün insānı

II

Ol peyker-i cānānı kim ṣūret-i Raḥmān'dur
Vechünde olan ḫaṭlar hep āyet-i Ḳurʿān'dur
El-müʿminü mir'ātı Ḥaḳ' dan saña bürhāndur
Āyīne-i Subḥānı çün ṣūret-i Raḥmāndur
Bu āyīneye gel baḳ gör ṣūret-i Raḥmānı

III

Ṣādıḳlar imiş yāruñ ʿāşıḳları ṣādıḳlar
Cān gözin açub Ḥaḳḳuñ envārına lāyıḳlar
Ger görse ʿaceb midür cānānı uyanıḳlar
Ṣūretde görinmez cāñ dirlerse münāfıḳlar
Sen cāna naẓar ḳılsun görmek dileyen anı

IV

Çün aḥsen-i taḳvīme nā-ḥaḳ der imiş münkir
Gerçeklere taʿn eyler kūr u ker imiş münkir
İnṣāf ide biʿllāhi özge ḫār imiş münkir
Maḥbūb temāşāsın menʿ eyler imiş münkir
Kör gözlerinüñ nūrı yoḳdur göremez anı

9:5b
I-4 ʿāşıḳ: ʿārif Hay
II-1 ol peyker-i cānānı: şol ṣūret-i cānānsın Hay
4 Ṣubḥān: cānān Hay

V

Zihninde riyā olsa gelmez bu yola zāhid
Ṣanma bu ʿamellerle Firdevs bula zāhid
Dīdār şuhūdundan bī-behre ola zāhid
Sen ḥüsn-i dil-ārādan göz yumsa n'ola zāhid
Ḫuffāş gözi görmez ḫurşīd-i dıraḫşānı

VI

Şol mūy-ı miyānuñdan cānā bir eser duysam
Bā-ʿayn-ı ʿināyetle ben mūra naẓar duysam
Ey dilber-i rūḥānī cān sırrın eger duysam
Ben ḫātem-i laʿlüñden bir ẕerre ḫaber duysam
Bir ḥabbeye almazdum ṣad mülk-i Süleymān'ı

VII

Ey Ḥayretī yüzüñ sür ḫāk-i der-i cānāna
Emr oldı sücūd eyle ṣūret-i Raḥmāna
Rāz-ı dil-i pür-derdüñ insāna di insāna
Esrār sözini Aḥmed keşf eyleme nādāna
Ḥayvāna maḥal görme sen çeşme-i ḥayvānı

10

Müseddes min kelāmi ʿAzmī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Nīk-ḫᵛāh ol her müselmāna müselmānlıḳ budur
Herkese yeksān naẓar ḳıl ehl-i ʿirfānlıḳ budur
Ẕerrece kendüñe zaḥmet virme insānlıḳ budur
Kendü mülküñ şehrine dād eyle ḫāḳānlıḳ budur
Gec serīr-i ʿuzlete ʿālemde sulṭānlıḳ budur
Bir ḳarınca ḫāṭırın yıḳma Süleymānlıḳ budur

II

Eyleme ṭūl-ı ʿamel her sūdı yoḳ sevdāyı ḳo
Terk idüb cengi cidāli ḫalḳ ile daʿvāyı ḳo
Ḳılma gel ḫayl u ḥaşem fikrin ḳuru ġavġayı ḳo
Ṭumṭurāḳ-ı ṭāḳ-ı eyvān ile hūy [u] hāyı ḳo
Gec serīr-i ʿuzlete ʿālemde sulṭānlıḳ budur
Bir ḳarınca ḫāṭırın yıḳma Süleymānlıḳ budur

V-3 şuhūdundan: ṣafāsından Hay
VI-4 ben ḫātem-i laʿlüñden bir ẕerre ḫaber: esrār-ı dehānuñdan ey laʿli şeker Hay
VII-2 ṣūret-i Raḥmāna: Ḥażret-i Sulṭāna Hay
10:6a

III

Żaʿf-ı tenle ey göñül çün māh-ı nev olsañ hilāl
H̱ān-ı ġayre göz diküb ḳılma cihāndan istidāl
Ḥaḳḳ'a tefvīz it özüñ eyle tevekkül māḥ u sāl
İrmesün dirseñ cefā-yı ẖalḳ-ı devrāndan melāl
Gec serīr-i ʿuzlete ʿālemde sulṭānlıḳ budur
Bir ḳarınca ẖāṭırın yıḳma Süleymānlıḳ budur

IV

Cān-ı pāke ten libāsıdur muḳarrer ʿāriyet
H̱āk ile yeksān olursun bu fenādan ʿāḳıbet
Mūr-ı bī-miḳdārı pāmāl itme eyle merḥamet
Cisme çek gel cāme-i fakr ile şālı meskenet
Gec serīr-i ʿuzlete ʿālemde sulṭānlıḳ budur
Bir ḳarınca ẖāṭırın yıḳma Süleymānlıḳ budur

V

Cāme-i faẖr ile faẖr itme giyüb tāc u ḳabā
Aṭlas-ı zer-bāf-ı dibānuñ yerin ṭutar ʿabā
ʿAsker-i ʿışḳı çeküp ḳaldır dehānuñdan nevā
Şarḳ u ġarbı gün gibi ṭutmaḳ dilerseñ ʿAzmiyā
Gec serīr-i ʿuzlete ʿālemde sulṭānlıḳ budur
Bir ḳarınca ẖāṭırın yıḳma Süleymānlıḳ budur

11

Muẖammes min kelāmi Günāhī ġazel-i Ḥayretī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Lāf urup bülbül gibi germiyyet-i daʿvāyı ḳo
Yan maḥabbet şemʿine pervāneveş daʿvāyı ḳo
Çārsū-yı ʿışḳa gel her sūdı vü sevdāyı ḳo
Vaḥdet isterseñ ferāġat eyle hūy u hāyı ḳo
Keṣret-i dünyādan el çek ey göñül ġavġayı ḳo

II

Zāhid eylersin riyāżet cennet-i ʿalā içün
Diş bilersin kūşe-i ẖalvetde ter-ḥelvā içün
Mest iseñ ṣūfī şarāb-ı kevṣer-i ferdā içün
Gözüñ aç olma gözü aç yime ġam ferdā içün
Gāv-ı ten-perver gibi endīşe-i merʿāyı ḳo

III-2 istidlal: istidal M

11:6b

II-4 ferdā: dünyā Hay

III
Meskenet meydānına cān oyna cān vir server ol
ʿĀr ṭablın yire çal başuña başḳa miḥter ol
Rıḥlet eylersen gerek Beḥmen gerek İskender ol
Pāye-i ʿālī dilerseñ ḫāk-i pāy-i dilber ol
Ḳalduḳ ayaḳlarda ey dil manṣıb-ı aʿlāyı ḳo
IV
Dil ider ṣāfī naẓar ol māh-ı ṭalʿat naḳşına
Kim görürse göz göre naḳḳāş-ı ḳudret naḳşına
Āferīn bu nüktede ol ter-ṭabīʿat naḳşına
Maʿnī-i rengīne baḳ aldanma ṣūret naḳşına
[Vech-i zībāya naẓar ḳıl cāme-i dībāyı ḳo]
V
Şems-i zīnetle cihānuñ zeyn olup put-ḫānesi
Miḥrinüñ gencīnesidür sīnemüñ vīrānesi
Cān-ı cemālüñ şemʿinüñ pervānesidür yānesi
Didüm oldı dil ṣaçuñ zincīrinüñ dīvānesi
Nāz ile güldi didi al bunı da bağlayı ḳo
VI
Sersem iden serv-i bālāñı semendüñdür senüñ
Pāydergil mübtelā-yı der-kemendüñdür senüñ
Hem Günāhī bir kemīne müstmendüñdür senüñ
Ḥayretī bī-çāre bir derdmendüñdür senüñ
Ḳıl naẓar aḥvāline luṭf ile istiġnāyı ḳo

12
Muḫammes min kelāmi Laṭīfī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
I
Kimisi ḫandān bu ḫalḳuñ kimisi giryāndur
Kimi terennüm eylemekde kimisi nālāndur
Bülbül ağlar gül güler ʿālem buña ḥayrāndur
Gösterir taḳdīr olanı gerdiş-i gerdāndur
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur
II
Yazduğın çün kātib-i taḳdīr tağyīr eylemez
Ol nüvişti maḥv idüb bir daḫī taḥrīr eylemez
Ḥikmete nāẓır olan efkārı teks̱īr eylemez

12:7a

ʿĀḳil olan bu cihānda hīç tedbīr eylemez
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

III

Her ne ḳısmet etdiyse saña ḳassām-ı ezel
İrişür her ḳande ise ol saña ġam yeme gel
ʿİzzet ü devlet anuñdur ger maḥall u nā-maḥall
ʿĀrif olan luṭf u ḳahra eylemez aṣlā cedel
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

IV

Ḥālden çün ḥāle ilter rūzigāruñ gerdişi
Niçe ṣūret gösterür gerdūn-ı gerdān cünbişi
Böyle ḳalmaz dāimā bir ḥāl üzre bir kişi
Rāst gelmez degmede tedbīre taḳdīrüñ işi
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

V

Bunca demler kim Laṭīfī geçdi yoḳ andan es̱er
Ātīye ḥālī bilinmez ḥāledür ancaḳ naẓar
Durmadın geçmekdedür aḥvāl-i ʿālem ḫayr u şerr
Her ne ḥāl ise cihānuñ luṭfı vü ḳahrı geçer
Her ḳuluñ başına yazılan gelür devrāndur

13

Muḫammes min kelāmi Şerīfī ġazel-i Muḥibbī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Rāh-ı ʿışḳ içinde cān vir gel ki cānānlıḳ budur
Miḥnet-i derd ü ġama yār ol ki yārānlıḳ budur
Gördügüñ her zülfe dolaşma perīşānlıḳ budur
Hāy u hūdan fāriġ ol ʿālemde sulṭānlıḳ budur
Pendini gūş eyle gel mūruñ Süleymānlıḳ budur

II

Cān ġıdāsın loḳma-i endūh-ı tenden yeg bilüp
Şāhbāz-ı rūḥuñı zāġ u zaġandan yeg bilüp
Kūşe-i künci ġam-ı bāġ-ı çemenden yeg bilüp
Her kime ḳılsañ naẓar sen anı senden yeg bilüp
Görme kendü kendözüñ zīrā ki şeyṭānlıḳ budur

13:7a

III

Dehr-i dūn ger zehr u ḫūn her dem ḳatarsa aşuña
Seng-i miḥnet biñ belāyile yaġarsa başuña
Sırruñı ger merd iseñ fāş eyleme yoldāşuña
Her ne kim saña ṣanursuñ ṣan anı ḳardāşuña
Fi'l-ḥaḳīḳa sözimi ġūş it müselmānlıḳ budur

IV

Pertev-i nūr-ı ilāhī dāimā tābendedür
Nice sulṭānlar maḥabbet ḳāpusunda bendedür
Ehl-i maʿnī ehl-i dil ḳande ise efgendedür
ʿĀḳil iseñ istedigüñ iste yine sendedür
Ġayrī yirden ister iseñ bel ki nādānlıḳ budur

V

Eşk-i ḫūn-bāruñ Şerīfī eylegil ʿummān-ṣıfat
Ṭuʿme-i derd-i nevāle eylegil dermān-ṣıfat
Bu zen-i dünyādan el çek Yūsuf-ı Kenʿān-ṣıfat
Nefs-i ḥaẓẓın ey Muḥibbī virme gel ḥayvān-ṣıfat
Żabt-ı nefs it ʿārif ol ʿālemde insānlıḳ budur

[Der-kenar]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

Kūy-ı ḫarābātda s̱ābit olamam sulṭānum
Dil-i vīrānumı yapsañda yıḳılsam gitsem

[Der-kenar]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

Ḥayāl-i sīne-i āyine-i cānānı al ḳalbe
Ṭarīḳ-i ʿışḳa giden şaḫṣa sāʿat lāzımındandur

[Der-kenar]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

Şeb-i yeldāyı müneccimle muvaḳḳit ne bilür
Mübtelā-yı ġama sor kim gece kaç sāʿatdür

IV-4 yine: aḫır Muh
Derkenar: 7a

14

Muḫammes min kelāmi Raḥmī ġazel-i Ḫayālī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Olanlar ṣūrete māil nedür maʿnāyı bilmezler
Ḥaḳīḳat gözleseñ māhiyyet-i eşyāyı bilmezler
Bu baḥr içre ṣadefdür ol dür-i yektāyı bilmezler
Cihān-ārā cihān içindedür ārāyı bilmezler
Şu māhīler ki deryā içredür deryāyı bilmezler

II

ʿİbādetden ʿubūdiyyet durur ʿālemde ey ʿābid
Ḥaḳiḳī Kaʿbeye secde ider maʿnīde her sācid
Ezelden mest ḳılmışken şarāb u şemʿ ilen şāhid
Ḫarābat ehline dūzaḫ ʿazābın anma ey zāhid
Ki anlar ibn-i vaḳt oldı ġam-ı ferdāyı bilmezler

III

Melāmet bādesin nūş eyleyüb şevḳ ile fāyıḳlar
Bu bezme mest olan gelsün yaraşmaz bunda ayıḳlar
Yaḳasın ṣubḥveş çāk eyleyüb mestāne ṣādıḳlar
Şafaḳ-gūn ḳān içinde dāġını seyr itse ʿāşıḳlar
Güneşde zerre görmezler felekde ayı bilmezler

IV

Maḥabbet deştini geşt eyleyüp ḥasretle mecnūnlar
Gedā oldı bu yolda niçe Dārā vü Ferīdūnlar
Fenā ser-menzilinde dīdelerden dökdiler ḫūnlar
Ḫamīde ḳadlerine rişte-i eşki ṭaḳan bunlar
Atarlar tīr-i maḳṣūdı nedendür yāyı bilmezler

V

Beḳā yoḳ Raḥmiyā fānī taṣavvūr eyle devrānı
Gedā-yı şāh-ı ʿālemdür anuñ kem ola ʿirfānı
Ne söyler gūş u hūş eylegil ü dehrüñ süḫandānı
Ḫayālī faḳr ṣalına çekenler cism-i ʿüryānı
Anuñla faḫr iderler aṭlas u dībāyı bilmezler

14:7b
II-5 oldı: olmış Rah
III-1 Melāmet bādesin nūş eyleyüb şevḳ ile: maḥabbet cāmını nūş itdi geçdi nice Rah
IV-1 maḥabbet: melāmet Rah / ḥasretle: ḥayretle Rah
IV -4 ṭaḳan: ṭakub Rah

15

Muḫammes min kelāmi ʿAşḳī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Gāh mir´āt-ı felek rūy-ı saʿādet gösterür
Gāh döner reng-i melāl ile felāket gösterür
Bir nefesde ʿāşıḳda biñ dürlü ḥālet gösterür
İvme ey dil ṣabr ḳıl ivmek melāmet gösterür
Görelüm āyīne-i devrān ne ṣūret gösterür

II

Ey göñül dünyā içün yoḳ yire çekme ıżṭırāb
Niçe şehlerden girü ḳalmış serādur bu ḫarāb
ʿĀrife efʿāl-i gerdūndan yaraşmaz inḳılāb
Şāhid-i maḳṣūda çek ṣabr u taḥammülden niḳāb
Görelüm āyīne-i devrān ne ṣūret gösterür

III

İçme kim zehrlü dürür cām-ı sipiḥrüñ şerbeti
Ādem öldürmek durur cellād-ı çarḫuñ ʿādeti
Ṣan ḫayal-i ḫᵛābdur mülk-i cihānın devleti
İḫtiyār it gel ḳanāʿat birle künc-i ʿuzleti
Görelüm āyīne-i devrān ne ṣūret gösterür

IV

Ḫāke ṣaldı niçe serverler seriyle efseri
Dīve aldırdı Süleymān-ı nebī engüşterī
N'eyledi devr-i felek āyīne-i İskenderī
Sāḳiyā devr eylesün bāde pür ḳıl sāġarı
Görelüm āyīne-i devrān ne ṣūret gösterür

V

Bī-nişān olur ṣalan baḥr-i fenāya zātını
Ser virübdür daʿvī-yi ʿışḳuñ iden iṡbātını
Mest-i ʿışḳ ol unudub cān u cihān lezzātını
ʿAşḳiyā pāk-ı mücellā ḳıl göñül mir´ātını
Görelüm āyīne-i devrān ne ṣūret gösterür

15:8a
I-2 reng-i melāl ile: jeng-i nühūsetle AşD
IV-2: Mısra hece sayısı bakımından eksiktir.

16

Muḫammes min kelāmi Kātibī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

Raġbet ider mi ādem olanlar bu ḫāneye
Ṣayd olma ey göñül iñen aldanma dāneye
Seḥm-i ḳażā bilürsin irişür nişāneye
Çeng ü belā vü miḥnet ü ġam ʿālemde yā neye
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

II

Ney gibi iñleseñ nʿola her dem idüb fiġān
Ḳānūn idindi ḳaddüñi ceng itmege cihān
Çün kim senin terāneñe raḳs iylemez zamān
Güc eyleme uṣūle dāīreñ gözet hemān
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

III

Bāş egme dehre ʿizzet içün olma mübtezel
Her kişiye naṣībi gelür bu durur mes̱el
El virmese zamāne ṣaḳın eyleme cedel
Budur ḳabūl eder iseñ sözüm esle gel
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

IV

Dünyā senüñ ola ṭutalum nʿeyleseñ gerek
ʿĀḳıl odur ki yoḳ yire ḫarc itmeye emek
[Ṣanma murāduñ üzre döner dāʿimā felek
Gūş et naṣīhatüm hele benden saña dimek]
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

V

[Yazmış ne kim muḳadder ise Levḥde Ḳalem
Elbette başa gelse gerek yazılan raḳam
Şād olub ʿizzet ile fenā gelse çekme ġam
Ey Kātibī cihānda nedür çekdügüñ elem]
Gördüñ zamāne uymadı uy sen zamāneye

16:8b
I-1 ādem: ʿāşıḳ Kat
2 iñen: dāma Kat
II-3 çün kim: gördüñ Kat
III-4 budur: pendüm Kat
IV-3: -M.
4: -M.
V-1,2,3,4: -M.

17

Muḫammes min kelāmi Żaʿifī ġazel-i Muḳīmī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Dilberā vechüñ senüñ bildüm kelāmullāhdur
Naḳş-ı ḳudret ʿilm-i ḥikmet sırr-ı fażlullahdur
Şāhidüm Ḥaḳdur delīlüm *ḳul kefā billāh*[8]dur
Her ne söz kim söylenür ʿayn-ı kelāmullāhdur
Vāḳıf olmayan bu sırra lā-cerem gümrāhdur

II

Bir şecerdür ḳāmetüñ şol hüsn-i bi-hemtā ile
Gösterirdüñ muʿcizātuñı yed-i beyżā ile
Hem-dem oldum ʿışḳ-ı ṭūrunda yine Mūsā ile
Añladum bildüm rumūz-ı ʿallame'l-esmā ile
Menzil-i insān-ı kāmil bir ulu dergāhdur

III

Vāʿiẓā ḥaḳḳuñ kelāmın ḫalḳa evṣāf itmege
Kendüñi ʿirfān içinde ehl-i aʿrāf itmege
Ḥaḳ cevābın işidüb ḥaḳ söze inṣāf itmege
Māye-i taḳlīdden āyineñi ṣāf itmege
Fażl-ı ḥaḳdan feyż olan envār-ı nūrullāhdur

IV

Ey perī-peyker görünmez vaṣfa gelmez işlerüñ
ʿĀşıḳa cānlar baġışlar ey melek cünbişlerüñ
Ḥoḳḳa-i laʿlüñ ṣadef dürr-i ʿadendür dişlerüñ
Ḫoş müferriḥ ḫaṭṭ-ı reyḫāndur yazılmış ḳaşlaruñ
Nice rūşen olmasun kim defter-i Allāhdur

V

Ḥaḳḳı gör ḫāk-ı siyeḥde çeşm-i ṣūret laḥm ider
Münkir-i efsürde-dil baḳub bu yüzden vehm ider
Ey Muḳīmī ḥaḳ cemālin görene ḥaḳ raḥm ider
Żaʿfiyā şaḳḳuʿl-ḳamer sırrını her kim fehm ider
Āsmān-ı ʿālem üzre bir münevver māhdur

17:8b

[8] "De ki: 'Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter.' " Ankebut(29/52)

18
Ġazel-i Nesīmī taḫmīs-i Żaʿifī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Ey ruḫuñ levḥ-i ilāhī kānde naḳş olmuş süṭūr
ʿĀrıżuñ şerḥindedür incīl ü furḳān u zebūr
Ṣūret-i insānda ḥaḳ sen eyledüñ kendüñ ẓuḥūr
Ey ṣaçuñ ẓıll-i ilāhī v'ey ruḫuñ Allāhu nūr
Ravżanuñ servi boyuñdur indehā cennātu ḥūr

II

Niçe bir fikr u ḥiyel bu gerdiş-i ġaddārda
Niçe bir sen ḳalasın sevdā-yı aġ u ḳarada
Kimdür ol kim bu ṭoḳuz meyānı böyle yāredür
Fāʿil-i muṭlaḳdan özge kimse yoḳdur arada
Ger sen idrāk eylemezseñ bil ki sendendür ḳuṣūr

III

Dest-i ḳudret kendü luṭfundan düzetmiş ḫilḳatüñ
Cāme-i teşrīf-i *kerremnā*[9]yı ḳılmuş ḫilʿatüñ
Ḫayme-i genc-i İlāhīdür ṭılısm-ı talʿatüñ
On sekiz biñ ʿālemüñ āyinesidür ṣūretüñ
Kim ki şol mir'ātı buldı oldı min ehli's-sürūr

IV

Ey kemān-ı ẓan ile maḥbūb olan ehl-i ḥabāb
Cānib-i ḥaḳdan eşitmedüñ ḫıṭāb-ı müsteṭāb
Diñler iseñ gūş-ı cān ile budur ṣāfī cevāb
Ādemiñ vechidür Allah'uñ kitabı uş kitāb
Ey kelāmullāha münkir ḫavf min Rabbüʿl-ġafūr

V

Ṣūretüñ şānında nāzil oldı çün veçh-i cemīl
Biz anı sebʿa'l-meṣānī añladuḳ bī ḳāl u ḳīl
Ṣafḥa-i ḫaddüñde ḫaṭṭuñ ʿārife rūşen delīl
İstivāsıdur ṣaçuñ innā hedeynāhü's-sebīl[10]
Cennet anuñdur ki ḳıldı şol ṣırāṭ üzre ʿubūr

18:9a
II-4 özge: ayrı Nes
5 sendendür: sendedir Nes
[9] "Gerçekten biz, Ademoğlu'nu şerefli kıldık." İsra (17/70)
III-5 buldı: gördü Nes / min: bin Nes
IV-5 ḫavf min Rabbüʿl-ġafūr: hıf mineʿllahiʿl-gayūr Nes
[10] "Şüphesiz biz ona, doğru yolu gösterdik." İnsan(76/3)

VI

ʿAyn ile ʿayn oluben ol ʿaynı bu aʿyānda gör
Vācib-i bi'z-zāt ẓāhir-i kisveti insānda gör
ʿĀşıḳ [u] maʿşuḳ birdür ṣūret-i raḥmānda gör
ʿAyn u şın u ḳāfa baḳ yārin cemālin anda gör
Ḳıl tebārek yā muṣavvir leyse fīḥā min fuṭūr[11]

VII

Pīr-i ʿışḳa inḳıyād it ṭālibā gel çekme bāş
Māsivānuñ naḳşın eyle ṣafḥa-i dilden tırāş
Maʿnī-yi ümmü'l-kitāb[ı] şerḥ ider bu göz ü ḳāş
Küntü kenzen perdesinden ġāfirü'z-zenb oldı fāş
Zāhid istiġfāra geldi her dem eydür yā ġafūr

VIII

Gün gibi enver ḳılub āfāḳı ol şems-i celī
Bu meẓāhirde meḳādir nice olmuş müncelī
Her ser ü pāda görinen ṣūret-i ḥaḳdur belī
Ḳahr u luṭfuñ aleti maʿnīde vāḥiddür velī
Bilmedi şeyṭān bu tevḥīd-i vāḥidden oldı dūr

IX

Bu ṣıfāt-ı lā-yezālī nūr-ı zātuñ ʿaynıdur
ʿĀleme tevḥīd-i hem-zāt-ı ṣıfātın ʿaynıdur
Bī-cihetdür gerçi ammā şeş cihātuñ ʿaynıdur
ʿĀlemü'l-ġaybiñ vücûd-ı kāinātuñ ʿaynıdur
Ey şeḥâdetden ḫabersiz cāenā yevme'n-nüşūr

X

Ruḫlaruñ ʿuşşāḳa olmuşdur naṣūḥu'n-nāṣiḥe
Vechüñ anı şerḥ ider ḥācet degüldür şāriḥe
Sen kelāmullāhsın ḫāṭırdadur bu lāyiḥa
Ey ṣıfātuñ ḳulhü va'llah[12] *ey cemālüñ Fātiha*
Uşta Tevrāt uşta İncīl uşta Furḳān ü Zebūr

XI

Żaʿfiyā bir puta ṣatma bu ṭılısm-ı āb [u] gil
İʿtidāliyle olupdur çār-ı ʿunṣūr muʿtedil
İrişüb fażl-ı ilāhī cism-i cāna muṭṭasıl
Rūḥ-ı ḳudsīdür Nesîminüñ sözi ey zinde-dil
Ger Mesīḥā-tig diriyseñ yatma kim çalındı ṣūr

VI-5 ḳıl: kul Nes

[11] "(Orada) hiçbir çatlak ve kusur görebilir misin?" Mülk (67/3)

VIII-5 tevḥīd-i vāḥidden: tevhīdi ehaddan Nes

[12] "De ki: "O Allah, birdir." İhlas (112/1)

XI-4: rūḥ-ı ḳudsīdür: rūh-ı kuds oldı Nes

19
Muḫammes min kelāmi Nāṭıḳī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Kendüden āgāh olan dānā-yı ehl-i rāhdur
Gerçi ṣūretde gedādur maʿnī içre şāhdur
Gezme ırāḳ istesende istegüñ hem-rāhdur
Cümleye zāt-ı şerifüñ şübhesiz dil-ḫᵛāhdur
Kim ki bildi kendü zātın vāsıl-ı dergāhdur

II

Sen seni bil ʿārifā kim zāt-ı eşyā sendedür
Maʿrifet ʿummānı sensin dürr-i yektā sendedür
Ḳatresin gerçi ki ammā küllī derya sendedür
ʿĀlem-i ṣūretde ḳalma zīrā maʿnā sendedür
Bilmeyen maʿnāyı ey dil ebleh ü gümrāhdur

III

Maḥrem-i ḫāṣ olmaḳ isterseñ var ehl-i şefḳat ol
Vāḳıf-ı eşyā çü sensin vāḳıf-ı her ḥikmet ol
Ḫāṭıruñ meydānın ac teng olma ehl-i vüsʿat ol
Gūy-ı maʿnī çalmaḳ isterseñ var ehl-i şefḳat ol
Bir göñül yıḳma ṣaḳın kim ḫāne-i Allāhdur

IV

Künt-ü kenzen kenzi sensin gezme her vīrāneyi
Ol put-ı raʿnā içün her maʿbed ü putḫāneyi
Sendedür ḥāṣıl ḳo elden mescid ü meyḫāneyi
Zatıñı bilseñ bilürsin lā-cerem cānāneyi
Zīrā kim her maʿnīde zātın bilen āgāhdur

V

Reng-i ʿışḳ içre boyan ey ʿāşıḳ-ı şeydā siyāh
Dutmasun ıraḳ anuñ üstünde reng ey derd-rāh
Vaṣl ise kāmildedür ey nātüvān pes çekme āh
Ḥācet-i *erini* degül ey ʿāşıḳ dīdār-ı şāh
Uşte ẓāhir her cihetden *ṣemme vechullāhdur*[13]

VI

Esfel ü aʿlā muṭīʿundur senüñ ey dīde-ver
Sen daḫi ehl-i iṭāʿat ol ṣaḳın gel çekme ser
Olma kendüñden teġāfül sensin ol ʿālī güher

19:10a

* Nat'da bulunamadı. Nātıkī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

13 "Hangi tarafa yönelirseniz Allah'ın yüzü oradadır." Bakara (2/115)

Olma bu taṣvīre ḥayrān ey faḳīr-i bī-ḫaber
Zīr-i pāyuñdan ḥezār ḳıl kim öñüñde çāhdur
VII
Nāṭıḳī sır virme ser vir ḥāsid āgāh olmasun
Ṭaʿne ṣaḥrāsında aña zerrece rāh olmasun
Şerrifüñde çoḳ kevākib ḳo ki bir māh olmasun
Ayru dilden ṭaşra teg tekrār-ı efvāh olmasun
Bu naṣīḥat saña benden ḥasbetenlillāhdur

20
Ġazel-i Ḫayālī taḫmīs-i Meşāmmī Konyevī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
I
Çünki çarḫ-ı kīnedāruñ kārıdur ġaddārlıḳ
Baḳmazam miḥrine aṣla etse biñ dildārlıḳ
Fārigem ger yārlıḳ etsün gerek aġyārlıḳ
Hīç kārım yoḳ sipiḥr ü gerdiş-i devvārlık
Ger yoġ olsa cümlesi ʿālemde sensin vārlıḳ
II
Şeḥ-suvārum çünki sürdüñ ʿārṣa-i hüsne semend
Eyledi ʿışkuñ cihān serkeşlerini der-kemend
Niçe dārālar derd-i reddüñde zār u müstmend
Niçe serverler seri oldı ser-i zülfüñde bend
Saña virildi serīr-i hüsnde serdārlıḳ
III
Fitne-i ʿālem uyanup ḫᵛābdan ḳaldırsa ser
Cümle zürriyāt-ı ādem eylese ḳaṣd-ı żarar
Yaġsa ger ḳavs-ı ḳażādan üstüme tīr-i ḳader
Her ṭarafdan ḳatlüme biñ biñ çekilse tīġler
Ḳalʿa-i pūlad olur sen itseñ baña yārlıḳ
IV
Gerçi nūş itdüm şarāb -ı firḳatin cānānumuñ
Terk idem ṣanma ölünce ġayretin cānānumuñ
Ġayre açma zaḫm-ı tīġ-ı firḳatin cānānumuñ
Kimseye gösterme dāġ-ı ḥasretin cānānumuñ
Kimseye gösterme dāġ-ı ḥasretin cānānumuñ

20:10b
20 I-1 kārıdur: işidür Meş
II-3 dārālar derd-i reddüñde: dār alur durur bahrüñde Meş
III-2 ʿādem: ʿālem Meş
IV-1 gerçi nūş itdüm şarāb: nice demler gerçi çekdüm Meş

V

Tā ki çekdi sīne sīmīnine dilber bir elif
Cism-i ṣad çākim Meşāmmī eyledüm yekser elif
Gerçi virdi dāġuma sīnemde zīb u fer elif
Buldı zīnet ḳanlu dāġumla Ḫayāli her elif
Servler eṭrāfını gūyā ki itdüm nārlıḳ

21

Muḫammes min kelāmi Belīġī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

Fānī cihāna günde biñ ādem gelür gider
Her kim gelürse gözleri pür-nem gelür gider
Nesl-i beşerde kimdür o bī-ġam gelür gider
ʿAlemde ġam kişiye dem-ā-dem gelür gider
Ādem mi var ki ʿālemde ḫurrem gelür gider

II

Ṭīġ-i ġam ile yāreledi ḫalḳı yek-be-yek
Bir yāre üzre raḥm idüben ekmedi nemek
Feryādı ḳodı taḥammül ü ṣabr eylemek gerek
Bār-ı belāyı her kişiye çekdürür felek
Kim var ki bu cihāna müsellem gelür gider

III

Māl u menāle baḳma naẓar ḳıl maluña
Miḳdāruñ añla ʿāḳil isen baḳ kemālüñe
Yoḳdur bekāsı ḳılma naẓar mülk ü māluña
Göz yum cihāndan ac gözüñi kendü ḥālüñe
Sen göz yumub açınca bu ʿālem gelür gider

IV

Bildi baḥār-ı dehrüñ olur āḫiri ḫazān
Ḳane boyandı gül gibi gülşende erġavān
Bülbül çemende eyleyicek derd ile fiġān
Nergis göz açdı gördi vefāsızdır cihān
Bāġın yolında gözleri pür-nem gelür gider

21:11a

V
Yetmez mi saña ḳısmet-i ḳassām-ı lem-yezel
Kimseyle itme dirhem-i dünyā içün cedel
Monlā bu beyiti ġāyetle didi bī-bedel
Kim bağlamazsa sīm u zere ġonca gibi bel
Bāġ-ı cihāna gül gibi ḫurrem gelür gider
VI
Nāmuñ Belīġī nāmuñı her demde añdura
Ḫalḳ-ı cihāna şādīde vü ġamda añdura
Saʿy-ı belīġ eyle ki her femde añdura
Ādem gerekdür kim adını ʿālemde añdura
Adı ḳalur kişiye bu ādem gelür gider

22
Ġazel-i Meşāmmī muḫammes min kelāmi ʿUlvī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün
I
Bir zamān ola ki bu gerdiş-i devrān dükene
Düşmeye ḳaṭre yere raḥmet-i bārān dükene
Bitmeye sebze-i ter nehr-i firāvān dükene
Boşala kīse-i kān kāse-i ʿummān dükene
Ne ġam-ı dil ne nem-i dīde-i giryān dükene
II
Şöyle ġalṭān ideyin cism-i ġam-ālūdumı kim
Şöyle ceryān ideyin kaʿbe-i maḳṣūdumı kim
Şöyle mescūd ideyin ol büt-i maʿbūdumı kim
Şol ḳadar arayayın şāhid-i maḳṣūdumı kim
Cüst ü cūda ṭalebüm raḫşına meydān dükene
III
Göñlüm ol serv-i sehīnüñ olalı pāmālı
Giryeden seyl-i revān oldı sirişküm ābı
Lāleveş bağruma dāġ oldı ḫayāl-ı ḫālī
Dīdeden ḫūn-ı ciger olmaya bir dem ḫālī
Baḥrler pür ola deryā-yı firāvān dükene
IV
Çeşmüme kuhl-ı cilā oldı ġubār-ı ḥaremüñ
Almayam ʿaynıma ṭopraġını bāg-ı iremüñ
Giryeden dīde-i bīnāyı ʿalīl etse ġamuñ

22:11a

Çekmezin ġam çekerin gözüme ḫāḳ-i ḳademüñ
Meger ey nūr-ı baṣar kuḥl-ı Ṣıfāhān dükene

V

Kesme ey sāḳī kerem ḳıl ṭolu cāmı elden
Gel dirīġ eyleme bu zevḳ u ṣafāyı dilden
ʿUlviyā ʿışḳ cüdā olalı cān u dilden
Gide mi laʿl-i leb-i yār Meṣāmmī dilden
Kʿanda hīç ola mı laʿl-i Bedaḫşān dükene

23

Ġazel-i Niẓāmī taḫmīs-i Muḥyī Çelebi

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Sāḳiyā şāhid-i gül açdı yüzünden çün niḳāb
Getüre bāde-i gül-rengi ki refʿ ola ḫicāb
Ḫāṣṣa āheng ide bu perdede ḳānūn u rebāb
İtmedin meyl-i fenā ʿömr-i bināsını ḫarāb

خذ من العيش نصيبا و من العمر نصا

II

لب میکون ترابادَ نابست لقب
زانکی بکشاده بدلهای تودر شاد و طرب
دوش دردا رندا پیر مغان راهمه شب
فتح باب حرم عیش و میخانه طلب
رحماً اللّه لمن علّمنی فتح الباب

III

İtdi gülşende naġam ḳumrı hezār ile yine
Raḳs urur serv-i hevā-yı ḳadd-i yār ile yine
Cennete döndi çemen āb-ı kenār ile yine
ʿAyş it ey ʿāşıḳ-ı şeydā ki bahār oldı yine

زيّن الروضة كا الجنّته بالوردو طاب

IV

ماه روییگه رخش شمع شب افروز شود

دل دندان زمی لعل توپیروز ش

23:11b

روزما از مدد وصل تونو روز ش
سرو نازیکه رخساره اوروز شود
لو تجلّالک فی الظلمته من غیر حجاب

V

Sen perī rūya raḳīb olalı hem-rāh u ḳarīb
Dāmenin itdi gözüm girye-i telḫ ile raṭīb
Düşdi çah-ı ġama dil ey gözi Hārūt ḳarīb
Baña senden ġam-ı endūh u belā oldı naṣīb
قسمتی منک بلاء و عناء و غدا

VI

راستی سرو روانی توبجانی چون الفت
ای سرا پرد شفقت دل و خان منکشفت
ای هوای توباب کل من ماتلفست
کنج سودای ترد کنج د لم معتکفست
مسکن الکنز ومأ واه خراب و یباب

VII

Muḥyī'nüñ girye vü zārın göreli aġladı ebr
Ey cefā-ḫū niçe bir ide firāḳuñ baña cebr
Gör nedür ola ki aña ḫuld civārı ola ḳabr
Miḥnet ü hecre Niẓāmī niçe bir eyliye ṣabr
سعدتی احترق القلب بشوق الا صحاب

24

Ġazel-i Şāhī taḫmīs-i Rıżāyī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Nār-ı ʿışḳuñdan alupdur dil-i rūşen ḳullesi
Şuʿle-i şemʿ-i cemālüñdür anuñ mültemesi
Pertev-i mihrüñ ile yandı hevā ḫār u ḫası
N'ideyin żāyiʿ idüb ṭūl-ı emelle nefesi
Ḳalmadı zerre ḳadar dilde bu dünyā hevesi

II

24:12a

Sürmedin zevḳ u ṣafāsını fenā maḥfilinüñ
Görmedin zād u zevādını beḳā maḥmilinüñ
Ermedin daḫī kenārına bu ġam sāḥilinüñ
Kārbān-ı reh-i ʿiḳlīm-i ʿadem menzilinüñ
Doḳunur oldı dilā semʿüme bangi ceresi

III

Bir belā kūşesidür uşbu cihān ṣabr eyle
Bu yuvadan uçar elbetde ṭoġan ṣabr eyle
Çok degül bir iki üç gün oyalan ṣabr eyle
Iżṭırābı ḳo gel ey murġ-ı revān ṣabr eyle
Eskiyuüb uşta ḫarābe-vār yürüten ḳafesī

IV

Ey göñül ṣaġa ṣola baḳma öñüñde yolı gör
Gördügüñi tehī görme hüneriyle ṭolu gör
Uluları kiçi görme kiçileri ulu gör
Ġāfil olma gözüñ ac dīde-i ḥaḳ-bīn olıgör
Ḫor görme ḫass u ḫaşāk ile mūr u megesi

V

Ey Rıżāyī çü Ḫudā ḳıldı saña feyż-i hikem
Ḳıl hazer mülḥid-i bī-dīne dime şāh-ı kerem
Gör nice gördi diyen bunı elem üzre elem
Şāhī-i bī-dil ü bīmār u günehkāra ne ġam
Sen olursañ eger ey Şāhī kerem-i dest-resi

25

Muḫammes min kelāmi Nālī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Ḥaḳ bu kim ʿālemde ademden mükerrem bulmadum
Āh kim birbirine ammā ki maḥrem bulmadum
Her biri bir dürlü ġamda bir müsellem bulmadum
Ol cihetden isteyüb bir yār-ı hem-dem bulmadum
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum

II

Olalıdan āşkār ʿālemde sırr-ı kāf u nūn
Kendü gibi ḳıldı sergerdān bu ḫalḳı çarḫ-ı dūn
Her ṭarīḳüñ ʿilmine bir ʿālem oldı reh-nümūn
Didi ammā ʿālemüñ ḥālin bilen bir zü fünūn

25:12b

* Nal’de bulunamadı. Nālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum
III
Bir nefesde on sekiz biñ ʿālemi seyrān iden
Ṭāyir-i ḳuds ile ʿarşullāhda cevlān iden
Bu ḥaḳīḳatle ṭarīḳat müşkilin āsān iden
Böyle fermān etmiş ol derdi ile dermān iden
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum
IV
Ger olursañ ḳadr ile İsfendiyār [u] Tehemten
Rām olub fermānıña baş egse her leşker-şiken
Ḳarşuña el baġlayub gördüre biñ nāzuñ beden
Ey göñül aldanma sen bu ʿāleme zīrā ki ben
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum
V
Bir iki gün her kimi kendüñe ḳılsañ hem-nişīn
ʿĀḳıbet senden cüdā olduḳda olursın ḥazīn
Ki fiġān u nāle eylersin gehī āh u enīn
Olmaḳ içün māḥaṣal böyle elemlerden emīn
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum
VI
Didi Mecnūn gibi vādīlerde idenler maḳām
Iżṭırāb-ı rūḥ-ı dildār iḫtilāṭ-ı ḫāṣ u ʿāmm
Ḳayd-ı kes̱retden ḫalāṣ olmaḳlıġa ey nīk- nām
ʿĀlem-i ıṭlāḳ bulmaġa dolandum ṣubḥ u şām
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum
VII
Ey göñül irmek dilerseñ ger maḳām-ı vuṣlata
Dār-ı dünyāda ṣaḳın düşme diyār-ı kes̱rete
Ş̱öhret āfetdür bıraḳma kendü kendüñ āfete
İrmek içün ʿālem-i bāḳīde ʿizz ü devlete
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum
VIII
İşbu ḫalḳuñ kimisi ṣūfī kimi ṣāfī geçer
Her birisi bir ṭarīḳi iḫtiyār itmiş gider
Yaʿni kim ʿışḳ-ı ḥaḳīḳī semtine yollar erer
Līk ālemde ḥaḳīḳatle ṣorarsañ ger ḫaber
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum
IX
Ḥamdülillāh ḳalmadı göñlümde ḥubb-ı māsivā
Miḥnet ü derd ü belā vü ġuṣṣadan buldum rehā

---

nīk-nām: nīk ü nām M

ʿÖmrüm oldukca ḥużūr-ı ḳalb ile ḳılmaġa cā
ʿĀlemi gezdüm aradım kūşe kūşe Nāliyā
ʿUzlet-i ḫalḳ-ı cihāndan özge ʿālem bulmadum

26

Ġazel-i Yaḥyā muḫammes min kelāmi Bāḳī [*]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Ne bir ḳaddüñ gibi tubāya beñzer nihālüm var
Ne bir mūy-ı miyānuñ gibi bir ince ḫayālüm var
Ḳanāʿat gibi istiġnaya irdüm ḫoşça ḥālüm var
Ġanīdür ʿışḳ ile göñlüm ne māl u ne menālüm var
Ne vaṣl-ı yāre ḫandānem ne hicrāndan melālüm var

II

Meşāyiḫ silkine sālik olaldan ḥaẓẓ ider cānum
Mürīd-i pīr-i ʿışḳām tesellāmdan geçer ḥālüm
Ecel cāmını bir demde ṣafā ile çeker cānum
Ne ṣāġ olmaḳ murādumdur ne ölmekden ḳaçar cānum
Cihānda ḫaste-i ʿışḳ olalı bir ḫoşça ḥālüm var

III

Yoluña bāş u cānım virmeden hīç itmezem bāki
Merātib ḳatʿın itmek ister iseñ menzil it ḫāki
Dilā bu zevḳi añla isteme seyrine eflāki
Ben ol ḥayrān-ı ʿışḳam ki yitirdüm ʿaḳl u idrāki
Ne kendümden ḫaberdārum ne ġayrıdan ḫayālüm var

IV

Varub bir gün bu deşt-i dehri itdüm çün seḥer seyrān
Fenā-ender-fenā olmuş içinde ṭurmadum bir ān
ʿAdemden çün vücūda geldügin bildükde bir insān
Ne meyl-i külbe-i aḫzān ne seyr-i soḥbet-i yārān
Ne ṭaʿn-ı zāhid-i nādān ne ceng ü ne cidālüm var

V

Ezel bezmindeki cām-ı maḥabbetden ṣunub sāḳī
Anı nūş eyledükde didiler soḥbet girü bāḳī
Baña Bāḳī gerekmez cümle bu mülk-i āfāḳı

26:13a
[*] Bak'da bulunmamaktadır. Bākī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.
V-3: Mısra hece sayısına göre eksiktir.

Cihān fānīdür ey Yaḥyā Huve'l-Ḥayy u Huvel'l-Bāḳī
Degişmem aṭlas-ı çarḫa benüm bir köhne şālum var

27

Müşemmen-i Fevrī Efendi (Raḥimehullah)

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Mekānum meclis-i miḥnet maḥabbet yār-ı cānumdur
Perī-rū dilberüm sāḳī ḫayāl[i] dilsitānumdur
Elifler şemʿ-i şevḳum sīnem altun şemʿdānumdur
Nevālem ġuṣṣa vü ġam dāġ-ı derd-i ʿışḳ nānumdur
Kebābum baġrımuñ yaşı rebāb āh u fiġānumdur
Dil-i pür-ḫūn ṣurāḥı dīde cām-ı ġuṣṣa dānumdur
Şarāb[um] bezm-i ġamda eşk-i çeşm-i ḫun-feşanumdur
Mey-i ḥamrā diyü nūş etdügüm hep kendü ḳanumdur

II

Melāmet şāhıyam şehr-i fenā taḫt-ı sükūnumdur
Başumda tāc-ı zerrīn āteş-i āh-ı derūnumdur
Şafaḳla āteş -i gerdūn libās-ı lāle-gūnumdur
Öñümce tūġ-ı āhum ġam yolında reh-nümūnumdur
Sipāh-ı eşk ü āhumla ḳamu yer gök zebūnumdur
Ġırīv-i raʿd-ı miḥnet naʿra-i ṭabl-ı cünūnumdur
Şeh-i ʿışḳam belā-yı çarḫ oṭaġ-ı bī-sütūnumdur
Seḥāb-ı ġam başum üzre muʿallaḳ sāyebānumdur

III

Görelden sen gözi ḳātil dehān-ı āb-ı ḥayvānı
Ḳomadum bir nefes öldüm dirildüm āh u efġānı
Ser-i kūyuñda çoḳ yeldüm yopurdum aġladum ḳanı
Ve likīn itmedüñ hergiz ṭabībüm derde dermānı
Ḳapuñda vericek āḫir belā-yı ʿışḳ ile cānı
Maḥalleñde bulup cānā ten-i bī-cān-ı ʿüryānı
Seg-i kūyuñ bu cismi ṭuʿme etdi ṣanma dendānı
Dehānında görinen rīze rīze üstüḫānumdur

27:13b
I-4 nevālem: ṭaʿāmum Fev
8 ḥamrā: aḥmer Fev
II-1 melāmet: maḥabbet Fev/ taḫt: cāy Fev
3 āteş: aṭlas Fev
III-3 Ser-i kūyuñda çoḳ yeldüm yopurdum aġladum: belā-yı hecr ile çoḳ demler aḳdı çeşmümüñ Fev
6 bī-cān-ı ʿuryānı: ʿuryān-ı bī-cānı Fev

IV

Münevverdür ruḫuñ ey meh çerāġ-ı şems-i rūşenden
Velī miḳdār-ı zerre görmedüm mihr u vefā senden
Firāḳuñdan göñül ḳurtulmadı feryād u şīvenden
Cemālüñsüz cihānı n'eyleyem geçdüm bu meskenden
Ruḫuñ vaṣfı uṣandurdı beni ey gül bu gülşenden
Dehānuñ hecri aldı cānumı ey ġonce-leb tenden
ʿAdem mülkine gitdüm ḳalmadı nām u nişānumdan
İşidilen hemān şimdi benüm āh u fiġānumdur

V

Ḳılūb gerdūn baña bir gözleri āhū içün cevrī
Çü bildüm Ṭūr-ı vaṣlından cüdā etmek durur ṭavrı
Kemān-ı ġayreti ben daḫī aldum destime ḫayli
Görinen encümi ṣanmañ felek gülzārınuñ nūrı
Müşebbek eyledüm tīre ṭutub bu sīne-i devri
Şikār itdüm felekler tevsenī gibi niçe s̱evri
Felekde gördügün ḳavs-ı ḳuzaḥdur ṣanma ey Fevrī
Ḥadeng-endāz-ı ʿışḳam çarḫ aṣılmış kemānumdur

28

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Baḥr-i ʿışḳ içre dilā ḳıble yeli gibi esen
Fülk-i dil mevc-i belādan almaz oldı dümen
Dostum düşmene uyup yüce gitme benden
Çekdürüb firḳatañı bizden ırāġ olduñ sen
Baḥr-i firḳatde niçe furtunalar çekdüm ben

II

ʿĀlemi ġarḳ ider aḳıtma sirişküm nehrin
Niçe bir nūş ideyin der firāḳın dehrin
Ṣaluben fülk-i dile bād-ı muḫālif ḳahrın
Sen yıḳarsın bu yaḳalarda göñüller şehrin
Dil ü cān mülkini yaġma idici sensin sen

IV-5 vaṣfı: şevḳi Fev
6 hecri: fikri Fev
7 nişānumdan: nişān benden Fev
V-2 vaṣlından: vuṣlatdan Fev
3 ḫayli: fevrī Fev
4 nūrı: S̱evri Fev
28:14a

III

Ey güzeller re´īsi sen ne ilüñ ādemisin
Yem-i ʿışḳuñ hep esīr eyledüñ ol ādemi sen
Ḳāde ne derdi yeter ṣalmaya ġam ādemisin
Bād-ı ʿışḳuñ alāvand eyledi ṣabrum gemisin
İlevend oldı göñül ṭıflı senüñ der[d]üñden

IV

Bir benüm gibi ʿaceb var mı bu pendī törede
Bahr u berde sīm bir cānlar içün cān eride
Palamar ṭutmadı baştarda sürer lengerīde
Bahr-ı ʿışḳ içre yürürsem n'ola yelken ṭorıda
Bir ḥarāmī baḳıcı yāre esīr oldum ben

V

Andıre Ṭorya elinden mi gelürsin ayā
Bize İspetye emānet Pec ilen ahyānen
Ḳırmızı ḳadfe yelek gey melek ol ey raʿnā
Bir perīsüñ siyeh aṭlasdan olaldan cānā
Gemici neftīlerin ʿāşıḳ-ı zār itdüñ sen

VI

Dil ki ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı zībāda irişür Hiżra
Ṣanki Mūsa durur irşāda irişür Ḫıżra
Nāgehān düşse bir üftāde irişür Ḫıżra
Seyr iden yüzüñi deryāda irişür Ḫıżra
Ḳadre uġrar seni bir kerre ḳadırġada gören

VII

Bu zamān ḫūbları alarġa dimez nādāne
Puçalar forsa gidüb ḥīle düzer ʿirfāna
Āh ile ḳanlu yaşım dolansa nʿola ṭūfana
Yār aġyār ile deryāda çıḳub seyrāna
ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ olan volta urur gen yaḳadan

VIII

Baḥr-ı vahdetde şerīʿat bir emīn keştīdür
ʿĀḳıl ol çıkma içinden ki metīn keştīdür
Ḳulzüm-ü ġamda tenüm ṣanki hemīn keştīdür
Dūd-ı āhum direk oldı bu zemīn keştīdür
Bir yeñi yelken olupdur aña gerdūn-ı köhen

V-4 bir perīsüñ: barbariçañ Age
VII-5 ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ: ehl-i dil ʿāşık Age

IX

Āşinā-yı yem-i ʿışḳ oldum idüb terk-i fenā
Ki bigāne güzel yādına çāk ola ʿabā
Ālet-i manca müḥeyyā olıcaḳ oldı hebā
Cānda şuġurya durur derd ü belā renc u ʿanā
İstifa oldı göñül manḳaları derdüñden

X

Rūzgārdan yaña çoḳ furtına çekdürdi hevā
Az ḳalıpdur yimege ten ḳayġan baḥr-i fenā
Pīrimüñ himmet eli ḫıżra ire yoḳsa dilā
Geldi çatdı dil ü cān zevraḳına derd ü belā
Bizi çignetmege bu fülk-i felek ṭutdı dümen

XI

Ḳorḳulu mārsa durur yatma civān yüri yola
Ḳıyılar döñdi seḥer el demüri tente fola
Kerteden engine ṣaldı yolumuzı pusula
Rūzgār oldı muḫālif başuma üşdü belā
[Başladı geldi karıntı yine başdan kıcdan]

XII

Baḥr-ı ʿışḳ içre bu dil kaltiyesidür seyyāḥ
Yolumuz ḳıble hevāsıyla açupdur Fettāḥ
Güherin sac o muḥīṭ-i keremüñ ey meddāḥ
Eger olduñsa maḥabbet deñizinde mellāḥ
Pusula şevḳı gerek ḥarita ġam derd ü miḥen

XIII

Bu cezāyirde levendāne iderseñ aḳını
Nefs-i şūmuñ keselinden ṣaḳın ayru çıḳını
Şevḳ edāsı etegin ṭut ḳo ırāġ u yaḳını
ʿIşḳ deryāsuña ṣalduñsa göñül zevraḳını
Bulımazsın bu yaḳalarda dilā sen mesken

XIV

Mevsim-i baḫt dilā ger saña yār olmaz ise
Oltaya gelmeyüb ol māhī şikār olmaz ise
Voltavar bir niçe gün çār nāçār olmaz ise
Ḫūblar forsa ḳaçub saña kenār olmaz ise
Olma anlardan alarġa bir iki gün ḳatlan

IX-5 derdüñden: mihnetden Age
X-4 derd: bād Age

XV

ʿĀşıḳuñ himmeti aʿlā vü bülend ey zāhid
ʿIşḳ körfezleri hep ṭoldı levend ey zāhid
Gelse yapraḳdan olursañ alavand ey zāhid
Baḥr-i ʿışḳ içre olan ʿāşıḳa pend ey zāhid
Ḳaradan ālet oñarmaḳ gibidür gen yaḳadan

XVI

Ḳandlıcada bu gün ol ne serende berdār
Ye belā şükrüme kenārından güherdür her kār
Yüz çek çifte kürek tek bizi görme zinhār
Götür irġalyayı olma paçariz ey aġyār
Yāri ben baḥr kenārında kenār eyler iken

XVII

İḥtirāz it ḳomaġıl lengeri bu meskende
Kanġal it ṭūl-ı emel kendirini sende
Palamar alḳaydın istinfeh çek bende
Ey göñül nice yatursın bu limān-ı tende
Himmetüñ lengerin al mevsimidür ac yelken

XVIII

Bu yirde ehl-i dilüñ gitdügi ṭoġrı yolı gör
Pusula yaʿni göñül ḳıble-nümāsın bula gör
Orsa varma bu fenā çenberini ḳurtarıgör
Ḳorṣan ol ḥāṣılı dünyādan alarġa olı gör
Bu ḥayırsız adada durma dilā isa seren

XIX

Aḳdeñiz mevci gelür cūş ile caġlamaġla
Ehl-i ʿışḳuñ gözi ḳurudı ḳan aġlamaġla
Fülk-i dil menzil alur böyle ḳolaylanmaġla
Rūzgāruñ pupa olmazsa yüri avlamaġla
Yüri deryā yüzinde bir iki gün oyalan

XX

Gitdi ṣabrum dümeni ḳoymadı ṭāḳat bende
Ṣāġ esen ḳal gele bad-ı ufuḳ yā sende
Baçarız olma bize müddeʿiyā iñende
Alamarġ ile yüri yoġısa yel yelkende
Çünki ʿāşıḳ olımazsañ hele bārī yelten

XXI

Yem-i vaḥdetde sefer eylemege ʿazm eyle
Ḳatreñi dürr-i güher eylemege ʿazm eyle
Ḳulzüm-ü ʿışḳa sefer eylemege ʿazm eyle

Kārıñı cümle hüner eylemege ʿazm eyle
Rūzgār ola yüri tenta fora ac yelken

XXII

Bize çatmaġa heva ḳorsanı gözler zança
Geçemez ṣuya düşer dük ne meded bir ḳanca
Ḳoruġu ṣabr ile ḥelva idegör sen anca
Etmek isterseñ eger bāġ-ı cinānda mança
ʿAmel-i zühd ḳumanyasını vāfir yüklen

XXIII

Çıḳagör yoḳluġa yoḳ varlıġa ey dil yap yap
Himmet-i ʿāriyetüñ firḳateden eyle ḫarāb
Furtuna ḳopdı deñiz yüzüni ḳapladı seḥāb
Orsa varsañ çıḳamazsın poca gitseñ girdāb
Nice kullansañ atar ḳaraya bu keştī-i ten

XXIV

Eski derdüm yeñilendi idi bu ḳalyonda
Cānuma ol perī çok kūşe iderdi anda
Uş bu beş günlük ʿamel neyleye dehr-i dūnda
Olmadın lenger-i ten baḥr-i fenāda fonda
Pupa ālāt ile cān ḳalyetesini ḳullan

XXV

Ne yirüñdür senüñ ey fülk-i dil ʿummān-ı fenā
Bu donanma seferin düşmeñinüñ yaḫşī baḳā
Ḥased u ḥıḳd u ġażab-ı ġıybet ile buġż u riyā
Ey dirīġā bizi ġāfille zebūn itdi hevā
Geldi çatdı demür üstünde yaturken düşmen

XXVI

Āh kim felek gibi baḥr-i fenā bir gün atar
Bu heves yelkenini bād-ı hevā tīz yırtar
Pīr olduḳça göñül cānına cān ister
Yā İlāhī bizi girdāb-ı belādan ḳurtar
Bize yol vir varalım bir ilimana erken

XXVII

Bu dürr-i naẓmı hemān ehl-i başīret añlar
Bunı ol güzīde kān-ı ferāset añlar
Bu erenler yolın erbāb-ı ṭarīḳat añlar
Kelimātum dür-i deryā-yı ḥaḳīḳat añlar
Baḥr-i maʿnāda şināverlik iden ehl-i suḫan

XXVI-4 belā: havā Age

XXVIII

Ey Naʿīmī yem-i hicrānda mı yoḳsa yurduñ
Firḳatüñ furtunasın firḳateñe buldurduñ
Ḳum-ı ġamda ḳomaduñ derd-i seri arturduñ
Olsa deryā ḳumı miḳdārı ḳayırmaz derdüñ
Sāʿati var geçer ey Āgehī ṣabr it ḳatlan

[Der-kenar]
Ġubārī fermāyed

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Dostla düşdi fenā baḥrine bir keştī-i ten
Himmet eyleñ ki bekā yaḳasına çıḳa esen

2 Sereni ve diregi cümle şikeste beste
Tantesi eski ve ṣad pāre ḥaṣırdur yelken

3 Rūzgār ise muḫālif gidüb elden güvencüñ
Mevc urub geldi ḳarneti yine başdan ḳıcdan

4 Nice yelken didügüm saña seḥāb-ı pür-ʿuşem
Yeridür itseler leşker-i Firʿavna kefen

5 Lenger [ü] ṣafrası yoḳ bir ḳalafatsuz köhne
Falyası yir yir açılmış ṣu girür her sūdan

6 Ne ki var ālāt [u] esbābı perīşān olmuş
Ne reʿis var ü ne yeke ne dümenci ne dümen

7 Bir elümde puṣula var bir elümde ḫarti
Ben bu ḥayretde vü nā-geh görindi yelken

8 Düşmen-i fülk-i felāket yüridi her yañadan
Her biri bizi çignemege doğrultdı dümen

9 Çekdürüb forṣa ḳadirġalarını düşmenler
Ṭopa ṭutdı meni maymun gibi her yañadan

XXVIII-5 Āgehī: İlāhī M
Derkenar: 14b

10 Kāmcabal eyledi emvāc-ı telāṭum yir yir
Düşdi bu girdāb-ı maḫsata bu keştī-i ten

11 Her ṭaraf irişüben çoḳ ʿadū ḥufre duḫān
Pāre pāre ciger-i ʿāşıḳa dutdı yelken

12 Varaḳ-nāme-i ʿuşşāḳa dönüb tente hemān
Ḳalem-i ḫaste dilān gibi şikest oldı seren

13 Niceler baḥr-i fenāda alavand oldı bugün
Ḳʿar-ı deryāda vaṭan bağladı çün dürr-i ʿaden

14 Ben bu ḥālātı görüb Ḥaḳḳa münācāt itdüm
Rūy-ı deryāda ṣadef gibi açub [ġonce] dehen

15 Baḥr-i luṭfuñdan irerse baña da bir ḳaṭre
Reşk ide baḫtuma hem ġarḳa-i deryā-yı mihen

16 Ben bu ḥis ile münācāt eyler iken Ḥaḳḳa
Göge gülek gibi göz dutmuş iken ben

17 Cānib-i düşmene ṣaldı ḳılıcın ol server
Berk-i şemşiri irüb cümle dağıldı düşmen

18 Ḥaḳ teʿālā senüñçün kerem-i deryāsın
Nūḫveş itdi şecer saña dil-şād ol sen

19 Nūḥ ile Yūnus'a baḥr içre ʿināyet edici
Ġāyete irdi bugün miḥnet-i ḫavf-ı ḫazen

20 Baḥr-i nerrüñ adı ol Ḥażret-i Ḥıżr faḫnete-fercām
Geldi destinde yeşil seyf çü berg-i susen

21 Didi luṭf ile beşāretler idüb ḫande-künān
Müjdeler saña ki hatm oldı ḫavf-ı ḥazen

22 Nūḥ cūduñ ḳarār eyledi sen cūdīde it
Dur hemān Kaʿbe-i maḳṣūduña doğruldub dümen

16b: Mısranın hece sayısı vezne göre eksiktir.
20a: Mısranın hece sayısı vezne göre fazladır.
22a: Mısranın hece sayısı vezne göre eksiktir.
22b: Mısranın vezni bozuktur.

23 Rūzgār oldı muḫālif papa ālāt ile sen
Yekeden irme dümenciyi hemān isu seren

24 Ḳara yil ḳatlayub olsa muḫālif çenber-ḫā
Alavand eyleyimez ġalyeteñi berrāḳdan

25 Her ḳaçan mevtüm ise ḳorḳma deñizden hergiz
Ḳumda olursa ḳayırmaz ki geçer saʿatden

26 Durma ʿazm-i vaṭan it çün vatanuñdur Kaʿbe
İresin çün vaṭana itme daḫi terk-i vaṭan

27 Abliyi ḳażıyı bir it yirü yelken doruda
Yelken it ġalyeteñi yüri evkātı ḳullan

28 Çekdürüb forṣa bu düşmenden alarġa olıgör
Çatmasun añsızın ilimanda yaturken düşmen

29 İstife eyle ḳomanya ile yüklet gemüñi
Seferüñ dūr-ı dırāz oldı ṣaḳın düşmenden

30 Mekke'den çıḳma ṣaḳın bir daḫi zinhār ṣaḳın
Dār-ı dünyada o bir kūşedür cennetden

31 Cānib-i rūm ṣaḳın daḫi teveccüh itme
Rumda rūy-ı zemīn üzere bugün doldı fiten

32 Yüz urub ol ḥarem-i ḫāṣṣa ġubārī olıgör
Ki Ġubārīdür anuñ reşk heme misk-i Ḥoten

29
Muḫammes-i Ḫayālī ġazel-i Muḥibbī (Rahimehullah)

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

ʿĀfiyetden çeksün el yār-i vefādār isteyen
Kūy-ı ʿışḳa gelmesün nāmūs ile ʿār isteyen
Sīnesin pür-dāġ ider bir lāle ruḫsār isteyen
Ḳān yudarsa ṭañ degül laʿl-i leb-i yār isteyen

29:16a

Cān virür bu yolda bir zülf-i siyehkār isteyen

II

Kaʿbe-i maḳṣūda ol kim ergürür saʿy ile yol
Cānını ḳurbān virür olur ḥayātından melūl
Naġme-i ʿuşşāḳa āhenk idemez her bī-uṣūl
Terk idüb zühd ü ṣalāḥı ḳılmışam zülfüñ ḳabūl
Rūz-ı maḥşerde benem ey dost zünnār isteyen

III

Yāre ḳalmaz ḫāṭırı olduġuna āvāre dil
Yanduġuna ṣabr ider pervāne virmez nāre dil
Ḳanlu ṭaġum gibi boyandı ḳızıl ḳanlara dil
Ḳānīʿ olmaz kūyuña vaṣluñ diler bīçāre dil
Hīçe ṣatdı cenneti ʿışḳ ile dīdār isteyen

IV

ʿIşḳ-ı pāki cāndadur cān cismim içre ʿāriyet
Teşne iseñ ḳanumı nūş eyle ṣaḥḥā ʿāfiyet
Cevher-i pāk-i maḥabbetden fenādur ḫāṣiyet
Ḥāṣıl eyler derd ü miḥnet ʿālem içre ʿāḳıbet
Naḳd-i ʿömrün ḫarc ider yār-i vefādār isteyen

V

Ġam nedīmüñdür Ḫayālī ḳalbüñi mesrūr ṭut
Ẓāhirinüñ vīrāne eyle bāṭınuñ maʿmūr ṭut
Ṣalsa pertev cismüñe nār-ı maḥabbet nūr ṭut
Bī-vefā yārüñ Muḥibbī cevrini maʿzūr ṭut
Yārsız ḳalur cihānda ʿaybsız yār isteyen

30

Taḫmīs-i Vaḥdetī ġazel-i Fużūlī*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Dilā bu dehr-i fānīye bekā gördüm fenā gördüm
Anuñ ben ʿayş u nūşın zehr-i ḳahr ile ʿanā gördüm
Dirīġā kime etdümse maḥabbet yüz belā gördüm

II-2 olur: olmaz HyD
4 zühd ü ṣalāḥ: zühd-i salāh HyD
5 rūz-ı maḥşer: rūz u mahşer HyD
III-2 pervāne virmez: pervānedir her HyD
IV-2 ṣaḥḥā: sahhān HyD
IV-5 ider: edipHyD
30:16b
* Bu tahmis Vah’de farklı şekilde bulunmaktadır.

Vefā her kimseden kim istedüm andan cefā gördüm
Kimi kim bu fenā dünyāda gördüm bī-vefā gördüm

II

Esīr-i derd-i ʿışḳ u mübtelā-yı nār-ı hicrān
Ṣanurdum men gibi yoḳ bu fenā dünyāda sergerdān
Melāmet ḥālet-i ʿışḳ ile olmuş ol daḫi ḥayrān
Kime kim derdümi iẓhār ḳıldum isteyüb dermān
Özümden biñ beter bir derde anı mübtelā gördüm

III

Çeküb cām-ı fenā-yı bī-ser ü sāmānlıḳ el virdi
Libās-ı ʿāriyetden cümle-i ʿüryānlıḳ el virdi
Başumdan ʿaḳl ise gitdi yine ḥayrānlıḳ el virdi
Ayaḳ basdum reh-i ümmīde sergerdānlıḳ el virdi
Emel ser-riştesin ṭutdum elimde ejdehā gördüm

IV

Ṣararken boynuma dilber müselsil gīsūsın yüz kez
Çekerdüm tīġ-i hicrānuñ efendi ḳorḳusın yüz kez
Bir iken baḫt-ı bīdāruñ çekerin ḳayġusın yüz kez
Bana gösterdi gerdūn tīre baḫtum gözgüsün yüz kez
Meni bed baḫt aña her dem ki baḳdumsa ḳara gördüm

V

Bu sözüñ sīne çāka ḳıṣṣadur tāmā taḳaddümden
İşit hem Vaḥdetī bende-i efżel-i muʿaẓẓamdan
Vefā resmin ṣaḳın umma cihānda nesl-i ādemden
Fużūlī ʿayb ḳılma yüz çevürsem ehl-i ʿālemden
Neden her kime yüz ṭutdumsa andan yüz belā gördüm

31

Müseddes min kelāmi Sāʿī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

Ey dil ḳanı zamānede bir merd-i zü-fünūn
Olmamış ola pīre-zen-i dehre ol zebūn
Gün geldügünce ġuṣṣa vü ġam olmada füzūn
Ḫār-ı belāda ġonce-ṣıfat bağrum oldı ḫūn
ʿĀlem ḫasīs ü çarḫ-ı leīm u zamāne dūn
Geçse ʿaceb mi yirlere bu ṭāḳ-ı ser-nigūn

31:17a

II
Ḫalḳuñ içinde ādem olan māl-dārdur
Erbāb-ı ʿizz ü refʿete dünyā medārdur
Taḥṣīl-i maʿrifet yine yā dür feşārdur
Ehl-i hüner bu arṣada bī-iʿtibārdur
ʿĀlem ḫasīs ü çarḫ-ı leīm u zamāne dūn
Geçse ʿaceb mi yirlere bu ṭāḳ-ı ser-nigūn
III
Dünyā yıḳıldı eyledi yeʿcūc-ı ġam hücūm
Ẓulmü ile yaḳdı ʿālemi niçe ḫabīs u şūm
Himmetle eylemezse naẓar pādişāh-ı rūm
Ḳaldı ḫarābe içre bu gencīne-i ʿulūm
ʿĀlem ḫasīs ü çarḫ-ı leīm u zamāne dūn
Geçse ʿaceb mi yirlere bu ṭāḳ-ı ser-nigūn
IV
Ġāyet muḳayyed oldı aña bir binā ile
Tertīb-i baḳça eyle münaḳḳaş serāy ile
Sīm u zer ise gelmede ṣıyt u ṣadā ile
ʿÖmrü güni geçer fuḳarānuñ recā ile
[ʿĀlem ḫasīs ü çarḫ-ı leīm u zamāne dūn
Geçse ʿaceb mi yirlere bu ṭāḳ-ı ser-nigūn]
V
Başı göge irerse de bulmaz güneş-ṣıfat
Fażl ile kimse ẕerre ḳadar ḳadr u menzilet
Ẕemm ile bir derd bula reh-i medḥ u menḳabet
Cihānda musaḫḫarlıḳ oldı maʿrifet
ʿĀlem ḫasīs ü çarḫ-ı leīm u zamāne dūn
Geçse ʿaceb mi yirlere bu ṭāḳ-ı ser-nigūn

32
Taḫmīs-i Ḫayālī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
I
Ġamuñdan özge dermān istemez bir derd-nākem ben
Teninde şerḥalar şerḥ ile denmez sīne-çākem ben
Cihān ālāyişinden devlet-i ʿışḳuñda pākem ben
Ḫadeng-i ġamzeñe cismüm nişān etdüñ ne ḫākem ben
Olaldan dostum şermende-i luṭfuñ helākem ben

32:17b

II
Şu kim vaṣluñ ḳoyub dāġ-ı firāḳuñla ḳarār itdi
Yerini lāle gibi deşt-i ġamda ḫāksār itdi
S̱ebātın gördi hicrānuñ anuñ'çün iḫtiyār itdi
Göñül murġın ḳaçırdum bir gözi şāhin şikār itdi
Ḳafes gibi anuñ'çün tīġ-i ġamdan çāk çākem ben
III
Ḫarābat ehliyem ṭaʿn eylesün her zāhid ü ʿābid
Bu ẕevḳe olmasun ḥālī ḥasedden bir nefes ḥāsid
Behişte girmege yoḳdur elinde kimsenüñ kāġıd
Beni ālāyişinden ʿālemüñ pāk etdi ey zāhid
Maḥabbet ḫānıḳāhında mürīd-i ʿışḳ-ı pākem ben
IV
Görüb rengin yüzin verdüñ ḳarār u ṣabruñı virdüñ
Cigerde tāzedür zaḫmum yürekde eskidür derdüñ
Hele yanuñdadur bir ġonca adlu nāz-perverdüñ
Gülüñ derdinden ey bülbül ne çekdüñ gerçi oy verdüñ
Ġamından dilberüñ senden hezārān derd-nākem ben
V
Tenümde ḳānlu ḳanlu dāġlardan gülşenüm olsun
Ḫadeng-i yār serv olsun ḳılıcı sūsenüm olsun
Bu gülzāruñ hezārānı fiġān u şīvenüm olsun
Serīr-i ʿışḳ ya Mecnūnuñ olsun ya benüm olsun
Ḫayālī ṣanmasun ʿālem ki merd-i iştirākem ben

33

Ġazel-i Żaʿfī taḫmīs-i Vaḥdetī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
I
Ḳudret-i ḥaḳdan ṣudūr iden Mesīhu'llāhdur
Yaʿni ṣū[r]et u nuṭḳ u lafẓ u nūr-ı Rūḥu'llāhdur
Gūş-ı cān ile işit ey dil ki emru'llāhdur
Her sözi kim söylenür ʿayn-ı kelāmu'llāhdur
Vāḳıf olmayan bu sırra lācerem gümrāhdur

II-1 şu kim vaṣluñ ḳoyub: ciger vasl istemez HyD/ firākuñla:firāḳımla HyD
III-1 zāhid ü ʿābid: zāhid-i ābid HyD
IV-1 rengin: rengini M.
IV-4 yanındadur: yanında var HyD
33:17b
I-1 ḳudret: ḳuvvet Vah

II

Aḥmede nāzil olan āyāt ile imlā ile
Naẓm u neṣr ile gelen eşʿār ile inşā ile
Ḥāṣılı taʿlīm u nuṭḳ u ḥīle vü īmān ile
Añladum bildüm rumūz-ı ʿallemeʿl-esmā ile
Menzil-i insān-ı kāmil bir ulu dergāhdur

III

Sırr-ı *subḥānellezī esrā*[14] gelüpdür saçlaruñ
Ser-be-ser esrār-ı Ḳurāndur yüzüñde ḫaṭlaruñ
Noḳṭalar beñler eliflerdür hemān kirpiklerüñ
Ḫoş müferriḥ ḫaṭṭ-ı reyḥāndur dizilmiş ḳaşlaruñ
Nice rūşen olmasun kim defter-i Allāhdur

IV

Ṭāleb-i Mevlā gerekdür Ḥaḳḳa inṣāf itmege
Ḥaḳḳa inṣāf eyleyüb ʿirfān ile lāf itmege
Vech-i Ḥaḳḳı görmek içün anı şeffāf itmege
Māye-i taḳlīdden āyīneñi ṣāf itmege
Fażl-ı ḥaḳdur feyż olan envār-ı nūru'llāhdur

V

Vaḥdetī burc-ı bedenden gün gibi doġub seḥer
ʿĀlem-i bālāya miʿrāc eyledüñ ṭutduñ maḳarr
Rāst-rāh-ı istivādan elifveş ḳılduñ güzer
Żaʿfiyā şaḳḳuʿl-ḳamer sırrını her kim fehm ider
Āsumānı ʿālem üzre ḫūş-ı münevver māhdur

34
Müsebbaʿ-ı Vaḥdetī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Ḥamdülillāh vāḳıf-ı esrār-ı sırr-ı mübhemem
ʿAllame'l-esmāya maḥrem ādem oġlı ādemem
Muḥkemātuñ ümmehātı nūr-ı pāk-i ekremem

II-2 gelen: hem Vah

[14] "Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu(Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir." İsra(17/1)

III-4 dizilmiş: yazılmış Vah

IV-3 görmek içün anı: görüben ḳalbini Vah

5 nūru'llāhdur: Rūḥu'llāhdur Vah

V-2 ʿālem: menzil Vah

34:18a

Cāmiuʿl-cemʿuñ içinde ʿayn-ı ḥarf-i muḥkemem
Gāh ḳatre gāh mevc u bād-ı seyl geh yemem
Gāh noḳṭa gāh elif geh ṣavt-ı ḥarf geh demem
Başdan aşaġa kelāmullāh-ı ism-i aʿẓam[em]

II

Sen beni ṣāmit ṣanub ẓan itme zāhid āb u gil
Nāṭıḳ u ẕākir gelübdür tā ezelden cān u dil
Naġme-i dil-sūz ile nālişler eyler muʿtedil
ʿAndelīb-āsā gülistān içre ġayre munfaṣıl
Kendü vaṣfın itmeyüb eyler terennüm muttaṣıl
Gāh noḳṭa gāh elif geh ṣūret-i ḥarf geh demem
Başdan aşaġa kelāmullāh-ı ism-i aʿẓam[em]

III

Dīde-i cān ile gördüm göñlümüñ mir´ātını
Fażl-ı ḥaḳdan oḳudum öz vechimüñ āyātını
ʿAhdüme durdum getürdüm yerine mīḳātını
ʿAyn-ı zāt olan ṣıfātından cemāl-i zātını
Görüben bildüm kemāhī nefs ile ıs̱bātını
Gāh noḳṭa gāh elif geh ṣūret-i ḥarf geh demem
Başdan aşaġa kelāmullāh-ı ism-i aʿẓam[em]

IV

Maẓhar-ı envār-ı ẕāt-ı muḥkemātam muḥkemāt
Mebde-i mīʿād-ı sırr-ı müfredātam müfredāt
Gelmişem ḥaḳdan mücerred ben ḥurūf-ı ʿāliyāt
Gün gibi vāżıḥ delīl ü beyyinātam beyyināt
Ḥāṣılı ẕātımladur bünyād-ı ḳaṣr-ı mümkināt
Gāh noḳṭa gāh elif geh ṣūret-i ḥarf geh demem
Başdan aşaġa kelāmullāh-ı ism-i aʿẓam[em]

V

Kāf [u] nūn emrinden itdi cümle eşyā çün ẓuhūr
Rāst-ı rāh-ı istivādan ḳıldılar bir bir ʿubūr
Ẓāhir itdi cümlesin mānend-i ẖūd māī ẓuhūr
Ẓāhir oldı çeşme-i envār-ı ḥūr u hem ḳuṣūr
Ḥāṣıl oldı ḳalbüme yüz biñ ṣafā ile sürūr

II-5 itmeyüb: eyleyüb Vah
*6 ṣūret: ṣavt Vah (Manzume boyunca aynı farklılık mevcuttur.)
III-2 öz: ben Vah
5 nefs: nefy Vah
IV-5 ḳaṣr: faḳr Vah
V-2 rast-ı rāh: sedd-i rāh D
5 ṣafā: ẖubūr Vah

Gāh noḳṭa gāh elif geh ṣūret-i ḥarf geh demem
Başdan aşaġa kelāmullāh-ı ism-i aʿẓam[em]
VI
Cümle mevcūdāt evvel benden oldı āşikār
Yine āḫir ricʿat idüb bende ṭutdı çün ḳarār
İrs̱ ile degdi ḫilāfet baña oldum şehriyār
Ḫod ḫalīfe nefs-i müstaḫlıḳdur[ur] bī-iḫtiyār
Bu sebelden gelmişem mirʿāt-ı ẕāt-ı gird-kār
Gāh noḳṭa gāh elif geh ṣūret-i ḥarf geh demem
Başdan aşaġa kelāmullāh-ı ism-i aʿẓam[em]
VII
Noḳṭa-i vāḥidde ey dil on sekiz biñ ʿālemi
Her ki derc itse görür lemʿāt-ı nūr-ı ādemi
[Fehm ider ol n'idügin taʿlīm-i sırr-ı ādemi]
Naḳş ider ḳalbine ḫātem gibi ism-i aʿẓāmı
Vaḥdetīden diñle kim [Żaʿfī] demişdür ādemi
[Gāh noḳṭa gāh elif geh ṣūret-i ḥarf geh demem]
Başdan aşaġa kelāmullāh-ı ism-i aʿẓam[em]

35
Taḫmīs-i Uṣūlī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
I
Çün itdi ṣāniʿ-i ḳudret ser-ā-ser baḥr ü ber peydā
Naẓar ḳıl berr ü baḥr içre daḫī bunca neler peydā
İşitdüm yā ki hātifden irişdi bu ḫaber peydā
Vücūd-ı Muṭlaḳuñ baḥrine mevci kim ider peydā
Eneʿl-ḥaḳ sırrını söyler eger maḫfī eger peydā
II
Olup nūş eyleyen Ḫıżruñ şu kim āb-ı ḥayātından
Kim ol ḥayy-ı ebed buldı güzer ḳıldı memātından
Ki seyr it ṣāniʿüñ ṣunʿın baḳub şettā ṣıfātından
Meʿādindur ḳamu eşyā ider öz kendü ẕātından
Kimisi sīm ü zer ẓāhir kimi seng ü meder peydā
III
Vücūd-ı ādemüñ baḳsañ ṭamarda reng ü ḳānı bir
Egerçi ṣūret elvāndur bu cism içinde cānı bir
Zebān yetmiş iki oldı velī dilde maʿānī bir

VII-2 ādemi: hātemi Vah
35:19a

Bu bāġuñ ger ḥaḳīḳatde ṣuyı bir bāġbānı bir
Velī oldı ḥaḳāyıḳdan niçe yüz biñ şecer peydā

IV

Temāşā ḳılsañ eşyānuñ kimi sır u kimi server
Gedādur kimisi şāhum kimi sulṭān kimi çāker
Kimisi mīr-i ʿālemdür çeker ṭabl u ʿalem ʿasker
Naẓar ḳıl nevʿ-i insāna kimi zehr ü kimi sükker
ʿAceb ḥikmet bir aġacdan nice dürlü s̱emer peydā

V

Eger ādem eger ḥayvān be-küllī yāradılmışlar
Fenā dārında bir ḳac gün olup mihmān u gitmişler
Nedür bu ḥikmet ü ḳudret nedür bu ḥāl bu işler
Düzilür nice biñ işler bozılur niçe cünbişler
Ne kār-ı büʿl-ʿacebdür bu kim olmaz kārger peydā

VI

Güzāfın başma ey ġāfil ayāġuñ ḫār u ḫaşāke
Gözüñ ac key ṣaḳın zinhār iñen ḫor baḳmaġıl ḫāke
Ki zīrā ṭoprāḳ olmuşdur ṣadef ol gevher-i pāke
Şu serverler ki ṭaġlar gibi baş egmezdi eflāke
Yaturlar yirde pest olmuş ne tīġ u ne kemer peydā

VII

Ne bilsün rāh-ı taḥḳīḳi ḥicāb altında her ebter
Bu yolda sālik olmuşdur sülūk ehl-i meşāyiḫler
İşitdüm böyle şerḥ itdüm görenler dehri ser-tā-ser
Niçe şūrīde ʿāşıḳlar gezerler cümle nāyiḥler
Bu tīh-i bī-nihāyetde ne reh ne rāhber peydā

VIII

İrişdi menzil-i ʿışḳa şu kim cān u dil geçdi
Hezārān āteş u bād u hezārān āb u gil geçdi
Kimisi künc-i ġafletde ḳalup ḍāll u muḍıll geçdi
Nice gündüz gice oldı nice biñ ay u yıl geçdi
Dirīġā olmadı ḳaldı şeb-i hecre seher peydā

IX

ʿAdem mülkinden ey ġāfil ṣorarsañ bir ḫaber baña
Buña idrāk ü ʿaḳl irmez nice taʿbīr idem saña
Eger taḳrīr ider olsam ḳalur gūş eyleyen ṭaña
Yolumuz bir beyābāne erişdi nāgehān k'aña
Gider biñ kārubān olmaz birinden bir ḫaber peydā

VII-4 nāyiḥler: tāyihler Usl
VIII-5 şeb-i hecre: şeb-i kadre Usl
IX-5 kārubān: kārbān Usl / ḫaber: eser Usl

X

Bugün bazār-ı dehr içre eyā ġāfil ne kesb itdüñ
Alup sermāye-i ʿömri hemān yoḳ yire ṣarf itdüñ
Ne gördüñ yā neye irdüñ ne bulduñ n'eyledüñ n'etdüñ
Bu ṭoḳuz ḳubbe vü şeş sū içinde geldüñ gitdüñ
Ne geldügüñ ḳapu ẓāhir ne gitdügüñ memer peydā

XI

Ḥaḳāyıḳ sırrını ʿilmin eger keşf etmese kāşif
Bil anı olımaz herkes ḥaḳīḳat sırrına vāḳıf
Bu remzi ehl-i ḥāl añlar nice vaṣf eyliye vāṣıf
Nice zahmet çeker kesb-i kemāl idince bir ʿārif
Belī çoḳ ḳan yudar kān eyleyince bir güher peydā

XII

Çün āb u ateş [u] bād ile ḫāk olmaḳ gerek tā kim
Dönüb andan yine bu cism çāk olmaḳ gerek tā kim
Nice ṣūret nice ebdān ḫāk olmaḳ gerek tā kim
Nice biñ ādem oġlanı helāk olmaḳ gerek tā kim
Yalancı ḳahbe dünyāda ola bir gerçek er peydā

XIII

Bu mülk-i maʿrifet içre dirsem n'ola serverdür
Kelāmı tīġdur remzi ḫayāl-ı ṭabʿı ʿaskerdür
Sipāhı ḥaḳ-şinās ehl-i maʿāni her ne kim vardur
Ḳamu neẓẓāredür ebkār-ı ma´nī muntaẓırlardur
Uṣūlī gibi tā kim ola bir ṣāhib-naẓar peydā

36
Taḫmīs-i Vaḥdetī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Vāḳıf-ı esrār olan insān her cān añlamaz
Ṣūret [u] maʿnī nedür peydā vü pinhān añlamaz
Dilberüñ māhiyyetini dīv ü nādān añlamaz
Rūḥ-ı insān n'eydügin her ṭabʿ-ı ḥayvān añlamaz
Yaʿni nūr-ı Aḥmedī bu cehl-i Mervān añlamaz

XII-5 dünyāda: dünyādan Usl
36:19b

II

Bağlayub zünnār-ı inkārın beline ol şaḳī
Göz göre seyr eylemek ister vücūd-ı muṭlaḳı
Gözlerinde nūrı yoḳdur göremez nūr -ı ḥaḳı
Muṣḥaf-ı ruḫsārına īmān getürmezmiş şaḳī
Öldürüñ şol cāhili kim ḳadr-i Ḳurān añlamaz

III

Mebḥaṡ-i ʿirfān u bāb-ı noḳṭadur yāruñ femi
Ḥaḳ teʿālā ḳodı anda genc-i sırr-ı Meryemi
Laʿl ü yāḳutunda gizlidür Süleymān ḫātemi
Leblerinden biz kināye dutaruz cām-ı Cemi
Şöyle bil bu nükteyi bil ki Süleymān añlamaz

IV

Maʿnīde birdür müeṡṡirle müeṡṡer hem eṡer
ʿĀşıḳ u maʿşūḳ ʿışḳ olduğı gibidür meger
ʿAyn -ı vāḥid mi degüldür kevkeb ü şems ü ḳamer
Çeşm-i nā-bīnā velī bir zerre olmaz nūr u fer
Nūrsuz ḳalsun o göz kim vech-i insān añlamaz

V

ʿĀrif iseñ ey göñül gūş eyle benden bir suḫan
Rāzıñı ketm eyle nuṭḳa açmagil aṣlā dehen
ʿAyn-ı vāḥiddür egerçi fi´l-ḥaḳīḳa cān u ten
Nefs-i ādemden ḫaber virme velī nādāna sen
Şehr-i hikmet yolunı dīv-i beyābān añlamaz

VI

Rāz-ı ʿışḳı ben nice taṣvīre taḥrīr ideyüm
Nūr-ı pāki yā nice aʿmāya tenvīr ideyüm
Āfitābı yā nice ḫuffāşa taʿbīr ideyüm
Ḫāl ü ḫaṭṭın dilberin ben kime taṣvīr ideyüm
Vaḥdetī her bir denī tevīl u burhān añlamaz

II-2 seyr: setr Vah
3 nūr: sır Vah
IV-3 ʿayn: nūr Vah
4 olmaz: görmez Vah
VI-1 taṣvīr: tesvīd Vah
2 tenvīr: taḳrīr Vah
4 taṣvīr: tefsīr Vah
5 burhān: Ḳurān Vah

37

Müseddes-i Cenānī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

Ḫalḳuñ ne ʿaceb ḥikmet olur ʿaḳd ile ḥalli
Her ḥāle münāsib görinür cümle maḥalli
Eyler kimisi fikr-i teraḳḳī ve teʿallī
Gelmiş kimine ʿālemi süflīde tesellī
Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳılduḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

II

Olmuş kimisi cümle cihān mülkine sulṭān
Başında ġam-ı ṭanṭana-i şevket-i dīvān
Ammā kiminüñ ḳudreti yoḳ müflis-i devrān
Her birisi ḥālince yine ḫurrem u ḫandān
Ḫallāḳ-ı cihān ʿālemde ḳılduḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

III

Olmuş kimi mīr ü kimisi şaḥne vü ḳaḍı
Ġavġası olur derd ü belā-yi müteḳāżī
Ṣorsañ yine aḥvālini müstaḳbel ü māżī
Her birisi ḥālinden olur şākir ü rāżı
Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

IV

Erbāb-ı ġınā devlet ü iḳbāl ile maġrūr
Aṣḥāb-ı hüner fażl u kemālāt ile mesrūr
Zühhāda Cenānī ḥarem-i cennet ile ḥūr
ʿUşşāḳa ṣadā-yı ney u āvāze-i ṭanbūr
Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳılmış mütesellī

37:20a
II-3 devrān: ʿuryān Cin
III-1 kimi mīr ü kimisi: kimisi mīr ü kimi Cin
III-3 ṣorsañ yine aḥvālini: lākin ṣorar olsañ yine Cin
IV-3 Cenānī: Ḫayālī M

38
Murabbaʿ-ı Ḫayālī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Āhdan leşker çeker baş ḳaldırıb efġān baña
Ṭaʿne ṭaşını atar bu dīde-i giryān baña
Dāġımuñ mir´ātı yüz göstermeyüb yārān baña
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

II

Ḳaṣr-ı gerdūndan der-i şādī güşāde olmasun
Ṣubḥa ḳalsun ẓulmet-i şām-ı belāda gülmesün
Göreyin āyīne-i devrānı ṣūret bulmasun
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

III

Ḳalmış idüm meclis-i erbābda kesb itmege ḥāl
Mūcib-i noḳṣān imiş bildüm benüm şāhum kemāl
Dest-i sāḳīden gerekmez sāġar-ı bezm-i viṣāl
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

IV

İʿtibār etsem gülistānuñ aḳan ırmaġına
Lāle-i ṣaḥrā-nişīnüñ sīnesinüñ dāġına
Bāġda būy-ı vefā yādına gül yapraġına
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

V

Ey Ḫayālī hem-dem olmaġa alub iḳrārını
Germ bulsam ol güneş ruḫsārınuñ bāzārını
Ẕerre-i nā-çīz ne ʿarż eylesün dīdārını
Baḳduġumca naḳş-ı hicrān gösterür her ān baña

38:20b
II-1 gerdūndan: gerdūnda HyD
III-1 ḳalmış: kılmış HyD/ erbābda kesb itmege ḥāl: erbāb-ı dilde kesb-i ḥāl HyD
IV-3 būy-ı vefā: būy u vefā HyD
V-1 olmaġa: olmadım HyD
2 ol: bu HyD
3 nā-çīz ne: nā-çizden HyD

39
Müseddes min kelāmi Ḥużūrī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Saña hicrān belāsı hep bu çarḫ-ı bī-vefānuñdur
Şefāʿat merḥamet şefḳat resūl-ı kibriyānuñdur
ʿAṭā u luṭf u baḫşiş ḫālıḳ-ı kevn u mekānuñdur
Dilā bīhūde ṣanma sen bu sözler nüktedānuñdur
Erenlerden ümīd kesme ki himmet evliyānuñdur
Tevekkül ḳıl viṣāl-i yārdan virmek Ḫudānuñdur

II

Firāḳından ṣafā kesb eyle yāruñ olma bīgāne
Derūnuñ derdini cānuñda ṣaḳla açma nādāne
Çerāġ-ı sīneñi yandur götür ʿışḳ ile meydāne
Göñül rāh-ı maḥabbetde eger düşdüñse hicrāne
Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
Tevekkül ḳıl viṣāl-i yārdan virmek Ḫudānuñdur

III

Belā vādīsinüñ Mecnūnı olma bī-ser ü bī-pā
Recāyı ḳaṭʿ idüb hicrāndan itme kimseye şekvā
Olursañ cān ile ṭālib seni maḥrūm ide ḥāşā
Eger başuñda ʿaḳluñ var ise ey ʿāşıḳ-ı şeydā
Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
Tevekkül ḳıl viṣāl-i yārda virmek Ḫudānuñdur

IV

Ġam-ı hicrān beni öldürdi gördüm ġayre yoḳ tedbīr
Varub aġladum itdüm bir ʿazīze ḥālümi taḳrīr
Firāḳ eyyāmınuñ hep sergüzeştin söyledüm bir bir
Bu derde çāre olmazmı didüm tā ki didi o pīr
Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
Tevekkül ḳıl viṣāl-i yārda virmek Ḫudānuñdur

V

Yüri ālūde dāmen ol maḥabbet ḫāk-rāhında
Beḳā yoḳdur bilürsin ʿāḳıbet devlet külāhında
Ḥużūrī aldanub ḳalma cihānuñ ʿizz ü cāhında
Murāda irmek isterseñ bu ʿālem tekyegāhında

39:21a
II-5 ümīdüñ: ümid kesme ki M.

Erenlerden ümīdüñ kesme himmet evliyānuñdur
Tevekkül ḳıl viṣāl-i yārda virmek H̱udānuñdur

40

Müseddes-i ʿAşḳī ġazel-i Fevrī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Elvedāʿ idüb şehā sen āfet-i dil-ḫ͏ᵛāh ile
Hem-dem oldum eşke yoldāş oldum āh ile
Rāh-ı hicrān ṭutub birḳac nefer hem-rāh ile
Göñlümüñ ṭıflın ḳoyub sen āfet-i devrān ile
Ben diyār-ı ġurbete gitdüm fiġān u āh ile
Göñlümi cānā saña ışmarladum Allah ile

II

Ḥayret-i hicrān olup ʿaḳlum yitürdüm kendözim
Laʿl-i nābuñ yādına her dem dolu ḳandur gözüm
Kākülüñ gibi firāḳında perīşāndur sözüm
Farḳ olunmaz ẖaṭṭ-ı ẖaddüñsüz geceyle gündüzüm
Eşk-i çeşmüm gibi düşkündür meger kim yılduzum
Ay geçer bir gün muḳārin olmazam sen māh ile

III

Ḳul olup sen şāh-ı ḥüsne ġamdan āzād oldı dil
Hecr ile ġam-gīn iken mihrüñle dilşād oldı dil
Her cefāya ḳāyil u her derde muʿtād oldı dil
Bir ẖarābāt bāb iken şevḳuñle bünyād oldı dil
Mesken-i sulṭān-ı ʿışḳ olaldan ābād oldı dil
Ḥaḳ budur kim memleket ābād olurmuş şāh ile

IV

Mal-ı Ḳārūn ile dehr içre eger urursa dem
ʿAyş u ʿişretde elinde olsa dāyim cām-ı Cem
Dise kim aṣl u nesebde nesl-i şāh-ı ʿālemem
Līk münkir olsa ehl-i ḥāle ʿışḳı itse dem
Cāhile ādem diyüb ādem yerine ḳoymazam
Göklere irsün gerekse başı ʿizz ü cāh ile

40:21b
* Aşk'da bulunamadı.

V

Ġayrdan geç bende ol gel pādişāh-ı miḥnete
Var erenler yoluna ḳātil sipāh-ı miḥnete
Baş u cān vir ḳāyil ol feryād u āh u miḥnete
Gör nedür düşen hevā-yı şāh-ı rāh-ı miḥnete
Terk-i ʿaḳl u ṣabr ḳıl gerdüñse rāh-ı miḥnete
Kim çıḳılmaz bu ṭarīḳe Fevriyā hem-rāh ile

41

Müseddes-i ʿUlvī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Bir ḳıyāmet serv-ḳadsin āfet-i dil-ḫᵛāhsın
Kaʿbedür ʿuşşāḳa kūyuñ sen ḫalīlullāhsın
Daʿvī-yi ʿirfān idüb çün ḥālden āgāhsın
Her gedā ile ṣalınma ḥüsn iline şāhsın
Ey efendim menzilüñ burc-ı şerefsin māhsın
Sāye gibi rū siyehler ile niçün hem-rāhsın

II

Her pelīde baş ḳoyub ey serv-i ḳad yār olma gel
Ġonçe-i bāġ-ı İremsin hem-dem-i ḫār olma gel
Ḳıl naẓar bülbüllerüñ zārına bī-zār olma gel
Bir hümāsın dām-ı her būma giriftār olma gel
Ey efendim menzilüñ burc-ı şerefsin māhsın
Sāye gibi rū siyehlerle niçün hem-rāhsın

III

Ḫāne-i aġyāre varub eyleme mihr ü vefā
Mesken itme burc-ı ʿaḳrebde ṣaḳın ey meh-liḳā
Kūh gibi rifʿatde olmaḳ yaraşur ey meh saña
Şehr içinde iptizāl ehliyle gezme dāimā
Ey efendim menzilüñ burc-i şerefsin māhsın
Sāye gibi rū siyehlerle niçün hem-rāhsın

IV

Saña hem-dem olmasun anlar ki ʿāşıḳ olmaya
Ṣubḥ gibi rūz u şeb ḳavlinde ṣādıḳ olmaya
Keşf-i rāz itme aña kim ḥāle vāḳıf olmaya
Ḫizmet-i sulṭānda n’eyler ol ki vāḳıf olmaya
Ey efendim menzilüñ burc-ı şerefsin māhsın
Sāye gibi rū siyehlerle niçün hem-rāhsın

41:22a

V
Gün yüzüñe gerçi ʿUlvī gündüzini şām ider
Rūz-ı vuṣlatda şebi ġamda dilin nā-kām ider
Ḥasbiḥāli saña bu güftār ile iʿlām ider
Her denīye rām olmaḳ dilberi bed-nām ider
Ey efendim menzilüñ burc-ı şerefsin māhsın
Sāye gibi rū siyehlerle niçün hem-rāhsın

42
Müseddes min kelāmi Penāhī ġazel-i Muʿīdī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
I
Yārdan yād olduġum bu baẖt-ı bī-ferden midür
Bu felāketler felekden mi bed-aẖterden midür
Göñli meyl etmez baña bilsem ger mermerden midür
Böyle ser-gerdānlıġım ol māh manẓardan mıdur
Ṭāliʿüm naḥs olduġı çarẖ-ı sitemgerden midür
Başuma bunca belā dilden mi dilberden midür
II
Zülfi kāfir-kīşdür ḳaṣd-ı dil ü īmān iden
Ḫaṭṭ u ẖālidür dil-i meftūnı ser-gerdān iden
Ġamze-i ẖūn-rīzdür baġrumı her dem ḳan iden
Leb mi yā şehd-i mükerrer mi beni ḥayrān iden
ʿIşḳ mıdur yā gül midür bülbülleri nālān iden
Naʿrası bezm ehlinüñ meyden mi sāġardan mıdur
III
Nālemi gūş eyliyen bir nāy-ı pür-şīven ṣanur
Üstüẖān üzre gören cismümi pirāhen ṣanur
Yā şeb-i ġamda yanar fānūs şeb-i rūşen ṣanur
Āh u sengīn dil dili sūzānumı āhen ṣanur
Düşmene uyma dedügümce beni düşmen ṣanur
Dostlar billāh ṣuç benden mi dilberden midür
IV
İñledirsen dem-be-dem ben ʿandelībi ṭutalum
Nāledür ey yüzi gül ānuñ naṣībi ṭutalum
Der[d]-i hecrüñle helāk etdüñ ġarībi ṭutalum
Çāre çün çekmek durur cevri-i ceybi ṭutalum
Defter-i ʿuşşāḳa yazmışuz raḳībi ṭutalum
Gele inṣāf eyle sen de ol bu defterden midür

42:22b

V

Her nefes dolābveş zār ile nālān aġlamaḳ
Ḳūze-i çeşmümle eşküm seyl-i ṭūfān aġlamaḳ
Bī-ḳarār olub müdām sergeşte ḥayrān aġlamaḳ
Saña mı ḳaldı Penāhī böyle sūzān aġlamaḳ
Ey Muʿīdī gice gündüz iñleyüb ḳan aġlamaḳ
Kendü kendümden midür yoḫsa güzellerden midür

43

Müseddes min kelāmi Tīġī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Düşelden ayru sen Yūsuf cemāl[üm]den elemlerle
Mükedder oldı ḥālüm cevr-i iḫvān [u] sitemlerle
Ḳoma Yaʿḳūb gibi beytüʿl-ḥazende derd ü ġamlarla
Ṣafā vir dīde-i ġam-dīdeme luṭf u keremlerle
Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı baṣar merdümlük it demler ḳademlerle

II

Olaldan gün gibi ey māh sen geşt ü güzār üzre
Düşüpdür ıżṭıraba cān u dil olmaz ḳarār üzre
Ṣabāveş bir gün uġrar diyü nāke bu ġubār üzre
Gözüm yollarda ḳaldı nergisāsā intiẓār üzre
Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı baṣar merdümlük it demler ḳademlerle

III

Raḳībe yār olup olma ḳarīni düşmen-i bī-dīn
Ḳuluñdan nefret itme pādişāhum eyleyüp nefrin
Cemālüñ ʿarża ḳıl ey ruḫları meh beñleri pervīn
Münevver ola tā kim tīre baḫtum gözlerüm aydın
Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı baṣar merdümlük it demler ḳademlerle

IV

Şarāb-ı firḳatüñ nūş etdirelden sāḳī-i devrān
Olupdur ḳanlu yaşum cürʿa gibi ḫak ile yeksān
Niçe bir dāyim olsun bezm-i ġamda sāḳī-i devrān
Viṣālüñ ārzūsu ile ḥabāb-ı mey gibi elān
Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı baṣar merdümlük it demler ḳademlerle

43:23a

V

Temāşā etmek içün Tīġī serv ḳadd-i dil-cūyuñ
Dola nūr cūy-ı eşki gibi her dem gülşen-i kübüñ
Meşāma irgürüb ey Yūsuf-ı gül-pīrehen būyun
Demidür çeşm-i cānı rūşen ide gün gibi boyuñ
Seni gözler dü çeşm-i ḫūn-feşānum niçe demlerle
Gel ey nūr-ı başar merdümlük it demler ḳademlerle

44

Müseddes merḥūm ve maġfūr min kelāmi Raḥīmī Çelebi

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Elā ey rāh-ı ġamda bī-ser ü sāmān olan göñlüm
Diyār-ı ġuṣṣada āşufte vü ḥayrān olan göñlüm
Seri rāh-ı hevāda ḫāk ile yeksān olan göñlüm
Maḥabbet şāh-rāhında yatub ġalṭān olan göñlüm
Cünūn vādīsine ḫayl u ḥaşem sulṭān olan göñlüm
Yüri ey rāh-ı ġamda ḫāk ile yeksān olan göñlüm

II

Bu fānī dünyede çün kim maḥabbet iḫtiyār etdüñ
Geçüb zevḳ u ṣafādan derd ü miḥnet iḫtiyār etdüñ
Selāmet ehli olmuşken melāmet iḫtiyār etdüñ
Felekde mihr-i yār ile felāket iḫtiyār etdüñ
Ṣoñunda ʿışḳ-ı yār ile nedāmet iḫtiyār etdüñ
Yüri ey rāh-ı ġamda ḫāk ile yeksān olan göñlüm

III

Geçüp bu ḫānḳāh-ı ʿışḳ içinde pārsālıḳdan
Ferāġat eyledüñ zevḳ u ṣafā vü ḫod-nümālıḳdan
Hevā-yı ʿışḳ ile ḫālī degülsün bī-nevālıḳdan
Murād-ı salṭanat alduñ cihān içre gedālıḳdan
Ḳatuñda ʿışḳa ḳul olmaḳ çü yegdür pādişāhlıḳdan
Yüri ey rāh-ı ġamda ḫāk ile yeksān olan göñlüm

IV

Melāmet iḫtiyār etdüñ düşüb çün ʿışḳ-ı dildāre
Selāmet erlerinden olduñ ey dīvāne āvāre
Derūnuñ oldı tīġ-i hecr-i dildār ile biñ pāre
Ḳarār u ʿaḳl u ṣabr u cān dağıldı hey bīçāre

44:23b

Dirīġā hem-dem olmaduñ meded ol çeşm-i bīmāre
Yüri ey rāh-ı ġamda ḫāk ile yeksān olan göñlüm

V

Ġam-ı dildārdan özge dilde ġam-güsār olmaz
Raḥīmī ādeme derd ü miḥnet gibi yār olmaz
Maḥabbetden eyü ʿālemde bir eglence-kār olmaz
Maḥabbetsiz bu miḥnet-ḫānede bir dem ḳarār olmaz
Diyār-ı ʿışḳdan özge saña yār u diyār olmaz
Yüri ey rāh-ı ġamda ḫāk ile yeksān olan göñlüm

45

Taḫmīs-i Muṭiʿī ġazel-i İsḥaḳ Çelebi

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Gözüm yollarda ḳalmışdur görüñ ol dilrubā gelmez
Bu gün bu ḳalb-i nā-şāde anuñçün hīç ṣafā gelmez
Helāk oldum meded Allah ṭabībüm gör baña gelmez
Cefā vü cevri arturdı görüñ ol bī-vefā gelmez
Güzelden her ne dirseñ hep gelür illā vefā gelmez

II

Helāk itmek muḳarrerdür beni bu derd ile miḥnet
Eger kim böyle ḳalursa benümle şiddet ü ḥasret
Dirīġā çāresiz ḳaldum geçüpdür cānuma firḳat
Sitāremde temāşā bu ki ol ḫurşīd-i meh-ṭalʿat
Çıḳup her bir yaña seyrān ider benden yaña gelmez

III

Ne ṣuç etdüm dilā bilmem yine ol āfet-i devrān
Çevirmiş yüzüni benden nedendür ḳalmışam ḥayrān
Ne deñlü daʿvet etdüm ol bize hīç olmadı miḥmān
Bizimle çün ḳaçar aḫşamlamaḳdan ol meh-i devrān
Seḥer vaḳtinde gün gibi n'içün bārī çıḳagelmez

IV

Esīr-i bend-i ʿışḳ oldı dirīġā bu dil-i şeydā
Anuñçün şehre olmuşdur cihān içre gezer rüsvā
Oturdum bezm-i miḥnetde ben ey ḫāce bu gün tenhā

45:24a
III-4 meh-i devrān: meh-i tābān İsh
5 bārī: bir gün İsh

O yüzi muṣḥafı varır oḳurdum ṣoḥbete ammā
Sözüm gecmez hümādur yüksek uçar oḳıyagelmez

V

Beni derd ü belā içün yaratmışdur meger Ḫallāḳ
Ki ḳısmet eylemiş ʿışḳı baña ol Ḳādir-i rezzāḳ
Muṭīʿ ī ḫoş-nevā olsa ʿaceb mi cümle-i ʿuşşāḳ
Nigāruñ dünki sözünden gele gibi idi İsḥaḳ
Ṣımazdı ʿahd ü peymānı unutmışdur aña gelmez

46

Muḫammes merḥūm ve maġfūr min kelāmi ʿĀrifī ġazel-i merḥūm ve maġfūr Aḥmed

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Hecr odıyla ṭutuşan her demde cānumdur benüm
Āsmānı nīl-reng iden deḫānumdur benüm
Çarḫ-ı fānūs yaḳan sūz-ı nihānumdur benüm
ʿIşḳ ṭasın çigneden āh u figānumdur benüm
Söylenen dillerde şimdi dāstānumdur benüm

II

Mānīʿ olur ağlasam ger söylesem güftāruma
Söylemezsem kim meded ider bu āh u zāruma
Bilmezem kim şerḥ ide sūz-ı derūnı yāruma
Ben nice rūşen diyem dil derdini dildāruma
Şemʿ gibi ṭutuşan evvel zebānumdur benüm

III

Muṣḥaf-ı ʿışḳ-ı elifden başladum tefsīr içün
Ṣaḥf-ı cānda serv-ḳadler vaṣfını taḥrīr içün
Deyr-i dilde bir ṣanem şeklin göñül taṣvīr içün
Bir perī-peyker ḫayālin her zamān tesḫīr içün
Ülker indüren dü çeşm-i ḫūn-feşānumdur benüm

IV

Başuma āhum odundan ṭaḳdum altūn tīller
Şāh-ı ʿışḳ olduġuma tā kim işitsün iller
Zeyn olan meydān-ı ʿışḳ içinde altūn mīller

V-5 unutmışdur: utanmışdur M
46:24a
I-4 çigneden: çınradan Ahp
II-4 rūşen diyem: şerh eyleyem Ahp

Ṣubḥa dek ṭāḳ-ı zebercedde yanan ḳandiller
Ẓāhir olan şuʿle-i sūz-ı nihānumdur benüm
V
ʿĀrifī ruḫsār-ı yār üstünde ḫāl-i ʿanberīn
Ṣan sevād-ı dīde ʿaksidür ṣu üzre yer yerin
Ser-be-ser rūḥ-ı mücessem eyleyüb ey nāzenīn
Cān-ı Aḥmedden yaratmış cismüñi cān-āferīn
Ol bu maʿnīden dimişdür saña cānumdur benüm

47
Murabbāʿ min kelāmi Muḥibbī (Raḥimehullah)*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
I
Göñlümi bend eyleyen zülfünde gördüm mūy imiş
Çeşmini āhū ṣanurdum bil[me]düm cāẕū imiş
Leblerüñ dāruʿş-şifa ʿışḳ ehli heb ṣayrū imiş
Dostum şādī saña ḳısmet baña ḳayġū imiş
Çāre ne rūz-ı ezelde[n] başa bu yazu imiş
II
Bāġ-ı dehrüñ her ḳaçan kim açılu raʿnā güli
Ḳarşusunda medḥ oḳur anuñ hezārān bülbüli
Vird idüb gördüm oḳur bu beyti her ṣāḥib dili
Didiler cevr ü cefāsı āġūdan acı velī
Ṣor baña şeḥd ü şekerden lezzeti ṭatlu imiş
III
Çün gereklü maʿnīyimiş ḳıl sözüñi muḫtaṣar
Dikmez anı bāġbān kim virmeye meyve şecer
Her kişi ḥālince ḳomuşdur cihānda bir es̱er
Ḫüsrevā sen de Muḥibbī şiʿrine eyle naẓar
Naẓm[ı] ṭarzında Niẓāmī maʿnide Ḫācū imiş

IV-4 ḳandiller: kandīlde Ahp
47:24b
* Manzumenin nazım şekli muhammestir.
II-2 medḥ oḳur: cemʿ olur Muh
III-4 sen de: gūş it Muh

48
Taḫmīs-i Ḫayālī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Servi mi vardur çemende ḳaddüñe ḥayrān degül
Ġonçe mi var reşk-i laʿlüñden derūnı ḳan degül
Dil mi vardur yā kemān ebrūñ içü[n] ḳurbān degül
Her ne cān kim gözlerüñ siḥriyle sergerdān degül
Ehl-i diller mezhebinde cāndur ammā cānān degül

II

Kākülüñ sevdāsıyla fikr-i zülfüñ dem-be-dem
Yile virdi ḫırmen-i ʿömrüm ḳuyusın dilde ġam
Laʿlüñ iḥyā-yı memāt eyler dirīġā ben n'idem
Çeşme-i ḥayvān lebüñdür dīr raḳībüñ ben direm
Çeşme-i ḥayvāndur ammā çeşme-i ḥayvān degül

III

Sāçuñ eylerdi ḳaşuñ miḥrābına cānā sücūd
Daḥī ādem giymemişdi ḫilʿat-ı hüsn ü vücūd
Ne meleksin ne perī ey ḥüccet-i ihsān vücūd
Nūr-ı yezdāndur didüm ḥüsnüñ ister her vücūd
Burḳaʿ-i refʿ it yüzüñden ḥācet-i burhāndur

IV

Sen melek sīmā perīsün cümle-i cāndur ṭapuñ
Ḫūbluḳ iḳlīmine ḥaḳḳā ki sulṭāndur ṭapuñ
Çeşme-i cāndur ṭudaġuñ nūr-ı yezdāndur ṭapuñ
Ṣūretüñ cennetdür ey ḥūrī vü rıḍvāndur ṭapuñ
Yüzüñe kimdür diyen kim cennet ü rıḍvān degül

V

Düşdi dil çāh-ı zeneḫdāne ṣaçuñdan cān ile
Ḥālini ṣor bir esīrüñ bend ile zindān ile
Kimse bilmez n'olusar ḥālüm benüm cānān ile
Dem mi var kim baña bu derd ü ġam-ı hicrān ile
Sīne sūzān u çiger büryān u dil giryān degül

VI

Dilüñe mecrūḥ oldı hicrānuñla merhem n'eylesün
Cānuña mūnisdür senüñ ʿışḳuñla hem-dem n'eylesün
Ey ṭabīb-i cān u dil derdüñle ādem n'eylesün

48:25a

* HyD'de bulunamadı. Hayali mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

Zaḫmuma kim baḳa ider buña merhem n'eylesün
Derdümi kim görse ider ḳabil-i dermān degül

49
Ġazel-i ʿAdlī taḫmīs-i Ḳabūlī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen ṭāliʿ
Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen ṭāliʿ
Vücūdum pāyimāl-i rāh-ı miḥnet eyleyen ṭāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen ṭāliʿ
Felekden herkese ḥālüm şikāyet eyleyen ṭāliʿ

II

Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem
Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād eyleyin bilmem
Kimüñ ayāġın yüzler sürüb dād ideyin bilmem
Sitārem yoḳ felekde kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ

III

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmāġiçün ġamdan cihānda bulmadum bir dem
Düşer ḫāke s̱üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşer rūy-ı zemīne her gece encüm gibi her dem
Gözüm yaşı mekānum ḫāk-i ẕillet eyleyen ṭāliʿ

IV

Yem-i eşk içre ṣalub zevraḳ-ı cism-i pür-efkārı
Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayub yārı
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüb bu cān-ı bīmārı
Ṣalub girdāb-ı bahr-ı firḳate felek dil-i zārı
Beni zīr-i felekde pür-felāket eyleyen ṭāliʿ

V

Cüdā idüb ser-i kūy-ı dilārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüb bu çeşm-i ḫūn-bārı
Bizi mahrūm idüb yār ile mahrem ḳılub aġyārı

49:25a
I-5 ḥālüm: kārum Kat
III-5 mekānum: kānın Kat
IV-1 yem-i eşk: yaşum eşk Kat
V-3 mahrem: hem-dem Kat

Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem-i aġyār idüb yārı
Yüri ey baḫt-ı ʿAdliyle ʿadāvet eyleyen ṭāliʿ

50
Murabbaʿ min kelāmi Ḥāletī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Göñlüm alub eyledüñ ben bendeñi bī-iḫtiyār
Ṣabra yokdur ṭāḳatüm bārī idem terk-i diyār
Ġam degül bülbül gibi ben iñler isem zār u zār
N'eyleyem dīvān[e] göñlüm eylemez sensüz ḳārār

II

Ḥasret ile olmuşam ġāyet żaīf ü bī-mecāl
Vaṣluña irmek senüñ zīrā ki olmuşdur muḥāl
Dāimā çekmek revā mıdur göñül hecr ü melāl
N'eyleyem dīvāne göñlüm eylemez sensüz ḳarār

III

Aġların gāh iñlerin feryād u āh u zār ile
Ṣalınur serv-i ḫırāmānum benüm aġyār ile
Göñlüm eglenmez benüm seyr-i gül ü gülzār ile
N'eyleyem dīvāne göñlüm eylemez sensüz ḳarār

IV

Göñlüm ārām eylemez olsam cihāna pādişāh
Senden özgeye göñül virmek baña olmuş günāh
Gice ve gündüz işim olmuş durur feryād u āh
N'eyleyem dīvāne göñlüm eylemez sensüz ḳarār

V

Miḥnet ü derd ile cānā olmuş[am] ben nātüvān
Niçe demler derdümi şerḥ eylesem olmaz beyān
Baġlamaz sensüz göñül bir yirde sulṭānum mekān
N'eyleyem dīvāne göñlüm eylemez sensüz ḳarār

VI

Ṣaldı ʿışḳuñ göñlümi āḫir beni sevdālara
Düşmüşem Mecnūn-ṣıfat şeydā olub ṣaḥrālara
Ḥaḳḳ bilür ki virmezem sulṭānumı dünyālara
N'eyleyem dīvāne göñlüm eylemez sensüz ḳarār

---

5 ʿAdliyle: ʿAdlīye Kat
50:25b

VII

Cennet içre ḥūrīlerle eylesem ʿayş-ı müdām
Olsa ger Firdevs-i aʿlā dem-be-dem baña maḳām
Dostum sensüz olur bunlar baña zīrā ḥarām
N'eyleyem dīvāne göñlüm eylemez sensüz ḳarār

51
Taḫmīs-i Cenānī ġazel-i Vuṣūlī Beg*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Dilemez şāhlıḳ göñlüm dimez kim ʿizz ü devlet vir
Gerekmez tāc u taḫt u salṭanat andan ferāġat vir
Dimem raḥm eylesün diyü baña göñlüne şefḳat vir
Maḥabbetden ilāhī ol meh-i nā-mihre ḥālet vir
Beni yaḳdı aña da ẕerre deñlü bir ḥarāret vir

II

Ḫudāyā göñlüme luṭf ile ḳahrın iştirāk eyle
Vefāya lāyıḳ olmazsam yolunda bārī ḫāk eyle
Çü yoḳ şādīye dermān ġamla yeter derd-nāk eyle
Ya vaṣlıyla sevindür ya firāḳıyla helāk eyle
Ya inṣāfa getür anı ya baña ṣabr u ṭāḳat vir

III

İle mihr ü vefālar itmede ol māh-ı tābānum
Benüm günden güne artarsa ṭañ mı āh u efġānum
İder bir bezm-i rūşen her şeb ol şemʿ-i şebistānum
Celālī şemʿine pervāne gibi bārī yaḳ cānum
Ya şevḳıyle göñline anuñda bir maḥabbet vir

IV

Firāḳ-ı nergis-i bīmāri ile ḫaste-ḥāl oldum
Hilāl ebrūları hicriyle gün günden ḫayāl oldum
Ġam-ı zülfin ü endūh-u elif ḳaddiyle dāl oldum
Belā-yı ʿışḳı çekmekden hele ben bī-mecāl oldum
Bu bir bār-ı girāndur sen hemān yā Rabb[i] ḳuvvet vir

51:26a
* Mecmuada Uṣūlī olarak geçmektedir .
II-1 luṭf ile: lutfuñla Cin
II-3 ġamla yeter: gamıyle Cin
III-2 āh u efġānum: āh-ı suzānum Cin
4 pervāne gibi bārī yaḳ cānum: pervāne yā Rab yaḳ benüm cānum Cin
4 ya şevḳıyle göñline: yāḫod göñline şevḳ ile Cin

V

Cenānī ehl-i ḥāl ol gözleme māżī vü müstaḳbel
Ne söyler gör ol üstād-ı kemāl naẓmda ekmel
Geç istiʿcāl-i ʿömr-i nāzenīnden āḫiret var gel
Vuṣūlī dest-i hicrāndan ḫalāṣ olsun hele evvel
Kerem ḳıl ey ecel bir laḥẓā ārām eyle mühlet vir

52

Taḫmīs-i Raḥmī [gazel-i Necātī]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Baña bir kūşe mi var künc-i fenādan ġayrı
Baña maḥrem kim ola derd ü ʿanādan ġayrı
Ger ṣorarlarsa dilā bunca belādan ġayrı
Dime kim yārda yoḳ cevr ü cefādan ġayrı
Ne dilerseñ bulunur mihr ü vefādan ġayrı

II

Şerḥa şerḥa dilümi tīġ-i belālar dilicek
Siper-i sīnemü[zi] tīr-i ḥavādiṡ dilicek
Ḫār-ı ṣaḥrā-yı ecel dāmen-i ʿömre ilicek
Beni aġlañ beni kim üstüme gelmez ölicek
Bir avuc ṭoprāḳ atar bād-ı ṣabādan ġayrı

III

Çeşmüñe ehl-i naẓar nergis-i şehlā didiler
Mīme beñzer dehenüñ laʿlüñe zībā didiler
Cīme teşbīh idicek kāküle lā lā didiler
Ol elif ḳāmetüñ ile ḳaşuña rā didiler
Beni kim egleye ʿālemde bu rādan ġayrı

IV

Nʿeyleyim pertev-i ḫurşīd-i cemālüñ var iken
Baḳmazam māh-ı neve iki hilālüñ var iken
Ġayr-ı aġyār durur dilde ḫayālüñ var iken
Ne ümmīd idine ʿuşşāḳ cemālüñ var iken
Ne ġaraż idine bīmār devādan ġayrı

V-1 gözleme: gözle Cin
3 geç: k'ecel M
3 var: vaz Cin
52:26b
III-2 dehenüñ: diyicek
3 kāküle: zülfüñi Rah
IV-4 idine: eyleye Rah / cemālüñ: viṣālüñ Rah

V

Raḥmiyā virmes ise yār saña vuṣlat elin
Virmeye şāhid-i maḳṣūd bize ol devlet elin
Āh u zār ile urup birbirine ḥayret elin
Yüzine ṭutsa Necātī n'ola ger ḫaclet elin
Nesi var yüze gelür dest-i duʿādan ġayrı

53
Taḫmīs-i Rāhī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Mülk-i dilde bir sipāhī pādişāhumdur benüm
Ol ṣanem her ḳande baḳsa secdegāhumdur benüm
Vaṣlına irgürmeyen baḫt-ı siyāhumdur benüm
Tācdārumdur benüm şehr-i yārumdur benüm
Pīr olası nev-civānum şeyḫ u şāhumdur benüm

II

Ṣabrumı yaġmaya virdi ol mehī nā-mihribān
Ġamzesi cellādı hergiz ʿāşıḳa virmez emān
Kim durur dirseñ dilā ol Ḫüsrev-i Şīrīn zebān
Tācdārumdur benüm şehr-i yārımdur benüm
Pīr olası nev-civānum şeyḫ u şāhumdur benüm

III

Ay olur görmezdüm ol yāruñ cemālin ben gedā
Ḫān evinde seyre çıḳmış gördüm ol şems-i ḍuḥā
Gökde isterken viṣālin yirde buldum Rāhiyā
Tācdārumdur benüm şehr-i yārumdur benüm
Pīr olası nev-civānum şeyḫ u şāhumdur benüm

---

5 idine: eyleye Rah
V-1 virmes ise: virmeyicek Rah / saña: bize Rah
53:26b

54
Taḫmīs-i ʿUbeydī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Ḥüsn ile ol meh bulaldan şehr içinde iştihār
Baş açuḳ abdālıdur tācın giyen her tācdār
Tekye-i ġamda ḳulı ḳūrbānı olursam ne var
ʿĀşıḳ-ı pāmālüñem baş açuḳ abdāluñam
Ḫūblarda taḳyeci dervişi ḳıldum iḫtiyār

II

Bir siyāh altunlu ġurre pāresı māh-ı felek
Āftābuñ ʿaynıdur tācında her zerrīn benek
Aṭlas-ı gerdūn gibi āvāresiyüm ḥaşr dek
ʿĀşıḳ-ı pāmālüñem baş açuḳ abdāluñam
Ḫūblarda taḳyeci dervişi ḳıldum iḫtiyār

III

Çarḫ dükkānı ʿUbeydī kendü mihr-i rūşeni
Şaʿşaa dilde pür anuñ zinde zerrīn sūzeni
Rāżıyem mihri ocāġında ütülerse beni
ʿĀşıḳ-ı pāmālüñem baş açuḳ abdāluñam
Ḫūblarda taḳyeci dervişi ḳıldum iḫtiyār

55
Taḫmīs-i ʿUlvī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Āteş-i ḥasretle yanub sīne büryān olduġum
Sāyeveş ḳaddüñ ġamından ḫāke yeksān olduġum
Ṣubḥ olunca her gice ḳāpuñda nālān olduġum
Şemʿveş her dem ruḫuñ şevḳiyle giryān olduġum
Hep senüñçündür benüm yolunda ḳurbān olduġum

II

Göñlümi bend-i belāya mübtelā ḳılduḳlarum
Derd ile ṭāş yaṣdanub ḳaddüm dütā ḳılduḳlarum
Çeşm-i bīmāruñ görüb cānı fedā ḳılduḳlarum

54:27a
* Ube'de bulunamadı.
55:27a
I-4 şemʿveş her dem: ʿīd-i edḥā-yi ruḫuñ Ulv

Ṣaġ esen öl diyü her gice duʿā ḳılduḳlarum
Hep senüñçündür benüm yolunda ḳurbān olduġum

III

Tekyegāh-ı dehr içinde ʿāşıḳ-ı āvāreler
ʿĀşıḳ-ı āvāreler[de] sīne-i ṣad-pāreler
Sīne-i ṣad-pārelerde şerḥa şerḥa yāreler
Şerḥa şerḥa yārelerde nāle-i bīçāreler
Hep senüñçündür benüm yolunda ḳurbān olduġum

IV

Dest-i ġamdan doḳunan seng-i cefālar bāşuma
Ḳavs-i miḥnetden yāġan tīr-i ḳażālar bāşuma
Cevr-i düşmenden gelen bunca belālar bāşuma
Ṭaʿne-i aġyār ile bu iftirālar bāşuma
Hep senüñçündür benüm yolunda ḳurbān olduġum

V

ʿUlvī-i dil-ḫastenüñ baġrı dolu ḳān olduġu
ʿIşḳ ile meydān-ı ġamda bāşı ġalṭān olduġu
Ḫānümāndan el çeküp bī-cism ü bī-cān olduġu
Ḫançer-i hicrān ile çāk-ı giribān olduġu
Hep senüñçündür benüm yolunda ḳurbān olduġum

56
Murabbaʿ Der-maḳām

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Āh idersem göklere düşer şerārumdan şerer
Ṣabr idersem ṭutuşur yanar dil ü cān u ciger
Aralıḳda ḳalmışam ḥayrān u zār u derbeder
Dostlar n'olsa gerek şimden gerü bundan beter
Vāh ne derd ile ezel taḫmīrüm itmişdür ḳader
Añla ey cānum benüm artur efġānum benüm

II

Nitekim mihr ü vefā umsam belāsın arturır
İstesem luṭf u kerem cevr ü cefāsın arturır
ʿArż idersem iḥtiyācum ol ġınāsın arturır
Dostlar n'olsa gerek şimden gerü bundan beter

III-1 dehr: ʿaşḳ Ulv
4 bīçāreler: teb-ḫāleler Ulv
V-2 ʿışḳ ile: gūyveş Ulv
56:27b

Vāh ne derd ile ezel taḫmīrüm itmişdür ḳader
Añla ey cānum benüm artur efġānum benüm

57
Murabbaᶜ Der-maḳām-ı ᶜIrāḳ

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

I

Bu beyābān-ı ġamuñ bir nice sergerdānıyuz
Tā ezel esrār-ı ᶜışḳ-ı dilberüñ ḥayrānıyuz
Bende-i faḳr u fenāyuz ᶜālemüñ sulṭānıyuz
Bir nice ᶜāşıḳlaruz [u] ᶜāşıḳ-ı ṣādıḳlaruz
Rūzgāruñ biz de bir ḳaç bī-ser ü sāmānıyuz

II

Ḳande bir şemᶜ-i cemāl olsa benüm pervānesi
Ḳande bir maḥbūb olursa dil anuñ dīvānesi
Kimi gündüz ᶜālemüñ Mecnūn-sıfat efsānesi
Bir niçe ᶜāşıḳlaruz [u] ᶜāşıḳ-ı ṣādıḳlaruz
Rūzgāruñ biz de bir ḳaç bī-ser ü sāmānıyuz

58
Murabbaᶜ min kelāmi Ġıyāṣī*

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

I

Bir dem ol māhuñ benānında iligin seyr iden
Gömgök eyler sīnesin seng-i ġam iledür kimden
Kim dirir dirseñ eger ol dilber-i sīmīn-beden
Bir şeh-i mülk-i cihān-ı āfet-i devr-i zamān
Muṣlī dirler nāmına ġazzāzdur bir nev-cüvān

II

Saña ḳarşu bezmde durmuş ᶜadüvv gögsin döker
Çek anı çep ü rāstdan ey ḫüsrev-i vālā Güher
Pāre pāre eyleyüp bu sīnemi ḳıldı siper
Bir şeh-i mülk-i cihān-ı āfet-i devr-i zamān
Muṣlī dirler nāmına ġazzāzdur bir nev-cüvān

57:27b
58:28a
* Manzumenin nazım şekli muhammestir.

III

Māh-ı nev şākird olup gelmiş o şāhuñ yānına
Bir müşebbek ṭopdur bu çarḫ anuñ dükkānına
Ey Ġıyāṣī raḥmı yoḳ ben zār u sergerdanına
Bir şeh-i mülk-i cihān-ı āfet-i devr-i zamān
Muṣlī dirler nāmına ġazzāzdur bir nev-cüvān

IV

Kūşe-i dükkāna geçdi bir meh-i devr-i zamān
Müşterī oldı aña ser cümle ḫūbān-ı cihān
Al ibrīşime döndürdi gözüm yaşın revān
Bir şeh-i mülk-i cihān-ı āfet-i devr-i zamān
Muṣlī dirler nāmına ġazzāzdur bir nev-cüvān

59
Murabbaʿ min kelāmi Laṭīfī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Baḫt-ı bed bir dem baña yār ola ṣandum n'eyleyem
Derd-i hecr-i yār ile cāndan uṣandum n'eyleyem
Aġlamaḳdan dem-be-dem ḳane boyandı n'eyleyem
Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup
Döne döne āteş-i ʿışḳ ile yandum n'eyleyem

II

Sevmişem bir dilberüñ gül ruḫlarınuñ ālını
ʿĀşıḳ-ı şeydā olup giydüm melāmet şālını
Serserī ṣanma dilā bu deşt ü ġam pāmālını
Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup
Döne döne āteş-i ʿışḳ ile yandum n'eyleyem

III

Olmuşam ben cān u dilden ol mehin āvāresi
Bend ider biñ ehl-i derdi zülfinüñ her tāresi
Nāmı Aḥmed bu Laṭīfī ḫastedür bīçāresi
Gözlerüm giryān olup cigerüm büryān olup
Döne döne āteş-i ʿışḳ ile yandum n'eyleyem

59:28a
* Manzumenin nazım şekli muhammestir.

60
Murabbaʿ-ı ʿUbeydī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Ḳanı bir dem aḳmaya ḫūnīn olub başum benüm
Dem mi var ḳan dökmeye bağrumdaki yāşum benüm
Görmedik bir mācerā yoḳ oñmadıḳ bāşum benüm
Acıyub her ān baña aġlasun yārān baña
Çekmedik miḥnet mi ḳaldı oñmadıḳ bāşum benüm

II

Ṭaş işigin yaṣdanub çekdüm o şāhuñ minnetin
Başı ṭaşa ṭaşı başa urup itdüm ḫizmetin
Urdı nāgāh yūregüm başına tīg-i firḳatin
Acıyub her dem baña aġlasun yārān baña
Çekmedik miḥnetmi ḳaldı oñmadıḳ bāşum benüm

III

Ey ʿUbeydī cān belā-yı ʿışḳ ile bīçāredür
Ḫançer-i mihr-i nihāyetle göñül ṣad-pāredür
Tīg-i cevr ile ser-i miḥnet-zede pür-yāredür
Acıyub her ān baña aġlasun yārān baña
Çekmedik miḥnet mi ḳaldı oñmadıḳ bāşum benüm

61
Ve eyżan lehū murabbaʿ*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Bir mehüñ mihri ġamıyla geh hilāl eyler beni
Gāh fikr-i mūmiyānıyla ḫayāl eyler beni
Meyl-i pābūs ile gāh pāmāl eyler beni
Kime yanam yaḳılam yā kime ḥālüm aġlıyam
Her zaman bir ʿışḳ ile āşufte-ḥāl eyler beni
Āh elinden göñlümüñ feryād elinden göñlümüñ

60:28b
* Ube'de bulunamadı. Ayrıca manzumenin nazım şekli muhammestir.
61:28b
* Manzumenin nazım şekli müseddestir.
I-4 yanam: yanub Ube
5 bir: dil Ube

II*

Nice yıllar bir perī ʿışḳıyla olub derd-nāk
Sīnemi derdā ḳılur tīg-i ġamıyla çāk çāk
Uġradum bir āfete aẖrebini eyler helāk
Kime yanub yaḳılam yā kime ḥālüm aġlıyam
Her zaman bir ʿışḳ ile āşufte-ḥāl eyler beni
Āh elinden gönlümüñ feryād elinden gönlümüñ

III

Çekdügüm derdi görüb aġlar gözüm bī-iẖtiyār
Ḳanlu yaşumdan olur ʿışḳ-ı nihānı āşikār
Virmesün ḥālüm ʿUbeydī kimseye Perverd-gār
Kime yanub yaḳılam yā kime ḥālüm aġlıyam
Her zamān bir ʿışḳ ile āşufte-ḥāl eyler beni
Āh elinden göñlümüñ feryād elinden göñlümüñ

62

Murabbaʿ ve lehu*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Bī-vefā olma gel ey nā-mihribānum māh-ı nev
Tīrüñi gönder dile ḳāşı kemānum māh-ı nev
Çarẖa irgürme fiġānum alma āhum māh-ı nev
Tāc-dārum māh-ı nev şīve-kārum māh-ı nev
Ey efendim ey yüzi şems-i cihānum māh-ı nev

II

Şāme ḳarşu seyre çıḳ nāz ile gör ḳullaruñı
Anları zār eyleme göstermeyüb dīdāruñı
Muntaẓırdur ehl-i diller görmege dīdāruñı
Tāc-dārum māh-ı nev şehr-i yārum māh-ı nev
Ey efendim ey yüzi şems-i cihānum māh-ı nev

III

Bu ʿUbeydī bendeñe bilmem ne efsūn eyledüñ
Leylīveş zülfüñle her dem anı Mecnūn eyledüñ
İntiẓārı ila dem-ā-dem baġrını ẖūn eyledüñ
Tāc-dārum māh-ı nev şehr-i yārum māh-ı nev
Ey efendim ey yüzi şems-i cihānum māh-ı nev

---

* Bu bend Ube'de bulunmamaktadır.
62:29a
* Ube'de bulunamadı. Ayrıca manzumenin nazım şekli muhammestir.

63
Murabbaʿ benām-ı Meḥmed Şāh*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Ey şeh-i mülk-i cefā cevr ile aġlatma beni
Eşk-i çeşmüm leşkerine ḫayl-i ceng etme beni
Dāimā rāh-ı belāda pāymāl itme beni
Çeşm-i tātārum Muhammed şāhum aġlatma beni
Nām-ı tātārum Muhammed şāhum aġlatma beni

II

Deşt-i ʿışḳuñda senüñ Mecnūn gibi āvāreyim
Nāvek-i ġamzeñ ucundan dem-be-dem pür-yāreyim
Başına dermānı yoḳ bir ʿāşıḳ-ı bīçāreyim
Çeşm-i tātārum Muhammed şāhum aġlatma beni
Nām-ı tātārum Muhammed şāhum aġlatma beni

64

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

Bülbül gibi ʿışḳ ehli fiġān eylemek olmaz
Esrār-ı sözi ḫalḳa beyān eylemek olmaz
Gencīne-i ʿuşşāḳa ziyān eylemek olmaz
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

II

Hecr āteşine cānumı cānāne yaḳarsa
Bāzār-ı ġama şemʿa gibi iltüb aṣarsa
Mıḳrāż-ı belā ile başum daḫi keserse
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

III

Cānāne içün ḫançer-i bürrāna düşersem
Dürdāne gibi lücce-i ʿummāna düşersem
Pervāne gibi āteş-i sūzāna düşersem
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

IV

Bülbül gibi ol ġonce beni zār ider olsa
Eyyūb gibi derd ile bīmār ider olsa

63:29a
* Manzumenin nazım şekli muhammestir.
64:29b

Manṣūr gibi zülfüne berdār ider olsa
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

V

Mest eyleyeli rūḥumuzı sāḳī-i vaḥdet
Biz ḫāne-i dilde iderüz yār ile ṣoḥbet
Müḥr urdı bizim aġzımıza ḫātem-i ḳudret
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

VI

Ḳassām-ı ezel derd ü belā ḳıldı naṣībüm
Dil derdine oldur yine ʿālemde ṭabībüm
Her pāremi iderse ḳulāġumca ḥabībüm
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

VII

Cevr etse n'ola cānuma maḥbūb-ı zamāne
Dest-i sitemi ḳaddümi döndürse kemāne
Tīr-i müjesi sīnemi eylerse nişāne
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

VIII

Seng-i ġam ile āhen-i ḳalbimi çıḳarsa
Ḳāv gibi meni āteş-i sūzāna yaḳarsa
Cercīs gibi cānumı biñ kerre çıḳarsa
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

IX

Biz nūş iderüz yedi felek ṭāsını pür semm
Hem-dem olımaz bezmimüze Ḥayyām ile çün Cem
Yoḳdur sözümüz zīr u zeber olsa dü ʿālem
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

X

Çün ʿarż-ı cemāl itdi bize luṭf ile ol yār
Bizden ne umarsın yüri ey zāhid-i hüşyār
Maḥrem idinübdür bizi esrārına dildār
Ser virmek olur sırrı ʿayān eylemek olmaz

65

Müstezād-ı Fażlī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

Ey serv-i sehī sen geleli seyr eyle bāġa
Ser çekmedi ʿarʿar
Çoḳ ʿālī nesebler özini ṣaldı ayāġa
Ḳul oldı ṣanevber

II

Sünbül özini zülfüne beñzetdi nigāruñ
Gördigi ḫaṭādur
Ṭaġlarda beter yüzi ḳara bāşı aşāġa
Ḳayġulu mükedder

III

Her dem perīnüñ menzil-i vīrāne gerekdür
Yā çeşmler üsti
Göñlüm kimi vīrāne gözüm kimi bulāġa
Gel ey peri-peyker

IV

Şol ḫālüñ içün zülfüñe ancāg meni bilme
Çoḫlar dolaşıbdur
Bir dāne içün gör niçe ḳuş düşer duzaġa
Rām oldı musaḫḫar

V

Bir bāde şarāb istedüm sāḳī lebüñden
Serḫoş mʿıdı bilmen
Çeşmi beni öldürmege yapışdı bıçāġa
Çekdi maña ḫançer

VI

Zülfüñ ṣarudan göñlüme sevdā yeli esdi
Reyḥān mʿıdı bilmen
Ḥüsni çiçeginüñ ḳoḫusı doldı damaġa
Cān oldı muʿaṭṭar

VII

Ey rūz-ı ḳıyāmet günine münker olanlar
Dilber gider oldı
İşitmedüñiz ṣur onı çalındı ḳulaġa
Ḳopdı baña maḥşer

65:30a

VIII
Dünyādan eger Fażlī gözi aġlayıgitdi
Yüzüñ hevesinden
Raḥmet yaġışı topraġınuñ üstüne yaġa
Ḳabri ola enver

66
Müstezād-ı Ḥayretī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün
I
Teslīm-i rıżā ḳapladı mülk-i dil ü cānı
Ey rūh-ı revānum
Ḥāşā ki cefā ḳılıcı dökerse yire ḳanı
Lā diye zebānum
II
Ger tīġ-i cefā at baña ger seng-i melāmet
Hey hey niçe sīne
Dönmem dile cān it dile dil eyle nişānı
Ey ḳaşı kemānum
III
Girdi elüme naḳd-i maḥabbet yine nāgāh
Ey ḫāce ġanīyem
Ümmīd budur kim ebedī olmaya fānī
Bir genc-i nihānum
IV
Fehm itmege bir rind-i sebük-rūḥ gerekdür
Fenn-i ġam-ı ʿışḳı
Bu ʿilme duḫūl eyleyemez Molla Gürānī
Ey mūnis-i cānum
V
Ger ʿāşıḳ isem baña viṣāl-i ebedīdür
Eyyāmda bir kez
Göz ucu ile bir naẓar eylerse nihānī
Ol āfet-i cānum

66:30b
II-4 it: at Hay
V-4 āfet-i cānum: şūh-ı cihānum Hay

VI

Cān oynamadur yoluña aḳṣā-yı murādı
Erbāb-ı vefānuñ
Bāziçedür ʿışḳ feżāsında ḳalanı
Ey tāze cüvānum

VII

Aġyār ile yār olma ḳarīb olma raḳībe
Engelden ırāġ ol
Bī-ḫār yaraşur çün gül-i gülzār-ı cinānı
Ey ġonça dehānum

VIII

Tek dāmenüñi ṣaḳla hemān yol dikeninden
Ol serkeş olursañ
Ey ḳāmeti cān gülşeninüñ serv-i revānı
Yaʿnī ki revānum

IX

Ey Ḥayretī derdüm ki güzel sevmeyem artuḳ
İllā n'ideyin āh
Adın dimek olmaz yine bir şūḫ-ı cihānı
Sevdi dil ü cānum

67
Müstezād min kelāmi Riyāżī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

Sevdi yine dil ʿışḳ ile bir tāze cüvānı
Ol ibn-i fülānı
Dirdiki ṭuta sırrını cān içre nihānı
Fāş eyledi anı

II

Hicrānda anuñ durmaz ider nāle ile āh
Her şām u seher gāh
Göñlümi yaḳar dūd-ı siyāhı dü cihānı
Virmeyüb āmānı

III

Kirpikleri kimüñ kim ura cānına bir oḳ
Hergiz dimez ol oḫ

67:31a

Her demde ki ḳaṣd ide o ebrū-yı kemānı
Urmaġa nişānı

IV

ʿIşḳından onuñ olsa kişi ʿāleme rüsvā
Olmaz aña pervā
Ger yirlere urursa ḳamu adı vü sānı
Ṭutmaya gümānı

V

Gülşende ḳılur ḳarşusına āh ile feryād
Her demde idüb yād
Cān bülbüli biñ nāzı ile āh u fiġānı
Ol ġonce dehānı

VI

Ḥüsn ile gören ḳāmetini ol tāze cüvānın
Olmaya gümānuñ
Kim añlamaya gülşende ol serv-i revānı
Yā ḥūr-ı cinānı

VII

Gördükce yüzin şām u seher uşbu Riyāżī
İder bu duʿāyı
Kim ḥaḳ vire bir gün aña ol rūḥ-ı revānı
Şād ide revānı

68
Müstezād min kelāmi Ḥayretī*

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

Ey lebleri mül dişleri dür ḥoḳḳa dehānı
Ḳıldı dimeñ iḥyā
Ben ʿāşıḳı öldürdi müjeñ çekdi kemānı
Ey gözleri şehlā

II

Her ḳande ḳadem baṣsañ eyā serv-i revānum
Dirler saña yir yir
Kim sāye ile sū-be-sū doldurdı cihānı
Bu ḳāmet-i raʿnā

68:31a
* Hay'de bulunamadı.

III

Görse seni ger ins ü melek ḥūrī vü ġılmān
Taḥsīn idüb ide
Yā bār-ı H̱udā sen buña arż eyle cinānı
Firdevs ola Mevlā

IV

Reşk ide seni göricegiz ol şems ḳamer-tāb
Birbirine enker
Yād eyliyeler bu mıdur ol Yusūf-ı s̱ānī
Yoẖsa daẖī aʿlā

V

Būstān-ı maḥabbetde seng-i ṭūṭī vü ḳumrī
Gūş etse ṣadāñı
Dem-beste ḳala murġ-ı suẖan ḳılsa fiġānı
Hem bülbül-i gūyā

69

Der-medh-i Dūvāzdeh İmām Ḥayretī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Cāna ḳalmaz biz fedāyī cānlaruz
Terk ü tecrīdüz fenāyī cānlaruz

2 Ṣūfī-i şeyṭān-siriştüñ ʿāḳḳıyuz
Ehl-i tevhīdüz fedāyī cānlaruz

3 Ḳıblemüzdür vech-i pāk[i] Aḥmedüñ
Biz Muḥammed Muṣtafāyī cānlaruz

4 Kaʿbemizdür āsitānı Ḥaydar'uñ
Biz ʿAliyyüʿl-Murtażāyī cānlaruz

5 Biz Ḥasan ʿışḳına içdük zehr-i ġam
Biz Ḥüseyn-i Kerbelāyī cānlaruz

6 Cān ile Zeyneʿl-ibāduñ ʿabdiyüz
Ḥāṣılı Āl-i ʿAbāyī cānlaruz

69:31b
69/ 2b fedāyī: H̱udāyī Hay

7 Ḫāk-i rāhıyuz Muḥammed Bāḳıruñ
Caʿfer[ī]-mezheb ṣafāyī cānlaruz

8 Şāhumuzdur Mūsī-i Kāzım bizüm
Hem ʿAlī Mūsī Rıżāyī cānlaruz

9 Şeh Taḳī-i müttaḳī sulṭānımuz
Hem Naḳī-i muḳtedāyī cānlaruz

10 ʿAskerīnüñ ʿaskeriyüz ʿaskeri
Mehdī-i ṣāḥib-livāyī cānlaruz

11 Kelpiyüz dergāh-ı āl-i Ḥaydaruñ
Biz bu derde gedāyī cānlaruz

12 Ḳaçma bizden Ḥayretī bīgāne-vār
Biz de birḳaç āşināyī cānlaruz

70
Rubāʿī-i Ḥayretī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Olmayub ʿālemde ṣūret ṣatmada dellāllar
Ḳīl u ḳāli ḳazıdı defterden ehl-i ḥāller
Vāḳıf-ı esrār-ı ʿışḳ-ı Ḥaḳ olan ḳattāllar
Keskin erler tīġ-i ʿüryānlar durur abdāllar

II

Naʿller kim kesdiler reh-i Ḫudāya dāldur
Ṭālibi cezb itmege her biri bir çengāldür
Dāġlar rūşen delīl-i meclis her iḳbāldür
Keskin erler tīġ-i ʿüryānlar durur abdāllar

III

Bezm-i ġamda her elif bir şemʿ-i cān-efrūzdur
Münkirüñ ḳalbine līkin tīr-i āhen-dūzdur
Gicesi Ḳadr oldı bunlaruñ güni Nevrūzdur
Keskin erler tīġ-i ʿüryānlar durur abdāllar

70:31b
* Manzumenin nazım şekli murabbadır.
III-1 bezm-i ġam: bezm-i dil Hay

IV

Çün bular rāh-ı ṭarīḳatde gelüb ḫāk oldılar
Zerre iken mihr-i ʿālem-tāb-ı eflāk oldılar
Ġıll u ġışdan ṣayḳal-ı tevḥīd ile pāk oldılar
Keskin erler tīġ-i ʿüryānlar durur abdāllar

V

Ṣūretā gerçi birer kemter gedālardur bular
ʿĀlem-i maʿnāda līkin pādişāhlardur bular
Merve ḥaḳḳı ṣūfiyā ehl-i ṣafālardur bular
Keskin erler tīġ-i ʿüryānlar durur abdāllar

VI

Cism-i ṣūretdür hemān maʿnīde bunlar cāndur
ʿĀlem-i taḥḳīḳe her bir sözleri bürhāndur
Kisvet-i faḳr içre bunlar da birer sulṭāndur
Keskin erler tīġ-i ʿüryānlar durur abdāllar

VII

Pādişehsin Ḥayretī ḫünkāra gerçek ḳul iseñ
Āsitān-ı devletinde bende-i maḳbūl iseñ
Sen de bir dīvānesi ol bunlaruñ maʿḳūl iseñ
Keskin erler tīġ-i ʿüryānlar durur abdāllar

71
Rubāʿī-i Ḥayretī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Terk-i tecrīd-i fenāyuz ḫānumāndan fāriġuz
İki ʿālemden berīyüz īn ü āndan fāriġüz
Varumuz maḥbūb ile meydür ḳalandan fāriġüz
Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriġüz

II

Gāh olur kim oluruz mest ü ḫarāb u sīne-çāk
Gāh esrār-ı leb-i dilberle ḥayrānuz helāk
Bir niçe āzādeyüz olduḳ esīr-i ʿışk-ı pāk
Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriġüz

VI-1 cāndur: cānlardur M
2 ʿālem-i taḥḳīḳe: ʿālem-i maʿnāda Hay
71:32a
* Manzumenin nazım şekli murabbadır.
I-1 fenāyuz: ehliyüz Hay

III
ʿAḳlımuz ṭağıtmışuzdur zülf-i ʿanber-sālara
Virmişüzdür dīn ü īmānı büt-i raʿnālara
Bir ḳadeḥ cām-ı şarābı virmezüz dünyālara
Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriġüz
IV
Zikrimüzdür dāimā eşʿār-ı naẓm-ı ābdār
Fikrimüz bir gözleri āhūyı ḳılmaḳdur şikār
Ḳomazuz şāhum müdām elden şarāb-ı ḫoş-güvār
Biz de birḳaç lāubālīyüz cihāndan fāriġüz
V
Tīġ-i ʿışḳ-ı yār ile başdan ayaġa yāreyüz
Çāreden geçmiş ṭabībā bir bölük bī-çāreyüz
Bādeye düşmüş hevāyī bir niçe āvāreyüz
Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriġüz
VI
Zāhidā ʿāḳiller ile ḫoş degüldür başumuz
ʿĀşıḳuz dīvāne-meşrebler durur yoldāşımuz
ʿAḳlı ṣavduk bezm-i ʿışḳ içinde yoḳdur nāşımuz
Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriġüz
VII
Ehlini çün kim melāmet ister ʿışḳuñ ḥāleti
Yüz ṣuyından el yuyup nāmūsdan geç Ḥayretī
ʿĀr u ġayret bizde terk itmekdür ʿār-ı ġayreti
Biz de bir ḳaç lāubāliyüz cihāndan fāriġüz

72
Ġazel-i Nesīmī taḫmīs-i Ḥayretī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün
I
Ayrılıḳ cān u göñül şehrini vīrān eyledi
Yaḳdı yıḳdı dostum ḫāk ile yeksān eyledi
Ḳomadı cemʿiyyet-i ḫāṭır perīşān eyledi
Firḳatüñ derdi nigārā bağrumı ḳan eyledi
Rūzgār oldı muḫālif vaṣl-ı hicrān eyledi

72:32b

II

Pādişā[hum] bendeñi tā senden ayırdı felek
Nūr idüñ sen dīde-i rūşenden ayırdı felek
Bülbül-i ġam-dīdeñi gülşenden ayırdı felek
Cānumı yaʿnī viṣālüñ benden ayırdı felek
Gel bu cānsuz ʿāşıḳı gör kim ne bī-cān eyledi

III

Bāġ-ı cennet baña kūyuñdan cüdā gülşen degül
Gözüme sensüz diken olmuş durur gülşende gül
Cān revān olsun saña rūḥ-ı revānum ten degül
Senden ayru düşdügüm taḳdīr imiş benden degül
Ḥaḳdur ey cān her ne kim taḳdīr-i Yezdān eyledi

IV

Niçe bir vādī-i miḥnetde göñül āh eyleye
Yā niçe bir yüz ṭutub dergāha yā şāh eyleye
Umaram luṭfuñ bu ben gümrāhı hem-rāh eyleye
Derdimüñ dermānını fażlından Allāh eyleye
Her devāsız derde dermān ol ki dermān eyledi

V

Göñlüme bezm-i maḥabbetde olub hem-dem ġamuñ
Anuñ içün niçe demlerdür ki sürür dem ġamuñ
Mey yerine içürür iñen dem-ā-dem dem ġamuñ
Baġrumuñ ḳanın gözümden aḳıdur her dem ġamuñ
Ey ṣanem şevḳuñ beni gör kim ne giryān eyledi

VI

Zāhidin her dem mekānı gūşe-i kāşānedür
Rind-i mey-ḫūruñ yeri her laḥẓā devlet-ḫānedür
ʿĀşıḳa mesken hemīşe künc-i miḥnet-ḫānedür
Sırr-ı ʿışḳuñ gencmiş ānuñ yeri vīrānedür
Yaḳdı ʿışḳuñ göñlümi ol genc-i vīrān eyledi

VII

Ḥayretīyem kim boyun virdüm belā şemşīrine
Cānumı itdüm hedef cānā melāmet tīrine
ʿĀşıḳuñ ölmekden özge pes daḫī tedbīri ne
Cānını virdi Nesīmī çün ṣaçuñ zencirine
Niçün ānuñ meskenin zencir ü zindān eyledi

III-3 ten: ben M
V-3 iñen: līkin Hay

73
Rubāʿī min kelāmi Ḥayretī*

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

I

Yāruñ rūḫ u zülfin gör bil küfri vü īmānı
Vechine naẓar ḳıl baḳ gör āyet-i Ḳurānı
Dil ḫānesini pāk it bul anda o sulṭānı
Ey ṭālib olan ʿārif seyr itmege cānānı
Diḳḳatle temāşā ḳıl her gördügüñ insānı

II

Şol ṣūret-i cānānsın kim ṣūret-i Raḥmāndur
Vechüñde olan ḫaṭlar heb āyet-i Ḳurāndur
El-müʿminü mir´ātuñ Ḥaḳdan saña bürhāndur
Çün āyīne-i cānān ol ṣūret-i Raḥmāndur
Bu āyīneye gel baḳ gör ṣuret-i Raḥmānı

III

ʿĀşıḳlar imiş yārüñ ṣādıḳları ʿāşıḳlar
Cān gözin açan Ḥaḳḳuñ envārına lāyıḳlar
Ger görse ʿaceb midür cānānı uyanıḳlar
Ṣūretde görinmez cān dirlerse münāfıḳlar
Sen cāna naẓar ḳılsın görmek dileyen anı

IV

Çün aḥsen-i taḳvīme nā-ḥaḳ dir imiş münkir
ʿĀşıḳlara ṭaʿn eyler kūr u ker imiş münkir
Maḥbūb temāşāsın menʿ eyler imiş münkir
İnṣāf ide billāhi özhe ḫar imiş münkir
Kör gözlerinüñ nūrı yoḳdur göremez anı

V

Zühdünde riyā olsa gelmez bu yola zāhid
Ṣanma bu ʿamellerle Firdevs bula zāhid
Dīdār ṣafāsından bī-behre ola zāhid
Sen ḥüsn-i dilārādan göz yumsa nola zāhid
Ḫuffāş gözi görmez ḫurşīd-i dıraḫşānı

VI

Şol mūy-ı miyānuñdan cānā bir es̱er ṭuysam
Esrār-ı dehānuñdan ey laʿl-i şeker ṭuysam
Yā ʿayn-ı ʿināyetle bu mūra naẓar ṭuysam
Ey dilber-i rūḥānī cān sırrın eger ṭuysam

73:33a

* Manzumenin nazım şekli muhammestir.

Bir ḥabbeye almazdum ṣad mülk-i Süleymānı

VII

Ey Ḥayretī yüzüñ sür ḫāk-i der-i cānāne
Vaḳt oldı sücūd eyle ol ḥażret-i sulṭāna
Rāz-ı dil-i pür-derdi insāna di insāna
Esrār sözin Aḥmed keşf eyleme nādāne
Ḥayvāne maḥal görme sen çeşme-i ḥayvānı

74
Taḫmīs-i Ḥayretī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Serverā bed-ḫᵛāh olan saña Yezīd olsun Yezīd
Dāimā virsün murāduñ mīvesi naḫl-i ümīd
Dīde-i baḫtuñ uyansun ṭāliʿüñ olsun saʿīd
Her giceñ Ḳadr ü Berāt olsun günüñ Nevrūz u ʿīd
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

II

Bir şeh-i mesned-nişīn ü baḫt u ʿizzetsin bu gün
Āfitāb-ı maṭlaʿ-ı ṣubḥ-ı saʿādetsin bu gün
Şāhbāz-ı āşiyān-ı ʿizz ü devletsin bu gün
Ḥāṣıl bir şīr-i merdān-ı şecāʿatsin bu gün
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

III

Destüñe virildi sulṭānum ʿinān-ı devletüñ
Çek nice isterseñ kepādendür kemān-ı devletüñ
Ehl-i defterüñ melceʿidür āsitān-ı devletüñ
Ḥaşre deñlü zāil olmazsın zamān-ı devletüñ
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

IV

Ġonçeveş ḳan yutsun aʿdā sen acıl gül gül gibi
Göñlümi bir dem perīşān eyleme sünbül gibi
Ḳarşuña el ḳaldırub dursun güzeller ḳul gibi
Ehl-i diller oḳıyub medḥüñ disün bülbül gibi
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

74:33b
II-1 baḫt: taḫt M

V

Rūbeh-i dünyāya baş indürme şīr ol dāimā
Gec serīr-i ʿadl u inṣāfa emīr ol dāimā
Pertevüñ ṣal ʿaleme şems-i münīr ol dāimā
Ḫākden ḳaldır faḳīri dest-gīr ol dāimā
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

VI

Himmetüñ ġāyet bülend ü ḳadrüñ aʿlādur senüñ
Jengden āyīne-i ḳalbüñ mücellādur senüñ
Ehl-i faḳra eşigüñ ʿarş-ı muʿallādur senüñ
Yār icüñ hem ġam yime vallāhi Mevlādur senüñ
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

VII

Göñlüñ alçaḳdur velīkin himmetüñ aʿlādadur
Ġıll u ġışdan her nefes mirʿāt-ı ḳalbüñ sādedür
Saña cān ile ḳūl olan ġuṣṣadan āzādedür
Şāḫ-ı çarḫ-ı çārümīn ḳapuñda bir üftādedür
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

VIII

Ṣūretā begsin velīkin sīretā dervīşsin
Nūşsın ʿāşıḳlara ehl-i nifāḳa nīşsin
Zaḫm-ı bed-kīşe ammā merhem-i dil-rīşsin
Virme yüz şirrīre sen bir şāh-ı ḫayr-endīşsin
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

IX

ʿĀdetüñ dāyim ʿaṭādur bezldür elṭāfdur
Ṣanʿatuñ her dem seḫādur ʿadlile inṣāfdur
Ṣu gibi hem göñlüñ alçaḳ hem derūnuñ ṣāfdur
Saña bu ḫulḳ ile heb ḫalḳ-ı cihān vaṣṣāfdur
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

X

Saña bu ḥüsn ü bu ḫulḳ ile bu yāl ü bāl ile
Yalñuz insān degül meddāḥ olanlar ḳāl ile
Her birinüñ dilde zikri devlet ü iḳbāl ile
Murġ u māhī medḥ oḳur durmuş zebān-ı ḫāl ile
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

VIII-2 ʿāşıḳlara: ṣādıḳlara Hay

XI

Maẓhar-ı luṭf-ı Ḫudāsın sen erenler cāniçün
Menbaʿ-ı cūd-ı ʿāṭāsın sen erenler cāniçün
Maʿden-i ḥilm ü ḥayāsın sen erenler cāniçün
Naḳd-i cān-ı Murtażāsın sen erenler cāniçün
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

XII

Gelmemişdür Evrenosīlerde sence evden er
Naḳd-i Ḥaydarsın vilāyetde bugün ey şīr-i ner
Bir zebūnuñdur senüñ bu ejdehā-yı heft-ser
Ṣāḥib-i seyf ü ḳalemsin pür-hünersin pür-hüner
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

XIII

Heft kişver pādişāhınuñ yarar bir ḳulısın
ʿAbd-i ḫāṣısın erenler cāniçün maḳbūlüsin
Ġāzī begsin gerçek ersin ḳuşaġuña dolısın
Ṣundı gerçekler saña cām-ı murāduñ dolısın
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

XIV

Ḥaḳ murāduñ göñlüñe göre müyesser eylemiş
Ḳalbüñi öz kendü ñurıyla münevver eylemiş
Mesned-i ʿizzet serīrinde muḳarrer eylemiş
Luṭf idüb her yerde manṣūr u muẓaffer eylemiş
Dünyeler durduḳça dur ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

XV

Ḥayretīyem āsitānuñ itlerinüñ biriyem
Ol ḳapunuñ bir ṭuz etmek gözedür ḳıṭmīriyem
Bende ḥālümce ṣadāḳat pīşesinüñ pīriyem
Belki öz meydānumuñ bir merd-i ʿālem-gīriyem
Dünyeler durduḳça dūr ʿömrüñ mezīd olsun mezīd

75

Rubāʿī-i Ḥayretī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Şimdi şehrüñ pādişāhı iki luʿbet-bāzdur
Gün başında her biri biñ ḳan iderse azdur

XV-3 pīriyem: şīriyem Hay
75:34b
* Manzumenin nazım şekli murabbadır.

Biri bir devlet hümāsı biri bir şehbāzdur
Birbirinden nāzenīn iki büt-i ṭannāzdur

II

Biri dil mülkini tārāc etdi biri cān ilin
Biri dil iḳlīmin aldı birisi īmān ilin
Görmedi mis̱lin bularuñ seyr iden ʿOs̱mān ilin
Birbirinden nāzenīn iki büt-i ṭannāzdur

III

H̱ānḳāh-ı ġamda ṣoydı biri pāmāl eyledi
İli ʿālemden geçürdi fāriġuʿl-bāl eyledi
Çignedüb esb-i cefāya biri pāmāl eyledi
Birbirinden nāzenīn iki büt-i ṭannāzdur

IV

Birisinüñ ruh̬ları gül-berg-i terdeñ tāzedür
Birisi bir serv-ḳaddür meyli dāyim nāzedür
H̬ilʿat-i ḥüsni ikisinüñ de bir endāzedür
Birbirinden nāzenīn iki büt-i ṭannāzdur

V

Birisi bir pādişāhdur bende-i fermānıyam
[Birisinüñ Ḥayretī-i vālih ü ḥayrānıyam]
Birisinüñ ḳulıyam birisinüñ ḳurbānıyam
Birbirinden nāzenīn iki büt-i ṭannāzdur

76
Rubāʿī-i Ḥayretī*

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Yeridür raʿd u feleklerde eger eyleye āh
Ebr u bārān geye giryān oluben şāl-ı siyāh
Yana yaḳıla güneş yırta yüzin derd ile āh
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

II

Oluban cān gibi pinhān bizi bī-cān itdi
Dünyeden göz yumuban ʿālemi giryān itdi
Zülfi gibi dil-i ʿuşşāḳı perīşān itdi
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

III-1 pāmāl: abdāl Hay
76:35a
* Manzumenin nazım şekli murabbadır.
I-2 şāl-ı siyāh: dūd-ı siyāh Hay

III

Düşdi çün kim ḳara ṭopraġa o berg-i gül-i ter
Döginüb ṭaşlar ile gözyaşın aḳıtdı ṣular
Başına ḫāk ṣaçup derd ile dir bād-ı seḥer
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

IV

Şīven itsün yoluban ṣaçlarını sünbüle dek
Gelmesün dünyede açılmasun ayruḳ güle dek
Diñmesün derd ile her laḥẓa disün bülbüle dek
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

V

Boynunı bükdi ṣurāḥī acıdı bāde-i nāb
Kef urub yüzine def iñledi nāy ile rebāb
Ehl-i bezmin cigerin ḥasret odı itdi kebāb
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

VI

Dolınub gü[n] gibi gözümden günümi eyledi şām
Ġam u endūh ile cān ʿālemini ṭutdı ġamām
Şimdiden girü bize meclis-i mey oldı ḫarām
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

VII

Öldürürse beni ġam ḳılmaġ içün defʿ-i melāl
Elüme almayayın and içeyin bāde-i āl
Çalayın yire ṣafā sāġarını cürʿa miṡāl
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

VIII

Naġme-i muṭribi şimden girü gūş eylemeyin
Germ olub meclis-i meyde dolu nūş itmeyeyin
Mest u medhūş oluban cūş u ḫurūş itmeyeyin
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

IX

ʿĀleme sāḳī-i devrānuñ işi āl ancaḳ
Kāse-i zehr dolu bāde-i ḳattāl ancaḳ
Her gelen gitmede ey dil ʿaceb aḥvāl ancaḳ
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı leṭāfet Memi şāh

X

Bize devrān yine ḫoş ẓulm-i firāvān itdi
Yere sürdi yüzümüz ḫāk ile yeksān itdi
Cānı tenden ayırub arada hicrān itdi
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı letāfet Memi şāh

XI

Gülmedi kimse kim ol āḫir-i kār aġlamaya
Āteş-i ḥasret ile yā cigerin daġlamaya
ʿĀḳil oldur ki bu dünyāya göñül baġlamaya
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı letāfet Memi şāh

XII

Ḥayretī ʿāḳil iseñ dehr-i fenādan güzer it
İḫtilāṭ eyleme yārān-ı vefādan güzer it
Ḥāṣılı Ḥayretī erbāb-ı ṣafādan güzer it
Ḳanı ol gülbün-i gülzār-ı letāfet Memi şāh

77
Rubāʿī liʿl-Ḥayretī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Cevr idüb aġlatma bu çeşm-i dür-efşānum benüm
Pür-günāham dökme luṭf it yerlere ḳanum benüm
Ẓulmi ḳo ʿadl eyle gel devletlü sulṭānum benüm
Hāy ʿömrüm ḥāṣılı sulṭān Süleymānum benüm

II

Hüdhüd-i cān yelmeden yoluñda oldı ḫaste-bāl
Bir naẓar göstermedi yüz baña Belḳīs-ı viṣāl
Cevr ile ben mūr-ı bī-miḳdārı ḳılduñ pāmāl
Hāy ʿömrüm ḥāṣılı sulṭān Süleymānum benüm

III

Mühr uraldan mihr-i laʿlüñ cānā ṣāhib ḫātemem
Devletüñde yaʿnī şāhum mālik-i mülk-i ġamem
Ehrimen ṣanma beni ḥālümce ben de ādemem
Hāy ʿömrüm ḥāṣılı sulṭān Süleymānum benüm

IV

Āl ile aldı leb-i laʿlüñ dil ü cān illerin
ʿAsker-i ḫaṭṭ ile ṭutdı ḫālüñ īmān illerin
Birbirine ḳatdı zülfün Āl-i ʿOsmān illerin
Hāy ʿömrüm ḥāṣılı sulṭān Süleymānum benüm

XII-4 Ḥayretī: ʿuzlet it Hay
77:35b
* Manzumenin nazım şekli murabbadır.
I-2 pür-günāham: bī-günāham Hay

V

Heft iḳlīm-i cemālüñ kāmrānısın bu gün
H̬ūb-rūlar h̬aylinüñ şāh-ı cihānısın bu gün
Sen bu ʿaṣruñ ḥāṣılı ṣāḥib-ḳırānısın bu gün
Hāy ʿömrüm ḥāṣılı sulṭān Süleymānum benüm

VI

İşigüñde ben de şāhum bendeñe kem bendeñem
Hey ne bende bil ki bir kemter seg-i efgendeñem
Ḥāṣılı medḥüñde ḳāṣırdur dilüm şermendeñem
Hāy ʿömrüm ḥāṣılı sulṭān Süleymānum benüm

VII

Tünd-bād-ı āh-ı ʿāşıḳdan ḥazer ḳıl gel ḥazer
Tah̬t u tācın çok Süleymānuñ ḳılur zīr u zeber
Ḥayretī-i bī-çāreyi aġlatma gel şām u seher
Hāy ʿömrüm ḥāṣılı sulṭān Süleymānum benüm

78

Rubāʿī min kelāmi Ḥayretī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Aġlasam bir demde başumdan aşar rūdum benüm
İñlesem āh eylesem şehri yaḳar odum benüm
Ḳorḳaram çaḳ ḥüsnüñ eyvānın dutar dūdum benüm
Hāy ḳıblem hāy Kaʿbem hāy Maḥmūdum benüm

II

Kaʿbe gibi işigüñ ʿuşşāḳa maʿbeddür senüñ
Tāb-ı ḥüsnüñ pertev-i nūr-ı Muḥammeddür senüñ
Laʿlüñi ṣordum didiler mīm-i Aḥmeddür senüñ
Hāy ḳıblem hāy Kaʿbem hāy Maḥmūdum benüm

III

H̬oş göñüller düzdi h̬oş fettān-ı ʿālem şūh̬sın
Sen benī ādem degülsin bir muṣavver rūḥsın
Cümleden erbāb-ı ḥüsn içre bu gün memdūḥsın
Hāy ḳıblem hāy Kaʿbem hāy Maḥmūdum benüm

IV

Dimezem kim āsitānuñda olam bir ʿabd-i h̬āṣ
Baña ʿālemde seg-i kūyuñla besdür ih̬tiṣāṣ

V-3 ṣāḥib-kırānısın: ṣāḥib-zamānısın
78:36a
* Manzumenin nazım şekli murabbadır.
IV-1 olam bir: olayın Hay

Boynı baġlu bir ḳuluñam diler öldür diler aṣ
Hāy ḳıblem hāy Kaʿbem hāy Maḥmūdum benüm
V
Ḥayretī'nüñ göñli şehristānınuñ sulṭānısın
Yāresinüñ merhemi hem derdinüñ dermānısın
Niçe cānlar virmesün ol saña cānlar cānısın
Hāy ḳıblem hāy Kaʿbem hāy Maḥmūdum benüm

79

Rubāʿī min kelāmi Ḥayretī*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün
I
Gezüb her kūşesin bu ḳubbe-i şeş-sūy-ı aʿlānuñ
Teferrüc eyledüm her bir bucaġın dār-ı dünyānuñ
İdüb seyrānını her bāġ u rāġ-ı ʿālem-ārānuñ
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ
II
Ṭaşı laʿl-i Bedaḫşān ṭopraġı ṣāf seng-i ʿanberdür
Ṣuyı yā Selsebīl ırmaġıdur yā āb-ı kevs̱erdür
İçinden ādemi eks̱er perī yüzlü meleklerdür
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ
III
Melek sīretlü ḥūrī çehreler bī-ḥad ü ġāyetdür
Lebi Kevs̱er boyı Ṭūbā güzeller bī-nihāyetdür
İrem gülzārıdur bu ḥāṣılı yā bāġ-ı cennetdür
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ
IV
Bu yerlerde göñüller alıcı şehpāzlar vardur
Ki ḫaylī taʿlīm ider dehre çün ṭannāzlar vardur
Güzeller bī-bedeller ḫūblar mümtāzlar vardur
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ
V
Bu bir gülşen durur bunuñ çoḳ olur verd-i raʿnāsı
Yüzi gül kākül[i] sünbül boyı serv-i dil-ārāsı
İki ʿālem deger şāhum birinüñ bir temāşāsı
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

79:36a
* Manzumenin nazım şekli murabbadır.
I-2 her bir bucagın: bir bir bu bağın Hay
II-1 ṣaf seng: ṣan misk Hay

VI

Mūyu Bālī durur biri kāmūsından ser-āmeddür
Temāşā eylemek bir dem cemālin ʿömr-i sermeddür
Ḳaşı ẓıll-i İlāhīdür yüzi nūr-ı Muḥammeddür
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

VII

Birisi Yūsuf-ı s̱ānī güzellik Mıṣrınuñ ḫānı
Göreydi şāh-ı Kenʿānī eger bu ān ile anı
Olup biñ cān ile s̱ānī ḳul olurdı aña ānī
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

VIII

ʿAlī Bālī durur adı biri bir şāh-ı ʿālemdür
Perī-peyker melek-manẓar güzeldür dilber ādemdür
Ḥayā vü ʿilm-i ʿismet şimdilik aña müsellemdür
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

IX

Biri Şaʿbān Bālīdür güzeldür şūḫ dilberdür
Firāḳı oruc ayıdur viṣāli ʿīd-ı ekberdür
Naẓīr olmaz aña ʿālemde bir rūḥ-ı muṣavverdür
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

X

Memi Bālī durur birisi bir çeşm-i Moġolçīndür
Ḳıya baḳıcı diller alıcı şehbāz lāçindür
Gönüller kebkin avlasun yürisün yavrı şāhīndür
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

XI

Velī Bālī dur ādemi biri bir dil-rübācıḳdur
Hilāl-ebrū ḳamer ṭalʿat yüzi gün alnı açıḳdur
Daḫī nev-reste dilberdür daḫī bostān budacukdur
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

XII

İlāhī bu Beligrāduñ esāsın üstüvār eyle
İçinde cümle maḥbūbın cihān durduḳça vār eyle
Belā-keş Ḥayretīnüñ cānın anlara nis̱ār eyle
Naẓīrin görmedüm yārān bu şehr-i cennet-āsānuñ

XI-2 yüzi gün alnı açıḳdur: nigār-ı pür-belācıḳdur Hay

80
Rubāʿī min kelami Ḥayretī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

Çekdüm bu yıl bu yolda niçe dürlü bār-ı ġam
Ṭāḳ oldı ṭāḳatüm bükilüb ḳaddim oldı ḫām
Aldum elüme tā ki yazam nāme-i elem
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

II

Miḥnet risālesin nice tefsīre başlayam
Sen şāh öñinde yā nice taḳrīre başlayam
Ḳaṣd eyledüm ki ḥālümi taḥrīre başlayam
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

III

ʿArż itmege ḥużūruña ey mīr-i kāināt
Taḥrīr olındı şeme-i aḥvāl-i müşkilāt
Ḥayretde ḳaldı aġzın açub ḥalüme devāt
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

IV

Geldüm ḳapuña aġlayuraḳ iderek niyāz
Unutma ben ḳuluñı eyā mīr-i dil-nevāz
Yazılmadan henūz daḫī bu ḳıṣṣa-i dırāz
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

V

Geldi ḳapuña Ḥayretī-i eżʿafüʿl-ʿibād
Tā nāme ile ʿarż ide ḥālin o nā-murād
Dūd-ı dil ile ḳaralara boyanub midād
İki büküldi kāġıd u ḳan aġladı ḳalem

81
Ġazel-i Laṭīfī taḫmīs-i Siyāhī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Münevver ḳıldı āfāḳı yüzüñ ey meh żıyālıḳdan
Yaraşur sidre ḳaddüñe dem ursa müntehālıḳdan
Ferāġat eyledi ṣandum seni ben pür-cefālıḳdan

80:36b
81:37a

Gözüm yaşını bahr itdüñ firāḳuñla cüdālıḳdan
Senüñle ḳanı a ẓālim ṣu sızmadı aralıḳdan

II

Niyāz itmek düşer dāyim gül-i raʿnāya bülbülden
Niyāz itdükçe nāz itmek gerekdür bülbüle gülden
Beni sen ṣu gibi ey serv aḳıtduñ cān ile dilden
Çevirdüñ yüzüñi āḫir alınca göñlümi benden
Ġaraż bu mıydı a dilber bizimle āşinālıḳdan

III

Cihān içre saña beñzer ḳanı bir dilber-i raʿnā
Ḫaṭ-ı reyḥān u ʿanber-bū yüzi gül ḳāmeti bālā
Ḳamer heyʿet güneş-ṭalʿat perī-peyker melek-sīmā
Bugün mülk-i melāḥatde bulınmaz ḥüsnüñe hemtā
Virilmişdür saña şāhum güzellik ṣunʿ-ı Ḫālıḳdan

IV

Dem-ā-dem dest-i cevrüñle nigārā çāk olup yaḳa
Revā mı āteş-i hecrüñ beni ḫāk eyleyüb yaḳa
Teraḥḥüm ḳılmayasın sen gözümden ḳanlu yaş aḳa
Oluben ḥüsnüñe ġarrā iken cevr itme ʿuşşāḳa
Ġurūr ile nice şehler düşübdür pādişāhlıḳdan

V

Siyāhī gonçeler içre görüp sen verd-i ḫandānı
Göñül derdi n'ola bülbül gibi eylerse efġānı
Gözinüñ yaşı dem oldı yeridür ḳılsañ iḥsānı
Laṭīfī yolıña cānum virirdi ṣıdḳ ile cānı
Teraḥḥüm eyleyüb gecseñ eger bu bī-vefālıḳdan

82
Tercīʿ-i bend-i Raḥmī (Raḥimetullāhiʿaleyh)

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

I

1 Ey dil niçe bir dehrüñ derdin çekesin muḥkem
Bu bār-ı girān itdi ḳaddini sipihrüñ ḫam

2 Yād eyleyeyin gūş it bir ḥādis̱e-i muʿẓam
Bu ḳıṣṣayı beyānında oldı niçe dil ebkem

3 Bu gevher-i yektādan ḫalḳ oldı ḳamu ʿālem
Cehl ile kimi cāhil ʿilm ile kimi ʿālim

82:38a

4 Vaṣl ile kimi şādān hecr ile kimi pür-ġam
Kimisi gedā olmış kimisi şeh-i ekrem

5 Ġafletle naẓar ḳılma ac gözüñi gel bir dem
Bu mesʿele baḥs̱inde ʿāḳıllar olur mülzem

6 Bu bezm-i ṭarab-sāza ki gāh olub[en] maḥrem
Tācını idüb kecrev ʿayş eyler idi ḫurrem

7 Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bāḳī ʿālem girü ol ʿālem

II

1 Cellād-ı felek her dem ger çekse dilā şimşīr
Ṭut gerden-i teslīmüñ yoḳ ġayre daḫī tedbīr

2 Ne yazdı ise başa bir bir getürür taḳdīr
Ger nīk eger beddür olmaya ḳażā taġyīr

3 Bir yañada ḫār-ı ġam oldı baña dāmen-gīr
Ālām-ı serencāmum seyrān idicek bir bīr

4 Ṣan āb-ı ḥayāt ile ḳılmışlar anı taḫmīr
Oldı dil-i vīrānum ānuñla o dem taʿmīr

5 Bir cām ṣunub ḳıldı sūz-ı dilüme teʾsīr
Ol cām-ı ṣafā-baḫşuñ eṭrāfına bī-taḳṭīr

6 Bu beyt-i dilā-vīzi ḳılmışlar idi taḥrīr
Vaṣfında ḫıred ʿāciz diller idemez taḳrīr

7 Cem cāmını nūş itdi sürdü niçe dem Rüstem
Bu bezm girü bāḳī ʿālem girü ol ʿālem

III

1 Īcād idicek Vācib bu ʿālem-i imkānı
Bir gevher-i pāk itdi māhiyyet-i insānı

I-7b girü ol: yine bu Rah
II-1a dilā: saña Rah
5b ṭaḳṭīr: ṭaḳṣīr Rah
7b girü ol: yine bu Rah

2 Derc eyledi ḳalbinde gencīne-i pinhānı
Nefs ejderidür anuñ her laḥẓa nigehbānı

3 Dil kişverinüñ olmış her biri birer ḫānı
İllā n'idelüm ʿālem olmasa eger fānī

4 ʿAyyār felek ḳapdı tāc-ı ser-i ḫāḳānı
Nūş itmedi İskender ser-çeşme-i ḥayvānı

5 Ṣoñ demde yile virdi evreng-i Süleymānı
Geşt itmege ʿazm itdüm eṭrafı gülistānı

6 Bu beyti oḳur gördüm bülbül idüb efġānı
Gūş eyleyicek her gül çāk itdi girībānı

7 Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bāḳī ʿālem girü ol ʿālem

IV

1 Seyrān ideyin dirseñ pür-ḫūn-ı ser-i Dārāyı
Var deşt-i fenā içre gör lāle-i ḥamrāyı

2 Dünyāya ḳıyās itseñ ger füsḥat-ı ʿuḳbāyı
Seyr eyle müs̱elles̱de eşkāl-i zevāyāyı

3 Bir sāḳī-i mehveşden nūş it yüri ṣahbāyı
Düş kūy-ı ḫarābāta ol ʿāşıḳ-ı rüsvāyī

4 Bu pendi işitdükde oldum dil-i rüsvāyi
Meyḫāneye ʿazm itdüm geşt eyleyü her cāyı

5 Bir encümene irdüm gördüm niçe dānāyı
Her biri ṭutar elde cām-ı ṭarab-efzāyı

6 Bu beyti oḳur gördüm baġrını delüb nāyı
Şevḳıyla semāʿ itdi ol dem niçe Mollāyī

7 Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bāḳī ʿālem girü ol ʿālem

III-7b girü ol: yine bu Rah
IV-3a yüri ṣaḥbāyı: mey-i ḥamrāyı Rah
IV-7b girü ol: yine bu Rah

V

1 Raḥmī n’ola ṭāliʿden eylerse şikāyetler
Çekdi bu feleklerden çoḳ dürlü felāketler

2 Nā-ehle müyesserdür her dürlü saʿādetler
Dānā-dil ü kāmiller çekmekde melāmetler

3 ʿĀḳıl ola dīvāne fikr olsa bu ḫāletler
Nādāna neden bilsem ayā bu riʿāyetler

4 Bir gün beni ḫāk eyler āḫir bu ḳasāvetler
Her Ehrimen’üñ varur ayaġına devletler

5 Cān ile perī-rūlar eyler niçe ḫiẕmetler
Var ise ḳıyāmetden oldı bu ʿalāmetler

6 Zevḳ ile sürūr ile itdi niçe ʿişretler
Dünyā gibi ʿuḳbāda bulsun yine rāḥatlar

7 Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bāḳī ʿālem girü ol ʿālem

83

Muʿaşşer min kelām*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Ḫᵛābdan açdum gözüm durdum yerümden bir seḥer
ʿAyn-ı ʿibretle bu fānī ʿāleme ḳıldum naẓar
Cübbeye muḥtāc pālās içre her ehl-i hüner
Her ne deñlü var ise nādān elinden sīm u zer
Zāġlar gülzārda bülbül ḳafesde zār u zār
Ehl-i dil ayaḳda vü nādānlar olmış tāc-ı ser
Her kime kim dost olsañ ol saña düşmen çıḳar
Giryesine ʿāşıḳuñ maʿşūḳ eyler ḫandeler
Ẓulmeti āb-ı ḥayāta eylemiş devrān sefer
Gencler vīrānede kaʿr u biḥār içre Güher

V-2a nā-ehle: nādāna Rah / her: çoḳ Rah

83:39a

* Şair belirtilmemiştir.

Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

II

Seyre çıḳdum kim göreydüm nice olmuş gülsitān
Dehr elinden ḳıpḳızıl ḳane boyanmış erġavān
Servler ʿalemden el çekmiş bunı söyler hemān
Kimse āzād olımaz ġamdan ki fānīdür cihān
Murġlar bu meskenüñ virüb fenāsından nişān
H̬ārdan h̬ār üzre giymişler ḳabāyı āşiyān
Ditreşür eşcār bir gün irişür dīv-i h̬azān
Gül bir iki gün gülüb ʿömrine olmuş şādmān
Kūşe ber kūşe durub bülbüller eylerler fiġān
Bu ne ḥāletdür didüm çıḳdı didi bir bāġbān
Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

III

Bu cihānuñ bir ʿaceb bezmini gördüm ben gedā
Nāyler virür h̬aber ervāḥdan eyler ṣadā
Çeng iki bükülmüş olmış bir nigāre mübtelā
Eyleyüb ʿüryān defi ḍarb ile eylerler cefā
Gūş-ı ṭanbūrı burub taʿlīm iderler ber-hevā
Çār-pāre ġuṣṣaya çaḳ çaḳ diyü eyler nidā
Ehl-i bezmüñ ʿaḳlını almış o bezm-i bī-beḳā
Kimisi aġlar kimi gelür sürüp zevḳ u ṣafā
Bu ne ʿalemdür didigiçün cevāb içün baña
Bir güzel sāḳī durub tekrār itdirdi duʿā
Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

IV

Gāh olur kim bir gedāyı bu felek sulṭān ider
Gāh sulṭānı gedāveş h̬āk ile yeksān ider
Kimin öldürür kimini dirgürür çoḳ ḳan ider
Maḥv ider deryāları vü ḳaṭreyi ʿummān ider
Mār-ı pür-zehr eyleyüb gencīneye derbān ider
Gāh olur pür-şevḳ olup bezm-i meh-i tābān ider
Gāh olur giryān olup gözyaşların bārān ider
Ḳanḳı yer maʿmūr olursa ʿāḳıbet vīrān ider
Kiminüñ yārını vuṣlat kiminüñ hicrān ider
Aġladur Yaʿḳūb[ı] ammā Yūsuf'ı h̬andān ider
Bülbül aġlar gül güler ʿālem temāşādur gider

84
Müsebbaʿ-ı Fevrī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Cān çıḳarsa kūy-ı firḳatde ġam-ı dildārdan
Baş giderse ʿışḳ içinde cünbüş-i aġyārdan
Cāme-i ten yansa nār-ı sīne-i bīmārdan
Tāc-ı zer düşse hevā-yı āh-ı āteş-bārdan
El çekem hep cān u baş u cübbe vü destārdan
Geçmeyem hergiz belā-yı derd-i ʿışḳ-ı yārdan
Dönmeyem ḳalū belāda itdügüm ikrārdan

II

Nāẓır isem nergise ol ġamze-kārı terk idüb
Māyīl isem serve ol ḳadd-i çenārı terk idüb
Ḳāyīl isem gülşene ol gülʿizārı terk idüb
Ṭālib isem dünyede ol ġam-güsārı terk idüb
Rāġıb isem kevs̱ere laʿl-i nigārı terk idüb
Ḳāniʿ isem cennete ruḫsār-ı yārı terk idüb
Rūz-ı maḥşer zāhidā maḥrūm olam dīdārdan

III

İşigine yüz sürüb benden duʿā itdükde ger
Deyr-i miḥnetde ṣorarsa çekdigim ġamdan ḫaber
Ol ṣanem kūyına eylerseñ saʿādetle sefer
Yoluñ izüñ açıḳ olsun eyle ey bād-ı seḥer
Diyesin şimdi belā-yı hecr ile ey sīm-ber
Şöyledür żaʿfım ki bir dīvāre söykünsem eger
Peykerüm teşḫīṣ olınmaz ṣuret-i dīvārdan

IV

Başda dāġ-ı ḫāl-i ruḫsāruñ ḳaranfil vardur
Tende zahm-ı tīr-i müjgānuñ gül-i bī-ḫārdur
Dīdede cismüñ ḫayāli nergis-i bīdārdur
Çeşm-i müjgānuñ ruḫuñ ʿaksiyle bir gülzārdur
Dilde fikr-i āteş-i laʿl-i lebüñ gül-nārdur
Bāġ-ı cānda naḫl-i ḳaddüñ serv-i ḫoş-reftārdur
Kim anuñ eṭrāfına ḥavlī çekilmiş ḫārdur

84:39b

* Fev'de bulunamadı.

V

Cān u dildür varı yoġı ʿāşıġuñ didüm aña
Virsem olmaz mı dehān-ı laʿlüñe ey bī-vefā
Didi ancaḳ anlara dünyā vü ʿuḳbādur bahā
Ben tereddüd eyleyüb baḳub dururken her yaña
Gūş-ı cāna irdi hātıfdan bu beyt-i cān-fezā
İrmek isterseñ dehān u laʿl u yāre Fevriyā
Geç iki ʿālemden el çek cümle yoḳdan vārdan

85
Müs̱emmen-i Fevrī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Baña dünyāda yā Rab dimezem tāc u ẖilāfet vir
Ya sulṭān-ı cihāndār it baña küllī riyāset vir
Ya bir şāh-ı Süleymān ẖāna Āṣaf ḳıl vezāret vir
Ya erbāb-ı menāṣıb gibi bir özge siyādet vir
Cihānı ehline sevḳ eyle baña şevḳ u ḥālet vir
Kesāfet ḳalbi jeng itse muṣayḳal ḳıl leṭāfet vir
Kemāl u fażl u ḳūt [u] lā-yemūt ile saʿādet vir
Dem-i āẖirde īmān dünyede ṣabr u ḳanāʿat vir

II

Şeref ʿad eyleyüb fażl u kemāle ʿizz u nāzum yoḳ
Zamānuñ manṣıb u cāhına çendān ḥırṣ u āzim yoḳ
Ḳażā-yı devlet-i mā-fāt içün sūz u güdāzum yoḳ
Cihān içün iñen ṭūl-ı emel fikr-i dırāzum yoḳ
Edānīye denī dünyā içün aṣlā niyāzum yoḳ
Ṭapuñdan ġayrı bir ferde cihānda keşf-i rāzum [yoḳ]
Faḳīrem derdmendem senden özge çāre-sāzum yoḳ
Dem-i āẖirde īmān dünyede ṣabr u ḳanāʿat vir

III

Olaldan cārī ṣaḥrā -yı vücūda ḳulzüm-ü ʿālem
ʿAdem baḥrinde nā-peydā idüm çün reşḥa-i merhem

85:40a
I-2 it baña: eyleyüb Fev
3 ẖāna: şāna Fev
II-1 eyleyüb: etmezem Fev
III-1 ṣaḥrā: mecrā Fev
2 merhem: mübhem Fev

Taġayyur eyleyüb ʿīṭā mis̱āl-i ḳaṭre-i şebnem
Düşürdüñ raḥme dem ḳılduñ dönüb ḳabż eyledüñ cān hem
Çıḳarduñ ʿāḳıbet rūy-ı zemīne eyledüñ ādem
Beni nevʿüñ cihānda eks̱erinden eyledüñ ekrem
Bugünden ṣoñra yā Rabbi *bi-ḥaḳḳı ismikeʿl-ʿAẓam*
Dem-i āḫirde īmān dünyede ṣabr u ḳanāʿat vir

IV

İlāhī fażl u cūduñ gibi luṭf-ı bī-nihāyet ḳıl
Ṭarīḳ-i şerʿ-i Faḫr-ı ʿāleme sevḳ it hidāyet ḳıl
Dil ü cānı şürūr-ı nefs-i şeyṭāndan ḥimāyet ḳıl
Gice gündüz işim gücüm ʿibādet ḳıl riyāżet ḳıl
Kesel geldükçe şevḳuñ birle ḳuvvet vir iʿānet ḳıl
Kemāl u fażl u ʿilm ü ḥilmi dāyim baña ʿādet ḳıl
Ḳamu cürmüm günāhım maġfiret eyle ʿināyet ḳıl
Dem-i āḫirde īmān dünyede ṣabr u ḳanāʿat vir

V

Ḫudāyā Fevrī'nüñ itdügi āh u vāh ḥaḳḳı içün
Yoluñda bāş u cān viren gedā vü şāh ḥaḳḳı içün
Müsemmā-yı maḳām-ı ḳurb olan dergāh ḥaḳḳı içün
O dergāh içün olan nāle eyle āh ḥaḳḳı içün
Ḫavāṣ-ı ṭapuña irişdiren şeh-rāh ḥaḳḳı içün
O rāh içre bulınan fażl u ʿizz ü cāh ḥaḳḳı içün
Cemīʿ enbiyā ile Resūlullāh ḥaḳḳı içün
Dem-i āḫirde īmān dünyede ṣabr u ḳanāʿat vir

86
Tercīʿ-i bend-i Ġamī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 Dün görüb dilberi olsun bire ġaddār didüm
Gelmedüñ yanuma gitdin ḳanı iḳrār didüm

2 Ne revādur ṭaḳına sen gül her ḫār didüm
İdesin cān u cihāndan beni bīzār didüm

---

3 taġayyur: taʿayyün Fev
4 ḳabż: feyż Fev
IV-2 hidāyet: kerāmet Fev
5 şevḳuñ birle ḳuvvet vir: şevḳuñle verüb ḳuvvet Fev
V-7 ile: ḫaṣṣa Fev
86:41a

3 Bülbülüñ zārın işit ey gül-i gülzār didüm
ʿAhd ü peymānuña gel eyleme inkār didüm

4 Meded Allah'ı severseñ meded ey yār didüm
Vaʿde-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

II

1 Ḳahr idüb ḫışm ile döndi baña ol yār didi
Be ne virdüñ almazsın şu baña var didi

2 Senüñçün baña çoḳ ṭaʿn ider aġyār didi
Dehenüñden bu ḫaber çıḳmaya zīnhār didi

3 Ṣunayın aġzuña ḫoş-laʿl-i şeker-bār didi
Varayın ḫānuña bir şeb yeter ol zār didi

4 Meded Allah'ı severseñ meded ey yār didüm
Vaʿde-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

III

1 Ey lebi mül ṣaçı sünbül yüzi gülzār didüm
Başuma eyledi dünyāyı ġamuñ dār didüm

2 Çekerüm çünki senüñ cevrüñi bisyār didüm
Ḫiẕmetüñde ḳuluñam bir dilegüm var didüm

3 Ḥasretüñ eylemedin cān u dile kār didüm
Merhem-i sīneñe ben ḫastañı bir ṣar didüm

4 Meded Allah'ı severseñ meded ey yār didüm
Vaʿde-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

IV

1 Beni gerçek sever iseñ bire bī-kār didi
Sev raḳībe dilüñ eyle yüri yalvar didi

2 Göndere saña beni şāyed o murdār didi
Yāḫūd öldir ol iti sen beni ḳurtar didi

3 Göresin meyl-i vefā ḳande olısar didi
Nice ṣayd olur imiş ʿāşıḳa dildār didi

4 Meded Allah'ı severseñ meded ey yār didüm
Vaʿde-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

V

1 Söylesem ʿışḳuñla ṭañ mıdur eşʿār didüm
ʿĀşıḳuñ kārı degüldür güzelüm ʿār didüm

2 Künc-i ḥasretde benüm derd ile bīmār didüm
Vaṣl ile eyler iseñ ben ḳula tımār didüm

3 Gele diyü seni cān ḫastesi umar didüm
Gözlerüm ṣubḥa degin her gice bīdār didüm

4 Meded Allah’ı severseñ meded ey yār didüm
Vaʿde-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

VI

1 Yeter öldüñ Ġammiyā hecr ile ġam-ḫār didi
Ḫāne-i ḳalbüñi teng etmesün aġyār didi

2 Varuram bekliyesin dār ile dīvār didi
Bu gice ʿarż iderüm çeşmüñe dīdār didi

3 Sırruñı tek kimseye eyleme iẓhār didi
Ṣubḥa dek saña ḳılam vaṣlumı īs̱ār didi

4 Meded Allah’ı severseñ meded ey yār didüm
Vaʿde-i vaṣla ḫilāf eyleme her bār didüm

87
Müseddes-i Yaḥyā

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Şehri sāyirler ile seyri der ol māh meded
Mededim yoḳ ki varam kūyuña her gāh meded
Olmadı derd-i dilümden benüm āgāh meded
ʿAḳl ise yār degül ʿömr ise günāh meded
N’ideyin n’eyleyeyin āh meded vāh meded
Meded Allāh meded hay meded Allāh meded

II

Dūd-ı āhum gibi bir yerde ḳarār idemezin
Gün gibi başum alub terk-i diyār idemezin

87:41b

ʿIşḳ ile faḫr iderin zerrece ʿār idemezin
Güher-i eşkümi bābına nis̱ār idemezin
Çāre yoḳ kendümi dildāre yār idemezin
Meded Allāh meded hay meded Allāh meded

III

Gezdügüm yirde dirīġā nitekim ebr-i semā
Aġlamaġ oldı işüm ḥasret ile ṣubḥ u mesā
Durmadı yaġdı göz açdırmadı bārān-ı bela
Niçe gündür k'ey görünmez baña ol şems-i ḍuḥā
Ne ḳadar saʿy-i cemīl itdüm ise oldı hebā
Meded Allāh meded hay meded Allāh meded

IV

Gāh olur āh-ı siyāh ile cihānı yürürün
Gāh girdāb-ı ġam-ı ġuṣṣada dönüb dururun
Yaşum ırmaġı gibi boynumı burub dururun
Her dem āyine-i ʿālemde gözüm ile görürün
Ḫasteyem derd ü ġam-ı yār ile cānum sürürün
Meded Allāh meded hay meded Allāh meded

V

Benligüm eyledi cānum gözüne perde beni
Kendü kendüme ḥicāb eyleme her yirde beni
Ser-i aṣḥāb-ı ṣafā ḳıl der-i dilberde beni
Mūnis eyle dil-i Yaḥyā gibi bu derde beni
Elümi al ḳoma mey gibi ayaḳlarda beni
Meded Allāh meded hay meded Allāh meded

88
Müseddes-i Muḥibbī*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Temāşa eyledüm gezdüm ser-ā-ser mülk-i ʿOs̱mānı
Ne şerre uġradumsa sevdi dil māh-ı tābānı
Ḫaber aldum bilenlerden ʿIraḳ ile Ṣıfāhānı
Didiler geşt idenler Çīn ü Maçīn Ḫorāsānı
Naẓīrüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı s̱ānī
Sen olduñ rubʿ-ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı ḫūbānı

88:42a

* Muh'da bulunamadı.

II

Lebüñ yāḳut-ı aḥmerden dişüñ dürr-i ʿadenden yeg
ʿİzāruñ berg-i gülden kākülüñ misk-i ḫotendan yeg
Miyānuñ mūdan ince ḳāmetüñ serv-i çemenden yeg
Söze gelse zebānuñ ṭūṭī-i şekker-şikenden yeg
Naẓīrüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı s̱ānī
Sen olduñ rubʿ-ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı ḫūbānı

III

Aḳıtdı ṣu gibi dil gördi kim serv-i ḫırāmāna
Geçer dem-i ġoncesin gözden naẓar ḳıldum gülistāna
Niçe şemʿ-i cemāle pür-Yaʿḳūb-mānend pervāne
Ṣaçı leylīler evṣāfında gūş itdüm çoḳ efsāne
Naẓīrüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı s̱ānī
Sen olduñ rubʿ-u meskūnuñ bugün sulṭān-ı ḫūbānı

IV

Ġubār-ı ḫāk-i pāyuñ kuḥl idindi dīde-i bīnā
Belālardan vücūd-ı zāt-ı pāküñ ṣaḳlasun Mevlā
Ṣadā-yı vaṣf-ı ḳaddüñle bir oldı ʿālem-i bālā
Yoluña çalıḳdı vārını ṣūrīde olub deryā
Naẓīrüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı s̱ānī
Sen olduñ rubʿ-ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı ḫūbānı

V

Görüb kākülleruñ başdan perīşān oldı sünbüller
Ruḫuñ şevḳıyle bir bir dāġlar yaḳdı ḳaranfiller
Oḳur medḥ-i ruḫuñ Muḥibbī gibi gülşende bülbüller
Ḳulaḳdan ʿāşıḳ olmuş girībān-ı cāk ider güller
Naẓīrüñ görmedüm işitmedüm ey Yūsuf-ı s̱ānī
Sen olduñ rubʿ-ı meskūnuñ bugün sulṭān-ı ḫūbānı

89

Tercīʿ-i bend-i ʿışḳ min kelāmi Ḥāletī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 ʿIşḳ ile oldı bu dünyā peydā
Emr-i külliyet-i esmā peydā

2 ʿIşḳ mıṣbāḥ-ı ke-mişkāt-ı kitāb
ʿIşḳ esrār-ı Ḫudā ser-tā-pā

89:42b

3 ʿIşḳdur bāʿis̱-i īṣāl-i ḥabīb
ʿIşḳdur bu ṣūr-ı naḳş u nemā

4 ʿIşḳdur şāhid-i cān maẓhar-ı ḥaḳ
ʿIşḳdur lemʿa-i mıṣbāh-ı hudā

5 ʿIşḳdur bāʿis-i īcād-ı cihān
ʿIşḳdur arż-ı semavāt-ı aʿlā

6 ʿIşḳ kürsī vü ḳalem sidre vü levḥ
ʿIşḳ esrār-ı rumūz-ı Ṭāhā

7 ʿIşḳdur *menʿaref*ūñ sırrına rāh
ʿIşḳdur evc-i ʿalā-yı aʿlā

8 ʿIşḳdur āyīne-i nūr-ı Ḥudā
ʿIşḳdur aṣl-ı vücūd-ı eşyā

II

1 ʿIşḳdur ḳulle-i ḳāf-ı devrān
ʿIşḳdur manṭıḳ-ı esrār-ı lisān

2 ʿIşḳdur vāḳıf-ı mevḳūf-ı semāʿ
ʿIşḳdur hem-nefes-i çār-erkān

3 ʿIşḳdur külli bu zevḳ-ı ḥālet
ʿIşḳdur maʿnī-i hū naṣṣ u beyān

4 ʿIşḳ ile kāmil olub ʿışḳa iriş
Aṣlu ferʿinde anuñ yoḳ noḳṣān

5 ʿIşḳdur ism-i müsemmā ʿāḳıl
Görenin şekl-i ʿayān içre nihān

6 Bilmege ʿışḳı gerek ḥāl ehli
Ḥālet-i ʿışḳı ne bilsün nādān

7 Gözle maʿnāyı olup şāhid-bīn
Gerçi kim eylediler küll-i lisān

8 ʿIşḳdur āyīne-i nūr-ı Ḫudā
ʿIşḳdur aṣl-ı vücūd-ı eşyā

III

1 ʿIşḳ mıṣbāḥ-ı hudādur lāmiʿ
ʿIşḳdur aṣlına raciʿ lāmiʿ

2 ʿIşḳa inkārı ḳo ey zāhid-i ẖuşk
انّما العشق كسيف قاطع

3 ʿIşḳ ile eyle derūnuñ memlū
ʿÖmrüñi yoḳ yire ḳılmaz żāyiʿ

4 Ḥaşerāt ile ṣaḳın ḥaşr olma
Ḥażret-i server ola tā şāfīʿ

5 Sūdmend olmadı nāṣıḥ ʿışḳa
Kelimātuñ ḳamu ḥāşuʿs-sāmiʿ

6 Olma ey ġāfil uyan ferdāyī
Naḳd-i ʿömr gezer anuñ bāyiʿ

7 ʿIşḳa uy ʿışḳla ol ʿışḳa iriş
Kimse ʿışḳ-ı ḥaḳḳa olmaz dāfīʿ

8 ʿIşḳdur āyīne-i nūr-ı H̱udā
ʿIşḳdur aṣl-ı vücūd-ı eşyā

IV

1 ʿIşḳdur aṣlı bu çār-erkānuñ
ʿIşḳdur fārisi bu meydānuñ

2 ʿIşḳdur nāṭıḳı fī küll-i maḳāl
ʿIşḳdur künh-ü züʿl-ʿirfānuñ

3 ʿIşḳ ile ṭıyneti taẖmīr oldı
Cesedi buldı şefer-i insānuñ

4 ʿIşḳ ile olur her kim ālūde
Maẓhar-ı ẕātı olur Raḥmānuñ

5 ʿIşḳ-ı pāk ile olan ṣāfī dil
Olur ol āyīnesi devrānuñ

6 Bula gör ʿışḳ ile ʿālī derecāt
ʿArş-ı aʿlāca degül mi şānuñ

7 ʿĀrif ol eyle bu nuṭḳı taṣdīḳ
Var ise ʿışḳa eger īmānuñ

8 ʿIşḳdur āyīne-i nūr-ı H̱udā
ʿIşḳdur aṣl-ı vücūd-ı eşyā

V

1 Ne bilür n'eydügüni ḥālet-i ʿışḳ
Çekmiyenler niçe kez miḥnet-i ʿışḳ

2 H̱avf-ı Ḥaḳ ile olupdur sārı
Yatırub aldı beni heybet-i ʿışḳ

3 Gözyaşın mey cigerüñ eyle kebāb
Ehl-i ʿışḳ içre bu der-ṣoḥbet-i ʿışḳ

4 Yaturub kendüyi mestāne düşür
Ṣunulursa kime kim şerbet-i ʿışḳ

5 Ṣaḳlama ḥüsn-i cemālüñ bizden
Kimseye eylemezüz minnet-i ʿışḳ

6 ʿAyn-ı ser-çeşme-i ʿışḳ ol ʿārif
Kendüñi tanı degül ṣūret-i ʿışḳ

7 H̱āṭıruñ Ḥāleti cemʿ eyle ṣaḳın
Seni dağıtmaya cemʿiyyet-i ʿışḳ

8 ʿIşḳdur āyīne-i nūr-ı H̱udā
ʿIşḳdur aṣl-ı vücūd-ı eşyā

90

Tercī-i bend-i diger ve lehu

Feʿilātün Mefāilün Feʿilün

I

1 Bī-ġam olmaḳ dilerseñ ey ġāfil
Olma dünyāya ṣaḳın ol māil

90:43b

2 Göñlüñi virme naḳş-ı dünyāya
Āḫiri çün fenā imiş bilgil

3 ʿAmel-i ṣāliḥ işle cehd eyle
Fırṣatuñ elde iken ey ʿāḳil

4 Mezraʿ-ı āḫiretdür bu denī kūy
Bunda ek toḫmı anda ḳıl ḥāṣıl

5 Gec ḳamudan rıżā-yı Ḥaḳḳı gözet
Ḥaḳḳa olmaḳ diler iseñ vāṣıl

6 Seni dügāne luṭf ile sevile
Seni sev k'anı anı sen sevgil

7 Bu durur gitmege ṭarīḳ-i Ḥaḳḳa
Diler iseñ ṭarīḳ-i ḥaḳḳı göñül

8 Nefsiñüñ iḳtiżāsını terk it
Göñlüñ içre maḥabbeti berkit

II

1 Kimseye bāḳī ḳalmadı bu cihān
Ne deyim kim bu gün gibidür ʿıyān

2 Cehd ḳıl eyle ḳalbüñi ṣāfī
Ḳoma buġż u ḥased içinde hemān

3 Añ günāhında eyle istiġfār
Tā ki ʿafv ide ḥażret-i Subḥān

4 Lā-mekān ol mekānda n'eylersin
Durma bir yirde eyle gel cevelān

5 ʿIşḳ ile durma geçür evḳātuñ
ʿIşḳdan ḫāli olma gel bir ān

6 Ḳoma sen gel maḥabbeti elden
Bir yaña olur ise iki cihān

7 Faḳrdan itme gel ṣaḳın ʿārı
Faḫrı faḳr ile etdi faḫr-ı cihān

8 Nefsiñüñ iḳtiżāsını terk it
Göñlüñ içre maḥabbeti berkit

III

1 Ḥaḳḳa olmaḳ diler iseñ çü yaḳīn
Etmegil kimseye ṣaḳın gel kīn

2 Yaramaz görme kimseyi zinhār
Eyü gör cümlesin burada hemīn

3 Cümle kāmil bulub özüñ nāḳıṣ
Yirme maḫlūḳunı Ḥaḳḳuñ miskīn

4 Kendü aḥvālüñe olup meşġūl
Kimse ḥāline ṭaʿn itme ṣaḳın

5 Yaramazlar ile ıḫṭılāt itme
Yaramaz ṣanma ola rāza emīn

6 Rūzgāruñ işi budur hemīn
Kimisin şād ider kimisin ḫarīm

7 Eyleme red sözümi eyle ḳabūl
Diler iseñ Ḥaḳ ola saña muʿīn

8 Nefsiñüñ iḳtiżāsını terk it
Göñlüñ içre maḥabbeti berkit

IV

1 Ey göñül ʿāḳıl iseñ eyle ḥaẕer
Bu fenā dünyede velī ne beter

2 Diler iseñ ki ḫoş Ḥaḳḳa idesin
Nefsinüñ iḳtiżāsını gider

3 Velī bu dünyede yıġın malı
Şeş olup āḫiretde anı ṣoḫar

4 Gellelerde zebānīler diyeler
İşte dünyede ṣaḳladuġuñ zer

III-2b eyü: ايور M.

5 Āh kim ḫoş ne fırṣatum var idi
Ḥavf kim fevt eyledüm diser

6 Ṣoñ peşīmanlıḳ āṣṣı etmez hīç
Ol belā ile renc ile ḳılısar

7 Fırṣatuñ elde iken ey ġāfil
ʿAmel-i ṣāliḥ işle saña yarar

8 Nefsinüñ iḳtiżāsını terk it
Göñlüñ içre maḥabbeti berkit

V

1 Bu fenā dünyede iden iḥsān
Cennete girmege olur āsān

2 Belki bu fānīde olan maġrūr
Derdine bulmaz āḫir dermān

3 Cehd ḳıl kimse göñlüni yıḳma
Ele almaġa saʿyüñ eyle revān

4 Bir faḳīrüñ göñlicigini yıḳan
Vaṭanı olısar anuñ nīrān

5 Kimsenüñ ḥaḳḳı kimsede ḳalmaz
Ḳāḍı oldıḳda ḥażret-i Subḥān

6 Bize yevmüʿl-cezāda etme cezā
ʿİzzetüñ ḥaḳḳiçün eyā deyyān

7 Eger ey Ḥāletī dilerseñ sen
Dem-i āḫirde olasın sulṭān

8 Nefsiñüñ iḳtiżāsını terk it
Göñlüñ içre māḥabbeti berkit

91
Tercīʿāt-ı Ḥāletī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

1 Biz vālıh u dīvāne vü ser-mest ü ḫarābuz
Biz ḥażret-i pīrüñ eşiginde çü türābuz

2 Bārān gibi gāhī yaġarız rūy-ı zemīne
Geh ne felek ü ṭāḳ ü muḳarnesde seḥābuz

3 Ser-çeşmesiyüz cümle-i erbāb-ı ṣafānuñ
Aʿdā gözine gerçi ki mānend-i serāyuz

4 Dil levḥini pāk eylemişüz ḳal ile ḳılden
Her kim ki suʿāl etse aña şāfī cevābuz

5 Aḳa aḳı medār eylemişüz baḥr-ı muḥīṭüz
Ey münkir bed ṣanma bizi sen ki ḥabābuz

6 Biz āyīne-i cām-ı cem-i lem-yezelīyüz
ʿAyş ehline biz sāḳī-i ḫamr-ı ezelīyüz

II

1 Rūşen budur ʿālemde ki biz rūşenliyüz
Gül gibi bu gülşende çü biz gülşenliyüz

2 Defʿ eylemişüz benligi yoḳ bizde vücūdı
Ġayrı gibi ṣanmañ bizi senli benliyüz

3 Biz işimizi eylemişüz Bārīye tefvīż
Ṣanmañ bizi ʿālemde ki nefs-i dünyeliyüz

4 Ġayrı ḳomazuz ġayret idüb ḫāne-i dilde
Āyīneveş öz ṣanma ki me΄menliyüz

5 Kendüñe ḳıyās itme bizi zāhid-i ḫod-bīn
Biz ṣofīleriz ḫalvetīyüz gülşenliyüz

6 Biz āyīne-i cām-ı cem-i lem-yezelīyüz
ʿAyş ehline biz sāḳī-i ḫamr-ı ezelīyüz

91:44b

III

1 Biz ṣūfīlerüz hū diyeniz can ile dilden
Ṣanmañ bizi farḳ itmeyen bāṭılı ḥaḳdan

2 Biz ḥubb-u cihānı ḳoyuben ʿışḳa degişdük
Yaġmaya virüb vār-ı dili lezzet-i dilden

3 Biz ẓāhiri baḥs̱ eylemezüz kimse ile hīç
Biz ḥāle degişdük geçeli ḳal ile ḳılden

4 Baş rāh-ı ḥaḳḳa var ise ʿaḳluñ ḳademinüñ
Ol kūşe-i vaḥdetde ne ḥāṣıl saña elden

5 Ez̠yālı ḳoyubʿ ālem-i ʿulvīye ʿurūc it
İnsān ola mı çıḳmaya bu āb ile gülden

6 Biz āyīne-i cām-ı cem-i lem-yezelīyüz
ʿAyş ehline biz sāḳī-i ẖamr-ı ezelīyüz

IV

1 ʿIşḳuñ ehlinüñ ʿālemde yekūn tāc-ı serīyüz
Bu ẖānḳahuñ biz velī ṣāḥib-i naẓarıyuz

2 Dil levḥini pāk eylemişüz buġż u ḥasedden
Biz naẖl-i vefānuñ küre-i şāẖında biriyüz

3 Ṣanmañ bizi bir ḳara elif bilmeniz biz
Bu mīşe-i çarẖuñ ezelī şīr-i nerīyüz

4 Bu pīrezen dehre göñül virmenüz biz
Bu mīşe-i çarẖuñ ezelī şīr-i nerīyüz

5 Biz ẖalvetīyüz gezüb ẖilāf eylemezüz hīç
Biz ṣādıḳ olup kendü sözümüzüñ eriyüz

6 Biz āyīne-i cām-ı cem-i lem-yezelīyüz
ʿAyş ehline biz sāḳī-i ẖamr-ı ezelīyüz

V

1 Ac gözini refʿ idegör ẓıll-ı ḥicābı
Yā geldi şu ṣandı oña ʿālemde serābı

2 Sev cān ile dilden ḳamu aṣḥāb-ı Resūli
Dil levḥine yaz naḳş idüben çār-ı ṣıḥābı

3 Derc eyle göñül levḥine yazmayan ʿulūmı
Cehd eyle ki ezber oḳıyub cümle kitābı

4 Gel ḥażret-i pīrüñ işigi ḫākine yüz sür
Ger cān ile dilden sever iseñ bu türābı

5 Ben bendene lāyıḳ gedānuñ bendesi olmaḳ
Ol Ḥāletī cehd eyleyüp işigi türābı

6 Biz āyīne-i cām-ı cem-i lem-yezelīyüz
ʿAyş ehline biz sāḳī-i ḫamr-ı ezelīyüz

92
Tercīʿ-i bend-i Vuṣlātī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 Hancer-i hecr ile dökme ḳanum
Ḳıl teraḥḥüm ḳuluñam sulṭānum

2 Künc-i firḳatde ḳoma dil-ḫaste
Derd ile itme füzūn efġānum

3 Peyk-i āhum dolanur kūyında
Yanınca bile dil-i nālem

4 Künc-i vaṣluñı arayub ister
Gice gündüz bu dil-i vīrānum

5 Ḳandesin gül yüzüñi gel göster
Görmege ḳılca ḳalıpdur cānum

6 Seni özler bu dil-i vīrānum
Görmek ister dīde-i giryānum

II

1 Firḳatüñle gice gündüz zārum
Derd-i hecrüñle ʿaceb bīmārum

92:45b

2 Çekmege bār-ı ġam-ı hicrānuñ
Ṭāḳatum ḳalmadı yoḳdur çārem

3 Ḳandesin rūḥ-ı revānum ḳande
Bilmezem arāyı ḳande vārum

4 Şeb-i ġamda iddüm āh u fiġān
Uyẖu görmez gözüme bīdārum

5 Ġam-ı hecrüñle olan derd-i dili
Söylemege aġız açdı dilüm

6 Seni özler bu dil-i vīrānum
Görmek ister dīde-i giryānum

III

1 Vaṣluña itmek içün ḳurbānı
Ṣaḳlaram sīnem içinde cānı

2 Cām-ı ʿışḳuñda ḳad etmişem ʿahd
Unudam ṣanma olan peymānı

3 Derd-i hecrüñle göñül zār u ḥazīn
N’ideyin seyr-i bahāristānı

4 Baḳmazam Gülşen-i dehre hergiz
Ger ola bāġ u cinān-ı būstānı

5 Virdi yaġmaya göñül şehrini ġam
Gel gel ey taẖt-ı dilüñ sulṭānı

6 Seni özler bu dil-i vīrānum
Görmek ister dīde-i giryānum

IV

1 İsterem görmeye sen cānānı
Vaṣluña hīç bulamam imkānı

2 Seyl-i eşkümle ẖarāb oldı göñül
Yıḳdı dil mülkini itdi fānī

3 Her belāya bilürem ġāyet vār
Var mı hecrüñde ʿaceb pāyānı

4 Ḳıl vefā eyle teraḥḥum baña
Gele ey luṭf-ı mürüvvet kānī

5 Ḫasteyem genc-i ġam-ı firḳatde
Göregel derdüme ḳıl dermānı

6 Seni özler bu dil-i vīrānum
Görmek ister dīde-i giryānum

V

1 Niçe bir dīdelerüm ḳan olsun
Niçe bir hecr ile giryān olsun

2 Dil tennūrunda ciger-pāreleri
Niçe bir hecr ile büryān olsun

3 Genc-i firḳatde yatur dil-ḫaste
Niçe bir derd ile nālān olsun

4 Kimse bilmez ġam-ı hecrüñ ile
Ṣaḳladum sīnede pinhān olsun

5 Yaş revān eyleyeyin çeşmümden
Ṣulasın yoluñı bārān olsun

6 Seni özler bu dil-i vīrānum
Görmek ister dīde-i giryānum

VI

1 Niçe bir hecr ile yürek yana
Niçe bir döne ciger büryāna

2 Ġam-ı hecrüñe olur mı ġāyet
İrişür mi ki ʿaceb pāyāne

3 Gice gündüz yanaram hasret ile
Firḳatüñ odı irişdi cāna

4 Gülşen-i ḥüsnüñi añub her dem
Gelürem zārī ḳılup efġāna

5 Teşnedür cān u göñül hecrüñ ile
Şerbet-i vaṣluñı ister ḳana

6 Seni özler bu dil-i vīrānum
Görmek ister dīde-i giryānum

VII

1 Bī-ḳarārum gezerüm āvāre
Derd-i hecre aradum bir çāre

2 Tīr-i hicrān ile baġrum pür-ḫūn
Tīġ-i firḳatle yürek ṣad-pāre

3 Girye vü zārı ḳılur şām u seḥer
Hecr elinden Vuṣlatī bī-çāre

4 İsterem ḳarşuña bu bülbül-i dil
Gele feryād u fiġān u zāre

5 Seni özler bu dil-i vīrānum
Görmek ister dīde-i giryānum

93
Min kelāmi Āgehī ḳaṣīde berāy-ı şütür-ı hücre

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Süvār olub şütüre gitdi yār ḥücremden
Belā şütürlerine menzil oldı ḥücre-i ten

2 Geleydi ḥücre-i Mecnūna üştür-i Leylā
Ḳılurdı ḥücresini maḳdem-i şütür rūşen

3 Viṣālī ḥücresine göñlüm üştüri iremez
Bu ḥücrede gice üştür meger ki sūzen

4 Ṣafā şütürleri dil ḥücresine meyl itmez
Ḳarār-ı ḥücrede üştür dilā dutar mı vaṭan

5 Bulur mı ḥücre-i ʿışḳuñ yolın her üştür-dil
Gezerse ḥücre-i dehri şütürveş ʿāmmetan

93:46b
93/4b ḳarār-ı ḥücrede: firāz-ı hücrede Agş

6 Şütür-dil olma dilā ḥücre-i cihānda yüri
Ne ḥücre bāḳī ḳalur bunda ne şütür ne resen

7 Nedür bu ḥücre vü bunca şütür bu deñlü raẖat
Şütür ola saña tābut ü raẖt-ı ḥücre kefen

8 Şütür gibi bu fenā ḥücreyi mekān etme
Şütür misin nedür ey dil saña bu ḥücre-i ten

9 Getürme ḥücre-i cismüñe üştür-i nefsi
Ki ḥücre teng ü şütür büzürg ü ʿāẓīm beden

10 Dilerseñ üştür-i cān ḥücresi ola rūşen
Şütür gibi bu fenā ḥücrede belā yüklen

11 Dürüşke ḥücreyi ʿarş ide himmetüñ şütüri
Yüri şütür gibi ten ḥücresinde ḳılma vaṭan

12 Dayanma ḥücre-i cismile üştür-i nefse
Ki ḥücre süst u ẖarāb u şütür ḳavī düşmen

13 Götürmeden şütür-i mevt ḥücreden raẖtı
Şütürle ḥücreden el çek nedür bevar pūzen

14 Ne ḥücresinde ṣafā var ne üştüründe vefā
Bu fānī ḥücreyi üştürveş eyleme mesken

15 Çü ḥücre köhne şütür mest u sār-bān ġāfil
[Re]vānuñ üştürine ḥücre olmaz ayruḳ ten

16 Meger ki maḥmil-i üştürde şāh-ı ḥücre-nişīn
Şütürle ḥücreñe luṭfundan ola sāye-figen

17 Şütür süvār-ı ʿArab şāh-ı ḥücre Kaʿbe
Medīne ḥücre şütür-bādındur aña Veys-i Ḳaran

18 Bi-ḥaḳḳ üştür-i Ṣāliḥ bi-ḥaḳḳ-ı ḥücre-i ḳuds
Şütür çerān ki bir ḥücredür sekiz gülşen

10a cān: dil Agş

19 Hezār bār şütür-i ḥücreñ içre zānū bend
Henūz hücreñe biñ yük şütür çeker maẖzen

20 Māḥabbetüñ şütüri ḥücre-i göñülde yatur
Şütürle ḥücre gerekmez eyā emīr-i zemīn

21 Şütür şütür keremüñ ḥücre ḥücre iḥsānuñ
Ne ḥücre ḳaldı ne üştür ki irmedi senden

22 Derūn-ı ḥücre ki ẖār-ı şütürle memlūdur
Şütürle ḥücreye gelseñ olurdı ṣaḥn-ı çemen

23 Şütür Burāḳ’uñ olub ʿarş ḥücreñ olsa n’ola
Suvār olub şütür ḥücreñe olmadı mı Mülk-i Yemen

24 Dil oldı ḥücrede sensiz şütür gibi esrük
Şütür ki ḥücrede tenhā ḳala ṭavar mı resen

25 Şütürle ḥücreñe ʿazm etse Āgehī bendeñ
Varınca ḥücreñe dil-i şütür olur kef-zen

26 [Ġ]araż saña bu şütür ḥücreden maḥabbetdür
Şütür-i ḥücre bahāne-i murād sensin sen

27 Niçe ḳıṭār-ı şütür ḥücre ḥücre medḥ ü s̱enā
Nite ki ḥücre-i Kaʿbe şütür ola āḥsen

94
Tercīʿ-i bend-i Hātıfī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

1 Ey ṣaçı sünbül-i perīşānum
V’ey ruẖ-ı gül yüzi gülistānum

2 Yüze geldi firāḳ-ı laʿlüñden
Gözden aḳan cigerdeki ḳanum

19b yük: bin Agş
94:47b

3 Bendeyem çarḫ-ı ẓālim ayırdı
Seni benden benüm güzel ḫānum

4 Saʿy ile bir daḫi ayrışdırsa
İşigüñ Kaʿbesine Subḥānum

5 Ḳapuñı secdegāh idüb yüzüñi
Kaʿbe-i dīn idinem īmānum

6 Ölmez isem bu derd u ḥasret ile
Ḳurtarursam bu ġuṣṣadan cānum

7 Ḥaḳḳ teʿāla meded ḳılub bir gün
Gerü saña irince sulṭānum

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

II

1 Ḳaşlaruñ ḳıldı ḳametüm çü hilāl
Gün yüzüñden gözümde ḳaldı ḫayāl

2 Ruḫlaruñ güllerinden ayrulalı
Eksik olmadı gözlerümden āl

3 Elif u lām u mīm u cīm olmuş
Ḳad u zülfü dehān u ḳaşı hilāl

4 ʿAybını bir noḳṭa ġaīb ider güzelüm
Yüz ider bir güzelligi iki ḫāl

5 Sen kimi ister iseñ ānuñ ile
Şād olub ʿişret eyle her meh ü sāl

6 Bende nāz u ġamuñla ṭutuşayın
Yana ben göreyin nice olur ḥāl

7 Nitekim tende buluna cānum
Nitekim cānda ola ẕerre muḥāl

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

III

1 Ruẖlaruñ ʿaksi düşdi gülzāre
Yandı bülbül ṭutuşdı gül-nāre

2 Ṣu gibi ṣāf olmasa ger dil
Māil olur m'idi o dīdāre

3 Sen güneşsin revā mı sāye gibi
Düşe yanuñca her yüzi ḳara

4 Beni yād itme şād olur düşmen
Urmagil yarem üstüne yara

5 Göñlümüñ ẖānesini yap yap yap
Zaḥmet olmaya ġayrı miʿmāre

6 Ölür āẖir bu ḳahr ile cānum
Olmasa vaṣluña eger çāre

7 Bendeñi ẖāk idince devr-i zamān
Durayın işiginde bīçāre

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

IV

1 Yüregüm yaḳdı āteş-i hicrān
Meded ey āftāb-ı devr-i zamān

2 Gün yüzüñle gözüm münevver iken
Ṣaḳladuñ yaʿnī eyledüñ pinhān

3 Dişlerüñ laʿlüñ ile görmeyeli
Çıḳdı gözümden bu lüʿlüʿ-i mercān

4 İrdi dün gün yüzüñden ayrı şehā
Meh ü mihre zevāl ile noḳṣān

5 Düşmen olma düşmene uyma
Dostum görme herkesi yeksān

6 Göñlümi yıḳma kim cihān yıḳılur
Güzelüm ẓālim olıcaḳ sulṭān

7 Bendeyin yāre geçen geçdi
Hele virdüm budur benüm her ān

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

V

1 Baña ḳılsañ cefā revā ne ola
Her işüñ lāyıḳın bilür m’ola

2 Ḳomadı āhum ile yaşuma yir
Senden ayru yer ile gökde baña

3 Yansun āhum yaşum yire geçsün
Eylediler beni ile rüsvā

4 Der idüñ baña çāre eyleyüben
Olıcaḳ böyle vü āgeh ü şeydā

5 Senden ayrılduġumdur aġladuġum
Ey dirīġā ve ḥasretā vā ḥayfā

6 Bir yüze dāḫi açuben gözümi
Kesile baḳayım yaşım ḳaṭʿ ā

7 Ġayriden ḫālī eyleyüp göñlüm
Oturub genc-i ġamda bes şāhā

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

VI

1 Bülbülin menzil-i ḳafesindeyin
Güle yār oldı ḫār u ḫas n’ideyin

2 Lebüñe irmedüm raḳīb irdi
Yeg imiş ṭūṭīye ḳafes n’ideyin

3 Saña irmek hevāsın eylerdüm
Aṣṣı ḳılmaz imiş heves n’ideyin

4 Vaṣlıñuñ geçdi ḳāfilesi
Çalınur semʿüme cers n'ideyin

5 Aldı cānum firāḳ u cevr u sitem
Ḳaldı bir iki üc ḳafes n'ideyin

6 Mūnisüm yār meclisüm sen idüñ
Olmaduñ sen de dest-res n'ideyin

7 Ḫāk-i pāyuña yüz sürem der idüm
Çāre yoḳ gördüm aña pes n'ideyin

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

VII

1 Göz oluptur bu cümle ten şimdi
Göremez gün yüzüñ neden şimdi

2 Bilür idi beni gören evvel
Bilmez oldı beni bilen şimdi

3 Baña lāyıḳ mıdur bu ẕilletler
Şeh iken bu cihāna sen şimdi

4 Ḳanı Yūsuf gibi güzel şāhum
Ḳande gitdi o gül-beden şimdi

5 Gice gündüz efendi añmaz isem
Hele bilmen ḳalānı ben şimdi

6 Böyle ḳalmaz efendi bu ʿālem
Unudulur bu eglen şimdi

7 Bu cihānuñ ṣırıtduġuna baḳub
Aġlar imiş biraz gülen şimdi

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

VIII

1 Seng-i cevr ile göñlümi ṣısan
Bir gün olur ki āḫir acırsın

2 Niçe kāfir elinde bend oldum
Bilmezsin ne dürlü kāfirsin

3 Dilümi baġladuñ gözümle bile
Seni ben bilmezem ne sāḥirsin

4 Seni benden iderse kim ki cüdā
Ṭatlu cānından anı ayırsın

5 Göñlüm alduñ yā nice ʿaḳlı ile
N'ideyin söylemedin ḳaḳırsın

6 Bende cān u göñülle egleyeyin
Gözüñe haydi göñlümi virsin

7 Dest-i luṭfuñla bir yire şāhum
Oñmadıḳ başa ʿaḳıl mı dirsin

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

IX

1 Ḳātilin ey yār-ı bī-vefā ḳātilin
Ḳātilin ey gözleri belā ḳātilin

2 Baña etdüklerüñ senüñ bir bir
Ḳalur ise saña ḳala ḳātilin

3 Hele al sen gözüm yaşın şimdi
Saña n'eyler bu mācerā ḳātilin

4 Bu güzellik bu nāz u istiġnā
Göresin ʿāḳıbet n'ola ḳātilin

5 Sen de bu firḳate benüm servüm
Düşesin gül yüzüñ ṣula ḳātilin

6 Dem-i āḫirde Hātifī senden
Bu duʿāyı ider ricā ḳātilin

7 Gele ey cevri çoḳ benüm cānum
Hecr ile alma bir para ḳātilin

8 Fikrüñi cāna mūnis eyleyeyin
Zikrüñi yār u meclis eyleyeyin

95
Tercīʿ-i bend-i Raḥīmī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

1 Eger ʿāşıḳ olan bu berr u baḥre āşinā olsa
Sevād-ı salṭanat etmez şeh-i ʿışḳa gedā olsa

2 ʿAceb mi pend u gūdan bu göñül her dem cüdā olsa
Olur bīgāne ẖalḳa ʿışḳa her kim āşinā olsa

3 Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkün bir göñül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışḳ elinden iki ʿālem bir yaña olsa

II

1 Bu dil lā-yaʿḳıl olmuşdur şarāb-ı cām-ı ḥayretden
İçüp vaḥdet meyin ayaḳ getürdi bezm-i kes̱retden

2 Çü uṣṣı eylemez ẕikr itme nāṣıḥ pend ü ḥikmetden
Rehā bulmaġa imkān yoḳ göñül ḳayd-ı taʿalluḳden

3 Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkün bir göñül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışḳ elinden iki ʿālem bir yaña olsa

III

1 Çü bir meh-rūya dil virdüñ anı ol māha ıṣmarla
Reh-i ʿışḳ içre yoldāş it ġam-ı hem-rāha ıṣmarla

2 Gedā-yı şāh-ı ʿışḳ oldı anı ol şāha ıṣmarla
Aradın çoḳ hemān şimden gerü Allah'a ıṣmarla

3 Ḫalāṣ olmaḳ ne mümkün bir göñül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışḳ elinden iki ʿālem bir yaña olsa

IV

1 Ġam-ı ʿışḳı neden fehm itmeyüb ṭaʿn itse her cāhil
Melāmet ṭāşı biñ yerden gelürse yüz cevirmez dil

95:49b

2 Olupdur şöyle cām-ı ʿışḳ ile dil-mest-i lā-yaʿḳıl
Raḥīmī çünki teʾs̱īr eylemez terk-i naṣīḥat ḳıl

3 H̱alāṣ olmaḳ ne mümkün bir göñül kim mübtelā olsa
Alınmaz ʿışḳ elinden iki ʿālem bir yaña olsa

96
Tercīʿ-i bend-i ʿAşḳī*

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

1 Bādī-i naẓarda göreli ben mübtelā seni
İtdüm göñül vilāyetine pādişāh seni

2 Cān u cihāna virmezin ey dilrubā seni
Dünyā nedür bedel ḳılam ey cān seni

3 Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dilrubā seni

II

1 Ḳıblem ḳapuñı Kaʿbe-i ʿulyāya virmezin
Kūyuñ riyāżını cennet-i aʿlāya virmezin

2 Reftār-ı serv-i ḳadduñi Ṭūbā'ya virmezin
Bir kez yüzüñe baḳmaġı dünyāya virmezin

3 Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dilrubā seni

III

1 ʿIşḳuñ yolında terk iderin cism ü cānı ben
Ölünce beklerin hele bu āsitānı ben

2 Sensiz n'eyleyeyin efendi bu cihānı ben
Ḳande bulam senüñ gibi bir nev-cüvān ben

3 Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dilrubā seni

96:50a

* Aşk'da bulunamadı.

IV

1 Bir dem mi var ki baḥr-ı ġam-ı ʿışḳa dalmazın
Girdāb-ı ʿışḳa zevraḳ-ı cismümi ṣalmazın

2 ʿIşḳuñ yolında bāş u hem cāna ḳalmazın
Sensiz cihān mülkini bir pula almazın

3 Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dilrubā seni

V

1 Kūyuñ kirāsı cennet-i meʿvā mı n'eylesün
Ḳaddüñ esīri sāye-i Ṭūbā'yı n'eylesün

2 Gören yüzüñi ġayrı temāşāyı n'eylesün
Sensiz efendi ʿAşḳī bu dünyāyı n'eylesün

3 Dünyāyı bir yaña ḳosalar bir yaña seni
Baña seni gerek ey dilrubā seni

97
Tercīʿ-i bend-i ʿUlvī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 Ḳıl naẓar ḥālüme ey kişver-i ḥüsnüñ şāhı
Kāh cevr eyler iseñ bārī esirüñe gāhī

2 Ḳoma tenhāda vü firḳatde dil-i gümrāhı
İrmesün çarḫa dem-ā-dem bu ġarībüñ āhı

3 Bezme gel bu gice ey ʿalem-i ḥüsnüñ māhı
Yoḳsa yerden göge dek incinürem vallāhī

II

1 Ẓulmet-i firḳate ṣalma dil-i nālānumuzı
Her dem irgürem meded göñülde efġānumuzı

2 Bezme gel bu gice ey ʿalem-i ḥüsnüñ māhı
Yoḳsa yerden göge dek incinürem vallāhī

97:50b

III

1 Gözyaşın bezm-i maḥabbetde şarāb eyleyelüm
Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm

2 Cigeri āteş-i şevḳuñla kebāb eyleyelüm
Mey-i laʿlüñle dili mest ü ḫarāb eyleyelüm

3 Bezme gel bu gice ey ʿalem-i ḥüsnüñ māhı
Yoḳsa yerden göge dek incinürem vallāhī

IV

1 Şeb-i ġamda şu ḳadar derd ile āh eylemişüz
Yerleri gökleri hep dūd-ı siyāh eylemişüz

2 Gerçi cān naḳdini yoluñda tebāh eylemişüz
Naẓaruñ yoḳ bize bilsek ne günāh eylemişüz

3 Bezme gel bu gice ey ʿalem-i ḥüsnüñ māhı
Yoḳsa yerden göge dek incinürem vallāhī

V

1 Ġayrılarla niçe bir cām-ı mey nūş idesin
Cürʿaveş ḫāke ṣalup ʿUlvī'yi bī-hūş idesin

2 Niçe bir ḳavm-ı ḥasūduñ sözini gūş idesin
Niçe bir eyledügüñ ʿahdi ferāmūş idesin

3 Bezme gel bu gice ey ʿalem-i ḥüsnüñ māhı
Yoḳsa yerden göge dek incinürem vallāhī

98
Tercīʿ-i bend-i Raḥmī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

1 Nūr bahār oldı yine irişdi hengām-ı cünūn
Dāġ-ı sīnem gibi ṣaḥrālar olupdur lāle-gūn

98:50b
I-1a oldı: irüp Rah

2 Yāresin çeşmüm döker her laḥẓada seylāb-ı ḫūn
Āh elüñden kime feryād ideyin ey dehr-i dūn

3 Ḫāṭırum maḥzūn bağrum ḫūn baḫtum ser-nigūn
Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

II

1 Bir seḥer gülzār-ı ʿazm idüb niçe ṣāḥib-kemāl
Ṣundılar destüme bu devrāne gülzār-ı ḫayāl

2 Kevkeb-i iḳbālümi yād idüb acdum anda fāl
Nāgehānī geldi bu maṭlaʿ o demde ḥasbiḥāl

3 Ḫāṭırum maḥzūn bağrum ḫūn baḫtum ser-nigūn
Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

III

1 Yūsuf'umdan ayrı düşdüm nitekim Yaʿḳūb-ı zār
Kār-ı yār-ı derd [ü] ġamla eyleyüp terk-i diyār

2 Ḫārḫār-ı ġam vücūdum eyledi zār u nizār
Germ-i miḥnet sīnemi evkār idüb Eyyūb-vār

3 Ḫāṭırum maḥzūn bağrum ḫūn baḫtım ser-nigūn
Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

IV

1 Tīġ-i ḥasret cāme-i cismüm idibdür çāk çāk
Nīze-i ṭaʿn-ı ʿadūdan āh kim oldum helāk

2 Künc-i ġamda sīne pür-dāġ derūnum derd-nāk
[Elde bāde] gözde āb u dilde nār u başda ḫāk

3 Ḫāṭırum maḥzūn bağrum ḫūn baḫtım ser-nigūn
Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

2a yāresin: yaraşur Rah
3a ḫāṭırum maḥzūn: ṭāliʿüm maġbūn Rah
II-1b devrāne: dīvān-ı Rah
3a ḫāṭırum maḥzūn: ṭāliʿüm maġbūn Rah
III-1a nitekim Yaʿḳūb-ı zār: āh kim Yaʿḳūb-vār Rah
1b kār-ı yār: kārbān Rah
2a ḫārḫār: ḫār ü bār Rah
3a ḫāṭırum maḥzūn: ṭāliʿüm maġbūn Rah
IV-2b nār: nāz Rah
3a ḫāṭırum maḥzūn: ṭāliʿüm maġbūn Rah

V

1 Raḥmiyā devrān beni Mecnūn-ı ʿışḳa yār idüb
Ṣaldı ṣaḥrā-yı belāya menzilüm kuhsār idüb

2 Oḳurum bu maṭlaʿı derdüm aña eşʿār idüb
Kim gelürse yanuma ḥālümden istifsār idüb

3 H̬āṭırum maḥzūn bağrum h̬ūn baḫtım ser-nigūn
Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ġāyet zebūn oldum zebūn

99
Müseddes-i Ḥāletī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Bilürsin ey göñül çün kimseye bāḳī degül devrān
Geçür zevḳle ʿömrüñ çekmegil ġam ẕerrece bir ān
Girüb meydān-ı ʿışḳ içre urup ṭāvusveş cevlān
Düşüb ṭağlara Mecnūn gibi ve ala baş açıḳ ʿüryān
Ṣalādur cümle ʿuşşāḳa kilk-i dervīş olan yārān
Füyūżāt-ı ilāhidür ulu devlet bulur elān

II

Firāḳuñ cāna kār itdi ḳarārum ḳalmadı gitdi
Esirge bendeñi cānā cefāyīse n'ola yetdi
Meded vaṣluñla şād eyle yeter hecrüñle ağlatdı
Firāḳuñ bağrumı ḳan eyleyüb yaşum revān itdi
Göñül baḥri yine ṭaşdı cihānı eyle ġark etdi
Yaḳīn oldı ki āfāḳı ser-ā-ser bürüye ṭūfān

III

Şerīʿatle olan ḳāyim Ḥaḳḳ'ı aña muʿīn buldum
Hevā-yı nefse uyanları şeyṭān-ı laʿīn buldum
Ṣırāṭ-ı müstaḳīm üzre olan Ḥaḳḳ'a yaḳın buldum
Şerīʿat yolına girdüm ʿaceb rāh-ı emīn buldum
Maʿānī baḥrine daldum ḥaḳāyıḳ maʿdenin buldum
Bu gevher ḳıymetin bilmez bahāsın virmeyenler cān

V-2a eşʿār: aşkār Rah
3a h̬āṭırum maḥzūn: ṭāliʿüm maġbūn Rah
99:51a

IV

Dilerseñ ey göñül rāḥat olup cānuñ ṣafā sürsin
Gözüñ aç dem-be-dem ġafletde ḳalma niçe uyursın
Dilā meydān-ı ʿışḳ içre serin ṭob eyleyi dursın
Bu yolda virmeyen cānı nice cānāneyi görsin
Kim ister ire cānāne dil ü cān terkini ursın
Çü sen cānuña ḳıymazsan yüri pes özleme cānān

V*

Cihān mülkin vireler baña almam bir pula el-ḥaḳ
Müsāvī oldı yanımda yoġ u vār anı etmem farḳ
İçeli bāde-i vaḥdet olalı mest-i müstaġraḳ
Tecellī-i ilāhī Ḥāleti olmuşdı ġāyet ġarḳ
Ḫayāl-i pür-maʿānīdür cihānı ḳaplamış muṭlaḳ
Ṣıġmaġa velī ḳanı bula gör aña pür-vicdān

100

Sāḳīnāme der-muʿaşşer güfte-i Ḥāletī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Sāḳiyā ṣun bize mey-i ḥamrā
Tā ki cūş ide dilde zevḳ u ṣafā
ʿIşḳ-ı yār oldı derdüme dermān
İstemem derd-i ʿışḳ yāre devā
Bir perī yüzlüye göñül oldı
Cān ile dilden ʿāşıḳ-ı şeydā
Kākül-i ʿanberin görelden ben
Başuma geldi bu benüm sevdā
İçelüm sāḳiyā müdām içelüm
İçelüm ayıḳ olmayup içelüm
Sāḳī ṣun içelüm mey-i gül-gūn
Oldı ʿālem-i bahār gūn-ā-gūn

II

Bāḳī çün kimseye degül devrān
Gül gibi dāyim olalum ḫandān
Oldı ʿālem-i bahār ey sāḳī
İçelüm ayıḳ olmayup bir ān
Fırṣatuñ elde var iken ey dil

* Bent, mısra sayısı bakımından eksiktir.
V-6: Mısra vezne uymamaktadır.
100:51b

Dāimā ʿayş u ʿişret ile hemān
Bu cihān ey göñül çü bir demdür
Sür demüñ olmadan ṣoñı vīrān
Demidür ʿayş u ʿişret eyleyelüm
Niçe bülbülveş olalum nālān
Sāḳī ṣun içelüm mey-i gül-gūn
Oldı ʿālem-i bahār gūn-ā-gūn

III

Gitdi vaḳt-i ḫazān erişdi bahār
Bāġa ʿazm idelüm gel ey dildār
Oldı sen Leylī'ye bu dil Mecnūn
Zeyn olaldan bahār ile eşcār
Bülbülüñ irdi çarḫa āvāzı
Hem-nişīn oldı ġonceye çün ḫār
İçelüm sāḳī içiçek demdür
Çünki bu ʿālemüñ güzelligi var
Sāḳiyā ṣun bize müdām müdām
Ḳalmadı cān u dilde ẕerre ḳarār
Sāḳī ṣun içelüm mey-i gül-gūn
Oldı ʿālem-i bahār gūn-ā-gūn

IV

Niçe dil zār ile nizār olsun
Niçe ʿışḳuñla bī-ḳarār olsun
ʿIşḳuña düşeli revā mı bu dil
Dem-be-dem ġamlar ile yār olsun
Vaṣluñ ile bu ḳalbi şād eyle
Demidür billāh ey nigār olsun
Gülsitān içre yār ile ṣoḥbet
İdelüm niçe rūzigār olsun
Meclis-i meyde dilerim senden
Nice būseñ baña kenār olsuñ
Sāḳī ṣun içelüm mey-i gül-gūn
Oldı ʿālem-i bahār gūn-ā-gūn

V

İçelüm sāḳiyā müdām içelüm
Ḳoma elden mey müdām içelüm
Yār ile Ḥāletī gülistānda
Zevḳ idüb ḥāṣıl-ı kelām içelüm
Sāġarı devr eyle ey sāḳī
Olma ḫālī ʿale'd-devām içelüm
Mest olup ayıḳ olmayup bir ān
İçelüm durma ṣubḥ u şām içelüm

Sözümüz budur evvel u āḫir
Sözi ḳaṭʿ eyle vesselām içelüm
Sāḳī ṣun içelim mey-i gül-gūn
Oldı ʿālem-i bahār gūn-ā-gūn

101
Ve eyżān leh muʿaşşer

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

Gül-i gülşen gözüme ḫār oldı
Vüsʿat-i dehr başuma dar oldı
Umma andan vefā ḥazer eyle
Çarḫ-ı aṭlas kimüñle yār oldı
Bir nefes ḫālī olmadı ġamdan
Dār-ı dünyāya kim ki cār oldı
Menzil-i ten ki ola taḫt-ı türāb
Ṭutalum şāh-ı kām-kār oldı
Tā ezel aġlamaḳ naṣībümdür
Gözlerüm yaşı cūybār oldı
Yoḳ nihāyet ġama dırāz oldı
Şādīliḳ ʿömür gibi āz oldı

II

Çün naṣībüm belā vü miḥnet imiş
Ḳısmet oldıḳda her kişiye naṣīb
Çekerim anı ol ki ḳısmet imiş
Dār-ı dünyāda baña ẕillet imiş
Ḳoma yā Rab beni meẕelletde
Tābʿi-i nefse aḫiret let imiş
Her ki bunda faḳīr ola ṣādıḳ
Menzili yārın anda cennet imiş
Yā İlāhī vücūdum itdi helāk
Derd ü miḥnet baña ne ʿillet imiş
Yoḳ nihāyet ġama dırāz oldı
Şādīliḳ ʿömür gibi āz oldı

III

Çekeyin rūz u şeb belā niçe bir
Olayın derde mübtelā niçe bir
Ellere şād u basṭ ola devri
Ḳahr u derd u ʿınā baña nice bir

101:52b

Rāygān ola ʿāleme şādī
Ben aña bulmayam bahā nice bir
Ḥilm ile eyleye cihānı ġarīḳ
Baña ḳahrın ide ʿaṭā niçe bir
Olmaya ḫālī gözlerim yaşı
Ola her dem bu mācerā nice bir
Yoḳ nihāyet ġama dırāz oldı
Şādīliḳ ʿömür gibi āz oldı

IV

Beni dem-beste eyledi devrān
Cürʿa-dān-ı ġam eyledi ḥayrān
Baña rūzī olan muṣībetdür
Şādlıḳ eyledi özün pinhān
Mevc-i ġam ḳaʿr-ı dilde eyledi cūş
Beni bu ḥālet eyledi nigerān
Bu muṣībet beni ḥazīn itdi
Başumı itdi āḫiri ġalṭān
Zecr u ḳahr u elem degül mi ġaraż
Ki ide ʿāleme beni destān
Yoḳ nihāyet ġama dırāz oldı
Şādīliḳ ʿömür gibi āz oldı

V

Olmuşam Ḥāletī cihānda ġarīb
Elem ü zecr ü ḳahr olalı naṣīb
Şādlıḳ buʿd-ı meşrıḳayn oldı
Ġuṣṣa vü derd ü miḥnet oldı ḳarīb
Ġam olupdur bu cāna müstevlī
Eylemeñ aġladuġuma taʿyīb
Dili bu varṭadan ḫalāṣ eyle
Kereminden degül İlāhī ʿacīb
Ḳaʿr-ı deryā-yı ġuṣṣaya daldum
Dilerem fażl-ı Ḥaḳḳ irişe ḳarīb
Yoḳ nihāyet ġama dırāz oldı
Şādīliḳ ʿömür gibi āz oldı

102

ʿAle’t-taḥḳīḳ ʿatīḳ-ı Ḫudā olan Ebū Bekir ṣıddīḳ ḥażretlerinüñ fażīletlerinüñ mübārek ẕikridür (Raḍiyallāhu teʿālā ʿanh)

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

1 Dār-ı dünyāyı ṣanma cāy-ı sürūr
Olasın tā muẓaffer u manṣūr

2 Ḳadre ir ṣu gibi görüb dīdār
Yüri Ṭūr-ı niyāzda ṭūrı ṭūr

3 Ṭoldı cürm ile nāme-i aʿmāl
N’ola ḥālüñ olınca vakt-i nüşūr

4 Doḳınur nāvek-i ecel āḫir
Saña oldı nişāne ehl-i ḳubūr

5 Ṣıdḳ ile ümmet-i Muḥammed iseñ
Ṣalavātı dilüñden eyleme dūr

6 Çār-ı yāre riʿāyet eyleyi gör
İde raḥmet saña o Rabb-i ġafūr

7 Oldı Bū-Bekr efḍal-i ümmet
و عليه رواية الجمهور

كان بعد النّبيّ با لتحقيق
افضل الخلق عند نا الصدّيق

II

1 Ol Ḫudā-yı Müheymin-i Müteʿāl
Ẕāt-ı pākine virdi fażl u kemāl

2 Aña evc-i yār oldı cümle muṭiʿ
Bārekallah zihī ḫuceste-ḫıṣāl

3 Aḥmed’e yār-ı evvel olmuşdur
Ol elif-ḳāmet ü mübārek fāl

102:53b

4 Ol ki bālā-nişīn-i ümmetdür
Oldı adındaki elif aña dāl

5 Lafẓ-ı nāmı evcinden efzūndur
Fażlına olsa n'ola istidlāl

6 Saña efzūn didük ise zīnhār
Yañılub olma ṣaḳın ehl-i ḍalāl

7 Her biri rükn-ü Kaʿbe-i dünyādur
Ġayri eksiklik ile ḳılma ḫayāl

8 Oldı ṣıdḳ ile efḍal u evlā
رفع اللّٰهُ قدره ابدًا

III

1 Bedr idi alnı yā kefi ḫūrşīd
Şaʿşaʿa oldı aña ḥaṭṭ-ı sefīd

2 Çehresin ḳılmış idi nūrānī
Pertev-i nūr-ı vaḥdet ü tevḥīd

3 Naḳl ider bu ḥadīs̱i rāvīler
Buyurubdur Resūl-ı Rab ü Mecīd

4 Gelse mīzāne ḫalḳuñ īmānı
Anuñ īmānı olaydı mezīd

5 Ġār içinde aṣardı pāyini mār
Cānına irdi bir cefā-yı cedīd

6 Vāḳıf oldı bu ḥāle şāhid-i Ḥaḳ
Didi āḫir seni bu ide şehīd

7 Allah Allah nedür bu fażl u kemāl
Oldı ḫalḳ-ı cihān içinde farīd

8 Yār-ı ġār-ı Muḥammed-i muḫtār
ثاني اثنين اذ هما في الغار

IV

1 Ġār-ı ten oldı ṣanki anlar cān
Oldılar anda cān gibi pinhān

2 Ġār içinde Resūlullāh-ı ṣıddīḳ
Birlige yetdi oldı künc-i nihān

3 Ey niçe Yūsuf’ı ḳoyub çāha
İrgürür ʿizz ü cāha devr-i zamān

4 Oldı ġār içre ṣanasın ānlar
Ẓulmet içinde çeşme-i ḥayvān

5 Bu iki ʿandelīb-i bāġ-ı aḥad
Ḳıldılar bir ḳafes içinde mekān

6 Beñzer ol müʿmin-i muvaḥḥide ġār
Ola ḳalbinde ṣıdḳ ile īmān

7 Düşmen-i bī-ḥisāba aṣdı ḥicāb
Perde-dār oldı ʿankebūt ol ān

8 Dīn içün çekdiler bu deñlü belā
İde raḥmetlerin ziyāde Ḫudā

V

1 Ḳıldı ḥükm ü ḥukūmeti niçe yıl
Oldı ʿömr-ü ʿazīz-i müstaʿcel

2 Eyleyüb ārzū-yı ʿīd u ṣāl
Ḳıldı cānāne cānını vāṣıl

3 Göñli mānend-i cennetü’l-me’vā
Dār-ı dünyāya olmadı māil

4 Evliyā eyle enbiyāya duḫ
Ḳalmaz imiş zamāne ey ġāfil

5 Maʿṣiyet-i cāmı şimdi Yaḥyā’yı
İtdi ḥayrān u mest u lā-yaʿḳıl

6 V’ey eger aġlamazsa aḥvālin
Rūz-ı maḥşerde aña ve’l-ḥāṣıl

7 Devlet anuñ ki ola ol şāhid
Āstānında ola bende-i muḳabbel

8 Gülşen-i dīn ḳıldı ṣıdḳ ile zīn
رضي اللّه عنه في الدارين

103
ʿÖmer Fārūḳ ḥażretlerinüñ ṣādır olan ger ümmetinüñ ẕikridür (Raḍīallāhu teʿālā ʿanh)

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

1 Ey göñül bu ḳıbāb-ı çarḫ-ı ʿuḳāb
Oldı seyl-i fenāda hem çü ḥabāb

2 Berḳ-ı ḫāṭıfveş olmayub ḫandān
Aġla ʿiṣyānuña miṡāl-i seḥāb

3 Ḥālüñ irtesi n’olur ey ġāfil
Cürmüñe göre olur ise ġaẕāb

4 Yüri eyle günāhuña istiġfār
ʿĀrif iseñ budur cevāb-ı ṣavāb

5 Raḥmete lāyıḳ eyle kendözüñi
Ġafleti ḳılma cān gözine ḥicāb

6 Oḳı medḥ-i Resūl-ı cismüñi hem
Çār-ı yār işiginde türāb

7 Ḳıl duʿā rūḥ-ı Ḥażreti ʿÖmer´e
Oldı çün ol ḫalīfe-i aṣḥāb

103:54b

8 اکمل الخلق حاکم عادل
افضل الخلق عالم و عادل

II

1 Didi şāh-ı Rüsül olurdı ʿÖmer
Gelse bir daḫī ḫalḳa peyġamber

2 Didiler idi ʿaleyke ʿaynullāh
Rūz-u rezm içre ḳılsa cevlānlar

3 Geldi şehr-i Medīne’de bir gün
Rūmdan aña ḳāṣıd-ı ḳayṣar

4 Didi gelsün o kāfir īmāna
Ḳaṣıda heybet ile ḳıldı naẓar

5 İçine ḳorḳu düşdi küffāruñ
Her biri küfri oḳudı ezber

6 Görinüb gözlerine ḳavs-ı ḳażā
Cānlarına irişdi tīr-i ḳader

7 Çıḳdı dīvārdan bir el nā-geh
Ḳayṣar-ı Rūmı ḳıldı zīr u zeber

8 Niçe günlük yola idüb te´s̱īr
Ẓāhir itdi velāyetini emīr

III

1 Yaḳdı ḫūrşīd bir gün ānı ʿayān
ʿĀşıḳın ṣanki mihr-i mihruyān

2 Ḫışm ile döndi ḳıldı çünki naẓar
Ḳabḳara oldı māhī-i nūr-efşān

3 Göz göre gökyüzünde oldı siyāh
Fi’l-mes̱el ḫāl-i ʿārıż-ı cānān

4 Sidreden yire ol nefes-i Cibrīl
İndi mānend-i Raḥmet-i Raḥmān

5 Didi luṭf ile yā Velīyullāh
Çoḳ selām eyledi saña Subḥān

6 Göñül alçaḳlıġın idüb fārūḳ
Oẖşasun şemsi eylesün iḥsān

7 Yoḳsa böyle ḳalur ḳıyāmete dek
Nitekim rū-yı ʿāṣiyān-ı cihān

8 Gördi ʿālem velāyetini tamām
Ayaġı ṭopraġına oldı ġulām

IV

1 ʿAdl u dād ile ol emīr-i ricāl
Rāh-ı dīn içre ḳılmadı ihmāl

2 Erbaʿīn oldı ümmet ānuñ ile
Oldı mīm-i mübāreki aña dāl

3 Manẓar-ı ʿayn-ı ʿadl u dād oldı
Kimseye eylemezdi ẓulm u ḍalāl

4 Gün gibi açdı tīġiyle dehri
Oldı aʿdā mükedderü'l-aḥvāl

5 Sünnet-i Aḥmedi idüb icrā
H̱ayr işe iderdi istiʿcāl

6 Ṭāḳati ḳalmayup ḳaçardı hemān
Görse İblīs gölgesin fiʿl-cāl

7 Ḳıluben biñde birini tafṣīl
Eyledüm vaṣfını ʿaleʿl-icmāl

8 Ki odur zübde-i uluʿl-elbāb
Yār-ı s̱ānī güzīde-aṣḥāb

V

1 H̱ᵛāba varmışdı bir gice o hümām
Hirdi rūyāsına Resūl-u imām

2 Daʿvet idüb aña ẖiṭāb itdi
Yā ʿÖmer didi ʿömrüñ oldı tamām

3 ʿĀlem-i ʿulvīye ʿurūc eyle
Cāy-ı süflīde yeter eyle maḳām

4 Vaḳtidür gel bize mülāḳāt ol
Verdi ʿadlüñ cihāna cümle niẓām

5 Çün uyandı o nūr-ı dīde-i dīn
Ḳıldı aṣḥāba ḥālini iʿlām

6 Emr-i Ḥaḳḳ ile āḫir oldı şehīd
Rūḥ-ı pākine Ḥaḳdan ola selām

7 Çünki āḫir ölümdür ey Yaḥyā
İʿtimād itme dehr-i dūne müdām

8 Virdi ʿadliyle İslāma revnaḳ
Artura raḥmetini Ḥażret-i Ḥaḳḳ

104
ʿOs̱mān-ı zekī ḥażretlerinüñ sergüzeşt-i şehādetlerinüñ ẕikridür (Raḍiyallāhu ʿanh)

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

1 Fānīdür ey göñül cihān fānī
Bekleme bu meviş bu vīrānı

2 Ḫalḳa taḳdīrini ḥavāle ider
Añlamaz kimse sırr-ı Subḥānı

3 Germ u serd arada bahā ne olur
Müddet-i ʿömrüñ irse pāyānı

4 Niçe naḳl itdi diñle ʿālemden
Çār-ı yār-ı Resūl-u Yezdānı

5 Oldı nā-geh şehīd ẕiʿn-nūreyn
Ḫāke düşdi o pīr-i nūrānī

104:55b

6 Görinen ṣanma ebr u bārāndur
Eyleyen gökyüzüni ẓulmānī

7 Destmālin dutup yüzine felek
Añup aġlar o verd-i ḫandānı

8 Vāh ki mānend-i lāle-i nuʿmān
Ḳana ġarḳ oldı ḥażret-i ʿOs̱mān

II

1 Ḳan degüldür aḳan o demde revān
Daḳdı boynuna sobḫa-i mercān

2 Ḳırmızı güller ile doldurdı
Ḳoynunı ṣanki ol emīr-i cihān

3 Düşdi şehr-i vücūduna āteş
Gerdeninden ʿalevler oldı ʿayān

4 Aña fetḥ olmaġa dolsam beḳā
Virdi bu ḫānḳāhda ḳurbān

5 Maṭlaʿ-ı mihrine irişdi zevāl
Şefḳati ẓāhir eyledi ol ān

6 Dest-i ḳudret cemāl-i muṣḥafına
Surḫ ile yazdı āyet-i Ḳurān

7 Ṣunar iken aña şarāb-ı ṭuhūr
Bir zīn dökdi üstüne Rıḍvān

8 İrdi ol meyden aña keyfiyyet
Ḳana mest itdi sāḳī-i vaḥdet

III

1 Cānuma geçdi nāvek-i efkār
Nice ḳıydı ʿaceb aña aġyār

2 Buldılar çün o genc-i pinhānı
Ḫānesin deldi bir niçe ġaddār

3 Yalıñuz gördiler o dildārı
Leyse fīʿd-dār ġayre deyyār

4 Ḥaḳ rıżāsını bu yanına aldı
Ḫavf idüb ḳılmadı o demde firār

5 Ser virüb sırrı virmedi āḫir
Deheni oldı maḫzen-i esrār

6 Olmasun aña ḳaṣd iden yā Rab
Bāġ-ı Firdevs içinde berḫūrdār

7 Ḳaralar giydi bu ġam ile leyāl
Yaḳalar çāk eyledi eşcār

8 Gördiler çün bu ḥāleti aṣḥāb
Didi طوبي لهم و حسن مأب

IV

1 Eyledi anı ol Kerīm u Raḥīm
Aḥsen-i ḫalḳ ile ḥalīm ü selīm

2 Utanurdı anuñ ḥayāsından
Cümle kerrubiyān ʿarş-ı ʿaẓīm

3 Oldı āyīne-i vücūdı ānuñ
Maẓhar-ı nūr [u] aḥsen-i taḳvīm

4 Anda ḫatm oldı āyet-i Ḳurʿān
Ḫalḳa Kurʿānı eyledi taʿlīm

5 Düşdi heb nār-ı ḥayrete aṣḥāb
Nāgehān oldı çün emr-i ʿaẓīm

6 Terk idüb bu maḳām-ı dünyāyı
Oldı dārüʿl-ḳarār içinde muḳīm

7 Ḥaḳ yolına olub o dem ḳurbān
Ḳıldı cānāne cānını teslīm

8 Bu derd rāy-ı ḫayr u fikr u ṣaḥīḥ
Oldı ol pādişāha ẓulm-i ṣarīḥ

V

1 Yatduġı yiri Ḥaḳ cinān etsün
Rūḥına ʿarş-ı āşiyān etsün

2 İricek taḫtgāh-ı Firdevse
Şehdüʿ ş-şekerine ḫān olsun

3 Ehl-i īmāna çün ḫalīfe idi
Enduhda şāh-ı kāmrān etsün

4 Anı kim sevmez ise ḳahr idüben
İki ʿālemde nātüvān olsun

5 Sūre-i Fātiḥa s̱evābın ānuñ
Rūḥ-ı pākine ānuñ armaġān olsun

6 Bu duʿā nāmesini Yaḥyānuñ
Cümle dillerde dāstān olsun

7 İşiden sūz-nāk sözlerini
Yaḳalar çāk idüb fiġān etsün

8 Ne fiġān kendüsin helāḳ etsün
Āstānında cismini ḫāk etsün

105

Leys̱ullāhiʿl-ġālib ʿAlī ibn-i Ebī-Ṭālib kerramallāhu vechuhu ḥażretlerinüñ velāyet-i saʿādetlerinüñ beyānındadur

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

1 Olma mecnūn gibi gel ey ġāfil
Naḳşınadur ʿālemin māil

2 Miḥnet oldı maḥabbet-i dünyā
Lezzetini hemīşe zillet bil

3 Yüri kesb-i ʿibādet eyleyüben
Emr-i maʿrūf u nehy-i münker ḳıl

4 Rūḥuna çār-ı yāruñ eyle duʿā
Senen-i Aḥmed eyle ol ʿāmil

105:56b

5 Tā ki maḳbūl olan duʿā gibi sen
Olasın ḳurb-ı Ḥażrete vāṣıl

6 Esedullāhdur biri ānuñ
Oldı ḥaḳḳında *heletā*[15] nāzil

7 Yaʿni serdār-ı zümre-i aṣḥāb
Ḳuṭb-ı aḳṭāb u mürşid-i kāmil

8 Māh-ı devrān emīr-i ʿizzet ü cāh
Şāh-ı merdān ʿAlī velīyullāh

II

1 H̱ātem-i enbiyā gibi mes̱elā
Oldı fażl ile ẖātem-i ẖulefā

2 Ẕāt-ı ẖurşīd-i çarẖ-ı çārımdur
Ki esed burcun eyledi me´vā

3 Adı gibi olup mübārek fāl
ʿĀdet idi aña saẖā vü ʿaṭā

4 Oldı üstünde ḥāẓır u nāẓır
ʿAyn u ʿilm ü ʿināyet-i Mevlā

5 Devr-i ʿālemde çār-ı yār-ı güzīn
Ancaḳ otuz yıl oldılar ẖulefā

6 Göz göre ḥażret-i ʿAli' deki lām
ʿAynı ile işāret etdi aña

7 Her velāyetde yoġ idi mes̱eli
ʿİlm ile oldı kenz-i lā-yefnā

8 Yaʿnī kenz-i maʿārif-i ʿizzet
Bāb-ı ʿilm ü Medīne-i ḥikmet

III

1 Ey ḳamer-ṭalʿat ü esed-kevkeb
Şāh-ı Aʿcem u muḳtedā-yı ʿArab

---

[15] "İnsan (henüz) anılır bir şey değilken(yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti." İnsan(76/1)

2 Olduñ alçaḳ göñüllü h̬āk gibi
Bu türāb olsa ṭañ mı saña laḳab

3 Ẕāt-ı pāküñ durur ḥasīb u nesīb
Bārekallah zihī ʿ ināyet-i Rabb

4 N’ola arduñca yürüse Ḳanber
Rūz-ı nevrūz ile nitekim şeb

5 ʿ Ālemin yüzi ṣuyı sensin
Sāḳī-i gūş olduñ ümmete heb

6 Bir yirüñde yoġ idi noḳṣānuñ
Edeb ögrendi senden ehl-i edeb

7 İbn-i ʿ amm-ı Resūl-ı fah̬r-ı cihān
Bildiler sensin ey emīr-i Aʿ rab

8 Nāib-i Aḥmed ü imām-ı H̬udā
ʿ Ālim u ʿ ālim u ser-i fużālā

IV

1 Zülfiḳāruñ elüñde ey gül-i ter
Bāġ-ı cennetde sūsene beñzer

2 Ḥāmil-i vaḥye beñzedinse n’ola
Zülfiḳār oldı saña çün şehper

3 Kefüñe didi mecmaʿ üʿ l-baḥreyn
Göricek zülfiḳāruñ ehl-i naẓar

4 Ẕāt-ı pāküñ durur sefīne-i ʿ ilm
Baḥr-ı keffüñde oldı ol lenger

5 Kimdür inkār ide velāyetüñe
Naṣṣ-ı ḳāṭıʿ yeter o tīr-i hüner

6 ʿ Anteri iki biçdüñ ise n’ola
Oldur aʿ dāya ejdehā-yı dü-ser

7 Dosta düşmana yerer ol tīġ
Virdi islāma nefʿ ü küfre ḍarr

8 Ol gül-i gülistān-ı faẓl u kemāl
Olmış idi Resūle ḫayrüʿ l-lāl

V

1 Böyle naḳl etdi rāviyān-ı kirām
Aña düşnām iderdi bir bir nām

2 İstimāʿ itdi biri aṣḥābuñ
Didi ey ḥayy u ʿālem-i āllām

3 Bir nişān vir bunuñ günāhından
Bile ʿāṣīliġini cümle enām

4 Yüzine ur günāhını ānuñ
Göricek ġayret illā ḫāṣ ile ʿām

5 Bu duʿāsını eyleyüp maḳbūl
Eyledi ol ʿazīze Ḥaḳḳ-ı enʿām

6 Aña düşnām iden pelīdüñ o gün
Ḳabḳara oldı yüzi niteki şām

7 Kim ki sevmezse anı ey Yaḥyā
Ola cennet şarābı aña ḥarām

8 Ḳuddüsallāh-ı sırra el-aʿlā
Kerramallāhu veche ebdā

106

Ḳaṣīde-i Ḥayretī der-medh-i Paşa-yı Aʿzam

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gel temāşā ḳıl ʿacūz-ı dehri gör ey nev-cüvān
Zeyn olub bir nāzenīn maḥbūba dönmişdür cihān

2 Döşenüb tāze çemenlerle gök olmuşdur zemīn
Açılan yer yer çiçeklerdür kevākibden nişān

106:58a
1b cihān: hemān Hay

3 Yā çemende bir bisāṭ-ı ʿayş yazdı rūzgār
ʿĀrifāne ḳıldılar varın çiçekler dermiyān

4 Yā şükūfeyle çemen bezminde ḳudretden yine
Bir iki altunlu sebz aṭlas giyübdür būstān

5 ʿAyş u nūş eyyāmıdur ṣaḥrā demidür gel diyü
Ṭuruban eṭrāfa el ṣalar çınār u nārvān

6 Ey gedālar ḳandasız şāhāne ʿayş etmek gerek
Kim sizüñçün yaṣamışdur her aġac bir sāyebān

7 Duruban iḥżār ider nergisler ile lāleler
Ṣunmaġa zerrīn ḳadehlerle şarāb-ı erġavān

8 Bezm-i gülşende götürürler giderler gülleri
Beñzer olmuşlar durur ġāyetde mest-i bī-girān

9 Pāyına yā zaẖm urupdur ẖār olupdur bī-mecāl
Şebnem ile ṣu seper yüzine ebr-i dür-feşān

10 Ṣu degül laʿl-i ṭabaḳlar içre gevherler durur
Pāy-ı yāre neşr içün iḥżār idübdür gülsitān

11 Dürr-i şebnemle ḳulaḳların yā ẖod zeyn eylemiş
Ṣanki gülşen bir güler yüzlü güzeldür mihribān

12 Serv bir maḥbūb-ı serkeşdür miyān-ı baġda kim
Pāyına düşmüş kenār etmek diler āb-ı revān

13 Mevsim-i dīvānelikdür yā delürmişdür meger
Ṣu degüldür ol aña zencīr urupdur bāġbān

14 Görinen serv üzre ḳuşlar āşiyānın ṣanmañuz
Tāze dāġı penbesidür görinür yer yer ʿayān

3a bisāṭ: simāṭ Hay
6a ʿayş: zevḳ Hay
8b bī-girān: ser-girān Hay

15 Yā ayāġ üzre durub destine almışdur ayāġ
Dolular içmek diler şāh-ı güle serv-i revān

16 Ġonceler çīnī ṣurāḥīler ṭutub şāh-ı gülüñ
Laʿlden cāmın pür etmişdür şarāb-ı erġavān

17 Añladuñ mı n'eydügin bülbüllerin āvāzesin
Çaġırup her gūşede her biri ider nūş-ı cān

18 Yā meger kim şevḳ-i gülden mest olupdur derd ile
Dem-be-dem bu şiʿri tekrār eyleyüb eyler fiġān

19 Gül şen ol sen gülşen-i ḥüsn içre ey gülzār-ı cān
Bülbül-i nālānuñam ḳan aġlayayın ben revān

20 Gül gibi sen gülşen-i ṣaḥnında ḫandān ol yüri
Baña bülbül gibi ḫār-ı miḥnet olsun āşiyān

21 Gitdi eyyām-ı zemistān geldi faṣl-ı nevbahār
Gitmedi bāġ-ı vücūdumdan benüm bir dem ḫazān

22 Yā gülüñ raʿnālıġın seyr eylemişdür çaġırub
Aydur ey bād-ı ḫazān biʿllāhi zinhār el-amān

23 Ṣafḥa-i gülşende gūyā uşbu taḥrīr-i çemen
Dehr elinden saña her aḥvālümi eyler beyān

24 Ṣanki yā her bir giyā baş ḳalduruban serverā
Ḥālüm iʿlām etmege sen şāha olmuşdur zebān

25 Dehr elinden dāimā ey gözlerüm ḳan aġlama
Aña aġla ḥālüñi k'oldur penāh-ı ins ü cān

26 Ḥażret-i Paşa-yı aʿẓam kim simāṭı fażlasın
Her gedāya kim müyesser ola olur kāmrān

27 Mihr-i ʿadl ile ara yerden bürūdet götürülüp
İʿtidāl üstündedür muḥkem zemīn ü āsumān

20a ṣaḥnında: ṣoḥbetde Hay

28 Mihr idüb bu ẕerre-i nāçīzi ḳaldır h̬ākden
Vaḳtidür kim fer vire her h̬āke mihr-i āsumān

29 Dest-i cūduñda senüñ bir sikkesüz dīnārdur
Ṭoprāġı altūn ider gerçi ki şems-i zer-feşān

30 Cūduñ ol baḥr-i ʿaṭādur kim aña yoḳdur kenār
Luṭfuñ ol kān-ı seh̬ādur kim aña yoḳdur kerān

31 Devletüñ bābında şāhā bir durur bay u gedā
Ḳuvvetüñ yanında yeksāndur tüvān u nātüvān

32 Bāb-ı ʿadl imiş ḳapuñ geldüm şikāyet eyleyü
Faḳr elinden el-fiġān deyn elinden el-amān

33 Ey ṭabīb-i cān u dil bīmār-ı tımāram meded
V'ey Mesīḥā-dem baña tīmār idüb vir tāze cān

34 Ẓulm-i faḳr ile yıḳılmış göñlümi ger yapasın
Kaʿbe bünyād eyledüñ vallāhi sulṭānum hemān

35 Çünki dirler Ḥayretī varın viren yād olmadı
Bir gedāsın şāha bir deste gülüñ var armaġān

36 Bir ḳarıncayam ne miḳdārum ola kim serverā
Āṣaf-ı Sulṭān Süleymān vaṣfına açam dehāñ

37 Līk ʿādetdür duʿā dervīşlerden şehlere
Nitekim dervīşlere iḥsān-ı sulṭān-ı cihān

38 Nitekim dünyāyı tezyīn ide bārān-ı bahār
Nitekim güller gülüb bülbüller eylerler fiġān

39 [Tāze olsun gülbün-i bāġ-ı ümīdüñ dāyimā
İrmesün hergiz bahār-ı ʿömrüñe bād-ı h̬azān]

31a bābında: yanında M

107
Ḳaṣīde-i ʿışḳ min kelāmi Ḥayretī (Raḥmetullāhi ʿaleyh)

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Oldı çün cān bülbülinüñ menzili gülzār-ı ʿışḳ
Cümleten eczāyı yandırdı kül etdi nār-ı ʿışḳ

2 Bī-tekellüf dil aḳub şu gibi gitdi kendüden
Gördi çün mirʾāt-ı ḥüsn-i yārda diyār-ı ʿışḳ

3 Eylemezdi ʿālemi rūşen çerāġ-ı āfitāb
Mihr ile bir ẕerre pertev ṣalmasa envār-ı ʿışḳ

4 Üstüñe dönmezdi dāyim devr idüb gerdūn-ı dūn
Levḥ-i mevcūdātı dāir olmasa pergār-ı ʿışḳ

5 Pīşekārı olımaz bu ṣanʿatuñ her nā-bekār
Zāhidā bī-kār olanlar pīşesidür kār-ı ʿışḳ

6 Viremez her ḳuş dilin bilen Süleymān'dan nişān
Olımaz her Manṭıḳuʿṭ-ṭayr oḳıyan ʿAṭṭār-ı ʿışḳ

7 Varlığı naḳdin virüp yoḳluḳ metāʿın almayan
Sūdı yoḳ sevdādadur bilmez nedür bāzār-ı ʿışḳ

8 Ey nihāl-i ḳāmet-i bār-ı elemle ḫām olan
Ġam yime sensin bu bāġ içinde ber-ḫordār-ı ʿışḳ

9 Baş çeküb serdār-ı iḳlīm-i *Eneʿl-ḥaḳḳ* olmadı
Baş virüb meydānda Ḥallāc olmadı berdār-ı ʿışḳ

10 Cümleten cismini bī-pervā yaḳub nūr etmedin
Rūşen olmadı ten-i pervānede ās̱ār-ı ʿışḳ

11 Merdüm-i bī-ġayretem gözyaşı gibi ben revān
Eylemezsem her ḥayātum naḳdini īs̱ār-ı ʿışḳ

107:59a
2b diyār: dīdār Hay

12 Mülk-i ṣūretde özüñden bī-ḫaber ol bī-ḫaber
ʿĀlem-i maʿnīde isterseñ eger aḫbār-ı ʿışḳ

13 Tāc terk it ḫırḳayı ḥarḳ it ʿaṣāyı oda ur
Zāhidā bilmek dilerseñ n’eydügin eṭvār-ı ʿışḳ

14 Hey nice zühd ü niçe taḳvā nice ʿilm u ʿamel
Cümleden geçdüm olup dīvāne-i nāçār-ı ʿışḳ

15 Oñmadıḳ başum ḳurı ġavġa vü cismüm ġarḳ-ı ḫūn
ʿĀşıḳam yetmez mi baña cübbe vü destār-ı ʿışḳ

16 Ṭoludur ḫālüñ ḫayāliyle derūnum tāze dāġ
Devletüñde kīseden ḫālī degül dīnār-ı ʿışḳ

17 Ġam yiyüb ʿuşşāḳa ḳan içmek ġıdā-yı rūḥdur
Ḳısmet itdi çün ezel bezminde ḫānsālar-ı ʿışḳ

18 Çün müferriḥdür feżā-yı gülşen-i Firdevsden
ʿĀşıḳ-ı dīdār isem ben müstmend-i ġār-ı ʿışḳ

19 Cānuma ḳaṣr-ı İremdür seng-i ḫārā-yı elem
Cismüme ey ġonce-leb gül-berg-i terdür ḫār-ı ʿışḳ

20 Nūr-ı vaḥdetdür göñül gözine cānā nār-ı ġam
ʿAyn-ı rāḥatdur belākeş cānuma āzār-ı ʿışḳ

21 Ger belādan döndürürsem yüz baña inkār idün
Çünki ben rūz-ı ezelde eyledüm iḳrār-ı ʿışḳ

22 Gelmesün ʿāḳiller eydüñ bezmine ʿāşıḳlaruñ
Yārdan ġayrı bu meclisde olur aġyār-ı ʿışḳ

23 Ḫaylī ʿunvāndur eger dīvāneler dīvānına
Adımuz ʿāşıḳ diyüb yazdıysa defterdār-ı ʿışḳ

24 ʿĀlemüñ var ʿālemüñ sulṭānı sensin ey gedā
Cān ile dilden eger olduñsa ḫiẕmet-kār-ı ʿışḳ

15a ḳurı ġavġa: ṭolu sevdā Hay

25 Her göñülde ḥükmi cārī olsa ṭañ mı şāh-vār
Oldı ʿāşıḳlar işiginde şu kim cerrār-ı ʿışḳ

26 Ṣanʿat-ı miḥnetde ṣorsañ başḳa bir üstāddur
Çarsū-yı ġamda her yir oñmadıḳ bī-kār-ı ʿışḳ

27 Her nefes bu dūd-ı āh-ı pür-şerārumdan benüm
Dutar āfāḳuñ yüzin bir ebr-i āteş-bār-ı ʿışḳ

28 Yüzüme ṣu sepdi merdümlükler itdi gözlerüm
Eyledi pindār-ı ḫᵛābından beni bīdār-ı ʿışḳ

29 Görmedüm yaşum gibi bir hem-dem-i bezm-i belā
Bulmadum hem-dem gibi ʿālemde bir ġam-ḫār-ı ʿışḳ

30 Bir zümrüddür dilā emmāre nefsüñ mārına
Gözyaşından olsa ayīneñde ger jengār-ı ʿışḳ

31 Ey göñül emrāż-ı ḥaḳda aza tīmār itmedüñ
V’ey niçe ḫoş varduñ olduñ derd ile bīmār-ı ʿışḳ

32 Ḳurtarur cān-ı żaʿīfi bār-ı minnet çekmeden
Niçe olmasun kişi cān ile minnet-dār-ı ʿışḳ

33 Beyt-i maʿmūr eyler āḫir anı yap yap ġam yime
Ḫānḳāh-ı ġamda ifṭār ideli esrār-ı ʿışḳ

34 Elde mecmūʿan gül-i gülzār-ı vaḥdetdür senüñ
Söyle ey murġ-ı laṭīf-elḥān-ı ḫoş-güftār-ı ʿışḳ

108
Ḳaṣīde-i Ḫayretī der-medḥ-i Paşa-yı ʿAẓam

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Levḥ-i zemīne yazsa niçe faṣl-ı bāb āb
Ḥüsnüñ kitābın eyleyimez intiḫāb āb

108:60a

2 Taḥrīre başlasam ḳaçan evṣāf-ı ḥaddüñi
Odlara düşüben ḳalem olur kitāb āb

3 Ger arıżuñda ey yüzi gül dāne-i ʿaraḳ
Damsa virirdi ʿālemde būy-ı gülāb āb

4 Laʿlüñ firāḳı ile aḳan gözlerüm yaşı
Deryāya düşse ola ʿaḳīḳ-i müzāb āb

5 Bir ḳaṭre aġzı yarını damzursa yire yār
Esrār olup ġubār ola ṣāfī şarāb āb

6 Deryāya düşse ẕerre-i mihr-i cemāl-i dost
Virürdi kāināta güneş gibi tāb āb

7 Sen meh-liḳānuñ eşideli ṣuya girdügin
Lerzān olur ḳaçan ki göre āfitāb āb

8 Yüz buldı ise dilemiş ide muḳābele
Āyīne-i ʿizāruña ey āfitāb āb

9 Gördi ṣafā-yı ʿārıżuñı ġaşy olub revān
Düşdi yüzinüñ üstine ḥicāb itdi āb

10 Bī-iḫtiyār vālih olup gitdi kendüden
Dīdār-ı yāri seyr ideli bī-niḳāb āb

11 Başumda āhum odını yaşumla dir gören
Bir sāyebān-ı āteşe olmuş ṭınāb āb

12 Bencileyin fiġānlar idüb devr elinden āh
Döker hemīşe dīdelerinden dolāb āb

2a ḥaddüñi: ḥüsnüñi Hay

13 Baḫtum sitāresini nuḥūsetde göreli
Aḳıtdı ṣubḥa dem gice ʿayn-ı şiḥāb āb

14 Bir ḥaddeyem ki sīm u zerüñ adın añdılar
Aḳıtdı yüzüm üzre gözüm bī-ḥisāb āb

15 Sāyil görüb gözüm yaşını rūy-ı luṭf ile
Virüb bu ḫasteye yine ṣāfī cevāb āb

16 Didi yüzüñi ṣu gibi bir āsitāna sür
Kim irdi aña irmek ile fetḥ-i bāb āb

17 Paşa-yı aʿẓam k’ire luṭfı nesīmi ger
Laʿl ola ḳara ṭaş ola dürr-i ḫoş-āb āb

18 Çün adı añdı cūş idüben ṣu gibi revān
Oḳıdı uşbu maṭlaʿı idüb ḫiṭāb āb

19 Eyledi āsitānuña çün intisāb āb
Buldı ṣafā-yı ḳalb oluban kāmyāb āb

20 Yüz süreli işigüñe bir ḳadre irdi kim
Yıllarla dursa gitmege itmez şitāb āb

21 Keffüñ cihāna şol ḳadar eyler nis̱ārı kim
Rūy-ı zemīne ṣaçmaz o deñlü seḥāb āb

22 Keff-i kerīm ile olımaz bir leīm eli
Feyż etmede olur mı cihānda serāb āb

23 Ḳahruñ odı irişse yaḳardı hevāda nār
Luṭfuñ nesīmi esse olurdı türāb āb

24 Tīġuñ ʿadū vilāyetini şol ḳadar yıḳdı kim
Ṣan mülk-i Ḳaydafā’dur itdi ḫarāb āb

25 Ey pīr olası tāze cüvān tīġuñ olmasa
Nūş eylemezdi rāḥat ile şeyẖ u şāb āb

26 Tīġuñ durur bu çarẖı ḳoyan çarẖa dāimā
Dönmezdi eger bulmaya[y]dı āsiyāb āb

27 Taḥrīk-i bāde ile n'ider idi zırıh geyüb
Tīġüñden etmeyeydi eger ictināb āb

28 Şemşīr-i ʿadlüñe ṭayanub arḳalanmasa
Yatmazdı sırṭı üstine ictināb āb

29 ʿAdlüñ şu resmedür ki zamānuñda ẖüsrevā
Hergiz ḥabāb ẖānesin etmez ẖarāb āb

30 Baṣṣañ rikāba vaḳt-i ġażab pāy-ı ẖışmuñı
Olurdı heybetüñden eriyüb rikāb āb

31 Ger yer yüzinde ḳurasın otāġ-ı ḳaddüñi
Şerminden eriyüb ola bu nüh cenāb āb

32 Gerçi kim baṣdı geçdi yüce āsitānuña
Alçāġa düşdi çekdi niçe ıżṭırāb āb

33 Deryāda ḳaṭresin idemez ḥaşre dek beyān
Medḥüñ risālesin yaza ger bāb bāb āb

34 Söylerse Ḥayretī ne var eşʿār-ı ābdār
ʿĀdet durur hemīşe aḳıdur türāb āb

35 Bir būstān-ı servdür bu ḳaṣīde kim
Uġrar kenārına ṣanasın bī-ḥisāb āb

31b cenāb: ḥabāb Hay

36 Ḫalḳ-ı cihāna olmış iken bāʿis̱-i ḥayāt
Ḫulḳ-ı muʿānide ola ʿayn-ı müzāb āb

37 Yaḳmaya nār saña hevādār olanları
Maḥşerde ṣuna ellerine Bū-Türāb āb

38 Ṣu ḳoya düşmen ocāġına tīġ-i ābdār
Eyleye ẓulm esāsını yıḳub ḫarāb āb

39 Baḫtuñ cüvāndur rāyuñ ola pīr dāyimā
Sāyeñde içe rāḥat ile şeyḫ u şāb āb

109
Ḳaṣīde-i Ḥayretī der-medḥ-i şemşīr

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Niçe iller günler açmış bir dilāverdür ḳılıç
Līk sulṭānuma her yüzden musaḫḫārdur ḳılıç

2 Biline ḫiẕmet ḳuşaġın iki yirden baġlanub
Emrüñe bil baġladı bilgic çākerdür ḳılıç

3 Dostlar içer ḥayāt ābın tīġilden velī
Düşmenüñ ilin günin yaḳmada āzerdür ḳılıç

4 Çevşen-i pūlādına iñen dayanmasun ʿadū
Eyle ṣanmasun ki yā şemşīr ya ḫancerdür ḳılıç

5 Üstine dīn düşmeni kāfirlerüñ odlar ṣaçar
Ṣanki dīn gencīnesi ḥıfẓına ejderdür ḳılıç

6 Ṣuvarıldı himmetüñ āb ile sulṭānum senüñ
Anuñçün pür-ṣafā vü tāze vü terdür ḳılıç

36b müzāb: ʿāzāb Hay
109:61a
2a baġlanub: ḳuşanup Hay

7 Ṭañ mı uġrında bahādırlar ānuñ cān virseler
Baş çeker iḳlīm açar bir ġāzī serverdür ḳılıç

8 Ḫayl-i düşman ger demür dāġ olsa döndürmez yüzin
Doġrusun mı diyelüm ḫayl-i hünerverdür ḳılıç

9 Arḳalansa ḫayli yüz virüb çekeldi yānuña
Ol sebebden ḳanda kim varsa muẓafferdür ḳılıç

10 Uġramaz yanına zenlerden ḳaçar iʿrāż ider
Bir mücerred sāde-dil gercek ḳalenderdür ḳılıç

11 Şehsüvārā niçe ḫavf itmeye tīġüñden ʿadū
Bir nefesde niçe düşmanlar keser erdür ḳılıç

12 Tīẕ olur ġāyetde gördükce ʿadūnuñ leşkerin
Serverā beñzer bulutdan nem ḳapar terdür ḳılıç

13 Ebr gibi daġıdub erbāb-ı küfrüñ dernegin
Ṣanki dīn gencīnesi ḥıfẓına ejderdür ḳılıç

14 Bir suḫanverdür o kim hindī ġulāmıdur ḳalem
Bir dilāverdür o kim yanınca çākerdür ḳılıç

15 Ḫiẕmetinde boynı baġlu bir ḳulı olmuş durur
Gerçi kim bir şehriyār-ı heft-kişverdür ḳılıç

16 Keffi bir deryā-yı bī-pāyāndur anda fiʿl-mes̱el
Her hünerden ġayrı bir pākīze gevherdür ḳılıç

17 Kim durur anuñ gibi bir tīz-ṭabʿ-ı mū-şikāf
Kim anuñ envār-ı zihniyle münevverdür ḳılıç

18 Mīvesi olsa ʿaceb mi āyet-i *fetḥ-i ḳarīb*
Rezm būstānında çün bir şāḫ-ı nev-berdür ḳılıç

7a cān: ser Hay

13b ṣanki dīn gencīnesi ḥıfẓına ejderdür: ṣan Mehemmed Beg elinde bād-ı ṣarṣardur Hay

19 Cānı yoḳdur ṣınmaya bir dem ʿadūnuñ leşkeri
Put-şikenlikde ṣan İbrāhīm-i Āzerdür ḳılıç

20 Ẓulmet-i ḳalb-i ʿadū içre arar āb-ı ḥayāt
Heft-kişver pādişāhı yā Sikenderdür ḳılıç

21 Yānuña ʿüryān idi geldükde evvel şimdi līk
Ṣalınur zerrīn kemerlerle tüvāngerdür ḳılıç

22 Bekleyüb yanuñ idindi çün seni ʿāli sened
İşin altūn eyledi ṣan kīmyāgerdür ḳılıç

23 Ṭañ mıdur erbāb [u] erkān içre olursa güzīn
Cümleden ālāt-ı ḥarb içre tüvāngerdür ḳılıç

24 Himmetüñdür böyle ġāyet tīz iden şemşīrüñi
ʿArṣa-i ʿālemde keskin gerçek erlerdür ḳılıç

25 Serverā yaʿnī dilāverler elinde olmasa
Fiʿl-mes̱el bir berg-i sūsenle berāberdür ḳılıç

26 Üstine cān virdügüm ʿayb itme kim cānānımuñ
H̱anceriyle ḳan yalaşmış bir bir Āẕerdür ḳılıç

27 Ehl-i diller gibi jeng-i ġamda ḳoma ḳıl ẖalāṣ
Yanuña al ilerü çek çün hünerverdür ḳılıç

28 Ṣanma kim meydān yüzinde her nacaḳ keskin olur
Yine şol bir cevher olan ehl-i dillerdür ḳılıç

29 Yüreginde cevheri olanda maẖfīdür hüner
Beyża-i pūladda nite ki mużmerdür ḳılıç

30 Her ne deñlü ferbih ise bozdoġandan yeg durur
Ḥayretī gibi bir Āẕer gerçi lāġardur ḳılıç

23b içre tüvāngerdür: içinde mihterdür Hay
26b bir Āẕerdür: birāderdür Hay
30b bir Āẕer: yarardur Hay

31 Şimdilik bir pehlevānıyam suḫan meydānınuñ
Dost düşman içre destümde muḳarrerdür ḳılıç

32 Şöyle ṣaflar baġladı ebyāt-ı şiʿrüm gūyiyā
Ellerinde şol dilāver[ler] gibi vardur ḳılıç

33 Tīz-ṭabʿ ārāyiş ehline kemāl olmuş durur
Nitekim her pehlevāna zīb u zīverdür ḳılıç

34 Yiridür dāyim hüner ehline eylerse naẓar
Kim hünerver olduġıyçün tāze vü terdür ḳılıç

35 Nitekim gāh şekl-i ḫancer geh şīr olur hilāl
ʿArṣa-i eflākde ḫurşīd-i ḫāverdür ḳılıç

36 Dilerem Ḥaḳ'dan ḳılıcuñ keskin olsun dāyimā
Nitekim evlād-ı ʿOs̱mān'a musaḫḫardur ḳılıç

110

Ḳaṣīde-i der-medḥ min kelāmi Ḥayretī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bülbül hezār şevḳ ile idüb nevā-yı ʿīd
Ṣaldı cihān içine ṣadā-yı ṣalā-yı ʿīd

2 Şöyle ṭonandı dürlü şükūfeyle yer yüzi
Gūyā ki oldı cümle beyābān feżāsı ʿīd

3 Geldi irişdi mevsim-i ʿayş u ṣafā diyü
Güllerle güldi gülşen açıldı liḳā-yı ʿīd

4 Şöyle ṭonandı dürlü şükūfeyle yer yüzi
Gūyā ki oldı cümle beyābān feżā-yı ʿīd

5 Ṣoymışdı gerçi her şeceri rehzen-i şitā
Geydürdi mihr idüb yine devrān ḳabā-yı ʿīd

34b tāze vü terdür: böyle manẓardur Hay
35a şīr olur hilāl: siper olur ḳamer Hay
110:62a
2a şöyle donandı: geldi irişdi M

6 Her şāḫ-ı şūḫ cāme-i sebz ile donanub
Eyler biri biriyle durub merḥabā-yı ʿīd

7 Şevḳ ile raḳṣa girdi elin ḳarşuban çenār
Başladı çün terennüme destān-serā-yı ʿīd

8 Ebr-i bahār yine gül-efşānlıġ eyleyüb
Cārū-keş oldı nesīm-i ṣabā-yı ʿīd

9 Ṭurub ʿaleʿs-seḥer ikisi el bir eyleyüb
Ferş-i cihāna virdiler ānī cilā-yı ʿīd

10 Bir meclis-i ṣafā bezedi yine nevbahār
Virdi cihāna zīnet-i zīb ü behā-yı ʿīd

11 Şāhāne oturub yine laʿlin ayāġ ile
Güller dutarlar elde mey-i dil-güşā-yı ʿīd

12 Ebr-i bahār jāleden eṭbāḳ-ı lāleye
Ṭoldurdı nuḳl-ı tāze ki ola ġıdā-yı ʿīd

13 Bu meclis-i ṣafāda münādī idüb hezār
Her gūşede çaġırup ider nidā-yı ʿīd

14 Bāḳī degül durur bu demi ḫoş geçür ʿazīz
Üc gün durur bu şevket ü hāy u hūy-ı ʿīd

15 Çün zīnetin bu vech ile gördi zemānenüñ
Bir şiʿir oḳıdı gül gibi destān-serā-yı ʿīd

16 Eyler hezār yārı ile merḥabā-yı ʿīd
Neşr oldı ʿāleme yine būy-ı vefā-yı ʿīd

17 Geldi o dem ki ʿāşıḳ u maʿşūḳ cemʿ olup
Bī-pāk durub eyleyeler merḥabā -yı ʿīd

18 Gül bülbül ile hem-nefes ü bülbülüyle cām
Hem-dem olub hemīşe sürerler ṣafā-yı ʿīd

17b merḥabā: seyr-i cā Hay

19 Gül yüzlü ġonceler buluben zīb u fer yine
Ḫuld-ı berīne ṭaʿn ider oldı feżā-yı ʿīd

20 Miftāḥ-ı māh n’ola yine ey ṭabīb-i cān
Açıldı gül gibi dürr-i dārüʿ ş-şifā-yı ʿīd

21 Ġam ḫastesine şerbet-i ṣāfī olup şarāb
Her derdmende eyledi yine devā-yı ʿīd

22 Līkin benüm bu derdüme tīmār olmadı
Gerçi ki niçe ḫasteye irdi şifā-yı ʿīd

23 İrdi ḳapuñda her kişi ʿīd-i murāduna
Ben nā-tüvāna irmedi anca nevā-yı ʿīd

24 Ṣavm-ı belāda göre yād oldı cümleten
Bezm-i ṣafāda hem-dem olan āşinā-yı ʿīd

25 Gördi bu ḥāletümi çü bir yār-ı dil-nevāz
Luṭf ile didi durma yüri ey gedā-yı ʿīd

26 Bād-ı ṣabā gibi iriş ol āsitāna kim
Rūy-ı cihāna baḫş olur ender ʿaṭā-yı ʿīd

27 Bir āsitāndıur ol ki görüb Sidreveş anı
Cibrīl-i cān didi bu durur müntehā-yı ʿīd

28 Bir āsitāndur ol ki hümāyūn-ı vaḳt olup
Yüz sürmek ile buldı saʿādet hümā-yı ʿīd

29 Ol mihr-i burc-ı devlete ir kim o serverüñ
Bir źerre ayağı tozı kuḥl-ı cilā-yı ʿīd

30 Yaʿnī o devlet aḫteri Paşa-yı kāmbīn
Mihr-i saʿādetiyle bulur fer liḳā-yı ʿīd

31 İḥsānı sofrasında biraz terre āsumān
İnʿāmı maṭbaḫında zemīn dīkpāy-ı ʿīd

23b nātüvān: nāmurād Hay

32 Dūş olabilse fażla-i ḫᵛān-ı seḫāsına
Bir demde bāy olurdı niçe biñ gedā-yı ʿīd

33 Teşbīh iderdi devletini ʿīde dil eger
Dünyā vü āḫiretde olaydı beḳā-yı ʿīd

34 Devrinde kimse aġlamaz illā ki bezm-i şemʿ
ʿAhdinde kimse iñlemez illā ki nāy-ı ʿīd

35 Bezmünde bādedür şafaḳ-ı surḫ-ı mihr ü māh
Bir iki zer piyāle-i ʿişret-fezā-yı ʿīd

36 Zerrīn ʿaṣā alup ele her ṣubḥ āfitāb
Devr eyler eşigüñ ola tā ketḫudā-yı ʿīd

37 Ḳapuñda nām ile biri Ferrūḫ biri Bilāl
İki ḳuluñdur uşbu ṣabāḥ u mesā-yı ʿīd

38 Eyyām-ı devletüñde niçün ben emīn olam
Diller ġamını açmaġ iken muḳteżā-yı ʿīd

39 Ben düşmüşüñ elin al ayaġuñ [tozı] ḥaḳḳı
Ki ʿayān-ı merdüm içün odur tūtiyā-yı ʿīd

40 Demdür ki Ḥayretī el açupan çenār-vār
Tā rūz-ı ḥaşr olınca idevüz duʿā-yı ʿīd

41 Her gün ki dehr içini münevver ḳıla güneş
Her yıl ki şehr içini pür ide ṣadā-yı ʿīd

42 Her bir günüñi biñ yıl ide Ḥayy-ı Lāyenām
Her bir nefesde vire hezārān ṣafā-yı ʿīd

38a emīn: ġamīn Hay

111

Ḳaṣīde min kelāmi Ḥayretī der-medḥ-i abdālān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Buldılar ol bī-nişāndan çün nişān abdāllar
Lāmekān ilinde ṭutdılar mekān abdāllar

2 Ṣatdılar bir yāra cümle iki ʿālem raḫtını
Yaṣamadılar dü kān içre dükān abdāllar

3 İçdiler fażl-ı İlāhī çeşmesinden āb-ı Ḫıżr
İtdiler kesb-i ḥayāt-ı cāvidān abdāllar

4 Öldiler ölmezden evvel oldılar ḥayy-ı ebed
Virdiler cān buldılar bir özge cān abdāllar

5 Oldılar çün kim Ṣırāṭüʿl-Müstaḳīmüñ sāliki
Olsalar Ḫıżr ile ṭañ mı hem-ʿinān abdāllar

6 Cümle nefsānī murādātı çü dilden sürdiler
Oldılar maʿnīde şāh-ı kāmrān abdāllar

7 Ṣaḳınub düzd-i hevādan gerçek erler himmetin
Eylediler şehr-i dilde pāsbān abdāllar

8 Eylemişdür her biri ʿifrītini nefsüñ zebūn
Ṣūretā seyr itdügüñ şol nātüvān abdāllar

9 Baṣdılar [çün] küşt-gīr-i nefsi ṭañ mı olsalar
Baş açuḳ meydān içinde pehlevān abdāllar

10 İrdiler taḥḳīḳe taḳlīdüñ yıḳub bünyādını
Buldılar vīrānede genc-i nihān abdāllar

111:63a
4a evvel: öñdin Hay

11 Düşmanından Ehl-i Beyt-i Aḥmed'üñ olub berī
Oldılar cāndan muḥibb-i ḫānedān abdāllar

12 Kerbelāda cān revāñ idenler içün teşne-leb
İtdiler gözyaşların āb-ı revān abdāllar

13 Umaram yarın olalar ümmet içre sürḫ-rū
Oldılar gözden bugün çün ḫūn-feşān abdāllar

14 Yandılar tāb-ı cefāya bunda yarın umarın
İdeler Aḥmed livāsın sāyebān abdāllar

15 Muṣṭafa baḥrinde ġavvāṣ oldılar çün buldılar
Gevher-i *el-faḳru faḫrī*den nişān abdāllar

16 Eylemez vesvās-ı şeyṭān-ı racīm anlara kār
Etdiler çün şāh-ı ismin ḥırz-ı cān abdāllar

17 Bunda ol mesmūm-ı rāh-ı dīn Ḥasan şāh ʿışḳına
Etdiler çün nūş-ı nīş-i cān-sitān abdāllar

18 Bezm-i maḥşerde ümīdüm var ki yarın içeler
Sāḳī-i Kevs̱er elinden nūş-ı cān abdāllar

19 Hem ṭutub her dem Ḥüseyn ibn-i ʿAlī'nüñ mātemin
Aġlasun gözden dökerler bunda ḳan abdāllar

20 Umaram ḫandān u ḫurrem yarın anuñla bile
İdeler seyr-i gülistān-ı cinān abdāllar

21 Oldılar Zeynü'l-ʿibādı çün ʿibādı oldılar
Cān u dil mülkinde şāh-ı şeh-nişīn abdāllar

22 Bāḳıruñ ser-tāc idinüb ayaġı ṭopraġını
İşin altun eylediler bī-gümān abdāllar

23 Peyrev olup pīşrev idin[di]ler çün Caʿferi
Menzil-i maḳṣūda erdiler hemān abdāllar

24 Mūsī-i Kāẓım işigin idinüb muḥkem ḥiṣār
Buldılar [Yeʿcūc]-ı kes̱retden emān abdāllar

25 Etdiler şāh-ı Ḫorāsān’uñ ayaġı tozını
Cān u dil çeşmine kuḥl-ı Iṣfahān abdāllar

26 Şāh Taḳī ile Naḳī’nüñ medḥini bülbül gibi
Ṣubḥ u şām idindiler vird-i zebān abdāllar

27 Oldılar çün ʿAskerī’nüñ ʿaskeri kimdür ne ġam
ʿĀlemi seyr eylesünler şādmān abdāllar

28 Var ümīdüm kim doġub bir gün güni müʿminlerüñ
İre devr-i Mehdī-i ṣāḥib-ḳırān abdāllar

29 Ẓulmet-i ġafletden arınub cihān mülki tamām
İrişe Ḥaḳdan hidāyet nāgehāñ abdāllar

30 Bir hidāyet necmidür her dāġuñuz maʿnīde kim
Menzilinden sālike virür nişān abdāllar

31 Ḥayretī’yi ġam şebinde ḳoyasız lāyıḳ mıdur
Olmayasız ol ġarībe mihribān abdāllar

32 Siz erenlerden niyāz oldur ki red olınmaya
Eyledi meydānda uş rūḥ-ı revān abdāllar

112

Tercīʿ-i bend min kelāmi Hātifī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 Ṭut ki ʿālemde dilā mīr-i emīrān olduñ
Mālik-i mülk-i Şīrāz u Ḫorāsān olduñ

2 Ṣaçılub ʿarṣa-i ʿālemde bugün Rüstem-vār
Ḳuvvet ü şevket ile sürūr-ı merdān olduñ

3 Ḥükmüñ icrā idüben berr ile baḥre gūyā
Cām-ı ḫūrşīd ile İskender-i devrān olduñ

4 Düşmenüñ baḫt-ı siyeh sen felek-i rifʿatde
ʿĀleme nūr virür mihr-i dıraḫşān olduñ

5 Ṭut ki her ac gedāya irişüb iḥsānuñ
Sende ḥātem gibi ʿālemlere destān olduñ

6 Yedi yem ḳaṭresi vü ḳubbe-i çarḫ aña ḥabāb
Dür ü mercān ile pür ṭut ki bir ʿummān olduñ

7 Zaḫm-ı ḫār ile bu gülşende çü bülbül her bār
Ağlayan ağladı sen gül gibi ḫandān olduñ

8 Degme bir manṣıb ile bulmadı ḳalbüñ teskīn
Ḥaşmet ü ʿizzetüñ artub giderek cān olduñ

9 ʿĀḳıbet çünki ecel irişcek ḥürmet idüb
Cūdımızmış saña sen ʿāleme sulṭān olduñ

10 Ṭutalum pādişeh-i mülket-i ʿOs̱mān olduñ
Şöyle farż eyle zamānuñda Süleymān olduñ

II

1 Diler iseñ kārla sen ẓāhir ü bāṭın ḫoş-ḥāl
Eyleme ṭāʿat-i Bārīde ḳuṣūr u ihmāl

112:64a

2 Çek elüñ mülk-i fenā salṭanatından tā kim
Olasın dār-ı beḳāda melek-i Ferruḫ-fāl

3 Ṭāyir-i ḳuds ola ṣayduñ dirseñ zāġ-ṣıfat
Her zamān cīfe-i dünyāya uzatma çengāl

4 Fikr idüb ʿāḳıbetin gözle ki āḫir sende
Dönderür ṭoġmaduġa dehr-i muḳallib āmāl

5 Çeşm-i ʿibretle naẓar eyle cihān fānidür
Gözüñ ac ġafleti ḳo nefs-i emrīdür aḥvāl

6 Bu güzergāha gelüb bir iki gün olmaḳdan
Ġālib āzād oluban aṣla rücūʿ oldı māl

7 Şeh-i baḥr u ber olup devlet ḳudretle eger
Sende bulursa nihāyet ḳamu ʿizz u iclāl

8 Taḫtuñı taḫtaya tebdīl idüb İskender-vār
İrgürür bād-ı ecel āyīneñe gird-i melāl

9 ʿĀḳıbet çünki emān virmeyüben el içre
Çarḫ her dem keş ider ḳaṣr-ı vücūduñ pāmāl

10 Ṭutalum pādişeh-i mülket-i ʿOs̱mān olduñ
Şöyle farż eyle zamānuñda Süleymān olduñ

III

1 İtme dervīş-i ʿabā-pūşe ḥaḳāretle naẓar
Oda ḥālince fenā mülketinüñ şāhı geçer

2 Nemed u şāl u ʿabā içre niçe şehler-vār
Yaraşur olsa eşiginde segindür çāker

3 Naẓar etme bu fenā dār-ı metāʿına daḫī
Şeh-i iḳlīm-i beḳā māl-i menāli n'eyler

4 Kişi ol dem irişür devlete kim yanında
Ola dervīş ile bir şāh-ı mücevher-efser

5 Götürüb sen daḫī meyl u hevesin dünyādan
Derviş evḳātuñı ṭāʿate maḥall ḳıl eks̱er

6 İrişüb gögün baẖtuña zevāl-i noḳṣān
Ne ḳadar nūr-ı saʿādetle olursa enver

7 Ṭut felek mey-gede vü āb-ı ḥayāt olmuş mey
Daẖi bezmüñde meh-i mihr aña zerrīn sāġar

8 ʿAyş u ʿişret dögünüb bezm-i ṣafā āẖir olub
Çünki nāzik tenüñe ẖāk-i siyeh ola maḳarr

9 Ṭutalum pādişeh-i mülket-i ʿOs̱mān olduñ
Şöyle farż eyle zamānuñda Süleymān olduñ

IV

1 Bu fenā oda niçe şāh-ı Ferīdūn miḳdār
İtdiler bir niçe gün ḳuvvet-i şevket iẓhār

2 Degişüb cāhī vü cāha gidüb elden dünyā
Oldı muḥtāc-ı kefen her birisi āẖir kār

3 Kişiye olsa gerek ʿāḳıbet-i menzil gör
Ne ḳadar artar ise ḥaşmet ü temkīn-i vaḳār

4 Zer u sīme şu ḳadar meyl u heves eyleme kim
Ki Ḥaḳḳuñ ḳahrına maẓhar düşesin Ḳārūn-vār

5 Niçe bir ḥırṣ u hevā şāhına cāndan ḳul olup
İdesin zīnet-i dünyāya temeyyül her bār

6 Dīde-i ʿibreti ac ġafleti ḳo ʿārif iseñ
Duruşub ʿāḳıbet-endīş olıgör leyl ü nehār

7 Elem irmedi diyu devlet-i dünyāya neden
Gice gündüz olasın zār u nizār u ġam-ẖᵛār

8 Es̱er eglenmeyüb ʿālemde Benī-Ādemden
Ṣoñ ucı dār cihānuñ çü ẖarāb olması var

9 Ṭutalum pādişeh-i mülket-i ʿOs̱mān olduñ
Şöyle farż eyle zamānuñda Süleymān olduñ

V

1 Duruşub ʿārif-i ḥaḳḳa olıgör nā-mahrem
Yalñız diriye çü dimezler ādem

2 Çıḳarub aṭlas ıl cāme-i faḳr-ı dervīş
Olmayam dirseñ eger pīş-i Ḫudā'da mülzem

3 Ne ṣafā añladı faḳr içre şeh-i ʿālem iken
Terk idüb salṭanat oldı ʿabā-pūş Edhem

4 Ebedī şāh olayın dirseñ idüb farḳr-ı tebāh
Farḳ eylemezmiş n'eydügini ġuṣṣa vü ġam

5 Niçe biñ ḳan aḳıdur yaşın yerine çeşminden
Şunı kim devr-i zamān eyledi bir dem ḫurrem

6 Kime bir cām-ı ṣafā ṣundı bu sāḳi-i zamān
Ki anuñ nūşı nīş eylemedi mi yāCem

7 Dayanub ḳaṣr-ı ḥayāta gözüñ ac ġafleti ḳo
Anı binā-yı ezel etmedi çün kim muḥkem

8 Ne kadar çoġ ise yoḳ māmeleküñ fāidesi
İdemez menʿ ḳażā vāḳıʿasın ḫayl u ḥaşem

9 Ṣunulur her kişiye ʿāḳıbet-i cām-ı ecel
Kimseye bāḳī degül Hātifī çün kim ʿālem

10 Ṭutalum pādişeh-i mülket-i ʿOs̱mān olduñ
Şöyle farż eyle zamanuñda Süleymān olduñ

113
Müs̱emmen-i Fevrī*

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I

Hezārān şükr ü minnet her nefes Ḥannān u Mennāna
Ki zātuñ maẓhar idüb luṭf u cūduñ fażl u iḥsāna
Vezīr-i aʿẓām etdi eşref-i evlād-ı ʿOs̱mān'a
Eşküñ muḳassem-i rızḳ etdi ehl-i küfr ü īmāna
Tevessül eyleyüb senden kemāl-i Ṣunʿ-ı Yezdāna

113:65a
* Fev'de bulunamadı.

Teraḥḥum ḳıl ʿibād-ı ḫāliṣü'l-iḫvān u Raḥmāna
Taṣaddī idicek ammā ki derd ehline dermāna
Ḳılub bir silsile cek bendeñi zencīr-i iḥsāna
Ki derd-i ġazelle sevdā-yı manṣıb ḳıldı dīvāne

II

Cihān-gīr ola dirseñ nāmuñı her dem ʿadālet ḳıl
Ḫudā'dan luṭf umarsañ ḫalḳ-ı Ḥaḳḳ'a sen şefāʿat ḳıl
Ḫalāṣ it dest-i ẓālimden reʿāyā-yı riʿāyet ḳıl
Teraḳḳī vir sipāhīye ḫayālī bir şecāʿat ḳıl
Emānet eyle ẓulm ehline maẓlūmı inābet ḳıl
Feżāil ehline manṣıb vir iḥsān it riʿāyet ḳıl
Benüm mürvetlü sulṭānum ʿālīlik it mürüvvet ḳıl
Ḳılub bir silsile cek bendeñi zencīr-i iḥsāna
Ki derd-i ġazelle sevdā-yı manṣıb ḳıldı dīvāne

III

Cihānda saña beñzer gelmedi düstūr-ı ʿādil-dil
Rusūm-ı luṭufda māhir fünūn-ı cuvudda kāmil
Terāzū-yı ʿadāletsin degülsindür heme māʿil
Zamānuñda seçildi rūz u şeb gibi ḥaḳ ve bāṭıl
Mübeyyin oldı şerʿī ḳalmadı ḳānūnda müşkil
Senüñ devrüñde ʿālem behresiyle bulımaz cāhil
İderken līk luṭfuñ herkesüñ maḳṣūdını ḥāṣıl
Ḳılub bir silsile cek bendeñi zencīr-i iḥsāna
Ki derd-i ġazelle sevdā-yı manṣıb ḳıldı dīvāne

IV

Güneş ḫāke düşer gerçi ṭoğar çarḫ-ı muṭabbıḳdan
Keder bulmaz dilā pāk-i ṣāfī yirde aḳmaḳdan
Tenezzül ʿarż ider ehl-i tereffuʿ Ḥacca varmaḳdan
Özüñ yüksek ṭutub sen daḫī ḳılma ʿār alçaḳdan
Tevażżuʿ ḳıl fakīrüñ ḥālini ṣor ʿārif-i ḥaḳdan
Murāduñ varsa az çoḳ der-i Vahhāb-ı Muṭlaḳ'dan
Ya tedrīs ü ḳażādan yā zeʿāmetden yā sancaḳdan
Ḳılub bir silsile cek bendeñi zencīr-i iḥsāna
Ki derd-i ġazelle sevdā-yı manṣıb ḳıldı dīvāne

V

Ḳuraldan pādişāh-ı lem-yezel dīvān-ı imkānı
Vezāret ṣadrına oturmuşdur hīç saña s̱ānī
İḥāta eylemiş ẕātuñ ḫıṣāli ḫūb-ı insānı
Unutmaz cümle ẕātuñdan olan elṭāf-ı Rabbānī
Rımāl-i bahre ḍarb etse nesīm emvāc-ı ʿummānı

Velī çoḳ çıḳdı Fevrī-i kemīne cevr-i devrānī
Alub bir nā-maḥallden eylemezseñ bār-i iḥsānı
Ḳılub bir silsileciḳ bendeñi incir-i iḥsāna
Ki derd-i ġazelle sevdā-yı manṣıb ḳıldı dīvāne

114
Müsebbaʿ min kelāmi Ḥayretī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I
Gülmedi gül gibi açılmadı göñlüm bir zamān
Ġoncaveş dem-besteyem derd ile baġrum dolu ḳan
Lāle-vār eksük degül cānumda bir dāġ-ı nihān
Gözüme her bir çemen bir ḫançer-i terdür hemān
Ḥāṣılı zindānum olmuşdur bahār [u] būstān
Bir belālu bülbülem işüm durur āh u fiġān
El-amān ey çarḫ-ı bed-kirdār elüñden el-amān
II
Ḳılmaduñ ben nā-murādı gitdi bir dem ber-murād
Virmedüñ oynuma ḳaldı şeşder-i ġamdan güşād
Germ iken bāzārumı bozduñ kesād etdüñ kesād
Var iken cānān ile cān ile ten var ittiḥād
Araya hicrān düşürdüñ çoḳ fesād etdüñ fesād
Yine senden saña feryād ideyin ey bed-nihād
El-amān ey çarḫ-ı bed-kirdār elüñden el-amān
III
N’eyledüm ben saña kim ney gibi nālān eyledüñ
Şemʿ-i bezm-ārā gibi sūzān u giryān eyledüñ
Derd ile baġrum ṣurāḥīveş dolu ḳan eyledüñ
Yire çalduñ cürʿa tek ḫāk ile yeksān eyledüñ
Bir ṣınuḳ sāġar gibi pāmāl-i devrān eyledüñ
ʿAḳlumı ṣoḥbet ṣoñı gibi perīşān eyledüñ
El-amān ey çarḫ-ı bed-kirdār elüñden el-amān
IV
Hey ne āl itdüñ baña billāhi ey gerdūn-ı dūn
Kim gözüm yaşını bir reng ile ḳılduñ lāle-gūn
Eyledüñ ḥālüm diger-gūn oldı baḫtum ser-nigūñ

114:66a

Ayaġumda bend-i ġam boynumda zincir-i cünūn
Cān ḥarīḳ-i nār-ı hicrān ten ġarīk-i baḥr-i ḫ̮ūn
Ṭāḳatüm ṭāḳ oldı ġāyet zebūn oldum zebūn
El-amān ey çarḫ̮-ı bed-kirdār elüñden el-amān

V

Ḥayretī ġamgīn hīç ʿālemde dil-şād itmedüñ
Ḳurtarub bend-i belādan gitdi āzād itmedüñ
Luṭf idüb bir dem dil-i vīrānın ābād itmedüñ
Niçe yıldur ẓulm idersin bir aġız dād itmedüñ
Ḳaldı mı bir ġam ki cānın aña muʿtād itmedüñ
Kimi yād olduñ ki ṣoñ demde yine yād itmedüñ
El-amān ey çarḫ̮-ı bed-kirdār elüñden el-amān

115

Müseddes min kelāmi Ḥayretī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Olmadum devrüñde bir dem şād elüñden ey felek
Olmadı vīrāne dil ābād elüñden ey felek
Oldı ṣabrum ḫ̮ırmeni berbād elüñden ey felek
Ẓulm ider dād eylemezsin dād elüñden ey felek
Bāri öldür olayın āzād elüñden ey felek
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

II

Dem mi var kim ġonceveş baġrum ṭolu ḳan olmaya
Gül gibi yā dāmenüm pür-ḫ̮ār-ı hicrān olmaya
Lāleveş baġrında dāġ-ı nār-ı hicrān olmaya
Ḫ̮āṭırum sünbül gibi yāḫ̮od perīşān olmaya
Yā zamān olur mı gülşen baña zindān olmaya
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

III

Virmedüñ fırṣat çü yār ile idem ʿayş-ı müdām
Nūş idem bir dem viṣālinde şarāb-ı lāle-fām
Ben de eller gibi ʿālemden alam fiʿl-cümle kām
Ġayrı meclisde gerekmez ṣunmasunlar baña cām
Kim baña devrüñde ʿayş etmek ḥarām oldı ḥarām
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

115:66b
II-3 baġrında: cānumda Hay

IV

Başuma dār-ı cihānı dar iden sensin benüm
Gözüme bu çetri tengü tār iden sensin benüm
Meskenüm gülzār iken pür-ḫār iden sensin benüm
Cānumı ḫoş-ḥāl ilen bīmār iden sensin benüm
Göñlümi her nesneden bīzār iden sensin benüm
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

V

Bozulub ey zāl-i fānī tīz günde çenberüñ
Göreyin kim ṭob ola meydān-ı miḥnetde serüñ
Ṭutulub māhuñ zevāle ire mihr-i enverüñ
Yerlere ola berāber Ḥayretī gibi yerüñ
Kim yerin ḫāke berāber eyledüñ ol ḫākisterüñ
Āh elüñden ey felek feryād elüñden ey felek

116
Tercīʿ-i bend-i ʿĀdil (Sellemehullāh)

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 Yaḳalum ḳaṣr-ı vücūdu yeñi bünyād olsun
Yıḳalum saḳf-ı kebūdı güli berbād olsun

2 Tenimüz ḫāk idelüm ḫāṭırımuz şād olsun
Düşelim kūy-ı ḫarābāta dil ābād olsun

3 Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum ḫāṭırımuz şād olsun

II

1 Der-miyān eyleyelüm vārımuzı yārımuza
Ḫānmān terkin urub cān ile dildārımuza

2 Serimüz gizli degül vāḳıf-ı esrārımuza
Çün belī didük ezel duralum iḳrārımuza

3 Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum ḫāṭırımuz şād olsun

116:67a

III

1 Ehl-i derde irelüm merd ile hem-derd olalum
Nefsimüz tanıyalum ʿārif-i ḥaḳḳ merd olalum

2 Her ṭarafa dūr idelüm noḳṭa gibi ferd olalum
Bir hevā hem çü ṣabā merd-i cihān-gürd olalum

3 Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum ḫāṭırımuz şād olsun

IV

1 Dār-ı ġurbet güzelüm rāh-ı maḥabbet ṭutalum
Oḳıyalum yazalum semt-i siyāḥat ṭutalum

2 Derdmendāne levendāne melāmet ṭutalum
İrelüm kūşe-i vaḥdetde selāmet ṭutalum

3 Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum ḫāṭırımuz şād olsun

V

1 Nā-murād olmuşuz ʿālemde irādet ḳulıyuz
İḳtiżā eylemezüz ṣadr-ı saʿādet ḳulıyuz

2 Ne riyāset ne vezāret ne ḫilāfet ḳulıyuz
Dāmen-i pīri ṭutub beyʿat inābet ḳulıyuz

3 Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum ḫāṭırımuz şād olsun

VI

1 Mes̱nevīyi diñleyelüm kān-ı maʿārif olalum
Maʿnevīyi añlayalum maʿnīye vāḳıf olalum

2 İrelüm keşf-i kerāmāta mükāşif olalum
Olalum dirilelüm nefse muḫālif olalum

3 Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum ḫāṭırımuz şād olsun

VII

1 Gülşeni ḫānḳahı gibi ulu dergāhı
Çü penāh eyledüñ ʿĀdil göre ol rāhı

2 Ḥāṣılı ḥāżır u nāẓır görelüm Allāh’ı
Bir kese lā dimeyüb idelüm eyvāllahı

3 Nām u nengi ḳoyalum dünyede bir ad olsun
Pīre teslīm olalum ḫāṭırımuz şād olsun

117
Müseddes min kelāmi ʿAzmī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

I
Dilā her ne ümīd eylerseñ ol dergāḥdan iste
Dimezler saña var bir mürşid-i gümrāhdan iste
Ne baḫt-ı ṭālīʿ-i bedden ne mihr ü māhdan iste
Ne şeyḫ-i şöhret ayından ne ehl-i cāhdan iste
Ne zāhidden ne ṣūfīden ne mīr u şāhdan iste
Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāh’dan iste

II
Niyāzı cānib-i dergāh-ı Ḥaḳḳa it ki ḳādirdür
Degül aʿmāl u eşkāle ki ḳalb-i ʿabde nāẓırdur
Bu ḳavli gūş-ı ḫoş ile işit burhān-ı nāẓırdur
Umūrunda ser-ā-ser ḫalḳ-ı ʿālem cümle ḳāṣırdur
Ne zāhidden ne ṣūfīden ne mīr u şāhdan iste
Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāh’dan iste

III
Elüñ çek ḫalḳ-ı ʿālemden idin bir kūşe-i me´vā
Dimişler kimseden hīç fāide yoḳ kimseye aṣlā
Kelāmum cevherin ṭaḳ gūş-ı cāna eyleyüb iżġā
Tażarruʿlar idüb bāş ac duʿāya el getür ammā
Ne zāhidden ne ṣūfīden ne mīr u şāhdan iste
Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāh’dan iste

IV
Ḫudā’nuñdur cihān ḫalḳına ḫod mebẕūl olan himmet
Naṣībüñ irişür kūşişle virme kendüñe
Gözüñ aç ʿayn-ı cānı ḳılasın perde-i ġaflet
Söz-i ḫurc eyleyüb yoḳ yire etme kimseye minnet
Ne zāhidden ne ṣūfīden ne mīr u şāhdan iste
Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāh’dan iste

117:67b

V

Ümīdüñ cāmesin ʿAzmī ḳatī teng eyleyüb ḳasma
Atub tīr-i murādātı nişāne yāyıñı yaṣma
Ḳılıcaḳ mīhmānum diyü il dīvārına aṣma
Muṣāḥib isteyu birisinüñ ḳapusına yaṣma
Ne zāhidden ne ṣūfīden ne mīr u şāhdan iste
Yüri yoḳdan seni var eyleyen Allāh'dan iste

118
Tercīʿ-i bend-i Żaʿfī (Rahmetullāhi ʿaleyh)

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 Gelüñüz ʿāşıḳ olup çāk-ı girībān olalum
ʿĀr u nāmūsı ḳoyub bī-ser u sāmān olalum

2 Cūş idüb ḳaçuş idüb ḳaṭre iken yaʿni ki ʿummān olalum
Cehd idüb hem-nefesi meclis-i rindān olalum

3 Kesb-i ʿirfān idelüm kāmil-i insān olalum
İkilik perdesi içre nice pinhān olalum

4 Keşf-i esrār idelüm ʿāleme destān olalum
Merkez-i dāire-i gerdiş-i devrān olalum

5 Mihr ile hem-ser olup ḫāk ile yeksān olalum
Şāh-ı ʿışḳa ḳul olup ʿāleme sulṭān olalum

II

1 Merd odur ki özini tanıya kesb ide fenā
Jeng-i ġam ḳoymaya dilde oluban ehl-i ṣafā

2 Levḥ-i ḳalbi ola her laḥẓa anuñ ḳıble-nümā
Ḳande yaḳsa göre cān gözi ile nūr-ı Hudā

3 İrişüb vaḥdeti ṣarfa ḳomaya naḳş-ı hevā
Ḳaplaya cān u göñül mülkini teslīm-i rıżā

4 Lüme lādan geçüben diye hemān sellemnā
Fānī-i ṣarf oluban bula fenā içre fenā

118:68a
I-2a: Mısranın hece sayısı vezne göre fazladır.

5 Çün fenādur ġaraż evvelde vü āḫirde dila
Biz daḫi fānī olup ṭālib-i ʿirfān olalum

III

1 ʿĀşıḳuñ ṣanma ṣaḳın serserī ġavġasını
Dime beyhūde durur başdaġı sevdāsını

2 Göricek Vāmıḳ olan ʿārıż-ı ʿAzrāsını
Bulur ol şāhid-i maḳṣūdı tecellīsini

3 Silüben ṣayḳal-ı ʿışḳ ile göñül pāsını
Cān göziyle ider ol dost-ı temāşāsını

4 Nice terk eylesün ol ṣūret-i zībāsını
Dün ü gün ʿāşıḳ olub biz daḫī giryān olalum

IV

1 Gelüñüz murġ-ı dili ḳayddan āzād idelüm
Ḫāne-i ḫırmen lāhūtī aña zād idelüm

2 Gülşen-i ḳudüsde aḥvālimüzi yād idelüm
Dil-i vīrānımuzı ʿışḳ ile ābād idelüm

3 Ten ḥiṣārun yıḳıben ḫāk ile berbād idelüm
ʿIşḳ meydānı içinde yine bir ad idelüm

4 Silelüm jeng-i ġamı ḫāṭırımuz şād idelüm
Mekteb-i ʿışḳda dil ṭıflını üstād idelüm

5 Mihr-i ḫurşīde irüb cānı ferahşād idelüm
Hem-dem-i hem-nefes-i meclis-i rindān olalum

V

1 Niçe bu deñlü hevesi bu nice fenā
Yā niçe bir olasın böyle hevā ile hebā

2 Ḥaḳḳ didi çünki kelāmında *leḳad kerremnā*[16]
Sendedür feyż-i kerāmet özüñ añla yārā

3 Olmayup dīv ü perī diyu ṣaḳın ḳılma ḫaṭā
Görinür gerçi perī dīvdür aṣlı ammā

---

[16] "Gerçekten biz Ademoğlu'nu şerefli kıldık." İsra(17/70)

4 Yā niçün esfele ḳāyilsün olurken aʿlā
Ḳalma esfelde ʿurūc eyle gel aṣluña dilā

5 ʿİlmüñe cümle melāik didiler sellemnā
Pes niçün böyle iken biz daḫī şeyṭān olalum

119
Tercīʿ-i bend-i ʿAzmī li-terkiʿd-dünyā

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

1 Sāʿat-i ʿömriyle eglenmez mürūr-ı ʿālemüñ
Bir degül mi ʿārife nezdīk-i devri ʿālemüñ

2 Gūş-ı hūşuñdan çıḳar var ise ġaflet penbesin
Ḫāke yeksān olmaġa degmez ġurūrı ʿālemüñ

3 Zūr-bāzuña ṭabınma ʿāḳıbet irer şikest
Āhenīn-dest olub olsañ ʿūc u ʿūrı ʿālemüñ

4 Oldı peydā var ise eşrāṭ rūz-ı rest-ḫīz
Āşkār olmaḳdadur yer yer şürūrı ʿālemüñ

5 ʿĀḳıl iseñ kes̱reti terk eyle vaḥdet zevḳın it
Nāẓır olsañ ḳaʿrına çoḳdur ḳuṣūrı ʿālemüñ

6 Ḥāṣılı degmez fenāsına sürūr-ı ʿālemüñ
Ac gözüñ ġafletden uçmuşdur ḥużūrı ʿālemüñ

II

1 Manṣıbuñ ʿālī olub buldıḳca pāyüñ refʿeti
Başuña ġavġa uşub dāyim çekersin ẕilleti

2 Şevket ü fer ile bulsañ her ne deñlü iştihār
Var durur her şöhretüñ āḫir ṣonuñda āfeti

3 Encümenler żabt idüb cemʿ eylesüñ encüm şumār
Doymayub bād-ı fenāya dağılur cemʿiyyeti

119:68b

4 Şöyle ʿāḳilsin ki gelmez yāduña ḥāl-i selef
Eyle ṣanursın müʿebbed ḳala dünyā devleti

5 Etmek isterseñ fenā dünyāda bir ḳaç gün ḥużūr
İḫtiyār eyle ḳanāʿat birle genc-i ʿuzleti

6 Ḥāṣılı degmez fenāsına sürūr-ı ʿālemüñ
Ac gözüñ ġafletden uçmuşdur ḥużūrı ʿālemüñ

III

1 Cīfe-i dünyā içün itme yoḳ yire ceng ü cedel
Ehline sevḳ eyle anı oldur ehline maḥall

2 Devlet-i let manṣıbı manṣūbe malı mārdur
Nīş-i zenbūrına degmez lezzet añlarsañ ʿasel

3 Kuḥl-ı ʿibret birle çeşm-i cānı eyle rūşenā
Ḳalmaya tā refʿ olub ʿayn-ı yaḳīnıñda siyel

4 Ḥırṣ ile ālūdedür ʿömri geçer ġavġā ile
Ṣanma kim āsūdedür dünyāda erbāb-ı düvel

5 İrişür āḫirine senüñ ḥavādiṡden żarar
Cām-ı Cem āyīne-i İskender olsañ fiʿl-meṡel

6 Ḥāṣılı degmez fenāsına sürūr-ı ʿālemüñ
Ac gözüñ ġafletden uçmuşdur ḥużūrı ʿālemüñ

IV

1 Ṭāḳ-ı eyvānuñ olursa çarḫ-ı mītādan bülend
Rūzgār bed-sigāl irişdürür āḫir gezend

2 Hikmet ile Dānyāl olsañ ya Loḳmān-ı zamān
Etse erbāb-ı hikem her yüzden aḳvālüñ pend

3 İrişince derdüñe üstād-ı ḥikmetden devā
Saʿy ile ṣanma müdāvā idesin hey derdmend

4 Bārgāhuñ ḳubbesi eflāke irse ḳadr ile
Pāyesine irmese ḫurşīd atub zerrīn kemend

5 Eyler anı ṣarṣar-ı bād-ı fenā zīr u zeber
Her ne deñlü ṭālīʿ-i saʿd ile olsañ ercümend

6 Ḥāṣılı degmez fenāsına sürūr-ı ʿālemüñ
Ac gözüñ ġafletden uçmuşdur ḥużūrı ʿālemüñ

V

1 İtme ʿAzmī pīrezen dünyāya hergiz iʿtimād
Böyle şevher-bīn ile cāīz degüldür ittiḥād

2 Ṭurmaz aldar ẖalḳı naḳş-ı dil-firībin gösterir
Sevḳ-i dehr içre metāʿ-ı ḥīlesin idüb müzād

3 Cāḥ-ı dünyā ile maġrūr olma ġırretden ṣaḳın
Niçe yıl giryān ider bir dem seni eylerse şād

4 ʿAḳl u hūşuñ var ise bīdār-ı ẖᵛāb-ı ġaflet ol
Ḳaplamaya būy-ı kibr ile dimāġuñ tā fesād

5 İrişüb maḳṣūda kām almaḳ dilerseñ dünyede
Nā-murād ol nā-murād ol nā-murād

6 Ḥāṣılı degmez fenāsına sürūr-ı ʿālemüñ
Ac gözüñ ġafletden uçmuşdur ḥużūrı ʿālemüñ

120
Tercīʿ-i bend-i Dede Günāhī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

1 Bülbül-i nevrūz ile nālişde nāyīlerdeñüz
Rāst-ı ʿuşşāḳ içinde biz nevāyīlerdeñüz

2 Ṣanma mānend-i ḥabāb-ı mey hevāyīlerdeñüz
ʿIşḳ meydānında baş oynar fedāyīlerdeñüz

3 Görmedüñ bāḳīyi beḳā gördüñ fenā
Geçmişüz ẖodluḳdan ey zāhid ẖudāyīlerdeñüz

4 İẖtiyār itdüñ nemed-i āl-i ʿabā
Ḳomazuz cāmı müdām elden ṣafāyīlerdeñüz

V-2a aldar: aldarı M.
120:69b

5 Ḳāne boyandıḳ şehīd-i Kerbelā
Şāh-ı ḥaḳḳ'içün ʿAlīyyeʿl-Murtażāyīlerdeñüz

6 Şevḳ-ı Mevlānā ile şemsüʿl-Hudā
Ümmet-i Aḥmed'den olduḳ Muṣṭafā

II

1 Fırḳa-i tecrīd içinde gerçi pinhān olmuşuz
İbn-i Edhem gibi mülk-i ʿışḳa sulṭān olmuşuz

2 Geçmişüz öz kendümüzden şöyle ḥayrān olmuşuz
Terk idüb tāc u ḳabāyı dehr-i ʿüryān olmuşuz

3 Bir iki gün kim bu fānī evde mihmān olmuşuz
Kāselīs-i ḫᵛāce-i erbāb-ı ʿirfān olmuşuz

4 Bir hilāl-ebrū ṣanem-kūyında ḳurbān olmuşuz
Döne döne çarḫ tenevvüründe büryān olmuşuz

5 Mihr-i meh-rūlarla gerçi ḫāke yeksān olmuşuz
Ẕerre-i nāçīz iken meşhūr-ı devrān olmuşuz

6 Şevḳ-ı Mevlānā ile şemsüʿl-Hudā
Ümmet-i Aḥmed'den olduḳ Muṣṭafā

III

1 Biz boyun virdik belā bendine çākerler gibi
Bulduḳ ol zincirle zīnet-i Ġażanferler gibi

2 Pāspānuz maʿrifet küncine ejderler gibi
Ḥāmil-i esrār-ı ʿışḳın üştür-u nerler gibi

3 Cāne başa ḳalmayub esrük Dilāverler gibi
Ḳaḥbe dünyānuñ zebūnı olmaduḳ erler gibi

4 Ḥaydar-ı vaḳtüñ olub yanında Ḳanberler gibi
Püşt-i pā urduḳ felek farḳına serverler gibi

5 Dürretüʿl-tāc olmuşuz ʿālemde gevherler gibi
Ḳalbimüz ṣāf oldı mirʿāt-ı ḳalenderler gibi

6 Şevḳ-ı Mevlānā ile şemsüʿl-Hudā
Ümmet-i Aḥmed'den olduḳ Muṣṭafā

IV

1 Gül yüzüñ fikriyle göñlüm oldı cennetden ırāġ
Külbe-i ʿaṭṭār içün lāzım degüldür bāġ u rāġ

2 Ṭaʿn ider zāhid görüb sīnemde yer yer ḳanlu dāġ
Ḥālet-i mecmūʿa-i gülden ne fehm eyler kalāġ

3 Eylerüz biz her nefes şahpāz-ı ḳudsīlerle lāġ
Cīfe-i dünyāya māyil olmazuz mānend-i zāġ

4 Tekye-i dilde uyarduḳ nūr-ı vaḥdetden çerāġ
İrdi mihr-i ʿālem-ārānuñ fürūġundan ferāġ

5 Fels-i aḥmerce degüldür ʿaynumda laʿl u şeb-çerāġ
Baḳmazuz altūn olursa ser-be-ser ṣaḥrā vü dāġ

6 Şevḳ-ı Mevlānā ile şemsüʿl-Hudā
Ümmet-i Aḥmed’den olduḳ Muṣṭafā

V

1 Cānuma şemʿ-i tecellīnüñ uraldan pertevi
Ẕerre ẕerre raḳṣ urur mānend-i Ṭūr-ı Mūsevī

2 Ẓulmet-i ābād fenādur çünki dünyānuñ evi
Kūşe-i bī-tūşe-i faḳr içre olduḳ münzevī

3 Ne ḳalur ḳuds-i ḫalīlu’llāh ne dīn-i ʿĪsevī
Ḳandedür Nūşirevān u tāc u taḫt u Ḫüsrevī

4 Ṣūreti ḳo ʿışḳ ile olduñsa merd-i maʿnevī
Def u nāy ile semāʿ it Mevlevī ol Mevlevī

5 Bu Günāhīveş olup nūr-ı celālüñ pertevi
Ki ġazel naẓm eylerüz gāhī kelām-ı meṡnevī

6 Şevḳ-ı Mevlānā ile şemsüʿl-Hudā
Ümmet-i Aḥmed’den olduḳ Muṣṭafā

121
Tercīʿ-i bend-i Ġubārī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

I

1 Dilā gūş it sözüm zīnhār zīnhār
Ġıdā içün cihānda olma ġam-ḫ̮ār

2 Anuñ kim vardur bir beksemātı
Görinmez gözine biñ bir sımātı

3 Ġıdā kim muḳteżā-yı çeşm-i cāndur
Bir içim ṣu ile bir loḳma nāndur

4 Gedā kim ḳāniʿ her ḫ̮uşk u terdür
Ḥaḳīḳat pādişāhı baḥr u berdür

5 Bunı bilgil ki bu dār-ı fenāda
Bu dār-ı pür-belā vü bir ʿinādur

6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salṭanat ḳurı hevesdür

II

1 Ne lāzım dürlü niʿmetler ne lāzım
Ne lāzım şīr ü şer bütler ne lāzım

2 Ne lāzım sükkeri olmaḳ ṭaʿāmuñ
Olısar ʿāḳıbet çün telḫ̮-i kāmuñ

3 Ne lāzım ola ṭaʿmuñ murġ-ı büryān
Uçar çün ʿāḳıbet bu ṭūṭī-i cān

4 Ne lāzım çoḳ yimekler çoḳ emekler
Dimāġ-ı pāki muḫ̮tall eylemekler

5 Bu ʿişret-ḫ̮āne-i pür-hemm ü ġamda
Bu ṣoḥbet- ḫ̮āne-i yum u elemde

6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salṭanat ḳurı hevesdür

121:70b

III

1 Ḳurı etmek yiseñ birdür bir azar
Olur ol ḳurı etmek gül-be-şekker

2 Eger toḳ ile yirseñ gül-be-şekker
Görürsün gül-be-şekkerden żarar

3 Eger bī-vaḳt içerseñ ṣu sem olur
Eger vaḳītle içseñ emsem olur

4 Ṣaḳın çoḳ yimegi sen ṣanma nāfiʿ
Ki az yimekdedür bil ki menāfiʿ

5 Bu bīmār-ḫāne-i bu derd-i ġamda
Bu yer ḫār bu yer cevr u sitemde

6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salṭanat ḳurı hevesdür

IV

1 Eger insān iseñ ten-perver olma
Ki ten-perver olan ḫardur ḫar olma

2 Teni ḳo bār-ı murġ-ı cānı besle
Beni cān ile diñle sözüm esle

3 Ki cān-ı bāḳī vü fānīdür bu tenler
Gider cānlar çürür yirde bu tenler

4 Nedür ten aña ḥürmetler idersin
Şeb u rūz aña ġurretler idersin

5 Bu cism-i bī-vefā vü bī-beḳāda
Bu resm-i pür-fenā vü bī-ṣafāda

6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salṭanat ḳurı hevesdür

V

1 Ne lāzımdur ser ey Ḫusrevāne
Ne lāzım şeh-nişīn-i ʿāli-şāne

2 Ne lāzım ki ola şeddād-ı maḳāmuñ
Şerr-i bāye yetişe saḳf-ı bāmuñ

3 Ṭutalum kim senüñdür heft-iḳlīm
İdersen ʿāḳıbet ussına teslīm

4 Eger taḫt-ı Süleymān ola cāhuñ
Zemīndür ʿāḳıbet baş tekyegāhuñ

5 Berādur miḥnet ābād u fenāda
Bu kāḫ-ı seng-lāḫ-ı pür-ḳażāda

6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salṭanat ḳurı hevesdür

VI

1 Ṣafā-yı ḫāṭır isterseñ Ġubārī
Göñülden silmek isterseñ ġubārı

2 Derūnuñ tāb-nāk olmaḳ dilerseñ
Birūnuñ cümle pāk olmaḳ dilerseñ

3 Olınca Ṭūr ḥaremde iʿtikāf it
Mübārek Kaʿbetullāhı ṭavāf it

4 Miṡāl-i Büʿl-Ḳays anda ḳarār it
Ġınāyı terk idüb faḳr-ı iḫtiyār it

5 Bu nefs-i şūm mey-i şūma hemīşe
Żarūri oldı çün kim kūşe-i tūşe

6 Hemān bir kūşe bir nān tūşe besdür
Hevā-yı salṭanat ḳurı hevesdür

122
Tercīʿ-i bend-i Aḥmed Beg (Raḥmetuʿllāhi ʿaleyh)

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

1 Dünyādan ider ʿārif olan ḳaṭʿ-ı ʿalāḳı
Bu pīre-zen dehre virür niçe ṭalāḳı

2 Gel maʿrifetüñ mülkine sulṭān olıgör kim
Bir çūçe degül salṭanat Şām u ʿIrāḳ'ı

3 Şimdi saña āsān gelür aḥvāl-i ḳıyāmet
Ol gün bilesin kim ḳopa başuña ṭarāḳı

4 Maġrūr oluban salṭanat-ı dehre n'idersin
Kesrinüñ ʿaceb vardı bile taḫt u ṭāḳı

5 Bu ḳāli eger añlayuben ḳāl idinürseñ
Menzile irüb ḳalma girü eyle yarāḳı

6 Ger ʿayş-ı müdām ister iseñ ṣoḥbet-i bāḳī
Dervīş olıgör kim saña sulṭān ola sāḳī

II

1 Ger vāḳıf olup ṣaḳlar iseñ sırr-ı nihānı
Enfās-ı nesīmüñ ṭutısar cümle cihānı

2 Yaʿḳūb-ı dil ol demde bulur nūr-ı baṣar kim
Bu çāh-ı bedenden çıḳa ol Yūsuf-ı s̱ānī

3 ʿAyb eylemeñüz sırrumı fāş eylese āhum
ʿĀşıḳ olanuñ elde degül ṣabr-ı ʿinānı

4 Cehd eyle ki nūş eyleyesin cām u ṣālı
Firḳatde niçe bir dökesin yaş ile ḳanı

5 Maʿşūḳa cemāli ide her demde tecellī
Pāk eyler iseñ ġayrıdan āyīne-i cānı

122:71b

6 Ger ʿayş-ı müdām ister iseñ ṣoḥbet-i bāḳī
Dervīş olıgör kim saña sulṭān ola sāḳī

III

1 Nā-ehil olana dime ṣaḳın gizlü kelāmı
Sır işini hīç añlaya mı degme bir ʿāmī

2 Dünyāda eger ferd olasın ʿārif-i cānsın
Sen puḫte olup saña yaḳın eyleme ḫāmı

3 Künc-i ġam-ı firḳatde otur eşk-i revān it
Biñ zār ile nūş eyle mey-i ʿışḳ-ı müdāmı

4 Zāhid yüri sen müşkilimüz ḥall idemezsin
Cānāndan alur ʿāşıḳ olan gizlü peyāmı

5 Nāṣıḥ özüñe eyle eger var ise pendüñ
Nefsini bilen hīç vire iblīse uya mı

6 Ger ʿayş-ı müdām ister iseñ ṣoḥbet-i bāḳī
Dervīş olıgör kim saña sulṭān ola sāḳī

IV

1 Ey ṣubḥ-ı saʿādetüñe cebīnüñde hüveydā
Doġrusı zihī ḥüsn ü teḳaddüs ü teʿālā

2 Ger ʿārif iseñ pākī yer bul bunda bugün sen
Ferdā hevesin itme ṣaḳın ḳandaġı ferdā

3 Günden güne arturdı nedm-i āh u fiġānı
Dīvāne göñül ṣabr idemez n'ideyin aṣlā

4 Gülzār-ı cemālüñde bu cān bülbüli ey dost
Vaḥdet gülini buldı odur olduġı gūyā

5 Esrār-ı ḥaḳāyıḳdan eger ṭoyduñ ise sen
Şād ol yüri ʿālemde sen ey ʿāşıḳ-ı şeydā

6 Ger ʿayş-ı müdām ister iseñ ṣoḥbet-i bāḳī
Dervīş olıgör kim saña sulṭān ola sāḳī

V

1 Gel bāġ-ı cihānuñ naẓar it yāsemenin gör
Heb vaḥdete şāhid mi degül bu çemenin gör

2 Gülşende gülüñ güldügüne ġurre olursañ
Gül ġoncesinüñ ḳan ile dolmuş cigerin gör

3 Dāġ-ı ġam ile öldi dirildi yine lāle
İñeninde anuñ ḳane boyanmış kefenin gör

4 Aḥmedī yüri dervīş iseñ aldanma cihāna
Dünyā sevenüñ anda belā vü miḥenin gör

5 Bī çün ü çırā ister iseñ vuṣlat-ı yāri
Mūsā gibi cān ol yüri Ṭūr-ı bedenin gör

6 Ger ʿayş-ı müdām ister iseñ ṣoḥbet-i bāḳī
Dervīş olıgör kim saña sulṭān ola sāḳī

123
Tercīʿ-i bend min kelāmi Żaʿīfī* (ʿAleyhiʿr-raḥme)

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

1 Bir tecellīdür evvel u āḫir
Gāh olur bāṭın u gehī ẓāhir

2 Cümle bir maʿnīdür taṣvīr et
Ṣūretā gerçi görinür vāfir

3 Özgedür bu ki bir ḥaḳīḳat iken
Kimi müʿmin olur vü kimi kāfir

4 Kimi şāh-ı cihān kimisi faḳīr
Kimi şād olur vü kimi ācir

5 Ehl-i ʿirfān yanında kör nūr
Şāl u aṭlās-ı cāme-i fāḫir

6 Cümle bir baḥrdür şaṭṭ u ceyḥūn
Küçe-i ẓāhirde fark var bāhir

123:72b
* Bu şiir Ẓaʿfī'ye aittir.

7 Vaḥdet ü kes̱ret ʿitibārīdür
ʿAyn-ı vāḥid dürür ki cārīdür

II

1 Bir oyun-bāzdur bu dehr-i denī
Oynadur niçe luʿbetle seni

2 Gözüñ ac ġāfil olma eyle naẓar
Nūr-ı Ḥaḳ rūşen etdi encümeni

3 Ṣuya at küfrüñi müslümān ol
ʿĀşıḳuñ küfri oldı meʿmeni

4 Uyma şeyṭāna nefsüñi tanı
Kendüñe hem-dem itme Ehrimen'i

5 Vaḥdet-i Ḥaḳḳ'a şāhid oldı ṣarīḥ
Göre ʿibret göziyle her çemeni

6 Ḳalma kes̱retde vaḥdet eyleyi gör
Seni saña gerekse diñle meni

7 Vaḥdet ü kes̱ret ʿitibārīdür
ʿAyn-ı vāḥiddürür ki cārīdür

III

1 Naḳş-ı ʿālem ḫayāl-i ḫᵛāb ancaḳ
Dehr-i maʿmūresi ḫarāb ancaḳ

2 Varlıġuñ maḥv idüb fenāya iriş
Sālike benligi ḥabāb ancaḳ

3 Ṣūfī ile cidāl etme ṣaḳīn
Aḥmaḳa dınmamaḳ cevāb ancaḳ

4 N'eylesün ḳīl u ḳāli ehl-i vuḳūf
ʿĀrife her varaḳ-ı kitāb ancaḳ

5 Kimine çarḫuñ işi mihr ü vefā
Kimine renc ile ʿitāb ancaḳ

6 Cām bir bāde bir ḥaḳīḳat bir
Görünen kes̱ret-i ḥabāb ancaḳ

7 Vaḥdet ü kes̱ret ʿ itibārīdür
ʿ Ayn-ı vāḥid dürür ki cārīdür

IV

1 Görinen ẓāhirā bu gūn-ā-gūn
Emr-i Ḥaḳʿ dur denildi *künfeyekūn*[17]

2 Ḫilḳat-i mümkināta oldı sebeb
Çünki terkībe geldi kāf ile nūn

3 İki ḥarfüñ rumūzını fehm it
Tā saña keşf ola ẓuhūr u buṭūn

4 İki ḥarfüñ taṣarrufundan gör
Ẓāhir oldı bu naḳş-ı gūn-ā-gūn

5 İki ḥarf oldı şehādet-i ġayb
Kāf-ı ġayb oldı vü şehādet-i nūn

6 İkidür ṣūretā vü maʿ nā bir
Nitekim noḳṭa oldı aṣl-ı fünūn

7 Vaḥdet ü kes̱ret ʿ itibārīdür
ʿ Ayn-ı vāḥiddürür ki cārīdür

V

1 Żaʿ fiyā ḳo bu kes̱ret aḥvālin
Günbegündür dime bugün yārın

2 Her ki bu günüñe gün ḳırmaya kendin
Ḳande yārın göriser aḥvālin

3 ʿ Işḳ bāzārına gedā olımaz
Çalmayan ṭaşa kāse-i ʿ ārın

4 ʿ Āşıḳuñ ẓāhirā nişānı olur
Sende var ise göster ās̱ārın

5 Ṣāf olmaḳ gerek ʿ alāyıḳdan
Her kim isterse dost-ı dīdārın

---

[17] "Bir şeyi dilediği zaman, O'nun buyruğu sadece 'ol' demektir. O da hemen oluverir." Yasin(36/82)

6 Çünki naḳḳāşı birdür eşkālüñ
Sende bir ṣay nuḳūş-ı tekrārın

7 Vaḥdet ü kes̱ret ʿitibārīdür
ʿAyn-ı vāḥiddürür ki cārīdür

124
Tercīʿ-i bend-i Ġubārī (Sellemehullah)

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 Bir gice sākin idüm ḫānḳah-ı ġafletde
İʿtikāf itmiş idüm künc-i ġam u miḥnetde

2 Gözlerüm yummuş idüm ʿābir-i ʿibretden
Ġaflet oyuncusı beni almış idi ġāyetde

3 Pür idi penbe-i ġafletle semāḫ-ı semʿüm
Dil-i efsürde ḥecr olmuş idi şiddetde

4 Eyle ġarḳ olmış idüm ḳamerümi ġafletle
ʿAḳl u fikr ü dil ü cān ḳalmış idi ḥayretde

5 Rişte-i ġafletle baġlu idi her ʿaẓūm
Māḥaṣal ḳāṣır idüm ġāyetle ḫiẕmetde

6 Gūş-ı hūşa bu nidā irdi o dem hātifden
Didi ey ʿālem-i ṣuġrāda ḳalan ġafletde

7 Ġāfil olma gözüñ ac ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ ü ḳalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

II

1 Sendedür maḫzen-i esrār-ı hüviyyet sende
Sendedür rābıṭa-i rişte-i vaḥdet sende

2 Sendedür maʿden-i ʿirfān-ı hidāyet sende
Sendedür menbaʿ-ı envāʿ-ı kerāmet sende

124:73b

3 Sendedür cām-ı Cem ü āyīne-i İskender
Sendedür çeşme-i cān mülket-i ẓulmet sende

4 Sendedür mihr-i cihān sözüme şām-ı efzūn
Sendedür burc-ı şeref necm-i saʿādet sende

5 Sendedür ʿālem-i lāhūt ü maḳām-ı Ceberūt
Sendedür dūzaḫ-ı sūzān daḫi cennet sende

6 Sendedür her ne ki maḳṣūd idinürseñ sende
Sendedür ḳafel-i ṭılsımāt-ı ḥaḳīḳat sende

7 Ġāfil olma gözüñ ac ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ ü ḳalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

III

1 Sen ḥabāb-ı feleki cām-ı mücellā ṣanduñ
Sen serābı görüb içinde ānuñ mā ṣanduñ

2 Ḥoḳḳa-i çarḫ ki zehr ile lebāleb pürdür
Sen anı ṭopṭolu tiryāk-ı Mesīḥā ṣanduñ

3 Gözüñe pīrezen-i dehr göründi tāze
Zīver-i ʿārīyeden anı muʿarrā ṣanduñ

4 Hem göründi saña eṭfāl-i şeyāṭīn ġılmāñ
Bu cihān bāġını sen cennet-i meʿvā ṣanduñ

5 Külḫen-i dehre baḳub gülşen-i zībā ṣanduñ
Ser-be-ser aḫkerün anuñ gül-i ḥamrā ṣanduñ

6 Dīde-i ḥırṣ ile bu ʿālem-i ṣuġrāya baḳub
Aldanub añlamayub ʿālem-i kübrā ṣanduñ

7 Ġāfil olma gözüñ ac ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ ü ḳalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

IV

1 Niçe bir bunca zamān zīver ü zīnet niçe bir
Niçe bir cübbe vü destār-ı ḥamāḳat niçe bir

2 Niçe bir ḳayd-ı libās vü niçe bir ʿādet-i nās
Niçe bir şevket ile şöhret-i āfet niçe bir

3 Niçe bir rind-i cihān vālih ü şeydālar ile
Güft ü gū-yı ṭarab u ṭavr-ı ẓarāfet niçe bir

4 Niçe bir bāġ-ı cihānda oturub mīrāne
Bunca yārān ile bu ʿayş bu ʿişret niçe bir

5 Bu ḥamāḳat niçe bir bunca faṣāḥat niçe bir
Bu şeḳāvet niçe bir hāy bu ġaflet niçe bir

6 Ġāfil olma gözüñ ac ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ ü ḳalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

V

1 Cümle zerrāt-ı cihān maṭlaʿ-ı ʿibretdür hep
Ehl-i idrāk olana remze-i işāretdür hep

2 Naḳş-ı ẓāhirde ʿayān cümle ʿulūm-ı bāṭın
Külli şey mürşid-i erbāb-ı baṣīretdür hep

3 Naẓar it dīde-i cān ile cihānı añla
Maḫzen-i ʿilm-i ledün maẓhar-ı ḥikmetdür hep

4 Ḥikmet ü ʿibret ü her remze işāret ne ki var
Heb Hudāʿdan saña taʿlīm-i hidāyetdür hep

5 Fehm içün ʿālem-i kübrāyı uluʿl-elbāba
Ṣuver-i ʿālem-i ṣuġrā heme ṣūretdür hep

6 Ey Ġubārī yüri var kendüñi idrāk eyle
Pendümi hūş ile gūş it ki bişāretdür hep

7 Ġāfil olma gözüñ ac ʿālem-i kübrāsın sen
Sidre vü levḥ ü ḳalem ʿarş-ı muʿallāsın sen

125
Tercīʿ-i bend min kelāmi Aḥmed Beg Duḳagīn

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

1 ʿĀrif ol mürşide ir zātuñı ʿirfān idegör
Baş ḳoyub işigine cānuñı ḳurbān idegör

2 Ḳaṭresin baḥre ḳarış kendüñi ʿummāñ idegör
Ḳul iken özüñi var ʿāleme sulṭān idegör

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

II

1 Şekl-i insān görinür maʿnīde ḥayvān yorma
Ṣūretā cānlu olup sīreti bī-cān yorma

2 Baş açuḳ yalın ayaḳ çaylaḳ-ı ʿuryān yorma
Bilmeyüb kendözüñi vālih-i ḥayrān yorma

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

III

1 Gel ʿabeṡ yerlere ʿömrüñi ṣaḳın itme telef
Rabbüñe eyle ʿibādet ki odur fiʿl-i selef

2 Ādemī ol ki disünler saña bu ḫayr-ı ḫalef
Ġafleti terk idegör tā bulasın ʿizz ü şeref

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

IV

1 Aldadı ḥırṣ u hevā nefsüñi ġarrālıġı ḳo
Uṣlana hey delü dīvāne bu rüsvālıġı ḳo

2 Ehl-i ḥāl ol gele şimden gerü şeydālıġı ḳo
ʿAḳluñı başuña dir fikr ide aʿmālıġı ḳo

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

125:74a

V

1 Ḥamd u şükr eyle Ḫudā’dan virilen niʿmete baḳ
Seni tekrīm idüben eyledügi ʿizzete baḳ

2 Ol kerīmüñ kerem u luṭfunı gör ḥikmete baḳ
ʿĀḳil iseñ bir degül saña olan devlete baḳ

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VI

1 Sen seni ṣanma tehī ʿālem-i kübrāsın sen
Dünyede eşref olan maẓhar-ı esmāsın sen

2 Maʿnīde ādem iseñ ʿarş-ı muʿallāsın sen
Yerde gökde ne ki var cümleden aʿlāsın sen

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VII

1 Enbiyā gitdi izin izleyü dergāha ulaş
Evliyā baḫşına ser-çeşme olan şāha ulaş

2 *Men ʿaref* sırrını duy ʿārif-i billāha ulaş
Nefsüñi eyle muḥaḳḳiḳ daḫi Allāh’a ulaş

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

VIII

1 Ḫālıḳ’uñ maʿrifetin ḥāṣıl iden buldı kemāl
Odur insān-ı mükemmel aña yoḳ ḳīl ile ḳāl

2 Benligi terk idegör tā olasın nīk-i ḫaṣāl
Yoḳ durur ṣoñ ucı bir zerre şehā ʿöẕre mecāl

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

IX

1 Ahmedī ġayrı ḳo kendüñe ʿālī naẓar it
Mürşid-i kāmile ir nāmuñı bir kerecik ār it

2 Vāṣıl-ı maʿrifetullāh olıgör bir hüner it
Ḥasb-i ḥālüñi hemāñ bir sözle muḫtaṣar it

3 Ġāfil olma gözüñ ac sen seni insān idegör
Hem-dem-i ehl-i dil olup tenüñi cān idegör

126
Tercīʿ-i bend min kelāmi ʿAṭā (Rahmetullāhu ʿaleyh)

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

1 Ey göñül ʿālemi sen ṣanma ṣaḳın cāy-ı maḳarr
Bir güzergāh durur bunda gelen yine gider

2 Gerilüb durma kemān gibi hele ṭoġrı ḫaber
Çekilür ḳavs-ı ḳuzaḥ hem atılur tīr-i ḳader

3 Sālik-i rāh-ı fenā olan ider ʿazm-i sefer
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿömr geçer

II

1 Bir gice olmuş idüm sākin-i künc-i vaḥdet
Aldı ġāyetde meni ʿālem-i ḫᵛāb-ı ġaflet

2 İrdi cān kuşına bir ḫoşca nidā ol sāʿat
Dedi ey muntaẓar-ı vaḳt ṣabāḥ-ı rıḥlet

3 Ne yatursın gözüñ ac şimdi var iken fırṣat
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿömr geçer

III

1 Taḫt-ı şāhı virür yile Süleymān-ı ecel
Dolanur ṣāḥib-i gencīne s̱uʿbān-ı ecel

2 Ġāfil olma gelicek devlet ile ḫān-ı ecel
ʿİlm ü ṭabl ile gelmez saña sulṭān-ı ecel

3 Hey ṣaḳīn añsuzın irer saña mihmān-ı ecel
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿömr geçer

126:75a

IV

1 Ġurre olma ecel irer saña ey ferzāne
Bindürür esb-i fenāya kişiyi şāhāne

2 Gösterür rāh-ı diyār-ı ʿademi sulṭāna
Sen cers gibi dilā başla gerek efġāna

3 Pāyimāl ide seni çün şütür-i devrāne
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿömr geçer

V

1 Tekye-i tende çoġ añlamaz iken bu dil ü cān
Ḳonduġı yirde iki üc gün olur ancaḳ mihmān

2 Dönderür geldügi yoldan kişiyi devr-i zamān
Ey ʿAṭā menzil-i maḳṣūd degüldür bu cihān

3 Maḥmilüñ baġlayugör diḳḳat eyle yüri hemān
Kūs-ı rıḥlet çalınur ḳāfile-i ʿömr geçer

127

Tercīʿ-i bend-i Resmī

Müstef'ilün Fe'ūlün Müstef'ilün Fe'ūlün

I

1 Ey dil eger dilerseñ Ḥaḳ senden ola rāżı
Kesb it rıżāsın anuñ sen līk bī-niyāz ol

2 Ṭut sünnetini gözle emrini Muṣṭafā'nuñ
Hem cān ile muḥibb-i evlād-ı Murtażā ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

II

1 Ey dil eger dilerseñ olasın ehl-i tevḥīd
Çıḳ perde-i dütādan yektā-yı bī-ḥicāb ol

2 Maḥv eyle varluġuñı bu ẓulmet-i fenāda
Ol ʿālem-i beḳāda ẕerre iken āfitāb ol

IV-1a ferzāne: ġāfil N
127:75b

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

III

1 Ey dil eger dilerseñ ʿālemde ʿömr-i bāḳī
Bu ẓulmet-i fenāda ser-çeşme-i ḥayāt ol

2 Yaʿni ki Ḫıżır gibi Allāh ʿavni eyle
Girdāb-ı baḥr-i ġamda ḳalmışlara necāt ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

IV

1 Ey dil eger dilerseñ ʿarş ola cilvegāhuñ
Ṭāvūs-ı sidre gibi ser-tā-ḳadem cenāḥ ol

2 Yaʿni ki Ḥaḳ yolında ḫayra duruş hemīşe
Eydin ṣalāḥ-ı pīşe-i ḥayy-ı ʿalel felāḥ

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

V

1 Ey dil eger dilerseñ sulṭān-ı vaḳt olasın
Künc-i ḳanāʿat içre dervīş-i bī-niyāz ol

2 İksīr-i ḥikmet eyle ḳalbüñi ḫāliṣ eyle
Naḳduñi żāyiʿ itme ʿālemde serfirāz ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

VI

1 Ey dil eger dilerseñ manẓūr-ı Ḥaḳ olasın
Tevbe cilāsı eyle āyīne gibi pāk ol

2 Çoġ ise n'ola cürmüñ sen maġfiret ṭaleb ḳıl
Ḳaṭʿ eyleme recāñı illā ki ḫūn-nāk ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

VII

1 Ey dil eger dilerseñ aduñ ola hünermend
Noḳṣān-ı ʿaybuñı bil var ṭālib-i kemāl ol

2 Nādāna gerden egme başı göge irerse
Dānālar ayaġında yer gibi pāyimāl ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

VIII

1 Ey dil eger dilerseñ cāvīd ola ḥayātuñ
Ḫulḳ ile ḫalḳı ṭoyla ʿālemde nīk-nām ol

2 Cehd it ki kimse senden incinmeye cihānda
Iyās-ı ḫoş-ḫaṣāl ol Maḥmūd-ı ḫāṣ u ʿām ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

IX

1 Ey dil eger dilerseñ düşmenlerin ola dost
Miskīnlik eyle ḫalḳa miskīnlere penāh ol

2 Saña ne ṣanursañ ġayre daḫī anı ṣan
Kim saña bed ṣanursa sen aña nīk-ḫ˘āh ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

X

1 Ey dil eger dilerseñ şehbāz-ı ʿarş olasın
Ḳāf-ı ferāġat içre ʿanḳā-yı bī-nişān ol

2 Dünyā metāʿı içün mihrine her denīnüñ
Gel müşterī dirilme ḫurşīd-i āsumān ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

XI

1 Ey dil eger dilerseñ devlet ola saña yār
Gözle ṣoñun her eşk-i evvelde ehl-i rāy ol

2 Yāḫūd Resmī gibi gūş eylegil naṣīḥat
ʿĀḳiller işiginde her laḥẓā ḫāk-i pāy ol

3 Cānuña Ḥaḳ'dan ire ʿaṭā-yı raḥmet
Hem āḫiretde Aḥmed ḳıla saña şefāʿat

128
Tercīʿ-i Bend min kelāmi Faḫrī (ʿAleyhiʿr-raḥme)

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

1 Gel ey belālu başına sulṭān olan gedā
Fehm it ṭarīḳ-i ġamda nedür miḥnet ü belā

2 İrgür server-i ḳalb ile öz cānuña ṣafā
Diñle rumūz-ı ʿışḳı nedür añla mācerāyı

3 Olġıl ümīd-i vaṣl ile sen derde mübtelā
Cān u dil ile tā ki olasın ʿışḳa āşinā

II

1 Terk it hemīşe varuñı maʿdūm idüb özüñ
Düşürme ḳīl u ḳāle ṣaḳın ʿārif ol sözüñ

2 Her dü mekānda ger der iseñ aġ ola yüzüñ
Bir dem bu kārgāh-ı cihāna açup gözüñ

3 Olġıl ümīd-i vaṣl ile sen derde mübtelā
Cān u dil ile tā ki olasın ʿışḳa mübtelā

III

1 Tenden elüñ yu ʿışḳ ile bī-cān ol yüri
Kendü başuña başḳaca sulṭān olub yüri

2 Yaʿni cihānda ʿāşıḳ-ı giryān olup yüri
İşit sözüm dergeh-i dermān olup yüri

3 Olġıl ümīd-i vaṣl ile sen derde mübtelā
Cān u dil ile tā ki olasın ʿışḳa mübtelā

IV

1 Sözüñ uzatma ṭūṭī-i şīrīn-kelām iseñ
Kenʿān-ı Mıṣra ḫᵛāce-i ʿālī-maḳām iseñ

2 Ger Yūsuf-ı zamān u şeh-i ḫāṣ-ı ʿulūm iseñ
Muṭlaḳ saʿīd ü merdüm-i beytüʿl-ḥarām iseñ

128:76b

3 Olġıl ümīd-i vaṣl ile sen derde mübtelā
Cān u dil ile tā ki olasın ʿışḳa mübtelā

V

1 Zār ol hemīşe bülbül-i gülzār iseñ eger
Yār olma ġayre öz özüñe yār iseñ eger

2 Yaʿni cihānda ʿāşıḳ-ı bī-kār iseñ eger
El-ḳıṣṣa Faḫrī ṭālib-i dīdār iseñ eger

3 Olġıl ümīd-i vaṣl ile sen derde mübtelā
Cān u dil ile tā ki olasın ʿışḳa mübtelā

129

Tercīʿ-i bend min kelāmi Ġazālī der-vaḳt-i reften bikaʿbe-i şerīf (Şerrefaʿllāhu teşrīfā)

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

1 Yine bu göñlüm benüm bir ṭurfe-kār itmek diler
Bir zamān ġurbet çeküb terk-i diyār itmek diler

2 Her ne dürlü var ise yanında esbāb-ı ḥużūr
Taḥs u naḥs idüb ḳamusın tārumār itmek diler

3 Dürlü dürlü ṭurfe ḫilḳatler görüb niçe gün
Ḳudret-i Ḥaḳḳa bulardan iʿtibār itmek diler

4 ʿİşret u zevḳ u ṣafāyı terk idüb bir nice gün
Miḥnet ü zecr u belā iḫtiyār itmek diler

5 Seyr idüb evvel cihānı serteser āḫir gelüb
Kaʿbe-i ʿulyāda olunca ḳarār itmek diler

6 Didügi olmaḳ gerek çün kim göñül sulṭāndur
Bu cihāna gelmeden maḳṣūd bir seyrāndur

II

1 Mülk-i Rūmı terk idüb dil ʿazm-i Şām itmek diler
Enbiyā ervāḥına bizden selām itmek diler

129:77a

2 Mekke şehrinde muķīm olmaķlıġa niyyet idüb
Bir niçe müddet muṣallāsın maķām itmek diler

3 Bu teni ḫākīyi andan ṣoñra yüz biñ şevķ ile
Ḫāķ-rāh-ı Ravża-i ḫayrüʿ l-enām itmek diler

4 Baş açuķ yalın ayaķ yollarda sergerdān gezüb
Niçe noķṣānını ānuñla tamām itmek diler

5 Ḫāṣ ʿ āşıķdur meger nāmūs u ʿ ārı terk idüb
ʿ Ālem içre kendüyi rüsvā-yı ʿ ām itmek diler

6 N'eylesün bī-çāre dil kim ol daḫī benden beter
Derdmend ü vālih ü şeydā vü sergerdāndur

III

1 Mıṣr-ı dil seyrān idüb ʿ azm-i Fırāt itmek diler
Meşrebini kāh Nīl u geh Fırāt itmek diler

2 Gāh Beytuʿ llāhı Haccāc ile eyleyüb ṭavāf
Ḥüsn-i aʿ māl ile maḥv-ı seyyiāt itmek diler

3 Āstān-ı Ravża-i pāk-Nebī'ye yüz sürüp
Kendüyi bu vech ile ehl-i necāt itmek diler

4 Terk idüb fısķ u fucūrı şimdiden girü hemān
Dāimā işini ṣavm ile ṣalāt itmek diler

5 Baḥr-i vaḥdetde n'ola ġavvāṣ olursa her zamān
Gevher-i ẕātı bulup seyr-i ṣıfāt itmek diler

6 Maḫzen olmuşdur göñül var ise künc-i vaḥdete
Anuñ içün dāimā Būrsama vīrāndur

IV

1 Dil reh-i ʿ ışķuñda cānā terk-i cān itmek diler
Ol daḫī ʿ uşşāķ içinde bir nişān itmek diler

2 Firķat-i dildāra ṣabr itmege gördi çāre yoķ
Lā-cerem ġurbet çeküb geşt-i cihān itmek diler

3 Seyr ü Mıṣr u Şām ile itmez ķanāʿ at bu göñül
Menzilini bir zamān Hindüstān itmek diler

4 Eyleyüb biñ şevḳ ile andan yine ʿazm-i Hicāz
Bir niçe müddet daḫi anda mekān itmek diler

5 Ravża-i pāk-Nebīyullāh da āḫir dem gelüb
Bu ten-i ḫāki ḫākistān itmek diler

6 Dil ʿaceb dīvānedür yoḳdur ḳarārı bir nefes
Dāimā eṭrāf-ı ʿālemde işi devrāndur

V

1 Cübbe vü destārı dil rehn-i şarāb itmek diler
Ey dirīġā ḫāne-i zühdi ḫarāb itmek diler

2 Pāk idüb ten cübbesin yaḳdı maḥabbet nārına
Ṣoḥbet-i dildārı yaʿni bī-ḥicāb itmek diler

3 Geh ṣalāḥa meyl idüb eyler ʿibādet Ḫālıḳ'a
Gāh olur fısḳ u fucūra irtikāb itmek diler

4 Ber-ḳarār olmaz zemīn gibi yerinde bir zamān
Ṣu gibi bir laḥẓa biñ dürlü ıżṭırāb itmek diler

5 Ḥamdülillah niyyeti şimdi be-ġāyet ḫūbdur
Her menāhīden ki vardur ictināb itmek diler

6 Ey Ġazālī ḫoşça ṭut billāh incinme iñen
Ḫāne-i tende göñül bir iki gün mihmāndur

130

Der-medḥ-i Ḥażreti ʿAlī (Kerremallāhu vecheh ve Rażıyallāhu ʿanh) min kelāmi Vaḥdetī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

I

Ḥażret-i fażl-ı eḥaddan yine rūz-ı ezelī
Ṣūret-i muḥkem ile irişüben ḳuvvet eli
Ḳudret ile yoġıran āteş u āb u bād u gili
Mesken idindi o dem kendü içün cān u dili
Kimdür ol kim bileyim dirseñ eger ḳavl-i celī

130:78a
I-1 eḥad: Ḫudā Vah

Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı velī
Ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAlī

II

Noḳṭa-i bā-ı nübüvvet rūy -ı levḥ-i ḳalem
Menbaʿ-ı sırr-ı velāyet maḳarr-ı cūd u kerem
Maẓhar-ı ekmel-i vālā kelimāt-ı aʿẓam
Hādī-i cin ü beşer mürşid-i nūr-ı ekrem
Ezelī vü ebedīdür *Fe-teʿemmel fe-innehüm*
Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı velī
Ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAlī

III

Kāşif-i sırr-ı süḫan bāb-ı ʿulūm-ı Aḥmed
Vāṣıl-ı ẕāt-ı ezel[den] *Ḳul huvallāhu eḥad*[18]
Vaṣf-ı ẕātında nüzūl eyledi *Allāhuʿṣ-ṣamed*[19]
Nuṭḳ-ı Ḥaḳdur ṣıfatı *Lem yelid ve lem yūled*[20]
Lem yekün dirsem olur aña *Lehü küfüven eḥad*[21]
Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı velī
Ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAlī

IV

Ne felek esfel u aʿlāda ser-ā-ser tā ḥūt
Gökdeki şems u ḳamer yirdeki laʿl u yāḳūt
Dest-i ḳabżında durur ʿālem-i mülk-i melekūt
Feyż-i luṭfundan ānuñ buldı ḳamu nūr ile ḳūt
Pādişāh-ı dil ü cān server-i şāh-ı lāhūt
Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı velī
Ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAlī

V

Ḥasan ile Ḥüseyin şāh-ı kerem-kān u ʿaṭā
Ḳuds-ı ẓuhrundan anuñ geldi vücūda ḥaḳḳā
Biri şāh-ı şühedā birisi şāh-ı ʿulemā
Birisi ḳavṣ-ı ḳamer birisi de şems-i ḍuḥā
Sözümüñ mā-ḥaṣalı bu durur ey ehl-i ṣafā

II-1 rūy: raḳam Vah
2 velāyet: ḥaḳīḳat Vah
III-2 ezel: aḥad Vah
18 "De ki: O Allah, birdir." İhlas(112/1)
19 "Allah Samed'dir." İhlas(112/2)
20 "(O) baba olmadı ve doğmadı da." İhlas(112/3)
21 "Hiçbir şey O'na denk (ve benzer) değildir." İhlas(112/4)
IV-1 ne felek: ne ki var Vah
4 luṭf: nuṭḳ Vah

Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı velī
Ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAlī

VI

Ḥażret-i ʿAbid ü Bāḳır şeh-i ḫayl-i fuḳarā
ʿİzzet -i Caʿfer-i ṣādıḳ siper-i tīr-i ḳażā
Mūsa-i Kāẓım ile ol şeh-i teslīm-i rıżā
Şeh Taḳī eyle Naḳī tāc-ı ruʿūs-ı fuṣaḥā
Cümlesi nūr-ı ezel vāḳıf-ı sırr-ı Ṭā-Ḥā
Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı velī
Ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAlī

VII

Vaḥdetī seyf-i Ḫudā ḳāyil-i aṣḥāb-ı caḥīm
ʿAskerī'dür kim anuñdur yine cennāt-ı naʿīm
Mehdī-i devr-i zamān vāḳıf-ı esrār-ı ḳadīm
Ḥażret-i fażl-ı Ḫudā kāşif-i Ḳurān-ı ʿaẓīm
Noḳṭa-i evvel u āḫir süḫan-i Rabb-i kerīm
Sırr-ı Ḥaḳ nūr-ı Muḥammed esedullāh-ı velī
Ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAliyyūn ve ʿAlī

131
Tercī-i bend min kelāmi Mīr Ḫayālī*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

Bir güzel sevdüm ki reşk-i ṣūret-i put-ḫānedür
Kendüsinden ġayrıya āteş gibi bīgānedür
Kim zebānından gelen efsūn ile efsānedür
Müʿmin ü küffār ile hem-ṣoḥbet [ü] hem-ḫānedür
Cām-ı zerrīn nūş ider pür-şevḳ u pür-mestānedür
Nūş iden bir cürʿasın biñ yıl yatur mey-ḫānedür
Tīg çekmiş bir dilāverdür ki ḳaṣdı cānadur
Nūr-ı ṭabʿımdan çerāġın yaḳmamışdur yā nedür
Rāstı men şemʿ-i dil-sūzam ʿadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne yā dīvānedür

VI-2 ʿizzet: ḥażret Vah
131:78b
* Bu şiirin nazım şekli HyD'de muaşşer olarak geçmektedir.
I-1 sevdüm: gördüm HyD
5 pür-şevḳ ü pür-mestānedür: bir bī-vefā mestānedür HyD
6 yatur: yeri HyD
9 ʿadū: adı HyD

II

Bir nihālem kim baña berg-i ḫazān oldı naṣīb
Sūd içinde ġayrılar baña ziyān oldı naṣīb
Cismden ʿār eyler oldum tā ki cān oldı naṣīb
Bir hümā-yı nūr-ı pākem üstüḫān oldı naṣīb
Gel ḫaber al ʿışḳdan çün kim zebān oldı naṣīb
Baña yanmaḳ bī-tereddüd bī-fiġān oldı naṣīb
Sūz-ı ḥasret āşikārā vü nihān oldı naṣīb
Kendü ḥālümden baña çün kim beyān oldı naṣīb
[Rāstı men şemʿ-i dil-sūzam ʿadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne yā dīvānedür]

III

Ṣūretim naḳş-ı fenā göstermege mirʿātdur
ʿAyn-ı ḫurşīdem baña pervāne[ler] ẕerrātdur
Şöyle gūyāyem ki yanumda cihān aṣmātdur
Geh dilümden siḥr-i cārī gāh nār-ı necātdur
Ṭāḳ-ı ʿarşa çımaġa himmet baña mirḳātdur
Āb-ı ḥayvānem şeb-i muẓlim baña ẓulmātdur
Tende cānum pertev-i envār-ı baḥr-i ẕātdur
Māverā-yı ṣūretüm fehm eylemek heyhātdur
Rāstı men şemʿ-i dil-sūzam ʿadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne yā dīvānedür

IV

Gerçi devrān benden öñden ġayre virdi fırṣatı
Pāy-i taḫt-ı ʿışḳda çalındı Mecnūn nevbeti
Āḫiri Ferhād[ı] hem irgürdi başa ṣanʿatı
Ḳıblegāhı oldı Maḥmūd'ūn Eyāz'uñ türbeti
Vāmıḳ[uñ] ʿAzrā ile añıldı dürlü ḥāleti
Lācerem her ʿāşıḳuñ bir demde oldı şöhreti
Bunlaruñ başındadur iḳlīm-i ʿışḳuñ devleti
Şām-ı ġamda bunlaruñ oldum çerāġ-ı ṣoḥbeti
Rāstı men şemʿ-i dil-sūzam ʿadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne yā dīvānedür

II-4 nūr-ı pākem: nūr bālem HyD
5 al: ver HyD
III-2 pervāne[ler]: pervāne M.
4 nār-ı necātdur: narencātdur HyD
5 ʿarşa: ʿaşka HyD
IV-3 Ferhād[ı]: Ferhād M.
5 Vāmıḳ[uñ]: Vāmıḳ M.

V

Ey Ḫayālī tā ki gördüm ol ḳamer-ruḫsārumı
Mihr-i ʿālem-tābdan germ eyledim bāzārumı
Vuṣlatı hicrāna ṣatdum aldılar iḳrārumı
Deyr-i ʿışḳuñ rāhibiydim kesdiler zünnārumı
Ḥāṣılı pāk itdiler aṣnāmdan Ferḥārumı
Aldı bir şāh-ı cihān gōñlüm gibi serdārumı
Nār-ı ḥasretle yanub yaḳılma itdim kārumı
Māh-rūlar şevḳıne nūr eyledüm destārumı
Rāstı men şemʿ-i dil-sūzam ʿadū pervānedür
Kim dolaşsa āteşe pervāne yā dīvānedür

132

Merşiyye berāy-ı Sulṭān Muṣṭafā

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

1 Çünki alur uşbu tāc u taḫt-ı devr-i rūzgār
Terk idüb bu raḫt u baḫtı bir nemed ḳıl iḫtiyār

2 Besleme cismüñ anı kim yiyiserdür mūr u mār
Ġırre olma dehr-i dūne kim degüldür pāyidār

3 Nice her dem ḳan ile boyandı uşbu lāle-zār
Nice biñ ḥasretlü yatur niçe biñ biñ gül-ʿizār

4 Doludur feryād u āh u zār ile dār u diyār
ʿĀḳıbet bildüñ anı kim saña ḳalmaz pāyidār

5 Cehd ḳıl kim ḳala senden dünyāda bir yād-kār
Baña dirseñ devr elinden oldı ʿaḳlum tār u mār

II

1 Bir naẓar ḳıl lāleye kim bağrı ḫūn olmuş durur
Serv ṣallar başını ṣan kim cünūn olmuş durur

2 Niçe serkeşler bu devr içre zebūn olmuş durur
Cevr u maḥabbet derd u ġam çarḫa ḳunūn olmuş durur

V-5 pāk itdiler aṣnāmdan: asnamdan pāk ettiler HyD
6 gibi serdārumı: ile esrārımı HyD
7 ḥasretle: ʿaşkınla HyD
132:79b

3 Gözyaşından yeryüzi heb lāle-gūn olmuş durur
Virdügin dünyā alur ṣankim oyun olmuş durur

4 Ġāfil olmañ dostlar gerdūn dūn olmuş durur
Bir degirmendür felek ʿömr aña ūn olmuş durur

5 Ey göñül ṭut kim seni bu çarḫa sulṭān eyledik
Niçe sulṭānlar yatur ṭoprāġ içinde ḫār u zār

III

1 Vaḳt-i ṣubḥ irdi yine ʿazm-i gülistān eyledüñ
Defʿ-i ġam ḳılmaḳlıġı yaʿni ki dermān eyledüñ

2 Lāleye ḳılduḳ naẓar baġrımuz ḳan eyledüñ
Āh ḳılduñ cümle ṭaġı ṭaşı nālān eyledüñ

3 Derd-i miḥnet çekmede Ferhādı yalān eyledüñ
Aḫran bildük fenā terkin dil ü cān eyledüñ

4 Nām u nengi biz bugün ṭoprāġa yeksān eyledüñ
Niçe gül yüzlüleri ḫāk içre pinhān eyledüñ

5 Bir ḳatāredür bu ʿālem ḫalḳ ḳoyūn olmuş durur
ʿĀrif iseñ her gice bir tekyede ḳılma ḳarār

IV

1 Bir zamān itdi bahāruñ ṣoḥbetini ʿāşıḳān
Başladı eşcārı taġyīr itmege bād-ı ḫazān

2 Serv büküldi vü ṣoldı gül döküldi erġavān
Nicesi ġam çekmeyem yā niçe olam şādmān

3 Virdügüni çün bulursun kim alur āḫir cihān
ʿÖmre ġırre olmaġıl kim bir aḳar ṣudur hemān

4 Gizlü nesne yoḳ cihānda cümlesi günden ʿayān
Bunda ne Ḍaḥḥāk Cem ḳaldı ne ḫod Nūşirevān

5 Görmedüñ mi Burūṣa’da niçe yatur ʿOs̱māniyān
Māżīye ḳılġıl naẓar geçdi biñ biñ tāc-dār

V

1 Çünki eşcāruñ ḳabāsın ḳapdı peyk-i bī-direng
Ḳırdı eşcāruñ vücūdın itmedin bir laḥẓa ceng

2 Yanmasatım ḫilʿatin giydi bu ʿarż-ı lāle-reng
Mūşa dönmüşdür ecel dāmende nice biñ peleng

3 Nice altūn tāc uranın başları yaṣduġı seng
Sen düşersen benüm olsun diyu terk u fireng

4 Hey ne ġāfilsin ki gelmez yāduña tābūt-ı teng
Ḳalmışam ḥayrān-ı vālih yimeden efyūn u beng

5 Bil ki saña aṣṣı ḳalmaz Muṣṭafā bu nām-ı neng
Rāh-ı ʿışḳ içinde cehd it cümlesin ḳılġıl niṡār

133

Merṡiyye berāy-ı merḥūm ve maġfūr Sulṭān Muṣṭafā min kelāmi Yaḥyā

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

I

1 Meded meded bu cihānuñ yıḳıldı bir yanı
Ecel celalīleri aldı Muṣṭafā Ḫān'ı

2 Ṭolundı mihr-i cemāli bozuldı eyvānı
Vebāle ḳoydılar āl ile Āl-i ʿOṡmānı

3 Geçerler idi geçende o merd-i meydānı
Felek o cānibe döndürdi o şāh-ı devrānı

4 Yalancınuñ ḳurı bühtānı buġż-ı pinhānı
Aḳıtdı yaşımuzı yaḳdı nār-ı hicrānı

5 Cināyet itmedi cānī gibi anuñ cānı
Boġuldı seyl-i belāya dağıldı erkānı

6 N'olaydı görmeye idi bu mācerāyı gözüm
Yazuḳlar aña revā görmedi bu rāyı gözüm

II

1 Ṭonandı aḳlar ile nūrdan menāra dönüb
Güşāde-ḫāṭır idi şevḳ ile nehāra dönüb

133:80a

I-5a cināyet: ḫıyānet M

2 Göründi ḫalka dıraḫt-ı şükūfe-zāre dönüb
Yüridi ḳulları yanınca lāle-zāra dönüb

3 Ṭururdı şāḥ-ı cihān ḥiddet ile nāra dönüb
Otağı ḫaymeleri ḳarlu kūhsāra dönüb

4 Müzeyyen idi bedenlerle Aḳḥiṣār'a dönüb
El öpmege yüridi mihr-i bī-ḳarāra dönüb

5 Ṭolandı gelmedi çün kim o māh-pāre dönüb
Görenler aġladılar ebr-i nev-bahāra dönüb

6 Bir ejdehā-yı dü-serdür bu ḫayme-i dünyā
Dehānına düşen olur hemīşe nā-peydā

III

1 O bedr-i kāmil ol aşinā-yı baḥr-i ʿulūm
Fenāya vardı telef itdi anı ṭāliʿ-i şūm

2 Dögündi ḳaldı hemān ḥasret ile dāġ-ı nücūm
Göyündi şām-ı firāḳında doldı yaş ile Rūm

3 Ḳara giydi Ḳaraman'a ġuṣṣa itdi hücūm
O māhı ince ḫayāl ile itdiler maʿdūm

4 Ṭolandı gerdenine hāle gibi mār-ı semūm
Rıżā-yı Ḥaḳ ne ise rāżı oldı ol merḥūm

5 Ḫaṭāsı ġayr-ı muʿayyen günāhı nā-maʿlūm
Zihī saʿīd ü şehīd ü zihī şeh-i maẓlūm

6 Yıḳıldı yer yüzine aṣlına rücūʿ itdi
Saʿādet ile hemān ḳurb-ı ḥażrete gitdi

IV

1 Getürdi arḳasını yire Zāl-i devr-i zamān
Döküldi gözyaşı yıldızları çoġaldı [figān]

2 Vücūduna sitem-i Rüstem ile irdi ziyān
Dem-i memātı ḳıyāmet güninden oldı nişān

III-3b itdiler: kıldılar Yah

3 Ġirīv u nāle vü zār ile ṭoldı kevn ü mekān
Aḳar ṣu gibi müdām aġlamaḳda pīr u cüvān

4 Vücūd iline aḳın ṣaldı aḳdı eşk-i revān
Eyā serīr-i saʿādetde pādişāh-ı cihān

5 O cān-ı ādemiyyān oldı ḫāḳ ile yeksān
Diri ḳala ne revādur fesād iden şeyṭān

6 Nesīm-i ṣubḥ gibi yirde ḳoma āhımuzı
Ḥaḳāret eylediler nesl-i pādişāhımuzı

V

1 Bir iki egri fesād ehli nitekim şemşīr
Bir iki nāme-i tezvīri itdi ḳatline tīr

2 Gelür ezelde muḳadder olan ḳalīl u keṡīr
Hezār ḳayṣerüñ oldı leyāl-i ʿömri ḳaṣīr

3 Eceldür ādeme derbend-i tār u teng u ʿasīr
Żarūrīdür bu kim uġrar ana cüvān ile pīr

4 Yirini zīr-i zemīn eyledi o mihr-i münīr
Yirini gitdi cihāndan niteki merd-i faḳīr

5 Bu vāḳıʿa olımaz ḫalḳa ḳābil-i taʿbīr
Kim Erdişīr-i vilāyetde ola ʿādet-i şīr

6 Bunuñ gibi işi kim gördi kim işitdi ʿaceb
Ki oġlına ḳıya bir server-i ʿÖmer-meşreb

VI

1 Ferīd-i ʿālem idi ʿālim idi aʿlem idi
Muḥammed ümmetine mevti mevt-i ʿālem idi

2 Ziyāde mātem idi ḫaylī emr-i aʿẓam idi
Ṣalāḥ u zühdi ḳavī iʿtiḳādı muḥkem idi

3 Meşāyiḫ ile muṣāḥib ricāle hem-dem idi
Kerāmet ile kerīmüʿl-ḫıṣāl ādem idi

IV-4a revān: müdām M
V-3b ana: bu ki M

4 Nücūm gibi cihān-dīde vü mükerrem idi
Vücūdı muḥteşem ü şevketi muʿaẓẓam idi

5 Tevāżuʿ ile selāmetde ḫod müsellem idi
ʿAceb o bedr-i tamāmuñ ne ʿādeti kem idi

6 Ḥayflar oldı iftirā ile gitdi
Ḥużūr-ı Ḥaḳḳa duʿā vü s̱enā ile gitdi

VII

1 Sipihrüñ āyīnesinden göründi rūy-ı fenā
Ḳodı bu kes̱ret-i dünyāyı ḳıldı ʿazm-i beḳā

2 Ġarībler gibi gitdi o yollarda tenhā
Çekildi ʿālem-i bālāya hemçü murġ-ı hümā

3 Ḥaḳīḳaten sebeb-i rıfʿat oldı düşmen aña
Naṣībi olmasa ṭañ mı bu cīfe-i dünyā

4 Ḥayāt-ı bāḳīye irişdi rūḥı ey Yaḥyā
Şefīʿi rūḥ-ı Muḥammed refīḳi ẕāt-ı Ḫuda

5 Enīsi ġāīb erenler celīsi ehl-i ṣafā
Ziyāde ide yaşum gibi raḥmetin Mevlā

6 İlāhī cennet-i Firdevs aña duraġ olsun
Niẓām-ı ʿālem olan pādişāh ṣāġ olsun

134

Mers̱iyye min kelāmi Mānī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

1 Ey rūzgār-ı kīne-güzār u sitīz-kār
V'ey çarḫ-ı rūzgār u cefā-cūy u bī-ḳarār

2 Bir servi-sāye gibi düşürdüñ zemīne kim
Aḳmışdı ḫalḳ ayaġına mānend-i cūy-bār

134:81b

3 Bustān-serāy-ı dehrde bir tāze naḫl idi
Oldı o naḫle laʿl ile yāḳūt berg [ü] bār

4 Ḫūn-ı ciger pür itse zemīni ʿaceb degül
Şemşīr çekdi üstüne cellād-ı rūzgār

5 Ḥayfā ki dīdeden ol perī oldı nā-bedīd
Derd aña Murtażā'yı şehīd itdi bir Yezīd

II

1 Simīn teninde ẓāhir olan zaḫm-ı ḫūn-feşān
Ṣan lāledür ki yāsemen içre ola ʿayān

2 Āb-ı revān içinde duran tāze gül gibi
Açıldı sīnesinde olan zaḫm-ı cān-sitān

3 Nergislerini ġarḳa-i ḫūn itdi ṣanmañuz
Ġayretden o şehüñ büridi gözlerini ḳan

4 Ḫᵛāb-ı eceldür anı zebūn eyleyen gelüñ
Bīdār olınca eyleyelüm nāle vü fiġān

5 Dāyim şehīd olanları añsam fenā gelür
Zīrā ki ḳalbe vāḳıʿa-ı Murtażā gelür

III

1 ʿUşşāḳa māyil ehl-i dile mihribān idi
Maʿḳūle ḳātil idi mülāyim cüvān idi

2 Bāġ-ı cinān olursa maḥalldür ṭurāġı kim
Durduḳça serv-i ḳāmeti rūḥ-ı revān idi

3 Varan bulurdı işigine ʿömr-i cāvidān
Ṣaḥn-ı serāy-ı ʿāşıḳa bāġ-ı cinān idi

4 İtdi zamāne fitnesi āḫir-zamān idi
Durduḳça kendü fitne-i āḫir-zamān idi

I-3a idi: gibi Man
III-1b ḳātil: ḳāyıl Man
2a maḥalldür: makāldur Man
III-4a āḫir-zamān idi: āḫir nihān anı Man
4b kendü: gitdi Man

5 Ol servi ḳıldı bād-ı ecel ḫāksār hayf
Ḥayf eyledi n’eyleyelüm bize bu rūzgār ḥayf

IV

1 Cism-i laṭīf idi teni rūḥ-ı revān gibi
Gözden ʿaceb mi cismi nihān olsa cāñ gibi

2 Bir gevher idi ḳıymetini kimse bilmeyüb
Ṣaḳlandı ḫāk içindeki genc-i nihān gibi

3 Bir nev-resīde ġonce iken tāze gül yüzi
Ṣoldı döküldi ṭopraġa berg-i ḫazān gibi

4 Cām-ı ḥayātın eyledi dest-i ḳażā şikest
Ḳanı şaçıldı ḫāke mey-i erġavān gibi

5 Ḳanı döküldi cismi belürmez türābdan
Sāġar gibi [ki] ayru düşübdür şarābdan

V

1 Mānī duʿām odur ki maḳāmı cinān ola
Rūḥ-ı revāñ-ı pākine cennet mekān ola

2 Yā Rab aña ki bülbül-i gülzār-ı ḥüsn idi
Ṣaḥn-ı serāy-ı bāg-ı behişt āşiyān ola

3 Fānī cihānda itdi güzer çün duʿām odur
Rūḥı behişt bāġına doġrı revān ola

4 Ḫāk-i zemīne düşdi ṣolup berg-i gül gibi
Zīr-i meġāk o gül yüzine gülsitān ola

5 Yatduḳça yirde genc-i nihān gibi ol perī
Yirden Ḥaḳ üstün eyleye bāḳī cüvānları

5a bād-ı ecel: āḫir ecel Man
IV-5a belürmez: görinmez Man
V-3a duʿām: okı ām Man

135

Merḥūm Ḥayretī ḥāl-i ḥayātında oġulcuḳları ḥaḳḳında didügi merṡiyyedür

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

1 Dünyā didükleri ne ʿaceb pīre-zāl imiş
Leyl ü nehār pīşesi mekr ile āl imiş

2 Ehl-i başīrete göre bir ḳaḥbe-i ḳabīh
Aʿmā yanında dilber-i ṣāḥib-cemāl imiş

3 Beş gün bunuñ bu salṭanat-ı ṭumṭurāḳına
Diḳḳatle nāẓır olsa kimesne ḫayāl imiş

4 Nekbet bucağı miḥnet evi ġuṣṣa gūşesi
Derd ü belā feżāsı maḥall-i cidāl imiş

5 Tīmār-ı mār u devleti let mālı pür-belā
Māl u menāline naẓar itseñ celāl imiş

6 Her şenliginüñ āḫiri bir mātem-i ġarīb
Veʿl-ḥāṣılī kemālinüñ ardı zevāl imiş

7 Bu mülk içinde bir niçe gün beglik eyleyen
Şol bir faḳīr ü ḳāniʿ olan ehl-i ḥāl imiş

8 Ger isteseñ ki kesb idesin ʿömr-i cāvidān
Ölmekden öñdin ölmege saʿy idegör hemān

II

1 Bāġ-ı cihān bitirmüş idi iki ḫoş nihāl
Ḳāmetlerini dest-i ecel bükdi ḳıldı dāl

2 İki gül idi gülşen-i dehr içre oldılar
Bād-ı ḫazān-ı merg ile fiʿl-ḥāl pāymāl

3 Birisi māh u birisi mihr-i münīr idi
İrişdi ikisine de vā ḥasretā zevāl

135:82a

I-5b celāl: melāl Hay

4 Ḥaḳḳuñ ṣıfātına iki mirʿāt-ı ṣāf idi
Seng-i ḥavādiṡ itdi dirīġā şikeste-ḥāl

5 Bāġ-ı zamānenüñ yüzi ṣuyı iken dirīġ
Uş yire geçdi ol iki ser-çeşme-i zülāl

6 Bu menzil-i fenādan ikisi bir aradan
Mülk-i beḳāya eylediler yaʿnī irtiḥāl

7 Ḫᵛab oldı gözde birisinüñ ḳara ṣaçları
Oldı göñülde birisinüñ ḳaşları ḫayāl

8 Cān gibi gözden eyleyüben özlerin nihān
Bir yerden oldı ol iki rūḥ-ı revān revān

III

1 Çün tāze gül bu ḫāk ile yeksān olup yatur
Çoḳ ġonçanuñ derūnı ṭolu ḳan olup yatur

2 Çoḳ ṭurralar ki rişte-i cān idi her ḳılı
Şimdi bu ḳara yirde perīşān olup yatur

3 Çoḳ ṣaç ki ḳılmış idi niçe ʿaḳlı tārumār
Her tārı şimdi mār ile pīçān olup yatur

4 Dün gördügüñ ol iki genc-i nāzenīn
Seyr eyle gör bugün niçe vīrān olup yatur

5 Yaʿnī ol iki serv-i ser-efrāz-ı cāme-pūş
Yüz urdı ḳara ṭopraġa nice ʿuryān olup yatur

6 ʿĀlem durur bu ben niçe aġlamayam diyen
Gördüm bu dehr işine ḥayrān olup yatur

7 Ṣūretde zindeyem dirilür miskīn ādemī
Maʿnī yüzinde her biri elān olup yatur

II-4a sıfātına: cemāline Hay
III-6a aġlamayam: ʿallāmeyem Hay
7b elān: bī-cān Hay

8 ʿÖmrüñ beḳāsı dünyede bir ān imiş dirīġ
Her bir viṣālüñ āḫiri hicrān imiş dirīġ

IV

1 Ey bī-vefā felek ḳanı şeh Muṣṭafā ḳanı
Yā n'eyledüñ Memī'yi o nūr-ı Ḫudā ḳanı

2 Gözden ṭolundı gün şām olmadan henūz
Ḳıldı cihānı ẓulmet şemsüʿḍ-ḍuḥā ḳanı

3 Cān ʿālemi ki anlar ile idi müstenīr
Ol āfitāb n'oldı o bedrüʿd-dücā ḳanı

4 O mülk-i ḥüsne mālik olan şāhı n'eyledüñ
Yā ol nigār-ı ṣāḥib-i ḥilm ü ḥayā ḳanı

5 Ol cān u dil marīżine derd-i devā olan
Ol āsitān-ı devlet-i dārüʿş-şifā ḳanı

6 Yā ol ayaġı ṭopraġı başlarda tāc olan
Ol izi tozı gözlere kuḥl-ı cilā ḳanı

7 Bāġ-ı cināna deñlü ḳanāt bükdiler gibi
Yā Rabbi yā ol iki hümāyün hümā ḳanı

8 Bu āşiyāneden yine uçdı iki hümā
Her kim işitdi dir *raḍıyaʿllāhu ʿanhümā*

V

1 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı pertev-i envār-ı Muṣṭafā
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı meşreb-i sulṭān-ı Murtażā

2 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ān şeh-i mesmūm-ı rāh-ı dīn
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı şāh-ı şehīdān-ı Kerbelā

3 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı Bāḳır-ı ḫāliṣ-derūn-ı rāh
Yaʿnī ol ayaġı tozı gözlere kimyā

4 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı seyyid-i sādāt-ı ins ü cān
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ādem-i evlād-ı Murtażā

V-2a dīn: Ḥaḳ Hay

5 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı Caʿfer-i Ṣādıḳ imām-ı dīn
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı Kāẓım-ı ser-çeşme-i vefā

6 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı meşhed-i sulṭān-ı heştümün
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı Kaʿbe-i erbāb-ı bā-ṣafā

7 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ṣıdḳ-ı Taḳī ʿizzet-i Naḳī
Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ān dü şehinşāh-ı etḳıyā

8 Yā Rab bi-ḥaḳḳ-ı ʿAskerī-i Ṣāḥibüʿz-zamān
Eyler niyāz yüz ṭutuban Ḥayretī saña

9 Ḥaşr it yārın sen anları evlād-ı Şāh ile
Olsun münīr cānları nūr-ı İlāh ile

136

Tercīʿ-i bend-i ʿĀlī (sellemaʿllāhu teʿālā)

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

1 Bir gün feleküñ ḥāli beni eyledi ġam-gīn
Ten kişverini sile virüp dīde-i nem-gīn

2 Aḥvālümi fikr eyler iken yāduma geldi
Gördüm gözle yirini bu çarḫ-ı ṣuver-bīn

3 Eyā ḳanı Dārā vü Ferīdūn u Sikender
Ḫāk içre yatur bīḫod olup bu nice selāṭīn

4 Ne ḫayl u ḥaşem vār bile ne ṭabl u ʿilm vār
Gitmiş bu riyāset bu ḳadar ṭarz u bu āyīn

5 Bir zerreye dūş oldı gözüm aḥḳer u nāçīz
Remz ile beyān itdi baña bir niçe āhın

6 Didi göre ḫurşīd-i cihān-tāb-ı felekde
Her ṣubḥ giyer farḳına bir efser-i zerrīn

136:83a

7 Kevkebleri maḥv eyler aşur yaşını māhuñ
Ṣad çāk ider iñeninde ḳomaz cām-ı sīmīn

8 Aḫşām olıcaḳ yine irer burc-ı zevāle
ʿĀlemde naṣīb olmaz aña zerrece temkīn

9 Peyġūle-i ḫāk içre yatur kendüsi lerzān
Nūrını ider māh-ı şeb ārāste-i taʿyīn

10 Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳıldı mütesellī

II

1 Kimi gül-i ḫandān u kimi bülbül-i nālān
Kimisi neşāṭ üzre kimi ḥüzn ile giryān

2 Cem cāmına mālik kimisi ḳaṣr u ṣafāda
Ġuṣṣıla kimi cürʿa gibi ḫāk ile yeksān

3 Ac cān gözini āyīne-i dehre naẓar ḳıl
Bir kimsede gör kim ne ḳadar şekl-i nümāyān

4 Ālām-ı felek kimisinüñ cānına geçmiş
Kimisi riyāset ṭaleb eyler kimi ʿunvān

5 Kimisi ḳażā tīrine cānın siper etmiş
Dergāh-ı tevekkülde alur rızḳını pinhān

6 Gördüm kimini bezm-i fenādan ḫaberi yoḳ
Esrār-ı maḥabbetle olup vālih-i ḥayrān

7 Kimisi temennā-yı viṣāl üzre dem-ā-dem
Kimisini ḫāk ister ider āteş-i hicrān

8 ʿÖmr ise tekāpūde ecel ise ḳafāda
Cān ise ṭarīḫānede gerdende vü gerdān

9 Hem-vār degül ḥāṣıl-ı aḥvāl-ı ḫalāyıḳ
Bir laḥẓada biñ şekle girer ṣūret-i insān

10 Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳıldı mütesellī

III

1 Ḳudret eli itdükde benüm ḫākimi taḫmīr
ʿIşḳ āteşi ḳıldı dil-i sengīnüme teʾs̱īr

2 Yap yap ẓuhūr eyledi atār-ı maḥabbet
Bennāyı revān ḳıldı beden ḳaṣrını taʿmīr

3 Şol deñlü göñül pisteri ḥayretde yaturdı
Uyḫudan uyarmazdı beni nāle-i şeb-gīr

4 Rüʾyāda temāşā ider idüm dü cihānı
Bir kimse bulunmazdı velī eyleye taʿbīr

5 Ebkār-ı maʿānī pür olup ḫacle-i dilde
Vechümde ʿayān idi serā perde-i taḳdīr

6 Deyr-i dile bir mücemmire gerdāndı nefsüm
Ruhbān gibi kendüye iderdi beni tesḫīr

7 Eşkāl ile memlū idi cevelānuña īcād
Mirʾāt-ı ʿadem ṭolmuş idi ṣūret-i taḳdīr

8 Gülmezdi ebed ḳāle daḫī ḥāl-i derūnum
Destümde idi gerçi ki ser-rişte-i taḳrīr

9 Bu maṭlaʿ-ı ġarrāyı görüb levḥ-i ezelde
Bir pīr baña eyledi maʿnāsını tefsīr

10 Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳıldı mütesellī

IV*

1 Andan berü kim oldı beden kişveri ābād
Vīrāndur aña nisbetle ḳalʿa-i pūlād

2 Bir sengini kim eyleyimez ḫāne-i ḳalbüñ
Var ḳuvvet-i bāzūya getürse dili Ferhād

3 Demler ola kim yine bu aḥkām ile ānı
Enfās-ı ecel ẓāhir olup eyleye bir bād

---

* Bent, beyit sayısı yönünden eksiktir.

4 Vaḥdet tutuḳundan olımaz bir kişi bīrūn
Ḫalḳa nice yüzden görinür ṣūret-i īcād

5 Ẓāhirde bināsı birinüñ kārgir olmaz
Bāṭında kimi ḳuṭb-ı cihān kimisi evtād

6 Kes̱ret yolını ṭutmasa eṭvār-ı ḫalāyıḳ
Ḳılmaz idi āh ile fiġān kimisi feryād

7 Geçmiş kiminüñ gerdenine ḥalḳa taḳayyud
Iṭlāḳ-ı serīrinde kimi ġuṣṣadan āzād

8 Rencīde ider kimi dilin ḫūn-ı ḳaderden
Kimisi olur ġuṣṣa vü ġam yimege muʿtād

9 Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳıldı mütesellī

V

1 ʿĀlī gibi ḳılduñ ise ḳalbüñi pür-nūr
Budur saña rūşen gün ile ẓulmet-i deycūr

2 Dil bağlayıcı olma güzergāh-ı cihānda
Çek yāyuñı at nāveküñi niteki Manṣūr

3 Dayanmaġa saʿy eyleme yalın ḥużūrda
Yād eyle şikest olduġunı kelle-i faġfūr

4 Bir mūrcaveş zāduñı cemʿ eyle cihānda
Bir dāne içün ġam yime sermāda çü ʿuṣfūr

5 Taʿmīr idegör kendüñi vīrāne-dil olma
Ḳalbüñde nihāndur niçe gencīne-i mahmūr

6 Himmet-i ʿilmin naṣb idegör deşt-i vücūda
Tā kim ola ʿasker-i aʿmāl ile Manṣūr

7 Çāk pāyüñi dāmāne ḳamu ḥālüñe şükr it
Dime bu gedādur bu ġanī bu şeh-i maġrūr

8 Mā-fevḳuña reşk eyleme mā-dūna naẓar ḳıl
Tā kim saña mekşūf ola mestūr ile meşhūd

9 Ṣal gerdeni teslīmüñi zincir-i ḳażāya
Olduysa ne ġam kimisi maḥzūn kimi mesrūr

10 Ḫallāḳ-ı cihān ʿāleme ḳıldıḳda tecellī
Her şeyi birer ḥāl ile ḳıldı mütesellī

137

Tercīʿ-i bend-i Aḥmed Beg Duḳaginzāde Mīrlü aña baḫtiyār ḫod ferāġat-ı ʿuzlet kerde

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

I

1 Benlikden eger geçmez iseñ cān olımazsın
Terk itmez iseñ küfrüñi īmān olımazsın

2 Dil ḫātemini cehd idüben dīv ü perīden
Ḥıfẓ itmez iseñ bil ki Süleymān olımazsın

3 Cehd itmez iseñ āb-ı viṣāl açmaga ey dil
Hecr āteşine derd ile büryān olımazsın

4 Vaḥdet gülini yolmaz iseñ bāġ-ı cihānda
Cān gülşenine murġ-ı ḫoş-elḥān olımazsın

5 Ṣaddāf-ı maʿārifde olan dürr-i yetīme
Mālik olımazsañ yüri ʿummān olımazsın

6 Sır ṣaḳla eyā ṭālib-i ḥaḳ cān sözin işit
Ser virmez iseñ ṣāḥib-i meydāñ olımazsın

7 N’eydügüni Ṭūr ile bu gün vādī-i Eymen
Fehm itmez iseñ Mūsā-ı ʿumrān olımazsın

8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yüri sulṭān olımazsın

II

1 Fehm eyler iseñ maẓharısın zāt-ı ṣıfātuñ
İdrāk idegör menbaʿı āb-ı ḥayātuñ

137:84b

2 Dil ẖānesini pāk idegör Ḥaḳḳ’uñ evidür
Ġāfil yürime ṭālibi iseñ sen o zātuñ

3 Bil mebdāñı ʿārif iseñ añla maʿānī
Ẓulmet gide nūr ile dola cümle cihānuñ

4 Baḥrīler öküş bahr-ı ṣıfāt içre velīkin
İrişmediler kaʿrına hīç lücce-i zātuñ

5 Nūş eyliyeli bāde-i ʿışḳ cürʿasın ey dost
Hīç lezzetini bulımadum ḳand-i nebātuñ

6 Ol yāre irişmege göñül eyle ṭaleb kim
ʿĪd ola günüñ hem kiceler ḳadar berātuñ

7 Nefsüñ seni merkeb ide menzil alımazsan
Cehd eyle ki bu yolda senüñ nefs ola ātuñ

8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yüri sulṭān olımazsın

III

1 Ey dil bula gör cehd ile bir dilber-i hem-dem
Hem-ḥāl ola aḥvālüñe hem sırruña maḥrem

2 Dil-şād oluruz cevrine cānānumuzuñ biz
Dest-i ġam ile eyler ise ḳāmetimüz ẖam

3 Dīvānelerüz ʿışḳ-ı hevāsında ḥabībüñ
Birdür bize ʿālemde bu gün şādī ile ġam

4 Ḥayrān olagör ṣoḥbetimüz seyr ide H̱üsrev
Raḳḳāṣ ola hem cāmımuzuñ devri ile Cem

5 Mest eyleyeli rūḥumuzı bāde-i vaḥdet
Bir çūbçe degül ʿaynımuza bu iki ʿālem

6 Yārüñ ruẖ-ı ʿadninde göñül dāneye düşdi
ʿAyb eylemeñüz dāneye meyl eylese ādem

7 ʿIşḳ ehline serdār olayın dir iseñ ey dil
Derd ile yüri yāreñe var isteme merhem

8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yüri sulṭān olımazsın

IV

1 Aldanma göñül ʿārif iseñ fikr-i ḫayāle
Tebdīl idegör firḳatüñi bunda viṣāle

2 Maḳṣūdına irişmedi her kim ki cihānda
Dil virdi ise ġaflet ile mülk ile māla

3 Dil şemʿ-i ruḫuñ şevḳı ile yandı ṭutuşdı
Pervāne-ṣıfat yaḳmadı hīç per ile bāle

4 Sīr-āba düşüb gezme ṣu sızdırıbdur ey dil
Gel mülk-i maʿānīde iriş ʿayn-ı zülāle

5 Firḳatde idüb şām u seḥer zār ile efġān
ʿĀşıḳlaruñ eglencesidür rāh ile nāle

6 Bu rūze-i hicrān ile bir gün ola şāyed
Ḳarbān idevüz cānımızı ʿīd-i viṣāle

7 Meyḫāne-i ʿışḳ içre bu gün bir ruḫ-ı gül-gūn
Mest itmek içün destimize ṣundı piyāle

8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yüri sulṭān olımazsın

V

1 Cānāne ḳaçan ʿişveler ile naẓar eyler
Yeksān olan ḫāk ile ol demde zer eyler

2 Ḫāṣiyyet-i ʿışḳuñ ṣanma ḳanlu yaşumı
Yoluña nis̱ār itmege laʿl u güher eyler

3 Gülşende ruḫuñ vaṣfını eylemege ġonce
Şebnemle pür aġzını gülāb ile ter eyler

4 Dil ḫānesine ġamzelerüñ seyr ide gelse
Cān ḳarşu çıḳub ʿizzet ile aña yer eyler

5 Biñ nāz ile baḳdukça dil-i ḫasteye ey dost
Cānum gelür aġzuma uça āh yer eyler

6 Ṣabr ile ḳarār ola mı ʿāşıḳda o demde
Cānān dil ü cān içre ḳaçan cilveler eyler

7 Maʿzūr buyur yoluña cān uyarsa Aḥmed
Dervīş olan tuḥfesini mā-ḥażar eyler

8 Terk itmez iseñ cismüñi cānān olımazsın
Dervīş olımazsañ yüri sulṭān olımazsın

138
Merṡiyye-i Fużūlī berāy-ı Kerbelā

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

I

1 Māh-ı muharrem oldı şafaḳdan çıḳub hilāl
Ḳılmış ʿazā ṭutub ḳad-i ḫam ġarḳ-ı eşk-i āl

2 Evlād-ı Muṣṭafā'ya meded ḳılmamış Fırāt
Geçürmesün mi yerlere anı bu infiʿāl

3 Çoḳdur ḥikāyet-i elem-i Şāh-ı Kerbelā
Elbette çoḳ ḥikāyet olur mūcib-i melāl

4 Fehm eyleseñ ġam-ı şühedā şerḥin itmege
Her sebze Kerbela'da çekübdür zebān-ı ḥāl

5 Tecdīd-i mātem-i şühedā ḳıldı rūzgār
Zār aġla ey göñül bugün olduḳça iḥtimāl

6 Meydān-ı çarḫı cilve-geh-i āh ḳıl
Gerdūn-ı dūna kisvet-i mātem-siyāh ḳıl

II

1 Māh-ı Muḥarrem oldı meserret ḥarāmdur
Mātem bugün şerīʿate bir iḥtirāmdur

2 Tecdīd-i mātem-i şühedā nefʿsüz degül
Ġaflet-serā-yı dehrde ki siyeh-i ʿāmdur

138:85b

3 Her dürr-i eşk kim ṣaçılur zikr-i seceden
Seyyāre-i sipihr-i ʿuluvv-i maḳāmdur

4 Her medd-i āh kim çekilür ehl-i beyt içün
Miftāḥ-ı bāb ravża-i dārüʿs-selāmdur

5 Ġavġā-yı Kerbelā oḳudur sehl ṣanma kim
Naḳş-ı vefā-yı dehre delīl-i tamāmdur

6 Şād olmasun bu vāḳıʿadan şād olan göñül
Bir dem melāl-i ġuṣṣadan āzād olan göñül

III

1 Tedbīr-i ḳatl-i āl-i ʿabā ḳılduñ ey felek
Fikr-i ġalaṭ ḫayāl-i ḫaṭā ḳılduñ ey felek

2 Berḳ-ı seḥāb-ı ḥādiṡeden tīġler çeküp
Bir bir ḥavāle-i şühedā ḳılduñ ey felek

3 ʿİṣmet ḥarem-serāsına devlet revā iken
Pāmāl-i ḫaṣm-ı bī-ser ü pā ḳılduñ ey felek

4 Ṣaḥrā-yı Kerbelā'da olan teşne dillere
Rīk-i revān seyl-i belā ḳılduñ ey felek

5 Taḫfīf-i ḳadr-i şerʿden endīşe ḳılmayup
Evlād-ı Muṣṭafā'ya cefā ḳılduñ ey felek

6 Merhem ḳılmaduñ cigeri ḳan olanlara
Ġurbetde rūzgārı perīşān olanlara

IV

1 Baṣduḳda Kerbelā'ya ḳadem Şāh-ı Kerbelā
Oldı nişān-ı tīre sitem Şāh-ı Kerbelā

2 Düşmen oḳına bed sitemi görmeyüb revā
Yaḳmışdı cāna dāġ-ı elem Şāh-ı Kerbelā

3 Aʿdāya ḳarşu çekende ṣaf-ı sipāh
Ḳılmışdı medd-i āh ʿalem Şāh-ı Kerbelā

4 Olduḳça ʿömri rāḥat-ı dil görmeyüb daḫī
Olmuş hemīşe hemdem-i ġam Şāh-ı Kerbelā

5 Dūd-ı dil-i pür-āteş-i ehl-i neẓāreden
Olmuşdı perde-dār-ı ḥarem şāh-ı Kerbelā

6 Yā Şāh-ı Kerbelā ne revā bunca ġam saña
Derd-i dem-ā-dem ü elem-i dem-be-dem saña

V

1 Ey derd-i pür-elem-i Kerbelā Ḥüseyn
V'ey Kerbelā belālarına mübtelā Ḥüseyn

2 Ġam pāre pāre baġruñı yandurdı ḳanla
Ey lāle-i ḥadīḳa-i Āl-i ʿabā Ḥüseyn

3 Tīġ-i cefā ile bedenüñ oldı çāk çāk
Ey būstān-ı sebze-i tīġ-i cefā Ḥüseyn

4 Yaḳdı vücūduñı ġam-ı ẓulmet-serā-yı dehr
Ey şemʿ-i bezm-i bār-geh-i Kibriyā Ḥüseyn

5 Devr-i felek içürdi saña ḳana ḳana ḳan
Ey teşne-i ḥarāret-i berḳ-i belā Ḥüseyn

6 Yād it Fużūlī āl-i ʿabā ḥālin eyle āh
Kim ber-i āh ile yaḳılur ḫırmen-i günāh

139
Ḳaṣīde der-medḥ-i Düvāzdeh İmām min kelāmi Ḥayretī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ṣūretā biz gerçi ḳaş u göz temāşāsındayuz
Zāhidā maʿnīde Ḥaḳḳuñ ʿarş-ı āʿlāsındayuz

2 Ḳaşlarından oḳuduḳ biz *ḳabe ḳavseyn*[22] āyeti
Külli şeyin hālikun illā vecheh[23] zībāsındayuz

3 Secde emrinde muʿānid olmaz ısaḳ ādeme
Biz Hudā'nuñ bilmiş ol firdevs-i aʿlāsındayuz

139:86b

[22] "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu." Necm(53/9)

[23] "O'nun zatından başka (maddi) her şey yok olacaktır." Kasas(28/88)

4 Şöyle ḥayrān olmuşuz kim kendümüzden geçmişüz
Rūzgāruñ biz ne telḫinde ne ḥelvāsındayuz

5 Mest ü rüsvā nekbetī bir ḳaç ḫarābātīlerüz
ʿĀlemüñ līkin ne ṣulḥında ne ġavġāsındayuz

6 Ey birāder ibn-i vaḳtüz künc-i ʿuzletde bugün
Biz ne imrūzundayuz dehrüñ ne ferdāsındayuz

7 Künc-i dil genc-i melāl ü ġamla mālāmāl iken
Yine biz ṣanmañ menāl u māl sevdāsındayuz

8 Bulmayalum şeşder-i ġamdan gerekmez biz güşād
Zār olalum nitekim uşbu felek ṭāsındayuz

9 Her kişi bir ḥiṣṣe almışdur bu dünyādan velī
Sehm-i aʿlā bizedür ḳadḥ-i muʿallāsındayuz

10 Ẕerreyüz kim Muṣṭafā’nuñ mihr-i sergerdānıyuz
Ḳaṭreyüz kim Murtażā’nuñ ʿilm-i deryāsındayuz

11 Biz Ḥasan ʿışḳına ḳılduḳ zehr-i miḥnet iḫtiyār
Hem Ḥüseyn içün henūz ḳan aġlayub yasındayuz

12 Cān ile dilden bugün Zeynüʿl-ʿibāduñ ʿabdiyüz
Bu cihānuñ ne vezīrinde ne paşasındayuz

13 İşümüz altun olursa yeridür çün her nefes
Kimyā-yı himmet-i Bāḳır temennāsındayuz

14 Ṣubḥ gibi yüzümüz aġ olsa ṭañ mıdur bizüm
Ṣādıḳuñ ṣıdḳ ile çün dāyim tevellāsındayuz

15 Mūsī-i Kāzım ʿAlī Mūsī Rıżāyı cān ile
Sevmeyen bī-dīnlerüñ her dem teberrāsındayuz

16 Oḳuruz medḥin Taḳī ile Naḳī’nüñ her zamān
ʿAskerī’nüñ dāyimā evṣāf-ı emlāsındayuz

17 Gün gibi ṣāḥib-zamān yā Rab ḳaçan ide ṭulūʿ
İntiẓār-ı pertev-i nūr-ı tecellāsındayuz

18 Muṣṭafā’nuñ ümmetiyüz Murtażā’nuñ bendesi
Çāker-i Āl-i ʿAbāyuz Ḥayretī tā zindeyüz

140
Ḳaṣīde-i ṭanṭarāniyye

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 يا خَليَّ الباب قد بَلْبَلتَ بِالبِلبال بال
يا لنَّواي زِلزَلْتَني وَ العقْلُ في ألزِلزالِ زال

2 Ey meh-i nā-mihribān āvāre ḳılduñ göñlümi
Hecr ile bī-ṣabr idüb āvāre ḳılduñ göñlümi

3 Firḳatüñ ṣaḥrālarında dem-be-dem Mecnūn gibi
ʿAḳlumı żaīl ḳılub ġam-ḫār ḳılduñ göñlümi

4 يا رَشيقَ القَدّْ قَد قَوَّسْت قدّي فَا سْتَقيمُ
في الْهَواي وَ افروغْ فَقَلبي شاغِلَ اللشغالِ غال

5 Ey boyu oḳ gibi mevzūn ḳaddümi yā eyledüñ
Kej gibi hecrüñle beni bī-ser ü pā eyledüñ

6 Sen nigārā ḫāṭıruñ ḫoş ṭut ki ʿışḳında benüm
Cümle işġālden göñlüm tesellī eyledüñ

7 يا آسِيلَ الخِدّ خُذِّالّدَمعَ جُذي في النّواي
عبرتي وَدُقْ وَ عيني مِنك يا ذ الحالِ حال

8 Ey güzel yüzlü ḥabībüm yüzüñdür ḫāldār
Çāḳ çāk itdi yaşum seyli nūrını ḥāl-vār

140:87a

9 Firḳatüñden oldı gözüm yaşı ebr-i eşk-bār
Bil ki nehr-i çeşmüm oldı ʿayn-ı baḥr-i bī-kenār

10 كَمْ تسقي زُمْرَةَ العشّاق عَشّاقَ الْجوي
كَمْ تَسُقُ الحتفَ مِنْ ساقٍ عَنِ الخَلخَالِ خال

11 Niçe bir içüresin ʿuşşāḳuña ḫūn-ı ciger
Nice bir derd-i dil ile ḳılasın zīr ü zeber

12 Niçe bir sāḳuñda ḳomayub ḥallī sīm ü zer
İdesin ḫalḫāl gibi ʿāşıḳlaruñ bī-pā vü ser

13 اِنَّ قَلبي في خُمارٍ ها جَ مِنْ سُكْرِ الْهَوَي
فاَسْقِني مَنْ فِيكَ خَمْرًا فيهِ كاَلسِلسالِ سال

14 Göñlümi maḫmūr iden ʿışḳuñ şarābı şevḳıdur
Cānumı ḥayrān iden laʿlüñ zülāli zevḳıdur

15 Ṣun lebün cāmın ki oldı çeşme-i āb-ı ḥayāt
Cürʿasınuñ teşnesi ehl-i maḥabbet cavḳıdur

16 لَحْتَ مِنْ وَجْدٍ جَمِيلٍ جُمْلَةَ العشّاقِ شاق
جُدْ بِتَقبِيلٍ اِلَيهِ قَلْبَ ذيِ الْمُشتَاقِ تَاق

17 Ẓāhir oldı çün cemālüñ nūrı ey ḫūrşīd-rū
Cān u dilden cümle ʿuşşāk eylediler ārzū

18 Derdmendüñ būse-i ruḫsāruñ eyler çust u cū
Ḳıl ʿaṭā kim rūyı ḫūba yaraşur ḫulḳ-ı nīkū

19 يَا غَزَالَ الاَ قْدُهُ فِي الْمَشيِ كَا لارِ مَاحِ ماح
رِيقُهُ راح وَ مَفي غَيرِ تِلْكَ الراحِ رَحْ

20 Ey gözi āhū-yı Çīn reftāruña urmaz rımāḥ
Aġzuñuñ yarından özge cānā yoḳdur rūḥ-ı rāḥ

21 Ey yüzi nūr-ı ṣabāḥ u ṭalʿati şemʿ-i revāḥ
Şām-ı zülfüñ ṭāiri ervāḥa olmuşdur marāḥ

22 لَمْ يَزَلْ يَرْتاضُ فِي جَنّاتِ عَدنٍ مَنْ جَني
مَنْ جَني بُسْتانِ خَدّ مِنْكَ كَاتُّفّاحِ فاح

23 Dāimā cennāt-i ʿadn içre olur mīve-i Çīn
Her ki bostān-ı cemālüñ içre eyler mīve-i Çīn

24 Yā kefüñ seyb-i gülābı leblerüñ mā u meʿīn
Gözlerüñ seḥr ü hilāli sözlerüñ dürr-i s̱emīn

25 قَطَّ مَا فَرَّحتَني مُذبالا سَي ابْراحْتَنِي
سُرَّ صُبّاً مُذْ غَدًا فِي الحُزْنِ ما فِي الراحِ راح

26 Hergiz ey şāh-ı cihānum ben ḳuluñ yād itmedüñ
Yād idüb bu ḫāṭır-ı nāşādumı şād itmedüñ

27 Laʿl-i cān baḫşuñ meyinden bir piyāle doldurub
Bu dil-i vīrānı bir cürʿayla ābād itmedüñ

28 الْحُبَّ فِي قَلْبِي زَمانًا فَاعْتَدي
دَرّ جادي آدْمَعي بِالسّرِ كَالَمِصْباحِ باح

29 ʿIşḳınuñ rāzın göñülde ṣaḳladum çoḳ rūzgār
ʿĀḳıbet gözüm yaşından oldı rāzum āşkār

30 Sen nigāruñ ḥüsnini ben dil-fikāruñ ḥüznini
Söyleşürler ay u gün şām u seḥer leyl ü nehār

31 مَنْ يَلُمْني فِي الهَوَى حورُ الغَوى فِي قَد عفَى
اِنَّ هَزَ الامُرَلِي مِنْ زَنَ الفتّاحِ تاح

32 Şol ki ʿışḳ içre baña eyler melāmet ḍālldur
ʿIşḳ ʿāşıḳlar ḳatında hādī-i iḳbāldür

33 ʿIşḳ kim taḳdīr-i Rabbānīdür anuñ menşei
Ḥaḳḳ teʿālā ḥażretinden ḳullara efżāldür

34 نَجِنّي عَمّا اقَاسي اِنَّ حَتْفِي الانِ آن
لِنْ لَنَا قَلْبًا فَقَاسي القَلْبَ لِلخُلّانِ لان

35 Billāh ey ʿİsā nefes bu derdüme eyle devā
Bu belādan kim cigerden cānuma irgür şifā

36 Şāh ḳulların göricek resmdür raḥm eylemek
Ḳıl teraḥḥüm bendeñe ey Ḫüsrev ü Şīrīn-liḳā

37 فِي عِراضِ الوَصلِ غَانِي الهُجْرِ كَالغَدّارِ دار
لا تَرحَل فَالحَشا مِنْ كَثْرَةِ الاسفارِ فار

38 Vaṣluñuñ meydānlarında ehl-i hecr eyler güzār
Şol taḥayyur ehli gibi kim ola āşufte-kār

39 Fāriġ it göñlüñ ṣeferden ey meh-i rūşen-ʿizār
Kim sefer añduḳça yaşum mevc urur mis̱l-i baḥār

40 لَمْ تَزَلْ تَزْوَرُ كِبَرَا مِنْكَ عنّي جانِبًا
لاَ تَجُرُّ فالقَتَي مِنْ قَلْبِكَ الجَبّار بار

41 Ben ḳuluñdan kibr idüb iʿrāż iderseñ ey ṣanem
Ṣanma kim iʿrāż ile ben bende senden uṣanam

42 Kibr-i ġışşından göñül cāmın muṣaffā eyle kim
Ehl-i kibrüñ tuʿmesi olmaz meger derd ü elem

43 مُذّ شَدَدْتَ الوَسَطْ مُعزًا بِزَنّارِ الهَوَى
لَمْ ازَلْ فِي النَارِ وَ الاَوْلي بِذِي الزِنّارِ نار

44 ʿIşḳ-ı zünnārın belüme baġlanaldan ey nigār
Kārbārum nāre yanmaḳlıḳ durur leyl ü nehār

45 Zülfüñüñ zünnārı ḥaddüñ nārına yaḳdı beni
Ṣāḥib-i zünnāra lāyıḳ olmaya illā ki nār

46 تاهْ قَلْبِي اِذَاتاهْ مِنْ بَتارِيجِ الهواى
مَا آفَاقَ القَلْبُ مُذْمِنْ طَرْفِهِ السَّحَار حار

47 Zülf-i ṭarrāruñ ġamından ʿaḳlum oldı ṭarumār
Çeşm-i seḥḥāruñ deminden göñlüm oldı bī-ḳarār

48 Ṣadr-ı ʿālī ṣāḥib-i cūd u büzürg-i nā-medār
Kim şiʿār-ı ḳadrine ḳonmaz ġubār- ı neng ü ʿār

49 ذَرُهُوَى الغِزْلانِ وَ اختَرِ مَدْحِ صَدْ رِجَدمَا
جَايِدٍ قَوْمٍ سُرّىِ مِنْ شِعَارِ العارِ عار

50 Dilrübālar vaṣfını ḳo eyle medḥin iḫtiyār
Şol güzīde ḥażretüñ kim devletidür pāyidār

51 Ṣadr-ı ʿālī ṣāḥib-i cūd u büzürg-i nā-medār
Kim şiʿār ḳadrine ḳonmaz ġubār- ı neng ü ʿār

52 سَيِّدِ فِي كُلِّ خُطْبٍ سادَةِ الافاقِ فاق
آيّدٍ فِي الدّينِ بَلواهُ اِلَى الفَسّاقِ ساق

53 Seyyīd-i rūşen nihād u faḫr u sādāt-ı bilād
Nāṣır-ı ehl-i ṣalāḥ u ḳāhir-i ehl-i fesād

54 Maṣlaḥat vaḳtinde rāyī pīşvāyi her ṣevāb
Memleket żabṭında fikr-i reh-nümāyı her sadād

55 فَخْرِ دين اللّهِ مِنْ جَدواه فِي الانعامِ عام
وَهْوُ مِنْ حِبْنى المعَالى كَثْرَةَ الاكرامِ رام

56 Faḫr-ı dīn kim oldı enʿām-ı cihān ḫalḳına ʿām
ʿİzzet ü ikrām olupdur aña maḳṣūd-ı murād

57 ʿAdl-i devrinde buña ḳılmaz meger çeşm-i ġamām
Luṭf-u ʿāhdinde ḥanīn itmez meger ḫalḳ hemān

58 نَصْرُر اياتِ الهُداى سَيّافُ غاياتِ النِداى
عادِلِ هِنْدِيَّة العاري عَلي الغُشّامِ شام

59 Ol hidāyet ʿāleminüñ surūr-ı ferzānesi
Ol seḫāvet ḫateminüñ gevher-i yek-dānesi

60 Her ḳaçan şemşīr-i āteş-bārı berḳ-efşān ola
Seyl-i ḫūn ile dola ẓālimlerüñ ḫum-ḫānesi

61 مُوتِم الابناءِ في الهِجاءِ عنْ اباءِهِم
مُشْفِقَ آشفَقَهُ المو قُوقُ اِلاينامِ نام

62 İntiḳāmı eylemişdür niçe ṭaġlı bī-peder
İḥtirāmı eylemişdür niçe pür sīm ü zer

63 Ebr-i iḥsānı şol yirdeki yaġmur yaġdura
Mīve yirine cevāhir bitüre şāḫ-ı şecer

64 صامَ لِلمَعبُدِ عَنْ لَذّاتِهِ لَكِنَّهُ
لَيسَ عنْ قَتْلِ الاعادِ مَخْدِمِ الَصَّمصامِ صام

65 Cümle-i lezzātdan gerçi ki itmişdür ṣıyām
Tīġ-ı bürrānına düşmen ḳanın içmekdür ṭaʿām

66 Ḥamla vaḳtinde görenler raḫş üstünde anı
Dir ki şahbāze şikār olmuş yatur ḫoş rū ḫırām

67 ضَيِفَم مِنْ دَابِهَ اِرغامِ ضِرغامِ السَّرَى
باسِل خَمْسُ اِلَى ضَربِ الظّلَى وَ الهامِ هام

68 Arslandur kim şikār-ı ʿazmidür şīr-i jiyān
Pehluvāñdur kim fikārı rezmidür bīr ü beyān

69 Bir dilâverdür ki boynun urmaḳ içün düşmenüñ
Berḳ gibi tīġinüñ yalmānıdur āteş-feşān

70 لَوْراهُ صاحِبُ عَنْ صَنْعتِ الكُتّابِ تاب
آوْ عَراهُ رُسْتَمُ في مَوقِفِ الاَرهاب هاب

71 Ṣāḥib anı görse inşādan daḫi urmazdı dem
Rüstem aña irse daḫī cenge başmazdı kadem

72 Yaʿlemu'llāh kim deñizden ḳaṭresin şerḥ itmeye
Ger kemālātını taḥrīr ide taḳrīr-i ḳalem

73 يا عَلِيمًا عِنْدَهُ القَلاَمُ ذُوالاِرشادِ شاد
زاهِد تَقوَاهُ في دُنْياهُ لِلْزُهّادِ هاد

74 Ey ki ʿilmüñden irişür ehl-i ʿilme iʿtidā
Dīke zühdünden yetişür ehl-i dünye ihtidā

75 Çār-ı yār-ı bā-ṣafā gibi laṭīf aḫlāḳ ile
Muḳtedīsin muhtedīsin müctebāsın murtażā

76 يا نِظامِ الملكِ يا فَخرِ الوَرَى يا مَن اِذً
جاءَهُ المستَنْجِدُ المظلُمِ بالاِنجادِ جاد

77 Ey niẓām-i mülk ü millet nāṣır-ı her dād-ı ḫᵛāh
V'ey hümām-ı baḫt u devlet ḳāhır-i her geh nigāh

78 آصْبَحَتُ مَنْصورَةً راياتُ دين المصطَفَى
مِنْهُ وَ اسْتَردى جِهادًا مَنْ اِلَى الالحَادِ حاد

79 Heybetünden rāyet-i dīn oldı manṣūruʿl-levī
Niʿmetinden ṣāḥat-ı mülk oldı mevfūruʿr-rıżā

80 Nezʿ-i meydānunda çünki çekdi dīn şemşīrini
Ḳomadı küfr-i ḍalāl ehline yer yüzinde cā

81 شَانَهُ آصْفادِدُ مِنْ وا لاَهُ مِنْ الايه
وَغْتَدَىْ شانِيهِ فِي الاغلالِ والا صفادِ غاد

82 Şānı iḥsān eylemekdür evliyā-yı devlete
Fikri enʿām eylemekdür etḳıyā-yı ḥażrete

83 Ḥükmine baş ḳomayup şol kim temerrüd eyledi
Boynını kendü eliyle ṣaldı bend-i ḥayrete

84 يَرْ عَدُ الاطْوادِ بالاِيعَادِ حَتَّي آنَّهُ
لَوْ راتُهُ مَا اعتَدَتْ مِنْ هَوْلِ ذَالا يِعادِ عاد

85 Ditredür ḳahrı yeli ṭaġları çün berk-i giyā
ʿĀd ḳavmi görse anı eylemezdi iʿtidā

86 H̬aṭṭ-ı fermān ile her kim ḳomaya baş bende-vār
H̬āme gibi yaşını ḳatʿ eylesün tīġ-i belā

87 مِنْهُ فِي نادَا الاَعَادِى طارِقِ الاجَالِ جال
مَا لَهُمْ مُزْرا عَهُمْ فِي شِدِّةِ اِلاَوْجالِ جال

88 Heybetinden meclis-i aʿdāde dāirdür ecel
Dehşetinden sīne-i düşmende sāirdür vaḥul

89 Şöyle baṣmışdur ʿadū h̬aylinde
İçlerinde ḳomamışdur defʿ-i ālāma maḥall

90 مُقْسِطٍ آضْحَى وَمِنْهُ مُنْهَل اِنصافِ صاف
قاهِرٍ آمْسَى عَلَى الاعْدَاءِ بالاَحجافِ جاف

91 Bir ʿādālet issidür ki inṣāf ile meşhūrdur
Bir celālet issidür ki leṭāf ile mezkūrdur

92 ʿAdlinüñ ser-çeşmesinden etḳıyādur tāzedür
Ḳahrınuñ ser-pençesinden eşḳıyā maḳhūrdur

89a: Mısranın hece sayısı vezne göre eksiktir.

93 سَادَهُ الحَسّادُ مِنْهُ في الخِطاطِ دائم
إنّا عُلياهُ لَهُمْ كا لَزُّعَزعِ النَصافِ صاف

94 Devletinde maʿşer-i ḥassād olupdur ḫār u zār
ʿİzzetinden leşker-i aʿdā bulubdur inkisār

95 Refʿetindeki perīşān oldılar cemʿ-i ʿadū
Nitekim bād u zāndan tārumār olur ġubār

96 لَمْ يَزَلْ يَعْطِى آلعافٍ نَارَهُ اوْطَادُهُ
آثَرَ التَقْديمِ وَا التّأ خَيرِ في الاسعافِ عاف

97 Sāile eyler aʿṭā ḥācātını eyler revā
Gelmemişdür ʿāleme anuñ gibi ṣāḥib-seḫā

98 Her murādına irer fiʿl-ḥāl-i bī-ṭāḫir u mehl
Çün żıyāfet ḫānesinden ide şey´en-lillāh gedā

99 سَحِبَ اقطار السَمَاءِ لَوْ لَمْ تَلَفْ مَاضِرادِه
لِلْوَرى تَوكاف غَادى كَفَّهُ الوَكّافِ كاف

100 Bir mürüvvet kānıdur kim dest-i gevher pāşınuñ
Baḫşişi ḳatındadur yā ḳaṭre-i şebnem degül

101 Āsmāndan yire yaġmur yaġmaz ise ġam degül
Āleme yeter ʿaṭāsı yalñuz ādem degül

102 دُمْ عَلَى رَغْمَ العِدَى وَارتَحْ بِعودِ العيدِ في
دَولَتِ عَدّاءِفيها ادوِم الالَطافِ طاف

103 Düşmenüñ raġmına dāyim devletüñ bāḳī ola
ʿAyş u nūşuñ meclisinde ay ve gün sāḳī ola

104 Gündüzüñ ʿīd-i saʿādet-baḫş u giceñ ḳadr ola
Luṭf-ı Yezdān ʿizz u şāne ḥafıẓ u vāḳī ola

141
Tercīʿ-i bend min kelāmi Ānī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

I

1 Ey müsemmā-yı ḥaḳāyıḳ ʿilmini duyan nigār
V'ey muʿamma-yı daḳāyıḳ māhiri ferḫunde-yār

2 Naẓm ile esrārı setr itdüm bu tercīʿ-i bende
Tā ki nādānlıḳ idüb daḫl itmeye her nā-bekār

3 Remz u ḥarf u nükte ile söyledüm aḥvālümi
Ehl-i ḳāle setr idüben ehl-i ḥāle āşkār

4 Men bu şiʿr-i dil-güşādan daʿvī-i nuṭḳ itmezem
Söylemezsem oda yanar ḳorḳaram dār u diyār

5 Ey bu remzi fehm iden nūr-ı Ḫudā'yam çünki ben
Şehsuvārum şehriyārum tāc-dārum nām-dār

6 Ādem-i mecmūʿayam yoḳdur baña ḥaṣr u kenār
Maẓharam her ṣūretüñ elvānına āyīne-vār

II

1 ʿĀlem-i baḥr-i muḥīṭi ḳaplayan deryā menem
Vüsʿat-i zār u ṣıfātı ḥaṣr iden maʿnā menem

2 Ḫātem-i mihr-i Süleymān'ı yazan imlā menem
Kāinātuñ defterin şerḥ iden inşā menem

3 ʿAllameʿl-esmāyı taʿlīm eyleyen insāna men
Nā-ḫalef-ferzend olan şol bende-i mevlā menem

4 Ehl-i ʿirfān meclisinde bulmuşam ḳadr-i tamām
Gerçi aʿvām maḥfilinde maḍ-ḥak u rüsvā menem

5 Vāʿizā zāġ u zeġen ṣanma beni dānā iseñ
Gülsitān-ı lā-mekānda bülbül-i şeydā menem

141:90b

6 Ādem-i mecmūʿayam yoḳdur baña ḥaṣr u kenār
Maẓharam her ṣūretüñ elvānına āyīne-vār

III

1 Manẓar-ı maʿnā-yı kellim meşhed u ʿilm u ḫayāl
On sekiz biñ ʿālemi āyīne-sānam hem-cemāl

2 Ḳaḳnus-ı ḳalb-i ḫalāyıḳ yanmadın nār-ı ġama
Yaḳmış idi cānumı vaḥdetdeki nār-ı celāl

3 Dem urup diriltmeden ʿİsī-i Meryem-mürdei
Ḥālet-i iḥyā idüm men ism-i Ḥayyda bir kemāl

4 Leylī'ye Mecnūn ʿāşıḳ degül idi ol zamān
Dil-rubā-yı vaḥdet ile bulmuş iken ben viṣāl

5 ʿAllameʿr-raḥmandur taʿlīm iden baña bunı
ʿĀlem-i ʿilm-i ʿalīmem māverā-yı ḳīl u ḳāl

6 Ādem-i mecmūʿayam yoḳdur baña ḥaṣr u kenār
Maẓharam her ṣūretüñ elvānına āyīne-vār

IV

1 Müdrik-i maʿnī-şināsam fāhim-i ʿilm u ḥüküm
Nāṭıḳ-ı nuṭk-u ḥaḳāyıḳ muḫbir-i Türk ü ʿAcem

2 Vaḳtimüñ Selmāniyem şiʿr ü selefden baña ne
Ṭabʿ-ı naẓm-ı engīzle zātımda çün oldum ʿilim

3 Uşbu ḥāletler şehā zātumda ḥālümdür benüm
Çünki cānum ṣafḥasında yazdı *nūn u el-ḳalem*[24]

4 *Elest Rabbiküm*[25] didükde dimişem Ḥaḳḳa belī
Dimeyüb rūz-ı elestde döndürüb yüzüm niʿam

5 Nefḫa-i nefḫ-i ileyhem menbaʿ-ı deryā-yı dem
Fāżıl-ı insān-ı mücmel şāriḥ-i ṣadr-ı elem

---

[24] "Nun. Kaleme ve (onunla) yazılanlara andolsun." Kalem(68/1)

[25] "Hani Rabbin (ezelde) Ademoğullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, 'Ben sizin Rabbiniz değil miyim?' demişti." A'raf (7/172)

6 Ādem-i mecmūʿayam yoḳdur baña ḥaṣr u kenār
Maẓharam her ṣūretüñ elvānına āyīne-vār

V

1 Maẓhar-ı cüzʿ ile küllüm kāinātām ʿālemem
Cennetem nāram hevāyam kendüm ile ādemem

2 Kevs̱erem nehrem Fırātam āb-ı dünyāyam temām
Ẓulmetem H̱ıżr-ı mīmem āb-ı ḥayātam zemzemem

3 Nāḳışam ẖoram ḥaḳīrem ṣūretā gerçi velī
Māverā-yı derk-i fehmem ġāyet ile mübhemem

4 ʿAṣrımuñ Manṣūruyam sırr-ı *eneʿl-ḥaḳḳ* bendedür
Vechinün mirʿātıyam esmā-yı küllī maḥremem

5 Tāc u taẖtam raẖt u baẖtam aḥsen-i taḳvīm hem
ʿĀlem-i bāḳīde dāyim pādişāha hem-demem

6 Ādem-i mecmūʿayam yoḳdur baña ḥaṣr u kenār
Maẓharam her ṣūretüñ elvānına āyīne-vār

VI

1 ʿĀlem-i mülk ü melek bir ẖaṭvedür reftāruma
ʿĀrifem ḥaddümden artūḳ baḳmañuz miḳdāruma

2 Men meni medḥ eylesem zemmdür yanında ʿārifüñ
Bu ḳadar vardur şehā inṣāf idüñ eşʿāruma

3 Āb-ı deryāsı cihānuñ ḳaṭredür nuṭḳumda ṣan
Āfitāb-ı ʿālem-ārā zerredür envāruma

4 Ġarḳ olaydı ẖalḳ-ı ʿālem baḥr-i raḥmanda temām
Nuṭḳ ideydüm her maʿānī kim gelür efkāruma

5 Çün ḥāḳīḳat ḳalbümi meclā idindi vechine
ʿĀşıḳ olsa ṭañ mıdur eşyā-yı gül dīdāruma

6 Adem-i mecmūʿayam yoḳdur baña ḥaṣr u kenār
Maẓharam her ṣūretüñ elvānına āyīne-vār

VII

1 Çünki refʿ oldı ḥicābum ben baña buldum viṣāl
Baʿd azın bildüm ki dāyim var imiş bende bu ḥāl

2 Vāṣıl iken ben baña ṣanırmışam devrim henūz
Fikr-i fāsidler idüb eylermişem dürlü ḫayāl

3 Menmişem ṣūretde gerçi maʿnīde cān u cihān
Cüzmüşem ẓāhirde līkin bātınum Ḥaḳḳa cemāl

4 Gāh vaṣlam gāh hecrem gāh ikisinden biri
Gāh ḳurbam gāh baʿdam gāh kāhī ittiṣāl

5 Āniyā mir´āt-ı Ḥaḳḳam çün cemāle her nefes
Külle yevm huve fīşān[26] bende bulmuşdur kemāl

6 Ādem-i mecmūʿayam yoḳdur bana ḥaṣr u kenār
Maẓharam her ṣūretüñ elvānına āyīne-vār

142
Ḳaṣīde-i Dervīş Günāḥī Mevlevī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Nāẓır-ı dīdār-ı Ḥaḳ olmaḳ dilerseñ ābveş
Māsivā ebrini refʿ it dīdeden mehtābveş

2 Vech-i raḥmet ṣalmasun ebrūsuna dirseñ eger
Ḳāmetüñ bārī teveccühle ḫam it miḥrābveş

3 Ṭūr-ı devrin bilmek isterseñ rıżā bostānınuñ
Aḳıdub gözyaşların nālişler it ṭolāb[veş]

4 Āb-ı maʿnīden leb-i rūḥı dilerseñ yā meze
Gel berü ol ḳaşr-ı ṣūretden uluʿl-elbābveş

5 Ṭatludur Şīrīn'e ey Ferhād ezilmek kellesi
Tīşe-i dest-i ecel ezmezse ḳand-i nābveş

6 Her ne deñlü māil olsañ rūzgār rūzgār
Yārdan uçurmadın ḳor mı seni seylāb[veş]

---

[26] "Göklerde ve yerde bulunanlar, (her şeyi) O'ndan isterler. O, her an yeni bir ilahi tasarruftadır." Rahman (55/29)
142:91b

7 ʿİsmetüñ pīrāhenin düzd-i ḫazān eyler penāḥ
Leb-be-leb her kelāne ṣarılmaġıl leblābveş

8 Dāġdur ol nār-ı ʿışḳ ile ḳalender-vār eger
Cān gözin açmaḳ dilerseñ lāle-i sīrābveş

9 Āşinā ol gevher-i maḳṣūda kim bir gün felek
Cenb idüb felek vücūduñ ġarḳ ider girdāb[veş]

10 Kaʿbe ḥaḳḳı cān sebīl itsüñ lisānuñdan müdām
Selsebīl-i maʿrifet cārī olur mīzābveş

11 Postuñda nuṭḳı ḳo ey dost çengāl-i hilāl
Remz ider kim postuñ olur ḳażā ḳaṣṣābveş

12 Yār-ı ġār-ı şīr-i vaḥdet ol tıġār-ı rūḥdan
Rāh-ı raḥmet nūş idem dir iseñ aṣḥābveş

13 Ḳıymetüñ bil ḳıymetüñ ey dil ki ḳalmışsın yetīm
Āb u gil içinde żāyīʿ gevher-i nā-yābveş

14 Ḥall olub her müşkilüñ ḥalvā olur tek sen hemān
Ḫalvet eyle kūşe-i dehlīzde dūş-ābveş

15 Oldı ḳāṣır-rutbet ol kes mes̱el-i īcāz-ı naḫl
Kim ṣafā iḫvānına oldı mümill ıṭnābveş

16 Ḥüccet-i ʿışḳa şuhūdüʿl-ḥāl olup abdāllar
Nāme-i iḳbāle ʿunvān oldılar elḳābveş

17 Ger dilerseñ ey dil endīşe kilīdinden güşād
Bend olup bir yirde ḳalma ḫalḳa-i ebvābveş

18 İşigi altun ider elbetde iksīr-i kemāl
Ditremezsüñ devlet-i dünyā içün sīm-ābveş

19 Ḳılmayan ḳalbin mihekk-i istiḳāmetden ʿayār
Rūz-ı maḥşerde ḳara maġbūn olur ḳallābveş

20 Şeyḫe ben sünnī derem ol baña mülḥid umaruz
İkimizde Ḥaḳ ḳatında olavuz kez̠z̠ābveş

21 Ne yirin ġamdan ne şādīden sevin kim ʿālemüñ
Ḥāl u ḳāli bir ḳarār olmaz ḫayāl-ı ḫᵛābveş

22 Ṭavḳ-ı zerrīn ẓan idüp ey cāhil itme ḳahḳaha
Mār-ı emmāre ṣarılmış boynuña ḳallābveş

23 Saña bu ḳayd-ı ʿalāyıḳdan ne mümkindür ḫalāṣ
Kim vücūduñ ser-be-ser bend eylemiş esbābveş

24 Allah Allah bāde-i kibre iñen meyl etme kim
Zehr-i ḳātildür görinür şerbet-i cellābveş

25 Ḳandedür bu seyf-i ʿalī kim bu kelām-ı āteşīn
Münkir-i sengīn-dile kār eylemez tīzābveş

26 Noḳṭa-i pergār-i vaḥdetdür gözüm merdümleri
Devr ider çarḫuñ muhīṭe merkezin aḳṭābveş

27 Āferīn ol encüm-i gerdūn-ı istiġnāya kim
Aña nisbet levḥ-i ʿarş olmuşdur usṭurlābveş

28 Ey Günāhī vāṣılam ben bir ʿarūs-ı vaḥdete
Kim rıdāiʿl-kibriyā olmuş aña cilbābveş

143
Ġazeliyyāt-ı şuʿarā
Rahīmehumuʿllāhu Teʿālā

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Zikr-i Bismillāhirraḥmānirraḥīm
Āşkār u gizlüye sensün ʿalīm

2 Derdmendem derdüme eyle devā
Kim [ḳamu] ḫastelere sensün ḥakīm

3 Ḥamdülillāh kim Muḥammed ümmeti
Eyledüñ bu bendeñüzi yā Kerīm

143:92b

4 Ṣoñ nefesde ṣaḳla īmānum benüm
Bulmaya yol aña şeyṭānıᶜ r-racīm

5 Muṣṭafā'nuñ ḥürmetine yā İlāh
Sen müyesser eyle cennāt-ı naᶜ īm

6 Rūz-ı maḥşerde Muḥibbī bendeñi
İrme anı raḥmetüñden yā Raḥīm

144
Kelām-ı Vuṣlātī

Fāᶜ ilātün Fāᶜ ilātün Fāᶜ ilün

1 Yā İlāhī ol delil-i reh-nümā
Eyle tevfīḳüñ refīḳ dāyim bana

2 Ḫᵛāb-ı ġafletde ḳoma bīdār ḳıl
Cān gözini ac baḳam senden yana

3 Yaḳ derūnumda çerāg-ı ᶜ ışḳuñı
Ḫāne-i göñlümi ḳılsun rūşenā

4 Yā İlāhī ᶜ ışḳ-ı pāküñ ḥaḳḳ'içün
Dāimā vir ḳalb-i ᶜ uşşāḳa ṣafā

5 Ḳıl münevver Vuṣlāti'nüñ ḳalbini
Nūr-ı tevhīd gele her dem ey Ḫudā

145
Kelām-ı Selīmī

Mefāᶜ īlün Mefāᶜ īlün Mefāᶜ īlün Mefāᶜ īlün

1 Fedā ḳıl cism ile cānı di *lā maᶜ būde illā hū*
Özüñi eylegil fānī di *lā maᶜ būde illā hū*

144:92b
145:92b

2 Anuñ ġayrından it ʿuzlet olasın maḳbūl-ı ḥażret
Bulasın menzil-i ḳurbet di *lā maʿbūde illā hū*

3 Ṭaleb ḳılur isen anı görürsün nūr-ı Subḥānı
Bilesin sırr-ı ḥaḳḳānī di *lā maʿbūde illā hū*

4 Bilürsin bu fenā fülkin sevenler oldılar maḥrūm
Beḳā-ı ʿizzet istersen di *lā maʿbūde illā hū*

5 Selīmī idegör āhı gel olgil anuñ agāhı
Bulasın ol şehinşāhı di *lā maʿbūde illā hū*

146
Min kelāmi ʿĀcizī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿĪd-ı vaṣla kimse irmez olmadın ḳurbān hū
Ehl-i ʿışḳa cān u dil emr eylemiş ḳurbān hū

2 Hū şarābın içmiyenler görmedi hū'dan eṡer
Derd odına yanmaya[n]lar bulmadı dermān hū

3 Ceng u ḳānūn u rebāb u neyden ol hū sırrını
ʿĀşıḳ olmayan ne bilsün kim nedür nālān hū

4 Dostum luṭf eyle gel göster cemālüñ şemʿini
Cān u dil pervānesi tā kim ola büryān hū

5 ʿĀcizī cān u cihāndan geçmeyen ʿāşıḳ degül
Cānı olmaz her kimüñ kim olmaya cānān hū

146:93a

147
Min kelāmi ʿUlvī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Gedā-yı bī-nevā ol devlet-i dünyāyı n'eylersün
Ölüm öñ ṣoñ muḳarrerdür ḳurı ġavġāyı n'eylersün

2 İdersin ser bürehne taḫta-i tābūtı cün mesken
Serīr-i salṭanatda efser-i Dārāyı n'eylersün

3 Ten-i efsürdeñe ḫilʿat kefendür ʿāḳıbet şāhum
Giyüb fāḫir libāsı aṭlas-ı dībāyı n'eylersün

4 ʿAdem iḳlimine āḫir göçersin bikes ü tenhā
Begüm yānuñca ʿasker cemʿ idüb alāyı n'eylersün

5 Ecel peymānesin çeksüñ gerekdür ʿUlviyā bir gün
Fenā bezminde şimdi sāġar u ṣahbāyı n'eylersün

148
Min kelāmi Sırrī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Dilā ʿuḳbā dilersen devlet-i dünyāyı n'eylersün
Ġaraż dīdārsa dünyāda gül-i ʿuḳbāyı n'eylersün

2 Ölürsen cism-i zerduñi ḳoçar çün ḫāk bir gün
Çeküp pehlūya her şeb bir semen sīmāyı n'eylersün

3 Kefen pīrāhenin bir gün giyersin ʿāḳıbet şāhum
Giyüb şimdi ḳabā-yı zerkeş ü dībāyı n'eylersün

4 Degülsün çün ġınā-yı ḳalbe mālik ey dil-i şeydā
Ṣunub ḫalḳa metāʿ-ı nāz u istiġnāyı n'eylersün

5 Geçüp ṭūl-ı emelden ibn-i vaḳt ol genc-i ʿuzletde
Çeküp Sırrī bugündür ṣıḥḥat u ferdāyı n'eylersün

147:93a
148:93a

[Der-kenar]

Yār senden vaz geldüm işte
Ben de bir cānānı sevdüm işte

[Der-kenar]

Yana yana hecr odına bil ki büryān
Tālī cānumdan uṣandum işte

[Der-kenar]

Baña derdün dönmezüz bu ʿahd …
Çünki dünden ben de döndüm …

[Der-kenar]

Ey Muʿīd gerçi yārın bī-bedeldür
Bende bir buraya sorar rişte işte

149
Min kelāmi Vuṣlatī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Der-i maṭlūb-ı dil baḥrinde bul ʿummānı n'eylersün
Güher maḳṣūd idin ṣarrāf-ı dehr ol kānı n'eylersün

2 Cihānda ehl-i ḥāl ol māżi müstaḳbeli fikr itme
Naẓar çün ḥāledür ancaḳ geçen ezmānı n'eylersün

3 Görürsün ṣūretā insān velī ḥayvān-ı nāṭıḳdur
Ara insānı kāmil bul baḳar ḥayvānı n'eylersün

4 Sikender gibi maḥrūm olma ḳalma ẓulmet içinde
Ḫıżr u şāb-ı ḥayvāna iriş ẓulmātı n'eylersün

5 Maʿānī dürlerin çün düzmeyesin rişte-i naẓma
Süvār olup semend-i ṭabʿuña meydānı n'eylersün

6 Maḥabbet gülşeninüñ güllerin ṣoldurma her dem kim
Gözünden durma aḳıt yaşları bārānı n'eylersün

Derkenar: 93a
149:93b

7 Otur beytüʿl-ḫazende yaş döküb Yaʿḳūb gibi her dem
Bulagör Vuṣlātī cān Yūsuf'un Kenʿānı n'eylersün

150
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṣafā kesb eyle zāhid cübbe-i pīrānı n'eylersün
Ḫulūṣuñ yoḳ durur çün ẕikr idüb Subḥānı n'eylersün

2 Oturup künc-i mescide geçür tesbīḥi göñlüñden
Riyāyı ḳo elüñden sübḥa-i mercānı n'eylersün

3 Münevver ḳıl derūnuñ nūr-ı tevḥīd-i Ḫudā ile
Żıyā-yı şems-i envārı meh-i tābānı n'eylersün

4 Ġam u miḥnet deminde saña yār u ġam-güsār olmaz
Çeküp ḳaydın cihānda isteyüb yārānı n'eylersün

5 Muḳayyed olma āzāde olup ḳayd-ı taʿalluḳdan
Cihānda başuña sulṭān olup sulṭānı n'eylersün

6 Ribāṭ-ı köhnedür dünyā ḳonanlar göçdiler āḫir
Göçersen ʿāḳıbet sende yapup vīrānı n'eylersün

7 Ḫudā Vuṣlātī cürmün yumazsa ḳaṭre-i raḥmet
Yā ol deryā-yı luṭf u cūd-ı bī-pāyānı n'eylersün

151
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ḳoyub kūyını cānānuñ gezüb seyrānı n'eylersün
Gözet her demde dildāruñ baḳub yabānı n'eylersün

150:93b
151:94a

2 Bitür cān gülşeninde bir nihāl-i ġonce-i ḫoş-bū
Ne dirsün ser ü bostānı gül-i ḫandānı n'eylersün

3 Muʿaṭṭar ḳıl dimāguñ būy-ı zülf-i yār ile her dem
Bu gülzār-ı cihānda sünbül ü reyḥānı n'eylersün

4 Bilürsün her yaña ṣūfī nedür başuñda bu sevdā
Cihānda derd-i ʿışḳı arayup dermānı n'eylersün

5 Gedā-yı ʿışḳ olup peşmīneñi giy tāc u ḳabādan gec
Giyüb fāḫir libāsı baḳınub dört yanı n'eylersün

6 Bilürsin ʿālem-i vaḥdet selāmetdür ṭaleb-kār ol
Cihān kes̱ret dürür ġavġā yeridür anı n'eylersün

7 Otur beytüʿl-ḥazende yaş döküb Yaʿḳūb gibi her dem
Bulagör Vuṣlātī cān Yūsuf'un Kenʿānı n'eylersün

152
Min kelāmi Ḫalīlī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Yārını yārın görendür kim bugün yārın görür
Görmiyen yārın bugün yārın ḳaçan yārın görür

2 Kim ki kes̱retden geçüp oldı ʿalāyıḳdan berī
Vaḥdetüñ buldı ṭarīḳun Ḥaḳḳın envārın görür

3 Kaʿbe-i maʿnā-yı ʿārif dem-be-dem eyler ṭavāf
Hācı-ı ṣūretdür ol kim Kaʿbe dīvārın görür

4 Kim ki nefsin bilmedi Rabbini bilmez şek degül
Nefsini bilendür ol kim kendü miḳdārun görür

5 Aṣılan dār-ı belāya dünyāda Manṣūrveş
Nice dil-şād olmasun kim rū-yı dildārı görür

152:94a

6 Yārın enduh ṣoḥbet-i dīdārdan maḥrūm olur
Bunda kerkes gibi her kim dünye murdārın görür

7 Ey Ḫalīlī ol hümā-himmet faḳīr ol kim müdām
Arzū-yı cennet etmez dost-ı dīdārın görür

153
Min kelāmi Fużūlī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Cānlar virüb senin gibi cānāne yetmişem
Raḥm eyle kim yetince saña cāna yetmişem

2 Şükrāne-i viṣālüñe cān virdügüm bu kim
Çoḳ derd çekmişem ki bu dermāna yetmişem

3 Ḥālüm diyüp murāduma yetsem ʿaceb degül
Bir bende[y]em ki dergeh-i sulṭāna yetmişem

4 Mūr-ı muḥaḳḳaram ki serāsime çoḳ gezüb
Nāgāh bārgāh-ı Süleymān'a yetmişem

5 Bir bülbülem ki gülşen olupdur neşīmenüm
Yā ṭūṭīyem ki [bir] şekeristāna yetmişem

6 Devr-i felek müyesser idübdür murādumı
Gūyā ki ṭālib-i güherem kāne yetmişem

7 Miskīn Fużūlī'yem kim yüzüm saña ṭutmuşam
Yā bir kemīne ḳaṭre ki ʿummāna yetmişem

153:94a

154
Min kelāmi Ḥayretī

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

1 Ne āteş ü bād ü ne āb ü gil idüm cānā
Sen serv-i hevā-baẖşa ben māyil idüm cānā

2 Dāẖi gil-i Ferhāduñ olmamış idi taẖmīr
Ben rāh-ı maḥabbetde pā-der-gil idüm cānā

3 ʿĀlemde henūz adı yād olmadan engūruñ
H̱umẖāne-i vaḥdetde ben ḳānzil idüm cānā

4 Leylī'ye henūz meftūn olmamış idi Mecnūn
Ben vādi-i ḥayretde lā-yaʿḳil idüm cānā

5 ʿIşḳ eyledi āvāre ben Ḥayretīyi yoẖsa
Her ẖiẕmete cān ile müstaʿcil idüm cānā

155
Ve lehu eyżan
(Raḥimehullāh)

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gün yüzüñe *veʿḍ-ḍuḥā*[27] eyler işāret Muṣṭafā
Hem ḳılur *veʿl-leylī*[28] zülfüñe delālet Muṣṭafā

2 Dest-i ḳudretle yazılmış sūre-i *veʿş-şems*[29]dür
Muṣḥaf-ı ḥüsnüñdeki āyāt-ı raḥmet Muṣṭafā

3 Bulımaz erbāb-ı ʿışḳuñ şemme-i ḥālātını
Zāhid-i murtāż biñ ḳılsun ʿibādet Muṣṭafā

154:94b
155:94b
[27] "Kuşluk vaktine andolsun!" Duha (93/1)
[28] "Karanlık çöktüğü vakit geceye andolsun ki!" Duha (93/2)
[29] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." Şems (91/1)

4 Her kişi kim zülfüñüñ küfrini īmān bilmese
Aña müʿmin dimez erbāb-ı ẓarāfet Muṣṭafā

5 Sende bilmem ne kerāmet var durur kim ḳul olur
Bir naẓar görse yüzün ehl-i velāyet Muṣṭafā

6 Dāl-i devletdür dile her bend-i miskin zülfüñüñ
Ḫışm-ı çeşmüñdür baña ʿayn-ı ʿināyet Muṣṭafā

7 Ḥayretī yanar cehennemden beter hecr odına
Hey şefāʿat itmedüñ bir dem ḳıyāmet Muṣṭafā

156
Ve lehu eyżan

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Seyrüm oldı dün gice Ṭūbāyı gördüm bir naẓar
Çīn seḥer ol serv-i ḫoş-bālāyı gördüm bir naẓar

2 Ḳurtulup ẓulmetden açıldı biraz göñlüm gözüm
Yine ol mihr-i cihān-ārāyı gördüm bir naẓar

3 Çün gelüp yaylāġı seyr itdüm hemānā fiʿl-mes̱el
Yir yüzinde cennetüʿl-meʿvāyı gördüm bir naẓar

4 Uş baña dāġ üsti bāġ oldı bugün yoldāşlar
Ol lebi ġonca gül-i raʿnāyı gördüm bir naẓar

5 Necde vardum ṣanki Mecnūnı temāşā eyledüm
Ḥayretī-i vālih-i şeydāyı gördüm bir naẓar

155/4b ẓarāfet: ṭarīḳat Hay
156:95a

157
Ve lehu eyżan

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Maḥabbet bezminüñ dil menzilidür
Mey-i ʿışḳuñ ḫıred lā-yaʿḳılidür

2 Dökülsün dāne dāne eşk-i çeşmüm
Maḥabbet mezraʿınuñ ḥāṣılıdur

3 Ṭarīk-i ġamda başum bir ceresdür
Dehānumda dil[üm] gūyā delidür

4 Raḳībüñ ne çalar bezm-i belāda
Gerek biñ kez ötsün çük ḳılıdur

5 Ölüm āsān olupdur Ḥayretī'ye
Bu ḫalḳuñ gerçi ġāyet müşkilidür

158
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Luṭf it unutma bendeñi himmet zamānıdur
Kim fevt olur efendi bu fırṣat zamānıdur

2 Devrüñde irdi pāye-i ʿālīye her kişi
Alçaḳda ḳoma bendeñi rıfʿat zamānıdur

3 Hengām-ı ʿayş u mevsim-i şādī irişdi gel
Ḳoma beni ʿanāda ʿināyet zamānıdur

4 Tīmār eyle derdüme ey cān ṭabībi kim
Bīmār olan gönüllere ṣıḥḥat zamānıdur

157:95a
158:95a

5 Āfāḳ içinde her kişi ḫoş-dil faḳīri de
Ḳoma marīż ü fāḳa ifāḳat zamānıdur

6 İġmāz ḳılma zaḫmuma merhem maḥallidür
İhmāl itme ḫasteye şerbet zamānıdur

7 Yoḳ senden özge kimsecigüm bir mededsüzem
Raḥm eyle derdmendüñe şefḳat zamānıdur

8 Red itme ben de bende-i dīrīnüñem senüñ
Çek sāye-i ḳabūle ḥimāyet zamānıdur

9 Ben nātüvānı ʿasker-i ġam eyledi zebūn
At ṣal meded [dön] üstüme cürʿet zamānıdur

10 Ol dest-gīri ḳaldı ayaḳlarda Ḥayretī
Şāhum ʿAlīlik eyle mürüvvet zamānıdur

[Derkenar]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

Ġanīdür ʿışḳ ile göñlüm ne malum ne melālüm var
Ne vaṣl-ı yāre ḥandānem ne hicrāndan melālüm var

Ne saġ olmaḳ murādumdur ne ölmekden ḳaçar cānum
Cihānda ḫaste-i ʿışḳ [olalı] benüm bir ḫoşça ḫālüm var

Ne ẕevḳ-i ṣoḥbet-i [yārān] ne ṭaʿn-ı düşmen-i [nādān]
Ne ḫavf-ı vaṣl ne [?] ne ceng ne cidālüm var

Cihān fānīdür ey [Yaḥyā] Hüveʿl-Ḥayy-ı Hüveʿl-Bāḳī
Degişmem aṭlas-ı çarḫa benüm bir köhne şalum [var]

Derkenar: 95a

159
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Şemʿ ile dutuşmaġı pervāne benden ögrenür
Yanmaġı göynüklüler gerçi ki andan ögrenür

2 H̱āce ḳapusın daḫi bilmez ṭıfıldur sevdigüm
Şive bābın bilmezem ey ḫāce ḳandan ögrenür

3 Benden öğren ṣanʿat-ı ʿışḳı gel ey ṣūfī ki çün
ʿĀdet-i meşhūrdur bilmez bilenden ögrenür

4 Ṣanʿat-ı derd ü belā çekmekde üstād oldı dil
ʿĀşıḳ olan gerçi fiʿl-cümle bu fenden ögrenür

5 ʿĀlem-i ḥayretde şeydālanmaġı ḳo ey Ḥayretī
Şöyle ḥayrānsın ki her dīvāne senden ögrenür

160
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Çeşm-i ḫūn-rīzüñ ucından dīdeler giryān olur
Hey ne ẓālimsin ki her dem işigüñde ḳan olur

2 Niçe ʿarż idem ʿaceb sūz-ı dil[i] dildāra ben
Nāme göndersem kebūter iletmez büryān olur

3 ʿĀşıḳumdur ʿışḳum ile niçün ölmez dir imiş
Ölmek āsān idi ammā arada hicrān olur

4 Didüm ey meh-rū n'ola mihr ü vefālar eylesen
Nāz ile güldi didi ʿālemlere destān olur

5 Ey kemān-ebrū ḥayāt-ı cāvidānī kesb ider
Tekye-i ʿışḳuñda şol cān kim senüñ kurbān olur

159:95b
160:95b

6 Mıṣr-ı ḥüsn içinde bir Yūsuf-cemāl[i] kim görür
Ḳul olur biñ cān ile gönlüm ʿaceb sulṭān olur

7 Şemme-i esrār-ı ʿışḳumdan kime şerḥ eylesem
Ḥayretī-i vālih [ü] şeydā gibi ḥayrān olur

161
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ayāġuñ ṭopraġı ser-tācumuzdur
İşigüñ ʿarşumuz miʿrācumuzdur

2 Bulaldan ʿışḳınuñ gencīnesini
Ḳamu mīr ü gedā muḥtācumuzdur

3 Geçürüz āhumuz oḳın felekden
Bu nüh şişe bizüm umacumuzdur

4 Nice olsun gönül mülki ʿimāret
Ḥarāmī gözlerüñ yaġmācımuzdur

5 H̱arabat erlerinüñ ḫāk-ı pāyı
Bizüm ey Ḥayretī ser-tācumuzdur

162
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 ʿAyn-ı ʿināyet ile baña bir naẓar yeter
Maḳṣūd olan vefā ise uşbu ḳadar yeter

2 Çoḳ çoḳ cefālar eyledügüñ az vefā mıdur
Ger ādem isen ol bize ey verd-i ter yeter

161:96a
162:96a

3 Mihmān-ı ḫān-ḳāh-ı ġam-ı ʿışḳ olanlara
Ḫān-ı ciğer çekilse ne var māḥażar yeter

4 Ḳaçduḳça dil kebūteri müjgānuñ oḳları
Ardından öñine geçer anuñ irer yeter

5 Devlet nişānı Ḥayretiyā başdan ʿāşıḳuñ
Maḥbūbunuñ ayāġı tozından es̱er yeter

163
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün

1 Dil-teşneyem İlāhī āb-ı zülāle irgür
Fürḳat şebini yaʿnī rūz-ı viṣāle irgür

2 Nār-ı celālüñ ile ḫākister olmadın ten
Dīdār ḥaḳḳı yā Rab nūr-ı cemāle irgür

3 Bu mihr-i cānı yā Rab ḳurtar küsūf-ı ġamdan
Maḳṣūd kevkebini burc-ı kemāle irgür

4 Bu dehr-i dūn elinden ḫāke berāber oldum
Ḳaldur elüm alup ol tāze nihāle irgür

5 Zevḳ u ṣafā ile ḳıl bī-hūş Ḥayretī’yi
Ey sāḳī-i maḥabbet gel bir piyāle irgür

163:96b
163/3a yā Rab: koma Hay

164
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿĀşıḳ-ı taḥḳīḳ olan cevr u cefādan ḥaẓẓ alur
Ṣāḥib-i taḳlīd olan mihr ü vefādan ḥaẓẓ alur

2 ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳ olan cevrine yārüñ cān virür
Mübtelā-yı derd-i ʿışḳ olan belādan ḥaẓẓ alur

3 Ġam degüldür çekse Bū-Cehl-i raḳībüñ ṭaʿnını
Şol ṣafā ehli ki ḥubb-ı Muṣṭafā'dan ḥaẓẓ alur

4 Yād idermiş[s]in dil-i bī-çāre-i düşnām ile
Müstedām ol ḫastadur miskin duʿādan ḥaẓẓ alur

5 Ḥayretī ṣavm-ı firāḳ-ı yārdan incinmeyüb
ʿĪd-ı vuṣlatda hemān bir merḥabādan ḥaẓẓ alur

165
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Rind-i fānīler bu dünyā-yı fenādan geçdiler
Zāhidā ṣanma şarāb-ı dil-güşādan geçdiler

2 Şāh içün çāk eylediler ten libāsın terk idüb
Terk ü tecrīd oldılar tāc u ḳabādan geçdiler

164:96b
165:96b
165/2a idüb: terk Hay

3 Öldiler ölmezden öñdin yaʿni iḥyā oldılar
Bu ten-i ḫākīyi ḳo[y]dılar semādan geçdiler

4 Bir nefes ey ḫᵛāce ṭāʿat ḳılmadılar zerḳ içün
Ehl-i tevḥīd oldılar zerḳ u riyādan geçdiler

5 Ṭālib-i rāh-ı ḥaḳīḳat oldılar abdāllar
Ḥayretī el yudılar her māceràdan geçdiler

166
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḫāk-i pāyuñ ey güzeller şāhı başlar tācıdur
Āsitānuñ ehl-i ʿışḳuñ ʿarşıdur miʿrācıdur

2 İrmedi vaṣluña dil yıllar durur kūyuñdadur
Nūr görmedi iñen çoḳdan mücāvir ḥācīdur

3 Ṣaḳınuñ dil mülkini tārāc iderler ṣaḳınuñ
Ġamze-i tātār-ı dilberler ḳatı yaġmācıdur

4 Ḥüsn meydānında ey dil ġamze-i ġammāz-ı dost
Hey ne tīr-endāz olur kim cān u dil umācıdur

5 Keşf-i esrār eyler ise Hayretī Manṣūr-vār
Dār ile ḳorḳutma ṣūfī ol anuñ miʿrācıdur

166:97a

167
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Cānumı mest eyleyen yāruñ leb-i mey-gūnudur
Zār iden dil ʿandelībin ol ruḫ-ı gül-gūnudur

2 Göñlümüñ şeydālıġın ʿayb eylemeñ Ferhād-vār
Bir lebi Şīrīn ṣaçı Leylī'ye çün Mecnūn'dur

3 Dest-i ḳahrından bu dehrüñ her kime ḳan aġlasam
Görürem benden beter anuñ da baġrı ḫūndur

4 Nev-resīde ġonce bülbüller gibi zār eylemek
Gülşen-i dehr içre anlar eskiden ḳānūndur

5 Ḥayretīyi būstān-ı dehrde dolābveş
Döne döne iñleden bu gerdiş-i gerdūndur

168
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ṣūretā ḳaṭreyüz ammā ki deñizdür dilümüz
Bulımaz keşti-i endişe bizüm sāḥilümüz

2 Şöyle çāpüklerüz biz bu ṭarīḳüñ ki irişür
Evvel adımda ʿadem mülkine eñ kāhinümüz

167:97a
167/1a yāruñ: yād-ı Hay
168:97a
168/2b kāhinimüz: kāmilümüz Hay

3 Gönlümüz alçaḳ olup ger yüzümüz yerde ola
Ḳadr ile ʿarş-ı muʿallāda olur menzilümüz

4 Tekye -i ʿışḳı dānışmeñ ne bilür dānişmend
Kim dāniş ile bizüm ḥall olmaz müşkilümüz

5 Bir ḳadeḥ bādeye cānlar virürüz Hayretiyā
Bilmezüz ḫamr ile mi oldı muḫammer gilümüz

169
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ġam degül dāyim sıfāl-ı ḫāk olursa cāmumuz
Tek müdām olmasun eksük bāde-i gül-fāmumuz

2 Kaʿbe-i kūyuñda ey dilber senüñ ḳurbān olup
Ḫora geçmekdür hemān ey meh bizüm bayrāmımuz

3 Devlet-i ʿışḳuñda bir ʿālemdeyüz biz şimdi kim
Rūşenā-yı baḫş-ı hengām-ı seḥerdür şāmumuz

4 Murġ-zār-ı ḳuds olur çevlāngeh-i ṭāvūs-ı cān
Rişte-i ḳayd-ı taʿalluḳ olmaz ise dāmumuz

5 Biz selāmet defterine geçmedük ey Ḥayretī
Nāme-i nāmūsdan ḥak olmadın çoḳ nāmumuz

4a tekye: nükte Hay
169:97b
169/2a ḳurbān olup: ḳoçlar gibi N

170

Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Lāubālīyüz gedāyuz gerçi sulṭānlar bizüz
Ṣūretā kim ḳaṭreyüz maʿnīde ʿummānlar bizüz

2 Bir birimüzle belā bezminde dāyim ṣubḥa dek
ʿIşḳ odından yanıcı şemʿ-i şebistānlar bizüz

3 Gūşe-i meyḫānelerde dāimā mest-i ḫarāb
Pīrehen çāk idici ālūde dāmānlar bizüz

4 Kūşe -i miḥnetde bir ḳaç derdmendüz gerçi kim
Ḳaçma bizden zāhidā derdüñe dermānlar bizüz

5 Gülşen-i rāz içre esrār-ı daḳāyıḳ söylerüz
Şimdilik ey Ḥayretī murġ-ı ḫoş-elḥānlar bizüz

171

Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Yüri hey fitnesi çoḳ şefḳati az
Özi gibi gözi de şūḫ-ı ṭannāz

2 Beni öldürmek içün hey vefāsız
Nedür bu bunca şīve bu ḳadar nāz

170:97b
170/2a dāyim: her şeb Hay
4a kūşe: ḥöcre Hay
5a daḳāyıḳ: ḥaḳāyıḳ Hay
171:98a

3 Nedür bu ṭurra-i pür-çīn-i ṭarrār
Nedür bu ġamze-i pür-kīn-i ġammāz

4 ʿAceb ṣayd eyledüñ göñlüm hümāsın
Naẓīrüñ görmedüm vallāhi şahbāz

5 Cihāndur bu güzeller cevri ammā
Ḥabībüm saña beñzer az olur az

6 Raḳībüñ gibi urġān yaraşur
Hele ben görmedüm üstād-ı cānbāz

7 Bugün meydānda gerçi cān fedā çoḳ
Begüm bu Ḥayretī de cāna ḳalmaz

172
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Zāhidā ḫırḳa-i sālūs [u] riyādan berīyüz
Budalayuz baş açuḳ tāc u ḳabādan berīyüz

2 Biz de Ferhād gibi ehl-i belānuñ biriyüz
Bizüz ey Ḫüsrev-i Şīrīn ḳo ṣafādan berīyüz

3 Başumuz derd ile ḫoşdur ḳo ṭabībā bizi gel
Derd-i ser virme bize çünki devādan berīyüz

4 Pādişāhum ḳuluñam mihr ü vefā eyle didüm
Didi nāz ile biraz mihr -i vefādan berīyüz

171/5a cevri: çoḳdur Hay
6a yaraşur: yaraşuġ M.
172:98a
172/4b mihr: semt Hay

5 Māceradan geçüben birliğe başduḳ ḳademi
El yuduḳ Ḥayretiyā biz men ü mādan berīyüz

173
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Yine biñ cān ile bir cānāne düşdi göñlümüz
Muṣṭafā'dur adı bir sulṭāna düşdi göñlümüz

2 ʿĀlem-i ʿışḳa bıraġaldan bizi bu rūzgār
Ṣanki bir zevraḳ durur ʿummāna düşdi göñlümüz

3 Ṣūfiyā mene idemezsüñ bizi biñ şeyṭānluḳ it
ʿĀşıḳuz bir ṣūret-i Raḥmāna düşdi göñlümüz

4 Ruḫlaruñ devrinde bend oldı ṣaçuñ zencīrine
Nevbahār içre yine dīvāne düşdi göñlümüz

5 Bundan artuḳ Ḥayretī ʿālemde rüsvālıḳ mı var
Pīrlik vaḳtinde bir oġlana düşdi göñlümüz

174
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bir nihāl-i tāzedür ḳaddüñ senüñ ey serv-i nāz
Şivelerden mīvesi eksük degüldür ḳış [u] yaz

173:98a
173/5a artuḳ: özge Hay
174:98b

2 Ehl-i ʿışḳ içre namāz olmaz diyü ṭaʿn eyleme
Ṣūfiyā ṣāfī derūn ile niyāz eyler niyāz

3 Zāġ-ı ḫālin beñ ḳoyub zülf-i siyāhın āġ idüb
Göñlümüñ şah-bāzını ṣayd eyledi bir ḥīle-bāz

4 Leblerüñ öpdükçe irmez nāle vü āhum benüm
Sāḳiyā mey meclisinde eksük olmaz söz ü sāz

5 Ḫaylī çekdüñ cevrini yāruñ egerçi Ḥayretī
ʿÖmri çoḳ olsun hele luṭfın daḫi gördün birāz

175
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Niçe gündür ki dildārum görinmez
Bütün gün aġlaram yārum görinmez

2 Ḫazān oldı yine bāġ-ı dil ü cān
Nihāl-i ḫūb-reftārum görinmez

3 Dilā zār ol ki bir ḫayli zamāndur
Benüm yār u dil-āzārum görinmez

4 Olupdur varlıġumla yoḳluġum bir
Cihānda olalı vārum görinmez

5 Fiġān it Ḥayretī dāyim çü bülbül
Ḳanı ol yüzi gülzārum görinmez

175:98b

176
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Pūte-i ʿışḳa düşüb ḳāl olmaḳ ister göñlümüz
Ḳalb-i ṣāfī pāk abdāl olmaġ ister göñlümüz

2 Her ḳaçan kim esb-i nāze binse ol çāpük-süvār
Atınuñ öñinde pāmāl olmaḳ ister göñlümüz

3 Duymaġa rāz-ı dehānın yir yir eşk-i dīdeden
Noḳṭa dökmiş yine remmāl olmaḳ ister göñlümüz

4 Tīr-i miḥnet şol ḳadar deldi ki ʿarż-ı ḥāl içün
Bezm-i ġamda yāre ḳavvāl olmaḳ ister göñlümüz

5 Yine cān naḳdin virüb derd almaġ içün Ḥayretī
Çārsū-yı ġamda dellāl olmaġ ister göñlümüz

177
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Her ḳabādan göz diküb tek cāme ḳılma iltimās
Dīk tecerrüd sūzeni birle belüñ üzre pelās

2 Aḳ ʿabā gey ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi tek rūşen-dil ol
Şeb gibi tīre derūn olma geyüb zerrin libās

176:98b
177:99a
177/1b belüñ: pelās Hay

3 ʿĀrif isen ne ḳulı ol kimsenüñ ne ḫocası
Kim bu fānī evde ne Maḥmūd ḳaldı ne Ayās

4 Yok durur bir ḥabbe taḥṣīlüm bu mezraʿda dirīġ
Geldi ʿömrüm ḥāṣılın biçmeğe ḳaddüm oldı dās

5 Ḥayretī gūyā bir āyetdür cemāl-i dost kim
Sūre-i *veʿş-şems*[30]den itmiş Ḥaḳ anı iḳtibās

178

Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Geldi irdi çün yine ḳara ḫaber gibi tırāş
Ey dirīġā atdı oḳın yaṣdı yāyın göz ü ḳaş

2 Ġālibā āḫir zamān olmuş durur yoldāşlar
Rūm ilinde her ṭarafdan fitneler ḳaldırdı baş

3 ʿĀrıżuñ ābında ġarḳ olsun dir isen ḫaṭṭuñı
ʿAsker-i Firʿavn'dur Mūsā ile ider ṣavāş

4 Kimse barmaḳ başmasun ḥarfüñe dirseñ dostum
İki günde bir tırāş ol iki günde bir tırāş

5 Hīç ḥisāb u ḥaddi yoḳ mūlar bitübdür Ḥayretī
Dem-be-dem aḳsa ʿaceb mi gözlerümden ḳanlu yaş

---

[30] "Güneşe ve onun aydınlığına andolsun." Şems (91/1)
178:99a

179
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ṭañ mıdur olsa [ger] ol āfet-i devrān serkeş
Olur elbetde bilürsin meh-i tābān serkeş

2 Gül gibi elden ele varma kim tiẓ ṣolmayasın
Dostum ol nitekim serv-i ḫırāmān serkeş

3 Böyle yandurmaz idi her gice pervānelerin
Olmasa sencileyin şemʿ-i şebistān serkeş

4 Yüzi yerdeydi hemīşe işi miskinlik idi
Oldı yüz bulalıdan zülf-i perīşān serkeş

5 Ṣūfī ger ṣūret-i insāna sücūd eylemeye
Ḥayretī ṭañ mı ki olmadı mı şeyṭān serkeş

180
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ehl-i kemāle ṭaş işigüñ secdegāh imiş
Allāh ne āsitāne-i devlet-penāh imiş

2 Zülfün bitürdi bend-i belā bu ġam-ı ḫaṭṭuñ
Şūrīde dillere ne belā-yı siyāh imiş

179:99b
180:99b

3 Ṭaġlar başındaġı görinen ebr ṣanmañuz
ʿUşşāḳlar itdügi dün ü gün āh u vā imiş

4 And içmek istedüm mey-i nāb içmege velī
Āyīn-i ʿışḳ içinde danışdum günāh imiş

5 Ey Ḥayretī ḳulı olan olur cihāna şāh
Sulṭān-ı ʿışḳ hey ne yüce pādişāh imiş

181
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ayru düşmek yārdan yoldāşlar düşvār imiş
Gūşe-i firḳatde tenhālıḳ ne müşkil kār imiş

2 Dostlar bu gülsitān-ı ʿāleme ṣūret viren
Ol lebi ġonce yüzi gül serv-i ḫoş-reftār imiş

3 Ayrılıḳ vādīsine dayandı vardı rāh-ı ʿışḳ
Çāre ne çekmek gerek ey dil yolunda var imiş

4 Gelmege ʿahd eyledi gitdi dirīġā ol ṣanem
Aldadı ben nātüvānı bilmedüm ʿayyār imiş

5 Mülk-i dilde āteşüm üstine āteşler yaḳan
Oda yansun Ḥayretī eşʿār-ı āteş-bār imiş

180/3b itdügi dün ü gün āh u vā: havāya çıkan dūd-ı āh Hay
181:99b

182
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Be bu yirlerde ne ḫoş şūḫ-ı cihānlar var imiş
Cān virür ʿāşıḳa çoḳ rūḥ-ı revānlar var imiş

2 Diñdürür söylese bülbüllerinüñ şıḳlıġını
Ne güşāde gül-i gülzār-ı cinānlar var imiş

3 Deldiler ġamze oḳıyla niçe yirde çigerüm
Oḫ niçe fitne[si] çoḳ ḳaşı kemānlar var imiş

4 Emdürür ḫastasına gāh dilin gāh ṭudaġın
ʿĀşıḳa cān yidürür bunda ne cānlar var imiş

5 Bu sipāhī bu beg oġlı dime düş ayaġına
Ḳucılur bunda fülān oġlı fülānlar var imiş

6 Ḫublar maʿdenidür dirler idi gerçek imiş
Gör ne ḳābilce ne cevherce cüvānlar var imiş

7 Ṣalınur bile hevādārı ile ʿār itmez
Ḥayretī bunda ʿaceb serv-i revānlar var imiş

183
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey gönül olmaḳ dilersen ġuṣṣā vü ġamdan ḫalāṣ
Ced ü cehd it olıgör ḳayd-ı dü ʿālemden ḫalāṣ

182:100a
183:100a

2 Nefsüñi ḳurtarmaz iseñ nār-ı ḥıḳd u āzdan
Bilmiş ol olmazsın ey ṣūfī cehennemden ḫalāṣ

3 Baġlamalu bir delüsin ey dil-i şeydā eger
İster isen ḳayd-ı bend-i zülf-i pür-ḫamdan ḫalāṣ

4 Zaḫm-ı tīġ-i ʿışḳ-ı yāre var boyun vir ey göñül
Fikr-i merhemden ḫalāṣ ol fikr-i merhemden ḫalāṣ

5 Derd ile bir āh idüb geçdi özinden Ḥayretī
İki ʿālem ġuṣṣāsından oldı bir demde ḫalāṣ

184
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Āzādelik risālesidür ehl-i ʿışḳa ḫaṭ
Ḳazıduñ ey nigār yazıldı meğer ġalat

2 Ben ḳuluña efendi ʿıtıḳ-nāme olmadan
Ḳatlüme ḥüccet olduġı çoḳ yeg durur o ḫaṭ

3 Bildüñ [nedür] rumūz-ı ḫaṭ-ı istivāyı sen
Olduñsa Muṣṭafā’ya eger ümmet-i vasat

4 Terk itdi ḫaṭṭı geldi diyü ol ki yārını
Yumaz yüzi ḳarasını Nīl u Fırāṭ u Şaṭ

5 Aġ u ḳarayı terk idegör Ḥayretī eger
ʿIşḳı ise cihānda murāduñ senüñ faḳaṭ

183/2a ḥıḳd u āzdan: ḥakdur u āzdan M.
184:100b

185
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Zāġ ḫālin ben ḳoyup zülf-i siyāhın ḳıldı āġ
Ḳurdı bir beg göñlümüñ şehbāzına bir ḳıl duzāġ

2 Gözlerüñ maḳtūlinüñ ḳabrinde nergisler bite
Ol şehīd-i ʿışḳ içün yer yer uyarmışlar çerāġ

3 Görinen başında ben Mecnūnuñ ey Leylī-ḫırām
Āşiyān-ı murġ-ı miḥnetdür degüldür tāze dāġ

4 Dāġına ʿāşıḳlaruñ ṭaʿn eylese zāhid ne dañ
Dostum gülden ne deñlü ḥālet anlaya kelāġ

5 Ḥayretī'yi āsitān-ı yārdan menʿ eyleme
Ey raḳīb olsun dir isen saña cennetde durāġ

186
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 [Yārān gelüñ yine yaḳalum lāle vār dāġ
Sūz-ı dili nihāyet ide āşikār dāġ]

2 Cān ʿāleminde biri gün oldı birisi ay
Mihr-i ruḫuñla yaḳdum iki yādigār dāġ

3 Bir fels-i aḥmerüm yoġ ise kīsede ne var
Vardur tenümde tāze onulmuş hezār dāġ

185:100b
186:100b

4 Zeyn itdi penbe ile ser-ā-ser vücūdunı
Ḫilʿat geyürdi ṣan baña ey şehriyār dāġ

5 Āhum şerārıdur giceler Ḥayretī benüm
Yer yer felekde şol görinen bī-şumār dāġ

187
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Nār-ı ġayretle nice yaḳmayayın ben cāna dāġ
Ġayrılar bezminde yaḳmış mest olup cānāne dāġ

2 Bir dügündür her ḳara günlüye olmaz ol naṣīb
Meclisüñde germ olup yaḳmaḳ senüñ mestāne dāġ

3 Virmezem biñ ḫāliṣ altuna erenler cānıçün
Bir elif çekdüm yaḳub sinemde dün üç dāne dāġ

4 Bī-ḥisāb işe var ey ḫᵛāce dīnāruñ senüñ
Bizde de eksük degül fiʿl-cümle dervişāne dāġ

5 Ḥayretī ḳılsa tecelli pertev-i dīdār-ı yār
Ṭūr-ı Mūsā gibi ānīde ḳarāra yana dāġ

188
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Yaḳdı dil nār-ı ġam-ı dilberle bir ḳaç pāre dāġ
Her biri oldı fezā-yı sinede bir ḳara dāġ

187:101a
188:101a

2 Bendeni kahr odına yaḳub yaḳışma düşmene
Yaḳma luṭf it dāġumuñ üstine ey meh-pāre dāġ

3 Od degüldür giceler yer yer görinen dāġda
Āteş-i ʿışḳuñ ḳomışdur sīne-i kuhsāra dāġ

4 Her biri gün gibi bir rūşen delīl olub yine
Yana yana ḥālüm iʿlām itdi bir bir yāra dāġ

5 Her biri ey Ḥayretī maʿnīde bir āyīnedür
Ṣūretā ḥālüm ne ise gösterür dildāra dāġ

189
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Keşşāfa baḳub oḳusa yıllarla Mevāḳıf
Olmaz kişi esrār-ı kitāb-ı ġama vāḳıf

2 Fenn-i ġamı terk eyleye mi ʿārif-i bī-kār
Budur ezelī pīşe-i erbāb-ı maʿārif

3 ʿUşşāḳa bir ay oldı ki görinmedi ol şāh
Ḳullar ne ṣūç itdi ki virilmedi vežāyīf

4 Güller gülüb açıldı idüb ġonce tebessüm
Bülbül öteden söyledi gülşende maʿārif

5 Ḳorkar lebin öpmeğe uyurken anuñ aġyār
Ey Ḥayretī ġam yime ki *el-ḫāyinu ḫāif*

189:101a

190
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿAsker-i ġam yine cānum ḳaṣdına baġladı ṣaf
Üstüme at ṣal mürüvvet eyle [ey] şāh-ı Necef

2 Dutalum kim ʿasker-i ġam dutdı dünyāyı ne ġam
Tarfetüʿl-ʿayn içre eylersin sen anı ber-ṭaraf

3 Niçe demler ḳan yudub cemʿ itdügüm gevherleri
Göz göre itdi gözüm merdümleri bir bir telef

4 Yine kūyuñda gögüs dögüb ḳılayın nāleler
Yine çalınsun maḥabbet meclisinde nāy [u] def

5 Atma ġamzeñ oḳunı ġayre dururken Ḥayretī
Ġayret oḳlarına cānun eyleme anuñ hedef

191
Ve lehu eyẓān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Pīşrev olmazsa dāyim saña pīrān-ı selef
Gitdi azıtduñ ṭarīḳi ey cüvān-ı nā-ḫalef

2 Lezzet-i ḫᵛan-ı ġamı ten-perver olan añlamaz
Ol ġıdā-yı rūḥdur bilmez anı gāv-ı ʿalef

190:101b
190/2a dünyāyı: etrāfı Hay
191:101b

3 Varlıġuñ naḳdin virüb yoḳluḳ metāʿın al göñül
Olmasun dirseñ eger yoḳ yerlere varuñ telef

4 Ḳıl beni bu künc-i tārīk-i ḍalāletden ḫalāṣ
Ey şeh-i ṣūr-ı velāyet v'ey meh-i bedr-i Necef

5 Nitekim olur mekīn ile müşerref her mekān
Ḥayretī'nüñ göñline ḥubb-ı ʿAlī virür şeref

192

Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Seyrāna çıḳdı sīm-bedenler ṭaraf ṭaraf
Ṣalındı yine serv-i çemenler ṭaraf ṭaraf

2 Bülbül gibi her ehl-i dil efġāna başladı
Açıldı güldi ġonce-dehenler ṭaraf ṭaraf

3 Bülbüller oldı ḫār-ı belālarda mübtelā
Bezm-i ṣafāda zāġ u zaġanlar ṭaraf ṭaraf

4 Ben gülsitāna varıcaḳ el ṣundı yir yirin
Dāmānum aldı dutdı dikenler ṭaraf ṭaraf

5 Künc-i belāda sensin eyā Ḥayretī hemān
Bezm-i ṣafāda cümle ḳalanlar ṭaraf ṭaraf

192:101b

193
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Şu gelen nāz ile ol serv-i ḫırāmān ancaḳ
Şu gelen şīve ile ol gül-i ḫandān ancaḳ

2 Şu geçen alıçı şāhin gibi ḫışm ile baḳan
O benüm göñlüm alan dilber-i fettān ancaḳ

3 Devr idüb ḳarşuda şol nāz ile cevlānlar iden
Şol pür āşūb-ı cihān āfet-i devrān ancaḳ

4 N'ola bu ān ile ʿömrüm disem ey cān saña ben
ʿÖmr didükleri añlayana bir ān ancaḳ

5 Bir naẓar itdüm idi ʿālem-i ʿışḳa gördüm
Her ḳarıncasını bir başḳa Süleymān ancaḳ

194
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Her żaʿīfe ḫor baḳma merd iseñ merdāne baḳ
Bir ḳarıncayı dilāver gör dilā şīrāne baḳ

2 Gözüñ üstünde ḳaşuñ var dime hergiz kimseye
Gel ḳalender-meşreb ol her şaḫṣa dervīşāne baḳ

3 ʿIşḳ-ı dilberle nedür hīç ṣorma aḥvālüm benüm
Şemʿi gör pervānenüñ ḥāline yana yana baḳ

193:102a
194:102a

4 Gözlerüm’çün ġayrılar gözler dir imiş müddeʿī
Dīde-i giryānuma olan ḳurı bühtāna baḳ

5 Pīr-i mürşīd diyü her nā-ehle uyma Ḥayretī
Ana raḥminde velāyet gösteren oğlana baḳ

195

Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 ʿAceb dīvānelikdür ḳaḥbe dünyādan vefā ummaḳ
Bir erden arta ḳalmış köhne zāli pārsā ummaḳ

2 Dü-tā ḳaddin görürken bu ʿacūze dehrüñ aldanub
Görüb bir ejder[i] her dem rübā-yı dil-rübā ummaḳ

3 Şu kim bir derdüme dermān ola dir cemʿ ider māli
Devā ummaḳ durur semm-i helāhilden devā ummaḳ

4 Siyāset-ḫānedür rāḥat evi ṣanma bu gerdūnı
Sefāhetdür görüb dārı der-i dārüʿş-şifā ummaḳ

5 Bu gerdūnda ṣafā sürmekle yanuñda berāberdür
Sifāl-i ser-nigūn içre şarāb-ı dil-güşā ummaḳ

6 Bu bir bād-ı fenā dolmış ḥabāb-ı baḥr-ı miḥnetdür
Düşer mi ʿāḳile ey Ḥayretī bundan vefā ummaḳ

195:102a
195/6b vefā: baḳā Hay

196

Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Şādmān idüm beni cevr ile maḥzūn eyledüñ
N'eyledüñ ey bī-vefā ḥālüm diger-gūn eyledüñ

2 Ey dehānı mīm u zülfi cīm ü ḳaşı nūn olan
Yine bir naḳş ile ben miskīni mecnūn eyledüñ

3 ʿÖrf idi dilberlere ḳan itmek ammā şimdi sen
Günde biñ ḳan itmegi bir tāze ḳānūn eyledüñ

4 Menʿ idersin ʿarż-ı ḥüsn itdükce yāri ey raḳīb
Ḥaḳ seni maġbūn ide sen bizi maġbūn eyledüñ

5 Ey elif ḳad gösterüb sīneñdeki ḫāli yine
Ḥayretī'nüñ cānda dāġı bir iken biñ eyledüñ

197

Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Bugün bu bezm-i fānīde gözetmez şol ki ṭuz etmek
Bir ednā dāneye degmez anı ekmek gerek ekmek

2 Kişi bir deste gül de olsa eger bu bāġ-ı fānīde
Perīşānlıḳ muḳarrerdür ḳuşaġı olıcaḳ gevşek

3 Alışmadı mizācum şādlıḳ ile gitdi ey ġam gel
Ḳadīm-i hem-demümsin olma benden bir nefes münfek

196:102b
197:102b

4 Duʿālar eyleyüp çoḳ çoḳ Ḫudā’dan cennet istersin
Sözüñ geçdiydi olmasa ṣaḳaluñ ṣūfiyā seyrek

5 Maḥabbet tekyesinüñ Ḥayretī bir iḫtiyārıdur
Ḫayāl-i dilberi yanınca raʿnā bir güzel köçek

198
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Düz başdı yine meclis içinde ayaġumuz
Elde ʿaṣā-yı bāde olaldan ṭayāġumuz

2 Yüz bulmaduḳ erenler içinde ḳılıç gibi
Ḳuşanmayınca çaḳ iki yirden ḳuşāġımuz

3 Dervīşlerüz ki mülk-i Süleymān’a virmezüz
Bu kūy-ı faḳr u fāḳada kendü bucāġumuz

4 Sulṭānlaruz ki ḫoş geçinür sāyemizde ḫalḳ
Olmış durur bu ḫayme-i gerdūn otāġumuz

5 Ġavġādan oldı Ḥayretiyā göñlümüz emīn
Çün dāmen-i ferāġata çekdük ayāġumuz

199
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Dilber ṣovuḳluḳ itdi ḳış oldı bahārumuz
Gün görmedük şeb oldı dirīġā nehārumuz

198:102b
199:103a

2 Bir ṭaş bağırlu dilbere düşdi ʿaceb midür
Dil şīşesinde olsa müdām inkisārumuz

3 Yıllar durur misāfir-i mülk-i maḥabbetüz
Şehr-i viṣāle uğramadı reh-güzārımuz

4 Yirden yire urup bizi kūyından itdi dūr
İrse feleklere yiridür āh u zārımuz

5 Ey Ḥayretī döneydi olup belki bī-ḥużūr
Göz dikse yāre nergis-i ḫāk-i mezārumuz

200
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Kūy-ı nigāra uğramasa reh-güzārumuz
İtmez ḥużūr o gün bu dil-i bī-ḳarārumuz

2 Yār ile geldi ḥücremüze dūn gice raḳīb
İrdük bahār-ı vuṣlata gül virdi ḫārumuz

3 Bir dāġ yaḳdı sīneme didi yüzüm ḥaḳı
Olsun senüñle gül gibi bir yādgārumuz

4 Dil şehrini sipāh-ı ġam ideydi ṭob ḫarāb
Meyḫāne künci olmasa muḥkem ḥiṣārumuz

5 Ey Ḥayretī olursaḳ eger ḫāk-i pāy-ı dost
Hep kuḥl idine ehl-i baṣīret ġubārumuz

200:103a
200/3a yüzüm ḥaḳı: bizüm daḫi Hay

201
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Didüm güzellerüñ nesi ġāyet güzel gerek
Bir pīr işitdi didi güzelde göz el gerek

2 ʿArż eyleme mesāil-i fıḳhı bize faḳīh
Rindāne ter terāne vü rengīn ġazel gerek

3 Şiʿr ol durur ki ʿarż-ı ḥuṣūl-i viṣāl ola
Sözinde ḥāṣılı kişinüñ mā-ḥaṣal gerek

4 Bu şimdiki güzeller ile hem-dem olmaġa
Bir oñmaduḳ ḥaḳīḳati yoḳ mübtezel gerek

5 Didüm ecelsiz öldi ḳulıñ Ḥayretī didi
Bir dirliginde ölmişe de ne ecel gerek

202
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dilerem cān oynayub ʿışḳuñda cānā ten yaḳam
Raḳṣa girem germ olup meclisde pīrāhen yaḳam

2 Bāl u per yirine bī-pervā dil ü cān yandurub
İsterem ʿışḳ odını pervāneden rūşen yaḳam

201:103a
202:103b

3 Çāk çāk olmaḳ muḳarrerdür ḥayātum cübbesi
Dest-i hicrānuñdan olmazsa ḫalāṣ erken yaḳam

4 El uzatma ḫār tek dāmānına bir kimsenüñ
El elinde olmasun dirseñ bir āzer sen yaḳam

5 Sözlerümde Ḥayretī bir sūz var kim umaram
Gün gibi bu Rūmda Ḫusrev çerāġın ben yaḳam

203
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Rūbeh-i dünyāya ey aldanmayan şīrānesin
Gökde uçarsañ da aldanduñsa murġ-ı dānesin

2 Virmedüñse zīnetine zāl-i dünyānuñ göñül
ʿIşḳ meydānında Rüstem'den daḫi merdānesin

3 Ḥāṣıl-ı cümle hevā-yı ʿışḳ ile virdüñ yile
Ḫırmen-i ʿālemde ey dil ḥāṣıl-ı yek-dānesin

4 Rūḥ-ı s̱ānī didügüm ey mey ḥarām olsun saña
Laʿl-i yāre öykünürsin ḳıbḳızıl dīvānesin

5 Ḥayretī'nüñ seng-i cevr ile yıḳarsın göñlüni
Maʿnīde yap yap yaparsın öksüzüñ vīrānesin

202/3a cübbesi: cāmesi Hay
203:103b

204
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Baña aġyār itmedi yoldāşlar yār itdügin
Ḫārdan dil bülbüli görmedi gülzār itdügin

2 Ol güzeller şāhı beñzer ki ferāmūş eyledi
Bendesini bend-i hicrāna giriftār itdügin

3 Yoḳ durur ẓāhirde yaram çün ne bilsünler benüm
Ölmeyince tīġ-i hicrān cānuma kār itdügin

4 Biñde birin ḥaşra dek şerḥ eylesem olmaz ʿayān
Dostlar eksüklüye bu çarḫ-ı ġaddār itdügin

5 Dil virüb cān naḳdini almış metāʿ-ı vaṣlını
Kim görübdür bir delünüñ böyle bāzār itdügin

6 Zülfünüñ dārına berdār it şehā Manṣūr-vār
İşidürseñ Ḥayretī'nüñ keşf-i esrār itdügin

205
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dostum ben gideyim bu çeşm-i giryān aġlasun
Vaḳtidür düşmen şen olsun dostlar ḳan aġlasun

204:103b
204/4a ʿayān: tamām Hay
5a vaṣlını: derdüñi Hay
205:104a

2 Şol ḳadar āh ideyin şol deñlü yaşlar dökeyin
Acısun deryāyı ʿummān ebr-i bārān aġlasun

3 Yād-ı laʿliyle ölürsem sāġar eyleñ ṭopraġum
Anı taẖmīr itmege üstüme yārān aġlasun

4 Yazayın ẖūn-ı cigerle ben bu ḥasret-nāmeyi
Başına ṭopraḳ ṣaçup kāġıd ḳalem ḳan aġlasun

5 Ey boyı serv-i revānum senden ayru Ḥayretī
Gözyaşın seyl-i revāñ itsün firāvān aġlasun

206
Min kelāmi Vuṣlatī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Kim ki cānā ʿışḳuñ ile eylemez ḳaddin kemer
Ādem olmaz bu cihānda yoḳ durur andan kim ār

2 Her ki cānın ṣaḳınub yoluñda ḳurbān itmeye
Girmesün meydān-ı ʿışḳa gelmez elinden hüner

3 Derd-i hecr ile şehā āh eylesem bu murġ-ı dil
Dalbınur senden yaña uçmaġa açar bāl u per

4 Yanmaġı pervāneden ögren göñül sen anı gör
Nice yaḳar şemʿa kendün eylemez pervā-yı ser

5 Vuṣlatī terk eyle aġyārı göñülden sür çıḳar
Dāimā yār ile yār olmaḳ dilerseñ sen eger

206:104a

207

Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Cemālin eyledi pinhān firāḳa ṣaldı ol cānān
Yine bu gerdiş-i devrān düşürdi araya hicrān

2 Arayub isterem yārı dün ü gün eylerem zārı
Bulub görünce dildārı gözüm ḳan aġla yürek yan

3 Bulunca derde dermānı aḳıtsun durmasun göz ḳan
Olunca vaṣl-ı cānānı sen ol hicrān ile giryān

4 Bu derd-i firḳate Loḳmān bulımadı aña dermān
Eger ister iseñ cānān göñül derdiyle ol nālān

5 Ḳamusından idüb ʿuzlet ne seyr etse ne ẖod ṣoḥbet
Gider gitsün ne bu ġaflet gözüñ ac uyẖudan uyan

6 Bulam dirseñ eger maṭlūb gerekdür aña ṣabr-ı Eyyūb
Ele girür mi hīç maḥbūb ciger olmayıcaḳ büryān

7 Egerçi genc-i ḥasretde çekersen ġamı firḳatde
Olursan Vuṣlatī vuṣlatda şād u ẖurrem u ẖandān

208

Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ġam-ı hicrānla bu dīde-i giryān
Cefā tīriyle baġrum ṭopṭolu ḳan

207:104b
208:104b

2 Geyürdi baña ẖilʿat-i dāġ-ı ʿışḳuñ
Ḳızıl bir şāh biñ altunlu ḳaftān

3 Burḳutdı āteş-i ʿışḳ cānā āteş
Yanar durmaz derūnum ṣanki külẖān

4 Ḳazub tennūr-ı sīnem bişdi baġrum
Yürek yandı cigerim oldı büryān

5 Tutuşdı Vuṣlatī ʿışḳ āteşine
Ne ten ḳaldı ne dil ḳaldı ne ẖod cān

209
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Viṣāl-i ʿīdine irgürse cānān
İderdüm cānumı şükrāne ḳurbān

2 Vücūdum ġarḳ olur seylāb-ı ʿışḳa
Eger ḳalursa böyle uşbu hicrān

3 Ḳayur oldı cefā tīrine sīnem
Nihān oldı yürekde tīr ü peykān

4 N'idem cānānesüz gülzār-ı dehri
Görinür gülleri ẖār-ı muġaylān

5 Firāḳ-ı yār ile Vuṣlatī hergiz
Ne bāġ seyrin diler göñlüm ne būstān

209:104b

210
Min kelāmi Muḥibbī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Göz ḳara vü ḳaş ḳara kirpik ḳara
Baña olmuşdur belā-ender-belā

2 Ḥasret ü hicrān elinden āh u vāh
Olmuşam derdā dirīġā mübtelā

3 Bend-i zülfine dolaşdı çün göñül
Añlamazam daḫī ayruḳ ḳurtula

4 Ṣorma ḥālüm gül yüzüñsüz dostum
Bülbülüñ gülzārsız ḥāli n'ola

5 Kaʿbe'dür kūyı Muḥibbī varıçaḳ
Ulı devletdür eger ḳurbān ola

211
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Her gice göge çıḳar şuʿle-i āhum ṣanemā
Bilmedüm n'içün irişmez saña āhum ṣanemā

2 Ḳabrüm üzre gelicek nāz ile o serv-i sehī
İdeler saña duʿā cümle giyāhum ṣanemā

210:105a
211:105a
211/1a göge: kūyuña Muh

3 Dutdı eşküm sipehi cümle cihānı düpdüz
Cemᶜ olup ġarḳ ide dünyāyı sipāhum ṣanemā

4 Gözlerüm eşk döker dil de ider āh u fiġān
ᶜIşḳa yetmez mi ᶜaceb iki güvāhum ṣanemā

5 Başı eflāke irüb yimez idi zerrece ġam
İşigüñ olsa Muḥibbī'ye penāhum ṣanemā

212
Ve lehu eyżān

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

1 Var mıdur aġzuñ didüm ey gonçe-leb
Bī-nişāndan gör nişān ḳıldum ṭaleb

2 Kākülüñ olalı sulṭān-ı Ḥabeş
Mıṣr-ı ḥüsnüñ ẖālidür şāh-ı ᶜArab

3 Kevs̱er u ḥūra murādı zāhidüñ
Fikr-i ᶜāşıḳ zāhid ü āb-ı ᶜineb

4 Kūyuña ḳoyma raḳīb-i kāfiri
Cennet lāyıḳ degüldür Bu Leheb

5 Ġam nedīm ü göz yaşı gül-gūn şarāb
Ey Muḥibbī durma ḳıl ᶜayş u ṭarāb

212:105a
212/2a kākülüñ: sünbülüñ Muh / sulṭān-ı Ḥabeş: sulṭān-ı ḥüsn Muh
3b zāhid:şāhid Muh

213
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ḳıyām itse ḳaçan ol serv-ḳāmet
Ḳoparur başuma ol gün ḳıyāmet

2 Eṭıbbā el urub nabẓuma didi
Cünūn-ı ʿışḳ ancaḳ bu ʿalāmet

3 Olam sālim baña ḳılmañ duʿāyı
Selāmet istemez ehl-i melāmet

4 Ufatmaḳ sāġarı zāhid hüner mi
Bütün ḳılmaḳ durur anı kerāmet

5 Ne ġam ölse yoluñda ger Muḥibbī
Nigārā tek sen ol sāġ u selāmet

214
Kelām-ı Vuslatī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ḳanı ʿışḳuñla şol dem gözlerüm giryān idi her dem
Ṣor adı kūyuñı durmaz yaşum bārān idi her dem

2 İderdüm gülşen-i ḥüsnüñde bülbül gibi efġān
Mey-i ʿışḳuñla mestāne göñül nālān idi her dem

3 Yaḳardı bāl ü per pervā-yı ser itmezdi dil cānā
Cemālüñ şemʿine pervāneveş sūzān idi [her dem]

213:105b
214:105b

4 Ġam-ı ʿışḳuñla zār idüm ḳomazdı bu dil-i tenhā
Ḫayālüñ külbe-i aḥzānuma mihmān idi her dem

5 Firāk-ı yār ile ey Vuṣlatī nālān-ı giryānem
Ḳanı şol dem viṣāliyle göñül ḫandān idi her dem

215
Kelām-ı Şāhī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ṣanmañuz vaṣl-ı nigār u ṣohbet-i cām isterüz
Biz Sikender himmetüz ʿālemde bir nām isterüz

2 Bārgāh-ı kibriyādan luṭf-ı ʿayn-ı ʿām uyub
Çār yār-ı Muṣṭafā'dan himmet-i nām isterüz

3 Yalıñuz ḥıfẓ-ı ḫavāṣ ile ḳanāʿat itmezüz
Luṭfımuz ḫalḳ-ı cihāna cümle-i ʿām isterüz

4 İns ü cin ʿālemi mühr-i nigīn-i ʿadl ile
Biz Süleymān kevkebüz fermān-ber ü rām isterüz

5 Şimdi Şāhī dehr-i dūnuñ ḳadrüne ne iʿtibār
Merd-i ʿālī meşrebüz biz nīk-i fer-cām isterüz

216
Min kelāmi Vuṣlatī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Āşıḳ oldı dārı gerden-i yār
Resen olmuşdur aña zülf-i nigār

215:105b
216:106a

2 Zeḳan-ı yār içinde ḳaldı göñül
Yeridür eyler ise āh ile zār

3 Dökerem yaş ġaddār-ı zülfin alup
Eylerem āh u nāle leyl ü nehār

4 Hecr-i yār ile dil şikeste olup
Olmuşam künc-i ġamda zār u nizār

5 Vuṣlatī yana yana ḳalmadı ten
Eyledi firḳat odı cānuma kār

217
Kelām-ı Kemāl Paşa-zāde

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿIşḳ ile ṣayḳal urub mirʿāt-ı cānı eyle pāk
Ṣūret-i cānān ile tā ola yüzi tāb-nāk

2 ʿArż-ı şevḳ itdüm saña aġyārı yaḳdı nār-ı reşk
Ṭaşa teʾs̱īr eyler imiş söz ki ola sūz-nāk

3 Merdüm-i bed-mestdür gördükte ḫançer-i çiger
Ġamzesin sertīẓ idüb çeşmüñe ḫışm-nāk

4 Ben ölürdüm ġuṣṣadan degdigiçün saña raḳīb
Zehrdür kim degmek ile adumı eyler helāk

5 Çāk olurdı ġuṣṣadan dil dökmese göz yaşını
Yaġmasa yaġmūr berk olurdı yüzi çāk çāk

6 Ḫāk ol umarsañ viṣālinden göñül yāruñ naṣīb
Çün bilürsin gence menzil olmaz illā künc-i ḫāk

217:106a

218
Kelām-ı Vuṣlatī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Şehā yu ḳamu ʿaceb bu cevre pāyān
Helāk itdi beni bu derd-i hicrān

2 Yaturdıñ künc-i ġamda ḫaste vü zār
Gice gündüz ider ney gibi nālān

3 Firāḳuña nice ṣabr eyleye dil
Taḥammül ide mi hīç buna insān

4 Ġam-ı hecrüñle miḥnet kūşesinde
Aḳar her dem gözüm yaşı firāvān

5 Gözüñden Vuṣlatī dökdürme yaşlar
Ulaşdur baḥr-i ʿışḳa eyle ʿummān

219
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ḳanı ol yir yüzinde şāh olanlar
Sipihr-i salṭanatda māh olanlar

2 Yaturlar şimdi yir altunda pinhān
Ḳara ṭopraġa olmuşlar çü yeksān

3 Ḳurı vü yaş almada derdin baş
Ya ḳara ṭopraḳ olur ya ḳurı ṭaş

218:106a
219:106b

4 Ararsañ ẕerre ẕerre her ġubārı
Bulursun bir diyāruñ şehriyārı

5 Ne yire kim ḳad başsañ ser-ā-ser
Ser-i Ḫāḳan durur yā dest-i Ḳayṣer

6 Şu lāle kim yiri ḫāk-i siyāhdur
Ṣorarsañ aṣlı bir laʿlīn külāhdur

7 Çiçekler kim çıḳar yirden ser-ā-ser
Ya çeşm-i yār durur ya zülf-i dilber

220
Min kelāmi Revānī*

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ṣarrāf-ı dīdede o piser çoḳ güher sezer
Yüzüme güldügi bu kim ol bütde zer sezer

2 Meclisde sāġar olmaġla laʿlüñ ḫaberlerin
Nāz-ı gülüñ ile aġzumuz arar ḫayr sezer

3 Cān itdi gitdi dil leb-i şīrīnüñe yine
Biz ḫaste içün anda meger gül-şeker sezer

4 Düşmezdi rāh-ı ʿışḳa göñül görmese ruḫuñ
Gün ṭoġınca yolda misāfir-i ḫaṭır sezer

5 Ben bülbülini görse yüzin göñül gibi düzer
Beñzer Revānī sevdügüm ol ʿişve-ger sezer

220:106b
* Rev'de bulunamadı.

221 *
Aḥmedī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Yaṣlamış yāyını dehrüñ felek ṭāḳında ḳurduñ ṭut
Kemān-ı ʿışḳa güc virür murād oḳını urduñ ṭut

2 Yiyüb içilmedeñ şāhum nesi var ola dünyānuñ
Sevüb her ḳāmet-i servi ḳo ḥūb zevḳini sürdüñ ṭut

3 Niçe Rüstemleri meydān-ı ʿışḳ içre zebūn eyler
Bugün ser-pençe-i şīr-i cihān-gīrleri yorduñ ṭut

4 Beḳā iḳlīmine ʿazm-i seferdür niyyetüñ āḫir
Süleymān bārgāhını fenā mülkünde ḳurduñ [ṭut]

5 Çü bir dāyim bir olmuşdur maḳām-ı menzilüñ cānā
Cihānuñ deşt ü ṣaḥrāsın ser-ā-ser cümle yorduñ [ṭut]

6 Göñül şehbāzın ardunca ṣal imdi Ahmedī yāruñ
Bugün bir yāver-i şāhini yuvasından uçurduñ ṭut

222
Vuṣlatī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dem mi var laʿlüñ ġamıyla gözlerüm ḳan olmaya
Yā ḫayāl-i zülfüñ ile dil perīşān olmaya

221:107a
* Ahm’de bulunamadı. Ahmedī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.
222:107a

2 Görmeyeli gül yüzüñ pinhān idelden dostum
Bir dem olmaz kim ḫayālüñ dilde mihmān [olmaya]

3 Derd-i hecrüne arayub bulmadım hīç bir devā
Şerbet-i vaṣluñdan özge aña dermān olmaya

4 Ḫaste-i ʿışḳuñ olaldan āh u zār eyler göñül
Gice yoḳdur ṣubḥ-dek ney gibi nālān [olmaya]

5 Güni mi vardur ruḫlaruñ yādına cānā Vuṣlatī
Yaş yirine ḳan aḳıdub dīde-i giryān olmaya

223
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Fe'ūlün

1 Gözüm hecr ile giryān eyleyen dost
Ciger firḳatle büryān eyleyen dost[*]

2 Maḥabbet gülşenini itmege ter
Gözüm yaşını bārān eyleyen dost

3 Olup çeng ḳāmetüm bezm-i ġamında
Dilüm ney gibi nālān eyleyen dost

4 Cihānı başuma dār itdi ʿışḳuñ
Baña dünyāyı zindān eyleyen dost

5 Dün ü gün künc-i ġamda Vuṣlatī'nüñ
İşīn āh ile efġān eyleyen dost

223:107a

* 1b: dost: dostum M. (Gazelin diğer beyitlerinde de aynı durum söz konusudur.)

224
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Hecrüñle gözüm ṭopṭolu ḳan eylerem dost
Her dem aḳıdub yaşı revān eylerem dost

2 Görmeye seni cān u göñül ḳılca ḳalıbdur
Her cānibe çeşmüm nigerān eylerem dost

3 Gül yüzüñi görmeyeli feryāda gelüb dili
Bülbül gibi firḳatde fiġān eylerem dost

4 Yoluña nis̱ār itmek içün gevher-i eşküm
Bu dīde-i ḫūn-bārumı kān eylerem dost

5 Ṣanma ki yoluñda ṣanma Vuṣlatī olmaz
ʿIşḳuñda fedā baş ile cān eylerem dost

225
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Bāġ-ı ḥüsnüñ güli ḫandān olsun
Bülbülün anda hezārān olsun

2 Murġ-ı dil şevḳa gelüb şām u seḥer
Bāġ-ı ḥüsnüñde ḫoş-elḥān olsun

3 Şemʿ-i ruḫsāruña pervāneñdür
Yaḳın cānumı sūzān olsun

4 Ṣaḳlaram cānumı ṣanma senden
Cān nedür yoluña ḳurbān olsun

224:107b
225:107b

5 Eylerem cānumı cānā ḳurbān
Tek hemān itmege fermāñ olsun

6 Cümle ʿuşşāḳ arasında nāmum
İsterem ṣıdḳ ile destān olsun

7 Nāme-i maẖlaṣ-ı ʿuşşāk içinde
Vuṣlatī maẖlaṣı ʿunvān olsun

226
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Bağrumı delüb nāvek-i hecrüñ aḳıdub ḳan
Dil şīşesin urdı düşürüb araya hicrān

2 Gülzār-ı cemālüñden ayırduñ beni ey dost
Hecrüñle nice bülbül-i dil itmeye efġān

3 Yāre ayrılıḳ müşkil olur doymaz aña dil
Firḳatde nice olmayayın zār ile giryān

4 Zülfüñ hevesinde bilürem gerçi pīr çoḳ
Yoḳdur güzelüm bencileyin ḥāli perīşān

5 Ḫāk olmuş iken Vuṣlatī eflāke irerdi
Yek ẕerre naẓar itseñ eger eyleyüp iḥsān

227
Ve lehu eyẓān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Tīr-i hecrüñle ciger ḳan oldı
Yüregüm tīrüñe peykān oldı

226:108a
227:108a

2 Kūh u maḥrāda döküp göz yaşın
Ser-te-ser lāle-i nuʿmān oldı

3 Gül yüzüñ yādına her şām u seḥer
Bu göñül bülbül-i nālān oldı

4 Rāz-ı ʿışḳuñı ʿayān eyleyimez
Ṣaḳlaram sīne-i pinhān oldı

5 Künc-i ʿışḳuñı nihān itmek içün
Vuṣlatī'nüñ dili vīrān oldı

228
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Kemān ebrūlaruñ ḳurduñ atarsun tīr-i hicrānuñ
Murāduñ dil midür cānā nedür dil cānda ḳurbānuñ

2 Ne kim emrüñ olursa yüz çevirmem cān baş üzre
Ḳaçan tutmaz anı bende ola fermānı sulṭānuñ

3 Bugün meydān-ı ʿışḳ içre gelüb n'eyler şu ʿāşıḳ kim
Başın ṭūb eylemeye zülfi çevgānına cānānuñ

4 Ruḫuñ zülfüñle örtersün aḳar seyller gibi yaşum
Seḥāb içre güneş girse olur ifrāṭı tārānuñ

5 Gerek öldür gerek dirgür gerek ağlat gerek güldür
Ḳuluñdur Vuṣlatī emrüñe rāmdur eyle fermānuñ

228:108a

229
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ṣalırsun nāvek-i ġamzeñ nedür bu çeşm-i fettānuñ
Perīşān eyledi aḥvālümi zülf-i perīşānuñ

2 Niçe bir ḳan yudam hecrüñle olub ġonceveş dil-teng
Dil-i ġam-gīnümi güldür olam gül gibi ḫandānuñ

3 Niçe demler durur ṣavm-ı firāḳuñ içerem ey dost
Ümīẕ-i ḫān-ı vaṣluñla olup kapuñda mihmānuñ

4 Cemālüñ āfitābın ṣal bu çeşmüm cāmına cānā
Münevver eylesün dil ḫānesini pertevi anuñ

5 Özün bilmez gezer āvāredür dünyāyı geşt eyler
Olupdur Vuṣlatī ʿışḳuñ meyiyle mest-i ḥayrānuñ

230
Ve lehu eyżān

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Görünmez gözüme hergiz güli gülzār-ı dünyānuñ
Yanumda gül-ʿizārum yoḳ n'idem seyrin gülistānuñ

2 Firāḳ-ı yār ile zārum olur gülşen baña zindān
Gözüme görinür mü hīç bahār-ı bāġ-ı bostānuñ

3 Ḳaçan sūz ile āh itsem ṭaşar durmaz gözüm yaşı
Hevā ile olur lā-bud ḳamu emvācı deryānuñ

4 Ḳuṣūr-ı ḥūr-ı ġılmānı velī bī-ḥad durur ʿadenüñ
Baña yārum gerek yārum gerekmez ḥūrını anuñ

229:108b
230:108b

5 Reh-i ʿışḳuñda cānuñı idegör Vuṣlatī ḳurbān
İrişmek ister iseñ ʿīd-i vuṣlatīye o cānānuñ

231
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gördügümde dām-ı zülfin ʿārız-ı dildārda
Murġ-ı dil dutuşub tutuldı ḳaldı o zārda

2 Ay olurken yüzüni göstermez ol meh n'eyleyem
Ṭāliʿimde yoḳ sitārum çarḫ-ı kej reftārda

3 Kūh-ı ṣaḥrāda ciger ḳanın döker bu gözlerüm
Lāleler ṣanmañ görüben dāmen-i kuhsārda

4 Nāz-ı firḳatle yürek ṭaġlar hemān ney ṣanmañuz
Tīr-i hecr ile deler baġrun dür-i şehvārda

5 Künc-i firḳatde nice bir Vuṣlatī efġān ide
Ḳoma bülbül gibi cānā ḥasret ile zārda

232
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Āh u nālüm ḫaste-ḥāl olan bilür
Ḫūn-ı giryem eşki āl olan bilür

2 Sūz ile nāyuñ fiġānı n'eydügin
Nāle ile cismi nāl olan bilür

3 Dil ne çekdügin ġam-ı cānān ile
Hecr ile göñli melāl olan bilür

231:109a
232:109a

4 Rāzını ʿāşıḳ ne deñlü ṣaḳlasa
Sırr-ı ʿışḳı ehl-i ḥāl olan bilür

5 Ehl-i ʿışḳuñ sözlerin ey Vuṣlatī
Bu cihānda ehl-i ḳāl olan bilür

233
Ve lehu eyżān

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Eyle fenā vücūduñı yoḳ eyle varuñı
Yoḳluḳ içindedür ara bul iste yāruñı

2 Ḫalvet-serāy eyle göñül ḫānesin sen
Ḳalmaya ġayrı tā göresin sen nigāruñı

3 Şehr-i fenāya eyleyeyin dir iseñ sefer
Terk eyle uşbu yolda gider cümle varuñı

4 Maḳṣūd-ı menziline irem dir iseñ eger
Üstüñden ayır bıraḳ arduña varuñı

5 Rāh-ı fenāda Vuṣlatī azıḳ olur saña
Yüklendüyince āh u zāruñı fiġān ile zāruñı

234

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gül niḳābın refʿ idüb ʿarż-ı cemāl itmiş durur
Ḳarşusında bülbül-i şūrīde zārın artırur

2 Ġonceler eyler tebessüm nāz ile örter yüzin
N'eylesün açılmaduḳ güldür utanur ḳızarur

3 Devre devre gögerüb raḥm eylemez gül gördigüm
Pāyına düşüb benefşe boynın egüb yalvarur

233:109a
234:109b

4 ʿĀşıḳ olmuşdur gül-i nesrīn görüb gül yüzüñi
Anuñ içündür ki günden güne beñzi ṣararur

5 Nev-bahār oldı cünūn eyyāmıdur ey Vuṣlatī
Cūylar dīvānelerdür şimdi zencīrin sürer

235

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḳāmet-i yārı ṣanup serv-i çemen
Düşüb ayaġın öper berg-i semen

2 Ḫırḳa çekdi başın nāfe-i Çīn
Eyledi terk-i diyār misk-i Ḫoten

3 Zülfi sevdāsı ġamundan yāruñ
Āḫiri miskīne ṣarıldı kefen

4 Bir ṣanem şeklini itdi göñül
Görmedi mis̱lün anuñ deyr-i kühen

5 Dil-i ʿuşşāḳı çeker zülf-i ġamı
Vuṣlatī yirin eydür çāh-ı zaḳan

236

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gel göñül bāġını seyr eyle bahāristāndur
Mīve-i ümīdi bī-ḥad ḫoş dıraḫşāndur

2 Bülbül-i dil dem-be-dem durmaz hezār efġān ider
Gülşen-i bāġ-ı maḥabbetde ʿaceb nālāndur

3 Ṣolmasun deyü maḥabbet güllerin şām u seḥer
Eşk-i çeşmüm durma ṣular ṣanasın bārāndur

235:109b
236:109b

4 Muntaẓırdur cān-ı dil cānā seni ister göñül
Gice gündüz zār ile bu dīde ḫūn-efşāndur

5 Eşk-i çārūp-ı müjeñle dil serāyın sil süpür
Kim göñül taḫtına gelen Vuṣlatī cānānedür

237

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Cānānuña ḳaçan ʿāşıḳa ġamzeler eyler
Ol ġamzeler ile dil ü cāna neler eyler

2 Biñ nāz ile güftāre gelüb ol ruḫı gül-gūn
Göstermege dürdānelerin ḫandeler eyler

3 ʿĀşıḳ nice ṣabr ile ḳarār eyleye ol dem
Cānān-ı dil ü cān içre ḳaçan cilveler eyler

4 ʿĀşıḳda dil ü cānı mı ḳor ol serv-i ḫırāmān
Nāz ile ḳaçan ḳarşu gelüb şīveler eyler

5 Gül ruḫlaruñuñ şevḳ ile Vuṣlatī cānā
Bülbül gibi ḳarşuñda hezār nāleler eyler

238

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Dil-i ʿāşıḳda hīç olur mı ḳarār
Ṣabr ider mi gör nice rūy-ı nigār

2 Şemʿ-i ruḫsār-ı yāre ḳarşu yaḳar
Cānı pervāne gibi ʿāşıḳ-ı zār

3 Eylese gül ḳaçan ki ʿarż-ı cemāl
Bülbül eyler figān o demde hezār

237:109b
238:110a

4 Eşk-i ʿuşşāḳ cūş idüb bulunur
Ṭaşra nehār-ı ʿaynı vakt-i bahār

5 Ḳalmaya ẕerrece vücūdumda
Vuṣlatī ger ola tecellī-i yār

239

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 İtdükçe niyāz yarüm ider nāzını artuḳ
Nāz eyler ise n'ola odur aña yaraşuḳ

2 Her şām u seḥer āh ile itsem n'ola zārı
Zār ile niyāz eyledügüm de baña lāyıḳ

3 ʿĀşıḳ geçinür yāre iken çoḳ velī ammā
Her kim ki fedā eyleye cānun odur ʿāşıḳ

4 Ġayrı hevesi ḳo ola gör ṭālib-i dīdār
Gec iki cihāndan olasın ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ

5 Cām-ı mey-i ʿışk ile olub mest yürürem çün
Ey Vuṣlatī her kim ki görürse ṣanur ayıḳ

240
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Hīç benümle kimse hem-ḳāl olımaz
ʿIşḳ içinde baña hem-ḥāl olımaz

2 Daʿvī-i ʿışḳ ider çoḳ gerçi
Her kişi ʿışḳ ile ḫoş-ḥāl olımaz

3 İtmeye rūyını her kimse ki zerd
Gözi yaşı bil anuñ al olımaz

239:110a
240:110a

4 Kūy-ı yāre şu ki itmeye heves
Uçmaġa āhı per ü bāl olımaz

5 Vuṣlatī derdi olan nāle ḳılur
Nālesin cismi olan nāl olımaz

241

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Her dem eyler gözlerüm giryān-ı ʿışḳ
Dil yanar olur ciger büryān-ı ʿışḳ

2 ʿAsker-i ġam yıḳdı göñlüm mülkini
Şehr-i dilde ḳonalı sulṭān-ı ʿışḳ

3 Bī-ġam olub başına sulṭān iken
Bende eyler kişiyi fermān-ı ʿışḳ

4 Niçe şehler tāc u taḫtın terk ider
Hānmānın itdirür tālān-ı ʿışḳ

5 Gice gündüz Vuṣlatī giryāndur
Eşk-i çeşmin eyledi ʿummān-ı ʿışḳ

242

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Gitmedi gözyaşı müjgānumdan
Bir dem ayrılmadı ġam yanumdan

2 Genc-i firḳatde ciger ḳanın ezüb
Dökerim dīde-i giryānumdan

3 Uyḫu girmez gözüme bīdārum
Her gice nāle vü efġānumdan

241:110b
242:110b

4 Cevr oḳı sīnem içinde yāruñ
Sevgilüdür baña o cānumdan

5 Vuṣlatī ḫoş görürüm incinmem
Her vefā kim gele cānānumdan

243

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Eksik olmaz ʿışḳuñ ile dilde ġam
Bir dem olmaz olmaya çeşmümde nem

2 Eşk-i çeşmüm yoluña ḫarc eylerüm
Bundan özge saña lāyıḳ ola ne'm

3 Pādişāhum nār-ı hecrüñden senüñ
Bilmezem hīç kime yanub yaḳılam

4 Derd-i hecre aradum dermanumı
İsterem derdüme bir çāre ḳılam

5 Alçaġı ḳo yüce pervāz eyle kim
Vuṣlatī ḳıl kendüñe ʿālī himem

244
Ve lehu eyżān

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ẓāhirem gerçi güler ḫandānem
Bāṭınem gör ki nice giryānem

2 Dil fitil oldı yürek yaġına
Tutuşub şemʿ gibi sūzānem

3 Yaḳılub mülk-i vücūd oldı ḫarāb
Künc-i ʿışḳ-ı yār içün vīrānem

243:110b
244:111a

4 Ḫākem ammā gevher-i nāyābam
Ḳaṭreyem gerçi velī ʿummānem

5 Ẕerreyem Vuṣlatī gerçi ammā
Gökde ḫurşīde velī raḫşānem

245

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Açmışam cām-ı maḥabbetle ezelden bāde
Mest-i ʿışḳam gelürem zārı ḳılup feryāda

2 Künc-i firḳatde yatur ḫaste göñül zār u ḫazīn
Luṭf idüb eyle tesellī bu dil-i nāşāda

3 Kūh u ṣaḥrāda döker dīdelerüm ḫūn-ı ciger
Lāleler ṣanma görinen çemen-i ḫażrāda

4 Gördi çün dāne-i ḫālüñi ruḫuñ üstünde
Dām-ı zülfüñe göñül murġ olub üftāde

5 Yaġdırur Vuṣlatī nīsān gibi gözyaşlarını
Ḳaṭrātından anuñ dirler olur deryāda

246

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 İşi dil murġınuñ efġān oldı
Derd-i hicrān ile nālān oldı

2 Künc-i ġamda iderem girye vü zār
Her yaña dīde-i ḫūn-efşān oldı

3 Bād-ı āhumla gezer zevraḳ-ı dil
Eşk-i çeşm[üm] ṭaşub ʿummān oldı

245:111a
246:111a

4 Yārsız bāg-ı cinān[ı] n'ideyin
Tutayın ḥūr u ġılmān oldı

5 Vuṣlatī hīç dolmaz ġayrı göñül
Cān u dil sevgüsi cānān oldı

247

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ḳarār itmez göñül bir yirde bir ān
Seni ister seni arar dil ü cān

2 Düşeli gülşen-i kūyuñdan ayru
İder bülbül gibi dil āh u efġān

3 Ġam-ı hecrüñ göñül yaġmaya virdi
Ne dil ḳaldı ne ṣabr u ʿaḳl ne cān

4 Firāḳuñla nice bir genc-i ġamda
Aḳıda yaşların bu çeşm-i giryān

5 Viṣālüñ kıl müyesser Vuṣlatī'ye
Helāk eyler anı bu derd-i hicrān

248

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Hecr-i yār ile oñulmaz yüregimde yāre
Ne ḳılam n'eyleyeyin yāreme bilmem çāre

2 Nār-ı firḳatle yaḳup cismümi pür dāġ itdüm
Dāġ-ı sūzānum ile döndi beden kuhsāra

3 Derd-i hecr ile neler çekdügüni cān u göñül
Sīne şerḥ eyler idi irişebilsem yāre

247:111a
248:111b

4 Ḳandesin ey yüzi gül seni arayub ister
Gitdiler her yaña cān u dil olub āvāre

5 Dün [ü] gün anuñçün Vuṣlatī eyler āhı
Ola kim ḫaste dili rāḥat ola bir pāre

249

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bülbül-i şeydā nice arturmasun efġānını
Ḫār elinden ḳurtarımadı gülüñ dāmānını

2 Lāleler olmuş ḳalender terk idüb tāc u ḳabā
Yana yana ʿarż ider her biri yaḳmış dāġını

3 Dünbülün ḥālin perīşān eyledi zülf-i nigār
Ḫırḳaya baş çekdi nergis ḳodı başdan tācını

4 Boynını burub benefşe ḫāk ile yeksān olub
Dūd-ı āh ile boyanmış ṣorma hergiz ḥālini

5 Bezm-i ġamda gice gündüz nāle vü efġān ider
N'eydügin hīç kimse bilmez Vuṣlatī'nüñ ḥālini

250

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Nār-ı hecrüñle yürek sūzāndur
Dil tennūrunda ciger büryāndur

2 Gülşen-i kūyuñdan ayru dostum
Murġ-ı dil bülbül gibi nālāndur

3 Şerbet-i vaṣluñ irişdür ey ṭabīb
Ḫaste diller derdine dermāñdur

249:111b
250:111b

4 Dil yatur firkat şebinde ṣubḥ-dek
Şemᶜ gibi gözlerüm giryāndur

5 Niᶜmet-i vaṣluñı umar Vuṣlatī
Āstānuñda şehā mihmāndur

251

Mefᶜūlü Mefāᶜīlün Mefᶜūlü Mefāᶜīlün

1 Ayru düşeli senden bulmadı dil ārāmı
Ḳaldum şeb-i hecrüñde vaṣluñ güni ola mı

2 Vasluñ dilerem cānā cānumı idem ḳurbān
Bu rūze-i hicrānuñ ḳaçan ola bayrāmı

3 Hecrine taḥammül ḳıl ey dil sen o cānānuñ
Çek ġurbeti geşt eyle mülk-i ᶜAcem ü Şāmı

4 Derd-i ġam-ı hicrāna dermān bulasın şāyed
Vaṣlına irişince çek miḥnet-i ālāmı

5 Mıṣr-ı dil içinde sen cān Yūsuf'unı ara
Yaᶜḳūb gibi dök yaşı ire saña peyġāmı

6 Ḫumḫāne-i ᶜışḳ içre bir sāḳī-i gül-çehre
Doldurdı mey-i ᶜışḳı ṣundı elime cāmı

7 Cām-ı mey-i ᶜışḳı çün ey Vuṣlatī nūş itdüñ
Mestāne yüri dāyim böyle geçür eyyāmı

252

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

1 Zīn olubdur dāġ-ı ᶜışḳuñla tenüm
Gül şaḳāyıḳ bitürübdür bedenüm

251:112a
252:112a

2 Görmeyelden gül yüzüñi dostum
Rāḥatum yoḳ ḫ̮ār-ı miḥnet meskenüm

3 Senden ayru ġuṣṣadan ḥālüm ḫ̮arāb
Dest-i ġamdan ḳurtarımam dāmenüm

4 Öldürürseñ yüzümi döndürmezem
İşte tīġüñ işte cānā gerdenüm

5 Derd-i ʿışḳuñla ölicek Vuṣlatī
Ṣarasın baña elüñle kefenüm

253

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḫ̮oş gelür cāna müjeñ peykānı
Ṣaḳlaram sīnem içinde anı

2 Tīg-i cevrüñle kesersin başum
Ṭutarum boynumı ḳıl fermānı

3 Ṣaḳlaram cānumı ṣanma senden
Ḳomışam yoluña ḳurbān cānumı

4 Derd-i ʿışḳuña devāyı buldum
Derd ile ölmek imiş dermānı

5 İki çeşmedür aḳar ʿışḳuñda
Vuṣlatī'nüñ dīde-i giryānı

254

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Cūş idüb dilde sirişk-i gül-gūn
Gözlerümden ṭaşub oldı bīrūn

253:112a
254:112a

2 Nāvek-i hecr ile baġrum delinüb
Aḳıdur ḫūn-ı ciger iki ʿuyūn

3 Ol elif ḳāmeti dil levḥinde
Ḳaşların rā bilürem gözüni nūn

4 Şeb-i zülfüñde olub ʿāşıḳ-ı zār
Uyanuram ṭurre-i gīsuñ ile uyan

5 Vaṣluña olmaġiçün ḳurbānuñ
Diz çöküb Vuṣlatī uzatdı boyun

255

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Tīġ-i cevrüñe çöküb diz tutmuşam bu gerdeni
Ḳomışam ʿışḳuñ yolında bāş ile cān u teni

2 Bu cihānda serv-ḳāmetler ṣalınur gerçi çoḳ
Gözüme ṣaldırmazam göreliden cānā seni

3 Kim ki yārin isteye derd ü belāsın ḫoş görür
Var mıdur bir gül cihānda olmaya hīç dikeni

4 Dāġlar yaḳ cismüñe gögsüñ gerüb göster ciye
Düşmenüñe ḳarşu durub egnüñe gey cevşeni

5 Şerḥalar çek Vuṣlatī çün mātem-i hicrāndasun
Dūd-ı āh ile boyanub giy libās-ı sūseni

256

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Yanar nār-ı firāḳuñla yürekde dāġ-ı hicrānuñ
Dün ü gün künc-i firḳatde olubdur dīde giryānuñ

255:112b
256:112b

2 Görüb ruḫsāruñ üzre dāne dāne ḫāl-i müşk-āsā
Gönül murġın düşürdüm oldı bülbül gibi nālānuñ

3 Görelden ṭurre-i gīsū-yı ʿanber yār-ı ḫoş būyuñ
Göñül baġlandı oldı çün dil-i dīvānesi anuñ

4 Düşüb ṣaḥrā-yı tīh-i hecrüñe dil-teşneyem cānā
Zülāl-i vaṣluñ ister dil arar çāh-ı zenaḫdānuñ

5 Yatur bālini miḥnetde ider Vuṣlatī nālişler
Olub ḥüsnüñ ṭabībüm gel yetiş derde dermānuñ

257

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḫaste-i ʿışḳam ḥabībüm ḳıl şifā
Derdüme eyle ṭabībüm bir devā

2 Nāle ile işigüñ[e] yaṣdanub
Āsitānuñ bilürem dārü'ş-şifā

3 Żaʿf-ı ʿışḳuñla hilāl oldı tenüm
Ey efendim raḥm idüb eyle vefā

4 Seng-i cevr ile yıḳılmış göñlüm
Ḳıl ʿimāret ḫāṭırum bulsun ṣafā

5 Gice gündüz künc-i ġamda Vuṣlatī
Luṭf u iḥsānuñ umar eyler recā

258

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Baña raḥm eyle benüm derdüme ḳıl dermānum
Yeter cevr ile delüb baġrum aḳıtma ḳanum

257:112b
258:113a

2 Ġam-ı hecrüñle niçe bir yıḳıla ḫāne-i dil
Dest-i luṭfuñla yapılsun bu dil-i vīrānum

3 Yüz cevirme bu ḳuluñdan ḳoma ġamgīn dil olam
Yüzüme bir güle baḳ tā ki sevinsün cānum

4 Bāġ-ı ḥüsn içre ṣalın cilveler eyle dost
Ṣulasın yollaruñı dīde-i ḫūn-efşānum

5 Ḫastedür Vuṣlatī hecrüñle olub zār u zār
Şerbet-i vaṣluñ içür bula şifā sulṭānum

259

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Dām-ı ʿışḳuñda olan murġ-ı dili yād eyle
Bend-i zülfüñde olan mesken-i dili şād eyle

2 Ġam-ı hecrüñ bu göñül şehrini vīrān itdi
Gel yetiş ḳoma ḫarāb olmaġa ābād eyle

3 Cevr-i miḥnetle nice bir yıḳıla mülk-i vücūd
Güzelüm mihrüñ āsāsın güle bünyād eyle

4 Çünki bu derd ü belā ġāyete irmez yā Rabb
Bu dili bārī belā çekmege muʿtād eyle

5 Ḳafes-i tende niçe bir dura bu bülbül-i dil
Ḳurtarub bend-i belādan anı āzād eyle

6 Derd-i ḥasret ġam-ı firḳatle geçerse ʿömrüm
Aġla göz iñle yürek derd ile feryād [eyle]

7 Vuṣlatī vaṣluña yāruñ irişürseñ sen iken
Derd-i hecriyle neler çekdügüñi yād eyle

259:113a

260

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Firāḳuñla niçe bir sīne yana
Viṣālüñ şerbetin ṣun cāna ḳana

2 Düşüb gülzār-ı ḥüsnüñden cüdā çün
Nice gelmeye dil āh u fiġāna

3 Şehā ḳapuñda bir kemter ḳuluñam
Elim alub beni atma yabāna

4 Cefā tīrine ey ḳaşı kemānum
Olupdur sīnem içre dil nişāne

5 Nice şerḥ idebilür Vuṣlatī kim
Ġam-ı hecrüñ gelür mi hīç beyāna

261

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Her ne dem kim cānumı bir tīrden cānān aña
Cān atar karşu çıḳar bir oḳ atımı cān aña

2 Şol ḳadar ḫışm ile geldi kim oḳuñ cān ḳaṣdına
Ḳıldı zaḫm aġzına barmāḳ ḳoyub ḥayrān aña

3 Ḥücre-i ḳalbüm şeb-i ġamda niçün tārīk ola
Şemʿdür tīrüñ nigārā şuʿledür peykān aña

4 Dest-i ḫūn-āluduñuñ ʿaksiyle çeşmüm gūyiyā
Ṭās-ı saḳḳādur ki ḳonmış pençe-i mercān aña

5 Ger ṣatarsañ aġrı altuna ḫāk-i pāyuñı
Gözlerüm billāh eyle keffe-i mīzān aña

260:113a
261:113b

6 Çeşmidür çarḫuñ güneş ḥüsnüñ temāşā ḳılmaġa
Çevresinde şaʿşaʿa ey māh-rū müjgān aña

7 Görinen zāt-ı hilāl üzre şafaḳdur ṣanmañuz
Naʿl kesmüş ʿışḳuna yāruñ bulaşmuş ḳan aña

262 [*]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḥüsnüñüñ mecmūʿasın Cāmī Bahāristān oḳur
Şeyḫ Saʿdī Gülsitān yazar velī Būstān oḳur

2 Cāmiʿ-i ḥüsnüñde Ḫālik-i ḫaṭṭuña olup ḳarīn
Ṣanki bir ṭıfl-ı Ḥabeşdür Kaʿbe'de Ḳurān oḳur

3 Ġamzeñ oḳlaruna ḳarşu çıḳsa cān u dil n'ola
ʿİzzet eyler her kişi kim ḫāneye mihmān oḳur

4 Unuduldı ey ṣanem devrüñde Yūsuf ḳıṣṣası
Şimdi hep iller seni reşk-i meh-i Kenʿān oḳur

5 Cīmdür zülfüñ elif ḳaddüñ ḳaşın nūn ey ṣanem
Ol sebebden dil seni başdan ayaġa cān oḳur

6 Gülşen-i ḥüsnüñde ḳoy olsun müdāmī bülbülüñ
Güllerüñ medḥin hemīşe murġ-ı ḫoş-elḥān [oḳur]

7 Mülk-i naẓmuñ kim Necātī Beg olupdur Ḫüsrevi
Şimdi heb şāʿirler anı ṣāḥib-i dīvān oḳur

263

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Raḫt-ı ʿaḳluñ başına ṣu ḳoydı bu seylāb-ı ʿışḳ
Ḳanda ise ġālib olur şeyḫ-i ʿaḳla şāb-ı ʿışḳ

262:113b
[*] Nec'de bulunamadı.
263:113b

2 Çünki yaḳduñ cānumı ṣun bāri laʿlüñ şerbetin
Tā ki bu iḥrāḳ teskīn itsün ol cüllāb-ı ʿışḳ

3 Gördiġünce zülf-i pīç-ā-pīçüñi zencīrveş
Kendüyi urur delülige uluʿl-elbāb-ı ʿışḳ

4 Çün görem pīr-i muġān öñinde cāmı ṣanuram
H̱ācedür kim var anuñ öñinde usṭurlāb-ı ʿışḳ

5 Ey Mesīḥī gerçi kim bir düzd-i şeb-revdür ʿaḳıl
Nesne uġurlatmaz aña şuʿle-i mehtāb-ı ʿışḳ

264

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey vaṣf-ı şuʿle-i bī-bedelüñ aḥsenüʿl-ḳaṣaṣ
Ol ḳaş u göz yeter saña daʿvā-yı ḥüsne naṣṣ

2 Teşbīh iderdüm anı cemāl-i cemīlüñe
Cisminde bedr-i enverüñ olmasa ger beraṣ

3 Uçmaḳ dilerdi kūyuña dil murġı ey ṣanem
Cism-i müşebbekümde *keʿṭ-ṭayr-ı fiʿl-ḳafes*

4 Tīġüñle kes serin saña yanġın geçenlerün
Şemʿüñ niteki başını ey māh-rū maḳaṣ

5 Bir ẖātem olsa cemʿ oluban cümle dilrubā
Zātī aña o güher-i bī-mis̱al olurdı ḳaṣṣ

265

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Aḳar hecrüñle yaşum durma çaġlar
Varır kūyuña seyller gibi çaġlar

264:114a
265:114a

2 Oñulmadın yürekde dāg-ı hecrüñ
Urursın durmadan dāġ üzre dāġlar

3 Göñül mecnūn olun ṭaġa düşürdi
Velī zencīr-i zülfüñ anı baġlar

4 Henūz gelmişdür ʿışḳuñ mektebine
Göñül ṭıflı anuñçün durma aġlar

5 Varılmaz Vuṣlatī kūyına yāruñ
Ayaġunda var iken bunca baġlar

266

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿAḳl u fikrüm gitdi oldum bī-ḳarār
Ṣabrumı yaġmaya virdi ʿışḳ-ı bār

2 Kūy-ı yāri nāle vü efġān ile
Durmadan devr eylerüm leyl ü nehār

3 Ararum şemʿ-i ruḫ-ı cānānumı
Yaḳmaġa cān göñül pervāne-vār

4 Künc-i firḳatde yatur dil-ḫasteyem
Derd-i hecr ile olub zār u zār

5 Menzil-i maḳṣūda hergiz Vuṣlatī
İremezsen vār iki boynuñda bār

267

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Sünbülüñ ʿārıżuñ beste
Bāg-ı ḥüsnüñ güli olmuş deste

266:114a
267:114a

2 Mest-i ʿışḳam baña ṣunma sāḳī
Cām-ı mey hīç ṣunulur mı meste

3 Gülşen-i kūyuñ içinde nālüm
İtdi bülbülleri hep dembeste

4 Kārbān-ı reh-i ʿışḳuñ çırası
Çalınur durma geçer āheste

5 Göçilür Vuṣlatī āḫir çün kim
Ḥāżır ol kim yüküñ olsun beste

268

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Oturub gūşe-i ʿuzletde düşe seccāde
Gele erbāb-ı ṣafā saña mübārek yāde

2 ʿĀlem-i vaḥdete ir ẕevḳini sür tevḥīdüñ
Māsivā fikrüni ḳo göñlüñi eyle sāde

3 Nefyüñ iṡbātını illā eyle her demde idüb
Eyle tevḥīd-i dil ü cā gele istişhāda

4 Uşbu dünyāyı ṣaḳın ṣanma ola cāy-ı sürūr
Rāḥat isterseñ eger eyle ṭaleb ʿuḳbāda

5 ʿİzz ü cāhına bu dehrüñ sevinüb itme ġurūr
Ḳalmadı Cemşīd ü Cem gitdi ḳanı dārāda

6 Rūzgāra dayanub gögsüñi germe ṣaḳın
Virür āḫir ṣavurub ḫırmen-i ʿömrüñ bāda

7 Ḳuvvet-i yevmiyye içün çekme ġamı ġuṣṣa yime
Vuṣlatī eyle ḳanāʿat bu fenā dünyāda

268:114b

269

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

1 Ne çekersün bu cihānın ḳahrın
Ne içersün dolu dolu zehrin

2 Bī-vefādur çü bilirsün dünyā
Çekme bu ḳahbe zenüñ hīç cevrin

3 Saña el virmedi çün rām olmaz
Ḳoma zerrece göñülde mihrin

4 Gülşen-i dehre baḳub n'eylersün
Göz yumub eyleme anuñ seyrin

5 Genc-i fenādan idesin seyr-i beḳā
Yoḳluḳ içre ara varlıḳ şehrin

6 Bād-ı āh ile yüri ac yelken
Görmek isterseñ eger ᶜışḳ baḥrin

7 Ḳulzüm-ı ᶜışḳa ulaşdur durma
Aḳıdup Vuṣlatī eşküñ nehrin

270

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

1 Ey göñül deryā dil ol gez baḥri bī-pāyāndur
Bul maᶜānī dürlerin ġavvāṣ olub ᶜummānda

2 Mıṣr-ı dilde bulagör cān Yūsuf'un ey ḫoca sen
Ḥasret ile ḳalma Yaᶜḳūb gibi gel āḫir anda

3 Kūh u ṣaḥrā bāġ u gülşen seyrini eyleme gel
Kūy-ı yāri bekle gezme serserī yabanda

269:114b
270:114b

4 Yaşlar aḳıt yüzüñi sür yirlere Mecnūn gibi
Cān u dilden ara Leylüñ iste sen her ānda

5 Derd ile ḳan yutmayınca yār bulınmaz Vuṣlatī
Degme derd ile ele girmez güher-i kanda

271

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Çekegör cevrüni sen cānānuñ
Göresin luṭfını ol sultānuñ

2 Yār ile birlige ir kes̱reti ḳo
İrişüb vaḥdete sür devrānuñ

3 Ṣanma āteş-i ʿışḳuñ ile olup
Dil tennūrunda ciger büryānuñ

4 Genc-i firḳatde gözüm giryāndur
Derd-i hecrüñle göñül nālāndur

5 H̱oş gelür yāre fiġān u zāruñ
Vuṣlatī artıra gör efġānuñ

272

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bulmaḳ isterseñ eger cānānuñ
Durmayup ara çıḳınça cānuñ

2 Naḳd-i ʿömrüñi virüb ẖarc eyle
Bula gör derd ile dermānuñ

3 Pā-bürehne yüri gez dünyāyı
ʿIşḳ-ı yār ile idüb seyrānuñ

271:115a
272:115a

4 Yārsuz eyleme cennet hevesin
Ḥūr u ġılmānına baḳma ānuñ

5 N'ideyin Vuṣlatī ġayruñ mihrin
Var iken sevgüsi ol cānānuñ

273 *

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Niçe bir aldaya naḳş u zīnet
Niçe bir ola bu ḫᵛāb-ı ġaflet

2 Ġāfil olma gözüñ ac bir gün olur
Sāḳī-i dehr içürür bāde-i mevt

3 Ṣanma bāḳī ḳalasın ʿālemde
Göçüp āḫir idersin rıḥlet

4 Durma göçmekde ʿömr ḳāfilesi
Durma çalınmada kūs-ı rıḥlet

5 Cehd idüb Vaḥdetī bul kes̱retde
Ola gör sākin-i genc-i ḫalvet

6 ʿĀlem-i kes̱reti ḳo ġavġādur
ʿĀlem-i vaḥdete ir bul rāḥat

7 Āsyāb-ı felek ʿömrüñ taḫmīn
Ögüdür saña da gelür nevbet

274

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ġayrı ḳo eyle naẓar cānāne
Gözüñ ac baḳma ṣaḳın yabāne

273:115a
* Vah'de bulunamadı. Vahdetī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.
274:115b

2 Bekleyüb kūyını yāruñ her dem
Seyr-i bāġ itme heves būstāna

3 Ol ṣanem şeklini dil levḥinde
Naḳş idüb göñlüñi ḳıl büt-ḫāne

4 Ṣanʿat-ı ʿışḳa varub n’eylersün
Saña üstād yeter pervāne

5 Bülbül-i şūrīde-dil ol taʿlīm
Dil mehcūrı getür efġāna

6 Vecd u ḥālātı n’ider hīç bilmez
İrmeyen bezm-i mey-i ʿirfāna

7 Cām-ı ʿışḳı ḳoma elden hergiz
Nūş idüb Vuṣlatī ṣıḥḥat-i cāna

275

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ḳıldum belā-yı ʿışḳ ile ben mübtelā sefer
Meşhūrdur ki [ʿāşıḳa] yā ṣabr u yā sefer

2 Ḥayretdeyem ki böyle hevādār iken saña
Çün irdi kūyuña niçün ider ṣabā sefer

3 Gitmez ḳapuñdan ol ki göre zülf ü ḫaddüñi
ʿAḳrebde olsa māh degüldür revā sefer

4 Kaʿbe ḳapuñ ḳoyup cekeriz ġam beriyyesin
ʿÖmre ḳomaz temettuʿi ol bī-ṣafā sefer

5 Ḳaṭʿ-ı alāyıḳ eyleyüp Aḥmed gibi ḳılar
Sevdā-yı zülf-i yār ile misk -i Ḫıtā sefer

275:115b
275/ 5b misk: müşg Ahp

276

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Yār sirişk-i sīne pür-āteş göñül sevdā-perest
Baḫt nā-hem-vār ṭāliʿ ser-nigūn ḫāṭır-şikest

2 Şehr-i ġam ābād u hüccet-ḫāne vīrān u ḫarāb
Rütbe-i ihmāl-i ʿālī pāye-i iḳdām pest

3 Kilīsa-i ümmīẕḫā-yı dest-i istiġnā tehī
Menzil-i fırṣat baʿīd ü pāyı istidʿā şikest

4 Ẓulmet-i miḥnet hüveydā ṣubḥ-ı himmet nā-bedīd
Nīk u bed bir muḳteżā-yı ḳısmet-i rūz-ı elest

5 Pençe-i kām-ı dil-i dervīş-i zīr-i dest-i ġam
Çāre ne meşhūrdur çün dest-ber-bālā-yı dest

277

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ac gözün baḳ özüñe maḳṣūd-ı eşyāsındadur
Ādem ü Ḥavvā ilen ism ü müsemmāsundadur

2 Derde dermān eyleyen şol ism-i Ḥayyuñ maẓharı
Mürdeye cānlar viren nuṭḳ-ı Mesīḥāsındadur

3 Manṣūr-ı şūrīdeveş dāyim *eneʿl-Ḥaḳḳ* çaġırub
Dāġ-ı derd ile yanan ol merd-i dānāsındadur

4 Ṣūret-i ġayre niçe baḳarsun ey dil āh idüb
Özge yirde ṣanduġuñ maḥbūb-ı zībā sendedür

5 Şemʿveş her meclisi gezüb n'idersün dem-be-dem
Şol temennā etdügüñ nūr-ı tecellī sendedür

276:115b
277:116a

6 Zaḥmete girüb n'idersün herkese idüb su´āl
Müşkilüñ ḥal itmege çün Ṭūr-ı Sīnā sendedür

7 Göz döküb göge elüñ niçe açarsun ey Ḥasan
Çün münācāt itdügüñ cām-ı muṣaffā sendedür

278
Min kelāmi Maḳālī

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün

1 Āhū-yı Ḫoten misün eyā terk-i Moġol-Çīn
Kim gülşen-i ḥüsnüñde yatur nāfe-i miskīn

2 Çü zülfüñi tā kim kese zünnārını rāhib
Göster yüzüñi īmāna gele kāfir-i bī-dīn

3 Evṣāfuñ ile ey şeh-i iḳlīm-i melāḥat
Ṣaldum yine söz mülkine bir ṭarz-ı nev-āyīn

4 Yazınmaġa medḥ-i ruḫ-ı rengīnüñi benden
Baġladı çemen gülleri mecmūᶜa-yı rengīn

5 İşitse Maḳālī sözüñi gökde melāik
Yirde irişe semᶜüñe āvāze-i taḥsīn

279
Muḥibbī

Feᶜilātün Mefāᶜilün Feᶜilün

1 Delinübdür ġam-ı müjeñle yürek
Biraz ey ḳaşı yā oḳuñ çekerek

2 Seyr-i bostān ider benümle o māh
Felege dimesem ᶜaceb mi kelek

278:116a
279:116a

3 Ḫışm ider ḳapusında aġlar isem
İgidlige daḫi sitāre gerek

4 Pāyimāl itme ḳalb-i ʿuşşāḳı
Şehsuvārum atuñ başın çekerek

5 Ey Muḥibbī daḳīḳ-i naẓmumdan
ʿAḳd-ı pervīne ṭabʿum aṣdı elek

280
Min kelāmi Raḥmī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Cūy-ı eşküm aḳuban beñzedi Nīl ü Aras'a
Düşeli vādī-i ʿışḳuñda hevā vü hevese

2 Şeh-süvārum ṣanasın Rūm ilinüñ köçegidür
Döneli nālelerüm atı öñince cerese

3 N'ola dil bülbüli feryādını eylerse hezār
Yüz virür gül gibi ol ġonce-dehen ḫār u ḫasa

4 Şol ḳadar sīnemi peykanlar ile zeyn itdüm
Gūyiyā murġ-ı dilüm girdi demürden ḳafese

5 Çıḳa peykānları jengārı benüm sīnemden
Çarḫ-ı ġırbālı eger ḫākimi Raḥmī alsa

281
Min kelāmi Rıżāyī

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Rāz-ı keyfiyyet-i esrārı dime hīç kese
Tā saña kim dimeye vāʿaẓ u sözini kese

279/3a ḫışm ider: red ider Muh
4a pāyimāl itme ḳalb-i ʿuşşāḳı: ḫavfdur ḳullaruñı çignetme Muh
280:116b
280/5. beyit: - Rah
281:116b

2 Hem-nefes oldı raḳīb ile benüm āhum alup
Ḳorḳaram ol yüzi ayına doḳınur nefse

3 Ol ḳaşı yā şu ḳadar urdı baña cevr oḳını
Murġ-ı cān çıḳar idi girmese āhen ḳafese

4 Göñlün egler bile iñler reh-i ġamda dilimüñ
Ehl-i dildür dir isem n'ola bu yolda cerese

5 Baḥr-i ġarḳ-ı ġam olursan çü Rıżāyī ḥazer it
Āşinā olmaġı yād itme dilā hīç kese

282

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ġuṣṣa-i ḫāl-i lebüñ düşdi dil-i pür-hevese
Ṭāḳatüm yetmez iken sāye-i perr-i megese

2 Dil ü cān bülbüle sen yüzi gülsüz ey serv
Şāḫ-ı güllerle çemen döndi müşebbek ḳafese

3 Ṭarf-ı dīde-i giryānda gören kirpigümi
Beñzedür baḥr kenārında olan ḫār u ḫasa

4 Māh-ı nevden dili var nāleler eyler her dem
Beñzedürsem felegi n'ola bu yolda cerese

5 Emrī ḫāk olmuş isem ḳalḳa tozum ʿizzet ide
Cānib-i yārdan üstüme ḳaçan kim yil ese

283

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Bir ʿāleme ermiş durur erbāb-ı ḫarābat
Düşünde daḫi görmez anı ehl-i münācāt

282:116b
283:117a

2 Mey telḫ olıçaḳ ḥālet olur anda ziyāde
ʿIşḳ ehline yeter bu ḳadar keşf ü kerāmat

3 Ārām idemez dil göriçek sāġar-ı pür-mey
Ḫūrşīdi göricek n'ola raḳṣ eylese ẕerrāt

4 Ferzīn gibi kec-revligi ḳo naṭʿ-ı felekde
Çarḫ itse gerekdür seni bir lüʿb ile şeh-māt

5 Sevdā-yı cihānı ḳoma göñlüñde Ḫayālī
Ol Kaʿbe-i ʿulyāyı niçün mesken ider Lāt

284

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Kūh-ı ġamda ʿışḳ yār oldı dil-i şeydā ile
Bir dilāverdür ki seyr-i ḳāf ider ʿanḳā ile

2 Ġam degül göñlüm şikest eyler iseñ cānā şımış
Kāse-i Mecnūn'ı Leylī seng-i istiġnā ile

3 Niʿmet-i dünyāya meyl itme dilā eyler helāk
Nitekim Ferhād'ı şol bir pīrezen ḥalvā ile

4 Kūyuña varmaġa ʿuşşāḳa lebüñ fikri yeter
Ṣabr ider zīrā tevekkül ehli bir ḫurmā ile

5 Raḥmiyā ḥürmetle ṭut cāmı ki anuñ ṭıyneti
Ḫāk-i Çemşīd u Ferīdūn'dur Cem u Dār ile

285

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ṣatma ey ḫᵛāce nebāt-ı ḥamevīden bize hīç
Leb-i cānān ṭurur iken şekerüñ ez ṣuyın īç

284:117a
285:117a

2 Yāre didüm kim niçün ṣabrumı yaġma ḳılduñ
Faḳr u fāḳım göricek didi ki laʿnet bir hīç

3 Dil-i ṣad-pāreme beñzetdüñʾiçün dendānı
Kākülüñ oldı bu gün şāne ile pīç-ā-pīç

4 Sīneden gözlerimüñ yaşı revān oldı yine
Beñzer ol şehre ki içinden aḳar Tunca Merīç

5 Meyl iderse dil-i ʿUlvī seni ḳoyub ġayre
Ḳalub mürde seni tīġ-i müjeñle iki pīç

286

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Yetişdi nev-cüvānum serv-i bālā oldı gitdükce
Açıldı gül gibi ol ġonce raʿnā oldı gitdükce

2 Ṣalınsa cemʿ olurlar serv-ḳaddüñ seyrine ʿuşşāḳ
Dinlemez vaṣf-ı reftārı temāşā oldı gitdükce

3 Ayaḳdaşum bulınmaz ise beyābān-ı maḥabbetde
Reh-i ʿışḳ içre sāyim bana hem-pā oldı gitdükce

4 Gözümden ḳaṭre ḳaṭre dökülen eşk-i güher-bārum
Dürildi bir yire irgildi deryā oldı gitdükce

5 Ġamuñ efyūnı ʿUlvī'nüñ şu deñlü aldı kim ʿaḳlın
Yitürdi gitdügi yolı muḥarrā oldı gitdükce

287

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Murādı göñlümüñ senden vefādur
Ki o cevrüñe çoḳdan mübtelādur

286:117b
286/ 2a ṣalınsa: viṣāline M.
287:117b

2 Benüm bu ḥālümi zülf-i siyāhuñ
Bilür bilmezlenür yüzi karadur

3 Kimüñe bir büt-sīmīn biri yoḳ
Eger şāh-ı cihān ise gedādur

4 Meges el açuban zārīliġ eyler
Murād-ı ẖālüñe dāyim duʿādur

5 Aḳar ṣudur meger göñül fiġānı
Ki her serve aḳar göñül belādur

288

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Her tīr-i belā ḳavs-ı ḳażādan kʿ ola nāzil
Ṣaḥrā-yı dil-i ehl-i vefādur aña menzil

2 Ḳaddüm gibi ẖāk-i ḳademüñ öpdi naʿlçeñ
Meşhūr durur *eʿd-dālü ʿaleʿl-ẖayri ke-fāʿil*

3 Aġız bir idüb söylemek āsān idi yāruñ
Zaẖmumla gelüb olsa eger ẖançer-i yek-dil

4 Cān cāna olurduḳ dem-i vuṣlatda senüñle
Sīnem eger ey rūḥ-ı revān olmasa hāʿil

5 Bāḳīyi ḳalem eyledi şemşīr-i maḥabbet
Bir kerre naṣīb olmadı taḳbīl-i enāmil

288:117b
288/ 2b meşhūr durur: meşhūrdur Bak
3a yāruñ: yāre Bak
3b zaẖmumla: zahmuñla Bak
5a maḥabbet: firāḳuñ Bak

289

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ḫūbda çehre bile sīne gerek
Bil ki maḥbūb böylesine gerek

2 Geçmege baḥr-i ġamdan ey sāḳī
Zevraḳ-ı mey gibi sefīne gerek

3 Mıṣr-ı ḥüsn içre ey şeh-i ḫūbān
Almaġa vaṣluñı ḫazīne gerek

4 Sāde rūlarda al ruḫlarla
Siyeh ebrū beyaż sīne gerek

5 Būsesi eksük eylemez cānān
Bundan artuḳ baña daḫi ne gerek

6 Gülümüñ ol ġonce-i mīnāsıdur
Aġlamaḳ bu dili ḥazīne gerek

7 Künc-i ġamda ḳo aġlasun Bāḳī
Ḫūb sevmek anuñ nesine gerek

290

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Çeker ḫışm ile ʿuşşāḳa o çeşm-i Ḳahramān ḫançer
Zamāne görmedi bu resme ḥaḳḳā bī-emān ḫançer

2 Yazılmış rā-yı ġarrā der-meyān-ı serv-i raʿnāda
Meyānuñda görinen ey boyı serv-i revān [ḫançer]

289:117b
289/ 1a bile: ile Bak
1b bil ki: baña Bak
7b ḫūb: yār Bak/ nesine: kesine M.
290:118a

3 Hilāl [u] hāle ṣandum aṭlas-ı gerdūnda seyr itdüm
Ḳuşanmuş zer kemer ol şeh ṭaḳınmış zer-nişān [ẖançer]

4 ʿAyān eyler saña āyīn bezm [ü] rezmi ey ẖūnī
Ṣol elde sāġar u ṣaġ elde her dem ẖūn-feşān [ẖançer]

5 Şikāf-ı sīne-i ʿUlvīden olmasun cüdā ġamzeñ
Ġılāf-ı surḫ içinde yāraşur olsa nihān ẖançer

291

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Serv-i ḳaddüñdür çınārı eyleyen gülşende pest
Bu mes̱el meşhūrdur kim dest-ber-bālā-yı dest

2 H̱āṭṭ-ı laʿlüñ ey ṣanem ṭutmuş Mesīḥā meşrebin
Rūy-ı gül-gūnuñda ẖālüñ hindū-yı āteş-perest

3 N'ola yıḳsañ göñlüm ey Cemşīd-i eyvān-ı cemāl
Rūzigār āyīne-i İskendere virdi şikest

4 Kem ḥabābın bādenüñ virmez Ferīdūn tācına
Gūşe-i kūy-ı ẖarābāt içre bir evgār mest

5 Bezm-i dünyānuñ H̱ayālī çekdi seyrinden ayaġ
Oldı dürd-i mey gibi meyẖānede ehl-i nişest

292

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Añılur gerçi ẖarābāt içre nāmum mey-perest
Oldı bu ẖum-ẖānede ẖumlar tehī ben nīm-mest

291:118a
291/2a Mesīḥā: Nesīhā HyD
292:118a
292/1b ẖumẖānede: meyhānede HyD

2 Rehne tāc u ḫırḳayı göndermedi mey-ḫāneye
Sāġara ṣūfī iñen uzatmasun bezm içre dest

3 Da῾vī-i ḥüsn eyleyüb meydānuña geldikce māh
Ḥüsn-i ῾ālem-gīrüñ ey meh-rū ṭutdı anı mest

4 Bezm-i ḫāṣ-ı yārda Manṣūr-ı ῾ālī-meşrebe
Kāse-i serden ṣunulmuş bāde-i bezm-i Elest

5 Kār-gīr olmaz Ḫayālī bu dil-i pejmürde ġam
Cām-ı mihre irmedi seng-i ḥavādiṡden şikest

293

Mefā῾īlün Mefā῾īlün Fe῾ūlün

1 Döginüb def çaġırur her nefes nāy
Nedür dünyā içün bu hūy u bu hāy

2 Bu dünyā heft-ser bir ejdehādur
Yudar dimez yoḫsūl u budur bāy

3 Ṣaḳın şer işleme nefsüñe uyma
Ki ṣoñra dimeyesin āh ile vāy

4 Ḥarāmī gözleri ḳan itmek ister
Müje tīrine ḳılmış ḳaşların yāy

5 Ezelden ḳısmet imiş şādī vü ġam
Muḥibbī ġuṣṣadan düşdi saña pāy

2b iñen uzatmasun bezm içre: uzatmasın bu bezm içinde HyD
3a māh: mihr HyD
3b ṭutdı anı mest: düşürdü anı pest HyD
4a ῾ālī-meşreb: fānī-meşreb HyD
5a kār-gīr: kār-ger HyD
293:118b
293/1a nefes: ṭaraf Muh

294

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ḳomaz serkeşligi bu nefs-i ḫod-rāy
Müdārā eyleseñ vāy itmeseñ vāy

2 Felek bir ejdehā-yı heft-serdür
Dolanmış genc-i dünyāyı ser-ā-pāy

3 Ḫalāṣ eyler mi cānı şol kimesne
Ki aña ḫalḳa-i ejder ola cāy

4 Gedāya ḳısmet-i rūz-ı ezelden
Leked kūp -ı melāmetdür degen pāy

5 ʿAṭā ḳıl Bāḳī'ye luṭfuñ İlāhī
Saña muḥtāc eger yoḫsūl eger bāy

295

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Baña ʿayn-ı saʿādet göz ucıyla bir selāmuñdur
Bütün dünyāda ʿizzet yarım aġız bir kelāmuñdur

2 Dem-i ʿİsīñe dirler ki mürdeyi iḥyā iden cānā
Senüñ ʿışḳ ehline gönderdügüñ şīrīn peyāmuñdur

3 Ayaġuñ başduġı yollarda yaşum kevkev-i raḫşān
İki gözüm yumulmaz rūz u şeb ḳaṣruñda cāmuñdur

4 Ele alup anı bir gün nevāziş itseñ olmaz mı
Kebūter gibi göñlüm niçe demdür ṣayd-ı dāmuñdur

294:118b
294/ 1a serkeşligi: ser-keşligin Bak
4b kūp-ı melāmet: kūl-ı melāmet Bak
295:118b
295/1b kelāmuñdur: selāmuñdur M

5 Ṣorarsañ kim durur Nevʿī diyüb keyfiyyet-i ḥālin
Ḳapuñda ḫiẕmete bel baġlamış bir kem ġulāmuñdur

296

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey ṣanem şol ḫal kim ḳonmuş bu ḫaṭṭ-ı mehveşe
Kāfir-i hindū durur kim secde ḳılmuş āteşe

2 Şām-ı firḳatde benüm çün az giryān olmaduñ
Göreyim ey merdüm-i çeşmüm ilāhi çoḳ yaşa

3 Baña eflākuñ ṭoḳuz peymānesin bir yirden iç
Dolu içseñ sāḳiyā biz ʿāşıḳ-ı deryā-keşe

4 Cānını ḳurbān virürdi uġrasa ʿāşıḳlaruñ
Ḫançerüñ gibi yalıñ yüzlü güzel pehlū-keşe

5 Devlet-i dünyāya meyl itmez Ḫayālī pāk-dil
Şāhbāz-ı evc-i istiġnā olan ḳonmaz leşe

297

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 N'ola ṣabr u gözüñ öldürse ṣāġ
Ḫudā çün saña virmüşdür pūçāġı

2 Yüzüñe öykinür māh-ı şeb-efrūz
O da ḫurşīdden yaḳar çerāġı

296:119a
296/1a ḫaṭṭ: hadd HyD
1b ḳılmuş: eyler HyD
2a firḳatde: hasretde HyD
2b merdüm-i çeşmüm: merdüm ü çeşmüm HyD
3b içseñ sāḳiyā biz: içmek istesen ben HyD
4a virürdi: ederdi HyD
297:119a

3 Gözümde eşk-i mey-gūnum görenler
Didi ḳandan pür itdüñ bu ḳapaġı

4 Nihāl öykündügiçün ḳadd-i yāre
Beline bāġbān urdı ṭayāġı

5 Mey içme yār ile derlerse Zātī
İşitme sözlerin götür ayaġı

298

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿĀşıḳı çün bī-vücūd itmek olupdur ẖū saña
Biz ʿadem mülkine maḥmil baġladuḳ yā hū saña

2 Çün gidersin bir dolu iç bāri andan git didüm
Götürüb oldum ayaġı didi kim yā hū saña

3 Bend ile aldum dimişsün būy-ı zülf-i dilberi
Ey ṣabā es ʿömrüñ olduḳça ḳalırsa [bū saña]

4 Yüregüñ ey dür delinmiş ʿāşıḳ-ı bīçāreveş
Ḫurde geçmişdur meger ol dişleri lüʿlüʿ saña

5 Yaşuña yüz virme ey Zātī başuñdan aşmasun
Yüz bulıçaḳ çoḳ iş eyler ol delü ḳanlu saña

299

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ḫaṭṭuña virdüñ ey nigār yüzi
Bād-ı āhum ḳoparmasun mı tozı

2 Ögme ey dost düşmeni kerem it
Baña ögretme gütdügüm ṭoñuzı

298:119a
299:119a

3 Yār ile seyr iderdüñ aġyāruñ
Çıḳa geldi bize ṭoḳundı gözi

4 Ḳoyunum biñ olurdı ṣulansa ḳadeḥ
Bir ḳoyun ala gözli körpe ḳuzı

5 Ṭutdı ṣūfī kān-ı Ġalatada
Oldı bir bī-bedel Firenk uyuzı

6 Sözi meclisde nāy-ı nālemizüñ
Didi sāzendeye götür ḳopuzı

7 Ẕāti'nüñ ẕāt-ı bī-naẓīrüñdür
Fikr-i göñlünde vü dilinde sözi

300
Min kelāmi Ḫayālī

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Yoluñda ser virüb şu ki serverlik eyledi
Meydān-ı ʿışḳ içinde dilāverlik eyledi

2 Şol kim bu çarḫ-ı pīre-zene māʿil olmadı
Merdāneler içinde bugün erlik eyledi

3 Zünnār-ı zülfün eyledi bī-dīn raḳībe ʿarż
Gördüñ mi ol ṣanem niçe kāfirlik eyledi

4 Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüb
Dil deldi cānum aldı ciger-derlik eyledi

5 Dilden Ḫayālī ṣūret-i idrāki ḳazıyub
Dīvāne-meşreb oldı ḳalenderlik eyledi

300:119b
300/2a şol kim: kim ki HyD

301
Eyżān leh

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ne elüm var benüm meyānuñda
Ne dilüm var senüñ dehānuñda

2 Devr-i ḥüsnüñde cümle eyler giryāñ
Kim gelür ben gülem zamānuñda

3 ʿĀşıḳ öldürmek ile pādişehüm
H̬ançerüñ yir idindi yānuñda

4 Ḥüsni yāruñ bir āndur ammā
Bilmedi ḳadrüni ol ānuñda

5 Yoḳ yire can virür dehānuñiçün
Dil ne aṣṣuñda ne ziyānuñda

302
Min kelāmi Necātī

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Fürḳat şebine düşmüşem ey māh esirge
Çıḳdı felege āh-ı seḥergāh esirge

2 Ey gözlerimüñ aydını v’ey necm-i saʿādet
Ẓulmetde ḳalıpdur dil-i güm-rāh esirge

3 Hecr ile yaşum yirde gözüm gökde ḳalıpdur
Ey yiri gögi yaradan Allāh esirge

4 Her ḥācet içün Kaʿbe işigüñi ṭolanur
Her şām u seḥer ḳāfile-i āh esirge

301:119b
302:120a
4a ṭolanur: çekilür Nec

5 Hey derdüñ ile bir gün ölür ḫaste Necātī
Geh cevr ü cefā eyler iseñ gāh esirge

303
Ve lehu eyżān

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gül budāġıdur iden bülbüllere
Ey yüzi gül serçeye çubuḳ bere

2 Aya kim dirler ki geçmez āfitāb
Ḥüsn bāzārında fels-i aḥmere

3 Gül ki ḫaṭṭ-ı müşk-bāruñla lebüñ
Beñzedi efsūn oḳunmuş sükkere

4 Yüz ḳarardur ḫalḳı öpersin diyu
Acı dil virdi ṣurāḥī sāġara

5 Bu ʿacebdür deyu ḫalḳ dīvānın ṭutar
Geçmedin daḫi Necātī deftere

304 [*]
Lāmiʿī

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey cemālüñ bezmgāh-ı ravża-i dārüʿs-selām
Şerbet-i şīrīn lebüñ سبحان من يحي العظيم

2 Ḫaymeler çekmüş ḳaşuñ eṭrāf-ı bāġ-ı ḥüsnüñe
Gözlerüñ çün قاصرات الطرف في تحت الحيام

3 Gülşen-i eṭrāf-ı kūyuñ ṣaḥn-ı cennātüʿn-naʿīm
Bülbül-i temcīd-ḫᵛānuñ naġmesi فيها السّلام

303:120a
304:120a
[*] Lam'da bulunamadı.

4 Sāḳiyā peymāne ṣun vallāhi ẕüʿl-fażliʿl-ʿaẓīm
Muṭribā çal naġme ki يغفر لكم يوم القيام

5 Lāmiʿī ḥüsn-i kelāmuñ gördi çün rūḥuʿl-ḳuds
Didiler fevḳuʿs-semādan فيك قديم الكلام

305
Min kelāmi Ḫayālī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Biz şeb-i ġamda āha mensūbuz
Yaʿni dūd-ı siyāha mensūbuz

2 Yaḳamaz bizi āfitāb-ı sitem
Çünki ẓıll-i İlāha mensūbuz

3 Zer kemendin güneş atub çıḳamaz
Bir yüce bārgāha mensūbuz

4 Kūy-ı ʿışḳuñ gedāsı çākeriyüz
Biz begüm pādişāha mensūbuz

5 Luṭf-ı Ḥaḳḳ'a Ḫayālī muntaẓıruz
Gerçi biñ biñ günāha mensūbuz

306
Ḥayretī

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Maḥabbet meclisinde leblerüñ ṣaḥbā-yı āl oḫşar
Leṭāfet gülşeninde sözlerüñ āb-ı zülāl oḫşar

2 Elif kim sīnemde ḳaddüñ ḫayāliyle çekilmişdür
Mahabbet būstānında henūz bitmiş nihāl oḫşar

305:120b
306:120b
306/1a maḥabbet: melāḥat Hay

3 Benüm bu tāze tāze dāġla gūyā ṣınuḳ göñlüm
Ḳaranfillerle zeyn olmuş şikeste bir sifāl oẖşar

4 Henūz ẖāk ile oynar eglenür bir ṭıfl-ı nādāndur
Şu kim defʿ-i melāl içün alub destine māl oẖşar

5 Bulımaz dāmen-i zülf-i nigāra dest-res herkes
Anı ey Ḥayretī ya şāne yā bād-ı şimāl oẖşar

307 *
Min kelāmi Cenānī Paşa

Mefʿūlū Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Şol kim girdi eginine ʿuzlet libāsı
İki cihānda buldı saʿādet yaḳası

2 Tāc-ı zer-i riyāsete baş egmeyen gedā
Virmez ḳabā-yı devlete ẕillet belāsını

3 Ẓulmāt-ı küfr içinde ḳalurdı cihān eger
Ṣalmasa dehre şemʿ-i hidāyet żıyāsını

4 Mıḳrāṣ-ı ġamla doġurdı dil cāmesini āh
Gerdūn uralı cismüme fürḳat ḳabāsını

5 Her ṣaffa-i ṣafāda içilen ṭolu kadeḥ
Virmez Cenānī cām-ı maḥabbet ṣafāsını

308

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿĀşıḳ olduġum ṭuyaldan yüzüme baḳmaz ḥabīb
Yöresine uġramaz ölümlü bīmāruñ ṭabīb

307:120b
* Cin'de bulunamadı.
308:121a

2 Çīn-i zülfümden çekilsün dir imişsin dostum
Hey meʿāzaʿllāh ne çāre işte boġaz işte ip

3 Ḳısmet olmaḳ ister iseñ derd ü ġam u cān u dile
Oḳ bıraḳsun ġamzeñ ebrū kemānum yā naṣīb

4 Mest olıçaḳ ḳan içer dirler senüñ çün dostum
Hey gözi mestüm şarāb-ı nāzı n'eylersün içüp

5 Gözlerüñ yemīn-i ʿināyetdür kime ide naẓar
Kirpigüñ sehm-i saʿādetdür kime ola naṣīb

6 Pādişāhum ḳılıcuñla açılur iḳlīm-i ḥüsn
Ġamzeñüñ şānında nāzil āyet-i *fetḥ-i ḳarīb*[31]

7 Żaʿf ile görinmez oldum kimden umayın viṣāl
Görmeyince ḫastayı kime ʿilāc eyler ṭabīb

8 Acır iseñ gel Necātī derdmendi acı kim
Ne leb-i dilber naṣīb oldı ne ḥelvā-yı raḳīb

309

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey ʿaceb ben bende n'etdüm kim nigārum söylemez
Ġamgisārum mūnisüm ʿālemde vārum söylemez

2 Zülf-i fikrinde bilür her gice sergerdānlıġum
Her gün işidür daḫi şu ḳanda zārum söylemez

3 Fürḳatinüñ āteşi yakdı vücūdum ser-te-ser
Ṭaġıdursa her yana yeller ġubarum söylemez

4 Ḫār-ı hicrānında bülbül gibi zārum işidüb
Nicedür ḥālüñ diyüb o gül-ʿizārum söylemez

308/ 5. beyit: - Nec
[31] "Hoşunuza gidecek bir diğer husus da Allah'tan bir yardım ve yakın bir zaferdir." Saff (61/13)
309:121a

5 Seng-i fürḳatle şikest oldı bu göñlüm şīşesi
Çoḳ görür gerçi benüm bu inkisārum söylemez

6 Ne günāhum vardur ey Ḳāsım ḳatında dilberüñ
Ki aldı dilden ṭāḳatüm ṣabr u ḳarārum söylemez

310

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Mübtelā-yı derd ü hicrān eyleyen sensin beni
ʿĀşıḳ u bī-ṣabr u ārām eyleyen sensin beni

2 Raḫt u baḫtum yandurub ʿışḳ odına pervāne-vār
Şemʿ veş ʿüryān u büryān eyleyen sensin beni

3 Ġam beyābānında Mecnūn gibi sergerdān olup
Vālih ü şeydā vü ḥayrān eyleyen sensin beni

4 Ey ḥuḳūḳ-ı ṣoḥbeti cümle ferāmūş eyleyen
Her nefes ney gibi nālān eyleyen sensin beni

5 Ḫāme-i luṭfuñla İsḥāḳ adını evvel yazub
Defter-i ʿuşşāḳa ʿunvān eyleyen sensin beni

311

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Cā-be-cā ey sīm-ten cismümde dāġ-ı ḫūn-feşān
Aṭlas-ı zerd üstine altun beneklerdür hemān

2 Şāh-ı ʿışḳam oldı āfāḳ içre ey ḫurşīd-ced
Dūd-ı āhum anuñ ardunca götürdi nerdübān

3 Yirde gökde ẓerreveş ṣabr u ḳarārum ḳalmadı
Gün yüzüñi görmeyelden ey meh-i nā-mihribān

310:121a
311:121b

4 Ey Fiġān bu gice sevdā-yı zülf-i yār ile
Dūd-ı āhum başın alub gökler[e] oldı revān

312

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Merḥabā ḳılma ʿuşşāḳa cānānum benüm
Kimseye baş egmez ol serv-i ḫırāmānum benüm

2 Āh kim elden ḳaçurdum ol gözi şehbāzumı
Göklere irse n'ola feryād u efġānum benüm

3 Gün yüzüñi günde biñ kerre temāşā eylesem
Ey göñül bir daḫi görmeye iver cānum benüm

4 Sen vefā nerdini oynarsın begüm aġyār ile
Ṭās-ı çarḫı çekendür zār ile efġānum benüm

5 Āsitānuñdan ayırma derdmendündür senüñ
Ḳıyma Yaḥyā bendeñe devletlü sulṭānum benüm

313

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Nāleye āḥeng iderseñ ey göñül Ferhād'a gel
Baġruña ṭaşlar baṣub ṭaġlar gibi feryāda gel

2 Sen göñülden çıḳduġuñdur ġayr ile yār olduġuñ
Eksügüñse ey ḳamer-ruḫ yada vār yāda gel

3 Çekmek isterseñ bu gün bār-ı taʿalluḳdan elüñ
Serv gibi sebze-zār-ı ʿāleme āzāde gel

4 Maḥv olur naḳş-ı emel mānende-i ḫaṭṭ-ı mezār
Ḫāk-i pāy-ı cān-sitāna ʿārif iseñ sāde gel

312:121b
313:121b
313/ 4a ḫaṭṭ-ı mezār: nakş-ı mezār Nec

5 Uñmaduġundan bilüñ oldı Necātī pīşe-kār
Ṣanʿat ögretmek eger maḳṣūd ise üstāda gel

314

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ṭañ mı cān virse kişi bir sevdügi cānānına
Şimdi mi ḳıydı begüm ʿāşıḳ olanlar cānına

2 Hey ne oñmaz yaredür bu dildeki yāram benüm
Varduġunca beter oldı bilmezem dermānı ne

3 Seyr idenler gülsitānı ḥüsnün ol gül yüzlünüñ
Vālih ü ḥayrān olurlar sünbül ü reyḥānına

4 Bir eline başın alsun bir eline cānını
Girmek isteyen kişi ʿāşıḳlaruñ meydānına

5 Ey Necātī ḥaşr-dek hergiz ḫalāṣ olmaz daḫi
Ḳanḳı dil kim şol zenaḫdānuñ düşe zindānına

315

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ẕeḳan-ı yārda vefā n'eyler
Ser-nigūn çāh içinde mā n'eyler

2 Bülbülüñ derd-i āhı ey yüzi gül
Göresin ʿāḳıbet saña n'eyler

3 Dimedüñ yād idüb beni bir gün
ʿAceb ol derde mübtelā n'eyler

4 Hele derd ü belāya ṣabr idelüm
Görelüm ṣoñucı Ḫudā n'eyler

314:122a
5b düşe: düşer Nec
315:122a
315/ 2a derd: dūd Nec

5 Şol çemende ki ide Necātī fiġān
ʿAndelīb-i süḫan-serā n'eyler

316

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Üstüme döndi ġam piyāleleri
Başuma çıḳdı derd nāleleri

2 Bu faḳīrüñ ne borcı var şāhum
Ki müjeñ gönderür ḥavāleleri

3 Benüm içün mi yaratduñ Allāh'um
Kirpigi ḳara gözi elaları

4 Cām-ı ʿışḳ olmaz ise derd olsun
Baña ḫūn-ı ṣafā vü nāleleri

5 Yüregini dilerseñ eflākuñ
Çekerek ṭut Necātī nāleleri

317

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefʿūlü Mefāʿīlü

1 Bir muġ-beçeyi gördüm dilberligi çaġında
Tāc-ı zeri başında ḫalḫālı ayaġında

2 İnsān u perī gelmiş fermānına ḳul olmuş
Nūr āyetini yazmış alnında yañaġında

3 Gördi beni bezmde ṣundı dolu bir cāmı
Açdum ṭolusun öpdüm aġzında ṭuṭaġında

316:122a
316/ 3a yaratduñ: ettin Nec
316/ 4b ḫūn: hān Nec/ nāleleri: nevāleleri Nec
5a yüregini: ciğerini Nec
317:122a

4 Ol cām-ı ṣafā-baḫşı çün şevḳle nūş itdüm
Yitdüm niçe gün serḫoş meyḫāne bucāgında

5 Ol muġ-beçenüñ mihri göñlünde nehārınuñ
Bir şāh-ı ḳamer-ruḫdur yitmişdür otāġında

318

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 ʿĀrıżuñ verdāle benzetdüm
Ḳaşlaruñı hilāle beñzetdüm

2 Bāġ-ı dilde ḫayāl-i ḳāmetüñi
Gülşen içre nihāle beñzetdüm

3 Mümkün olduḳça cevrüñi çekeyin
Viṣālüñ umar muḥāle beñzetdüm

4 ʿIşḳ içinde bu münkesir göñlüm
Bir şikeste sifāle beñzetdüm

5 Ḳīl ü ḳāl eylemez dehānuñçün
Sihri ehl-i ḥāle beñzetdüm

319

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 ʿĀşıḳa dilrubā mı eksük olur
Ehl-i derde belā mı eksük olur

2 Ben ölürsem belā ile ey dil
Yāre bir mübtelā mı eksük olur

3 Gülşen-i ḥüsnüne uġunça lebüñ
Bülbül-i ḫoş-nevā mı eksük olur

318:122b
319:122b

4 N'ola yār olmaz ise ol yüzi gül
Baña bir mehliḳā mı eksük olur

5 Ne ṣorarsın Ḫalīlī aġladuġum
Yār ile mācerā mı eksük olur

320

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Baḥār oldı ṣafā kesb idecek demdür çemenlerde
Ḫuṣūṣā ṣalına yānuñca servi-i semenlerde

2 Zebūn olma ne zendür ġam şarāb iç devr-i gülşendür
Ḳavī himmet gerekdür bu cihān içre erenlerde

3 Ṣarılur her gül-endāma çeker pehlūya meh-rūlar
Ne ḥāletler nezāketler ḳomış Ḥaḳ pīrehenlerde

4 Ḳayırma ey göñül bend olduñ ise tār-ı zülfine
Ṣınuḳ diller hezārān baġludur her bir şikenlerde

5 Firāḳuñla Nişānī bendeñüñ ḥāli mükedderdür
Viṣālüñ vaʿde itmişdüñ be hey ẓālim geçenlerde

321

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Didüm ol şūḫ-ı cefā-pīşe iñen nāzlanur
Nāz ile güldi didi nāzik olan nāzlanur

2 Rūzgāra niçün baş eger ol ḳadd-i bülend
Nev-bahāra bilürüz serv-i çemen nāzlanur

3 Doġradı ḫār-ı cefā baġrunı bülbüllerinüñ
Bir āġız söylemez ol ġonce-dehen nāzlanur

320:122b
321:123a
321/ 2a eger: eğe Nec

4 Ḳanlu yaşdan gözümüñ iki ḳapaġı ṭoludur
Bir ṭolu içmege ol baña neden nāzlanur

5 Ben Necātī iderim kendümi yolında şehīd
Ol baña ṣarmaġa bir ḳanlu kefen nāzlanur

322

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḫastedür göñlüm gül-i ruḫsāruñ eyler ārzū
Teşnedür laʿl-i şeker-güftāruñ eyler ārzū

2 Her ne lezzet var ise dünyāda göñlüm istemez
Ey melek-sīmā hemān dīdāruñ eyler ārzū

3 Bu[y]-ı sünbül ḳalbe ḳuvvet rūḥa rāḥatlar virür
Ol sebebden zülf-i ʿanber-bāruñ eyler ārzū

4 Ẕerre deñlü mihrüñe cānlar virür ey māḥ-rū
Müşterī her gūşede azāruñ eyler ārzū

5 Görmek ister ruḫlaruñı rūz [u] şeb ey lāle-ruḫ
Bülbülüñdür Cāmiʿī gülzāruñ eyler ārzū

323

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Kūyuñı görüb didim bī-iḫtiyār ḥūr-ı ʿayn
هَزِهِ جنَّاتُ عَدْنٍ فادْ خُلُو هَا خَالِدين

2 ʿAḳlumı ṭaġıtdı urdı cānuma dāġ-ı siyāh
Dostum bu zülf-i miskīn u bu ḥāl u ʿanberīn

3 Bu leṭāfet bu ẓarāfet bu ḳad u bu ḥüsn ü ān
Bārekallāh ẕī-kemāl Ṣunʿ-ı Rabbüʿl-ʿālemīn

322:123a
323:123a

4 Murġ-ı cān uçmaḳ diler kūy-ı behişt ābāduña
Dilerim Ḥaḳ'dan anuñ olsun yiri ḫald yirin

5 Çeşmiyā bir dānesin bu naẓm-ı gevher-bār ile
Āşinā-yı baḥr-ı maʿnīsin hezārān āferīn

324

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ḳulı oldum yine bir Ḫusrev-i Şīrīn dehenüñ
Baña degdi yine mīrās̱ı bugün kūhkenüñ

2 Ḳad u ḫaṭṭuña mes̱ābe diyüben bād-ı ṣabā
Güvleyüb vāy ki düşer uşta serv-i çemenüñ

3 Ey göñül yār eşigin mesken idinürseñ eger
Yiridür saḳf-ı semā olur ise ger vaṭanuñ

4 Serv-i dīvāne olub lāle özin çāk itdi
Göreliden ḳadd-i raʿnā güle vech-i ḥasenüñ

5 Tīġ-i hecr ile helāk eyledügine beni yār
Lāleveş şāhid ola Raḥmī bu ḳanlı kefenüñ

325
Min kelāmi Bāḳī

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Bulmaġ isterdi ʿışḳ içinde murād
Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād

2 Defter-i fażl u dānīş evrāḳın
Ṣarṣar-ı āhum eyledi berbād

324:123a
324/ 2a mes̱ābe: müşābih Rah
2b güvleyüb:görilüp Rah / uşta: üstine Rah
4a çāk: ḫāk Rah
324/ 4b ḳadd-i raʿnā: ḳadr-i ʿanā Rah
325:123b

3 Günbed-i çarḫ u şuʿle-i āhum
Tīġ-i elmās u ḫancer-i pūlād

4 Şeş-der-i ġamda zār ḳaldı göñül
Olmadı vuṣlatuñ ḳapusı güşād

5 Bāḳī hecrüñ ġamıyla cān virdi
Dād ey pādişāh-ı ʿālem dād

326

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Tīr-i ġam-ı nigār ile ten pāre pāredür
Şemşīr-i hecr-i yār ile dil pāre pāredür

2 Öykünse ḫaddüñe ne ġam ey āfitāb-ı ḥüsn
Māh-ı sipihr kimdür o ne yüzi ḳaradur

3 Ḫālüñ ḫayāli ḫāṭır-ı aġyārı ḳıldı cā
Gūyā ḳarañu gicede rūşen sitāredür

4 Eşʿārum içre vaṣf-ı leb-i yār gūyiyā
Āb-ı zülāl içinde yatur laʿl-pāredür

5 Çeşm-i ḥaḳāret ile naẓar ḳılma Rüstem
ʿUşşāḳ-ı ḫaste-ḥāli de Allāh yāradur

6 Bāḳī derūnum āteşinüñ dūdıdur felek
Mihr-i sipihr āhum odından şerāredür

325/ 3b ḫançer-i pūlād: miġfer-i pūlād Bak
4b olmadı vuṣlatuñ ḳapusı güşād: dād ey pā[d]şāh-ı ʿālem dād M.
326:123b
326/1a pāre pāredür: yara yaradur Bak
2b kimdür: kemdür Bak
326/5a Rüstem: dostum Bak

327

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Leb-i ḫandānuñ ile ḳılduñ yād
Eyledüñ mürdelerüñ rūḥını şād

2 Bizi yād eyledüñ iḥyā itdüñ
Öldiler gitdiler ammā ḥussād

3 Tīġ-i hecrüñle berāber ḳıldı
Nāvek-i ġamzelerüñ zaḫmı ziyād

4 Yüri ey serv-i ser-efrāz yüri
Ḳad-i bālāña irişmez şimşād

5 Ḳāmetüñ ḳulluġına düşmeyicek
Olmadı serv-i ḫırāmān āzād

6 Bāḳīye emr nedür sulṭānum
Saña ḳul oldı muṭīʿ u münḳād

328

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Gül-gūn ḳabāsı ol ṣanemüñ ṣanki lāledür
Cism-i laṭīfi lāle-i ḥamrāda jāledür

2 Ḳarşumda allar geyüb ol lāle-ruḫ yine
Gül-gūnlar ile ʿaḳlum alır ṣan piyāledür

3 Ṭāḳ-ı cefāda manẓara-i çeşm-i dilrubā
Kūy-ı belāda ḫāne-i cāna ḥavāledür

327:123b
327/2a bizi: beni Bak
328:124a
328/2b gülgūnlar ile: gül-gūnīlerle Bak

4 Sünbül ṭaḳınmış alnına [ṣanmañ] o gülʿizār
Çıḳmış külāh-gūşeye tār-ı külāledür

5 Kūyuñdan itse ʿazm-i sefer cān-ı mübtelā
Zād-ı reh aña ġuṣṣa vü nāle nevāledür

6 Bir bezme mīr-i meclis olupdur göñül k'aña
Baḥr-i muḥīṭ cürʿa vü gerdūn piyāledür

7 Bāḳī sipihr āhum oḳına siper dutar
Farḳ-ı felekde ẓāhir olan ṣanma hāledür

329

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Çekdi zencīre beni ʿışḳuñ nitekim şīrler
Eşk-i çeşmüm iki yānumdan iki zencīrler

2 Naʿl kesmiş farḳına her biri olmuş sīne-rīş
Nāvek-i müjgānuñuñ efgendesidür tīrler

3 Yanına alsun diyü kāfir gözüñ ġamzeñ gibi
Girdiler şimdi çelīpā şekline şemşīrler

4 Şuʿle-i şemʿ-i cemāli şevḳine cemʿ oldılar
Bir çerāg idindiler ol nev-cüvānı pīrler

5 İrmege ṣubḥ-ı viṣāl-i yāre hergiz çāre yoḳ
Bāḳīyā āfāḳı ṭutdı nāle-i şeb-gīrler

4a [sanmañ]: -M.
7a dutar: ṭutar Bak
329:124a

330

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Dilā cihānı sirişk ile pür-şarāb itdüñ
Be hey ḫarāb olası ʿālemi ḫarāb itdüñ

2 Şarāb ṣoḥbetin illerle eyledüñ varduñ
Firāḳuñ āteşine baġrumı kebāb itdüñ

3 Ne sende mihr ü vefā var ne bende ṣabr u karār
O yoḳ bu yoḳ ne ʿaceb bizden ictindruāb itdüñ

4 Şemīm-i nāfe-i ḫālinden ey nesīm-i seḥer
Dimāġ-ı ʿālemi pür-būy-ı müşg-i nāb itdüñ

5 Saçın kelāmın o deñlü uzatduñ ey [Bāḳī]
İki ṣaḥīfe yiri başḳa bir kitāb itdüñ

331

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Devrān ayaġın şöyle şikest itdi şarābuñ
Gūyā ki mey-i nāba gözi degdi ḥabābuñ

2 Keyfiyyet-i esrāra döşendi ẓürefā heb
Yārān ayaġın almada ḥayrān mey-i nābuñ

3 Esbāb-ı ṭarab seyl-i mey-i nāb ile gitdi
Āvāzı boġuldı giderek çeng [ü] rebābuñ

330:124a
330/ 1a sirişk ile: sirişkümle Bak
5a [Bāḳī]: -M.
331:124b

4 Cāna şikest oldı yatur ḫayli zamāndur
Yanub yaḳılub ḫāṭır-ı mecrūḥ kebābuñ

5 [Bāḳī] yine ṣaçıldı nemek bāde-i nāba
Bilseñ ʿacabā aṣlı nedür bu şeker ābuñ

332

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Umaruz cām-ı laʿlüñi emmek
Çoḳ çekilmişdür ol ümīde emek

2 Ḳatı eller dili ser-i zülfüñ
Dilek ey şūḫ-ı şīve-kār dilek

3 Naʿre-i mest-i ʿışḳa beñzedemez
Lāf çatlatmasun iñende tüfek

4 Baḥş idüb bir daḳīḳa ḥüsnüñden
Hāle māh-ı sipihre aṣdı elek

5 Cūy-ı eşküm yeñilmez ey Bāḳī
Çoḳ döner daḫi āsiyāb-ı felek

331/4a cāna: peymāne Bak
4b yaḳılub: yakılur Bak
5a [Bāḳī]: -M.
332:124b

333

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Çeşm-i pür-ḫūnum yoluñda eşk-bār itsem gerek
Ayaġuñ tozına gevherler nis̱ār itsem gerek

2 Gül gibi pīrāhen-i nāmūsı ṣad-çāk eylesün
Ġonceveş dāg-ı nihānum āşikār itsem gerek

3 Ḳırma yazıyla ʿadūnuñ dişleri vaṣfın yazub
Nüsḫa-i çeşmi sevādın pür-ġubār itsem gerek

4 Eyleyüb zühdüñ binā-yı süst-bünyādın ḫarāb
Ḫāne-i ʿışḳuñ esāsın üstüvār itsem gerek

5 Bezm-i kes̱retden çekildi cāmveş Bāḳī göñül
Tekye-i ʿuzletde vaḥdet iḫtiyār itsem gerek

334

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Elemin Ḳaysa ḳıyas itme dil-i maḥzūnuñ
ʿAḳlı yoġ idi ne derdi var idi Mecnūn'uñ

333:124b
333/ 2a eylesün: eyleyüp Bak
2b ġonceveş: lāleveş Bak
3a ʿadūnuñ: raḳībüñ Bak
333/5b ʿuzletde vaḥdet: vaḥdetde ʿuzlet Bak
334:125a

2 Ey ser-efrāz geçen kimse ne ġaddār idügin
Başuña ṭoḳınıcaḳ añlayasın gerdūnuñ

3 Zīr-i ḫāk olsa gerek menzilüñ āḫir n'idelüm
Māline mālik imişsin ṭutalum Ḳārūn'uñ

4 Mey-i rāḥat dileyü çekme ġam-ı devrānı
Cām-ı gül-reng yiter saña dil-i pür-ḫūnuñ

5 Yāre ʿarż eyleyemez çehre-i zerdin Bāḳī
Virdügi rengi görün aña mey-i gül-gūnuñ

335

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 İrişdüm baḥre [cūy]- āsā basīṭ-i ḫālden geçdüm
Bisāṭ-ı ḳurbe irdüm çenber-i eflākden geçdüm

2 Şarāb-ı laʿl-fām u zevraḳ-ı zerrīni terk itdüm
Ben ol keştī ile ol āb-ı āteş-nākden geçdüm

3 Ġamuñ afyonunı tiryāk diyü baña ʿarż itme
Yüri ṣāġ ol benüm ʿömrüm ben ol tiryākden geçdüm

4 Muġaylān-ı belā ṭutmış ṭarīḳ-i Kaʿbe-i vaṣluñ
Efendi ben o rāh-ı pür-ḫas u ḫāşākden geçdüm

335:125a
335/ 1a [cūy]: -M.
1b ḫālden: ḫākden Bak

5 Metāʿ-ı dehr bir yeldür aḳar ṣu ʿömr-i müstaʿcel
Anuñ'çün Bāḳiyā esbābdan emlākden geçdüm

336

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Meclis-i ʿışḳa girüb ayağı evvel çekdüm
Māsivādan götüri āḫir-i kār el çekdüm

2 Sīnem üzre görinen ḳanlu elifler ṣanmañ
Ṣafḥa-i derd ü ġama sürḫ ile cedvel çekdüm

3 ʿAlev-i āteş-i āhum degül eflāke çıḳan
Aḫter-i baḫtuma bir tīġ-i muṣayḳal çekdüm

4 Naʿre-i eşküm ile sīm-keş oldum şimdi
Müjemüñ aralarından bir iki tel çekdüm

5 Dāğlar naʿl [ü] eliflerle degül peyveste
Ṣafḥa-i sīneye bir ḫaṭṭ-ı müselsel çekdüm

6 Beden-i zerd ü nizārumla degül çehre-i zer
ʿIşḳ ser-nāmesine levḥa yazub ḥal çekdüm

7 Bāḳiyā ḫūn-ı dili dīde düketdi gördüm
Mey-i nābı bedel-i mā-yeteḥallel çekdüm

336:125a
336/ 4a naʿre: nuḳra Bak

337

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 N’ola dehr içre nişānum yoġ ise ʿAnḳāyem
Ne ʿaceb seyl gibi çaġlamasam deryāyem

2 Göze göstermez ise ṭañ mı beni her ednā
Ki naẓar farḳ idecek mertebeden aʿlāyem

3 İltifāt eylemezem ẕerre ḳadar nādāne
Āsmān-ı hünere mihr-i cihān-ārāyem

4 Ṣūretā gerçi gedā şeklin urındum ammā
Mesned-i memleket-i maʿrifete Dārāyem

5 Bāḳiyā dīn-i Muḥammed ḥaḳ içün ʿālemde
Dem-i cān-baḫş ile naẓm içre bugün ʿanḳāyem

338

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Zevraḳ-ı ṣaḥbāyı sāḳī ṣundı cūnbūş eyledüm
İrdi bir ḥālet ki deryālar gibi cūş eyledüm

337:125a
337/5b ʿanḳāyem: ʿİsāyem Bak
338:125b
338/ 1a cūnbūş: çün nūş Bak

2 ʿİşret-i bezm-i viṣāl-i yār geldi yāduma
Ġuṣṣa-i derd ü ġam-ı devri ferāmūş eyledüm

3 Terk idüb tāc u ḳabāyı şemʿ-i şevḳ-i ḥüsnüñi
Kendümi pervāne-āsā bir nemed pūş eyledüm

4 Fürḳatüñde bāġa vardum ḥasret-i bālāñ ile
Ḳalmadı ṣabrum görüb servi der-āġūş eyledüm

5 Nāleler ḳıldum ser-i kūyunda yāruñ Bāḳiyā
Bülbülān-ı gülsitān-ı dehri ḫāmūş eyledüm

339

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Maḥabbet baḥridür āhum yilinden mevc urur yaşum
Melāmet fülkidür ser aña lengerdür iki ḳaşum

2 Peleng-i ʿışḳ-ı yāruñ bīşesidür mūy-ı jülīdem
Diyār-ı derd ü miḥnet kūhsārıdur benüm başum

3 Ne meclis içre nūş-ı cām idersem yād-ı laʿlüñle
O bezm ehlinde ḳalmaz cürʿadan ġayrı ayaḳdaşum

4 Bilürsin nūr-ı dīdem tūtiyāya ḳatılur cevher
N'ola aġlarsa ḫāk-i pāyüñe çeşm-i güher-pāşum

2b ġuṣṣa-i derd: ġuṣṣa-i dehr Bak
3a şemʿ-i şevḳ-i ḥüsnüñi: şevḳ-i şemʿ-i hüsnüñe Bak
339:125b

5 Ayırdı siḥr idüb yāri sipihr-i pīre-zen benden
Ne luʿb itdi baña gör Bāḳiyā biʿllāhi oynaşum

340

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Nev-bahār oldı gelüñ ʿazm-i gülistān idelüm
Açalum ġonce-i ḳalbi gül-i ḫandān idelüm

2 Ḳomayub lāle gibi elden ayaġı bir dem
Mest olub ġonce-ṣıfat çāk-ı girībān idelüm

3 İçelüm laʿl-i müzābı ṣaçalum cürʿaları
Ḫāk-i gül-zārı bugün laʿl-i Bedaḫşān idelüm

4 Menzil-i ʿayş u ṭarab ḫurrem u ābād olsun
Yıḳalum zerḳ u riyā deyrini vīrān idelüm

5 Oḳusun vaṣf-ı ruḫ-ı yār ile Bāḳī şiʿrin
Bülbül-i gülşen-i meclisde ġazel-ḫān idelüm

341

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿūlün

1 Ḫaste-i derd-i ʿışḳ-ı cānānem
Mübtelā-yı belā-yı hicrānem

340:125b
340/ 3b laʿl-i Bedaḫşān: kān-ı Bedaḫşān Bak
341:126a

2 Çeşm-i cārī gibi ḫaste-dilem
Ser-i zülfi gibi perīşānem

3 Şemᶜ veş ṣubḥ olınca şevḳumdan
Gāh giryān u gāh ḫandānem

4 Bunca cevr ü cefā baña nice bir
Hāy kāfir hele müselmānem

5 Bāḳiyā ḫān-ı vaṣla irmez isem
Ġam tennūrında nice bir yanam

342

Mefᶜūlü Mefāᶜīlü Mefāᶜīlü Feᶜūlün

1 Rūşen ola tā işigüñe varmaġa rāḥum
Yil mūmlarını yakdı gice şuᶜle-i āhum

2 Hem-reng-i peleng itdi beni kūh-ı belāda
Cismümde ser-ā-pā görinen dāġ-ı siyāhum

3 Luṭf eyle iñen ḳullaruña cevri çoḳ itme
Āh eylemesün kimseye ẓulm eyleme şāhum

4 Dildür saña ᶜarż itmege aḥvālümi gūyā
Ḳabrimdeki ḫāḳ üzre biten tāze giyāhum

341/ 2a çeşm-i cārī: çeşm-i bīmārı Bak
342:126a

5 Bāḳī dilemez dehr-i denī salṭanatın dil
Yār işiginüñ ḫiẕmetidür devlet ü cāhum

343

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Levḥ-i ḫāṭırda ḫaṭuñ naḳşını yazmaḳ ʿamelüm
Künc-i ḫalvetde senüñ fikr-i lebüñdür emelüm

2 Yitişinceydi hemān derdine ben bīmāruñ
Mīve-i vaṣlına yāruñ n'ideyin irmez elüm

3 Bülbülüñ medḥ idüb ol şāh-ı gül-i ter didügi
Bir ʿömür dörpüsidür ḳaddüñe nisbet güzelüm

4 Benem ol şāh-ı nihāl-i çemen-i miḥnet kim
Mīve-i maʿrifet [ü] fażl u hüner bükdi bilüm

5 Bāde-i mihr ü vefā sāġarıdur ey Bāḳī
N'ola devr eyler ise bezm-i cihānı ġazelüm

344

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Eyledi müjde-i gül bülbüli şād u ḫurrem
Ġoncenüñ göñli açıldı güle düşdi şebnem

343:126a
344:126a

2 Dāne-i ḫāline baḳ cennet-i ruḫsārında
Niçe ṣabr eylesün Allāh'ı severseñ ādem

3 ʿĀlemün n'eyleyeyin bāġ u bahārın sensüz
Baña sen ruḫları gülzār ile ḫoşdur ʿālem

4 Dil-i şūrīdeye ḳıl pend ü naṣīḥat geh geh
Nefesüñ gelsün eyā ṣūfi-i ʿālem dem dem

5 Āb-dār olsa n'ola mīve-i şiʿr Bāḳī
Urmadı kimse bu bāġ içre daḫi böyle ḳalem

345

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ol iki zülf-i müşg-i ġāliye-fām
Olmuş ebrūlaruñ hilāline lām

2 Ḳaşı rā ḳad elif dehān ise mīm
Ḳılduñ ey māh ḫalḳı emr ile rām

3 Sīme beñzer diyenlerüñ tenüñi
Hele ey dost sözleri ḳatı ḫām

4 Āb-gīne içinde mey gibidür
Leb-i laʿlüñ ḫayāli dilde müdām

344/ 4b ṣūfī-i ʿālem: ṣofī-i nāṣiḥ Bak
345:126b
345/2b emr ile: emrüñe Bak

5 Olmasan ger cihānda bir dāne
Zülfüñ olmazdı cān murġına dām

6 Vuṣlatuñ ʿīdına irersem eger
Bāde-i laʿlüñ ile ṣavm-ı ṣıyām

7 Kime vasf eylesem şehā seni dir
Bāḳiyā oldum aña ben de ġulām

346

[Bāḳī]

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

1 Şebnem gibi ṣaçılsun ḳoñ eşk-i firāvānum
Güller gibi açılsun tek ġonce-i ḫandānum

2 Ben āb-ı revān itmek cān üzre gözüm yaşı[n]
Tek meyl-i kenār itsün ol serv-i ḫırāmānum

3 Yād-ı ser-i zülfüñle gülzār-ı dil ü cānda
Sünbüller ider peydā efkār-ı perīşānum

4 Cām-ı mey-i ʿişretdür ʿışḳuñda dil-i pür-ḫūnum *
Şemʿ-i şeb-i vuṣlatdur dāġ-ı dil-i sūzānum

5 Sen gül gibi gülşende gülmekde açılmaḳda
İñler ḳafes-i tende murġ-ı dil-i nālānum

346:126b
346/4a pür-ḫūnum: pür-ḫūn Bak
* Mısra hece sayısına göre fazladır.

6 Nāz uyḫusına varmış ʿālemden olub fāriġ
Ādem mi görür şimdi ol gözleri mestānum

347

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 ʿIşḳı bülbül gibi beyān idelüm
Ḥālümüz gül gibi ʿayān idelüm

2 Jāleveş bezme varumuz ṣaçalum
Zeri gül gibi der-miyān idelüm

3 Çekelüm ḥükm-i ʿışḳa ṭuġrāyı
ʿAḳlı bī-nām u bī-nişān idelüm

4 Gül gibi cām-ı ʿayşı güldürelüm
Rūḥ-ı Çemşīdi bī-nişān idelüm

5 Zer gibi ḳalbi ṣāf olan gelsün
Āteş-i meyde imtiḥān idelüm

6 Hic teʾḫire yir yoḳ ey Bāḳī
Niyyet-i ḫayrdur hemān idelüm

347:126b

348

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Pervāne gibi şuʿle-i şevḳuñla yanmadın
ʿĀşıḳ maḥabbet adın añar mı utanmadın

2 Pertev ṣalardı sīnede dāg-ı maḥabbetüñ
Ṣaḥn-ı felekde şuʿle -i mihr yanmadın

3 Cānā ḫayālüñ egler idi ḫaste göñlümi
Ṣubḥ-ı ezelde ḫᵛāb-ı ʿademden uyanmadın

4 Ḫoş ʿadil idi sāḳī-i bezm-i cihān eger
Cām-ı şarāb-ı vuṣlatı almasa kanmadın

5 Kesb-i hevā-yı ʿışḳ idegör Bāḳiyā bugün
Dil ḫānesine revzen-i dīdeñ ḳapanmadın

349

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Nām u nişāne ḳalmadı faṣl-ı bahārdan
Düşdi çemende berg-i dıraḫt iʿtibārdan

2 Eşcār-ı bāg ḫırḳa-i tecrīde girdiler
Bād-ı ḫazān çemende el aldı çenārdan

348:127a
348/2b şuʿle-i mihr: meşaʿle-i mihr Bak [Dize hece sayısına göre eksik]
5a bugün: hemān Bak
349:127a

3 Her yañadan ayaġına altun aḳub gelür
Eşcār-ı bāġ himmet umar cūybārdan

4 Ṣaḥn-ı çemende ṭurma ṣalınsun ṣabā ile
Āzādedür nihāl bugün berg ü bārdan

5 Bāḳī çemende ẖayli perīşān imiş varaḳ
Beñzer ki bir şikāyeti var rūzgārdan

350

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Tesellī virmez ey dil derdüñ ol cānāne söylersin
Açılmaz saña gūyā ġonce-i ẖandāne söylersin

2 Varub Mecnūn gibi āhuñ kemendin ṣalma ṣaḥrāya
Ol āhū saña ṣayd olmaz ʿabes̱ yabāne söylersin

3 Ḳoyub tesbīḥ-i mercānı seni kim diñler ey vāʿiẓ
Mufaṣṣal ḳıṣṣa söylersin ʿaceb yabāne söylersin

4 Anuñ'çün ġonce-i gül saña rāzın açmaz [ey bülbül]
Hezārān hem-zebānuñ var varub yārāne söylersin

5 Yanub yaḳılmaġa bir kimse yoḳ yanuñca ey Bāḳī
Ḥadīs̱-i ʿışk-ı ʿālem-sūz-ı yāri yā ne söylersin

350:127a
350/3b söylersin: başlarsın Bak
350/ 4bsaña rāzın açmaz: rāzın açmaz saña ey bülbül Bak
4b varub: çıḳar Bak
5a yaḳılmaġa bir: yaḳılmaġ ister Bak

351

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Çāk oldı yaḳam cevr-i firāvānuñ elinden
Ṣad-pāre iken dāmen-i dil anuñ elinden

2 İl bezm-i vefāñ içre ṣafālarda velī ben
Ḳanlar yudarın sāḳī-i hicrānuñ elinden

3 Laʿl-i leb-i dil-dāra özin nisbet idelden
Āzürde-dilem pençe-i mercānuñ elinden

4 Fāş itmez idi rāz-ı dili Yūsuf-ı Kenʿān
Çāḳ olmasa dāmānı Züleyḫā'nuñ elinden

5 Ey niçe ser-efrāzlaruñ kellesi ṭūpı
Ġalṭān ola bu ʿarṣada çevgānuñ elinden

6 Bāḳī niçe bir fāḫteveş bezm-i belāda
Nālān olam ol serv-i ḫırāmānuñ elinden

352

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bildüñ mi sen de kendüñi ey bī-vefā nesin
Āşūb-ı dehr u āfet-i devr-i zamānesin

351:127b
351/ 6a bezm-i belāda: bāġ-ı belāda Bak
352:127b

2 Saña bahā ne idi cefā-pīşe olmasa
Ḥaḳḳā budur ki bī-bedel u bī-bahānesin

3 Ḳandīl gibi dīde pür-āb u dilümde tāb
Eflāke çekdüm āteş-i āhum zebānesin

4 Müşkil belā degül mi vefāsız güzel sevüb
Ġuṣṣayla yata derd ü ġam ile uyanasın

5 Gāhī cenāb-ı Leylī'ye mektūb uçurmaga
Urındı Ḳays başına murġ āşiyānesin

6 Ey çarḫ gerçi cānuma geçdi cefāñ oḳı
Ammā ḫadeng-i āhuma sen de nişānesin

7 Bāḳī yolında döke ṣaça ḫarc idüb gözüm
Āḫir düketdi naḳd-i sirişküm ḫızānesin

353

Mefʿūlü Mefāʿilün Feʿūlün

1 Ruḫsāruña ḫaṭṭ-ı ʿanber-efşān
ʿAbd-i Ḫabeşīdür adı reyḥān

2 Ol ḫāl-i siyāh belālu lebler
Yāḳūt biri birisi mercān

352/2a olmasa: olmasañ Bak
353:127b
353/2a belālu lebler: Bilāl u lebler Bak

3 Zülf-i siyehüñ mübārek olsun
Zī-ḫilʿat-i ʿanberīn-girībān

4 İrüb şerefe sedīd olurdı
Ḳul olsa eger o māha Keyvān

5 [Bāḳī]sözi gibi cevher itsün
Perverde iderse aña emʿān

354

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 İrdüm fiġān u zār ile ol āsitāne ben
Çıḳdum kemend-i nāle ile āsmāne ben

2 Luʿlu dişüñ ġamıyla sirişküm güherlerin
Dizdüm ümīd riştesin[e] dāne dāne ben

3 Yād-ı lebüñle cām-ı mey-i laʿl-fām içün
Kūy-ı muġānı geşt iderin ḫāne ḫāne ben

4 Ṣubḥ-ı viṣāle irmedi pāyāne yitdi ġam
Şām-ı ġamuñda şemʿ gibi yana yana ben

5 Bāḳī müsellem oldı baña kişver-i suḫan
Geçdüm serīr-i naẓma bugün Ḫusrevāne ben

5b aña imkān: kān-ı imkān Bak
354:128a
354/4a ṣubḥ-ı viṣāle: ṣubḥ-ı viṣālüñ Bak / ġam: ʿömr Bak
354/5a müsellem: musaḫḫar Bak

355

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Seyre çıḳsun ne temāşā ola [peydā] göresin
Bir iki gün hele seyr eyle temāşā göresin

2 Leb-i cān-baḫşı ile mürdeler iḥyā itsün
Nic'olur muʿcize-i Ḥażret-i ʿİsā göresin

3 Çekinür silsile-i zülf-i siyeh-kāruña dil
Beni dīvāne ḳılur bir gün o sevdā göresin

4 Ṣūret-i mihrine ey dil ḳātı maġrūr olma
Bī-vefādur felek-i āyīne-sīmā göresin

5 Seni bir ṣūret-i zībā ile aldar ammā
ʿĀḳıbet tā ki ne yüz göstere dünyā göresin

6 Bāḳiyā cilve ḳılur çehre-i iḳbāl ol dem
Ki göñül āyīnesin pāk [ü] mücellā göresin

355:128a
355/1a [peydā]: -M.
2b nic'olur: nice olur M.
355/5b tā ki: saña Bak
6a çehre-i iḳbāl: ṣūret-i iḳbāl Bak

356

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāilātün Fāʿilün

1 Dil giriftār-ı belā dilber hevāyī n'eylesün
Dāme düşmez yirlere ḳonmaz hümāyı n'eylesün

2 Kāinātuñ seyr iden naḳş[ın] ṣafā-yı cāmdan
Ṣafḥa-i āyīne-i ʿālem-nümāyı n'eylesün

3 Göñlin egler nāle-i zencīr ile Mecnūn-ı ʿışḳ
Naġme-i ʿūd u ṣadā-yı çeng ü nāyı n'eylesün

4 Mübtelā-yı ʿışḳıñuñ dermāndan istiġnāsı var
Derdüñe muʿtād olan diller devāyı n'eylesün

5 Ḫalḳ-ı ʿālem Bāḳiyā ʿışḳında yāruñ ḫaste-dil
Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyı n'eylesün

357

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Gülşende ḳurdılar yine taḫt-ı zümürrüdīn
Sulṭān-ı ʿīd güller ile oldı hem-nişīn

2 Bir zīnet itdi ʿālemi naḳḳāş-ı ṣunʿ kim
Ḥayretde ḳaldı naḳşına ṣūret-nigār-ı Çīn

356:128a
356/2a naḳşın: naḳş M.
5a ḫaste-dil: ḫaste-ḥāl Bak
357:128b

3 Şükr-i Ḫudā'ya baş[ın] açar lāle-i çemen
Rūy-ı niyāzı ḫāke sürer berg-i yāsemīn

4 Uyḫu gözine girmez ider sūz-ı derd ile
Vaḳt-i seḥerde murġ-ı çemen nāle-i ḥazīn

5 Bir ḫᵛāb-ı ġaflet içre ḫayāl-i muḥālde
Geçdi nesīm-i ṣubḥ gibi ʿömr-i nāzenīn

6 Bülbül edā-yı medḥ-i gül ü gülsitān ider
Bāḳī duʿā-yı devlet-i sulṭān-ı pāk-dīn

358

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ṣaḥrālarda döşendi bisāṭ-ı zümürrüdīn
Devlet ānuñ ki lāle ruḫı oldı hem-nişīn

2 Cārūb-keş oldı sünbül-i ter bāġa nitekim
Ṣaḥn-ı bihişte ṭurra-i müşgīn-i ḥūr-ı ʿayn

3 Çīn içre yoḳ ṣaçuñ gibi bir müşk-i ter velī
Müşgīn ṣaçuñda bulmaḳ olur ṣad hezār çīn

4 Āb-ı revān-ı gülşen-i emn ü emān yiter
Tīġ-i cihān-güşā-yı şehenşāh-ı pāk-dīn

357/3a başın: baş M.
357/ 4b:çemen: çemende M.
358:128b
358/3b bulmaḳ: bulmaġ Bak

5 Bāḳī işigi ḫākine tutsun kimüñ ki var
Aḫter gibi bülend-naẓar çeşm-i dūr-bīn

359

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Geh cefā ḳılsun niyāz ehline geh nāz eylesün
Nāz iderse ʿāşıḳa ol şūḫ-ı ṭannāz eylesün

2 Nāle ḳılsun ḳāmetüñ yādına murġ-ı ḫoş-nevā
Rāstdan bir naġme-i dil-keş ser-āġāz eylesün

3 Būs-ı laʿlin isteyen ol muṭrib-i ʿİsī-demüñ
Nāyveş kendin belā bezmine dem-sāz eylesün

4 Pāy-ı būsın ummadın ol sāḳī-i gül-çehrenüñ
Kendüyi nergis gibi mest ü ser-endāz eylesün

5 Māʿil ol Bāḳī-ṣıfat dāyim hümālar ṣaydına
Şāhbāz-ı himmetün göklerde pervāz eylesün

360

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Hergiz ne ḳadr u cāh u ne sīm ü zār isterin
Bir servi boylu dilber-i sīmīn-ber isterin

359:128b
360:128b
360/1b servi: serv Bak

2 Bāġ-ı bihişt-i kūyuña yāruñ irem diyü
Ḫaḳdan hemīşe uçmaġa bāl ü per isterin

3 Ṣaḥrā vü kūhı geşt ü güzār itdügüm bu kim
Dīvāne göñlüm egleyecek bir yir isterin

4 Sīm-i sirişki ḫarc iderin ḫāk-i pāyüñe
İksīr-i ʿışḳ ṭālibiyüm cevher isterin

5 Meylüm cihānda bāde-i gül-gūnadur benüm
Maʿcūn olursa bārī leb-i dilber isterin

6 Bāḳī gedā-yı mey-gede-i ʿışk olub yine
Bezm-i ġamında ol ṣanemüñ sāġar isterin

361

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ḳıyām itdi çemende yāre ḳarşu
Çenār u ʿarʿar u şimşād ḳamu

2 Görüb zülfüñ ʿizāruñ üzre bildüm
Muḳarrer batmaz imiş ṣuya cādū

3 Degül mi bezm-i vaṣl-ı yār firdevs
Belā-yı ṣoḥbet-i aġyār ṭamu

360/4b ṭālibiyim: ṭālibiyin Bak
6b bezm-i ġamında: bezm-i ġamından Bak
361:129a

4 Yakardı tāb-ı ruẖsārı cihānı
Güneşde olsa ger ol çeşm-i ebrū

5 Gelüb miskīnlik itdi ẖāle yāre
Ḫıṭādan nāfe-i müşgīn-i āhū

6 Sevād-ı ẖaṭda naẓm-ı āb-dārum
Çemen-zār içre olmışdur aḳar ṣu

7 Yā ẖod bir nev-ẖaṭ aʿlā dilrubādur
İki mıṣrāʿ olubdur aña ebrū

8 Cihān enfās-ı müşgīnüñle ṭoldı
Saña Ḥaḳdan ʿaṭādur Bāḳiyā bu

362

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Gülşen isterseñ işte mey-ẖāne
Gül-i ẖandān gerekse peymāne

2 Ṭālib-i şemʿ-i vaṣl olınca kişi
Oda yanmaḳdan aña pervā ne

3 Ḫāk-i rāh olduġum görüb ayaġın
Yirlere başmaz oldı cānāne

361/5a ẖāle yāre: ẖāl-i yāre Bak
362:129a

4 Sūz-ı ʿışḳuñla dūd-ı āh-ı kebūd
Ḳorḳaram yanar oda kāşāne

5 Bāḳiyā ṭarz-ı şiʿr böyle gerek
Hem ẓarīfāne hem levendāne

363

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Baña ebrū-yı rūy-ı cānānī
Maṭlaʿ-ı mihrdür girībānı

2 Menzil-i māhdur ḫam-ı zülfi
Bülbül-i kūşe-i gülistānī

3 Sībdür ġabġabı ruḫı nārenc
Leb-i rengīni laʿl-i rummānī

4 Āh kim düşdi nāgehān göñlüm
Göricek ol çeh-i zenaḫdānı

5 Sākinān-ı ḥarīm-i kūy-ı ḥabīb
İstemezler riyāż-ı Rıḍvānı

6 Māʾīl ol ʿayş [u] nūşa ey Bāḳī
Bī-vefādur çü ʿālem-i fānī

362/4a dūd-ı āh-ı kebūd: bir şeb āh idicek Bak
4b yanar oda: oda yanar Bak
363:129a
363/1b maṭlaʿ-ı mihrdür girībānı: bülbüle gūşe-i gül-istānı Bak
2b bülbüle gūşe-i gül-istānı: maṭlaʿ-ı mihrdür girībānı Bak

364

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿĀrızuñ firdevs-i aʿlā ḳāmetüñ Ṭūbā imiş
Būse-i laʿlüñ alan ḫoş mīve-i zībā imiş

2 Ruḫların teşbīh idersem n'ola cennet bāğına
Eksük olmaz tāze şeftālüler anda yaz u ḳış

3 Teşne-diller vādī-i hicrānda sensüz yanalar
Ḫıżrveş ey laʿl-i nāb-ı āb-ı ḥayvānum yetiş

4 Geçdi sen serv-i semen-sīmā dururken ser-firāz
Gördi ʿarʿar lā-cerem bād-ı ṣabādan serzeniş

5 Kār-ı düşvār olsa ḳıl ʿazm-i cenāb-ı mey-fürūş
Himmet-i merdān ile āsān olur her müşkil iş

6 Göz yaşın Bāḳī revān it cürm-i ʿişyān üzre kim
Āfitāb-ı luṭf-ı sulṭān ile bulmuş perveriş

364:129b
364/3a yanalar: yandılar Bak
4a dururken: ṭururken Bak
6a Bāḳī: çoḳ çoḳ Bak / cürm-i ʿiṣyān: cürm ü ʿiṣyān Bak

365

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 N'ola gelse dil-i mecrūḥa derd-i dilrubādan ḥaẓ
İder ḫaste ne deñlü nā-ümīd olsa devādan ḥaẓ

2 Ġam-ı ʿışḳuñ cihān mülkinde buldum şādmān oldum
Kişi ġurbet diyārında idermiş āşinādan ḥaẓ

3 Ṣafā-yı cām-ı laʿlüñden ne ḥālet kesb ider ṣūfī
Ki ṭabʿ-ı bī-mezāḳ itmez şarāb-ı dil-güşādan ḥaẓ

4 Ġam-ı ʿışḳuñ cihān mülkinde buldum şādmān oldum
Kişi ġurbet diyārında idermiş āşinādan ḥaẓ

5 İlāhī ṭabʿ-ı Bāḳīden rusūm-ı ġayrı maḥv eyle
Ki hergiz ḳalmaya ḳalbinde naḳş-ı māsivādan ḥaẓ

366

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Baḥs̱ itmesün ʿizāruñ ile encümende şemʿ
Ḳanda çerāġ-ı māh-ı şeb-efrūz ḳanda şemʿ

2 Çün ṣubḥ olınca bellü olur yüzü ḳarası
Germ olmasun o ḥüsn ile ey māḥ iñende şemʿ

3 Bād-ı ḫazān irişmedin ir ṣaḥn-ı bāġa kim

365:129b
365/5b hergiz: aṣlā Bak
366:129b

Bezm-i bahāra nergis olupdur çemende şemʿ

4 Olsun çerāġı ruḫlaruñuñ rūşen ey ṣanem
Yaḳduḳca mihr ü māḥ bu dīde-i kühend[e] şemʿ

5 Bāḳī ʿaceb mi şiʿr-i dil-āvīzüñ itseler
Erbāb-ı ʿışḳ cemʿ olıcaḳ encümende şemʿ

367

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Feryāda geldi bülbül-i destān-serā-yı bāġ
Yaʿnī zamān-ı ʿayşdur eyler ṣalā-yı bāġ

2 ʿAyş u ṣafāya ḫāṭırumuz durmayub çeker
[Sünbüller] oldı silsile-i misk-sā-yı bāġ

3 Gerd-i kederden āyīne-i ḳalbi ṣāf u pāk
Gūyā derūn-ı ehl-i ṣafādur feżā-yı bāġ

4 Ṣaçıldı ṣaḥn-ı sebzeye nesrīn-fer ḳıldı
Saḳf-ı sipihre beñzedi ṣaçın serāy-ı bāġ

5 Bāḳī zamān-ı ʿişret ü hengām-ı ʿayşdur
Virmek gerek ne ḥālet ise muḳteżā-yı bāġ

366/4b dīde-i kühend[e]: deyr-i kühende Bak
5a dil-āvīzüñ: dil-efrūzuñ Bak
367:130a
367/2b [sünbüller]:M
2b misk: müşg Bak
4a nesrīn-fer ḳıldı: nesrīn varaḳları Bak
4b saçın: ferş Bak

368

Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilātün Fā‘ilün

1 Sīnesine yaḳmada şem‘-i ruḫuñ şevḳ ile dāġ
Māh-ı enver mihr-i ‘ālem-tābda yaḳar çerāġ

2 Bī-sütūnı gülşen itmiş ḫūn-ı cism-i Kūh-ken
‘Āşıḳa sevdā-yı vaṣl-ı yār ile ṭāġ üsti bāġ

3 Gül gibi ter-dāmene teşbīh iden kimdür seni
Yāsemen gibi cihānda alnuñ açuḳ yüzüñ aġ

4 Māh-ı çarḫ üzre nedür bilmek dilerseñ ol sevād
Yakdı yāre ṣunmaġa devrāñ turunc üstine dāġ

5 Şem‘ veş sūz-ı derūnın ‘arż ider Bāḳī saña
Yana yana ḳalmadı bī-çārenüñ baġrında yaġ

369

Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilātün Fe‘ilün

1 Müje ḫaylin dizer ol ġamze-i fettān ṣaf ṣaf
Gūyiyā cenge durur nīze-güzārāñ ṣaf ṣaf

2 Seni seyr itmek içün reh-güzer-i gülşende
İki cānibde durur serv-i ḫırāmān ṣaf ṣaf

368:130a
369:130a

3 Cāmiʿ içre göre tā kimlere hem-zānūsın
Şekl-i ṣaḳḳāda gezer dīde-i giryān ṣaf ṣaf

4 Gökde efġān iderek ṣanma geçer ḫayl-i küleng
Çekilür kūyuña murġān-ı dil ü cān ṣaf ṣaf

5 Vaṣf-ı ḳaddüñle ḫırām itse ʿilm gibi ḳalem
Leşger-i ṣadrı çeker defter-i dīvān ṣaf ṣaf

6 Kūyuñ eṭrāfına ʿuşşāḳ düzilmiş gūyā
Ḥarem-i Kaʿbede her cānibe erkān ṣaf ṣaf

7 Ehl-i dil derd ü ġamuñ niʿmetine müstaġrıḳ
Dizilürler keremüñ ḫᵛānına mihmān ṣaf ṣaf

8 Leşker-i eşk-i firāvān ile ceng itmek içün
Gönderür mevclerin lücce-i ʿummān ṣaf ṣaf

9 Ḳadrüñi seng-i muṣallāda bilüb ey Bāḳī
Ṭurub el baġlayalar ḳarşuña yārān ṣaf ṣaf

370

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey dürr-i pāk aġzuña nisbet [senüñ] ṣadef
Deryā sevāḥilinde yatur pāre-i ḥazef

370:130b
370/1a [senüñ]: -M.

2 Bahr-i muḥīṭ-i eşküme der dil uzatmasa
Deryā yüzine urmaz idi bād-ı ṣubḥ kef

3 Ḫāḳ-i rehüñden irdi meger ṣubḥ-dem nesīm
Būy-ı ʿabīr ü ʿanber ile ṭoldı her ṭaraf

4 Bir māhdur ki çevresin aldı sitāreler
Bezm-i şarāba gice ʿaceb şevḳ virdi def

5 Eşküm gibi ġamuñla ḳılub terk-i ḫānümān
İtdüm yolıñda varumı çeşmüm gibi telef

6 Esrār keşf[in] etmek içün ṣūfī Bāḳiyā
Başını muraḳḳaʿına çeker nitekim keşef

371

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Şeb-i tārīk görinür gözüme rūz-ı firāḳ
Dūd-ı āhumla meger ṭoldı ser-ā-ser āfāḳ

2 Yine bir ḳaşı hilālüñ sitemi çarḫ gibi
Ḳaddümi itdi kemer ṭāḳātümi eyledi ṭāḳ

3 Ṭutdı ebrūña yüzin mihr-i ʿizāruñla göñül
Ḳıbleye ḳarşu ḳılur ṣanki ṣalāt-ı işrāḳ

3b her: bu Bak
371:130b

4 Merd iseñ her denī mekrine meftūn olma
Er odur kim vire bu pīre-zen-i çarḫa ṭalāḳ

5 Ṭutdı āfāḳı bugün nāleleri Bāḳīnüñ
Yine var ise ʿadū eyledi yārine nifāḳ

372

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilü Feʿilün

1 Kemāl u fażl ile ʿālemde iftiḫārum yoḳ
Melāmet eylese ʿışḳuñ cihānda ʿārum yoḳ

2 Hezār mertebe ʿışḳuñda ġālibem Ḳaysa
Nihāyet ey ṣanem ol deñlü iştihārum yoḳ

3 Ḥużūr-ı pīre yitişdüm egerçi her ḳande
Velī güzelleri sevmekde iḫtiyārum yoḳ

4 Çemende ġonce-dil neye egülsün açılsun
Yanumda sencileyin şūḫ-ı gül-ʿizārum yoḳ

5 ʿAdem diyārına çoḳdan giderdüm ey Bāḳī
Şarāb-ı ʿışḳ ile reftāra iḳtidārum yoḳ

371/4b çarḫ: dehr Bak
5a ṭutdı āfāḳı bugün nāleleri Bāḳīnüñ: Bāḳīnüñ nāle vü zāriyle cihān ṭoldı bugün Bak
372:130b
372/1b cihānda: cihāna Bak
3a ḳande: fende Bak
4a neye: neyle Bak

373

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Sīne mecrūḥ-ı ġam-ı ġurbet ü efkār-ı firāḳ
Dil esīr-i elem-i hecr ü giriftār-ı firāḳ

2 Dīdeden ḳanlu yaşum aḳsa dem-ā-dem ne ʿaceb
Cigerüm yāreledi ḫancer-i āzār-ı firāḳ

3 Gitdi mülk-i ʿademe ḳāfile-i ṣabr [u] sükūn
Ḳarşu ṭutdı yolına meşʿale-i nār-ı firāḳ

4 Şöyle bī-ḳıymet olur ʿāşıḳ-ı miḥnet-zede kim
ʿĀḳıbet hīçe ṣatar ḫᵛāce-i bāzār-ı firāḳ

5 Teşne-leb iki gözi āb-ı viṣālüñ gözedür
Püster-i ġamda yatur Bāḳī-i bīmār-ı firāḳ

374

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Yazdı bahār āyet-i ḥüsnüñ varaḳ varaḳ
Gül muṣḥafından oḳıdı bülbül varaḳ varaḳ

373:131a
373/2b yāreledi: pāreledi Bak
5b püster: pister Bak
374:131a
374/1b varaḳ varaḳ: sebaḳ sebaḳ Bak
2a rāh-ı ġamunda: ʿaşḳuñ yolında Bak
2b ʿaşḳuñ: ġamzeñ Bak
7b sebaḳ sebaḳ: babaḳ babaḳ Bak

2 Rāh-ı ġamuñda bulmadı dil emn ü rāḥatı
Tātār-ı ʿışḳuñ eyledi yaġmā ḳonaḳ ḳonaḳ

3 Yād-ı lebüñle ʿişret içün būstānlara
Allāh çekildi bāde-i gül-gūn ḳabaḳ kabaḳ

4 Dün gice ol ġazāli ḳaçurmuş raḳīb-i seg
İtler gibi aradı bulınca yataḳ yataḳ

5 Ḳaddüñ nihāli ruḫlaruñ ālī gerek bize
Gül deste deste tāze fidānlar ḳucaḳ ḳucaḳ

6 Mesken dutalı ol ḫam-ı ebrūda çeşm[-i yār]
Āşūb u fitne gizlenür oldı bucaḳ bucaḳ

7 Bāḳī işigi ḫākine düşmiş niyāz ider
Miskin fütāde ʿāşıḳ-ı bī-dil sebaḳ sebak

375

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Giceler kāküli sevdāsı ile dildāruñ
Ḥadd-i pāyānı mı var dūr u dırāz efkāruñ

2 ʿĀşıḳuñ āh u enīn olsaʿaceb mi kārı
Nāle vü zār olur eglenceleri bīmāruñ

3 Nev-bahār oldı yine geldi cünūn eyyāmı
Ṭaḳdı zencīrleri bād-ı bahār enhāruñ

375:131a
375/3b zencīrleri: zencīrlerin Bak
6a ṭamlamaḳ: ṭamlamaġ Bak

4 Gülşene nergis ü gül ḫayli leṭāfet virdi
Şimdi açıldı daḫi yüzi gözi gülzāruñ

5 Mā’īl olmaz gül ü şimşād [u] çemen seyrine dil
Görüben gülşen-i ḥüsnüñde ḳad u ruḫsāruñ

6 Jāleler ṭamlamaḳ ister gül ü terden gūyā
Görinen dürr-i bünāgüşı degüldür yāruñ

7 Bāḳiyā söyle lebi yādına rengīn ġazeli
Demidür nūş-ı meyüñ mevsīmidür eşʿāruñ

376

Mefāʿilün Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Çerāġ-ı ḥüsni ışıḳdur o mehveşüñ girçek
Dehān-ı teng-i dil-āvizi bir güzel kūçek

2 Ḫadeng-i āhumuñ eflāke seyr ider güzerin
Ḥicābı şöyle çeker yirlere geçer nāvek

3 Piyāle düşmez elümden hemīşe lāle-sıfat
Şirār-ı nār-ı ġamuñdan tutuşdı yandı yürek

4 Raḳīb yanını tenhā ḳomaz ol āhūnuñ
Geçer hemān oturur ḳarşusında āh o köpek

5 S̱ebāt-ı dehre ṭayanmaḳ olurdı ey Bāḳī
Duraydı ʿahdine ʿālemde dönmeyeydi felek

377

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Dil-rübālarla ʿaceb kes̱reti var her yoluñ
Gicemez ḫūblarından göñül İstanbūluñ

376:131b
376/5b duraydı: ṭuraydı Bak
377:131b

2 Nice olur ṭaġlaruñ işler ise ey abdāl
Çürimiş rāh-ı maḥabbetde bir iki pūluñ

3 Devr-i ġamzeñde senüñ kimesne ḫancer çekmez
Boynıma alurın ey şūḫ-ı dilārā ḳoluñ

4 Ḳad-i bālāña göre şīve-i reftār gerek
Ey ṣanavber bize ʿarż itme iñende ṭūluñ

5 Añlamaz dehr-i denī merdüm-i dānā ḳadrin
Bāḳiyā minnetini çekmiyelim her gülüñ

378

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Hem-dem olaldan bizümle sen gül-i nāzik-beden
Ey lebi gonca gözine olduḳ aġyāruñ diken

2 Luṭf idüb aġyāre öpdürme elüñ ḫātem gibi
Ḳanḳı taş ḳatı ise ursun başına sīm-ten

3 Būstānda dik gelürmiş ḳāmet-i şimşāduña
Cānı var ise ṭaşra çıḳsun bir ḳadem serv-i çemen

4 Caʿd-ı zülfüñ gibi bükdi ʿāşıḳ miskin-belin
Boynuña ḳol ṣalduġunça ṭurre-i ʿanber-şiken

5 Ser-te-ser diller ḥıṣārın yaḳdı Ṭūba-i ġabġabuñ
Sırça göñlüm gibi aña niçe doysun bir beden

6 Öldürür ġam ʿāşıḳı ger bir nefes āh itmese
Nāle ḳılmasun benüm rūḥum ya ölsün mü seven

377/1a dilrubālarla ʿaceb kes̱reti var her yoluñ: serv-ḳāmetler iki yanın alurlar yoluñ Bak

1b Giçemez ḫūblarından göñül: rāh-ı gül-zāre döner yolları Bak

2a nice olur: nic'olur Bak

2b rāh: nerd Bak

378:131b

7 Aṭlas-ı çarḫuñ laṭīf-i māha ṣūret virmedi
Barışaldan yāre şol altūn beneklü nīm-ten

379

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 ʿĪd-i vaṣlına nigāruñ beni ḳurbān eyleñ
Bir gedāyım ʿadem iḳlīmine sulṭāñ eyleñ

2 Ġam-ı hecr ile ölürsem serimüñ kāsesini
Ser-i kūyunda sifāl-i seg-i cānān eyleñ

3 Üstüḫ͏ᵛānumla ḳonuḳlañ işigi itlerini
O bahaneyle beni kūyına mihmān eyleñ

4 Gözlerümden aḳduñ ḳanlu ciger-pārelerin
Dāġ u ṣaḥrāyı dolu lāle-i nuʿmān eyleñ

5 ʿIşḳuñuñ luncuna vīrāne imiş miskin olan
Ey ġam u ġuṣṣa dil-i Ḥāfıẓı vīrān eyleñ

380

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Seni sevdüm belā vü derd ü miḥnet iḫtiyār itdüm
Geyüb şāl u ʿabāyı faḳr u ẕillet iḫtiyār itdüm

2 Ben ol ḳaṭʿ-ı taʿalluḳ eylemiş abdālum ki
Unutdum şehr-i yārı dār-ı ġurbet iḫtiyār itdüm

3 Ben ol ḫākister olmuş bir belālu bülbülem ey gül
Ḳanāʿat gülşeninde ḫār-ı ḥasret iḫtiyār itdüm

4 Ḳabā vü tācı terk itdüm maḥabbet ḫānḳāhında
Serīr-i sırr-ı ʿışḳam genc-i ʿuzlet iḫtiyār itdüm

379:132a
380:132a

5 Tecerrüd ʿāleminde bir Mesīḥā-meşrebüm Ṣādıḳ
Ḳoyub zevḳ-i viṣāl-i yāri fürḳat iḫtiyār itdüm

381

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ol Süleymān zamānuñ laʿl-i gevher yaşına
Kendini nisbet idermiş ḫātemüñ ṭāş başına

2 Şehr içinde bir maġīle gösterür eller dilā
Beñzeyelden māḥ-ı nev ol meh-liḳānuñ ḳaşuna

3 Çeşm-i ḫūn-ālūdum içre ʿaks-i ḫāl-i ʿārıżuñ
Ṣanki bir ṭıfl-ı Ḥabeşdür şimdi girdi yaşına

4 Ey sütūn-ı ġamda göñlüm tīşe-i hicrānken
Duymadı Ferhādveş ṭoḳınmayınca başına

5 Devletinde Ṣādıḳā ol zer-ger-i sīmīnüñ
Geydi ḫātemler yine laʿlīn ḳabālar ṭaşına

382[*]

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 N'ider ol çeşm-i Tātārum ṭutub tīr-i kemān elde
Garaż tārāc-ı cān ise anı bilsün hemān elde

2 Ne ḫoşdur seyr-i bāġ itmek nigār-ı lāle-ruḫları
Ḫuṣūṣā ola anda şarāb-ı erġavān elde

3 Leb-i laʿlüñle hem-reng olduġıniçün bāde-i ḥamrā
Aña hürmet idüb her dem ṭutar pīr-i cüvān elde

4 Göñül murġın şikār itmiş yaturken ol ḳara gözlü
N'ider ol çeşm-i ṣayyāduñ ṭutub cānā sitār elde

381:132a
382:132b
[*] Avn'de bulunamadı.

5 Süvār-ı ʿarṣa-i naẓm-ı belāgat olduñ ey ʿAvnī
Yüri meydāna ġam çekme biḥamdillāh ʿinān elde

383

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ḥarāmīveş gözüñ niçün ṭutar tīr ü kemān elde
Metāʿ-ı cān ise maḳṣūd anı bilsün hemān elde

2 Seni nūş eylesün diyü müdām ey lāle-ruḫ güller
Ṭutar zerrīn ḳadeḥlerle şarāb-ı erġavān elde

3 Niçün raḳṣ itmeyem ṣūfī girüb bir ḫalḳa-i ẕikre
Ḫuṣūṣā kim ola dest-i nigār-ı dilsitān elde

4 Derāġūş itmege zerrīn kemer-bendüñ seni bir kez
Faḳīrāne nesi var ise itmiş dermiyān elde

5 Serāġāz eyle ey muṭrib bu şiʿri tā ki gūş itsün
Mücevher cām ṭutduḳca o şāh-ı kāmrān elde

6 Ḥasūd-ı naẓmuñ olmazdı ser-efgende eger Ẕihnī
Bu elmās-ı süḫan olmasa tīġ-i zer-nişān elde

384

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Hümāveş yüksek uçar şāhbāzum baña meyl itmez
Dirīg ol ḳad-i Ṭūbā'ya elim yitmez gücüm yitmez

2 Görüb germiyyet-i sūz-ı derūnum pejm olur ḳalbi
Beni gördükce anuñçün o şeh yāy-ı ḳaşların catmaz

3 ʿİzāruñla cebīnüñ vaṣf idüb dil nāle ḳılduḳca
Hezārān ʿandelibi lāl ider ṭūṭī söylemez

383:132b
384:132b

4 Mürüvvet ḳıl benüm eşküme raḥm eyle a sulṭānum
Serīr-i maʿrifet sürūrları maẓlūmı aġlatmaz

5 Cihānuñ yükrügüñ menzil ol durma ey ʿUlvī
Semendī ṭabʿuña rāh-ı fenāda kimseler yetmez

385 *

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Muṣaffā eyle dil levḥin bugün nūr-ı tecellādan
Cemālin göstere cānā ki mir´āt-ı tecellādan

2 Bugün her kim görür yārin gören anlar durur yārın
Ne bilsün anda dildārın olanlar bunda iʿtimādın

3 Naẓargāh-ı Ḫudādur dil deli ṣanmañ cüdādur dil
Uçar mis̱l-i hümādur dil geçer ʿarş-ı muʿallādan

4 Degülsün lāyıḳ cānān seni çün naḳş ide ḥayrān
Gel ey Mecnūn-ı ser-gerdān ḫaber-dār ol bu Leylādan

5 Nedendür ʿilmüʿl-esmā ne sırdur leyletüʿl-esrā
Meẓāhirdür ḳamu eşyā ḫaber vir bu muʿammādan

6 Ḫayālī pes ʿayān itgil bu esrārı nihān itgil
Mekānuñ lā-mekān itgil cevāb alġıl müsemmādan

386 *

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Terk-i cān iden olur cānāneye ol dem yaḳīn
Bil ki cān terkin iden görür anı ʿaynüʿl-yaḳīn

2 Gerçi ḥaḳdur yirde gökde her ne itse kāināt
Ġayr olur ammā ne terkīb olsa sende ol mübīn

385:132b
* HyD'de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.
386:133a
* HyD'de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

3 Çün tecelliyātına yoḳdur nihāyet ṣāniʿ üñ
Durma dürüş yir arada ḳalma saʿ y eyle hemīn

4 Anı ol görür hemān anı anuñla göregör
Her cihetden ister iseñ görmek anı ey mübīn

5 İntihāsı çün tahayyürdür kemāli adımuñ
Rabb-i ẕidnī ḥayreten didi güzīn-i mürselīn

6 Baḥr-i bī-pāyān durur yoḳdur nihāyet ḳaʿ rına
Degmedür miskīn Ḫayālī eylese dāyim enīn

387

Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilātün Fāʿ ilün

1 Tā muʿ anber kākülüñ ḫurşīde ṣalmışdur kemend
Baġlamışdur boynına zencīr-i zülfüñ bende bend

2 Ḳadd-i dil-cūyuñ nihālin gördi çün gülzārda
Ṭurdı ayaġ üstine taʿ ẓīm ider serv-i bülend

3 Pāyimāl oldum yoluñda buldı ey çāpük-süvār
Kim bu ben āzādenüñ üstine sürmezmiş semend

4 ʿ Anber-efşān zülfüñe irmek diler cānā göñül
Allāh Allāh ne özün sevdāya düşmüş derdmend

5 Ey Selīmī ḥadd-i sevdāsından anuñ baş çeken
Yārelensün tīġ-i muḫatla ḳalem-teg bend bend

388

Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilātün Feʿ ilün

1 Gül gül itdi yine sāḳī ruḫ-ı cānānı şarāb
Bülbül itdi ḳamu meclisdeki yārānı şarāb

387:133a
388:133a

2 Tāzelerdi ṭolu yaġdurmasalar meclisde
ʿÖmrümüz ḥāṣılın āhestece bārānı şarāb

3 Sāḳiyā durma hilāl-i ḳadeḥi devr itdür
Rūz-ı ʿīd oldı yine erdi Ḫudā'dan şarāb

4 Yanuma uġramaz oldı göñül ey pīr-i muġān
Yine ġāyetde levend itdi bu oġlanı şarāb

5 Devr içinde nice ārām ideyin sensüz kim
Baña rām eyledi ol āfet-i devrān-ı şarāb

6 Leblerüñden senüñ ey yār eger ḳaṭrece yār
İrse deryāya iderdi ḳamu ʿummānı şarāb

7 ʿĀşıḳuñ bezm-i belāda nesi var ola şehā
Cigeri pāre kebāb u gözinüñ ḳanı şarāb

8 Ḥayretī būse-i laʿlüñe ne var cān virse
Sāḳiyā şāʿir olanuñ çün olur cānı şarāb

389 *

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey göñül dīde-i taḥḳīḳ ile āşināya baḳ
Keṡret-i ṣūretde vahdet gösteren maʿnāya baḳ

2 Bilmek isterseñ kelāmuʿllāh-ı nāṭıḳ şerḥini
Ādemüñ vechinde metn-i ʿallameʿl-esmāya baḳ

3 Cān gözin māzāġ kuḥlundan mukeḥḥal eyleyüb
Ṣūret-i Ḥaḳ görmek isterseñ ruḫ-ı zībāya baḳ

4 Bulmaḳ isterseñ Mesīḥā-teg dem-i rūḥuʿl-ḳuds
Ḥıżr-ı vaḳt ol cām-ı cemde bāde-i ḥamrāya baḳ

388/3b Ḫudā'dan: devrān-ı Hay
389:133b
* Sür'de bulunamadı. Sürūrī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

5 İctinān eyler ruḫ-ı insān-ı kāmilden faḳīh
Görebilmez ṣūret-i Raḥmānı ol aʿmāya baḳ

6 Ey Sürūrī āşiyān-ı ʿarşa pervāz eyleyüb
Ḳalʿa-i ḳāf-ı ḳademden menzil-i ʿanḳāya baḳ

390*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bī-sütūn dağında berg-i lāle-i ḥamrāya baḳ
Perdeḥā-yı dīde-i Ferhād ġam-ı fersāya baḳ

2 Gösterür kuḥl-ı cevāhir ḥoḳkasından lāle kim
Laʿl-i terden sürmedān-ı nergis-i şehlāya baḳ

3 Dāmen-i berḳ-i bahārīde naẓar ḳıl lāleye
Penbe-i pür-ḫūn-ı dāġ-ı sīne-i ṣaḥrāya baḳ

4 Ger çemende lāle evrāḳında görseñ dāġ-ı ġam
Fīʿl-mes̱el gökde şafaḳ içre ṭutulmuş aya baḳ

5 Ġonçe-i lāle sevād-ı dāġ-ı ʿışḳ eyler nihān
Nāfe-i müşg üzre çulġanmış ḳızıl vālāya baḳ

6 Lāle-gūn mey ṣunsa sāḳī sāʿid-i simīnler
Şuʿle-i *ennī enallāh*[32] *u yed-i beyżā*ya baḳ

7 Ey Sürūrī lāle-zār-ı ʿömre yoḳdur iʿtibār
Bāde-i gül-reng içüb bir ṣūret-i zībāya baḳ

390:133b

* Sür'de bulunamadı. Sürūrī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

[32] "Musa, ateşin yanına gelince, o mübarek yerdeki vadinin sağ tarafındaki ağaçtan şöyle seslenildi: 'Ey Musa! Şüphesiz ben, evet, ben alemlerin Rabbi olan Allah'ım." Kasas (28/30)

391 *

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey göñül baş ḳoşmagil ol çeşm ol ebrū ile
Ebsem ol sevdāya düşme fitne-i cāẕū ile

2 Murġ-ı cān pervāz iderken āşiyān-ı ʿarşda
Bendeyem ol zülfe kim bend eyledi bir mūy ile

3 Bir Moġol-Çīn gözlü Türküñ sevdāsındayın
Nāfe-teg ṭaġlarda baġrum yaḳaram āhū ile

4 Ey göñül ʿāşıḳlıġı ḫūy ideliden bellüsin
Ḳande varduñ kim melāmet olmaduñ ol ḫūy ile

5 Ey Sürūrī zülfini ṭutmaḳ müyesser olmadı
Gerçi kim ʿömr-i ʿazīzüm geçdi bu ḳayġu ile

392

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrine ṣādıḳ görür misin

2 Dīdār-ı yāre baḳmaġa bīdār olur mı hīc
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

3 Dolu ḳabaḳ ḳucakda ayaḳ elde bir ġarıḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

4 Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūn-ı ḳāle muṭābıḳ görür misin

391:134a

* Sür'de bulunamadı. Sürūrī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

392:134a

392/ 2a bīdār: ʿāşıḳ Kat

4b muṭābıḳ: muvāfıḳ Kat

5 Ġayre vefā cefā mı sezā-vār olan bize
Anı Ḳabūlī bendeñe lāyıḳ görür misin

393

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Berātı ḥüsnüñüñ ebrūlaruñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿunvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

2 Tebessüm ḳıl didikce gülmenüñ de vaḳti var deyr-dek
Bahār irdi gülistān oldı ʿalem gül zamānıdur

3 Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādī-i ʿışḳa
N'ola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı s̱ānīdür

4 Terāḳī naʿralardur ḳalʿa-i āteş-feşān sīnem
Çıḳar ḳapuñda her şeb dūd-ı āhum āsumānīdür

5 Belüñ ẕikr itmeden ḫālī degül gūyā ki rūḥıdur
Bir naẓm-ı āb-dār ile Ḳabūlī yār-vānīdür

394

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Yār içre imiş heb bu ḳadar durma oturma
Şimdengirü ey serv-i çemen durma oturma

2 Utanduġı yiter gül yāruñ yañaġından
Ey bād-ı seher sende varub yüzüme durma

5a cefā mı sezā-vār: cefā-yı sezā-vār Kat
393:134a
393/ 1a ebrūlaruñ: ol ebrūlar Kat
393/ 4. beyit: - Kab
5. beyit: -Kab
394:134a
394/ 2a gül yāruñ yanaġından: güle ol ġonca-dehenden Kat
2b bād-ı seḥer: bād-ı ṣabā Kat

3 Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdu[r] ezelden
Ey ruḫları gül anı bize katı uçurma

4 Berātīce berg varsa yanında nigāruñ
Var ulıvlanub gezme gel aġyār ḳudurma

5 Ṣayd itmege ol gözleri şehbāzı Ḳabūlī
Murġ-ı dili vird[üm] ḳafes-i tenden uçurma

395

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Sāḳī piyāle ṣun ki getürdi ayaġı di
Geldi ḳadem getürdi bihān-ı ḫucesteyi

2 Yir yir disün ḥabāb-ı mey-i lāle-gūn saña
Kim niçe yıl var idi niçe biñ külāhuñı

3 Bād-ı ṣabā Mesīḥ-ṣıfat dirilür yine
İtdi bahār-ı mürdelerin bir nefesde ḥayy

4 Girdi semāʿa serv-i sehī Mevlevī gibi
Gül-bāng idince bülbül-i şūrīde hemçūni

5 Her nükte kim Maḳālī lebüñden beyān ider
Ḥālet virür ṭabīʿata mānend-i cām-ı mey

396

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Ḥālüñ olduysa ġuṣṣadan düşvār
Mey-i nābuñ ayaġına düş var

2 Dem-be-dem göñlüne girer ġamzeñ
Aña cān virmesün mi ʿāşıḳ-ı zār

395:134b
396:134b

3 Beñzemez dişlerüñe bir dāne
Ṣatmasun kendüyi dürr-i şeh-vār

4 Dilleri baġlamaġa yüz ṭutdı
Ruḫı üstünde zülf-i ʿanber-i yār

5 Bu Nihānī ḥarāretin ḫalḳa
Sūz-ı eşʿārıdur ider işʿār

397

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Göñül şemʿ-i ruḫuñ pervānesidür
Düşüb ol şemʿa bir gün yanesidür

2 Ben andan berü şād olmam ki göñlüm
Senüñ ʿışḳuñ ġamınuñ ḫānesidür

3 Ezelden nūş iden ʿışḳuñ ümīdin
Henūz ol cürʿanuñ mestānesidür

4 Senüñ ʿışḳuñ durur bir genc-i maḫfī
Benüm sīnem anuñ vīrānesidür

5 Bu besdür dūşına kim diyeler
Bu ol gül yüzlünüñ dīvānesidür

398 *

Müstefʿilün Feʿūlün Müstefʿilün Feʿūlün

1 Bir kenz durur ḳanāʿat yokdur anuñ fenāsı
Dil bir metāʿa virme kim olmaya beḳāsı

2 Her nākes ü ḫasīse yüzüñ sürüyü varma
Yüzüñ ṣuyına degmez çün kim anuñ ʿaṭāsı

397:134b
398:135a
* HyD'de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

3 Nān-ı vücūh ḳanāʿat eyle getürme minnet
Şāhından ise dehrüñ yegdür anuñ gedāsı

4 İste ne ise Ḥaḳ’dan getürme cevr-i ḫalḳı
Çün cümle bī-nevānuñ andan durur nevāsı

5 Minnet bugün götürme bir iki gün Ḫayālī
Olma ṣaḳın cihānda ol yār-ı mübtelāsı

399 [*]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Her kimüñle ʿişret itdüm ʿāḳıbet virdi ṣudāʿ
Nefret itdüm anuñçün cümleden itdüm dāvaʿ

2 Sırruñı fāş itme maḥrem ḳılma her şaḫışı saña
Her nice yārum dise ṣaḳın sözin itme semāʿ

3 Rāḥat olmaḳ ister iseñ bu sözüm gūşuñda tut
Ḳılmaġıl māl u menālüñ cemʿine hergiz nizāʿ

4 Ger saña el virse dünyā ḳovulub olma feriḥ
Niçe senüñ gibiye ḥīle idüb virmiş ḫıdāʿ

5 Virmegil bād-ı hevāya Ḫaḳḳa virgil göñlüñi
İster iseñ ey Ḫayālī ʿömrüñi olmaya żā[y]ʿ

400 [*]

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 İster iseñ rāhat olmaḳ itme ḫalḳ ile ḫilāf
Nefsüñi öldür anuñla eylegil dāyim maṣāff

2 Ḳomaġıl sende taʿalluḳ muṭlak u āzāde ol
Şişeyin daḫī ḳovalma eyleme lāf u güzāf

399:135a
[*] HyD’de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.
400:135a
[*] HyD’de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

3 Genc-i hevā ile hevesden ḳomaġıl sende es̱er
İsteseñ sen daḫi olmaḳ bende-i ʿīd-i menāf

4 Her cihetden münḳaṭıʿ olduġıdur Kaʿbe şerīf
Anuñçün her ṭarafdan anı eylerler ṭavāf

5 Her kişi birdür dile olmuş cihānda mübtelā
Ey Ḫayālī ṣanma ʿālemde ola kimse muʿāf

401 *

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Göñül bilmem neden olduñ hırāsān
Cihānuñ terki oldı saña āsān

2 Uṣanduñ gibi bu dār-ı fenadan
Beḳā dārına olduñ şöyle pirān

3 Ne deñlü kim çekersüñ bunda miḥnet
Oradadur refāhiyyet firāvān

4 Göñül pervāz idüb açduñ per ü bāl
Nedür ʿazmüñ ne yiredür bu cevelān

5 Burada rāhat olmaḳ ki ḫaṭādur
Çü miḥnet-ḫāne didi faḫr-ı insān

6 Uṣanduñ çün Hayālī bu cihāndan
Vaṭanuñ özleyüb ṣabr itme bir ān

402 *

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Düşeli sevdā-yı cānāne göñül ḥayrāndur
Bir ʿaceb sevdādur ol kim baḥr-i bī-pāyāndur

401:135a
* HyD’de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.
402:135b
* HyD’de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

2 Dil esīr-i zülfüñ olaldan nigārā bu göñül
Gāh perīşān gāh cemʿ ü kāh ser-gerdāndur

3 ʿĀşıḳ olmaz çoḳ belā vü derd ü miḥnet çekmiyen
Çoḳdur anuñ müşkilātı ṣanma kim āsāndur

4 Her heves ehli olımaz kūy-ı cānāne yaḳın
Ārzūyı ile irem diyen iñen nādāndur

5 Yüz çevürme ey Ḫayālī göricek derd-i miḥen
Zād-ı rāh-ı yāre çün kim derd-i bī-pāyāndur

403 *

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Kūy-ı cānāne benümle kimse hem-rāh olımaz
Anuñçün il ḳamu ḥālümden āgāh olımaz

2 Māsivādan geçmiyenler Aḥmed-i Muḫtārveş
Pādişāh-ı dehr olursa bende-i şāḥ olımaz

3 Rāhat-ı tenden geçüb derd ü belāyı çekmiyen
Bende-i muḳbil olub maḳbūl-ı dergāḥ olımaz

4 Āh u feryād ile ile āfāḳa ṣadālar ṣalmıyan
Bir nefes ol hem-dem-i āh-ı seḥergāh olımaz

5 Ey Ḫayālī ḳahr u luṭf-ı vaṣl-ı hecri bilmiyen
Muḳtedā-yı dīn olur hem-rāh-ı gümrāḥ olımaz

404

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Nakd-i cān ile kim aldı laʿl-i cānānı dürüst
Şübhesiz aradı buldı derde dermānı dürüst

403:135b
* HyD’de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.
404:135b

2 Her ki ʿāşıḳdur bilür ʿālemde derdüñ ḳıymetin
Virseler virmez ḳamu Īrān u Tūranı dürüst

3 Pertev-i ḥüsnüñle cānā dil münevver eyliyen
Bir naẓar baḳmaz göre ḫūrşīd-i raḫşānı dürüst

4 Şuʿle virdi metn-i ḥüsnüñde senüñ nūr āyeti
Geldi ḫaṭṭuñ yazdı tefsīr eyledi anı dürüst

5 Görmedi gülşende bir gül ʿārıż-ı dilber gibi
Bu Muḥibbī aradı cümle gülistānı dürüst

405

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gül yüzüñ vaṣfında bülbül ḳılsa elḫānı dürüst
Bāġda bir ġoncenüñ ḳalmaz girībānı dürüst

2 Dilberüñ ʿahdi bütün ammā vefāsı süst olur
ʿĀşıḳuñ göñli şikeste ʿahd-i peymānı dürüst

3 Cevşen-i pūlād-ı çarḫı çāk çāḳ itdüm velī
Tīg-i āteş-bārumuñ şemşīr-i bürrānı dürüst

4 Āteş-i sūz-ı firāḳuñ bir ḥarāret virdi kim
Nūş ider bir demde dil deryā-yı ʿummānı dürüst

5 Bāḳiyā fennüñde ṭutmaz kimse noḳṣānuñ senüñ
Ḥamdüliʿllāḥ ṭabʿ mevzūn ʿaḳl mīzānı dürüst

406

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḥal idenler ser-i naẓm-ı şāh-ı devrānı dürüst
Fehm idenler manṭıḳuʿt-ṭayr-ı Süleymānı dürüst

404/2a ʿālemde: elbette Muh
405:136a
406:136a

2 Ol meḥāsinle o ruḫsārı ġanīmet bilmiyen
Gitmesün Ḳurān ile olmasun īmāñı dürüst

3 İdemez bülbül bahāristān-ı ḥüsni vaṣfını
Ezber oḳur gerçi bostān-ı gülistānı dürüst

4 Ben daḫi erbāb-ı dīvāndan olurdum Fevriyā
Şāḥ-ı dehrüñ ben ḳuluna degse dīvānı dürüst

5 Yā İlāhī şāh-ı dehri dāimā taʿẓīm ḳıl
Çünki tekrīm itdi erbāb-ı ʿirfānı dürüst

407

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Murġ-ı dil cān virdi yāruñ ʿārıż-ı gül-fāmına
Cāme-i surḫ elimden gülşende gül-endāmına

2 Gül degül peydā olan ṣaḥn-ı cerīm-i baġda
Yılda bir sikke çıḳar şāh-ı bahāruñ nāmına

3 Kāse-i çeşmüm ki pürdür eşk-i ḫūn-ālūd ile
Seng-i ṭaʿn atar Cemüñ cām-ı sürūr-encāmına

4 Çift olub ḥūr ile zāhid var şarāb-ı kevs̱er ic
Tek hemān ṭaʿn itme devrüñ rind-i derd-āşāmına

5 Çeşm-i sāḳīden gözi gitmez ḥabābuñ Ḫātemī
Göz diker mey-ḫāredür bezm ehlinüñ bādemine

408

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Seyr-i pehlū itmege girmiş vefā ḥammāmına
Baḳ ʿadū-yı nā-tırāşuñ dostlar endāmına

407:136a
408:136a

2 Rūşen oldı bezmimüz çün geldi meydāne şarāb
Ḳaṣr-ı şevḳuñ sāḳiyā ḫūrşīd doġdı cāmına

3 Bāde-i merg ile bī-ḥūş oldı geçdi kendüden
Cem bu devrüñ dönmeyüb cām-ı belā encāmına

4 Ṣanma encümdür şeb-i ʿişretde ḫaddüñ şavḳına
Bir nice güller yetişdirdüm sipihrüñ bāmına

5 Ey Mis̱ālī ḫaṭṭ-ı yāḳutun tırāş idüb o şāh
Laʿl ḳaşlu bir mihr ḳızdırdı kendü nāmına

409

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Baḳmaġa ḳaṣrında ʿüryān ol mehüñ endāmına
Āfitābı ḳapudan ḳovduḳca geldi yanıma

2 Olalı mīr-livā-yı mülk-i ġam ṣanma hilāl
Oldı hem-ser āhımuñ sancağı çarḫuñ bāmına

3 Dilde mihrin naḳş idüb her dilber-i pūlād-ı dil
Sikke ḳızdı ol şeh-i ḥüsn-i bahānuñ nāmına

4 Güzellik olsa duḫter-rez seyrine laʿlüñ ḳoyub
Ben bu derdüñ baḳmayam cām-ı sürūr-encāmına

5 Nāle eyler cism-i lāġarda ʿIzārī cān-zār
Bir megesdür düşdi gūyā ʿandelībüñ dāmına

410

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Beñzerem derd-i şehüñ ḳaṣr-ı zümürrüd-fāmına
Āsmān döndi naẓar idince anuñ bāmına

409:136b
410:136b

2 Cām-ı eyvānuñ ḥarāretler çeker ḫurşīdden
Baḳduġınca her gün andan sen şehüñ endāmına

3 Olalı ʿāşıḳ sipāh-ı eşk ile sulṭān-ı ʿışḳ
Dūd-ı āhı çekdi ṭuġrā-nuh felek aḥkamına

4 İki ʿālemde geçer bir ḳaṭresin nūş eyliyen
Sāḳiyā ʿālemde ʿışḳ olsun maḥabbet ḥāmına

5 Ey Nihālī göñlüme ḫoş geldügiçün dem-be-dem
Zaḫm-ı sīnem göz diker peykānları bādāmına

411

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Düşeli göñlüm ḫarābātuñ mey-i gül-fāmına
İʿtibārum yoḳ Cemüñ cām-ı sürūr-encāmına

2 Cürʿasın nūş eyliyenler mest-i bī-ḫoş oldılar
Bilmezem sāḳī ne ḳatduñ bezm-i ʿışḳuñ cāmına

3 Pend kār itmez ferāġat eyle zāyīd söyleme
Zāhidā kūy-ı ḫarābuñ rind-i derd-āşāmına

4 Yā İlāhī tek hemān hicrān-ı cān olmasun
Rūzgāruñ rāżīyem bu miḥnet-i ālāmına

5 Kendü şeklin bile yonmuş Ḫüsrevā Şīrīn ile
Baḳ şu Ferhādum diyen dīvanenüñ endāmına

412

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Her ḳaçan nāz eylese ol serv-i āzādum benüm
Sīneden ḳaçmaḳ diler rūḥ-ı ferahşādum benüm

411:136b
412:137a

2 Bunca gündür kūh-ı ġamda lāleveş ḳan aġlaram
Dimez ol şīrin-dehen ḥālüñ ne Ferhādum benüm

3 Ben ḳula raḥm it dimekden aġzum egildi şehā
Ḳılmaduñ bir gün neẓāre ey perī-zādum benüm

4 ʿIşḳ-ı Ferhād ile Mecnūnu n'ola yād eylesem
Kim biri şeyḫüm ʿazīzüm biri üstādum benüm

5 Gün gibi ʿālemde olaydum Ḫayālī nām-dār
Bir gün ol ġonca-dehen yād eylese adum benüm

413

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gerçi bülbüldür fiġān itmekde üstādum benüm
Lebüñ başmışdur anı ey ġonca feryādum benüm

2 Şol ḳadar seyr eyledüm ʿışḳuñ beyābānında kim
Kendü şehrümde bilür bir kimse yoḳ adum benüm

3 Gördügünce ʿāşıḳ-ı dil-ḫastesin durmaz ḳaçar
Ādem olmaḳdan ḳalıpdur ol perī-zādum benüm

4 Şol ḳadar seng-i sitem urduñ dil-i mecrūḥuma
Döymeye ṭaşdan demürden olsa bünyadum benüm

5 Pīr olası nev-cüvānuñ ḳoma elden ḳaddüni
Ṭoġru yoldur ey Fiġānī saña irşādum benüm

412/2a gündür: demler HyD
3a şehā: sana HyD
413:137a
413/ 1b lebüñ: şimdi Fig
5a ḳaddüni: dāmenüñ Fig
5b yoldur: sözdür Fig

414

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün

1 Sūzum sirāyet itse Mecnūn-ı nā-murāda
Ḳuşlar kebāb olaydı başındaki yuvada

2 Naṭʿ-ı zemīnde oldum ferzānesi cihānuñ
Ferzīn olur öñünde süre süre piyāde

3 [N]'itdügüni cihānuñ fehm it ḥabāb-ı meyden
Yazmış bu nükteyi Cem cām-ı cihān-şāde

4 Zühhāda künc-i mescid mesken baña ḫarābāt
Taḳdīr böyle kılmış nem var benüm arada

5 Bir yāyını çekipdür ʿışḳuñ Ḫayāli ey meh
Kim aña nisbet oldı ḳavs-ı ḳūzaḥ kepāde

415

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Kendümi eylemezem zīr-i cefā-yı her dūn
Başum üstünde degirmen yürüdürse gerdūn

2 Kūhken beñzemedi baña yabānlarda gezer
ʿIşḳ vādīlerini bir pāre duymuş Mecnūn

3 Eşk-i pür-ḫānuma teşbīh ideliden günden
ʿĀlemüñ pullarınuñ çıḳdı gözüñden Ceyḥūn

4 Zülfi sevdāsına boyın urur iseñ yāruñ
Dil-i dīvāne benüm boynıma zencīr-i cünūn

5 Şerm-sār eylemese sīm-i sirişk ü ruḥ-ı zerd
Ḫacletinden yire geçmezdi ʿIzārī Ḳārūn

414:137a
415:137a

416

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Bir bī-kesem ki ḥālüme maḥrem bulunmadı
Ḳanlu yaşum gibi baña hem-dem bulunmadı

2 Dārüʿş-şifā-i ʿālemi geşt eyleyüb dirīġ
Ölmekden özge yāreme merhem bulunmadı

3 Bir bezm-i bī-ṣafāya götürdüñ felek bizi
Bāde dögündi cām tehī Cem bulunmadı

4 Mīr ü gedā faḳīr u ġanī hep esīr-i māl
Hic kimsede[n] nişāne-i ḫātem bulunmadı

5 Ḫālik yanında almaya Firdevsi ḥabbeye
Ādem gibi cihānda bir ādem bulunmadı

6 ʿUlvī götürdi cānını toḥfe ḳabūl ḳıl
ʿArż olmaġa ḥużūruña nesnem bulunmadı

417

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey göñül iller gehī bayrām iderler geh dügün
Sīneye bir yir dögün ḳo sende ṭaşlarla dögün

2 Aldayub biñ cān ile bir būseñi alsam gerek
Ey lebi ġonce yüzi gül var yüri sen de o gün

3 Göñlümüñ āyīnesi ṣanduḳca senüñ hecrüñe
Bir naẓarla ol gözi fettān anı ider bütün

4 Hey begüm farżā ki öldürdüñ bugün ʿāşıḳları
Hic añar mısın peşīmān olmaġı yārınki gün

416:137b
416/ 4a mīr: bay Ulv
416/ 6b olmaġa: etmege Ulv
417:137b

5 ʿIşḳ meydānında Ferhād ile Mecnūn evvelā
Cān u bāş oynadı gitdi şimdi yeridür oyun

6 Zülf-i şeb-dīz ile ḳoşdum eşk-i gül-gūnum
Āhum eşkümden yaña olur ider aña özün

7 Ġamzeñüñ cellādına ben bildigüm İsḥāḳ ise
Ḳarşu varub boynunı ṭutmaḳ degül mi ten boyun

418

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Yā Rab rıżā-ı cūduñı ḳıl reh-nümā baña
Göster o şāh-rāhı ki varur saña baña

2 Yād eyle benden ol şeyi kim āşinā degül
Luṭf-ı hidāyetüñ ola tā āşinā baña

3 هب لي رِضَاكَ منك ايا صاحب الموجود
Baḫş it rıżāñı bendeye kāvildür rıżā baña

4 Yoḳ ẕerre deñlü kimseye ʿālemde iḥtiyāc
Yā Rab hidāyet-i keremüñden ġınā baña

5 Çekme cihānda Ḥāletī hīç cürmüñe elem
Çün kim şefāʿat eyleye ḫayrüʿl-vārī baña

419

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 ʿĀlem içre benüm gibi şeydā
Var mıdur kimse bir daḫī aṣlā

2 Olmuşam vālih ü ḫarābātī
Ben saña vireli göñül cānā

418:137b
419:138a

3 Nāgehān bir güzel ḳamer ṭalʿat
Eyledi ʿaḳlumı benüm yaġmā

4 Düşeli ʿışḳa ben gedā billāh
Gözüme ẕerrece degül dünyā

5 Eylemez arzū-yı Firdevsi
Ḥāletī ḳıldı kūyuñı mevʿā

6 يا الَهي انت غفّار الذّنُوبْ
قاضي الحاجات ستّار العيوب

7 عا لم علاّم و معطي و رؤُف
انت تعليم كلّ شئً في القلوب

8 رازق رزّاق و منّان كريم
فاتح و فتّاح و علاّم الغيوب

9 مبدؤمحسن مغيس و مقتدر
كاشف وُ هادي و كاشف الكروب

10 Ḥāletī قد جا ءك يا مستعان
yutub عفوك يرجو واليك

420

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey maẓhar-ı fütūḥ-ı maʿānī-i genc-i ẕāt
Miftāḥ-ı bāb-ı kenz-i ṭılsımāt şiş cihāt

2 Mıṣbāḥ-ı nūr-ı ʿilm-i ledün āfitāb-ı dīn
Māh-ı münīr evc-i aʿlā-yı meknūnāt

420:138a

3 Buldı şeref kemālüñle resm-i *kün-fekān*[33]
Nuṭḳuñla muḥkem oldı senüñ cümle muḥkemāṭ

4 Keşf oldı saña manṭıḳ-ı esrār-ı maʿnevī
Ey Kāşif-i ḥaḳāyıḳ vü Ḥallāl-i müşkilāt

5 Mevtā-yı zende eylese ʿĪsī ʿaceb degül
Enfāsuñ ile buldı senüñ oldı ḥayāt

6 Āyīne-i vücūduña gelmez gird-i seng
ʿAksine devr iderse gerdiş-i gerdūn kāināt

7 Senden murādı Ḥāletī-i bī-dilüñ bu kim
Bir kūşe ile eylesen aña iltifāt

421

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 ʿĀḳıl ol bend-i pendi gūş it
Pīrezen dehri biñ ṭalāḳ boş it

2 Mümkün olduḳca ictināb eyle
Meskenet birle göñlüñi ḫoş it

3 Baḥr-ı ʿilm-i ḥaḳāyıḳ ḥaḳḳa
ʿAḳl-ı fikr ü ferāseti dūş it

4 Nice ey dil sükūna rām olasın
Sen de deryāleyin ṭaşub cūş it

5 Ḥāletī zīnet-i zen-i dehri
Dileme kendüñi ʿabā-pūş it

---

[33] "Bir şeyi dilediği zaman, O'nun buyruğu sadece 'ol' demektir. O da hemen oluverir." Yasin (36/82)
421:138b

422

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Göñül ne cāh-ı devlet iḫtiyār it
Hemān ʿışḳ u maḥabbet iḫtiyār it

2 Umūr-ı dünyevīden ced ü cehd it
Ferāġat eyle ʿuzlet iḫtiyār it

3 Ṣaḳın bir kimseye ʿarż itme faḳruñ
Bu ʿālemde ḳanāʿat iḫtiyār it

4 Bulam dirseñ Cenāb-ı Bārīye yol
Göñül pīr ü ṭarīḳat iḫtiyār it

5 Yime ġam Ḥāletī itme şikāyet
Ne gelse saña ḳısmet iḫtiyār it

423

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bī-vefā dildār elinden el-ġıyās̱
Ol gözi mekkār elinden el-ġıyās̱

2 Yāri benden ẓulm ile ḳıldı cüdā
Dostlar aġyār elinden el-ġiyās̱

3 Giceler feryādı uyıtmaz beni
Bülbül-i gülzār elinden el-ġıyās̱

4 Siḥr ile dīvāne ḳıldı göñlümi
Āh ol seḥḥār elinden el-ġıyās̱

5 Baña bir ẕerre ʿināyet eylemez
Ḥāletī ol yār elinden el-ġıyās̱

422:138b
423:138b

424

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bu fenā dünyāda ey dil sen beḳā gördüñ mi hīc
Meyl iderseñ ẕerrece andan vefā gördüñ mi hīc

2 Ḳalbini ṣāf itmeye baʿż-ı ḥasedden ol kişi
Bu cihān içre dilā andan ṣafā gördüñ mi hīc

3 Derd-i ʿışḳa ʿaḳlı var mıdur anuñ k'ister devā
Aña sen ölmekden özge bir devā gördüñ mi hīc

4 Yüz çevirmez derd ile derd ü belāya ṣabr ider
Dostum bir bencileyin mübtelā gördüñ mi hīc

5 Dem-be-dem hecr āteşine yaḳasın pervāneveş
Ḥāletīye sen bunı cānā devā gördüñ mi hīc

425

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ey göñül bir nān ile eyle ḳanāʿat ol sirāc
Ḥaḳdan özge kimseye gel itme ʿarż-ı iḥtiyāc

2 Derde ṣabr itsün şikāyet itmesün dervīş olan
Şīşe gibi olmamaḳ gerek kişi nāzik-mīzāc

3 Duydı İbrāhīm Edhem sırr-ı vaḥdetden ḫaber
Gelmedi ʿaynına anuñ ẕerrece taḫt ile tāc

4 Derd-i ʿışḳuñ ol ḳadar yaḳdı beni ḳıldı żaʿīf
Tā ki Loḳmān olsa da ḳāīl degül ide ʿilāc

5 Ḥāletī ẓulmetde ḳalurdı ḳamu ehl-i sülūk
Rūşenīden Gülşenīnüñ olmasa vech-i sirāc

424:138b
425:139a

426

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Yā İlāhī ḳapuña geldim baña eyle meded
Sen ġanīsin ḳılma ben bīçāreyi luṭf eyle redd

2 Çün belī didük ezelde emrüñe ey Lem-yezel
Dönmezüz iḳrārumuzdan ḥāşa Allāh tā ebed

3 Ḳurtulub kes̱retden irmek ister iseñ vaḥdete
Gitmesün dāyim dilüñden bir nefes ẕikr-i Eḥad

4 Ḳısmetüñe rāżı ol Ḥaḳḳuñ ḳulı iseñ eger
Niʿmetine eyleme hīç kimsenüñ buġż u ḥased

5 İylük eyle dāyim ol saʿy ile budur pend-i pīr
Bu cihāndur Ḥāletī gerçi çeker her nīk ü bed

427

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Baġlama dünyāya dil aldanma bir vīrānedür
Devletine iʿtibār itme ḳurı efsānedür

2 Ḥīlesi çoḳdur vefāsı yoḳ durur aṣılanuñ
Zāl-i dünyāya göñül virmez o kim merdānedür

3 ʿĀrif oldur cümle varlıḳdan geçe ʿüryān ola
Uṣlı ṣanmañ dil viren bu fānīye dīvānedür

4 Ṣūreti maʿmūr olursa ġam degüldür ʿāḳıbet
O kişinüñ vaṣfı aḫlāḳı dervīşānedür

5 Añlamaz hergiz ḫayālin saʿy ile hergiz anuñ
İntisābı Ḥāletīnüñ bir ulu sulṭānedür

426:139a
427:139a

428

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ac gözüñ ṣunʿ-ı Ḫudā her işde mevcūd oldı gör
Yirde gökde her ne var anlara mescūr oldı gör

2 Sırrī iseñ dur yüri ḳālū belā iḳrārına
Haḳ ile ceddüñ ezelde niçe maʿhūd oldı gör

3 Secde ḳıldı emr-i Ḥaḳ ile melāīk Ādeme
Arada ībā idüb iblīs-i merdūd oldı gör

4 Ġurre olma ʿömrüñe geldi vü gitdi niçeler
İsm ü resmi ḳalmadı ʿālemde nābūd oldı gör

5 Dūd-ı āh-ı Ḥāletī eflāke irdi ey ṣanem
Micmer-i ʿışḳuñda bağrı yanmada ʿūd oldı gör

429

Müstefʿilün Feʿūlün Müstefʿilün Feʿūlün

1 Didüm nigāre biʿllāh cevr ü cefā gerekmez
Nāz ile güldi didi mihr ü vefā gerekmez

2 Didüm nigāre her dem işüm saña duʿādur
Ḫışm ile baḳdı didi baña duʿā gerekmez

3 Didüm nigāre yaḳdı ʿışḳuñ beni devā it
ʿĀşıḳ olan kişiye didi devā gerekmez

4 Didüm nigāre saña cān armaġān getirdüm
Didi ki armaġānuñ al git baña gerekmez

5 Didüm ki oldı bīmār ḳıl Ḥāletīye tīmār
Derdümle ḫaste olsun didi şifā gerekmez

428:139b
429:139b

430

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Āh kim yandurdı āfāḳı dil-i sūzānımuz
Eylemez hergiz teraḥḥum n'idelüm cānānımuz

2 N'eyleyem hīç añlamaz ḥālüm benüm ol dilrubā
Göklere irdi ṣadā-yı nāle vü efġānımuz

3 Niçe gündür kūyuña varub mülāzımdur göñül
Āh kim göstermedi yüz āfet-i devrānımuz

4 Ey göñül dervīş olan nām u nişānı n'eylesün
Geçmişüz nām [u] nişāndan kimse bilmez şānumuz

5 Başımuz göge irdi ẕevḳden ey Ḥāletī
Kim ḳulumdur dise bir kez ḥażret-i sulṭānımuz

431

Müstefʿilün Feʿūlün Müstefʿilün Feʿūlün

1 İçdük şarāb-ı ʿışḳı mestāneler bizüz biz
Baḫtūn gibi cihānda dīvāneler bizüz biz

2 Bu kes̱reti idüb terk vahdet-i maḳāma irdük
Ḫalḳ-ı cihāndan ey dil bīgāneler bizüz biz

3 Şemʿ-i ruḫa ḳarşu her gice ṣubḥ olınca
Yanmaġa ʿışḳ ile ḫoş pervāneler bizüz biz

4 Terk eyledüñ cihānda nefs iḳtiżāsını çün
Ḥaḳḳun rıżāsın ḳazanalar bizüz biz

5 Bunı vefā zamānuñ naḳşına virmedüñ dil
Ey Ḥāletī cihānda merdāneler bizüz biz

430:139b
431:139b

432

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Cān virmeyicek derd ile cānān ele girmez
Müşkil bu durur ol daḫi insān ele girmez

2 Gülden ne beter gülşen-i ʿālemde ḥabībüm
ʿĀşıḳlara ḥüsnüñ gibi seyrān ele girmez

3 Münkirlerüñ inkārına ġam çekme ki zīrā
Küfr olmayıcaḳ arada īman ele girmez

4 Sür devrüñi iḫvān-ı ṣafā ile cihānda
Kim bunculayın bir daḫī devrān ele girmez

5 Ey Ḥāletī sür yüzüñü dergāhına anuñ
ʿĀlemde ḫayāli gibi sulṭān ele girmez

433

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ṣanmañ bizi bu ʿāleme yabāne gelmişüz
Ḥaḳḳuñ kemāl-ı ṣunʿını seyrāne gelmişüz

2 Red eyleme ḳapuñdan yā şāh-ı ẕüʿl-kerim
Dergāhuña ümmīd ile iḥsāna gelmişüz

3 Mestüz mey-i mecāz ile ṣanma dostum
İçüb şarāb-ı ʿışḳuñı mestāne gelmişüz

4 Feryāddan gel olmayalum bir nefes cüdā
Bülbül gibi bu gülşende efġāne gelmişüz

5 Pervāne gibi şevḳ ile meclisde çarḫ uyarub
Yanmaġa şemʿ-i laʿlüne pes yāne gelmişüz

432:140a
433:140a

6 Kesb-i maʿārif itmege saʿy eyle ey göñül
Kim ʿālem-i şehādete ʿirfāna gelmişüz

7 Meyl itmeyüb bu pīrezen dehre ʿāḳıbet
Meydān-ı ʿışḳa Ḥāletī merdāne gelmişüz

434

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Şeb-i hecrüñde yanmada mūmuz
Gāh pervāne gibi maʿlūmuz

2 Āteş-i ḫışma yaḳma ey ẓālim
Ḥaḳ teʿāla yolu ki maẓlūmuz

3 Ṣūretā ʿāleme ʿayān olduḳ
Sīretā ʿışḳ içinde mektūmuz

4 Cümleten ehl-i ʿışḳa ser-defter
Levḥ-i mahfūẓ içinde merḳūmuz

5 Ḥāletī bulmuşuz viṣāl-i ḥabīb
Ṣandılar kim ḥarīs-i maḥrūmuz

435

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Hem-dem-i nefes-i ehl-i münācātuz biz
Menbaʿ-ı feyż-i ḥaḳāyıḳ der-i ḥācātuz biz

2 Ṭāir-i ḫāniḳah gülşen-i ehl-i tevḥīd
Vāriṣ-i irṣ-i ebed evc-i kerāmātuz biz

3 Maẓhar-ı sırr-ı Ḫudā lemʿa-i fīhā mıṣbāḥ
Vāḳıf-ı ʿilm-i ledün nūr-ı kemişkātuz biz

434:140a
435:140b

4 Bāʿiṡ-i ʿilmüʿl-esmā-i Ḫudā-i Müteʿāl
Nāẓır-ı mevhibet metn-i künūzātuz biz

5 Ṭañ mıdur ḫāk-i reh-i Aḥmed-i Muḫtār olsaḳ
Ḥāletī gün gibi çün nūr-ı füyużātuz biz

436

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ġam-ı yāre ezelden mübtelāyuz
Bizi bīgāne ṣanmañ āşināyuz

2 Küdūret yoḳ göñül āyīnesinde
Tecelliyāta mirʿāt-ı ṣafāyuz

3 Maḥabbetden göñül ḫālī degüldür
Ḥaḳīḳat maẓharı luṭf-ı Ḫudāyuz

4 Gedāyuz ṣūretā maʿnīde likin
Maḥabbet mülketinde pādişāyuz

5 Ġınā ṣadrında müstaġnī cihānda
Ḫarābātīlerüz ehl-i fenāyuz

6 Biz ol bāz-ı hümā-pervāz-ı ʿışḳuz
Hemīşe ṭāyir-i evc-i ʿalāyuz

7 Maḥabbet ḫadd-i enver Ḥāletī biz
Esīr-i bende-i āl-i ʿabāyuz

437

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Māyilüz gerçi ki her tāze nihāli severüz
Bülbül-i gülşeniyüz biz güli alı severüz

436:140b
437:140b

2 Reh-i ʿışḳ içre n’ola ḳaddimüz olursa dütā
Düşünüz gün gibi ol ḳaşı hilāli severüz

3 Bize andan görinür nūr-ı tecellā-yı Ḫudā
Ṣāf-ı dil ʿāşıḳıyuz ḥüsn-i cemāli severüz

4 Seg-i raḳībüñ n’ola biz ḳaçmaḳ isnādından
Şīr-i ser-i ḳala-i ʿışḳuz o ġazāli severüz

5 Evvelā Ḥāletī inkār olunur mı ʿışḳa
Āḫiri sūzumuzuñ bu ki māili severüz

438

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḳāf-ı ḳudretde ḳanāʿat-pīşe ʿanḳālar bizüz
Ḳaṭremüzden ġarḳ olur ʿālem o deryālar bizüz

2 Māsivāullāhdan bugün levḥ-i dili pāk eylemiş
ʿĀşıḳ-ı bī-pākler sermest ü şeydālar bizüz

3 İḫtiyār itmiş fenā vü faḳrı istiġnāile
Çekmiş el dünyā ġamundan bī-ser ü pālar bizüz

4 Görme ʿamā zāhidā kendüñ gibi ʿāşıḳları
Gel temāşā eyle gör ʿışḳ ile bīnālar bizüz

5 Ḥāletī külliyet-i esmānı bildüḳ n’eydügin
Maẓhar-ı sırr-ı Ḫudā ʿālemde dānālar bizüz

439

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Yüzüne urmaġa itme kimsenüñ ʿaybın heves
Dilüñi ġıybet sözinden ey göñül cehd eyle kes

438:141a
439:141a

2 Yerme maḫlūḳını Ḥaḳḳuñ eyleme inkār aña
Ḥaḳ teʿālā bir şeyi ḫalḳ itmemişdür hīc ʿabes

3 Pādişāh-ı dehr olursa ʿāḳıbet ol ḫāk olur
Añlar isen bu naṣīḥatler degül mi saña bes

4 İḫtiyāruñ elde iken eyle feryād u fiġān
Bir zamān ola ki senden gelmeye āvāz u ses

5 İḫtiyār eyle ḳanāʿat kūşesin ey Ḥāletī
Leẕẕet-i dünyāya ḳalma olma mānend-i meges

440

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey maẓhar-ı fütūḥ-ı maʿānī-i Ḥaḳ-şinās
Miftāḥ-ı *künt-i kenz* olunur senden iltimās

2 Eyler hemīşe feyżüñi māh-ı felek senüñ
Nūr-ı ẓuhūr mihr ü cūduñdan iḳtibās

3 Taḫmīr ide maḥabbetle ḫāk-i ṭıynetüm
Ṣalınmamışdı dehr-i zemīne daḫi esās

4 Deryāveş aḳsa her yaña cū pāy-ı rūzgār
Nīl-i sirişk-i ʿaynıma olmaz benüm ḳıyās

5 Āyīne-i vücūduñı ṣāf eyle Ḥāletī
Ġam çekme gösterirse felek saña inʿikās

441

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Güzel olınca bī-bahāne gerek
Cāndan özge aña bahā ne gerek

440:141a
441:141b

2 Sīnemüz dāimā o dildāruñ
Ġamzesi tīrine nişāne gerek

3 ʿĀşıḳ olan kimesnenüñ her dem
Gözi yaşı dilā revā ne gerek

4 Urmazın terkini o dildāruñ
Eylesün biñ cefāyı cāne gerek

5 Ṣanʿat-ı şiʿri Ḥāletī n'itsün
Ġazel olınca ʿāşıḳa ne gerek

442

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Başuma uşdı düşelden ʿışḳ ile ġavġalaruñ
Öldürdi āḫir beni bu hecr ile sevdālaruñ

2 Dāimā aġyāre eylersün naẓar lāyıḳ mıdur
Yolıña cānlar virürler ʿāşıḳ-ı şeydālaruñ

3 Sen revā mı dāimā hem-dem olasın ḫār ile
Gül yüzüñ şevḳıne öter bülbül-i gūyālaruñ

4 Sen ferāġat ʿāleminde dāyim eylersin ṣafā
Kūşe kūşe iñleşürler ʿāşıḳ-ı rüsvālaruñ

5 Baḥr-i eşkümüñ görüb çaġladuġın ey Ḥāletī
Dem-be-dem cūş u ḫurūşı eritdi hep deryālaruñ

443

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Cefāsın çekmiyenler bu cihānuñ
Ne bilsün ḳadrüñi zevḳ u ṣafānuñ

442:141b
443:141b

2 Kimisin şād ider kimini ġam-gīn
ʿAcebdür ḥāli bu devr-i zamānuñ

3 Eger dünyāda iyilik kesb iderseñ
Olur ʿuḳbāda cennet bil mekānuñ

4 Göreñler kūyuñı ey şāh-ı ʿālem
Añar mı adını bāġ-ı cinānuñ

5 Cihānuñ Ḥāletī olur mı maḥrūm
Eşigin bekleyen bu āstānuñ

444

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Külbe-i aḥzānumı ey seng-i dil şād itmedüñ
Murġ-ı cānı bir nefes hīç ġamdan āzād itmedüñ

2 Ey ḥaḳīḳatsiz vefāsız bilmiyen nān u nemek
Bende-i āşufteñi bir luṭf ile yād itmedüñ

3 Ey dil-i şūrīde-i miskīn esīr-i rūy-ı dost
Gülşen-i ʿālemde bir dem var mı feryād itmedüñ

4 Ey şeker-leb serv-ḳadlü ey sözi şīrīn nigār
Ḳalmadı bir kimse kim ʿışḳunda Ferhād itmedüñ

5 Ḥāletīnüñ göñlüni ey pādişāḥ-ı nāzenīn
Almaduñ bir luṭf ile vīrānı bünyād itmedüñ

445

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ṭūr-ı dile ḥüsñüñle tecellā ider olduñ
ʿUşşāḳı o cilveyle tesellā ider olduñ

444:141b
445:142a

2 Her ḳande ki baḳsam görünir anda cemālüñ
Levḥ-i dili her demde mücellā ider olduñ

3 Dāmānuña el irmez eyā serv-i ḫırāmān
Reftāruñı ḥaḳḳā bu ki aʿlā ider olduñ

4 Ṣordum lebüñüñ ḫaṣṣıyyetin ey dem-i ʿĪsī
Bildüm seni ben mürdeler iḥyā ider olduñ

5 Ol servi kenār eyleyim deyu dem-ā-dem
Göz yaşını ey Ḥāletī deryā ider olduñ

446

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey nūr-ı tecellī-i Ḫudā āyīne-i pāk
Maḳdur-ı beşer mi kim ide ẕātuñı idrāk

2 Bu ʿālem-i kübrāya sebeb oldı vücūduñ
Şānuñda nüzūl oldı senüñ āyet-i *Levlāk*

3 Ḥaşr eyle bizi sāye-i zīr-i ʿilmüñde
Ey pādşeh-i mülk beḳā bāʿiṡ-i eflāḳ

4 Pervāz idemez vaṣfuña şehbāz-ı ṭabīʿat
Mümkin degül olsa ne ḳadar çāpük-çalā[k]

5 Bulduḳda cenāb-ı Mevlāya vuṣūli
Āṡār-ı maḥabbet ḳomaz ey Ḥāletī ġam-nāk

447

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Yitürdüm cānumı cānānı buldum
Göñülden yār olan iḫvānı buldum

446:142a
447:142a

2 Yitürmüşdüm cihānda şāhumı ben
Göñül Mıṣrındaġı sulṭānı buldum

3 Çü bildüm yārümi yār olmaz imiş
O yāri n'eyleyim yārānı buldum

4 Baña dirdüñ yeter ʿālemde ey şāh
ʿİlācı n'eyleyim Loḳmānı buldum

5 Nihāyet yoḳ durur derd ü belāya
Dimesün Ḥāletī dermānı buldum

448

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ḥaḳīḳat cürʿasından mest olanlar
Ḥicābı refʿ idüb Raḥmāne gelsün

2 Enāniyyet ṭarīḳinden ḫalāṣ ol
Ḳoma āyīneñi nefsāne gelsün

3 O kim refʿ eyledi ġaflet ḫumārın
Şarāb-ı ʿışḳ ile uyana gelsün

4 Olanlar ehl-i meşreb bezm-i şāha
Özin pinhān idüb zindāne gelsün

5 Meded sāḳī helāḳ oldı ʿaṭaşdan
Ḳamu ehl-i ṣafā peymāne gelsün

6 İçüb ḫum-ḫāne-i vaḥdetde dil mey
Yitirsün özini mestāne gelsün

7 Füyūżāt ġanīdür ġāfil olmañ
Ṣılā diñ cümle-i yārāne gelsün

8 Bizüm yoḳ münker ile baḫtımuz hīç
Gerek küfre gerek īmāna gelsün

448:142b

9 Tekellüfden berī ol ced ü cehd it
Olanlar ʿaḳl-ı küll dīvāne gelsün

10 Keremdür Ḥāletīye himmey eyleñ
Demidür ḳaṭreden ʿummāna gelsün

449

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Düşelüm ayaġa elde mey-i gül-fām olsun
Cām-ı Cem mülki gerekmez bize tek cām olsun

2 Ṣalalum zevraḳ-ı cismi yine ʿummāna şehā
Yoḳsa ṣabr eyleyim kim hele eyyām olsun

3 Hīç gelür mi o perī bezm-i mey-i ʿuşşāḳa
Ḳanı inṣāf ʿaceb niçe bir ibrām olsun

4 Sen otur taẖt-ı ferāġatde muḳīm ol şāhum
Pādşehler ayaġ üzre saña ẖaddām olsun

5 Ḥāletīye dime olmaz lebüñi itme dirīġ
Mīve-i laʿl-i lebüñ ṣun aña ger ẖām olsun

450

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Çekeyin derdüñi devā yerine
Ola tā kim vefā cefā yerine

2 İşigünde ḳul oldum ol şāhuñ
Şimdi düşdi daẖi gedā yerine

3 Ben kefen ḳala saña öldükde
Ṣaralar tāc ile ḳabā yerine

449:142b
450:142b

4 Dutdı aġzum bezmde sāḳī benüm
Bir ṭolı ṣundı merḥabā yerine

5 Ayaġı tozını o dildāruñ
Çekeyin çeşme-i tūtiyā yerine

6 Şimdi Mecnūn olub yine göñlüm
Kūh-ı ṣaḥrāyı ṭutdı cā yerine

7 Maraż-ı ʿışḳ-ı yāri Ḥāletī gör
Dem-be-dem kendüñe şifā yerine

451

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Yārimüz bunda yoḳ bizüm bu gice
Ḳande kendi ʿaceb gözüm bu gice

2 Gitdi aġyār ḫānesine nigār
Burc-ı ʿaḳrebde yıldızum bu gice

3 Gözüme girmez uyḫu cānānsız
Dostlar oldı gündüzüm bu gice

4 Ḳodı gitdi bizi o şems-i cihān
Yaş ile ḳan aḳıt gözüm bu gice

5 Eyle oldı żaʿīf cümle tenüm
İşidilmez görüñ sözüm bu gice

6 Ḥāletī eyle aldı ġam beni kim
Yitirüb bilmezem özüm bu gice

451:143a

452

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Faḫr itmesün cihānda kişi hīç libās ile
Kim faḫr idindi ḥażret-i sürūr-ı palās ile

2 Her kim ki nār-ı ʿışḳ ile yaḳmaz vücūdunı
Ḥālāt-ı ʿışḳı añlayamaz ol ḳıyās ile

3 Sil māsivā ġubārını vir ḳalbüñe cilā
Olmaz tecellī āyīne-i ḳalbe pās ile

4 Terk eyle kes̱ret ile bu ġavġā-yı ʿālemi
Ḥaḳ ile āşinā ol vü bīgāne nās ile

5 Cānā viṣāl ʿīduña lāyıḳ mı irmeye
Giçe cihānda Ḥāletinüñ ʿömri yas ile

453

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Ela ey ḳaṣr-ı pür-şevḳ cihāne
Nice oldı ḥażret-i pīr ü zamāne

2 Ḳanı bu sürdügüñ zevḳ ü ṣafālar
ʿAlā raġm ʿalā cebr-i ʿıvāne

3 Yüri şimden gerü aġla dün [ü] gün
Elüñden gitdi ol şāh-ı yegāne

4 Yüri ḥayfā yüri derdā dirīġā
Zamāne hey zamāne hey zamāne

5 Revā mıdur felek aldı elümden
N'idem ey Ḥāletī bilmem devā ne

452:143a
453:143a

454

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Sevdā ile dil düşdi ṣaçuñ silsilesine
ʿIşḳuñ iledür āḫiri bu silsilesine

2 Her şeb şerer-i āh-ı derūnuñ durur ey dil
Āteş bıraġur māh-ı felek meşʿalesine

3 Pinhān olalı cān gibi çeşmümden o ḫurşīd
Yandı kül oldı lāle gibi dāg ile sīne

4 Her dem dileseñ anda tecellā ide cānān
Ṣayḳal urı görġıl ḳoma dil āyīnesine

5 Ḳıl ḳaṭʿ-ı taʿalluḳ bu cihān fānī muḳarrer
Ey Ḥāletī gel düşme bu çarḫuñ hevesine

455

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Ey ḳaşı kemān tīr-i müjeñ atma yabāne
Gönder anı cānum siperi sīne bahāne

2 Reng oldı bugün sāḳiye bu meclis-i meyde
Ayıḳlara düşmezdi eger girmese ḳane

3 Cān ḳılca ḳalıbdur nice vaṣf ide meyānı
Araya girüb ḫenciri ḳaṣd eyledi cāna

4 Ġarḳ eyledi seylāb-ı sirişkümle cihānı
Çoḳ çekdi çevürdi beni budur zamāne

5 Ey Ḥāletī bu māh-ı felek ṭabla-i āhum
Durmaz atılur tīr-i sehergāh nişāne

454:143b
455:143b

456

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 ʿĀşıḳ olsaḳ yine bir tāze ruḫ-ı zībāya
Bülbül olsaḳ bir ġonca gül-i raʿnāya

2 Bugünüm yārına ḳalsun dimese şūḫ olsa
Ṣalmasa ʿāşıḳ-ı sevdā-zedeyi ferdāya

3 Naḳd-i ʿömrümle tesellī bulur olsa cānān
Beni aġlatmasa meyl eylemese dünyāya

4 Bezmde ayaġa düşdükce vefā ḳılsa bize
Māyil olsa o daḫi cām-ı mey-i ḥamrāya

5 Bize ey Ḥāletī ʿışḳ ehli gerekdür dildār
Gāḥīce tā ki vefā ide dil-i şeydāya

457

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 ʿĀrif odur ki ʿışḳ ile kendinde ḥāl ola
Dāyim dilinde ẕikri anuñ ẕüʿl-celāl ola

2 İnsān odur ki cümle eşyāyı Ḥaḳ bile
Noḳṣān göziyle baḳmaya ehl-i kemāl ola

3 Meyl itme nefs-i ʿāleme s̱ābit-ḳadem degül
Bir şeyi virme dilüñe serīʿüʿz-ẕevāl ola

4 Sālik gerek ki saʿy ide seyr-i sülūke
Cehd ide tā ki lāyıḳ-ı feyż-i ricāl ola

5 Ḥub u cihānı levḥ-i göñülden tırāş idüb
Abdāl-vār Ḥāletī bī-ḳīl u ḳāl ola

456:143b
457:143b

458

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Dostum gel kerem eyle ḳo cefākārlıġı
Bī-vefā olma iñen eyle vefādārlıġı

2 Ḳo yanum ḥüsnüñe ḳarşu beni pervāne gibi
Luṭf idüb eyleme red itme sitemkārlıġı

3 Ṣubḥ-ı şām ey yüzi gül durma hemān ḫandān ol
Beni bülbül gibi ḳo eyleyeyin zārlıġı

4 Bʿillāh ey rūḥ-ı revānum düşeli ʿışḳuña ben
İtmişem terk hemān nāmus ile ʿārlıġı

5 Ḥāletī ḳuluñuñ ey yār-ı cihān yanında
Heb bir oldı bu cihānuñ yoġı vü varlıġı

459

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Gel ey sāḳī-i vaḥdetden içen cām-ı muṣaffāyı
Seḳāhum rabbuhum[34]'den mest olub bīḥūş-ı rüsvāyı

2 Didi *Ānestü nāren*[35] ḥażret-i Mūsā Kelīmullāh
Leallī ātīkum minhā[36] ya maḥv ide ol er anı

3 *Erīnī*[37] didi Mūsā çöz didi ṭāḳat getürmezsin
Şecerden itdi anuñçün Ḫudā aña tecellāyı

458:144a
459:144a
[34] "Rableri de onlara gayet temiz bir ahiret şarabı içirir." İnsan (76/21)
[35] "Hani, vaktiyle(Sînâ'da o bir ateş görmüştü de ailesine: 'Siz durun. Çünkü ben bir ateş gördüm. Belki size ondan bir kor getirir, yahut ateşin yanında bir yol gösteren bulurum.' demişti" Tâhâ (20/10)
[36] Bkz. Tâhâ (20/10)
[37] Bkz. A'râf (7/143)

4 *Erīnī*[38] didi Mūsā *Len terānī*[39] didi Ḥaḳ aña
Beşer ṭāḳat getürmez anda ider *Ḫarra Mūsāyı*

5 Ṣaḳın ey Ḥāletī bu sırr-ı Raḥmānı ʿayān itme
Nice añlaya her cāhil ü nādān pes bu maʿnāyı

460

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Yoḳ durur sebātı gör bu sıranuñ ʿadem gibi
Geldi buraya gitdi niçe cām-ı Cem gibi

2 Cānā firāḳuñ ile yürek ṭutuşur yanar
Yir yir dikildi göklere āhum ʿalem gibi

3 Yād eyledükce laʿl-i leb-i cān-fezāñı ben
Her dem revān bu gözlerimüñ yaşı dem gibi

4 Rūz-ı ezel raḳībe muḳadder imiş vefā
İllā Ḥāletī saña cevr ü sitem gibi

461

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Tīr-i müjeñ ey dost varub ḳane yetişdi
Derd-i elem hecr-i ġamuñ cāne yetişdi

2 Āhum ʿalemi güngüre-i ʿarşa dikeldi
Dil āteşi burc-ı meh-i tābāne yetişdi

3 Dil-ḫaste-i ʿışḳuñ olana yoḳ mudur imkān
Yoḳ yire ṣanurdum dem-i Loḳmāne yetişdi

4 Ḳan yutmuşdı tīr-i müjeñden dil ü cānum

---

[38] "Musa tayin ettiğimiz vakitte gelip Rabbi ona konuşunca 'Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım' dedi. (Allah): 'Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa bak, eğer o yerinde kalırsa sen de beni göreceksin.' buyurdu." A'râf (7/143)
[39] Bkz. A'râf (7/143)
460:144a
461:144b

Dil-teşne idi laʿlüñe peymāne yetişdi

5 Sulṭān oluban başına āzāde yürürken
Ḳul oldı yine Ḥāletī cānāne yetişdi

462

Mefʿūlü Fāʿilātün Mefʿūlü Fāʿilātün

1 Ḫāl-i ġamuñla yaḳdum sīnemde dāġ-ı ʿışḳı
Yaḳdum yine söyinmiş ʿālī çerāġ-ı ʿışḳı

2 Yer serv-i gülʿizāruñ zülfüne dil düşelden
Boynumda ṭavḳ olupdur zencīr-i bāġ-ı ʿışḳı

3 Geçdüm s̱ebātı yoḳdur evvel bu cüz ü gülden
Bildüm nedür cihānda āḫir ferāġ-ı ʿışḳı

4 Oldum emīr-i ʿuşşāḳ āh u fiġān u cūdum
Ḥıfẓ itmege virildi cāne otāġ-ı ʿışḳı

5 Ey Ḥāletī-i bī-dil ʿışḳ ile bī-ḳarār ol
Mecnūn gibi cihānda gez cümle dāġ-ı ʿışḳı

463

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Her seḥer ʿarşa çıḳar āteş-i āhum şereri
Ḥaẕer it degmeye bir gün saña ey meh żararı

2 Būy-ı zülfüñ irişe tā ki meşām-ı cāna
Siḥr-i bād-ı ṣabā geldi getürdi ḫaberi

3 Çeşm-i yāre nice teşbīh olına nergis-i bāġ
Cānı yoḳdur ki ide ol güle doġrı nażīri

4 Seri ṭop eyledi meydān-ı maḥabbetde göñül
N'ola gelsün biri var ise kimüñ cān u seri

462:144b
463:144b

5 Ḥāletī maḥv-ı vücūd eyledi ʿışḳuñla senüñ
Ancaḳ anuñ görinür ḳaldı hemān bir es̱eri

464

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gideli ol bī-vefā yārum benüm
Kim irişdi göklere zārum benüm

2 Almazam dünyāyı ben bir ḥabbeye
N'eyleyem kim yār idi vārum benüm

3 Herkesüñ bir dürlü kārı var imiş
Oldı ḫūş bī-kārluḳ kārum benüm

4 Gülşen içre ʿāşıḳam ben bir güle
Ḥāşaʿullāh ki yoḳdur inkārum benüm

5 Ḫār ile hem-dem durur ey Ḥāletī
Āh kim ol bī-vefā yārum benüm

465

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Feʿūlün

1 Meded bir cevri çoḳ cānāne düşdüm
Cemāli şemʿine pervāne düşdüm

2 Dem-ā-dem bülbülin gūyā idici
N'idem kim bir gül-i ḫandāne düşdüm

3 Meded kim senden ayru yandı cāñum
Cehennem gibi bir zindāne düşdüm

4 Oñulmaz derd imiş dermān-ı ʿāşıḳ
Meded bir derd-i bī-dermāne düşdüm

464:144b
465:145a

5 Olub ey Ḥāletī Mecnūn mis̱āli
Ġam-ı Leylā ile dīvāne düşdüm

466

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ḳaşlaruñ çatub atarsın ġamzeñ oḳların baña
Ey ṣaçı sünbül yüzi gül n'eyledüm n'etdüm saña

2 Derd ile ʿuşşāḳuñ öldürmek midür cānā ġaraż
Bu cefālar kim idersin döymeye ṭaġlar aña

3 Cānı n'eyler sensiz ey cān ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ olan
Cān u ten cümle yoluñda dostum olsun fedā

4 ليس لي في القاب حبّان غيرکُمْ يا سادتي
اقسم با للّهِ قلبي ليس غيرك ير نجي

5 اخبر و ني ايّهال عشّاق مالي طاقته
مزراي حسن في ارض مثل بدر في التما

6 Hey kāfir der-i ḥarāmī gözlerüñ ey şāh-ı ḥüsn
Bir yaḳamda ḳoymadı dil mülkini itdi hebā

7 Ḥāletī Mecnūn-ṣıfat ṭaġlara düş ʿüryān olub
Ḫalḳ ile bīgāne ol Ḥaḳ ile olġıl āşinā

467

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 ʿUşşākuñı öldürmek ise sende mürüvvet
Ahsente senüñ bāzuña ḳollaruña ḳuvvet

2 Raḥm eyleyüben dārüʿş-şifāsında ṭabībüm
Nāfīʿ deyu içürdi bu dīvāneye şerbet

466:145a
467:145a

3 Dāyim baña cevr ile cefādur işüñ ammā
Şimden girü it mihr-i vefākār u bünüvvet

4 H̬ışm ile naẓar eyleyüb āşufteñi her dem
Öldürmege ḳaṣd itme be hey gözleri āfet

5 Cānına cefālar iderin dirmiş ol yār
Andan ne gelür saña görürem cānuma minnet

6 Ḳaddüm bükülüb çünki döner sīnem olur def
Ol yār ḳaçan kim ide aġyār ile ṣoḥbet

7 Ger h̬or ḥaḳīr itse Sinānī seni yāruñ
İncinme ki ʿuşşāḳa budur ʿizzet ü ḥürmet

468

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Servi ḳaddüñ degmesidür şāh̬-ı gül gülzārda
Eşkimüñ perverdesidür lāleler kuhsārda

2 Vaṣl-ı dilberdür hemīn dünyā metāʿından ġaraż
Yoh̬sa ʿışḳ ehli ne aldı ṣatdı bu bāzārda

3 Yā göñül sīnemde mihrüñ gözledi aġyārdan
Yā örümcek perde çekdi Aḥmed üzre ġārda

4 Çīn-i Maçīne giden geldi yine ṣāġ esen
Bu benüm şūrīde göñlüm ḳaldı zülf-i yārda

5 Sūzeninüñ māʿnide rūşen güneşden her sözi
Gerçi kemdür ṣūretā kim zerreden miḳdārda

468:145b

469

Feʿilātün Mefāʿilün Feʿilün

1 Düşeyin ḫāk-i pāyüñe ḳo beni
Dostum sende gör saña düşeni

2 Naḳd-i cān virmek ile ey dil-i zār
Bulınur ṣanma dilberüñ deheni

3 Ṭamaʿ-ı ḫām ider görüb aġyār
Sīb-i ġabġab ile ol bī-ẕeḳanı

4 Bulub ol ṭıfl-ı nāzenīni bugün
Yaḳasından geçirdi pīreheni

5 Ölmeden ḳıl Ümīdī'ye dermān
Seven ölsün mi a begüm ye seni

470

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Dāyim cemāl-i yār görinmez niḳābda
Ol ġonce-leb açılmadı ḳaldı ḥicābda

2 Görmek müyesser olmadı ḳapuñda gün yüzüñ
Hergiz efendi ṭāliʿimüz yoḳ o bābda

3 Düşünmezdi böyle bāde-i gül-gūne dāimā
Laʿlüñ hevāsı olmasa cānā ḥıyābda

4 Urmadı ise yāresine leblerüñ nemek
Bu sūz ile bu girye nedür yā kebābda

5 Ki noḳṭa dirler aġzuna yarüñ kimi ṣıfır
Ṣorsañ Ümīdi ikisi de bir ḥesābda

469:145b
470:145b

471

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Ṭolaşırmış ki öpe laʿl-i lebin cānānuñ
Ḳızılı çıḳdı yine cām-ı mey-i ḥamrānuñ

2 ʿĀşıḳuñ sīnesine anı kerem ḳıl gönder
Meded ey ḳaşı kemān cāne geçer peykānuñ

3 Gözlerüm yaşına taḳlīd idermiş ḳatı çoḳ
Dadı ṭuzı gereke ey yüzi gül ʿummānuñ

4 Dāġ-ı miḥnetle yanarsa yüregüñ lāle-ṣıfat
Kimseye açma ṣaḳın rāz-ı dil-i sūzānuñ

5 Ḥoḳḳa-i laʿl-i lebinden o ṭabīb-i dil-i cān
Fehmī-i ḫastesinüñ eylemedi dermānuñ

472

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Ferāmūş itmesün diyü vefā-yı ʿahdi peymānı
Ser-engüştüne ṣardum o māhuñ rişte-i cānı

2 Ġubār-ı reh-güzāruñ var iken ey merdüm-i dīde
Göze göstermez erbāb-ı naẓar kuḥl-ı Ṣıfāhānı

3 Ḥayātum maḥv olur nāz ile güftār eylese ammā
Söze geldikce cān-baḫşum dir ol laʿl-i dür-efşānı

4 Daḫī açılmaduḳ bir ġonce-i terdür leṭāfetde
Ḫaṭ-ı ʿanber-feşān ile o şūḫuñ laʿl-i ḫandānı

5 Elüñde nāmeñ ey Fehmī gülistān-ı maʿānīdür
ʿAceb mi eylese ṭāvūs-ı ḫāmeñ anda cevlānı

471:146a
472:146a

473

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Beñzetmiş özün ḳāmet-i dil-cūsına yāruñ
Başında ḳavak yili eser dāḫi çenāruñ

2 Biñ tāze açılmış güle virmez deli gönlüm
Bir dāġ-ı ġamın sīnede ol lāle-ʿizāruñ

3 Gözüm yaşını eyleme ırmaḳ işigüñden
Akar ṣu yüzi ṣuyı durur bāġ-ı bahāruñ

4 Ey ġamze-i maḫmūr-ı mey-i nāz u kirişme
İc bāde gibi ḳanumı defʿ eyle ḫumāruñ

5 Ey Ḥayretī şimden girü gel ġurbete yüz ṭut
Terk eyledi yāruñ seni terk eyle diyāruñ

474

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Añlasa derd-i derūnum baña bir yār olsa
Bilse keyfiyyetümi vāḳıf-ı esrār olsa

2 Nüktedān olsa söz añlasa ẓarīf olsa güzel
Ḥāl-i dilden hele fiʿl-cümle ḫaber-dār olsa

3 Düşse pāyına sürinse yürise sāye gibi
Bir boyı serve göñül virse hevādār olsa

4 Ara yirden iki[l]ik perdelerin refʿ idüben
İttiḥād itse oñat yār-ı vefādār olsa

5 Añlasa bu dil-i vīrānemüzi Ḥayretiyā
Ġuṣṣa vaḳtinde bize mūnis-i ġam-ḫār olsa

473:146a
474:146a

475

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Yüz çevürdi yār bizden ḥāl bir yüzden daḫī
Baḫt yüz göstermedi iḳbāl bir yüzden daḫī

2 Kātib-i ḳudret vefā resmin ḫaṭında yazmamış
Muṣḥaf-ı ḥüsninde gördüm fāl bir yüzden daḫī

3 Fikr-i ḫaṭṭuñsu[z] ölürsem ḳorḳaram cānā ola
Rūz-ı maḥşer nāme-i aʿmāl bir yüzden daḫī

4 Ṣūret-i mihr ü vefā göstermedi mir´āt-ı çarḫ
Yoḳ sitārem dehrde aḥvāl bir yüzden daḫī

5 Ḫancer-i ḫūn-rīz-i dilber āb-ı ḥayvāndur velī
Görinür ol Nevʿīye ḳattāl bir yüzden daḫī

476

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Bunca yıl ġam-ḫāruñ olduḳ ġam-güsār olmaz mısın
Baña yār oldı ġamuñ sen daḫī yār olmaz mısın

2 Ḫāk-i pāy-i yār olam diyü idersin āvazu
İntiẓārı ile daḫī ey ġubār olmaz mısın

3 Ey nigāre ḫāke ṣal ʿuşşāḳı diyü pend iden
Sen de bir gün bu cihānda ḫāḳ-sār olmaz mısın

4 Yār inanmaz bunca yıldur yazam aḥvālümi
Daḫī ey dāġ-ı nihānum āşikār olmaz mısın

5 Ac gözüñ meyl itme cāha ḫˇāb-ı ġafletden uyan
Āzerī hic düşde şāh u şehriyār olmaz mısın

475:146b
475/4b dehrde: n'eyleyem Nev
476:146b

477

Feᶜilātün Feᶜilātün Feᶜilün

1 Ṣanma ey bülbül-i şeydā gül-i ter
İtdügüñ āhı ḳulaġına ḳoyar

2 Öykünürsin o lebi şīrīne
Ṭatlusın ne diyelüm ey sükker

3 Rehn ile ister iseñ cān nakdin
Alalum būseñi laᶜlüñ ṭutı ver

4 Dişlerüñ vaṣfını eyler Ḥakkāk
Dürlerüñ şöyle ki baġrını deler

5 Ḳaşlarından ne olur Emrī hilāl
Ki gelür ḳarşusına boynın eger

478

Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilātün Fāᶜilün

1 ᶜIşḳ āsāndur deyu ey dil inen çoḳ urma lāf
ᶜIşḳ bir yükdür [ki] ẖam olmuş anuñ altında ḳāf

2 Olma ẖālī derd-keşler ṣoḥbetinden ey göñül
Ger dilerseñ idesin āyīne-i idrāki ṣāf

3 Reşk-i ruẖsārun dil-i ẖūrşīde ṣalmış ıżṭırāb
Ġayret-i ḳaddüñ mizāc-ı şemᶜe virmiş inḥirāf

4 Ḫāk-ı ḳūyuñ Kaᶜbene nisbet ḳılan bilmez mi kim
Bunda her dem anda bir nevbet olur vācib ṭavāf

5 Vehmüm andandur ki mümkin olmaya ġamdan necāt
Ferriciᶜllāhümme hemmī neccinī mimmā neẖāf

477:146b
478:147a
478/ 1a ᶜışḳ āsāndur deyu ey dil inen: mihnet-i ışk ey dil āsāndur deyu FzD
2a ẖālī: gāfil FzD

6 Ey Fużūlī zāhid er daʿvī-yi ʿaḳl eyler ne sūd
Nefy-i zevḳ-i ʿışḳdur cehline ʿayn-ı iʿtirāf

479

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Bir dem yüzüñe baḳmaya ol māḥ ne müşkil
Ḫışm eyleye bir bendesine şāh ne müşkil

2 Añmaya vefā adını bī-raḥm ola yaruñ
Durmaya cefā eyleye her gāh ne müşkil

3 Gerçi yolına cānumı virmek iken āsān
Ayruluġa ṣabr eyleyememek āh ne müşkil

4 ʿĀşıḳ olasın yüzüñe baḳmaya ḥabībüñ
Ḳullar başına virmesün Allāḥ ne müşkil

5 Miḥnet iline giderken bir kişi Fehmī
Ġam ġāfilesin iden hem-rāh ne müşkil

480*

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Ol nedür kim ism anuñ ʿunṣur gibi
Çārdur ḥarfi ḳaçan itseñ şumār

2 Ol çehāruñ ger giderseñ birini
Yine birinde ḳalur anuñ cehār

3 Eyleseñ dördünden esḳāṭ iken
Hemçünān dört üzre olur bir ḳarār

4 Bu kez ol çāruñ üçün ṭarḥ eyleseñ
Çārdur girü virende pāydār

479:147a
480:147a
* Lam'da bulunamadı.

5 Bu ʿacebdür kim giderseñ çārını
Çār olur bāḳī hemīn ey baḫtiyār

6 Ḫiẕmetinde bende ol çāder gibi
Lāmiʿī bu ismi kim fetḥ itse vār

481

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Taḫt-ı zümürrüd üzre geçüb Ḫüsrev-i bahār
İtdi şükūfedür hemīni ʿāleme niẟār

2 Sünbül benefşe ṣaḥn-ı gülistānı ḳıldı
Rūy-ı nigārı niteki bu zülf-i müşk-bār

3 Beñzer deyu çemende nihāl-i bülendüñe
Serv ayaġa geldi yüzin sürdi cūybār

4 Bir ġoncenüñ ġamıyla çü ʿuşşāḳ-ı bī-nevā
Şāḫ-ı gül üzre naġmeler itmekdedür hezār

5 Ġarḳ oldı baḥr-i eşke vālī-i ḫaste-dil
Ol serv-i mūmiyānı dāḫi itmedi kenār

482[*]

Feʿilātün Feʿilātün Feʿilātün Feʿilün

1 Sevme şehr-i güzeli girme tābān ise de
Virme hercāyīye dil mihr-i dıraḫşān ise de

2 Saña serkeşlük idüb ġayriye māyil olanuñ
Gec hevāsından eger serv-i ḫırāmān ise de

3 Ḫār ile hem-dem olub baġruñı pür-ḫūn idenüñ
Güle baḳma yüzüne bir gül-i ḫandān ise de

481:147a
482:147b
[*] HyD’de bulunamadı. Hayālī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

4 Seni dil-ḫaste idüb derdine tīmār iden
Mübtelā olma ṣaḳın āfet-i devrān ise de

5 Ey Ḫayālī ruḫ-ı her cemʿ-i münevver ḳılanuñ
Olma pervānesi ol şemʿ-i şebistān ise de

483

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey ḳaşı yā ḫadengüñe sīnem nişāne dik
Nāzuñ nihāl-i servdür ol bāġ-ı cāne dik

2 Tīrüñle sīnemi yiter itdüñ delik delik
Şimdengirü ʿaṣāñı dil-i nātüvāne dik

3 Ey cāñ ṭabībi tīġ-i ġamuñ sīnem itdi çāk
Gel sözin müjeñle yine nāzikāne dik

4 Gül degme bāġa ʿārıż-ı dilber yiter deyu
Serv-i çenār geldi yine bāġbāne dik

5 ʿUşşāḳ içinde eyle Hudāyīyi serfirāz
Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināne dik

484

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Cihānda bir ṭutar cām-ı ecel dervīş [ü] sulṭānı
Dirīġā kimseye bāḳī degüldür ʿālem-i fānī

2 Düşürür cāhdan cāha seni çarḫ-ı felek āḫir
Eger Yūsuf gibi daḫı olursañ Mıṣr-ı sulṭānı

3 Muḳarrer olur muḳahhar saña çün kim taḫta-i tābūt
Ṭutalum kim senün olmış dilā taḫt-ı Süleymānī

483:147b
484:147b

4 Yedi iḳlīme şāh olsa üşürmez başa dīvānı
Ḳabūl itmez H̬udāya ḳul olan ʿunvān-ı dīvānı

5 Ṣanasın bir ʿimāretdür bu vīrān olıcaḳ dünyā
H̬udāyī bir iki günlük içinde h̬alḳ mihmānı

485

Mefʿūlü Mefāʿīlü Mefāʿīlü Feʿūlün

1 Āh eyledigüm serv-i h̬ırāmānuñ içindür
Ḳan aġladuġım ġonce-i h̬andānuñ içindür

2 Ser-geşteligüm kākül-i müşgīnüñ ucundan
Āşüfteligüm zülf-i perīşānuñ içindür

3 Bīmār tenüm nergis-i mestüñ eleminden
H̬ūnīn cigerüm laʿl-i dür-efşānuñ içindür

4 Cān vir gönül ol ġamzeye kim bunca zamānlar
Cān ile seni besledügim anuñ içindür

5 Vāʿiẓ bize dün dūzah̬ı vaṣf itdi Fużūlī
Ol vaṣf senüñ külbe-i ah̬zānuñ içindür

486

Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün Mefāʿīlün

1 Helāk oldum nedür cānā bu fürḳatler cüdālıḳlar
N’olaydı olmayaydı tā ezelden āşinālıḳlar

2 Belā bahrine ġarḳ oldum yetiş ey H̬ıżr-ı devrānum
Gözüm yaşını Nīl itme demidür dil-rübālıḳlar

3 Baña yār olmaduñ gitdüñ niçün inṣāfa gelmezsüñ
Be hey ẓālim be hey āfet nedür bu bī-vefālıḳlar

485:148a
485/ 4a zamanlar: zamandır FzŞ
4b besledügim: sakladuğum FzŞ
486:148a

4 Ṣaḳın maẓlūmuñ āhından bilürsün pāydār olmaz
Efendim bu güzellikler begüm bu pādişāhlıḳlar

5 Ṣuçun ʿafv eyle Remzīnüñ ḳapuña yüz süre geldim
İder yüz meskenet birle gedālıḳlar tevāżuʿlar

487

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Cānımuñ cevheri ol laʿl-i güher-bāra fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı ol şīve-i reftāre fedā

2 Derd çelmiş başum ol ḫāl-i siyeh ḳurbānı
Tāb görmüş tenüm ol ṭurra-i ṭarrāra fedā

3 Gözlerümden dökülen ḳaṭre-i eşküm güheri
Leblerüñden dökülen lüʿlü-i şeh-vāra fedā

4 Çāk-i sīnemde olan kanlu ciger-pāreleri
Mest çeşmüñde olan ġamze-i ḫun-ḫāra fedā

5 Pāre pāre dil-i mecrūḥ-ı perīşānumdan
Ser-i kūyuñda gezen her ite bir pāre fedā

6 Cān u dil ḳaydını çekmekden özüm ḳurtardum
Cānı cānāneye itdüm dili dildāra fedā

7 Ey Fużūlī n'ola ger ṣaḳlar isem cān-ı ʿazīz
Vaḳt ola kim ola ol şūḫ-ı sitem-kāra fedā

488[*]

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 Ey şāh-ı ser-firāz naẓīrüñ mi var senüñ
Yā ben ḳuluñdan özge esīrüñ mi var senüñ

487:148a
488:148b
[*] Hay'de bulunamadı. Hayretī mahlaslı başka bir şaire ait olabilir.

2 Baña taṣadduḳ eyle zekāt-ı viṣalüñi
Yā neden muḥal efendi faḳīrüñ mi var senüñ

3 Göster bahār-ı ḥüsnüñi efġānlar eylesün
Dil murġı gibi zemzeme-gīrüñ mi var senüñ

4 Ḥaḳdur benüm ṭarīḳüm mahabbetde mürşidüm
Ey zāhid-i belā-zede pīrüñ mi var senüñ

5 Dilber maḥallesinden uzaḳ olma Ḥayretī
İki cihānda bir daḫī yerüñ mi var senüñ

489

Mefʿūlü Fāʿilātü Mefāʿīlü Fāʿilün

1 H̱ūn-ı kebūter ile pür olub yine lebūs
Devr-i piyāle göstere mi dīde-i ḫurūs

2 Meclisde cām-ı laʿl-i lebüñ vaṣfın eyledüm
Taḥsīnler itdi cürʿa baña ḳıldı ḫāk-būs

3 Ruḫsār-ı ṣāf u pāk-i ḫam-ı zülf-i yārde
Āyīnedür ki deste vü pervāzı ābnūs

4 Cām-ı cihān-nümā-yı cemālüñ göreydi ger
İtmezdi vażʿ-ı āyīne fe[r]zend-i Fīlekūs

5 Ebrū-yı ʿanberīn ile miḥrāb-ı dīndür
Ruḫsār-ı āteşīn ile ol ḳıble-i Mecūs

6 Evṣāf-ı laʿlüñ ile pür-efsūndur sözüm
K'eyler oḳınsa çihre-i aʿdāyı senderūs

7 Bāḳī ṣüḫanda nevbet-i şāhī saña degüb
Dehlūda gūş-ı H̱üsreve irdi ṣadā-yı kūs

489:148b

490

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Laʿl-i nābuñsuz ol kim cām-ı mey-i aḥmer çeker
Lāleveş ḫūnīn-dil olub ṣoñra derd-i ser çeker

2 Seyr-i gülzār eyleseñ gülşende sen ey serv-i nāz
Gül yaḳasın seyr-i ruḫsāruñla çāk eyler çeker

3 Zülf-i ġamzeñ rişte-i sūzān gibi ey pür-cefā
Niçe bir her dem dil-i mecrūḥumı eyler çeker

4 Ġuṣṣa çekmez şol ki cānā sīnesine giceler
Cānı gibi saña beñzer bir perī-peyker çeker

5 Bilmişem kā[r] eylemez āhı saña kūyuñda āh
Bilmezem her demde bu Naẓmī ne derd-i ser çeker

491

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Serverā emr-i şerīfüñden senüñ kim ser çeker
Kim müjeñ ṣaflar düzüb cān mülkine leşker çeker

2 Devlet anuñ ġonceveş sen dilber-i raʿnā ile
El çeküb dünyā ġamundan gül gibi sāġar çeker

3 Ḫıżrveş cānā ḥayāt-ı cāvidān bulur revān
Bāde-i lālüñden ol kim cām-ı cān-perver çeker

4 Eyledür aġyār her ṣūfīyi ḳıblem ḳapuña
Gör ne kāfirdür ḥarīm-i Kaʿbeye ol ḫar çeker

5 Naẓmī laʿlüñle ruḫūñ yādına ol serv-i revān
Ṣād-ı ḫandān gül gibi ṣāfī-i mey aḥmer çeker

490:148b
491:148b

492

Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün Müstefᶜilün

1 Bende kapuñda serverā derbān olayın varayın
Yaᶜnī saᶜādet mülkine sulṭāñ olayın varayın

2 Ayruk ümīd-i cāḥ ile baş egmeyeyin cāhile
Esrār-ı ᶜışḳullāh ile ḥayrān olayın varayın

3 Yüz ṭutayın necd-i ġama ḳarışmayayın ādeme
Mecnūn gibi şu ᶜāleme destān olayın varayın

4 Yār ile ᶜahdi berk idüb ġayret ḳuşağın terk idüb
Tāc [u] ḳabāyı terk idüb ᶜuryān olayın varayın

5 Maᶜmūr iken bu ḫāñumān genc-i nihān olmaz ᶜayān
Ey Ḥayretī yap yap hemān vīrān olayın varayın

493

Mefᶜūlü Mefāᶜīlün Mefᶜūlü Mefāᶜīlün

1 Ey dil yine yārumdan ayırdı beni devrāñ
Göz göre revānumdan ayırdı beni devrān

2 Bir serv-i bülendümden bir şāh-ı levendümden
Bir gerçek efendümden ayırdı beni devrān

3 Bir serv-i dilārādan bir gülşen-i zībadan
Bir özge temāşādan ayırdı beni devrān

4 Çeşmümdeki nūrumdan cismümde ḥużūrumdan
Ḳalbümde sürūrumdan ayırdı beni devrān

5 Ey Ḥayretī devletden tāc-ı ser-i ᶜizzetden
Vallāhi saᶜādetden ayırdı beni devrān

492:149a
493:149a
493/1a yārumdan: cānumdan Hay

494

Mefʿūlü Mefāʿīlün Mefʿūlü Mefāʿīlün

1 Bir Ḫusrev-i ḫūbāndan ayırdı beni devrān
Bir mihr-i dıraḫşāndan ayırdı beni devrān

2 Bir serv-i nihālümden bir ruḫları ālimden
Bir ḳaşı hilālümden ayırdı beni devrān

3 Bir gözleri şehlādan bir zülf-i semen-sādan
Mecnūn gibi Leylādan ayırdı beni devrān

4 Bir ḳāmeti bālādan bir gözleri elādan
Vāmıḳ gibi ʿAẕrādan ayırdı beni devrān

5 Bir ṣaçları sünbülden bir beñleri fülfülden
Bülbül gibi bir gülden ayırdı beni devrān

6 Bir ḥālüme ḥāldāşdan bir yoluma yoldāşdan
Cānum ḳardaşdan ayırdı beni devrān

495

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 ʿIşḳa ḳul olalı göñlüm bu ḫalāyıḳdan ḳaçar
Merd olan nā-maḥrem ile āşinālıḳdan ḳaçar

2 Rişte-i peyvende sūzen gibi meyl itmez göñül
Ṣanki ʿĪsī-i mücerreddür ʿalāyıḳdan ḳaçar

3 Künc-i fürḳatde ġam-ı dilberden olmaz dil berī
Kişi ġurbetde ḳaçan yār-ı muvāfıḳdan kaçar

4 ʿĀşıḳ incinse cefādan bil ṣafādan dūrdur
Yār-ı ʿāşıḳdan ḳaçan ḳaçsa yaraşıḳdan ḳaçar

494: 149a
495:149b
495/2a meyl itmez: göz dikmez Hay

5 İttiḥād-ı maʿnevī kesb idegör ey Ḥayretī
Ṣūretā maḥbūb olan elbetde ʿāşıḳdan ḳaçar

496

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Sūz-ı dilden ḳorḳaram āh itmege ʿālem yanar
Çār erkān u ṭoḳuz eflāk u yidi yem yanar

2 Niçe yanam yaḳılam yārāne bilmem derdümi
Kim dem ursam sūzişümden gūş iden ādem yanar

3 Bağrumun zaḫmı oñulmağa ne çāre ey ṭabīb
K'āteş-i sūz-ı derūnumdan benüm merhem yanar

4 Gözlerüm yaşına ġarḳ iken gören āhum odın
Dir ki şol bī-çāre hem deryāya düşmüş hem yanar

5 Ucururlar bāl u per yandurmada pervāneyi
Oda yansun Ḥayretī şol dil ki andan kem yanar

497

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Gün gibi yā mihr ü maḥabbet ʿāleme yayılmasa
Sevdügümi sevdügümden ġayrı kimse bilmese

2 Ben gedādan ʿār ider çün ol şeh-i ʿālī-cenāb
Ṣoḥbetinde kāşki adum daḫi añılmasa

3 Çoḳdan ol şāh-ı cihāna ʿarż iderdüm ḥālümi
Yā ḳaçan ṣabrum gibi ʿaḳlum eger dağılmasa

4 Bir gice tebdīl-i ṣūret eyleyüb virdüm selām
Hergiz almazdı selāmumı eger yañılmasa

496:149b
497:149b

5 ʿIşḳum ey Yaḥyā benüm olmazdı ḫalḳa dāstān
Ol ṣaçı Leylī beni Mecnūn u şeydā kılmasa

498

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Dostum ben gideyim bu çeşm-i giryān aġlasun
Vaḳtidür düşmen şen olsun dostlar ḳan aġlasun

2 Şol ḳadar ḳan aġlayın şu deñlü yaşlar dökeyin
Acısun deryā-yı ʿummān ebr [ü] bārān aġlasun

3 Yād-ı laʿliyle ölürsem sāġar eyleñ ṭopraġum
Anı taḫmīr itmege üstüme yārān aġlasun

4 Yazayın ḫūn-ı cigerle ben bu ḥasret-nāmeyi
Başına ṭopraḳ ṣaçub kāġıd ḳalem ḳan aġlasun

5 Ey boyı serv-i revānum senden ayru Ḥayretī
Gözyaşın seyl-i revān itsün firāvān aġlasun

499

Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilātün Fāʿilün

1 Biñde birin ḥaşra dek şerḥ eylesem olmaz ʿayān
Dostlar eksüklüye bu çarḫ-ı ġaddār itdügin

2 Dil virüb cān naḳdini almış metāʿ-ı vaṣluñı
Kim görübdür bir delünüñ böyle bāzār itdügin

3 Zülfüñüñ dārına berdār it şehā Manṣūr-vār
İşidürseñ Ḥayretīnüñ keşf-i esrār itdügin

498:150a
499:150a

SONUÇ

1. Çalışmamızı Milli Kütüphane'de bulunan 06 HK 319/1 numaralı mecmuanın transkripsiyonlu metnini hazırlayarak, bu mecmuanın tanıtımı yaparak ve içerisinde yer alan şairlerin kısa biyografilerini vererek hazırladık.

2. Çalışmamızın konusu olan mecmuanın metnini hazırlarken basılmış divanlar, yayınlanmış tezler ve diğer ilmî çalışmalarla mukayese ettik. Metni oluştururken kimi zaman mecmuayı kimi zaman da divanları esas aldık.

3. Mecmuanın derleyicisi belli değildir. Derlenme tarihi ise katalog kaydında 1850 olarak belirtilmiştir. Ancak genellikle XVI. yüzyıl şairlerinin şiirlerini içerdiğinden eserin bu dönemlerde derlendiği kanaatini taşımaktayız.

4. Mecmua 150 varaktan oluşmaktadır ve 94 şaire ait 499 şiir bulunmaktadır. Fakat bu şairlerden 5 tanesinin şiiri yer almamaktadır.

5. Mecmuada şiirine en fazla yer ayrılan şairin Hayretî olduğunu, daha sonra ise Haleti ve Baki olduğunu müşahade ettik.

6. Mecmuada en fazla kullanılan nazım şekli gazeldir (308). Daha sonra terci'-i bend (29) ve tahmis (26) nazım şekillerinin geldiğini görüyoruz. Muhammes, murabba, müseddes, kaside, terkib-i bend, müsebba, müstezad, müsemmen, şarkı ve muaşşer de bu sırayı takip eden fakat nispeten daha az kullanılan nazım şekillerindendir.

7. Çalışmamızın en önemli sonucu ise şairlerin yayınlanmış divanlarında yer almayan şiirlerin bulunması ve üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamış şairlerin tespit edilmesi oldu.

KAYNAKÇA

ADAK, A. (2006), Za'fî-i Gülşenî Hayatı Eserleri Edebi Şahsiyeti ve Divanının İncelenmesi. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

AK, C. (1987). Muhibbî Divanı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

AKDOĞAN, Y. Ahmedî Divânı, (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü E-Kitap).

AKYÜZ, Kenan- BEKEN, Süheyl- YÜKSEL, Sedit- CUNBUR, Müjgan (2000). Fuzûlî Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları.

ATİLA, M. (2013). Milli Kütüphanede Bulunan 06 HK 319/1 Numaralı Gazel Mecmuası Üzerine. Turkish Studies/ International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Sayı 8/1, 127-154.

AYAN, Hüseyin (1990), Nesîmî Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları.

AYDEMİR, Yaşar(2007), Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları, Sayı 2/3, 123.

AZAP, S. (2010). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 11452 Numaralı Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Selçuk Üniversitesi, Konya.

BOZKURT, F. (2007). XVI. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Niğde.

BURMAOĞLU, H. B. (1989). Bursalı Lami'î Çelebi Divanı'ndan Seçmeler, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

CANIM, R. (2000). Latifî Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

ÇALDAK, S. (2010). Nâlî Divanı, İstanbul: Kesit Yayınları

ÇAVUŞOĞLU, M. (1983). Yahya Bey ve Divanından Örnekler. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

ÇAVUŞOĞLU, Mehmed–TANYERİ, M.Ali (1981), Hayretî, Divân, Tenkidli Basım, İstanbul.

DEMİREL, Ş. Mânî Divânı, (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü E-Kitap).

DEVELLİOĞLU, F. (2006). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Ankara: Aydın Kitabevi.

DİLÇİN, C. (2009). Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

DOĞAN, G. (2012). Edirneli Nazmî Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

DOĞAN, M. N. (2011). Fatih Divanı ve Şerhi (3. Baskı). İstanbul: Yelkenli Yayınları.

DUYAR, H. (2007). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548, 13596 Numaralı Şiir Mecmualarının Tanıtımı ve 13596 Numaralı Mecmuanın

Metni. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

ERDOĞAN, M. (2008). Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

ERGİN, S. (2010). Mecmu'atü'l-Eş'ar. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

FEYİZLİ, H.T. (2012). Kuran-ı Kerim Meali (6. Baskı). İstanbul: Server İletişim.

GIYNAŞ, K.A. (2009). Milli Kütüphanedeki Yz A 803 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni. (Yayınlanmmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

GENÇ, İlhan (2000), Esrar Dede Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

İPEKTEN, H., İSEN, M., KARABEY, T., AKKUŞ, M. (1986). "Hayâlî Bey", Büyük Türk Klasikleri, C. III, 378, İstanbul: Ötüken Neşriyat

İPEKTEN, H., İSEN,M., TOPARLI, R., OKÇU, N., KARABEY, T. (1988). Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

İSEN, M. (1990). Usûlî Divanı, Ankara: Akçağ Yayınları

İSEN, M. (1994). Künhü'l-Ahbârın Tezkire Kısmı. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

İSEN, M. (1998). Sehî Bey Tezkiresi Heşt-Behişt. Ankara: Akçağ Yayınları.

İSEN, M. (1999). Latifî Tezkiresi. Ankara: Akçağ Yayınları.

KANAR, M. (2011). Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü. İstanbul: Say Yayınları.

KARAHAN, A. (1966). Figânî ve Divânçesi. İstanbul: [http://groups.yahoo.com/group/metinbankasi)].

KAVAKLIYAZI, A. (2010). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesindeki 13450 Numaralı Mecmuanın Transkripsiyonlu Metni.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Selçuk Üniversitesi, Konya.

KILIÇ, F. (2010). Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-Şu'arâ (1-2-3). İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü.

KINALIZÂDE HASAN ÇELEBİ (1989). Tezkiretü'ş-Şu'arâ (1-2). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Kuran-ı Kerim Meali, http://www.kuranmeali.org

KUT, G. (1986). "Mecmûa", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi VI. Cilt, İstanbul, s.170 .

KÜÇÜK, S. (1994). Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

LEVEND, A. S. (1973). Türk Edebiyatı Tarihi, C.I, Türk Tarih Kurumu Basımevi Ankara.

NÂCÎ, M. (2009). Lügat-i Nâcî. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

OKATAN, H. İ. (2010). Sürûrî Divanı. Ankara: Engin Matbaacılık.

OKUYUCU, C. (1994). Cinânî Hayâtı, Eserleri, Dîvânının Tenkidli Metni. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

ÖZER, S. (2006). Nâtıkî Divanı, Karşılaştırmalı Metin-İnceleme. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas .

ÖZTÜRK, Y. (2006). 17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdeti'nin Tenkitli Metni. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

PEKTAŞ, M. ve ÜNAL, M. (2013). Âgehî'nin Şütür Kasidesi. Turkish Studies/ International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Sayı 8/1, 2166.

SAMİ, Ş. (2001). Kâmûs-ı Türkî, İstanbul: Çağrı Yayınları.

SARAÇ, A. Y. Emrî Divanı. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü E-Kitap).

SELVİ, M. (2008). Ümîdî, Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar .

SOLMAZ, S. (2005). Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı (İnceleme-Metin). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

TAHİR, M. (2000). Osmanlı Müellifleri I-II-III. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

TARLAN, A. N. (1992). Ahmet Paşa Divanı. Ankara: Akçağ yayınları.

TARLAN, A. N. (1992). Necâti Beg Divanı. Ankara: Akçağ Yayınları.

TARLAN, A. N. (1967). Zâtî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon) Gazeller Kısmı: I. Cild. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

TARLAN, A. N. (2009). Fuzûlî Divanı Şerhi (5. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

TİETZE, A. (1951). XVI. Asır Türk Şiirinde Gemici Dili; Âgehî Kasidesi ve Tahmisleri. Türkiyat Mecmuası, Sayı IX, 114-116.

UZUN, M. (2003). "Mecmua", İslam Ansiklopedisi, C. 28, 265, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.

ÜNVER, İ. (2008), Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler. Turkısh Studies/ International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkısh or Turkıc, Sayı 3/6, 1-45.

YAZAR, S. (2006). Seyyid Şerîfî Mehmed Efendi; Hayatı, Divanı ve Hilyesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fatih Üniversitesi, İstanbul.

YENİTERZİ, E. (2001). 16. yüzyılda Konyalı Bir Şair: Meşami. Türk Dili, Sayı.591, 317-328.

YILDIRIM, A. (1991). İshak Çelebi Divanı (Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Edisyon Kritiği). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.

YILMAZ, M. (1992). Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük). İstanbul: Enderun Kitabevi